SZOCIÁLIS TÉRKÉP
SZOMBATHELY MEGYEI JOGÚ VÁROS

- KUTATÁSI ZÁRÓTANULMÁNY -

Homo Oecologicus Alapítvány

Budapest, 2025

HOMO OECOLOGICUS ALAPÍTVÁNY

A Homo Oecologicus Alapítványt 2013-ban hozták létre egyetemi oktatók és tudományos kutatók azzal a céllal, hogy különböző kutatási és oktatási-, képzési programok révén erősítsék az állampolgári tudatosságot és ismeretanyagot olyan területeken, mint a környezeti tudatosság, valamint a gazdasági, társadalmi és környezeti fenntarthatóság.

Az elmúlt 12 év során számos szakmai, szakpolitikai kutatás folytattunk, többek között fogyasztóvédelmi, köznevelési, szociálpolitikai és különböző önkormányzati szakpolitikai területeken. Szakmai együttműködő partnerünk a Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége (TÖOSZ), ennek eredményeként több közös szakmailag lektorált tematikus tanulmánykötetet jelentettünk meg a nagyvárosi, városkörnyéki-agglomerációs, a községi, kistelepülési és a kisvárosi önkormányzatiság témakörökben. Önálló tanulmány- és interjúkötetet készítettünk a nemzetiségi önkormányzatok és a hazai nemzetiségpolitika világáról. Több magyarországi önkormányzat számára készítettünk már települési szociális térkép kutatást, így a Pest vármegyei Fót és Cegléd városokban, valamint Budapest Főváros IX. kerület Ferencváros Önkormányzata számára.

Oktatási-, képzési területen olyan speciális tematikájú programok fűződnek az Alapítvány nevéhez, mint a Smart Leader – Okos Önkormányzati Vezetőképző Program, valamint a Nemzetiségi Civil Akadémia.

Dr. Szatmári Péter CSs
kurátor

Dr. Szabó Tamás PhD
kuratóriumi elnök

Dr. Abay-Nemes Orsolya
kurátor, jogi igazgató

TARTALOMJEGYZÉK

Kutatási koncepció a szombathelyi szociális térképhez 6
A szombathelyi szociális térkép kutatás indokoltsága 8
A szociális térkép kutatás előkészítési és megvalósítási folyamata 9
A szombathelyi szociális térkép kutatás célrendszere 11

SZOMBATHELY ÁLTALÁNOS TÁRSADALMI ÉS SZOCIOLÓGIAI PARAMÉTEREI 15
A kutatás tárgya Szombathely társadalmi és szociális diagnózisa 16
Szombathely fontosabb társadalmi és szociális paraméterei 17

SZOCIÁLIS ÉS HUMÁN KÖZSZOLGÁLTATÁSOK A VÁROSBAN 29
Szociális és humán közszolgáltatások az önkormányzati feladatellátásban 30
Aktuális szociális és humánpolitikai ellátások Szombathelyen 33
Az Önkormányzat által fenntartott bölcsődék 35
Az Önkormányzat által fenntartott óvodák 37
Az Önkormányzat által biztosított egészségügyi alapellátások 39
A FÉHE által ellátott szociális feladatok 45
Pálos Károly Szociális Szolgáltató Központ és Gyermekjóléti Szolgálat 53
Pénzbeli és természetbeni gyermekvédelmi és szociális támogatások 64
Települési támogatások rendszere Szombathelyen 70
Önkormányzati lakásgazdálkodás Szombathelyen 75
Közösségi közlekedés Szombathelyen 84

TELEFONOS REPREZENTATÍV LAKOSSÁGI KUTATÁS 87
Kutatási módszertan – telefonos adatfelvétel 88
Szociodemográfiai dimenziók 89
Klímaberendezések és a szombathelyi KBR rendszer megítélése 113
A megélhetés és lakhatás dimenziója 118
Az önkormányzati közösségi szolgáltatások minőségével való elégedettség 142
A városi problémaérzékelés dimenziója 170
Rendszeres és rendkívüli települési támogatások 211
Az elköltözési, elvágyódási percepciók városi aránya 220
Szabadon megfogalmazott vélemények az Önkormányzattal kapcsolatban 227

CIVIL PROMINENSKUTATÁS SZOMBATHELYEN 229
A civil prominenskutatás helye a szombathelyi szociális térkép kutatásban 230
Fókuszcsoport, mint kutatási módszertani eszköz 231
A szombathelyi fókuszcsoportok összetétele és témakörei 232

A fókuszcsoportok tapasztalatai 235
Fejlesztési javaslatok a szombathelyi civil prominenskutatás alapján 243

SOCIAL LISTENING KUTATÁS SZOMBATHELYEN 248
A social listening kutatás indokoltsága a szociális térkép kutatásban 249
A Szombathely várost érintő social listening kutatás fontosabb tapasztalatai 255
Szombathely, mint keresőkifejezés felbukkanása, megítélése az online sajtóban.... 259
Szombathely, mint keresőkifejezés felbukkanása, megítélése a közösségi médiában 263
A konkrét szombathelyi tartalmú kontextusok vizsgálata az online térben..... 267
Helyi szociális kontextusok az online sajtóban és a közösségi oldalakon 275
A szombathelyi social listening kutatás fontosabb tanulságai 287
Említések szemlézése 290

VÉLEMÉNYLÁDÁS LAKOSSÁGI KUTATÁS..... 292
A véleményládás felmérés helye a szombathelyi szociális térkép kutatásban 293
A véleményládás kérdőíves felmérés módszertani paraméterei..... 294
A véleményládás felmérés szociodemográfiai dimenziói 296
Lakhatás dimenzió 300
A szombathelyi Közösségi Bérlakás Rendszer (KBR) modell ismerete 316
A megélhetés dimenziója a véleményládás felmérés alapján:..... 319
Problémaérzékelés és pozitív tapasztalati percepciók..... 340
Rendszeres és rendkívüli települési támogatások..... 346
A Szombathelyen élők személyes jövőképe 348
Szabadon megfogalmazott vélemények az Önkormányzattal kapcsolatban..... 350

A KUTATÁSI TAPASZTALATOK ÖSSZEGZÉSE 352
A szombathelyi kutatási tapasztalatok összegzése 353
Lakhatás és megélhetés kérdésköre Szombathelyen a kutatások tükrében 355
Az önkormányzati közszolgáltatások lakossági igénybevétele és értékelése..... 364
A városi problémaérzékelés és pozitív tapasztalati érzékelés szintjei..... 371
Egyéb kutatási dimenziók – települési támogatás; elvágyódás és jövőkép 375
SWOT analízis – mint a kutatás legfontosabb átfogó tapasztalatai 377
Közpolitikai javaslatcsomag 378

MELLÉKLETEK..... 381
MELLÉKLET I. TELEFONOS KÉRDŐÍV 382
MELLÉKLET II. VÉLEMÉNYLÁDÁS KÉRDŐÍV..... 392
MELLÉKLET III. A VÉLEMÉNYLÁDÁS KUTATÁS HELYSZÍNEI 407
MELLÉKLET IV. TÉRKÉPJEGYZÉK..... 408

Kutatási koncepció a szombathelyi szociális térképhez

Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata és a Homo Oecologicus Alapítvány között 2024. december 10-én megkötött vállalkozási szerződés alapján, 2024. december 10. – 2025. május 31. határidővel a Homo Oecologicus Alapítvány a szerződésben meghatározott empirikus kutatásokra és adatelemzésre épülő szociális térkép és diagnózis készítését vállalta Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata számára az alábbi kutatási-, tartalmi paraméterek (részkutatások) mentén:

I. Reprezentatív lakossági véleményfelmérés – 1000 fős telefonos kvantitatív kérdőíves felmérés készítése a szombathelyi lakosok (lakcímkártyával rendelkezők) körében. A kutatás keretében az előzetesen meghatározott, kiválasztott témákban (lakhatás, megélhetés, önkormányzati közszolgáltatásokkal való elégedettség-elégedetlenség stb.) reprezentatív jelleggel vizsgáltuk a szombathelyiek szubjektív véleményét, rámutatva a különböző demográfiai, területi és egyéb szociológiai összefüggésekre. A telefonos felmérés természetesen anonim, név nélkül történik.

II. Véleményládás lakossági felmérés – papíralapú önkitöltős kérdőíves felmérés, ami esetében a kérdőívek különböző közösségi terekben, valamint a Polgármesteri Hivatalban és önkormányzati fenntartású intézményekben (idősotthon, óvoda, bölcsőde stb.) érhetőek el, és az ott kirakott véleményládákban kerülnek összegyűjtésre. Ennél a részkutatásnál nem a reprezentatívitás, hanem sokkal inkább a rászorultsági érintettség a meghatározó: olyan személyek véleményének a megismerése a cél, akik közvetlen vagy közvetett (pl. családtagok révén) érintettség miatt jó eséllyel az átlagosnál nagyobb rálátással és szélesebb ismeretekkel rendelkeznek az elérhető önkormányzati közszolgáltatásokkal kapcsolatban. A felmérés ebben az esteben is anonim, tehát név nélkül történik, hogy minél többen és minél őszintébben nyilatkozzanak a kérdőívben feltett kérdésekre. Az adatfelvétel során végül 630 értékelhető kérdőív keletkezett, aminek feldolgozása és elemzése jelentette az információ- és tapasztalatszerzés, valamint tartalmi szintetizálás lépéseit.

III. Civil prominenskutatás – kvalitatív fókuszcsoportos kutatás a Szombathelyen aktív, sok emberrel érintkező, valamint fontos társadalmi csoportokat reprezentáló - fogyatékosok, nagycsaládosok stb. - civil szervezetek bevonása mentén, előre meghatározott kérdéskörök, tartalmi csomópontok (pl. a civil szervezetek Önkormányzattal való kapcsolata; a városi közszolgáltatások értékelése; egyéb pozitív és negatív tapasztalatok; javaslattétel) alkalmazásával. A civil szervezetek mellett bevonásra kerültek a szociális feladatellátásban fontos szerepet betöltő intézményi-fenntartói szereplők is.

IV. Social listening kutatás – speciális online sajtófigyelés és elemzés a Szombathely Megyei Jogú Várost érintő, az elmúlt év (2024. január – 2024. december 31.) során az online térben – különös tekintettel a közösségi social media felületeken (Facebook, Instagram, TikTok stb.) – megjelent hírekből, posztokból, véleményekből. Mivel a lakosság – különösen a fiatalabb Y, Z és az online térben egyre inkább megjelenő 2010-ben vagy azután született Alfa generációk esetében – médiafogyasztása, véleménynyilvánítása, közéleti diskurzusa egyre nagyobb mértékben koncentrálódik az online térre, így felértékelődik annak hatása, befolyásoló-informatív szerepe globális, nemzeti, valamint a kutatás szempontjából kiemelkedően fontos helyi-lokális nyilvánosságra. Az eredetileg a piaci szektorban megjelent social listening kutatások csak a legutóbbi időkben kezdtek megjelenni a kormányzati, államigazgatási és önkormányzati területeken, így ennek alkalmazása a szombathelyi szociális térkép fontos innovatív eleme.

V. Adatelemzés- és szintetizálás, térképkészítés – ez két részre bontható:
   - Az előzetesen meghatározott kvantitatív és kvalitatív adatfelvételek során keletkezett adatok, információk feldolgozása és szintetizálása, amihez szemléltető ábrák, diagramok, valamint városrészekre bontott szemléltető informatikai térképek kapcsolódnak.
   - a kvantitatív és kvalitatív részkutatások eredményeinek értelmezéséhez és szintetizálásához fontos a szociális térkép által lefedni kívánt témakörök (lakhatás és megélhetés; a vizsgált önkormányzati szociális humánszolgáltatások – egészségügyi alapellátás, szociális pénzbeli, természetbeni, alap- és szakosított szolgáltatások, család és gyermekvédelmi ellátások, bölcsőde, óvoda, városi tömegközlekedés stb.) valós volumenének megismerése, speciális rendszerezése. Ehhez forrásként különböző hivatalos adatok, statisztikák (KSH népszámlálási és egyéb adatok, a 2019 utáni évekre vonatkozó önkormányzati vonatkozású OSAP[1] kimutatások, belső intézményi jelentések, összefoglalók, kimutatások) szolgálnak.

VI. Kutatási jelentés összeállítása egy komplex zárótanulmány keretében – a szociális térkép során lezajlott részkutatások és egyéb adatelemzések eredményeiből egy komplex összefoglaló kutatási zárójelentés összeállítása min. 8-10 ív terjedelemben. Valamint annak igény szerint történő bemutatása a megrendelő Önkormányzat képviselőtestülete és illetékes szakbizottságai számára.

[1] OSAP – Országos Statisztikai Adatszolgáltatási Program

A szombathelyi szociális térkép kutatás indokoltsága

Az elérhető információk szerint az utolsó hasonló tematikájú szociális térkép kutatás Szombathelyen mintegy másfél évtizeddel ezelőtt készült – a Regionális Humán Innováció Nonprofit Kft. jóvoltából a 2010. november - 2011. március 31. időszakban. Azt megelőzően 2007-2008-ban volt hasonló kutatás a városban a Savaria Rehab-Team Kht. által.

A legutóbbi szociális térkép kutatás óta eltelt 15 év már önmagában is indokolja az ismételt kutatást – csak a két legutóbbi hivatalos népszámlálás (2011-ben és 2022-ben) a várost érintő adatai is jelzik az időközben bekövetkezett társadalmi, demográfiai változásokat.[2] Azonban legalább ennyire fontosak az időközben lezajlott központi országos jogszabályi, közpolitikai változások, amelyek jelentős mértékben alakították a helyi önkormányzatok közjogi, működési, feladatellátási és finanszírozási környezetét.

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Mötv.), valamint a 2010 óta megszületett vagy módosított ágazati törvények (2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről; 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról; 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról stb.) jelentős mértékben átstrukturálták az önkormányzatok feladatellátását – ez volumenét tekintve feladat- és hatáskörcsökkenést eredményezett. Olyan jelentős feladatcsoportok kerültek ki az önkormányzati feladat- és közszolgáltatási rendszerből, mint a teljes közoktatás; jegyzői gyámhatósági kompetenciák; bizonyos szociális igazgatási (rászorultság megállapítása és folyósítás stb.) hatáskörök; az egészségügy területén a fekvőbeteg intézmények, a védőnői szolgálat vagy az orvosi ügyeletek működtetése. Miközben az önkormányzatok irányába megfogalmazott lakossági elvárások – immáron érdemi hatáskörök híján sokszor indokolatlanul is -, de megmaradtak, ezen tény figyelembevétele elengedhetetlen, amikor az önkormányzatok jövőbeli szociális- és társadalompolitikai, feladatellátási dimenziójáról gondolkodunk. Ha nem is áll közvetlen hatáskör a rendelkezésre az önkormányzatoknak, ennek ellenére a különböző állami intézményi szereplőkkel való koordináció és kommunikáció (mint problémajelzés) lehetősége továbbra is fennáll.

A 2024. októberében immáron második ciklusát megkezdő városvezetés (Dr. Nemény András polgármester és az Éljen Szombathely Egyesület) ezért döntött arról, hogy közel másfél évtizeddel az utolsó szociális térkép kutatás után készüljön egy friss diagnózis az Önkormányzat közpolitikai döntéshozói és apparátusi vezetői számára.

Szombathely Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatalában a szociális és egyéb humán szakpolitikai területek (egészségügy, óvoda, bölcsőde, családsegítés és gyermekjólét, szociális lakáspolitika) az Egészségügyi és Közszolgálati Osztályhoz tartoznak, amelynek keretében működnek

[2] Ezekről részletesen a következő Szombathely általános paraméterei című fejezetben!

további belső szervezeti egységek (irodák), így a Szociális és Lakás Iroda, az Egészségügyi, Kulturális és Köznevelési Iroda vagy a Sport és Ifjúsági Iroda. Külön civil referens tevékenykedik a Hivatalban, akinek feladata a civil-társadalmi szervezetekkel való kapcsolattartás és egyéb szakfeladatok.

A szociális térkép kutatás előkészítési és megvalósítási folyamata

Szakmai előkészítési és megvalósítási szakasz:

1. A vállalkozási szerződés aláírása és személyes szakmai megbeszélés (kick-off meeting) a szociális térkép kutatáshoz kapcsolódó hivatalos ajánlattételi csomag szakmai-kutatási elemeit tartalmazó Ajánlatról a Homo Oecologicus Alapítvány kuratóriuma (Dr. Szabó Tamás kuratóriumi elnök, Dr. Abay-Nemes Orsolya kurátor, jogi igazgató) valamint Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata által a kutatási koordinációra kijelölt munkatársak részvételével 2024. december 18-án a Szombathely Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatalában.
2. Az 1000 fős reprezentatív telefonos kérdőíves felmérés alapjául szolgáló kérdőív-tervezet, a Homo Oecologicus Alapítvány munkatársai által előkészített 1.0 változatának elektronikus levélben történő megküldése az Önkormányzat kijelölt munkatársai számára 2024. december 22-én.
3. A véleményládás lakossági felmérés alapjául szolgáló kérdőív-tervezet, a Homo Oecologicus Alapítvány munkatársai által előkészített 1.0 változatának online elektronikus levélben történő elküldése az Önkormányzat kijelölt munkatársai számára 2025. január 15-én.
4. Online megbeszélés a Homo Oecologicus Alapítvány, valamint az Önkormányzat kijelölt munkatársai részvételével 2025. január 16-án. A megbeszélés témái: az 1000 fős reprezentatív telefonos kérdőív-tervezet; az egyéb részkutatások előkészítési munkálatai.
5. Online megbeszélés a Homo Oecologicus Alapítvány, valamint az Önkormányzat kijelölt munkatársainak részvételével 2025. január 23-án. A megbeszélés témái: az 1000 fős reprezentatív telefonos kérdőív-tervezet 2.0 változata; a civil prominenskutatás előkészítése.
6. A civil prominenskutatás (fókuszcsoportok) alapjául szolgáló dokumentumok, tájékoztató anyagok; az 1000 fős reprezentatív telefonos kérdőíves felmérés alapjául szolgáló kérdőív-tervezet 3.0 változatának; a véleményládás lakossági felmérés alapjául szolgáló kérdőív-tervezet 2.0 változatának elektronikus levélben történő elküldése az Önkormányzat kijelölt munkatársai számára 2025. január 23-án, 24-én, valamint január 29-én.

7. Online megbeszélés a Homo Oecologicus Alapítvány, valamint az Önkormányzat kijelölt munkatársainak részvételével 2025. január 31-én. A megbeszélés témái: az 1000 fős reprezentatív telefonos és a véleményládás lakossági felmérés kérdőív-tervezetek pontosítása; a civil prominenskutatás előkészítése.
8. A social listening kutatás keretében adatfelvétel és adatfeldolgozás a Szombathely várost a 2024. január 1 – december 31. időszakot érintő hírekről, ügyekről, véleményekről az online térben. Az adatfelvétel és adatfeldolgozás 2025. január 1-31. között történt külső alvállalkozó bevonásával – Neticle Zrt.
9. Online megbeszélés a Homo Oecologicus Alapítvány, valamint az Önkormányzat kijelölt munkatársainak részvételével 2025. február 7-én. A megbeszélés témái: az 1000 fős reprezentatív telefonos kérdőív-tervezet, valamint a véleményládás lakossági felmérés kérdőív-tervezetek; a civil prominenskutatás (pl. civil felkérő levelek) előkészítése.
10. Online megbeszélés a Homo Oecologicus Alapítvány, valamint az Önkormányzat kijelölt munkatársainak részvételével 2025. február 13-án. A megbeszélés témái: az 1000 fős reprezentatív telefonos, valamint a véleményládás lakossági felmérés kérdőív-tervezetek véglegesítése; a civil prominenskutatás előkészítése.
11. Az 1000 fős reprezentatív telefonos felmérés adatfelvétele 2025. február 14-24. között (a telefonos adatfelvétel megvalósításába külső alvállalkozó bevonása történt meg – Irány-tű Politikai és Gazdaságkutató Intézet).[3]
12. Személyes szakmai megbeszélés a szociális térkép kutatás aktuális helyzetéről - státuszjelentés az egyes részkutatásokról - a Homo Oecologicus Alapítvány (Dr. Szabó Tamás), valamint az Önkormányzat kijelölt munkatársainak részvételével Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata által a kutatási koordinációra kijelölt munkatársak részvételével 2025. február 20-án délelőtt Szombathely Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatalában.
13. A civil prominenskutatás keretében tervezett két szakmai fókuszcsoport megvalósítása a felkért civil szervezetek és a szociális feladatellátásban résztvevő intézményi vezetők részvételével (kétszer 120 perc időtartamban, Dr. Szabó Tamás főiskolai docens, kuratóriumi elnök vezetésével) 2025. február 20-án délután Szombathely Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatalában.
14. A véleményládás lakossági felmérés adatfelvétele – 29 helyszínen történt meg a véleményládák felállítása. Az adatfelvétel időszaka: 2025. február 25 – március 31.
15. A véleményládás lakossági felmérés adatfelvételi szakaszának zárása – a lezárt véleményládák összegyűjtése a 2025. március 31. - április 4. héten. A lezárt véleményládák bontása 2025. április 4-én történt a Homo Oecologicus munkatársai (Dr. Szabó Tamás

[3] Ezekről részletesen az 1000 fős reprezentatív telefonos véleménykutatást leíró fejezetben!

kuratóriumi elnök, Dr. Abay-Nemes Orsolya kurátor, jogi igazgató) valamint az Önkormányzat kijelölt munkatársainak részvételével Szombathely Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatalában. Hivatalos bontási jegyzőkönyv készült.

16. Adatbevitel és adatfeldolgozás a véleményládás kvantitatív lakossági kérdőíves felmérésnél – 630 értékelhető kérdőív feldolgozása és elemzése a Homo Oecologicus Alapítvány munkatársainak részvételével 2025. április 10-30. időszakban.
17. Online megbeszélés a Homo Oecologicus Alapítvány, valamint az Önkormányzat kijelölt munkatársainak részvételével 2025. április 25-én. A megbeszélés témái: az egyes részkutatások adatfeldolgozásának és már látható tapasztalatainak értékelése; további szükséges információcsere.
18. Online megbeszélés a Homo Oecologicus Alapítvány, valamint az Önkormányzat kijelölt munkatársainak részvételével 2025. május 15-én. A megbeszélés témái: az egyes részkutatások adatfeldolgozásának és már látható tapasztalatainak értékelése; további szükséges információcsere.

A szombathelyi szociális térkép kutatás célrendszere

A szociális térkép kutatás alapvető célja közvetlen empirikus tapasztalatok, visszacsatolások aggregálása elsősorban a Szombathelyen élő (hangsúlyosan a szombathelyi lakcímkártyával rendelkezők)[4] lakosok, másodsorban a városban aktív civil szervezetek, szociális intézményi szereplők pozitív-negatív múltbeli tapasztalatai és jövőbeli elvárásai mentén, amit kiegészítettünk a social listening kutatással, valamint konkrét intézményi feladatellátási adatok, mutatók időbeli komparatív szintetizálásával.

A különböző társadalompolitikai kutatások esetlében egyre fontosabb vizsgálati dimenzió területiség, esetünkben, hogy Szombathely közigazgatási területén belül milyen belső területi megoszlások, különbségek tapasztalhatók, ezeket leginkább a kvantitatív kutatások (1000 fős telefonos és 630 fős véleményládás rászorultsági fókuszú véleményfelmérés) során tudjuk elemezni. A kutatás során alkalmazott kérdőíves felmérések során 15 db önálló városrészt nevesítettünk, azonban az összemérhetőség és a reprezentativitás érdekében az adatfeldolgozás során a lakossági véleményeket az alábbi hat összevont városrészre vonatkozólag elemeztük – az összevonás oka, hogy összehasonlíthatóak legyenek a területi szintű adatok és differenciák:

[4] Mivel főszabályként a szombathelyi lakcímkártyával rendelkezők vehetik igénybe az Önkormányzat által biztosított humán közszolgáltatások, pénzbeli és természetbeni juttatások és egyéb támogatások túlnyomó többségét.

1. Herény; Kámon; Minerva lakópark; Stromfeld lakótelep
2. Olad (Oladi lakótelep); Parkerdő lakópark (Oladi plató, Erdei lakópark, II. János Pél pápa körút, Sallai telep)
3. Derkovits lakótelep
4. Belváros
5. Ipartelep (Éhen Gyula lakótelep, Bébic telep, Pick telep); Joskar-Ola lakótelep; Zanat; Gyöngyöshermán-Szentkirály-Gyöngyössziőllős
6. Petőfi telep; KISZ-lakótelep; Újperint

Kutatás végső eredménytermékeként megjelölt szociális térkép és diagnózis a várost érintő társadalmi és szociális folyamatok komplex, többboldalú statisztikai, adatbázis- valamint empirikus kvantitatív és kvalitatív feldolgozása mellett hangsúlyosan érinti a helyi önkormányzatok kötelező feladatellátásába utalt 21 közszolgáltatási területet [Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13.§ (1)], valamint egyéb ágazati jogszabályok által az önkormányzatok számára megcímzett közfeladatok, közszolgáltatások közül az alábbiakat:[5]

- lakhatás (de ez nem szűkült le az Mötv.-ben meghatározott önkormányzati lakás- és helyiséggazdálkodásra!);
- bölcsődei és óvodai ellátás;
- helyi önkormányzati pénzbeli és természetbeni szociális ellátások;
- helyi szociális szolgáltatások;
- gyermekjóléti szolgáltatások és ellátások;
- egészségügyi alapellátások;
- fogyatékkal élők, valamint pszichiátriai vagy szenvedélybetegek ellátása;
- helyi közösségi közlekedés.

A szociális térkép kutatás során nyert empirikus tapasztalatok, aggregált lakossági vélemények összevetése és szintetizálása a városi szociális- és társadalompolitikai humán területek releváns időszakos - 2019 utáni - szolgáltatási és egyéb releváns adatbázisokkal (elérhető KSH adatforrások; önkormányzati OSAP adatbázisok; belső önkormányzati dokumentumok, intézményi beszámolók).

A két nagy elemszámú kvantitatív kutatás fontosabb területi (városrészi) dimenzióit bemutató szintetizáló térinformatikai térképek készítése, azzal a céllal, hogy jobban szemléltethetőek és igazolhatóak legyenek a kutatás bizonyos területi vonatkozású szakpolitikai megállapításai.

[5] A kutatás által érintett területek meghatározása az előkészítés fázisában az Önkormányzat által kijelölt munkatársakkal közösen történt meg – így került a hangsúly a szociális és általában közösségi jól-léti (ún. wellbeing) és kevésbé a gazdasági, környezetvédelmi (pl. környezetegészségügy; polgári védelem; helyi gazdaságfejlesztés; helyi adók) jellegű feladatokra.

Ugyanakkor eredendően nem érintette a kutatás azon humán közszolgáltatási feladatokat, amelyek az elmúlt közel másfél évtized során a feladatellátás tekintetében elkerültek az önkormányzatoktól valamely állami intézményi (hatósági vagy intézményfenntartó) szereplőhöz, így a közoktatás, a védőnői ellátás vagy a gyermekvédelem- és gyámügy hatósági vonatkozásai. Viszont ennek ellenére a közoktatás, vagy az egyéb helyi vonatkozással bíró, de alapvetően állami, államigazgatási kérdés, problematika, káros jelenség lakossági vagy civil szervezeti javaslatként, véleményként felvetődött az egyes részkutatások során, amennyiben ezeket relevánsnak minősítettük, abban az esetben bekerültek jelen kutatási záró tanulmányba. Fontos leszögezni, hogy hangsúlyosan nem vizsgáltuk a kifejezetten magánnépjóléti jellegű, tehát döntően önköltségi alapon igénybe vett szolgáltatásokat (magánbölcsődei vagy magánegészségügyi szolgáltatások). Egyházi intézményfenntartók által nyújtott közszolgáltatások esetében pedig széles feladatellátás megléte volt a kutatási érintettség feltétele.

Összességében a szombathelyi szociális térkép kutatás célja, hogy tudományos eszközökkel, elméleti és empirikus megközelítéssel vizsgáljuk az aktuálisan tapasztalt és várható társadalmi trendeket, ezeket összevetve és szintetizálva a lakossági humán- és szociális paraméterek, igények alakulásával. A kutatás nyíltan deklarált célja, hogy olyan elméleti és gyakorlati elemeket tartalmazó magas szakmai színvonalú döntés-előkészítő anyag szülessen a szociális- és társadalompolitikai önkormányzati intézményi továbbfejlesztési igények, stratégiai döntések számára.

A kutatás eredményei Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata számára több oldalról is hasznosíthatóak. Egyrészt megismerhetővé válnak a város fontosabb aktuális társadalmi, szociális jellegzetességei; az elmúlt időszak sajátos történéseinek és társadalmi fejlődésének ismérvei, a lezajlott folyamatok fontosabb sajátosságai; a lakossági és civil szervezeti vélemények és vele a helyi társadalom szociális helyzetéhez kapcsolódó társadalmi igények. A városi döntéshozók (polgármester, képviselőtestület, hivatali-, apparátusi vezetők) számára készült komplex kutatási szintézis (jelen kutatási zárótanulmány) reményeink szerint hatékonyan segítheti a szociális- és humán szolgáltatásfejlesztési irányok pontosítását, a területi szempontok erőteljesebb alkalmazását, illetve lehetőséget biztosítanak a társadalmi érdekek egyeztetésére, továbbá a már meglévő vagy formálódó társadalmi konfliktusok kezelésére és feloldására. Másrészt a kutatási eredmények – benne hangsúlyosan az új információk megismerésével - mentén szélesedhet az önkormányzat szociális- és humán fejlesztési aktivitása.

Kutatás eredménytermékként olyan városi kompetencia szintű és cselekvési fókuszú SWOT- és közpolitikai javaslatcsomag elkészítését fogalmaztuk meg, amelyek a jelenlegi önkormányzati szociális- és humán ellátórendszer továbbfejlesztésére, a szolgáltatások elérésére és bővítésére, valamint integrációk lehetőségeire összpontosítanak. A kvalitatív és kvantitatív kutatások a vizsgált célterületek (lakhatás és megélhetés; önkormányzati szociális- és humánszolgáltatások) minden fontosabb szegmensét érinti.

A kutatás során keletkezett kvantitatív (1005 fős telefonos reprezentatív; 630 fős véleményládás rászorultsági fókuszú) lakossági véleménykutatások, párosítva az online teret vizsgáló speciális social listening kutatással, valamint a civil prominenskutatással (eszköze: fókuszcsoportok) alkotják a két vizsgált célterületre fókuszáló kutatási értékelést, kiegészítve a rendelkezésre álló intézményi adatbázisok, statisztikák és intézményi dokumentumok információival.

SZOMBATHELY ÁLTALÁNOS TÁRSADALMI ÉS SZOCIOLÓGIAI PARAMÉTEREI

A kutatás tárgya Szombathely társadalmi és szociális diagnózisa

A szociális térkép és diagnózis segítségével igyekeztünk minél részletesebb empirikus információkat szerezni a Szombathelyen élők igényeiről, elvárásairól, valamint célzottan a különböző önkormányzati közösségi és szociális szolgáltatások jövőbeli fejlesztési lehetőségeiről. Fontos, hogy a kutatási eredmények az elkövetkező évek szociális szolgáltatásainak tervezését és fejlesztését kutatási alapú megközelítésekkel támogassa, miközben biztosítja azokat az irányokat és stratégiákat, amelyek segíthetnek a jövőbeni szociális ellátások javításában. A szociális térkép nemcsak a város társadalmi és szociális jellegzetességeinek feltérképezését szolgálja, hanem az egyes szolgáltatásokkal kapcsolatos lakossági igények és vélemények megértését is elősegíti. A kutatás lehetőséget biztosít a társadalmi csoportok és egyéni érdekeltek közötti párbeszéd erősítésére. Emellett az új információk megszerzése és az eredmények szélesebb körű alkalmazása hozzájárulhat a város szociális fejlesztési és innovációs célkitűzéseinek elősegítéséhez.

A jelen szociális térkép kutatást megelőző utolsó hasonló kutatás 2010-2011-ben történt a városban. A 2010-es szociális térkép kutatás célja Szombathely város szociális helyzetének és a szociális szolgáltatások igénybevételének részletes feltérképezése volt. Az előző két, 2005-ös és 2007-es vizsgálathoz hasonlóan a 2010-2011-es kutatás célja az volt, hogy adatokat gyűjtsenek a város társadalmáról, a szociális ellátások igénybevételéről, és azok eredményességéről, valamint, hogy feltárják a lakótelepi közösségek sajátosságait és problémáit. A 2010-2011-es kutatás fontos adatokat szolgáltatott Szombathely szociális helyzetének javításához, valamint az ellátórendszer működésének és hatékonyságának javításához. Ugyanakkor a legutóbbi kutatás óta eltelt másfél évtized során lezajlott közjogi-közpolitikai változások (új önkormányzati törvény; átalakuló, a korábbiakhoz képest szűkebb önkormányzati feladatellátás; szigorúbb gazdálkodási és finanszírozási környezet stb.), valamint a társadalom szintjén bekövetkezett történések (koronavírus járvány 2020-2022; meglóduló infláció 2022-től) és trendek, tendenciák (öregedő társadalmi korfa; az ausztriai munkavállalás hatása stb.) indokoltnak egy új aktuális szociális térkép kutatást a városban. Fontos cél az is, hogy további információkat gyűjtsünk a szombathelyi háztartások jövedelmi helyzetéről, a szociális ellátások hatékonyságáról, és a város szociális struktúrájának változásairól. Az alábbi fejezetben – még a konkrét egyes kutatási alfejezeteket megelőzően – egy általános helyzetképet mutatunk Szombathely fontosabb társadalmi és szociális paramétereiről, amelyhez a Központi Statisztikai Hivatal által biztosított, elérhető nyilvános népszámlálási statisztikáit használtuk fel.

Szombathely fontosabb társadalmi és szociális paraméterei

Szombathely, Vas vármegye székhelye, a Nyugat-Dunántúlon elhelyezkedve, az egyik legfontosabb kulturális, gazdasági és történelmi települési központ a régióban. A város történelme több mint kétezer évre nyúlik vissza, ami különleges helyet biztosít számára a magyar és a középeurópai kulturális örökségben. Szombathely nemcsak Vas megye, hanem a Nyugat-Dunántúl egyik legnagyobb és legdinamikusabban fejlődő városa, amely jelentős szerepet játszik a térség gazdasági és társadalmi életében.

A város közlekedési infrastruktúrája kiemelkedő fontosságú, hiszen a jól kiépített közlekedési hálózatnak köszönhetően könnyen elérhetőek a környező nagyobb városok, így Győr és Sopron. Az M86-os autóút és az M1-es autópálya közelsége lehetővé teszi, hogy a város gyorsan és kényelmesen kapcsolódjon a főváros és más jelentős gazdasági központok hálózatához is. Fontos földrajzi jellemző még a város kiemelkedő közelsége az osztrák határhoz – mindössze néhány kilométer választja el a várost Ausztriától. A város gazdasági fejlődése, amely különösen az ipari, kereskedelmi és szolgáltatói szektorokban figyelhető meg, az említett közlekedési előnyöknek és földrajzi elhelyezkedésnek köszönhetően folyamatosan erősödik.

A város 21. századi szerepe azonban nemcsak gazdasági, hanem kulturális szempontból is kiemelkedő. Szombathely több évtizedes múltra visszatekintő kulturális hagyományokkal rendelkezik, és ma is számos fontos kulturális rendezvénynek ad otthont. A Savaria Történelmi Karnevál, a Szombathelyi Képzőművészeti Múzeum és a helyi színházak mind hozzájárulnak a város vibráló kulturális életéhez. Ezen kívül a városban számos nemzetközi kulturális esemény és fesztivál is zajlik, amelyek nemcsak a helyiek, hanem a látogatók számára is vonzóvá teszik Szombathelyt. A város gazdasági és kulturális előnyei, valamint földrajzi elhelyezkedése révén az egyik regionális kulcsszereplő a Nyugat-Dunántúlon. A szombathelyi folyamatok, az önkormányzati működés pozitív hatásai – mint „jó gyakorlatok" *(best practises)* – kisugárzása jelentősen túlmutathat a város közigazgatási határain.

Szombathely fontosabb társadalmi statisztikai mutatói

Az alábbi statisztikai mutatók forrása a Központi Statisztikai Hivatal 2022 végi népszámlálásának Szombathelyt érintő adataiból tevődnek össze. Ezt hasonlítottuk össze a megelőző 2011. évi, illetve 2001. évi népszámlálások hasonló adataival a lenti ábrákon, valamint az elmúlt időszakban a várossal kapcsolatban napvilágot látott KSH társadalmi adataival egészítettük ki, amennyiben azok elérhetőek voltak.

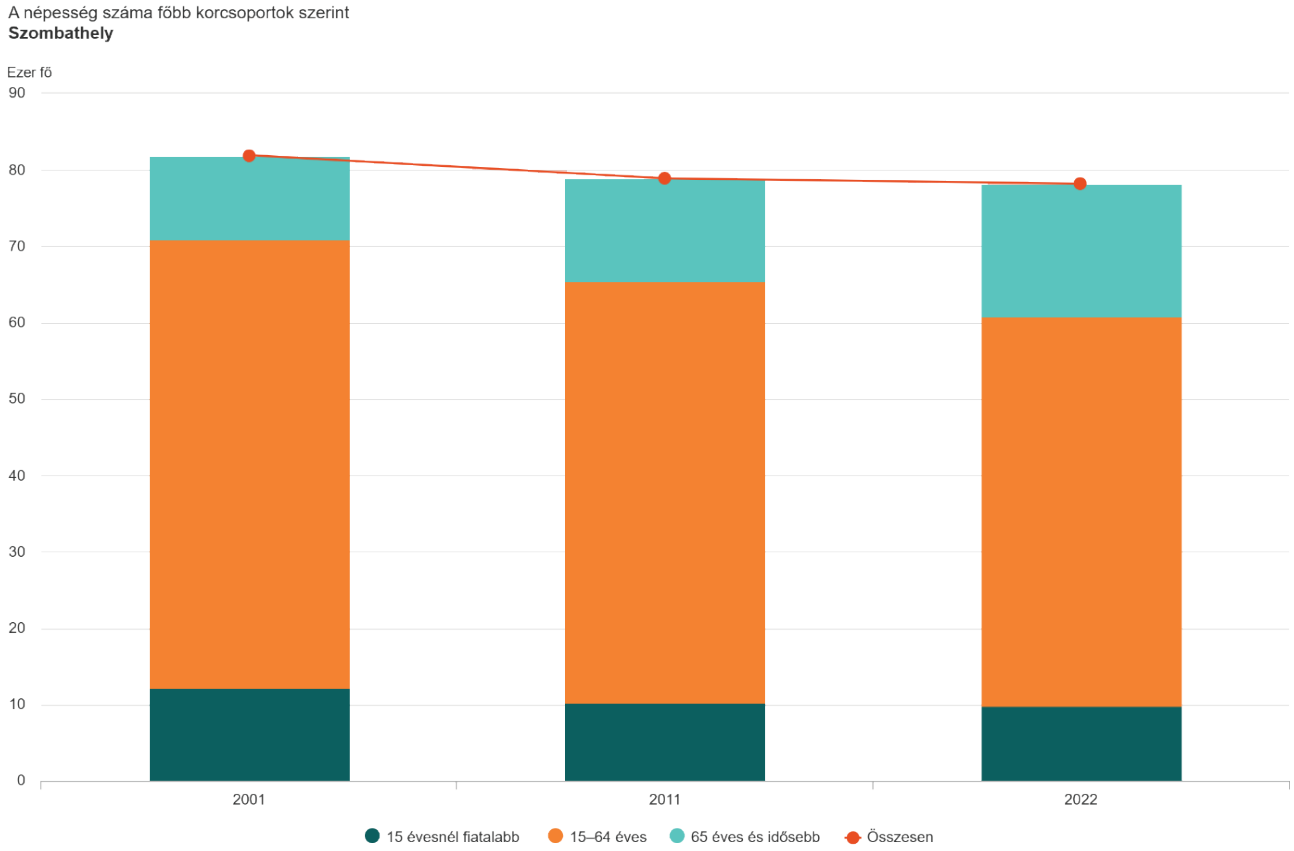

1. ábra: A népesség száma főbb korcsoportok szerint (ezer fő)

Forrás: KSH 2022

Szombathely város népességszámában az utóbbi három népszámlálás során kismértékű fogyás látható. A 2001-es népszámlálás során 81.920 fő volt a város teljes lakossága, ez 2011-re 78.884 főre csökkent, azonban 2022-re a csökkenés mértéke mérséklődött, és jóval kisebb mértékben csökkent, mint 2001-2011 között. A 2022. évi hivatalos KSH népszámlálási adatok 78.190 lakost mutattak Szombathely esetében. Ezzel egyidőben azonban látható, hogy a korcsoportok szerinti összetétel nagyobb mértékben változott, a 15 év alatti népesség száma enyhe csökkenést mutat, azonban a 65 év feletti lakosok száma mintegy duplájára nőtt 2022-re a 2001-es népszámlálás adataihoz képest. A KSH 2024-es adatai szerint a városának teljes lakossága 2024-re 77.757 főre változott[6] – ez mintegy 400 fős csökkenés 2022-hez képest.

[6] https://www.ksh.hu/stadat_files/fol/hu/fol0014.html

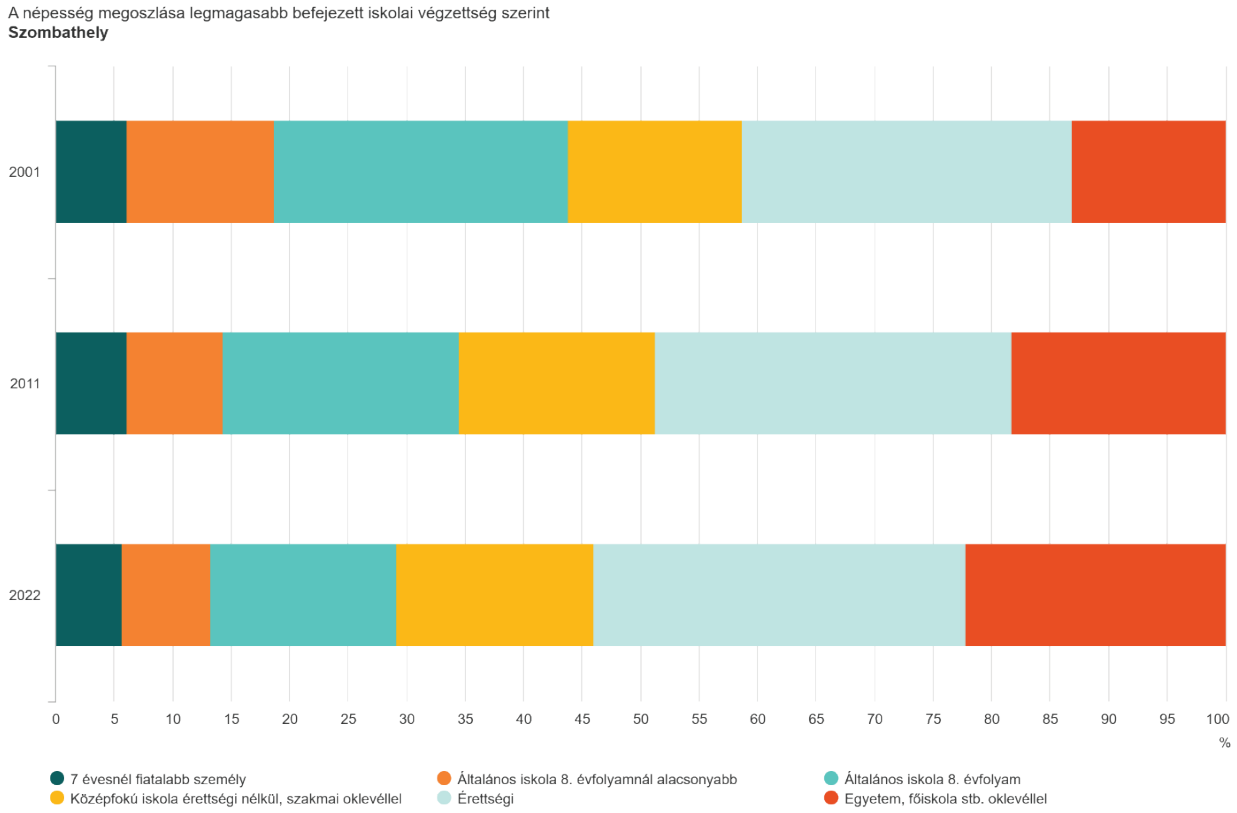

2. ábra: A népesség megoszlása legmagasabb befejezett iskolai végzettség szerint (%)

Forrás: KSH, 2022

Az iskolai végzettséget tekintve a legnagyobb változás azoknak a számában mutatkozik, akiknek az általános iskola 8 osztálynál alacsonyabb a végzettségük, illetve akik egyetemi, vagy főiskolai oklevéllel rendelkeznek. A diagram a város teljes népességét veszi alapul, tehát az, hogy a 2001-es népszámlálás során volt a legmagasabb azok száma, akik nem rendelkeznek legalább 8 általánossal, az is befolyásolja, hogy ebben az évben volt a legmagasabb a 10 évnél fiatalabb lakosság száma is, ők 2001-ben 7588 főt tettek ki, 2011-ben 6900 főt, 2022-ben pedig 6481 főt. Ehhez képest a kevesebb, mint 8 általános iskolai osztállyal rendelkezők együttesen a 7 évesnél fiatalabbakkal 2001-ben 15.344-en voltak, 2011-ben 11.313-an, 2022-ben pedig 10.437-en. Hasonló csökkenést mutat annak a csoportnak a száma is, akiknek legmagasabb végzettsége a 8 általános iskolai osztály, 2001-ben 20.578-an voltak, 2011-ben 15.900-an, 2022-re pedig 12.432 főre csökkent a számuk. A főiskolai vagy egyetemi diplomával rendelkezők száma ellenkező trendet mutat, 2001-ben 10.704 fő, 2011-ben 14.435 fő, 2022-ben pedig 17.323 fő a számuk. Az érettségivel, vagy szakmai oklevéllel rendelkezők száma közel azonosan alakult a három népességszámlálás során.

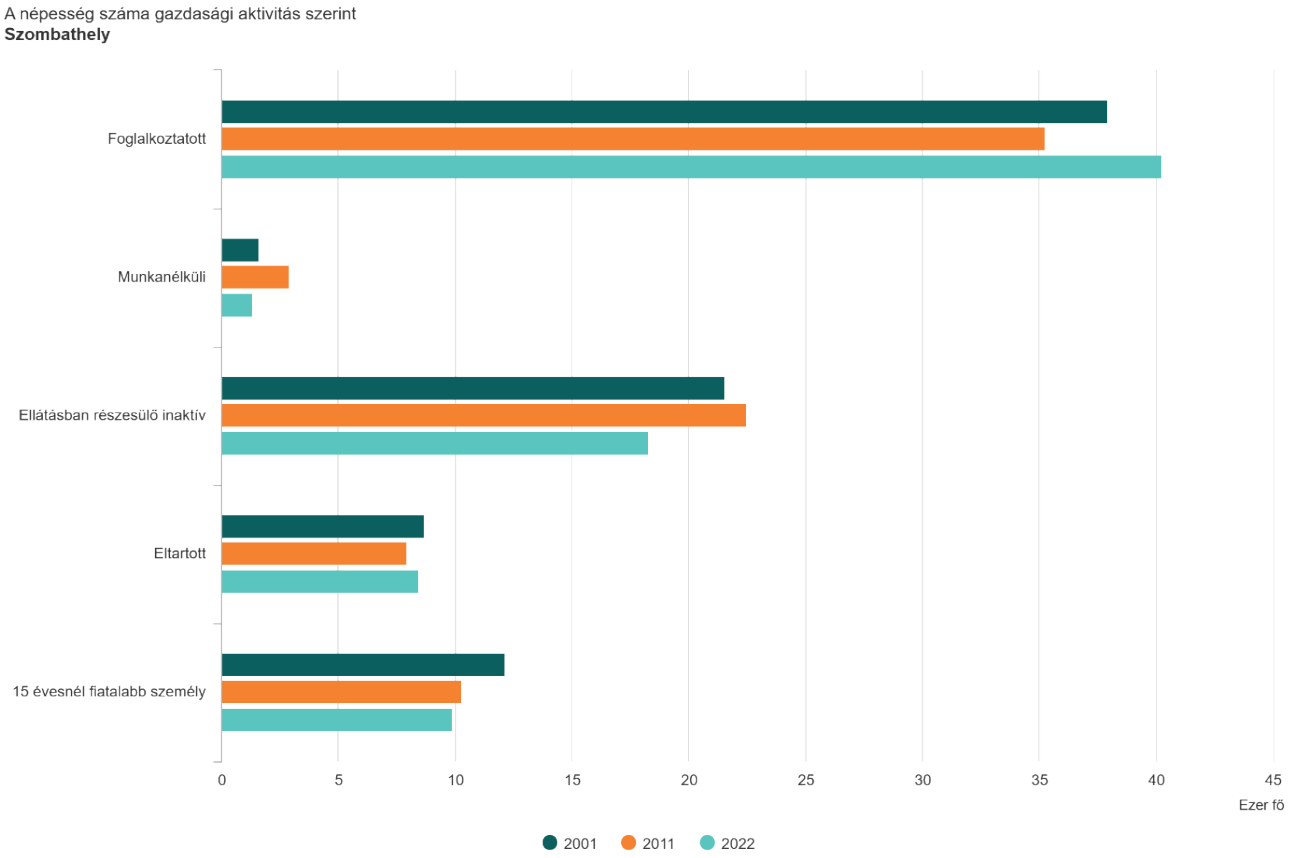

3. ábra: A népesség száma gazdasági aktivitás szerint (Ezer fő)

Forrás: KSH, 2022

A gazdasági aktivitást ábrázoló diagrammon látszik, hogy a különböző foglalkoztatottsági státuszok különbözően alakultak a népesség változásához képest. A foglalkoztatottak száma a 2022-es népszámlálás során volt a legmagasabb, ekkor 40.236 fő tartozott ide, 2001-ben 37946 fő volt foglalkoztatott, míg 2011-ben volt a legalacsonyabb, 35.260 fő. Emellett 2011-ben volt a legmagasabb a munkanélküliek (2929 fő), illetve az ellátásban részesülő inaktív lakosok száma (22.489 fő). 2001-ben 1594 fő volt munkanélküli, 21.554 fő pedig valamilyen ellátásban részesülő inaktív, 2022-re mindkét csoportban csökkent a szám, 1359 fő munkanélküli, illetve 18.262 ellátásban részesülő inaktív lakosa volt Szombathelynek. Kisebb a különbség az eltartottak számában, 2001-ben 8680 fő, 2011-ben 7927 fő, 2022-ben pedig 8452 fő eltartott személyt regisztráltak a népszámlálás során.

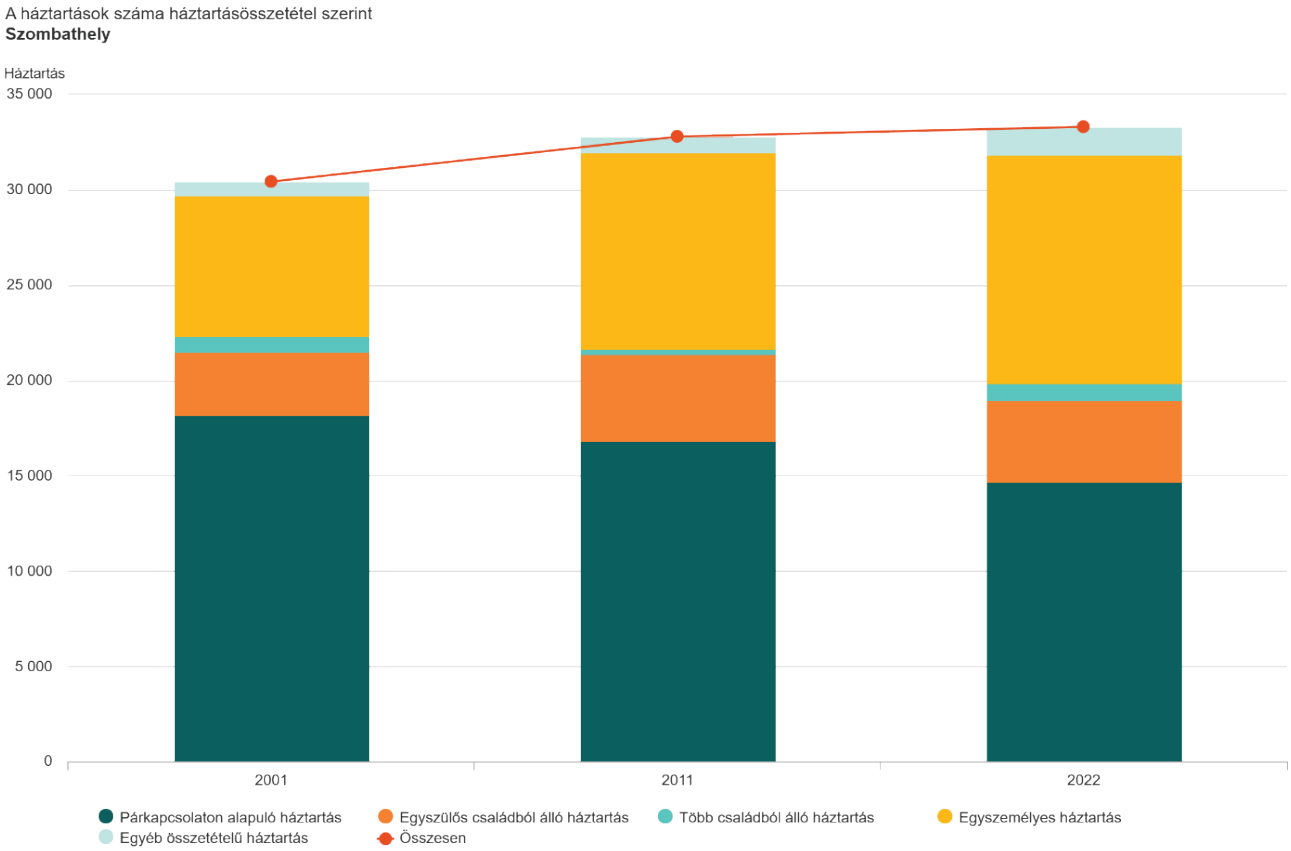

4. ábra: A háztartások száma háztartásösszetétel szerint (db)

Forrás: KSH, 2022

A szombathelyi háztartások száma növekvő tendenciát követ, 2001-ben volt a legalacsonyabb a háztartások száma, 2011-re emelkedett a számuk, ez az emelkedés pedig enyhébben, de 2022-re is jellemző volt. Az emelkedés kiváltója egyrészt az egyszemélyes háztartások növekedése volt, 2022-ben volt a legmagasabb az egyfős háztartások száma, 2001-ben pedig a legalacsonyabb, ezzel párhuzamosan pedig csökkent a párkapcsolaton alapuló háztartások száma a három népszámlálás során. Az egyszülős háztartások száma 2001-ről 2011-re enyhe emelkedést mutat, azonban a két utóbbi népszámlálás során közel stagnáló volt a számuk. Több családból álló háztartások száma viszont 2001-ről 2011-re csökkenést, majd 2022-re újra növekedést mutat.

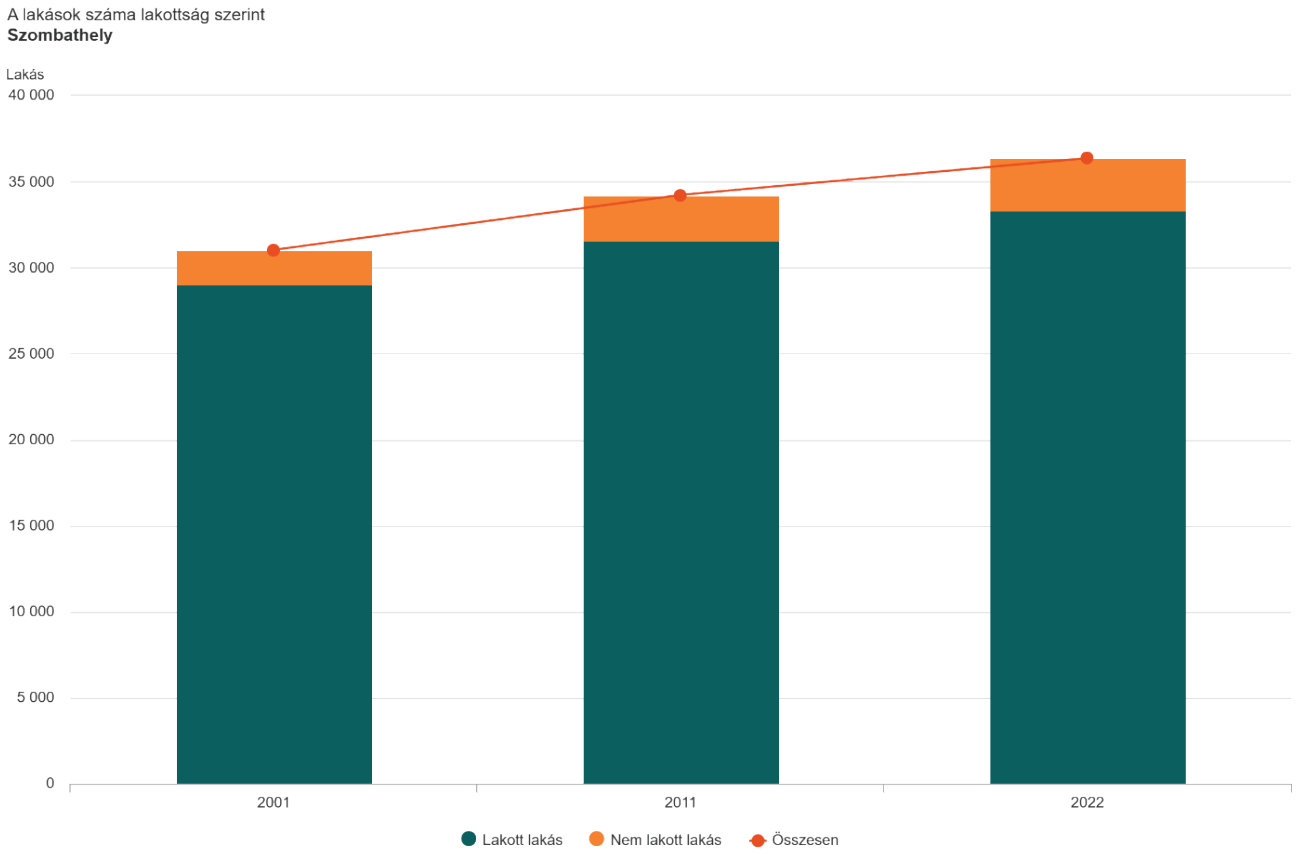

5. ábra: A lakások száma lakottság szerint (db)

Forrás: KSH, 2022

A szombathelyi lakások száma folyamatosan növekedő tendenciát mutat a három népszámlálás során, 2001-ben 31.037, 2011-ben 34.226, 2022-ben pedig 36.364 volt a lakások száma. Ehhez a tendenciához kapcsolódóan növekedett a lakott lakások száma is, 2001-ben 29.034 lakás volt lakott, 2011-ben 31.601, 2022-ben pedig már 33.301 volt a lakott lakások száma. Ugyanakkor a nem lakott lakások száma is követte a fenti trendet, 2001-ben 2003, 2011-ben 2625, 2022-ben pedig már 3063 volt ezeknek a lakásoknak a száma. Ugyanez a trend tapasztalható a 2024-es adatokban is, ekkorra ugyanis a szombathelyi lakások száma elérte a 36.675-öt.[7]

[7] https://www.ksh.hu/apps/hntr.telepules?p_lang=HU&p_id=03009

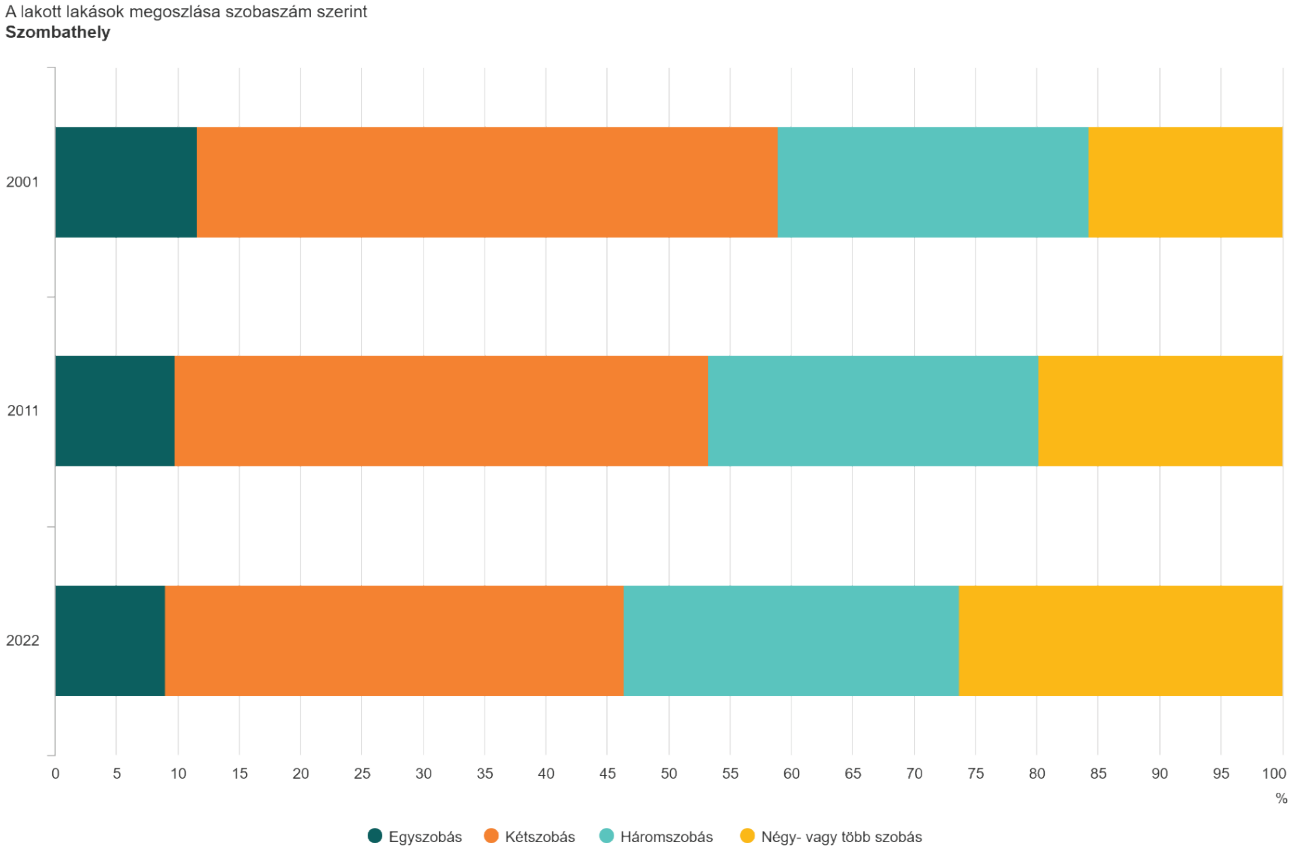

6. ábra: A lakott lakások megoszlása szobaszám szerint (%)

Forrás: KSH, 2022

Az összes lakáson belül enyhe csökkenést mutat az egyszobás lakások száma, ez 2001-ben 3911, 2011-ben 3748, 2022-ben 3629 volt. A kétszobás lakások számában sem volt kiugró változás az utóbbi három népszámlálás során, ez 2001-ben 14.742, 2011-ben 14.925, 2022-ben 13.881 lakás volt az összes szombathelyi lakáson belül. A háromszobás lakások száma 2001-ről növekedett 2011-re, 7695-ről 9056 darab lakásra, azonban 2022-re enyhébb volt a növekedésük, ekkor 9797 háromszobás lakás volt. Erősebb növekedő tendencia látható azonban a négy-, vagy többszobás lakások esetében, itt 2001-ben még csak 4689 ilyen regisztrált lakás volt, 2011-re azonban 6497-re, 2022-re pedig már 9057-re nőtt ezeknek a lakásoknak a száma.

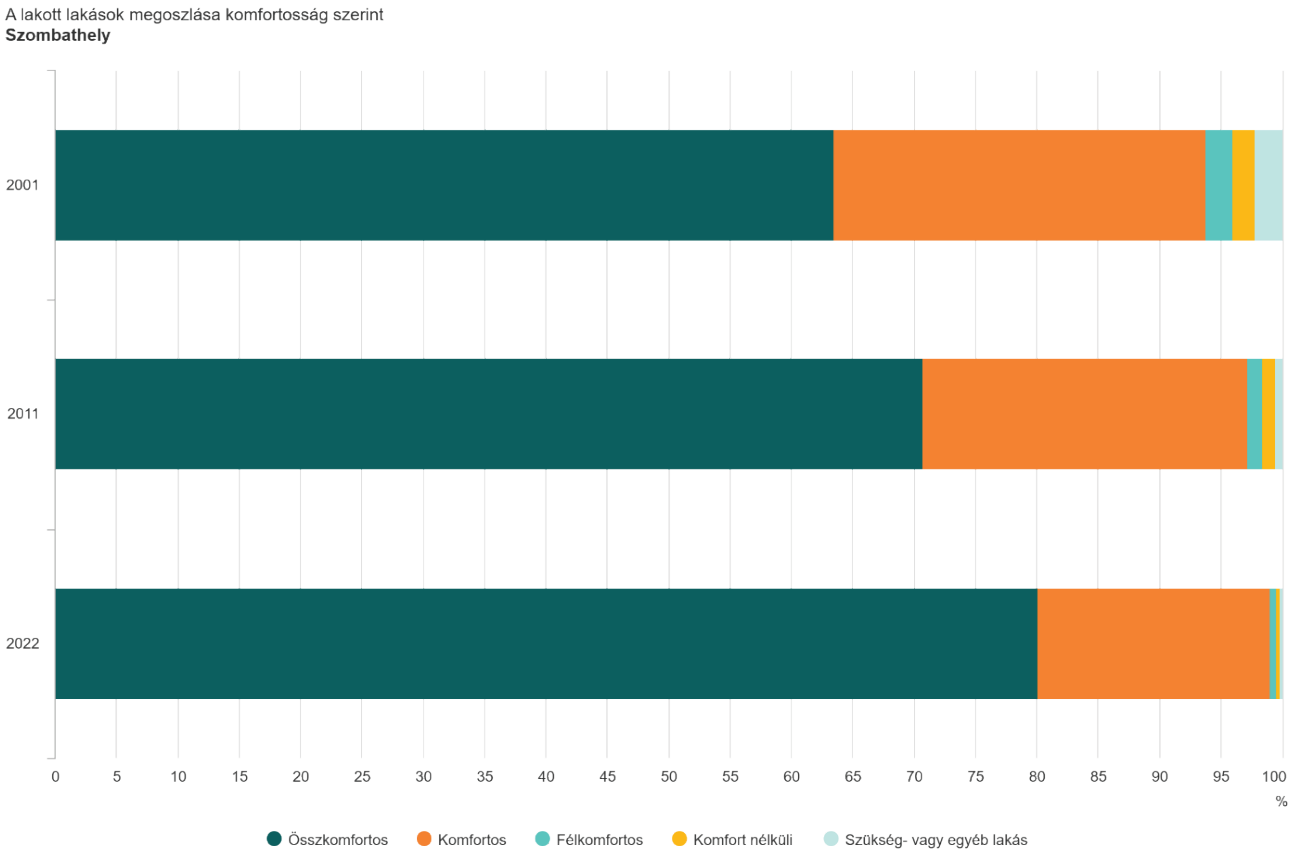

7. ábra: Lakott lakások megoszlása komfortosság szerint (%)

Forrás: KSH, 2022

Hasonlóan a négy-, vagy többszobás lakásokhoz, a lakások komfortosságában is erősebb növekedő tendencia mutatható ki az összkomfortos lakások számában. Ez a szám 2001-ben 19.341 volt, 2011-re 23.715-re, 2022-re pedig már 28.831-re növekedett. Ezzel párhuzamosan csökkent a többi kategóriába sorolható lakások száma, 2001-ben a komfortos lakások száma 9548, 2011-ben 9290, 2022-re viszont 7048-ra csökkent a számuk. 2001-ben a lakások még több, mint 5 %-át tették ki a félkomfortos, komfort nélküli, vagy szükséglakások száma, ez összesen 2148 lakás volt, de a két népszámlálás során mind %-ban, mind pedig darabszám szerint is erős csökkenést mutatott ezen lakások száma, 2011-ben 1221, 2022-ben pedig összesen 485 lakással.

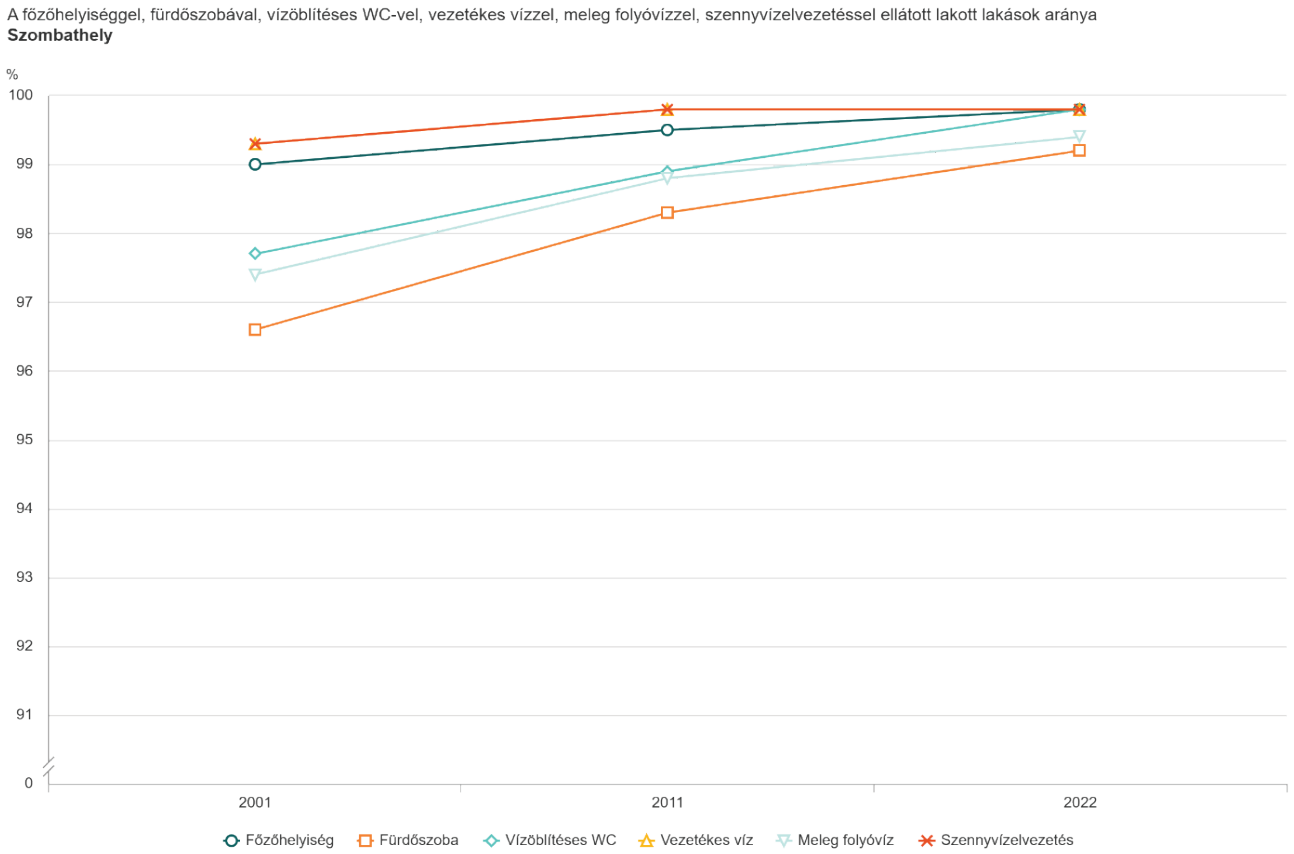

8. ábra: A főzőhelyiséggel, fürdőszobával, vízöblítéses WC-vel, vezetékes vízzel, meleg folyóvízzel, szennyvízelvezetéssel ellátott lakások aránya (%)

Forrás: KSH, 2022

A fenti grafikonon az összes szombathelyi lakás különböző vizesblokkokkal való felszereltségének változása látható %-os arányban. Látható, hogy ezen felszereltségek közül a fürdőszobával rendelkező lakások száma volt mindhárom mérés során a legalacsonyabb, azonban 2001-ben is 96 % felett volt azon lakások aránya, amely fürdőszobával is rendelkezett. 2022-re elmondható, hogy a főzőhelyiséggel, fürdőszobával, vízöblítéses WC-vel, vezetékes vízzel, melegvízzel és szennyvízelvezetéssel a lakások több, mint 99 % rendelkezik.

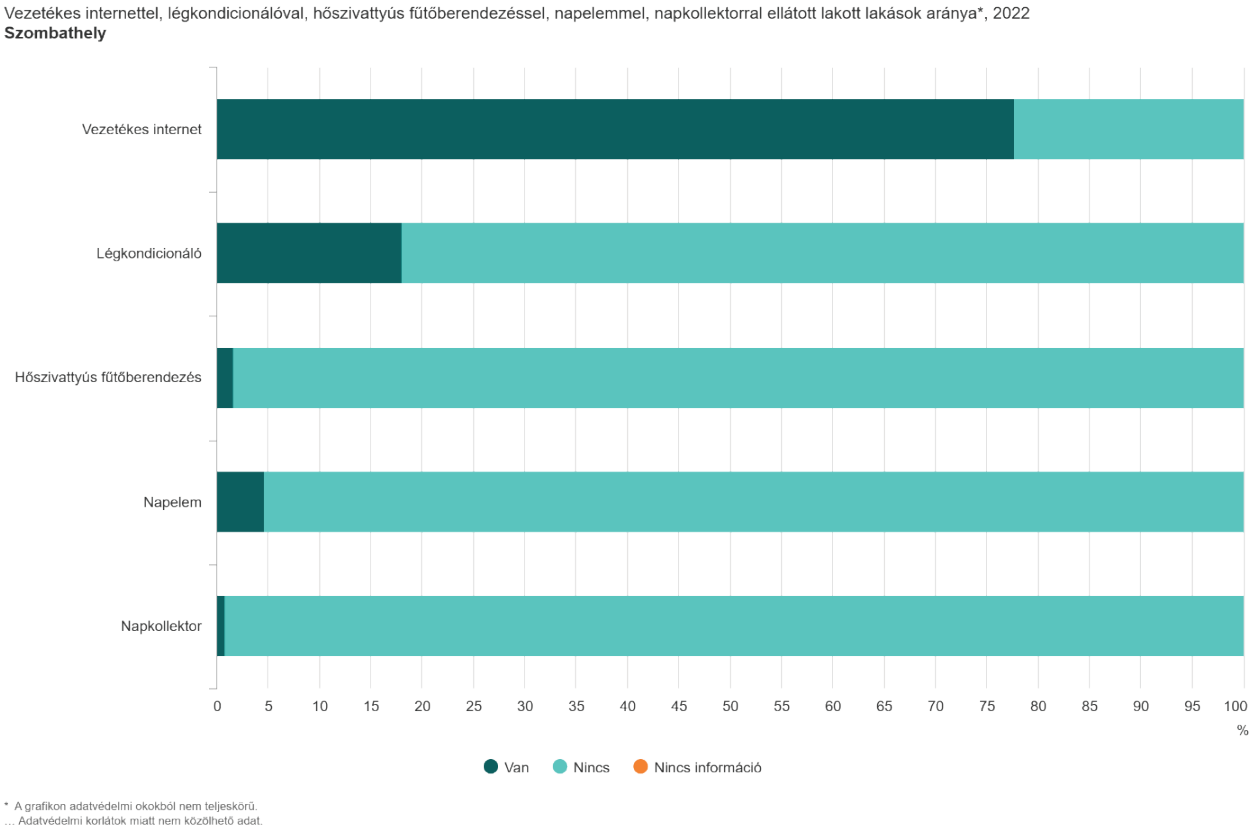

9. ábra: Vezetékes internettel, légkondíconálóval, hőszivattyús fűtőberendezéssel, napelemmel, napkollektorral ellátott lakások aránya (%)

Forrás: KSH, 2022

A fenti diagram a 2022-es lakásokra vonatkozó adatokat ábrázolja a vezetékes internettel, légkondicionálóval, hőszivattyús fűtőberendezéssel, napelemmel, illetve napkollektorral rendelkező lakások arányával. Legmagasabb arányban vezetékes internettel rendelkeznek a szombathelyi lakások, ezen lakások mintegy 77-78 % részét teszik ki a teljes lakásállománynak. A légkondicionáló berendezéssel rendelkező lakások aránya a következő legmagasabb, azonban ezen lakások már csak mintegy 18 %-át teszik ki az összes lakásnak. A napelemmel, hőszivattyús fűtéssel és napkollektorral rendelkező lakások is külön-külön 5 %-os arány alatt maradnak az összes lakás számához képest.

Szombathely népessége az elmúlt évtizedekben enyhe csökkenést mutatott, de a trend az utóbbi években lelassult. A város korcsoporti összetételében is jelentős változások figyelhetők meg, mivel a fiatalabb korosztályok száma csökkent, miközben az idősebb lakosok aránya növekedett. Az iskolai végzettséget illetően a legnagyobb változás a kevesebb iskolai végzettséggel rendelkező, valamint a diplomás lakosok számában történt. A középfokú végzettség nélküli személyek száma csökkent, miközben a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők száma, különösen a diplomásoké, növekedett. A gazdasági aktivitás terén is változások történtek: a fog-

lalkoztatottak száma emelkedett, míg a munkanélküliek és az ellátásban részesülő inaktív lakosok száma csökkent. Az eltartottak száma viszonylag stabilan alakult. A háztartások számában is növekedés volt tapasztalható, különösen az egyszemélyes háztartások száma emelkedett. Emellett a több családból álló háztartások száma először csökkent, majd ismét növekedni kezdett. A lakások számában és komfortosságában is javulás figyelhető meg. A lakások számának növekedésével párhuzamosan a lakások komfortfokozata is javult, így több lett az összkomfortos lakás. Ezzel párhuzamosan csökkent a kényelmetlenebb, félkomfortos és komfort nélküli lakások száma. A többszobás lakások száma is emelkedett, ami a lakáshelyzet javulását mutatja. Összességében a demográfiai és gazdasági változásokhoz való alkalmazkodás, valamint a lakhatási körülmények javulása jellemzi Szombathely fejlődését az elmúlt évtizedekben.

SZOCIÁLIS ÉS HUMÁN KÖZSZOLGÁLTATÁSOK A VÁROSBAN

Szociális és humán közszolgáltatások az önkormányzati feladatellátásban

A szombathelyi szociális térkép kutatás fontos célterülete a Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata által biztosított, szociális és egyéb humán közszolgáltatások minőségi és mennyiségi paramétereinek vizsgálata a helyi közvélemény (lakosság; civil szervezetek és szolgáltatók; online nyilvánosság – internetes sajtó és közösségi média) különböző meghatározott kvantitatív és kvalitatív kutatások mentén. Ahhoz, hogy a megvalósult kutatások (1000 fős telefonos reprezentatív kérdőíves felmérés; véleményládás felmérés; civil prominenskutatás; social listening kutatás)[8] eredményeit szakszerűen tudjuk értelmezni és szintetizálni a jövőbe mutató szakpolitikai és közszolgáltatási javaslatokkal kiegészítve, szükséges ismernünk a város által biztosított szociális és humán közszolgáltatási struktúra szabályozási, intézményi kapacitási és konkrét feladatellátási dimenzióit.

Az önkormányzatok által biztosított humán közszolgáltatások fontos eleme a társadalompolitika rendkívül széles és sokrétű világának. Az elmúlt évszázad talán legfontosabb hazai társadalomkutatója Ferge Zsuzsa a következőképpen definiálta egy 2017-ben megjelent tematikus tanulmánykötetben magát a társadalompolitikát: *„A társadalmi ügyekkel foglalkozó politikák együttesét, pontosabban ezek mögöttes elv- és eszmerendszerét társadalompolitikának tekintjük. … Valamilyen értékrend és elképzelés arról, hogy a közpolitikai beavatkozásoknak milyen irányba kellene befolyásolniuk a társadalmi viszonyokat. Akkor tud hatni, ha céljai és értékei beépülnek a gyakorlati politikákba."*[9] A társadalompolitika ebben a meglehetősen tág megközelítésben közvetlen módon érint minden olyan kapcsolódó ágazati szakpolitikát, amely az egyének közötti fizikai és társadalmi életesély-egyenlőtlenségek mérséklésére, kezelésére törekszik. Közpolitikai, szakpolitikai megközelítésben a társadalompolitika részének tekinthető az önálló szociálpolitika (benne kiemelten a családpolitika, a nyugdíj és a segélyezés, a család- és gyermekvédelem, valamint a lakáspolitika területei); az egészségpolitika; az oktatás- és szakképzés; a munkaügy- és foglalkoztatáspolitika; a kultúra és tudománypolitika - érintve a médiaszabályozás- és igazgatás, de az egyházpolitika kérdésköreit is. Ugyanakkor további ágazati szakpolitikák egész sora lehet közvetett módon hatással a társadalmi egyenlőtlenségek és különbségek valóságára, így a pénz- és adópolitika (pl. a családi adózás; az építőipart érintő szabályozás, állami támogatási rendszerek; területfejlesztés- és széles értelemben vett területpolitika; közlekedéspolitika és közösségi közlekedés; ipar-, kereskedelem és agrárpolitika).

A társadalmi egyenlőtlenségek közösségi kezelését vizsgálhatjuk ágazatközi, ún. horizontális megközelítésben. Ilyen átfogó horizontális kérdéskör az idősügy, amely a szociálpolitikán belül elsődlegesen tekintve a nyugdíj- és segélyezés (pl. időskorúak járadéka) területeire fókuszál, de

[8] Ezek részletes bemutatása önálló fejezetek keretében történik.

[9] Ferge Zsuzsa szerk.: Magyar társadalom- és szociálpolitika 1990-2015 (Osiris Kiadó, Budapest, 2017) 22. old.

érinti a lakhatást, az egészségpolitikát (egészségügyi ellátás és finanszírozás), vagy az idősek sportolását, oktatását, valamint foglalkoztatását különösen a növekvő demográfiai korfák ismeretében. Hasonló horizontális tematika a „szegényügy", amely érinthet családokat (pl. családpolitika, szociális segélyezés, lakhatás), időskorúakat (nyugdíj- és segélyezés), az oktatás- és képzés, de akár a kultúra világát (kulturális szolgáltatások kedvezményes-, ingyenes elérhetősége). Magát az oktatás- és képzési tevékenységet szintén értelmezhetjük akár jó néhány ágazati szakpolitikát átfogó horizontális társadalompolitikai területnek, kezdve a kötelező tankötelezettségre épülő közoktatástól, az egyre inkább a gazdaság és társadalom igényeihez igazodó felsőoktatás, valamint a felnőttoktatás (foglalkoztatáspolitikai átképzések, idősoktatás) világán keresztül, egészen a népegészségügyi felvilágosítás (egészségpolitika) tevékenységekig, mindezek megvalósulhatnak állami, önkormányzat és civil (egyházi, magánalapítványi) keretek között. Hasonlóan az előbb felsoroltakhoz, átfogó horizontális társadalompolitikai területnek minősíthető a gyermek- és ifjúságügy, amely elsődlegesen érinti a szociálpolitika meghatározott szegmenseit (családpolitika, a gyermekvédelem, a gyermekegészségügy) -, valamint az oktatás- és képzés ágazatpolitikákat, de a kultúra- és médiapolitikának is akadnak a gyermek- és ifjúságügyet érintő dimenziói.

A közigazgatási szakirodalom a különböző kormányzati funkciók, államháztartási szakfeladatok osztályozásához az egységesen strukturált, nemzetközi modellt, az ún. COFOG rendszert alkalmazza. Ezt a hatályos magyarországi jogrendben a 15/2019. (XII. 7.) PM rendelet a kormányzati funkciók és államháztartási szakágazatok osztályozási rendjéről szabályozza. A jogszabály tételesen felsorolja az ún. kormányzati funkciók rendjét benne az általános közszolgáltatásoktól kezdve az olyan speciális közfeladat-típusokig, mint a védelemigazgatás; a közrend és közbiztonság; gazdasági ügyek – így a foglalkoztatáspolitika -; környezetvédelem; lakásépítés- és kommunális intézmények; egészségügy; szabadidő, sport, kultúra és vallás; az oktatás; valamint a szociális védelem. A COFOG a társadalompolitika és társadalmi egyenlőtlenségek kezelése szempontjából kiemeltnek minősíti a szociális védelem; az oktatás; az egészségügy; a lakásépítés- és kommunális intézmények; a szabadidő, sport, kultúra és vallás területeit.

Közigazgatási vonatkozásban meghatározó kérdés, hogy a COFOG által definiált egyes kormányzati funkciók, feladatok milyen típusú igazgatási (állami, önkormányzati) illetve területi (országos, térségi és helyi) rendszerben kerülnek megszervezésre. Intézményi és eljárási szempontból vizsgálandó, hogy a társadalompolitikai közfeladatok megszervezése miként oszlik meg a központi állami (minisztériumok, központi hivatalok), a térségi-területi (területi önkormányzatok, területi államigazgatási szervek) valamint a helyi (települési önkormányzatok és helyi-lokális államigazgatási szervek) szinteken. A közfeladatok, kormányzati funkciók és feladatellátás területi és intézményi megszervezése függ a kormányzati-minisztériumi struktúrától, a minisztériumok alatti végrehajtó, adminisztratív tevékenységet ellátó országos

és területi állami intézmények (központi hivatalok, vármegyei és fővárosi kormányhivatalok, járási és fővárosi kerületi hivatalok, egyéb önálló államigazgatási egységek) feladatvolumenétől, illetve végül, de nem utolsó sorban a helyi önkormányzatok hatáskörétől. Az állami- és önkormányzati feladatellátást egészítik ki a piaci és civil szektor szereplői által ellátott szolgáltatások (pl. magánegészségügyi intézmények; magánoktatás- és magán-szociális szolgáltatások, egyházi feladatellátás, civil szervezetek közfeladatellátása feladatellátási megállapodások mentén).

A társadalompolitikához szorosan kapcsolódó és egyre többet hangsúlyozott fogalom az ún. közösségi jóllét *(well-being)*. A mindent felülíró gazdasági növekedés mellett korábban alternatívnak számító, napjainkra azonban a közgondolkodásba szervesen beépülő közpolitikai célok fogalmazódnak meg, amelyek jelentős mértékben koncentrálnak az emberek lokális társadalmi mikrokörnyezetére, olyan mutatókat, közpolitikai indikátorokat emelve a mérési fókuszba, mint az egészségügyi ellátás, az oktatási és szociális rendszerek, a környezetvédelem és környezeti fenntarthatóság. Ezeket nevezi a szakirodalom összefoglalóan ún. nem piaci szolgáltatásoknak.[10] A befogadó, ún. inkluzív társadalom egyre inkább meghatározó fundamentuma a közösségek szintjén mérhető humán- vagy társadalmi tőke. Napjainkra számtalan *well-being* alapú közpolitikai indikátor használata épült be az állami és önkormányzati ellátórendszerek működtetésébe, alakításába. Példának okáért a modern oktatás-, képzés nagyon sok ilyen típusú mutatóval dolgozik: beiskolázási arány; írni-olvasni tudók aránya a felnőtt lakosság tekintetében; felsőfokú képzettséggel rendelkezők aránya; szakképzetlenek aránya.

A humán tőke szintjét erősíthetik direkt vagy indirekt közpolitikai kezdeményezések, így családpolitikai vagy bűnmegelőzési programok; a társadalmi önkéntesség különböző formái. A közösségi jóllét megvalósítására irányuló törekvés ma már természetes és elengedhetetlen része nemcsak a központi kormányzati stratégiáknak, hanem az alacsonyabb szintű ágazatpolitikai agendáknak, területi államigazgatási és helyi önkormányzati intézményi terveknek. A kötelező feladatellátáson túl ez a pozitív beavatkozó társadalompolitikai attitűd egyre inkább szervesen beépül a különböző állami és önkormányzati hivatalok, közintézmények belső gondolkodásába, a vállalatok társadalmi felelősségvállalásának mintájára egy sajátosan új posztmodern közintézményi attitűd – mint a közszféra társadalmi felelősségvállalása *(Public Social Responsibility)* eredményezve. Ez a kötelezően előírt feladatokon felüli pozitív aktivitást és részvételt feltételez az intézményi stratégiák, valamint a környezeti és társadalmi fenntarthatóságot erősítő programok mentén.[11]

---

[10] Stiglitz J.E. – Sen A. – Fitoussi J-T.: A Bizottság jelentése a gazdaság teljesítmény és a társadalmi fejlődés méréséről (in: KSH Statisztikai Szemle 88.évf. 2010/3.)

[11] Budai Balázs Benjámin: A közigazgatás újragondolása – Alkalmazkodás, megújulás, hatékonyság (Akadémiai Kiadó, Budapest, 2017); Szabó Tamás – Horváth Anett: A társadalmi közfelelősség (PSR) értelmezése a helyi önkormányzatok világában (Közelítések 2022. évi 3. szám, Milton Friedman Egyetem) 20-42.old.

Aktuális szociális és humánpolitikai ellátások Szombathelyen

A kutatás részeként felvázoljuk a város által biztosított szociális és humánpolitikai szolgáltatások rendszerét, hogy ehhez mérten értelmezzük a lakossági tapasztalatokat és jövőbeli elvárásokat, amelyeket a szociális térkép négy részkutatásából ismerünk meg. A 2019-2024. közötti önkormányzati ciklust jelentős részben meghatározták és a közpolitikai cselekvési mozgásteret determinálták a különböző, hirtelen támadt globális, makroregionális alapú krízisek, mint a COVID-19 koronavírus járvány 2020-2022 között; az orosz-ukrán háború miatt beállt energia-árrobbanás 2022-2023-ban; élelmiszer- és egyéb napi fogyasztási cikkek esetében kialakult inflációs nyomás 2023-tól. Ezek jelentős mértékben „beszorították" a magyarországi önkormányzatok lehetőségét, miközben 2010 óta folyamatos hatáskör- és kompetencialevonások érik a teljes szektort: a közoktatási rendszer centralizálása és az önkormányzatok iskolafenntartó pozícióinak elveszítése; gyámügyi hatósági hatáskörök; fekvőbeteg egészségügyi intézmények; védőnői szolgálat és orvosi ügyelet; építéshatósági jogkörök stb. A szigorodó gazdasági és költségvetési szabályok mellett a vármegyei és fővárosi kormányhivatalok törvényességi felügyeleti és ellenőrző jogosítványai a korábbiakhoz képest láthatóan kiterjesztették az állami kontrollt. Ilyen körülmények közepette az önkormányzatok szerepe továbbra is megkérdőjelezhetetlen, amikor a helyi-lokális társadalmi különbségek, feszültségek, egyedi krízisek feloldásáról és konfliktuskezelési lehetőségeiről gondolkodunk. Ugyanakkor ez nagymértékben függ a rendelkezésre álló anyagi, humán, fizikai és innovációs (pl. digitális megoldások) kapacitástól – és ezek fényében az önkormányzati kötelező és önként vállalt, ún. fakultatív feladatellátás mennyiségi és minőségi paramétereitől. Ami a szombathelyi Önkormányzat elmúlt pár évét illeti, a felsorolt nehézségek ellenére a város folyamatosan törekedett a szociális-társadalmi ún. védelmi kiadások (a költségvetés szociális részei) szinten tartása mellett egyedi lépésekkel erősíteni a szociális kohéziót, ilyen volt a szombathelyi lakcímkártyával vagy ideiglenes lakcímmel rendelkező 16 éven aluliak számára ingyenes tömegközlekedés biztosítása a városi buszjáratokon 2024. április 1-től; a 2018 előtt elindított Szent Márton Esélyegyenlőségi Támogatási Program fenntartása; mintegy 1600 önkormányzati bérlakásokban ingyenes CO-érzékelők felszerelése 2023-2024. fordulóján; ingyenes lakossági LED-csere program a városban; 2024-ben egyszeri tízezer forintos támogatást biztosítottak a városban élő nyugdíjasok, járadékosok számára; a szociális szektorban tapasztalható humán erőforrás nehézségek kezelése érdekében 2023 nyár óta az Önkormányzat 50 ezer Ft-os havi keresetkiegészítést biztosított több szociális intézmény dolgozói számára;[12] a szociális lakhatási problémák innovatív kezelése érdekében életre hívott, egyre több helyen elismert és „jó gyakorlatként" hivatkozott[13] szombathelyi Közösségi Bérlakás Rendszer (KBR) bevezetése már 2020-tól.

[12] A keresetkiegészítés érintette a város saját intézményeként működő Pálos Károly Szociális Szolgáltató Központ és Gyermekjóléti Szolgálat, valamint a Fogyatékkal Élőket és Hajléktalanokat Ellátó Közhasznú Nonprofit Kft. (FÉHE) munkavállalóit.

[13] A szombathelyi KBR modell a 2021-es Települési Önkormányzatok Országos Szövetségének Legjobb Önkormányzati Gyakorlatok (TÖOSZ-LÖGY) programján első helyezést ért el az innovációs kategóriában.

Az előzetes szakmai egyeztetések során lehatárolásra kerültek a szombathelyi szociális térkép kutatás során a megrendelő Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata részéről a hangsúlyosan érinteni kívánt szakpolitikai, ágazati szegmensek. Ez a helyi önkormányzatok feladatellátásába utalt humán közszolgáltatási területek közül az alábbiakat érinti hangsúlyosan:

1. bölcsődei szolgáltatás (önkormányzati fenntartású bölcsődék);
2. óvodai nevelés (önkormányzati fenntartású óvodák);
3. egészségügyi alapellátás;
4. szociális szolgáltatások és ellátások a fogyatékkal élők és a hajléktalan emberekhez kapcsolódóan;
5. szociális szolgáltatások és ellátások a gyermekvédelmi és gyermekjóléti területhez kapcsolódóan;
6. az Önkormányzat által biztosított természetbeni és pénzbeli támogatások;
7. önkormányzati lakásgazdálkodás, lakhatás kérdésköre;
8. közösségi közlekedés (a városban közlekedő buszjáratok).

A fenti területeket érintő intézményi szintű folyamatokat a városi szintű szabályozási és stratégiai dimenzióban, valamint a különböző hivatalos nyilvános és belső adatbázisokban (KSH/OSAP, önkormányzati adatbázisok, jelentések, beszámolók) elérhető statisztikai adatok mentén igyekszünk feltárni. Célunk a vizsgált a jövőbeli szociális szolgáltatásfejlesztési irányok meghatározásához, pontosításához való szakmai hozzájárulás, illetve a területi szempontok erőteljesebb alkalmazása.

A teljesség kedvéért fontos beszélni arról, hogy a városi szociális feladatellátásban részt vesznek külső, döntően egyházi fenntartású intézmények, ezek közül szükséges kiemelni két intézményi szereplőt. Az egyik a Magyar Evangélikus Egyház által működtetett Szombathelyi Evangélikus Diakóniai Központ, amely széles, és az utóbbi években kiterjedő szociális portfóliót üzemeltet, így saját idősek otthonát, fogyatékkal élők személyek otthonát, saját 24 fős hajléktalanok otthonát, nevelőszülői hálózatot, családi bölcsődéket, valamint pszichiátriai betegek otthonát – bár ez utóbbi telephely Sopron közelében van.[14] A Diakóniai Központ a felsorolt szakosított ellátások mellett biztosít különböző szociális alapszolgáltatásokat. Fontos látni, hogy a működési-illetékességi terület nem kizárólag a városra korlátozódik, hanem megjelenik a szélesebb térségi ellátási szerepkör.

A másik nagyon fontos egyházi szolgáltató a Magyar Katolikus Egyházhoz kapcsolódó Szombathelyi Egyházmegyei Karitász, amely hasonlóan az evangélikusokhoz jelentős helyi intézményi- és ellátórendszert koordinál: így szenvedélybeteg-segítő szolgálat, pszichiátriai betegek nappali ellátója, közösségi pszichiátriai gondozó, megváltozott munkaképességűeket segítő Kríziskamra Mintaprojekt. 2024-ben a Karitász saját tanodát indított Szombathelyen (Magvető Tanoda). Mivel mind a Diakóniai Központ, mind a Karitász fontos szerepet tölt be nemcsak Szombathely, de Vas

[14] https://www.szedik.hu/

vármegye szociális rendszerében, így egy állandó és kiegyensúlyozott kapcsolat alakult ki köztük és az Önkormányzat között – ezt bizonyítja az is, hogy a szociális térkép kutatás civil prominenskutatásában (civil fókuszcsoportos beszélgetések) mindkét szervezet vezetői szinten képviseltette magát.

Az Önkormányzat által fenntartott bölcsődék

Szombathelyen a 3 év alatti gyermekek napközbeni ellátását a Szombathelyi Egyesített Bölcsődei Intézmény (továbbiakban EBI) biztosítja. Az intézmény székhelye a Derkovits lakótelep városrészen, a Bem József utca 33. szám alatt található. A fenntartói jogokat Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata gyakorolja.

Az intézmény 9 tagbölcsődében, valamint 2 mini bölcsődében biztosítja a 3 év alatti gyermekek napközbeni ellátását a szombathelyi gyermekek, valamint a Szombathelyi Megyei Jogú Város Önkormányzatával kötött feladat-ellátási szerződés alapján a környező települések számára.[15]

Az EBI a feladatait a mindenkori hatályos jogszabályok, a szervezeti és működési szabályzat, a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény, a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet, a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti-, gyermekvédelmi intézmények, a személyek szakmai feladatairól és működési feltételeiről, a Bölcsődei Nevelés-Gondozás Országos Alapprogramja, valamint az ágazati minisztérium szakmai és szervezési irányelvei alapján végzi.

A kisgyermekek neveléshez kapcsolódó ellátandó tevékenységek köre:

- az érzelmi biztonságot nyújtó kapcsolat kialakítása a csecsemővel és a kisgyermekkel;
- a környezethez való alkalmazkodás, az alapvető kultúrhigiénés szokások és viselkedési szabályok megtanulásának segítése;
- a személyiség kibontakozásának és az önállósulás fejlődésének támogatása;
- az önálló aktív tevékenység támogatása;
- derűs légkör biztosítása, a bölcsődébe kerüléssel járó nehézségek lehetőség szerinti megelőzése, illetve csökkentése, a gyermek segítése az átállás nehézségeinek feldolgozásában;
- egészséges, korszerű táplálkozás biztosítása;
- családtámogató szolgáltatások működtetése;
- a gyermekek ellátásával összefüggő feladatok szervezése és ellátása;
- a hátrányos helyzetű és sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésének és gondozásának elősegítése. [16]

[15] Mint speciális térségi szintű feladatellátás a város részéről.

[16] Forrás: 2024. évi Beszámoló Szombathelyi Egyesített Bölcsődei Intézmény

Bölcsődék és telephelyek – 9 tagbölcsőde, 2 mini bölcsőde:

1. Bokréta Bölcsőde 9700 Szombathely, Barátság u. 22.
2. Csicsergő Bölcsőde 9700 Szombathely, Bem J. u. 9.
3. Csodaország Bölcsőde 9700 Szombathely, Szűrcsapó u. 43/A
4. Kuckó Bölcsőde 9700 Szombathely, Hadnagy u. 2/B.
5. Meseház Bölcsőde 9700 Szombathely, Fogaras u. 6
6. Napraforgó Bölcsőde 9700 Szombathely, Bem J. u. 33.
7. Százszorszép Bölcsőde 9700 Szombathely, Váci M. u. 5.
8. Városligeti Bölcsőde 9700 Szombathely Esterházy A. u. 5.
9. Babóca Mini Bölcsőde 9700 Szombathely, Hadnagy u. 2/B.
10. Manócska Mini Bölcsőde 9700 Szombathely, Szűrcsapó u. 43/A
11. Szedreskert Bölcsőde 9700 Szombathely, Szent István Király u. 119.

Szombathelyen a bölcsődei ellátás elsősorban az önkormányzati fenntartású bölcsődéken keresztül történik, ezt egészítik ki minimális mértékben a városban működő, nem önkormányzati fenntartású intézmények – pl. Papírsárkány Családi Bölcsőde (Asbóth József u.), de ezek feladatellátása nem számottevő az önkormányzati bölcsődei hálózat mellett, valamint ezek elemzése nem képezte jelen kutatás fókuszát.

A bölcsődei férőhely-kapacitás alakulása

Az Önkormányzat által a kutatáshoz rendelkezésre bocsátott adatok alapján látható, hogy a férőhelyek száma az elmúlt két évben 84 fővel emelkedett (2023. április 17-től a Városligeti Bölcsőde és 2024. december 16-tól a Szedreskert Bölcsőde nyitotta meg kapuit).

A felvett gyermekek száma egy év (2021) kivételével konstans emelkedést mutat. Itt az előző (2020) évhez képest egy kisebb, 20 fős csökkenés figyelhető meg. Elmondható, hogy a felvett gyermekek száma a vizsgált években (a már jelzett 2021. év kivételével) minden évben 25-34 fő közötti létszámmal emelkedik. Tehát, míg 2020-ban csak 482 fő, addig 2024-ben már 552 fő (70 fővel több) részesült bölcsődei ellátásban.

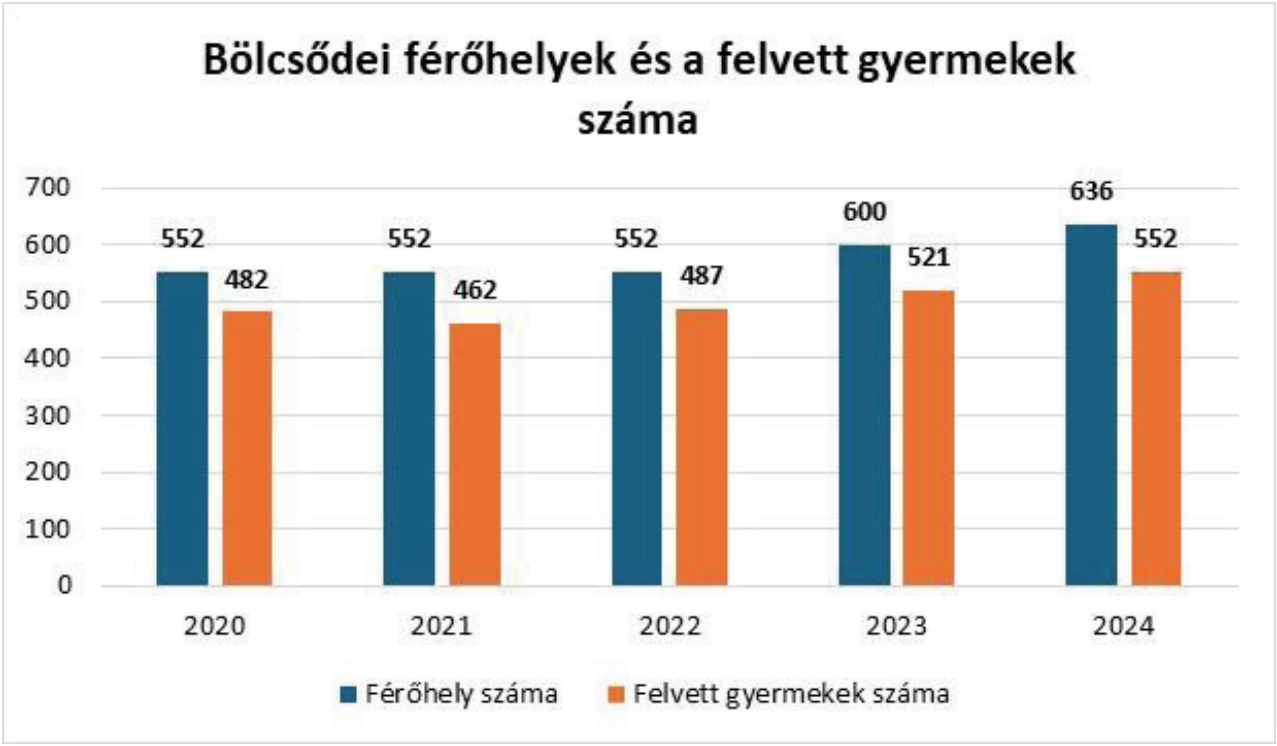

10. ábra: A bölcsődei férőhelyek és a felvett gyermekek számának alakulása 2020-2024. (fő)

Az Önkormányzat által fenntartott óvodák

Az óvodai területet elsődlegesen szabályozó jogszabály a 2011. évi. CXC. törvény a Nemzeti Köznevelésről (továbbiakban: Nktv.) óvodákat érintő részei. A törvény a köznevelési intézményrendszer részeként tárgyalja az óvodai nevelés rendszerét. Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata kötelező alapfeladatát 18 önkormányzati óvoda fenntartásával és működtetésével látja el.

Amíg a bölcsődei szolgáltatást az Önkormányzat egységes szervezeti struktúrában a Szombathelyi Egyesített Bölcsődei Intézmények (EBI) útján biztosítja, addig az óvodai nevelés és vele a városban működő óvodák működtetése, fenntartása a Szombathelyi Köznevelési GAMESZ feladata. A GAMESZ másik meghatározó feladata a közétkeztetés biztosítása a Szombathelyen lévő állami fenntartású közoktatási és szakképző intézmények számára. Az óvoda a gyermek hároméves korától a tankötelezettség kezdetéig nevelő intézmény, amely a gyermeket fokozatosan, de különösen az utolsó évében az iskolai nevelés-oktatásra készíti fel. A gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a harmadik életévét betölti, a nevelési év kezdő napjától legalább napi négy órában óvodai foglalkozáson vesz részt. Valamennyi óvoda ellátja a jogszabályban előírtak szerint a gyermekek óvodai nevelését, valamint a többi gyermekkel együtt nevelhető sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztését.

Két szombathelyi óvodában német nemzetiségi nevelés folyik. A német nemzetiséghez tartozó gyermekek anyanyelvi óvodai nevelése a szülői igényeknek megfelelően a Szombathelyi Napsugár Óvodában és a Szombathelyi Pipitér Óvodában biztosított. A horvát nemzetiséghez tartozó gyermekek anyanyelvi óvodai nevelése az Országos Horvát Önkormányzattal kötött feladatellátási megállapodás alapján a Mate Mersic Miloradic Horvát Óvoda és Általános Iskolában vehető igénybe.[17]

Az Önkormányzat által fenntartott óvodai intézmények száma a 2024-2025. óvodai tanévben 18 db (18 önálló telephelyen), melyek a következők:

1. Szombathelyi Benczúr Gyula Utcai Óvoda - 9700 Szombathely, Benczúr Gy. u. 2.
2. Szombathelyi Szűrcsapó Óvoda - 9700 Szombathely, Szűrcsapó u. 43.
3. Szombathelyi Vadvirág Óvoda - 9700 Szombathely, Selmec u. 2.
4. Szombathelyi Mesevár Óvoda - 9700 Szombathely, Gagarin u. 10.
5. Szombathelyi Mocorgó Óvoda - 9700 Szombathely, Váci M. u. 5.
6. Szombathelyi Aréna Óvoda - 9700 Szombathely, Aréna u. 8.
7. Szombathelyi Barátság Óvoda - 9700 Szombathely, Barátság u. 24.
8. Szombathelyi Donászy Magda Óvoda - 9700 Szombathely, Losonc u. 3.
9. Szombathelyi Gazdag Erzsi Óvoda - 9700 Szombathely, Krúdy Gy. u.2.
10. Szombathelyi Hétszínvirág Óvoda - 9700 Szombathely, Bem. J. u. 33.
11. Szombathelyi Játéksziget Óvoda - 9700 Szombathely, Győzelem u. 1/a.
12. Szombathelyi Kőrösi Óvoda - 9700 Szombathely, Kőrösi Cs. S. u. 7.
13. Szombathelyi Margaréta Óvoda - 9700 Szombathely, Margaréta u.1.
14. Szombathelyi Maros Óvoda - 9700 Szombathely, Maros u. 17/b.
15. Szombathelyi Napsugár Óvoda - 9700 Szombathely, Pázmány P. Krt. 26/a.
16. Szombathelyi Pipitér Óvoda - 9700 Szombathely, Bem József u. 9/c.
17. Szombathelyi Szivárvány Óvoda - 9700 Szombathely, Deák F. u.39/a.
18. Szombathelyi Weöres Sándor Óvoda - 9700 Szombathely, Márton Á. u. 58.

Az óvodai férőhely-kapacitás alakulása

Az Önkormányzat a kutatás rendelkezésére bocsájtotta az elmúlt 5 év intézményi statisztikai adatait. Az önkormányzati fenntartású óvodák férőhelyeinek száma (intézményi kapacitás) az alapító okiratok szerint mindösszesen 2760 fő.

A lenti diagramon látható, hogy az elmúlt öt óvodai nevelési év (2019/2020. tanév – 2023/2024. tanév) során a szeptemberi óvodai létszámok folyamatos, kisebb csökkenést mutatnak.

[17] Forrás: Szombathely - a Holnap Városa Legyen a Jelen Valósága- Szombathely a III. évezred 3. évtizedében (Szombathely Megyei Jogú Város Társadalmi - Gazdasági Programja 2020)

A létszám a legmagasabb a 2019/2020-as tanévben volt, amikor is mintegy 2436 fő óvodás számára kezdődött meg az óvodai nevelés. Két tanévben (2020/2021. és 2021/2022.) a szeptemberi óvodai létszámok nem változtak (2240 fő). A következő két tanévben (2022/2023. és 2023/2024.) viszont a csökkenés folytatódott. A 2019/2020. tanévhez képest 2023/2024-re a szeptemberi óvodai létszámokban mintegy 11%-os csökkenés figyelhető meg.

Az újonnan felvett gyermekek száma ennél hektikusabb képet mutat. A legmagasabb az újonnan felvett gyermekek száma a 2020/2021. tanévben volt (671 fő), míg a legalacsonyabb a 2022/2023. tanévben (555 fő). Elmondható, hogy ezen kívül a létszámok a többi évben 600 fő, vagy kis mértékben e felett alakultak.

11. ábra: Az újonnan felvett gyermekek számának és a szeptemberi létszámok alakulása 2019-2023. (fő)

Az Önkormányzat által biztosított egészségügyi alapellátások

Magyarország Alaptörvénye XX. cikk (1) értelmében *„Magyarországon mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez”* – ezt az alapelvet igyekeznek kibontani, részletezni az egészségügyi ellátások rendszeréhez kapcsolódó különböző jogszabályok. Az egészségügyi ellátások igénybevételét az

állam különböző feltételek alapján támogatja a központi költségvetésből vagy az Egészségbiztosítási Alapból, azzal a kitétellel, hogy vannak olyan ellátások, amelyek csak külön térítési vagy kiegészítő térítési díj ellenében vehetők igénybe. Az egészségbiztosítás keretében nyújtott egészségügyi ellátásokat a biztosítási jogviszonyt keletkeztető jogviszonyban álló személyek (biztosítottak), valamint azok is igénybe vehetik, akik olyan jogviszonyban állnak, amely kizárólag egészségügyi ellátásra jogosít (egészségügyi ellátásra jogosult személyek) - pl.: nyugdíjasok, gyermekgondozási díjban, gyermekgondozási segélyben részesülők, egészségügyi szolgáltatási járulékot fizetők.

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13.§ (1) 4. alapján az egészségügyi alapellátás a törvényben meghatározott kivételekkel, de a települési önkormányzatok kötelezően ellátandó feladata *(*mint *„helyi közügy")* kötelezően biztosítandó egészségügyi alapellátással biztosítja. Az egészségügyi alapellátás körébe a jogszabály szerint a következő kötelezően ellátandó önkormányzatok által ellátandó feladatok tartoznak az egészségügyi alapellátásról szóló 2015. évi CXXIII. törvény (továbbiakban: Eatv.) 5.§ (1) szerint:

- háziorvosi, házi gyermekorvosi ellátás;
- fogorvosi alapellátás;
- az iskola-egészségügyi ellátás
- az alapellátáshoz kapcsolódó ügyeleti ellátás.[18]

A felsorolt önkormányzati alapellátási feladatok közül a szombathelyi szociális térkép kutatás keretében a háziorvosi, házi gyermekorvosi ellátással és a fogorvosi alapellátással kapcsolatos adatokat vizsgáltuk.[19] Ezek alapján Szombathelyen 2024-ben 35 felnőtt háziorvosi körzet, 17 gyermek háziorvosi körzet, 18 felnőtt és 18 gyermek fogorvosi körzet volt meghatározva. Az alábbi elemzéshez a felnőtt és gyermek háziorvosokra, valamint fogorvosokra vonatkozó adatokat az Polgármesteri Hivatal munkatársai által megküldött adatokból nyertük.

Háziorvosi ellátás

Annak érdekében, hogy az egészségbiztosítás egészségügyi ellátásai a jogosultak számára biztosíthatóak legyenek, továbbá, hogy a jogosult lakóhelyén vagy annak közelében, választása alapján, nemétől, korától, betegsége természetétől függetlenül folyamatos egészségügyi ellátásban részesüljön, az alapellátás keretében szervezett egészségügyi szolgáltatás - így háziorvosi és házi gyermekorvosi ellátás működik. Mindenkinek – így teljesen cselekvőképes személynek

[18] Eredetileg a védőnői ellátás is, mint alapellátás, önkormányzati feladat volt, azonban 2023-tól a feladat átkerült az államhoz, azon belül az Országos Kórházi Főigazgatóság szakmai irányítása alá.

[19] A városi egészségügyi alapellátások a kutatás mindahány empirikus részkutatásában (reprezentatív telefonos lakossági felmérésd; véleményládás lakossági felmérés; civil prominenskutatás, social listening kutatás) helyett kapott – az ágazatra vonatkozó általános tapasztalatok és kapcsolódó közpolitikai javaslatok pedig a kutatási zárótanulmány összegző fejezetében kapnak helyet.

személyesen, a korlátozottan cselekvőképes vagy cselekvőképtelen kiskorú, valamint a cselekvőképességében az egészségügyi ellátással összefüggő jogok gyakorlása tekintetében részlegesen vagy teljesen korlátozott nagykorú személy pedig törvényes képviselője útján – joga van ahhoz, hogy háziorvost vagy házi gyermekorvost (továbbiakban: háziorvos) válasszon. A háziorvosi ellátás feltételeinek megteremtése, az ellátandó terület meghatározása (utcajegyzék) az önkormányzat feladata. A háziorvos az önkormányzattal kötött megállapodás alapján látja el a feladatait, de a háziorvosi tevékenység szakmai-, tartalmi előírásait, személyi-, tárgyi feltételeket jogszabályok határozzák meg. A háziorvosi szolgálat működését a Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő (NEAK) szerződés alapján az Egészségbiztosítási Alapból finanszírozza. A települések közigazgatási területén az Önkormányzat által meghatározott háziorvosi körzetek működtetését határozott időtartamú feladat-ellátási szerződés alapján a háziorvosok, mint egészségügyi szolgáltatók látják el. Az egészségügyi szolgáltató vállalja, hogy biztosítja a háziorvosi körzet működtetéséhez szükséges személyi és tárgyi feltételeket.

A gyógyító-megelőző alapellátás keretében a háziorvos feladatkörébe tartozik különösen az egészséges lakosság részére nyújtott tanácsadás és szűrés, a beteg vizsgálata, gyógykezelése, egészségi állapotának ellenőrzése, orvosi rehabilitációja, illetve szükség esetén szakorvosi vagy fekvőbeteg-gyógyintézeti vizsgálatra, gyógykezelésre való utalása. A felnőtt háziorvosi ellátást Szombathelyen 2024. évben 34 felnőtt háziorvos látta el egészségügyi szolgáltatóként az önkormányzattal kötött feladatellátási szerződés keretében. Mint az alábbi diagramon látható, a betöltött-betöltetlen felnőtt háziorvosi praxisok és körzetek száma az elmúlt évben nagyjából hasonló képet mutat. A körzetek száma az elmúlt évben nem változott (35 db), a praxisok száma is 33-35 között mozgott. A beérkezett adatok alapján kijelenthető, hogy az elmúlt 5 évben csak 2020-ban nem volt betöltetlen felnőtt háziorvosi praxis, a többi 4 évben általában 1-2 praxis betöltetlen volt.

Az, hogy nincs betöltetlen felnőtt háziorvosi praxis a városban, feltehetően köszönhető az Önkormányzat által fél évtizede, 2020-ban elindított városi háziorvosi életpályamodellnek. Ennek keretében egy hárompillérű ösztönző rendszert alakított ki az Önkormányzat: praxisvásárlási támogatás 10 millió Ft értékben (ha a háziorvos vállalja, hogy legalább 6 évig üzemelteti a praxist); a 15. jubileumi évet követően ötévente milliós hűségjutalom; a nyugdíjba vonuló háziorvosok többmillió forintos ösztönzése (ha maguk keresik meg az utódjukat, akik átveszik az adott orvosi praxist). Emellett az Önkormányzat igyekszik rezsitámogatást biztosítani az arra rászoruló háziorvosi praxisok számára (a részletekről bővebben lásd - https://www.savariaforum.hu/rovat/sikeres-a-haziorvosi-eletpalyamodell-szombathelyen).

12. ábra: A felnőtt háziorvosi praxisok számának alakulása 2020-2024.

A gyermek háziorvosi ellátás

A csecsemők és gyermekek gyógyító-megelőző alapellátásába tartozik a tanácsadás, az újszülöttek, a veszélyeztetett csecsemők és gyermekek szükség szerinti preventív látogatása, a gyermekintézményekbe történő felvétel előtti orvosi vizsgálat, gyermekápolás címén a jogosult keresőképtelen állományba vétele, a gyermekről ötéves életkorában a külön jogszabály szerinti „fejlődési szint megítéléséhez az iskolai felkészítés elősegítésére” megnevezésű orvosi adatlap kiállítása.

A beérkezett adatok alapján látható, hogy a körzetek száma a vizsgált években (2020-2024.) nem változott (17 körzet). Pozitívumként értékelhető, hogy a betöltetlen praxisok száma csökkenő tendenciát mutatott, majd 2024-re teljesen eltűnt ez a kategória, vagyis minden praxis betöltésre került. A gyermek háziorvosi praxisok számával kapcsolatban szintén hasonló tendencia figyelhető meg: a 2020. évi állapothoz képest (13 praxis) 2024-re már 17 praxisról beszélhetünk.

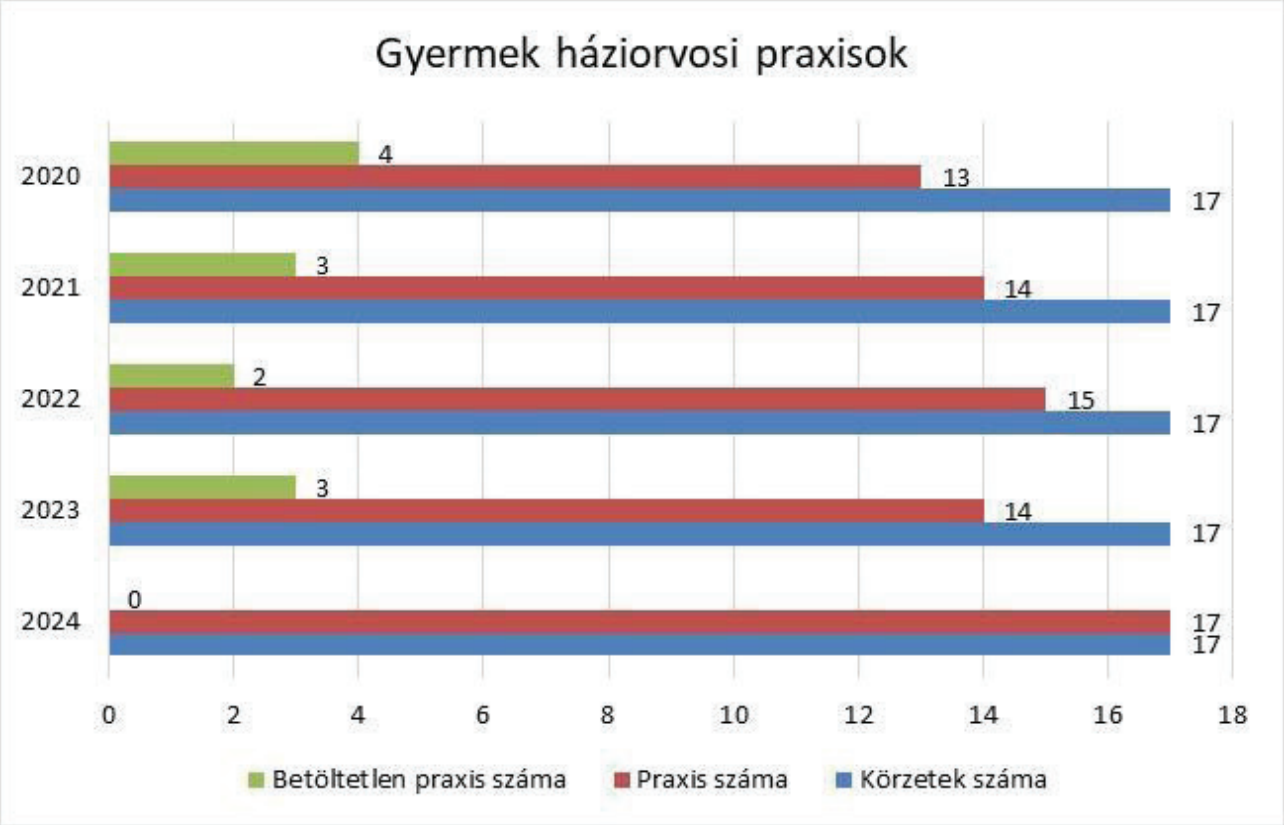

13. ábra: A gyermek háziorvosi praxisok számának alakulása 2020-2024.

Fogorvosi alapellátás

Egészségbiztosítás keretében a fogorvosi ellátásnak létezik egy alap- és szakellátási szegmense is. A fogorvosi alapellátás feladata a fog- és szájbetegek gyógyító-megelőző alapellátása, míg a fogorvosi szakellátás bizonyos többletkompetenciákkal rendelkezik. A fogorvos asszisztens segítségével biztosítja az egészségügyi ellátást a hozzá forduló beteg számára. A beteget rendelési időben látja el, és szükség esetén szakorvosi intézetbe utalja tovább.

Felnőtt fogorvosi ellátás

Az ellátás keretében a 19 év feletti lakosság részére a fog- és szájbetegek alapellátás körébe tartozó vizsgálat, kezelés és gondozás, a fogászati szűrővizsgálatok végzése, a góckutatás, a terhesek fogászati gondozása, és a sürgősségi ellátás történik. A városban 14 felnőtt fogorvosi körzet került meghatározásra. A fogorvosi körzetek működtetését határozott időtartamra kötött feladat-ellátási szerződés alapján a felnőtt fogorvosok egészségügyi szolgáltatóként látják el.

Az Önkormányzat által biztosított statisztika alapján megfigyelhető, hogy hasonlóan a háziorvosi ellátáshoz, az elmúlt 5 évben a körzetek száma itt sem változott. Az adatok mintegy 4 évig teljesen változatlanok voltak: 12 db praxis és nem volt betöltetlen praxis. Ez a helyzet csak az elmúlt évben változott meg, amikor is egy betöltetlen praxis keletkezett.

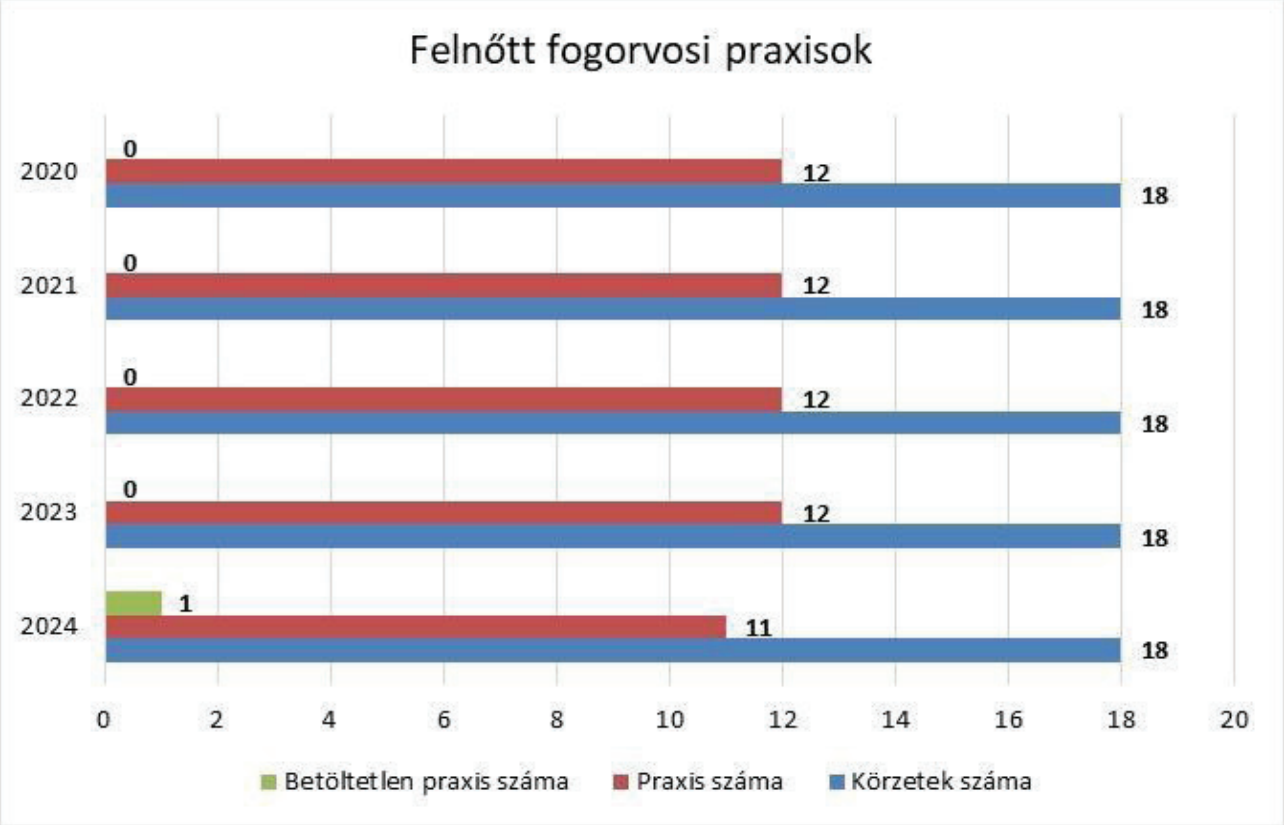

14. ábra: A felnőtt fogorvosi praxisok számának alakulása 2020-2024.

Gyermek fogorvosi ellátás

A 0-18 év közötti lakosság a fog- és szájbetegek alapellátás körébe tartozó vizsgálata, kezelése és gondozása, a fogászati szűrővizsgálatok végzése, a góckutatás, a terhesek fogászati gondozása, és a sürgősségi ellátás és a fogszabályozás történik az alapellátás keretében. A gyermek fogorvosi praxisokkal kapcsolatban elmondható, hogy a vizsgált időszakban a statisztikai adatok nem változtak: betöltetlen praxis nem volt, a praxisok száma 6, az ellátandó körzetek száma pedig 18.

A FÉHE által ellátott szociális feladatok

A szombathelyi szociális feladatellátási rendszer jellemzője, hogy egyazon szolgáltató szociális alapszolgáltatások, szakosított ellátások akár széles körét is elláthatja.[20] A városi szociális feladatellátás fontos intézményi szereplője a saját fenntartásában lévő Fogyatékkal Élőket és Hajléktalanokat Ellátó Közhasznú Nonprofit Kft. (továbbiakban: FÉHE) Szombathely Megyei Jogú Városban végzi a fogyatékkal élő, illetve a fedél nélküli emberek ellátását, illetve nyújtja a célcsoportokhoz kapcsolódó szolgáltatások rendkívül széles skáláját. A szervezet olyan integrált, komplex szolgáltatási rendszert működtet, amelynek célja a fogyatékkal élő és a hajléktalan emberek lehető legszélesebb körben történő bevonása az ellátórendszerbe. A szervezet központja 9700 Szombathely, 11-es Huszár út 116. alatt található.[21]

A FÉHE sokrétű feladatot végez, jelen elemzés - a kutatás kiemelt céljait figyelembe véve -, bizonyos kiemelt területekre vonatkozó statisztikai adatok nem teljes mélységben történő feldolgozására fókuszál. Ennek célja, hogy egy szélesebb körű, nagyobb ívű rálátást biztosítsunk a területre. A szervezet munkáját teljes részletességében a szervezet éves beszámolói tartalmazzák. Az alábbi összefoglaló az Önkormányzat által a kutatáshoz rendelkezésre bocsátott FÉHE éves szakmai beszámolói (2020-2024. év) alapján készült.

A FÉHE fogyatékkal élő embereket segítő szociális szolgáltatásai

A FÉHE fogyatékkal élő embereket segítő szolgáltatásai közé a következő ellátási formák, illetve szolgáltatások tartoznak: Fogyatékos Emberek Támogató Szolgálata; Fogyatékos Emberek Nappali Szolgálata; Fejlesztő foglalkoztatás; Otthonsegítés szolgáltatás.

Az egyes szolgáltatások, ellátási típusok egymásra épülésével, szoros együttműködésével hatékony, komplex szolgáltatásnyújtás biztosítható a fogyatékkal élő emberek segítésének területén.

A komplex szolgáltatás nyújtásának célja:

- a hátrányos helyzetű emberek társadalmi integrációjának elősegítése;
- az önálló életvitel támogatása;
- a foglalkoztatás elősegítése;
- a célcsoport mikro- és makro környezetének támogatása, fejlesztése;
- esélyegyenlőség támogatása.

[20] A szociális alapszolgáltatások és szakosított ellátások rendszerét, leírását a szociális igazgatásról és szociális szolgáltatásokról szóló 1993. évi III. törvény tartalmazza.

[21] Forrás: FÉHE éves szakmai beszámolók

A szervezet fogyatékkal élő embereket segítő szolgáltatásainak legfontosabb alapelvei az egyénre szabott bánásmód, a normalizáció és önálló életvitel elősegítése. A fogyatékkal élő embereket segítő szolgáltatások központja 9700 Szombathely, 11-es Huszár út 116. alatt található.

FÉHE Fogyatékos Emberek Támogató Szolgálata

A támogató szolgáltatás, mint szociális alapszolgáltatás a mindenkori jogszabályoknak megfelelő személyi és tárgyi feltételrendszerrel végzett, fogyatékkal élő személyre irányuló, személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatás. A szolgáltatás a fogyatékkal élő személy szükségleteinek speciális kielégítését végzi, életkorának, élethelyzetének és egészségi állapotának megfelelően, a meglévő képességeinek fenntartásával, felhasználásával, fejlesztésével. Célja az elérhető legmagasabb fokú önálló életvitel támogatása a saját lakókörnyezeten belül és kívül nyújtott tevékenységekkel és a lakókörnyezeten kívüli szolgáltatásokkal való kapcsolat megteremtése által. A támogató szolgálat azoknak a szociálisan rászoruló, súlyosan fogyatékkal élő embereknek tud segítséget nyújtani, aki fogyatékkal élőknek nyújtott , vakok személyi járadékában vagy magasabb összegű családi pótlékban részesülnek. Az ellátottak a támogató szolgálatban a személyi segítés és a szállítás igénybevétel során fizetnek térítési díjat. A szolgálat ellátási területe Szombathely Megyei Jogú Város közigazgatási területe, valamint a Szombathelyi járás településeinek közigazgatási területe.

Az önálló életvitel támogatását a fogyatékkal élő emberek számára az alábbi szolgáltatások nyújtásával biztosítja:

- személyi segítés: szállításhoz kapcsolódó és önálló személyi segítés;
- szállítás;
- információnyújtás, tanácsadás;
- gyógyászati segédeszköz kölcsönzés.

Mint az alább látható, az elmúlt öt évben a szolgáltatást igénybe vevő emberek száma 56 és 72 fő között mozgott. A legalacsonyabb szám 2022. évben (56 fő), míg a legmagasabb szám 2020. évben volt megfigyelhető (72 fő). A kiugróan magas igénybe vevői számot 2020 után egyetlen vizsgált évben sem közelítették meg az igénybe vevői létszámok. Két évben (2021. és 2023.) 60 vagy feletti létszám volt jellemző, míg szintén két évben (2022. és 2024.) 60 alatti volt a jelen szolgáltatást igénybe vevők létszáma.

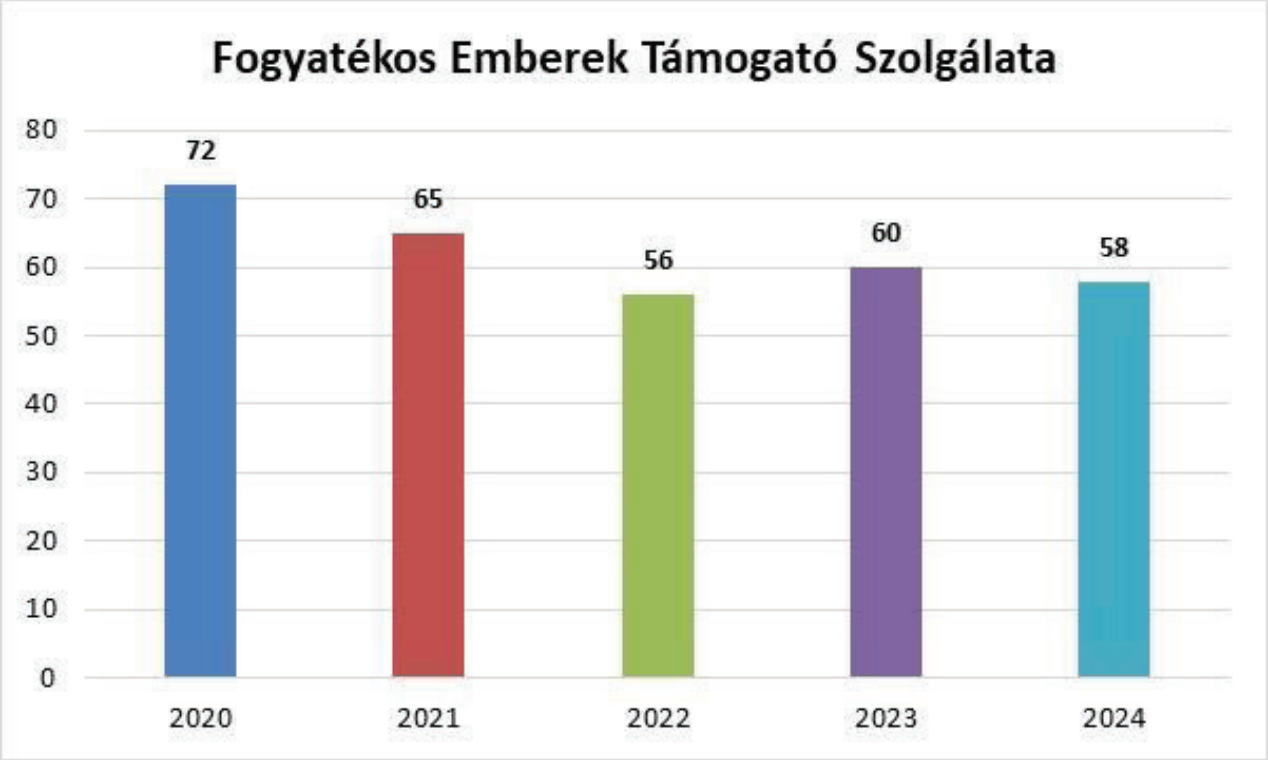

15. ábra: A szolgáltatást igénybe vevők számának alakulása 2020-2024. (fő)

FÉHE Fogyatékos Emberek Nappali Szolgálata

A Fogyatékos Emberek Nappali Szolgálata, mint szociális alapszolgáltatás a harmadik életévét betöltött, önkiszolgálásra részben képes, vagy önellátásra nem képes, de felügyeletre szoruló fogyatékkal élők, illetve autista személyek részére biztosít lehetőséget a napközbeni tartózkodásra, társas kapcsolatokra, valamint az alapvető higiéniai szükségleteik kielégítésére, továbbá igény szerint megszervezi az ellátottak napközbeni étkezését. A szolgálat célja az ellátottak társadalmi integrációjának elősegítése, önálló életvezetésük támogatása. A fogyatékossággal élő ellátottak egyedi képességeikhez és szükségleteikhez mérten önállóvá váljanak a mindennapi életvezetésükben. Alakuljanak ki olyan szociális képességek bennük, melyek lehetővé teszik a normál közösségi életben való részvételt. A Nappali Szolgálat engedélyezett férőhelyszáma: 65 fő. Az ellátottak a nappali ellátásáért és az ott igényelt étkezésért fizetnek térítési díjat. A szolgálat ellátási területe Szombathely Megyei Jogú Város közigazgatási területe, valamint a Szombathelyi Járás településeinek közigazgatási területe. Az elmúlt fél évtizedben a legalacsonyabb az igénybe vevők száma 2021-ben (55 fő), míg a legmagasabb 2023-ban volt (61 fő). A többi vizsgált évben a számok nagyon hasonló szinten mozogtak: 57-58 fő. Két évben is teljesen azonos volt a szolgáltatást igénybe vevők száma: 2022-ben és 2023-ban is 58 fő.

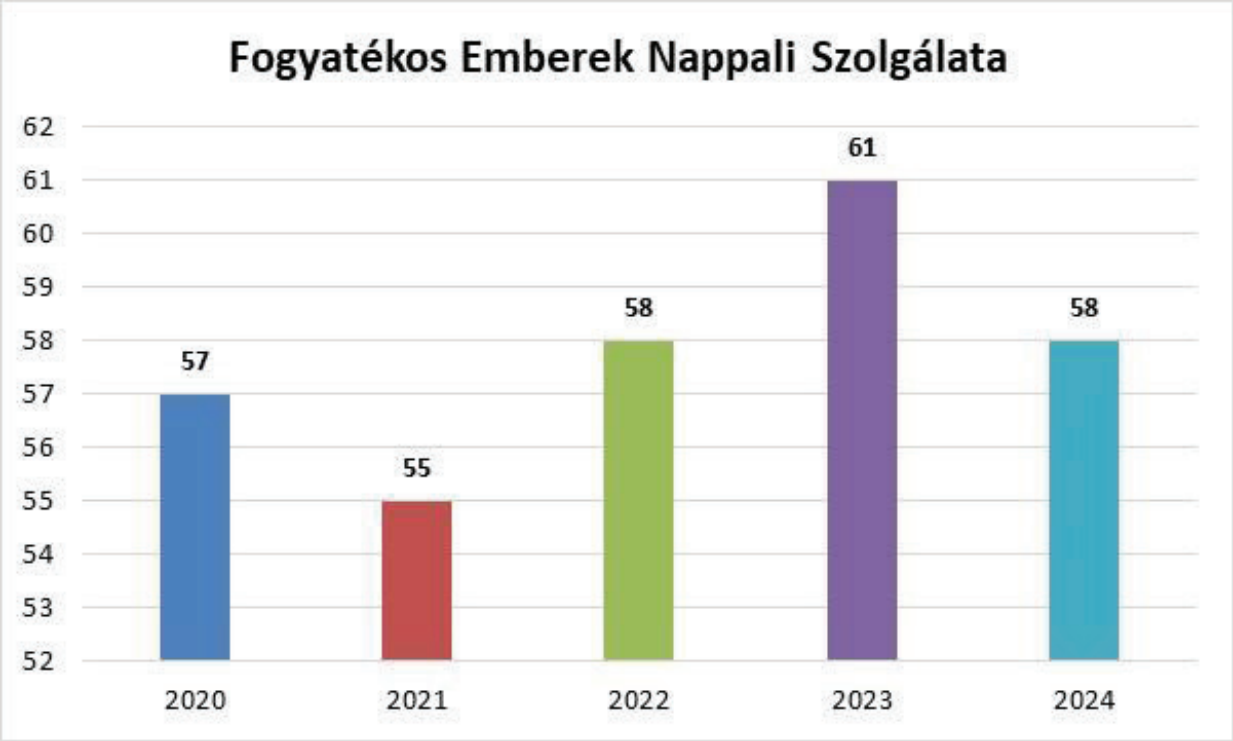

16. ábra: A szolgáltatást igénybe vevők számának alakulása 2020-2024. (fő)

FÉHE Fogyatékkal élők fejlesztő foglalkoztatása

A fejlesztő foglalkoztatás célja az egyén egészségi állapotának, korának, fizikai és mentális állapotának megfelelő fejlesztési és foglalkoztatási szolgáltatás biztosítása útján, az egyén felkészítése az önálló munkavégzésre vagy a nyílt munkaerőpiacon történő elhelyezkedésre. A fejlesztő foglalkoztatásban résztvevők az egészségi állapotuknak, és képességeiknek megfelelő munkát végeznek. A tevékenység és az egyes munkafolyamatok a már meglévő képességek, készségek szinten tartását, fejlesztését, megőrzését, gyakoroltatását szolgálják.

A vizsgált tárgyévek (2020-2024.) folyamán két foglalkoztatási formában - munkaszerződéssel, megállapodással - átlagosan összesen 18-31 fő kapott lehetőséget munkavégzésre, miközben a foglalkoztatási adatok a vizsgált években hónapról-hónapra változtak. A főbb foglalkoztatási formák a csomagolás, takarítás voltak.

FÉHE Otthonsegítés

A tevékenység a „Fogyatékos emberek otthonában nyújtott időszakos segítő szolgáltatás” (kód: OS2024) című pályázatnak keretében valósul meg. A szolgáltatás célja a fogyatékkal élő, sajátos nevelési igényű, tartósan beteg gyermeket, felnőttet nevelő családok tehermentesítése. A szolgáltatás térítésköteles, az érintett családok fizetendő térítési díja a jövedelmi helyzettől függ. Az ellátotti terület túlmutat Szombathelyen, kiterjed Vas vármegyére. A vizsgált évek során az ellátott családok száma átlagosan 10 körül mozgott, 10-13 fő ellátott személlyel.

A FÉHE hajléktalan embereket segítő szociális szolgáltatásai

A fogyatékkal élők mellett a hajléktalan emberek számára nyújtott alapszolgáltatások és szakosított ellátások képezik a FÉHE feladatellátási portfóliójának másik meghatározó szegmensét, ezek a következők:

- utcai szolgálat;
- éjjeli menedékhely;
- nappali melegedő;
- átmeneti szállás;
- egyéb (kiléptető lakások, hajléktalan emberek egészségügyi ellátása, fejlesztő foglalkoztatása stb.)

A hajléktalan emberek ellátása kapcsán működtetett ellátási típusok telephely szerint:

- Hajléktalan személyek nappali intézménye, nappali melegedő (9700 Szombathely, Zanati út 1.)
- Utcai szociális szolgálat I. (9700 Szombathely, Zanati út 1.)
- Utcai szociális szolgálat II. (9700, Szombathely, Vörösmarty utca 36.)
- Hajléktalan személyek átmeneti elhelyezését biztosító szolgáltatások:
- Hajléktalan személyek átmeneti szállása (9700 Szombathely, Zanati u. 1., Rohonci utca 36.)
- Hajléktalan személyek éjjeli menedékhelye (9700 Szombathely, Zanati u. 1.)
- Hajléktalan személyek részére időszakos éjjeli menedékhely (9700 Szombathely, Zanati u. 1.)

A FÉHE által nyújtott kapcsolódó szolgáltatási elemek: tanácsadás, esetkezelés, gondozás, étkeztetés, felügyelet, háztartási vagy háztartást pótló segítségnyújtás, szállítás, készségfejlesztés, lakhatás, megkeresés. Fontos látni, hogy a FÉHE a hajléktalan emberek ellátása tekintetében egyedüli szolgáltatóként tevékenykedik Vas vármegyében.

Utcai szociális szolgálat

Az utcai szociális munka, mint alapszolgáltatás célja az ellátatlan, de az intézményes ellátással szemben bizalmatlan, az utcán tartózkodó egyének, csoportok szociális és mentális segítése, elsősorban életmentés, megelőzés, integrálás céljából. A vizsgált időszakban megfigyelhető, hogy az ellátottak száma évről-évre kismértékű, ugyanakkor egalizált csökkenést mutat. 2020. évhez képest mintegy 14%-os csökkenés figyelhető meg a 2024. évben. A legnagyobb mértékű csökkenés (11 fő) 2022. és 2023. között következett be.

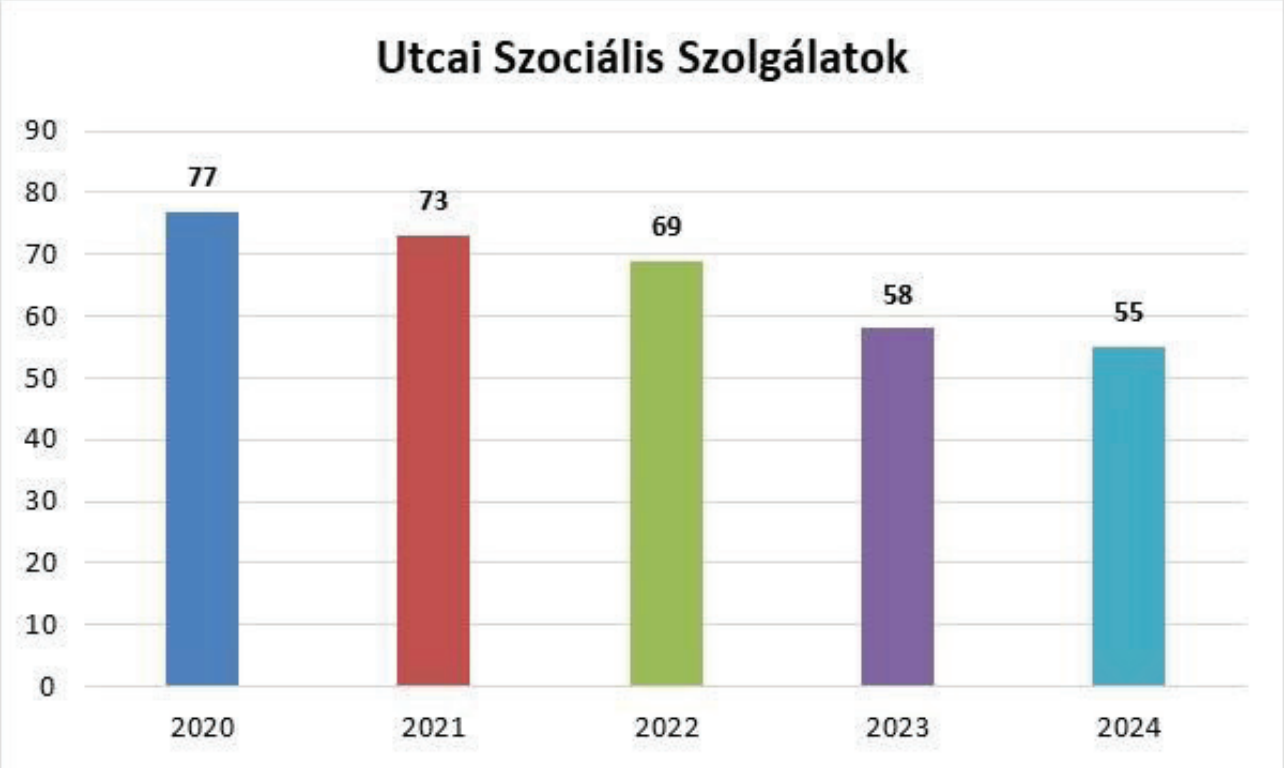

17. ábra: Az ellátottak számának alakulása 2020-2024.(fő)

FÉHE éjjeli menedékhely

A hajléktalanok éjjeli menedékhelye, mint szakosított ellátás az önellátásra és a közösségi együttélés szabályainak betartására képes hajléktalan személyek éjszakai pihenését, valamint krízishelyzetben éjszakai szállás biztosítását lehetővé tevő szolgáltatás. Az intézmény szolgáltatásait azok vehetik igénybe, akik éjszakáikat közterületen vagy nem lakás céljára szolgáló helyiségben töltik. 2020-2024. között mindösszesen 636 fő vette igénybe a szombathelyi éjjeli menedékhelyet. A legtöbb igénybe vevő 2020. évben figyelhető meg (142 fő). Az összes többi évben szinte teljesen azonos számú forgalomról beszélhetünk (a számok általában 122 és 124 fő). 2020. és 2021. év között figyelhető meg a legnagyobb mértékű visszaesés (-18 fő).

18. ábra: Forgalmi adatok alakulása az éjjeli menedékhelyen 2020-2024. (fő)

FÉHE Nappali melegedő

A nappali melegedő elsősorban az éjjeli menedékhely szolgáltatásait igénybe vevőket és az utcán élőket szólítja meg, de a rehabilitációs programokba be kívánja vonni azokat a potenciálisan hajléktalan embereket is, akiknek egészségi állapotuk, szociális- és munkaerő-piaci kompetencia-hiányuk miatt az önálló lakhatásuk megtartása már veszélyben van, munkaerőpiacra történő kivezetésük pedig csak foglalkoztatási rehabilitáció után valósulhat meg. A nappali melegedőben megforduló személyek száma 2020-2024-ben 159 és 200 fő között mozgott. A legmagasabb szám 2020-ban (200 fő), míg a legalacsonyabb 2022-ben (159 fő) figyelhető meg. Két évben (2021. és 2023.) a számok szinte teljesen azonosak (183 és 184 fő). 2024. évben a nappali melegedőt igénybe vevő személyek száma (195 fő) szinte újra megközelítette a 2020. évi „csúcsot" (200 fő).

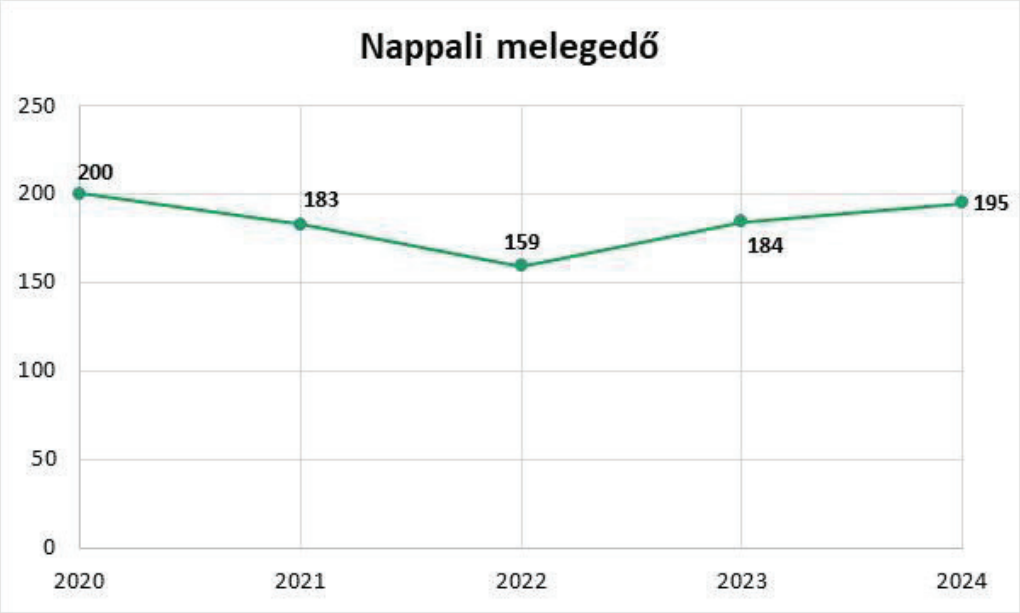

19. ábra: A nappali melegedőben megfordult személyek számának alakulása 2020-2024. (fő)

FÉHE Átmeneti szállás

A hajléktalanok átmeneti szállása azoknak a hajléktalan személyeknek az elhelyezését biztosítja, akik az életvitelszerű szálláshasználat és a szociális munka segítségével képesek az önellátásra. Az átmeneti szállást igénybe vevők számának alakulásakor megfigyelhető, hogy 2020. és 2023. között egy konstans emelkedés következett be, amely 2023-ban érte el a csúcspontját: 136 főt. Ezt követően a 2024. évben egy jelentős visszaesésnek lehetünk szemtanúi (-10 fő).

20. ábra: Forgalmi adatok alakulása az átmeneti szálláson 2020-2024.(fő)

A FÉHE hajléktalan ellátáshoz kapcsolódó egyéb feladatai

A hajléktalan ellátással kapcsolatban a FÉHE ellát egyéb feladatokat is, mint például kiléptető lakások működtetése, hajléktalan emberek egészségügyi ellátása, fejlesztő foglalkoztatása. A FÉHE a Zanati úti telephelyén a hajléktalan ügyfelek komplex ellátásának érdekében háziorvosi rendelőt, egészségügyi ellátást, addiktológust és pszichiátriai ellátást is biztosít. A FÉHE utógondozást végez azon hajléktalan személyek esetében, akik az önálló lakhatásra segítséggel képesek. Az utógondozás célja, hogy segítse a lakók önálló lakhatásának megtartását, krízis esetén megfelelő megoldást nyújtson, és preventív módon megakadályozza az ellátórendszerbe történő „visszaesést". Fontos, hogy az utógondozás évei alatt, hosszú távú és biztonságos lakhatási megoldáshoz jussanak az érintettek - például önkormányzati bérlakás formájában.

Mivel a Kolozsvár utcai FÉHE Hajléktalanok Otthona szolgáltatás megszűnt, így a feladatot immár a Szombathelyi Evangélikus Diakóniai Központ látja el az Önkormányzattal kötött feladatellátási megállapodás keretében.

Egyéb tevékenységek, vállalt feladatok

A felsorolt szociális feladatellátáson túl a FÉHE számos uniós és hazai programban, pályázatban vett részt az elmúlt években - Hajléktalan közfoglalkoztatási Mintaprogram, Egyedi Start Mintaprogram, Hosszútávú Közfoglalkoztatási Program.

Pálos Károly Szociális Szolgáltató Központ és Gyermekjóléti Szolgálat

Pálos Károly Szociális Szolgáltató Központ és Gyermekjóléti Szolgálat (továbbiakban: Központ) Szombathely Város közigazgatási területén biztosít számos szociális és gyermekvédelmi szolgáltatást, így az étkeztetést, az idősek nappali ellátását, az idősek átmeneti elhelyezését, valamint a gyermekek átmeneti elhelyezését, továbbá Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata által kötött feladatellátási megállapodások mentén család- és gyermekjóléti szolgáltatást, házi segítségnyújtást valamint jelzőrendszeres házi segítségnyújtást biztosít városkörnyéki települések számára is közös önkormányzati hivatalok közigazgatási területére kiterjedően – mint térségi feladatellátás. A Központ a Szombathelyi Járás területén önálló család- és gyermekjóléti központot működtet.[22]

[22] A gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXI. törvény 40/A§ értelmében a járásszékhely településen működő gyermekjóléti szolgálat ún. család- és gyermekjóléti központnak minősül, amely keretében különböző gyermekjóléti intézményi szolgáltató feladatot lát el.

A FÉHE-hez hasonlóan a Központ is sokrétű feladatcsoportot végez, jelen elemzés - a kutatás elsődleges célját figyelembe véve -, csak bizonyos kiemelt területekre vonatkozó statisztikai adatok nem teljes mélységben történő feldolgozására fókuszál. Ennek célja, hogy egy szélesebb körű, nagyobb ívű rálátást biztosítsunk a területre. A Pálos tevékenységét teljes részletességében a szervezet 2020-2024. időszak éves szakmai beszámolói tartalmazzák. A szolgáltatások egy intézményi központtal az alábbi 10 telephelyen kerülnek megszervezésre:

- Intézményi Központ: 9700 Szombathely, Széll Kálmán u. 4.
- 1. sz. Szakmai Egység: 9700 Szombathely, Szőllősi sétány 36.
- 2. sz. Szakmai Egység: 9700 Szombathely, Domonkos u. 5.
- 3.sz. Szakmai Egység: 9700 Szombathely, Karmelita u. 2/C.
- 4. sz. Szakmai Egység: 9700 Szombathely, Gagarin u. 24.
- 5. sz. Szakmai Egység: 9700 Szombathely, Kodály Zoltán u. 4.
- 6. sz. Szakmai Egység: 9700 Szombathely, Jászai Mari u. 4.
- 7. sz. Szakmai Egység: 9700 Szombathely, Váci Mihály u. 1-3.
- 8. sz. Szakmai Egység: 9700 Szombathely, Paragvári u. 86.
- 9. sz. Szakmai Egység: 9700 Szombathely, Pozsony u. 47. 5
- 10. sz. Szakmai Egység: 9700 Szombathely, Barátság u. 22.

A Központ szakmai tevékenysége az alábbi területekre terjed ki:

- Étkeztetés;
- Házi segítségnyújtás;
- Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás;
- Idősek nappali ellátása;
- Demens személyek nappali ellátása;
- Idősek átmeneti elhelyezése;
- Család- és gyermekjóléti szolgáltatás (család- és gyermekjóléti szolgálatok és család- és gyermekjóléti központ);
- Gyermekek átmeneti gondozása;
- Családok Átmeneti Otthona;
- Helyettes szülői szolgáltatás;
- Egyéb (Élelmiszerbank, adományok közvetítése, Szent Márton Esélyegyenlőségi Támogatási Program stb.).

Központ Étkeztetés

Az étkeztetés, mint szociális alapszolgáltatás keretében azoknak a szociálisan rászorulóknak a legalább napi egyszeri meleg étkezéséről kell gondoskodni, akik azt önmaguk, illetve eltartottjaik számára tartósan vagy átmeneti jelleggel nem képesek biztosítani, különösen koruk, egészségi állapotuk, fogyatékosságuk, pszichiátriai betegségük, szenvedélybetegségük vagy hajléktalanságuk miatt. Megfigyelhető, hogy a vizsgált időszakban (2020-2024) egy év kivételével (2021) folyamatosan növekszik a Központ étkeztetése által érintett személyke köre. A növekedés üteme 2021/2022. és 2022/2023. években számottevő (120 fő feletti), 2023/2024. évben 32 fő. A 2019. évhez képest 2024-ben 278 fővel több személy vette igénybe a Központ által nyújtott étkeztetési szolgáltatást.

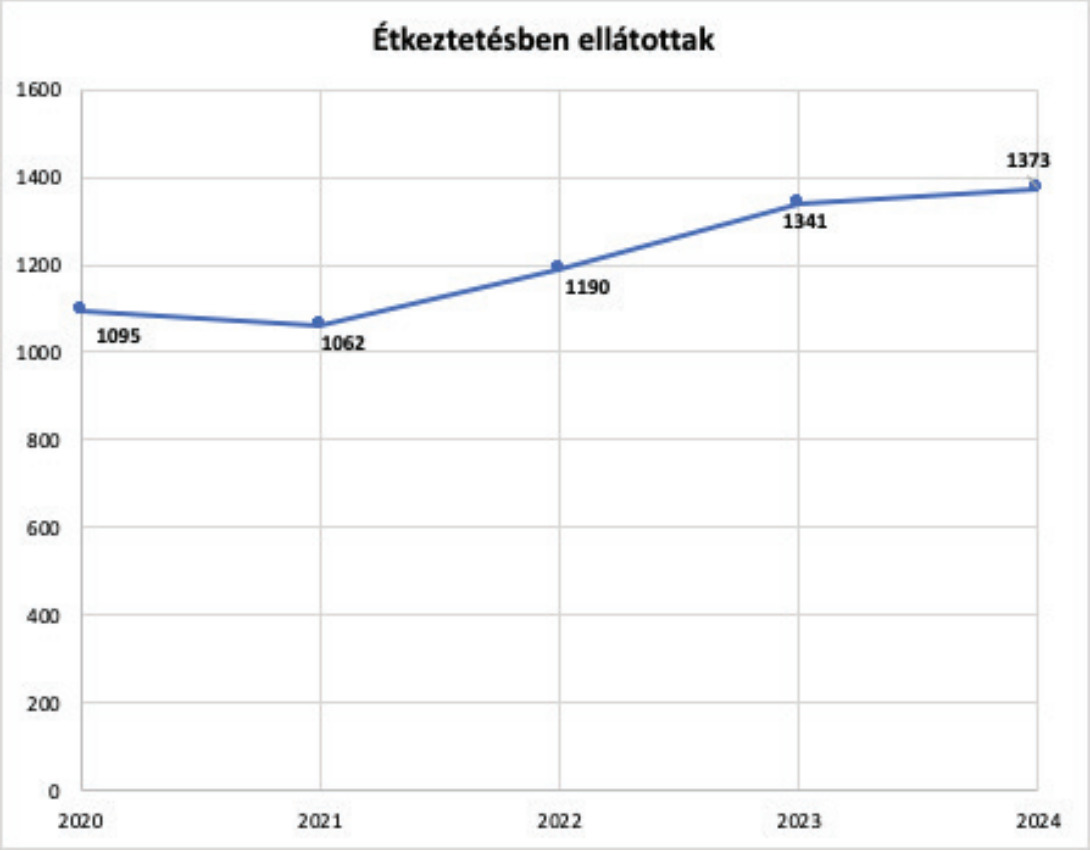

21. ábra: Ellátásban részesültek számának alakulása 2020-2024. (fő)

Az Önkormányzat ezen feladat keretén belül ebéd házhozszállítást és szünidei gyermekétkeztetést is biztosít. A szolgáltatás biztosítása 2017. július 1-től a JustFood Kft-vel kötött szerződés alapján történik.

Központ Házi segítségnyújtás

A házi segítségnyújtás, mint alapszolgáltatás keretében az igénybe vevők számára saját lakókörnyezetükben kell biztosítani az önálló életvitel fenntartása érdekében szükséges segítséget. Ennek keretében azok a személyek igényelnek gondoskodást, akik otthonukban önmaguk ellátására saját erőből nem képesek, egyedül élnek, vagy családtagjaik, hozzátartozóik nem képesek róluk gondoskodni.

A házi segítségnyújtás keretében kétféle tevékenység került elkülönítésre: a szociális segítés (a lakókörnyezeti higiénia megtartásában való közreműködés, háztartási tevékenységben való közreműködés, a veszélyhelyzetek kialakulásának megelőzésében és a kialakult veszélyhelyzet elhárításában történő segítségnyújtás, szükség esetén a bentlakásos szociális intézménybe történő beköltözés segítése) és a személyi gondozás (az ellátást igénybe vevővel a segítő kapcsolat kialakítása és fenntartása, a gondozási és ápolási feladatok elvégzése és a szociális segítés keretében végzett feladatok).

A feldolgozott adatok alapján látható, hogy a Központ házi segítségnyújtásában ellátottak száma folyamatosan emelkedett az elmúlt három évben. Ez alól a 2021. év, amikor ugyanúgy 384 fő vette igénybe a szolgáltatást, mint 2020-ban. A növekedés üteme a következő: az előző évhez képest 2022. évben 19 fővel, 2023-ban 6 fővel, majd 2024-ben 12 fővel többen részesültek ebben az ellátási formában.

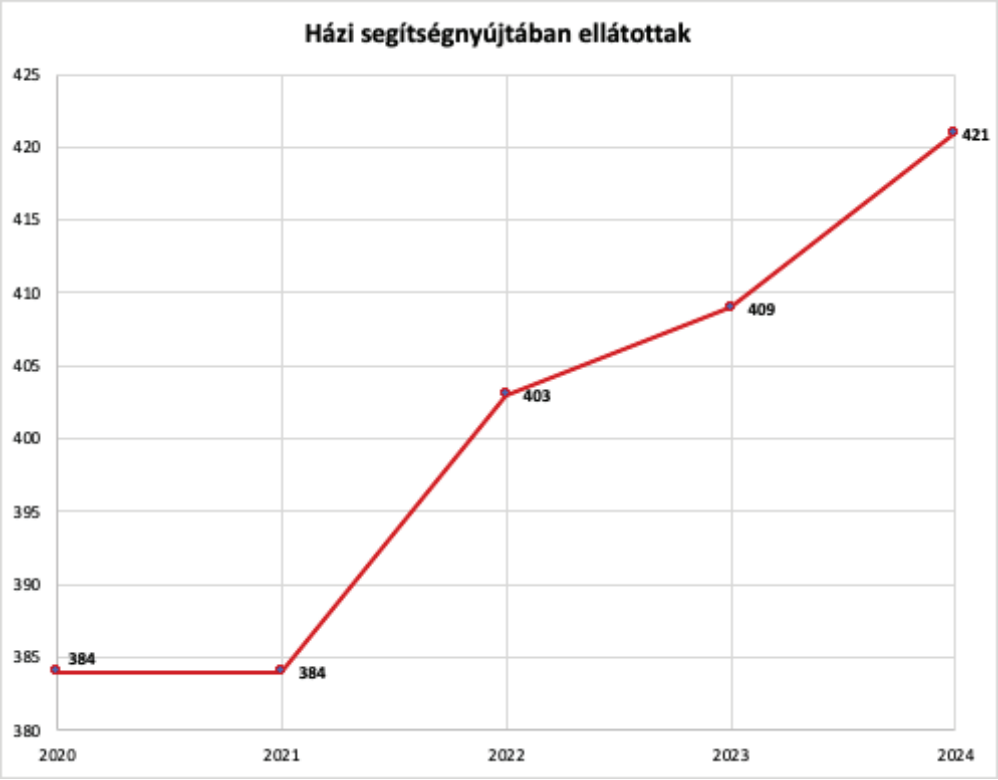

22. ábra: Házi segítségnyújtásban részesültek számának alakulása 2020-2024. (fő)

A vizsgált utolsó évben, 2024-ben az Önkormányzatnak 23 településsel volt feladat-ellátási megállapodása házi segítségnyújtással kapcsolatban, amit a Központ biztosított – ez 9 településen jelentett tényleges gondozási tevékenységet, mint térségi feladatellátás.

Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás

A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás – mint szociális alapszolgáltatás - a saját otthonukban élő, egészségi állapotuk és szociális helyzetük miatt rászoruló, a segélyhívó készülék megfelelő használatára képes időskorú vagy fogyatékkal élő személyek, illetve pszichiátriai betegek részére az önálló életvitel fenntartása mellett felmerülő krízishelyzetek elhárítása céljából nyújtott ellátás. A segítségnyújtás oka szerteágazó lehet, így pszichés probléma, betegség, rosszullét, baleset, elesés, higiénés szükséglet, téves riasztás.

A vizsgált időszakban az ellátottak száma meglehetősen hasonlóan alakult, 200-205 fő között mozgott. A legalacsonyabb létszáma 2024-ben (200 fő), míg a legmagasabb 2019-ben és 2023-ban figyelhető meg (205 fő).

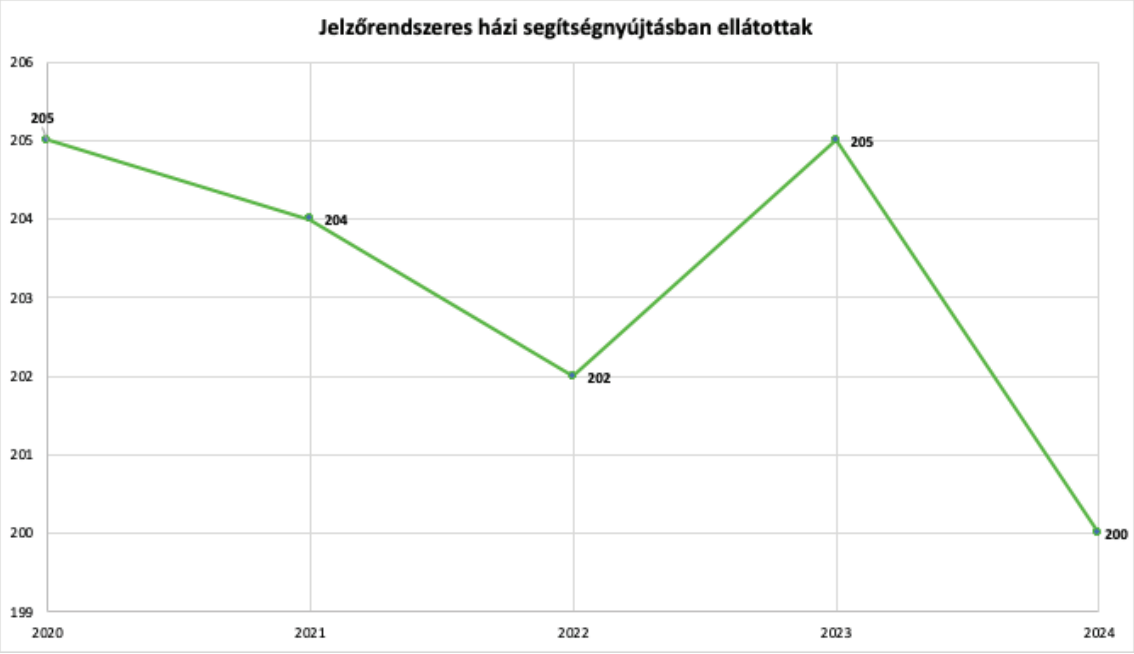

23. ábra: Az ellátást igénybe vevők számának alakulása 2020-2024. (fő)

A feldolgozott éves szakmai beszámolók szerint a szociális rászorultság szerinti megoszlás a korábbi évekhez hasonlóan alakult, a szolgáltatást igénybe vevők jelentős részét az egyedül élő 65 év felettiek alkotják. A konkrét segítségnyújtások közül a legnagyobb számban a higiénés szükségletek, a betegség, rosszullét, baleset, elesés miatti riasztások számának emelkedésével összefüggő gondozási, segítő tevékenység fordult elő.

Idősek nappali ellátása

Az idősek klubjaiban – mint nappali ellátás - nyújtott szolgáltatásokat azok az időskorúak veszik igénybe, akik otthonukban élnek, de társaságra, közösségre, hasznos, értelmes időtöltésre vágynak, valamint fontosnak tartják testi és szellemi aktivitásuk megőrzését. Az idősklubok által biztosított szolgáltatások széles palettát fognak át, így étkezés, tisztálkodás lehetősége, egészségügyi ellátások, szabadidős programok, ügyintézésben való segítségnyújtás, mentális gondozás. A Központ által biztosított ellátásában a férőhelyek száma: 256.

A diagram mutatja, hogy a vizsgált időszakban a nappali ellátást igénybe vevő idős személyek létszáma hektikusan mozgott. 2019. évben 267 fő igénybe vevőt láthatunk, amely szám 2021-re mintegy 12 fővel visszaesett. Az elmúlt 3 évben azonban 280 feletti létszámok figyelhetőek meg.

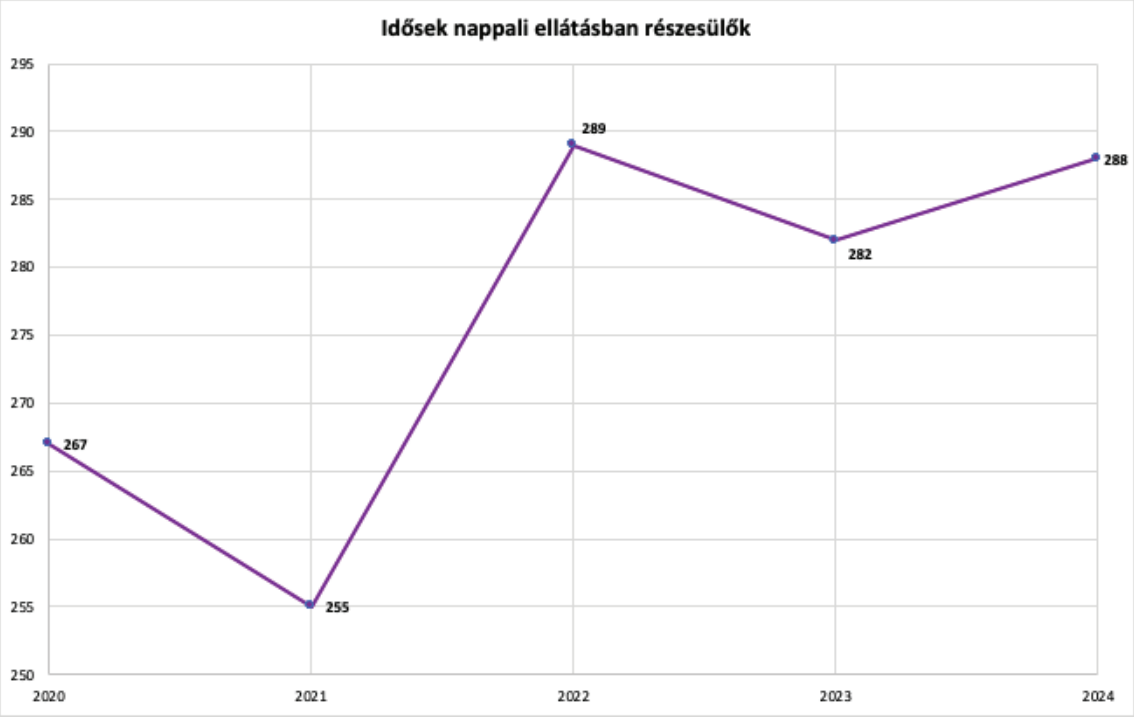

24. ábra: Az ellátást igénybe vevők számának alakulása 2020-2024. (fő)

Az éves szakmai beszámolók szerint a klubtagok életkor és nemek szerinti megoszlásában jelentős változás nem történik: változatlanul magas a 80 év feletti korosztály és a nők aránya, valamint magas az egyedül élők aránya, mintegy 70% feletti.

Idős demens személyek nappali ellátása

A demenciában szenvedő személyek nappali ellátása keretében az orvosszakértői szerv vagy Pszichiátriai, Neurológiai Szakkollégium által befogadott demencia centrum vagy pszichiáter, neurológus, geriáter szakorvos demencia kórképet megállapító szakvéleményével rendelke-

ző személyeket láthat el az intézmény. A demens személyek nappali ellátásában alapvető cél, hogy a foglalkozások elősegítsék az ellátottak meglévő szellemi képességeinek stabilizálását, lehetséges mértékig a fejlesztését, esetleg a már elmaradt képességek újbóli felszínre hozását, fejlesztését. Az ellátás integrált formában, két telephelyen, összesen 14 férőhelyen biztosított.

A Központ által működtetett demens-ellátásban minden évben a meghatározott férőhelyeken felül volt az igénybe vevők létszáma. 2021. és 2022. évben 21-21 fő vette igénybe az ellátást, amely az eredeti férőhely-kihasználtság szempontjából 150%-os kihasználtságot, egyúttal kialakult valós kapacitáshiányt jelez. Ez valószínűsíthetően nagy terhet rótt az infrastruktúrára és a nappali ellátásban tevékenykedő munkatársakra is. 2023-2024. években viszont visszaesés volt megfigyelhető, előbbi évben 20, utóbbi évben pedig 18 fő vette igénybe az ellátást. A beszámolókból az is látható, hogy az ellátásban részesülők több, mint fele 80 év feletti idős személy.

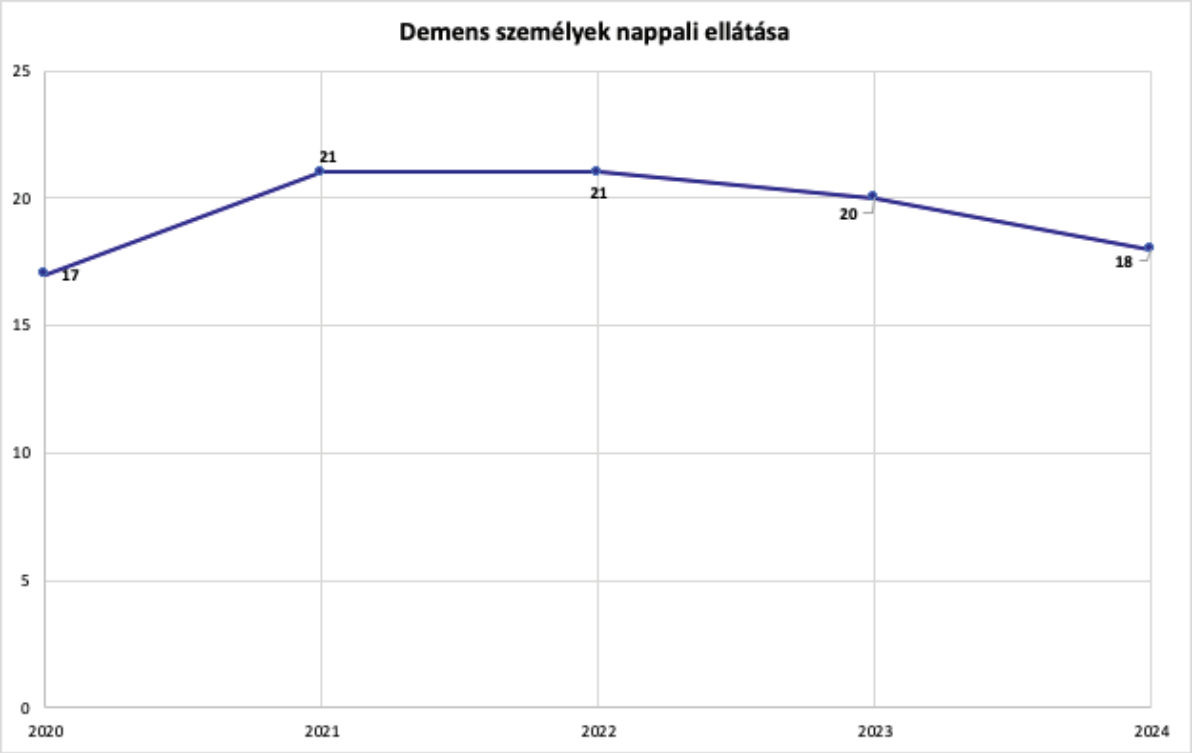

25. ábra: Az ellátást igénybe vevők számának alakulása 2020-2024. (fő)

Idősek átmeneti elhelyezése

A Központ a személyes gondoskodás keretébe tartozó szociális szakosított ellátási formákon belül átmeneti elhelyezést nyújt időskorúak számára. Központ 2022. december 31-ig biztosított Időskorúak Gondozóháza 17 férőhelyen átmeneti ellátást azoknak a 18. életévüket betöltött személyeknek, akik betegségük, vagy más ok miatt önmagukról nem képesek gondoskodni, állandó felügyeletre szorulnak, 24 órás ápolást-gondozást igényelnek, melyet a területi idősellátó rendszer nem tud felvállalni.

Fontos intézményi változás volt, hogy Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata 2021-ben azt a döntést hozta, hogy a Magyar Evangélikus Egyházzal és a Szombathelyi Evangélikus Diakóniai Központtal létrejött együttműködési megállapodás keretében 2023. január 1-től az Időskorúak Gondozóházában biztosított szolgáltatás megszűnt, és a feladatot még az évtől a Szombathelyi Evangélikus Diakóniai Központ látja el 20 férőhelyen.[23]

Család- és gyermekjóléti Szolgálat

A családsegítést és a gyermekjóléti szolgáltatást – mint kötelező önkormányzati feladat - is biztosít. A szakmai tevékenységet a Központ családsegítő munkatársai végzik, akik személyes szociális szolgáltatás keretében szociális segítő munkát koordinálnak és végeznek. A feldolgozott adatok alapján látható, hogy a legalacsonyabb ügyfélforgalom 2020. évben (1050 ügyfél), míg a legmagasabb 2022. évben jelent meg (1252 ügyfél). A 2023/2024. évben csökkenés mutatkozott, ugyanakkor a forgalom konstansan 1190-1205 fő körül maradt.

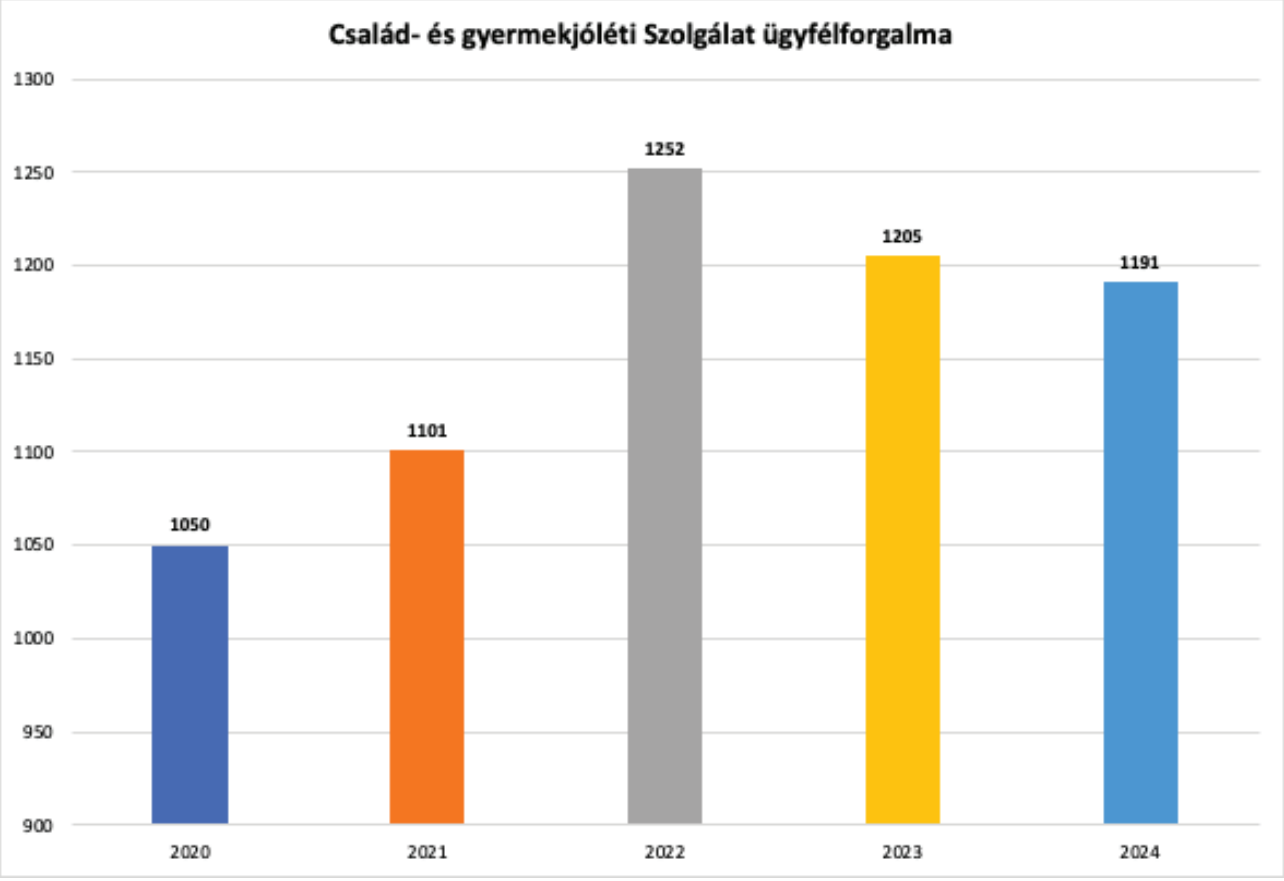

26. ábra: Az alapszolgáltatást igénybe vevők számának alakulása 2020-2024. (fő)

[23] https://www.szedik.hu/

A Központ intézményi szolgáltatását felkereső családok különböző nehézségekkel szembesülnek, így anyagi jellegű, családi-, kapcsolati konfliktus, gyermeknevelési-, életviteli-, valamint egészségügyi problémák, információkérés és lelki-mentális nehézségek, pszichiátriai betegségek. A Központ éves intézményi beszámolóiból kiderül, hogy a pandémiás időszaktól – 2020 után - erőteljesen nőtt az anyagi jellegű nehézségek, konfliktusok száma.

A Központ család- és gyermekjóléti szolgálata további nevesített feladatokat is ellát, mint adósságkezelési szolgáltatás, lakbérhátralékkal rendelkező ügyfelekkel történő segítő munka, TÁVHŐ-díj hátralékkal rendelkező ügyfelekkel történő segítő munka, szociális szálláson élőkkel történő segítő munka, krízises átmeneti lakáshasználókkal történő segítő munka, kistérségi feladatellátás, észlelő- és jelzőrendszer működtetése.

Család- és Gyermekjóléti Központ

A Család- és Gyermekjóléti Központ Szombathely városban, valamint a Szombathelyi járás területén – mint speciális térségi szintű feladatellátás - a felmerülő igényeknek megfelelően igyekszik minőségi ellátást biztosítani. Az illetékességi területéhez tartozó településekre[24] kiterjedően biztosítja a család- és gyermekjóléti központ speciális szolgáltatásait, valamint ellátja a gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedésekhez kapcsolódó, a gyermekek védelmére irányuló tevékenységet. A szakmai tevékenységet esetmenedzserek és tanácsadók végzik. Munkavégzésük során részt vesznek a gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedések előkészítésében,[25] majd a döntést követően, az érintett családoknál szociális segítő munkát koordinálnak és végeznek.

2020-2024 között a Család- és Gyermekjóléti Központ szolgáltatásait igénybe vevő gyermekek száma 487-524 fő között mozgott. A legalacsonyabb létszám 2024-ben (487 fő), míg a legmagasabb 2023-ban (524 fő) realizálódott. A szolgáltatást igénybe vevő családok száma ehhez hasonlóan alakult: a legalacsonyabb szám 2024-ben (286 család), míg a legmagasabb 2023-ban (306 család) realizálódott. A feladatellátás mennyiségi dimenziója mellett fontos kérdés, hogy milyen hatékonyságú a gyermekvédelmi jelzőrendszer, s vele a problémás esetek felszínre kerülése és kezelése.

[24] Szombathelyen kívül 40 település tartozik a járáshoz, és vele a Szombathelyi Járási Hivatal területi illetékességéhez.

[25] Együttműködve a Szombathelyi Járási Hivatal, valamint Vas Vármegyei Kormányhivatal munkatársaival a gyámügyi hatósági ügyekben.

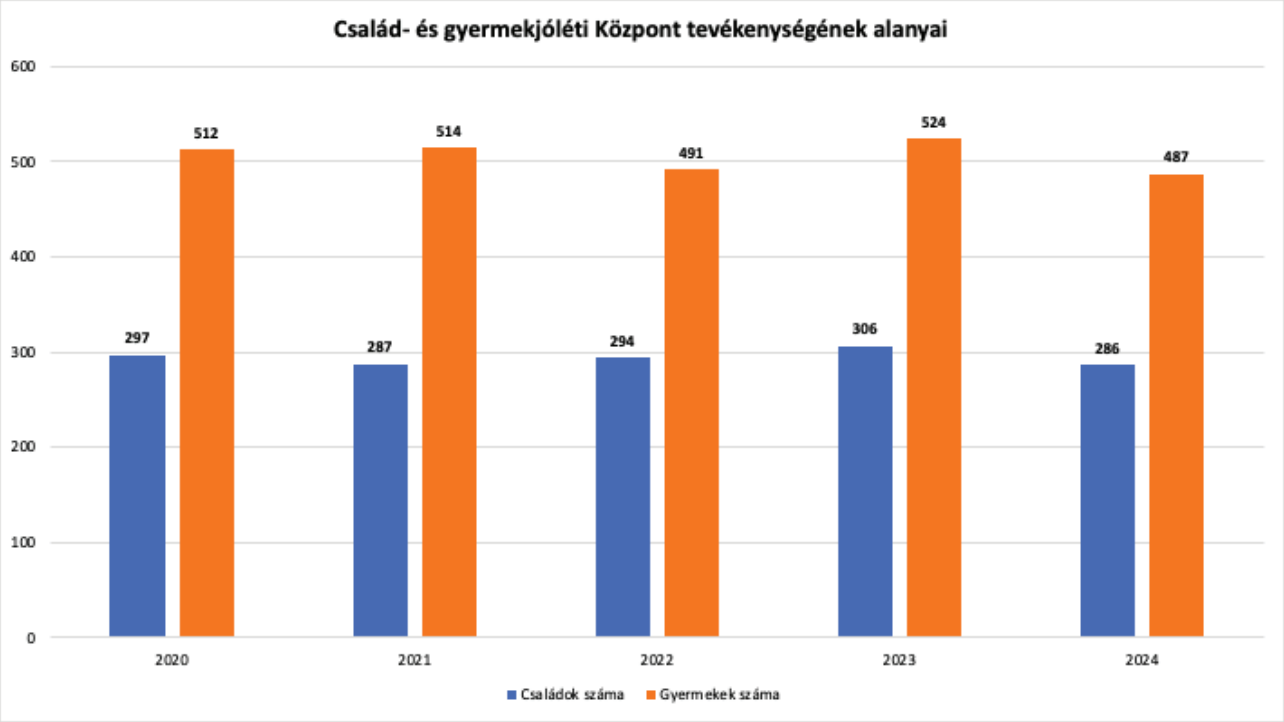

27. ábra: A szolgáltatást igénybe vevők számának alakulása 2020-2024.

A Pálos család- és gyermekjóléti központ által kezelt problémás ügyek sokféle okból fakadtak, így a szülők, család életvitele, gyermeknevelési problémák, családi konfliktusok, magatartás- és teljesítményzavarok, szülői elhanyagolás, anyagi problémák, valamint családon belüli bántalmazások, abúzusok. A központ által ellátott egyéb feladatok: a veszélyeztetettséget észlelő- és jelzőrendszer működésének koordinálása, a család- és gyermekjóléti szolgálatok feladatainak szakmai támogatása, pszichológiai tanácsadás, egyéni, pár- és családterápia, utcai és lakótelepi szociális munka, kórházi szociális munka, kapcsolatügyelet, óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység, a szociális segítők által végzett prevenciós csoportfoglalkozások, szociális diagnózis készítése, készenléti szolgálat.

A gyermekek átmeneti gondozása

Családok Átmeneti Otthona

A Családok Átmeneti Otthona az intézményen belül, mint önálló szakmai egység működik, önálló telephelyen, 40 férőhely kialakításával. A folyamatos munkarend szerint működő bentlakásos intézményben az otthontalanná vált szülő kérelmére a együttesen helyezhető el a gyermek és szülője, valamint legfeljebb 21. életévének betöltéséig vagy – ha tanulói jogviszonyban, hallgatói jogviszonyban vagy felnőttképzési jogviszonyban áll – legfeljebb 24. életévének betöltéséig a gyermek nagykorú testvére, feltéve, hogy elhelyezés hiányában lakhatásuk nem len-

ne biztosított, és a gyermeket emiatt el kellene választani szülőjétől, családjától. Az otthonban folyó gondozás célja: az ellátásra szoruló családok lakhatásának biztosítása, segítségnyújtás a család otthontalanságának megszüntetéséhez, segítség krízishelyzet kezeléséhez, a jövő tervezéséhez, a társadalomba történő visszailleszkedés elősegítése, az otthonban töltött idő alatt a gyermeki jogok minél teljesebb érvényesülése. A Központ éves szakmai beszámolóiból kiderül, hogy a családok átmenti otthonát igénybe vevők számának alakulása 2022-ig emelkedő, majd erőteljesen csökkenő tendenciát mutat. A legtöbben 2022-ben (88 fő) vették igénybe a jelzett szolgáltatást.

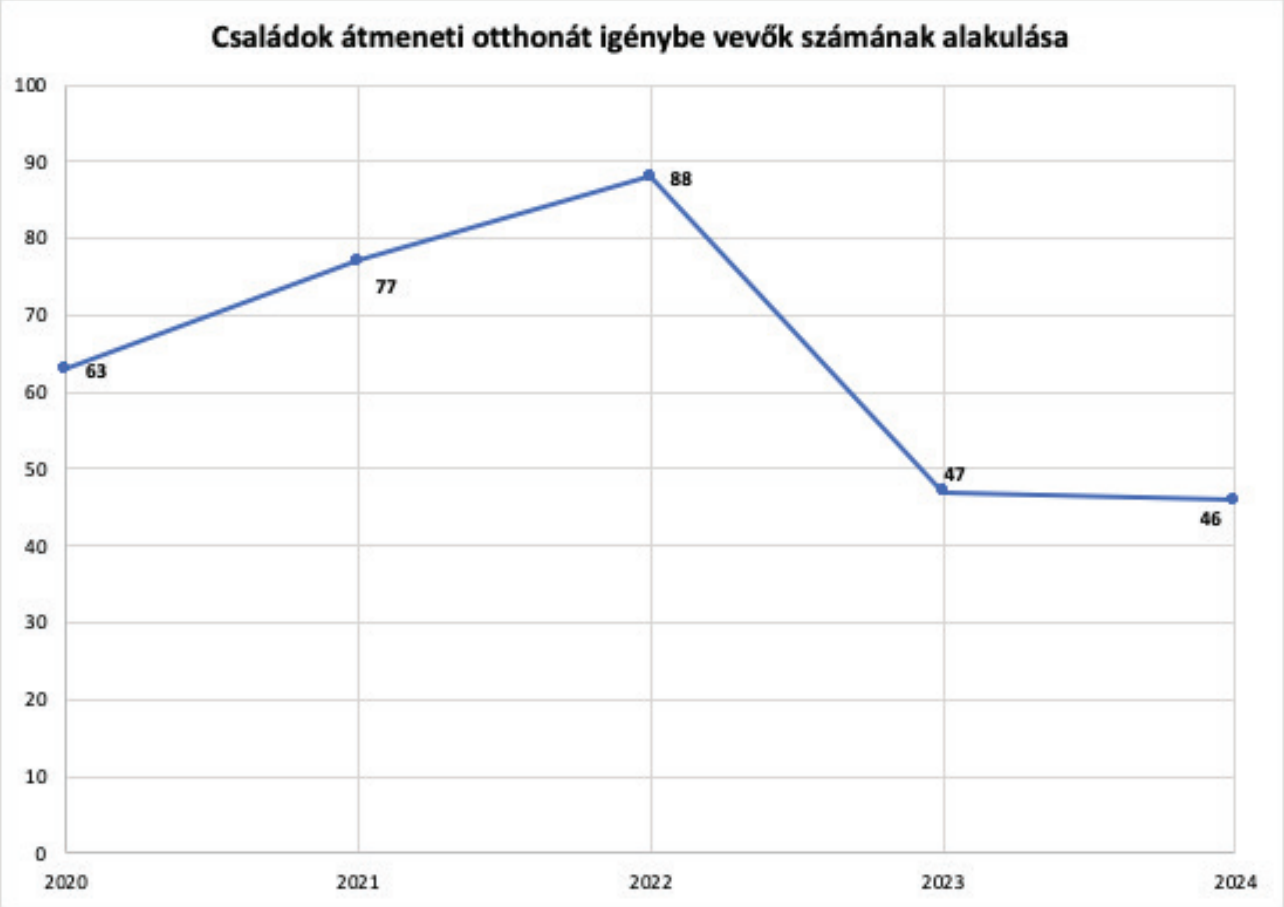

28. ábra: Az ellátást igénybe vevők számának alakulása 2020-2024. (fő)

Egyéb feladatok

Hasonlóan a FÉHE-hez, a Központ is ellát egyéb feladatokat, így helyettes szülői szolgáltatás, élelmiszerbank, adományok közvetítése, részvétel a Szent Márton Esélyegyenlőségi és Támogatási Program, egyéb szociális célú projektekben, pályázatokban való közreműködés.

Pénzbeli és természetbeni gyermekvédelmi és szociális támogatások

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (továbbiakban: Gyvt.) második részének IV. fejezete rendelkezik részletesen a települési önkormányzatok által a jogosult gyermekek számára biztosítandó és biztosítható pénzbeli és természetbeni ellátásokról, ez alapján:

- a települési önkormányzat vagy a fenntartó természetbeni ellátásként biztosítja a gyermekétkeztetést; valamint
- a települési önkormányzat képviselő-testülete a gyermek és fiatal felnőtt rászorultságára tekintettel pénzbeli támogatást állapíthat meg.

A Gyvt. III. fejezete, valamint a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (továbbiakban: Sztv) 45. § tartalmaz a természetben nyújtott szociális ellátásokra vonatkozó részletszabályokat. Szombathely Megyei Jogú Városban a települési támogatás keretében nyújtott ellátások és a szociális szolgáltatások helyi szabályozásáról pedig az Önkormányzat Közgyűlésének a 8/2015. (II. 27.) önkormányzati rendelete gondoskodik.

Az Önkormányzat által meghatározott feltételek mellett megállapítható támogatás:

a. rendkívüli települési támogatások (átmeneti támogatás, rendkívüli szociális krízishelyzetre tekintettel nyújtott támogatás, temetési támogatás, piaci vásárlási utalvány, szén-monoxid érzékelő készülék vásárlásához nyújtott támogatás, időskorúak és egészségkárosodottak támogatása, speciális diétát igénylő gyermekek étkezési támogatása).
b. rendszeres települési támogatások (lakhatáshoz kapcsolódó kiadások viseléséhez nyújtott rendszeres települési támogatás, lakhatási kiadásokhoz kapcsolódó hátralékot felhalmozó személyek részére nyújtott rendszeres települési támogatás, a gyógyszer- és gyógyászati segédeszköz kiadások viseléséhez nyújtott rendszeres települési támogatás, közlekedési támogatás).

Az alábbi összesítések alapját az Országos Statisztikai Adatfelvételi Program kötelező adatszolgáltatásairól szóló 388/2017. (XII. 13.) Korm. rendelet előírásai alapján, Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata által a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) elektronikus felületére feltöltött 1206. számú, *Kimutatás a pénzben és természetben nyújtható támogatások adatairól* című éves (2019-2023.) OSAP jelentések képezik.

Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény

Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény (RGYK) keretében a gyermek a gyermekétkeztetés normatív kedvezményére, pénzbeli támogatásra, valamint egyéb kedvezményre (pl.: tankönyv

támogatására, gyermekétkeztetési költség átvállalására) jogosult. Mint az ábrán megfigyelhető, a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők száma 2019-2023 között összességében visszaesett. A legtöbb jogosultat 2019-ben regisztrálták (690 fő), ezt követően 2020-ban enyhe mérséklődés volt tapasztalható (644 fő). 2021-ben újra nőtt az érintettek száma (671 fő), ám 2022-re számottevő visszaesés következett be (404 fő). Ezt 2023-ban egy enyhe növekedés követte (450 fő). Összességében a jogosultak száma csökkent az öt év alatt, azonban hullámzó tendenciát mutat a változás.

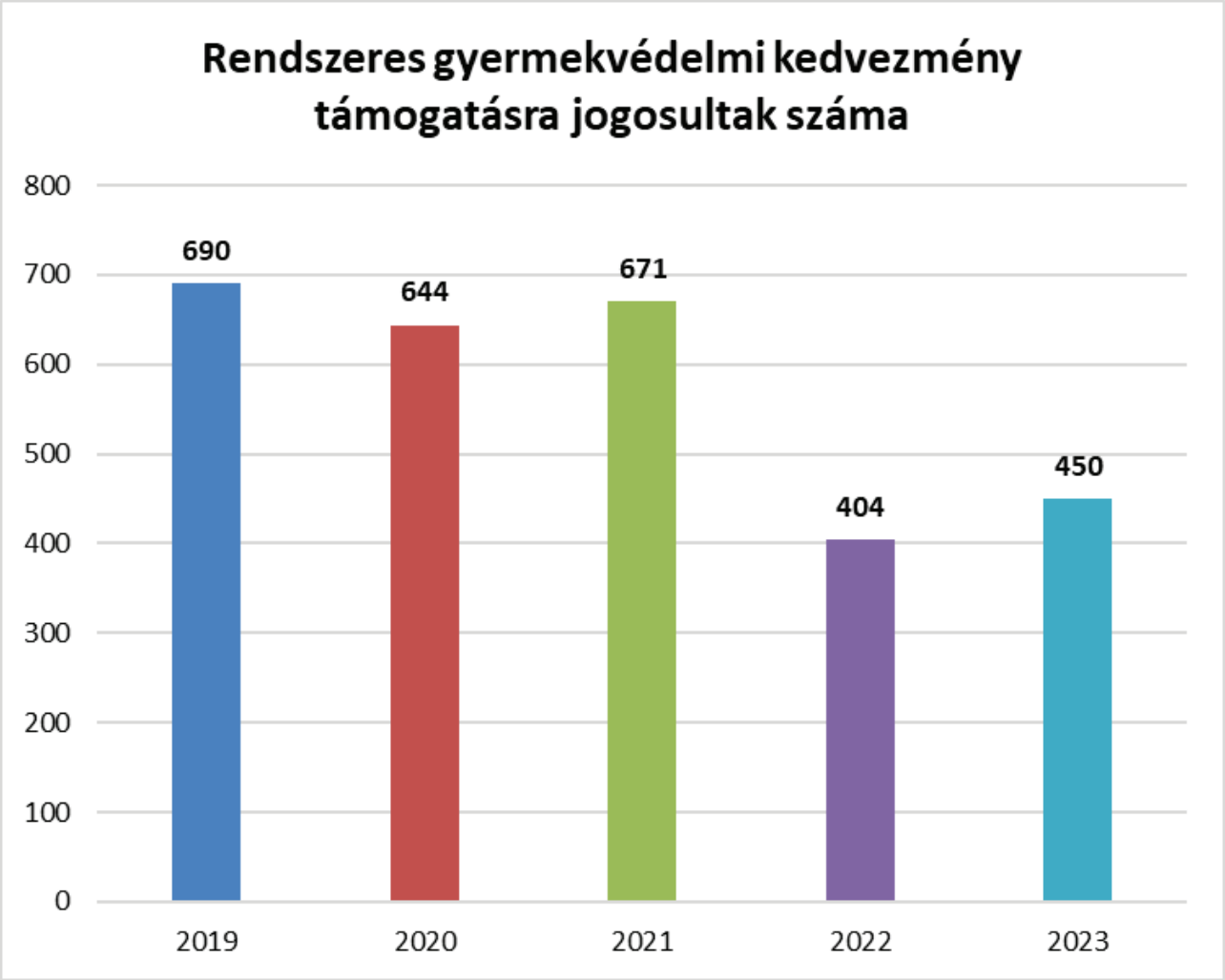

29. ábra: Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény támogatásra jogosultak száma 2019-2023. (fő)

A támogatásra jogosultak számának csökkenésével párhuzamosan megfigyelhető, hogy az Önkormányzat részéről a gyermekvédelmi kedvezmény támogatására felhasznált összeg is csökkent, legnagyobb mértékben 2021. évről 2022. évre (8.403.000 Ft-ról 6.268.000 Ft-ra). Látható, hogy 2021-ben a teljes felhasznált összeg minimálisan kevesebb volt, míg a jogosultak száma kismértékű növekedést mutatott. A területtel kapcsolatos legnagyobb kiadás 2019-ben, míg a legalacsonyabb 2022. évben realizálódott.

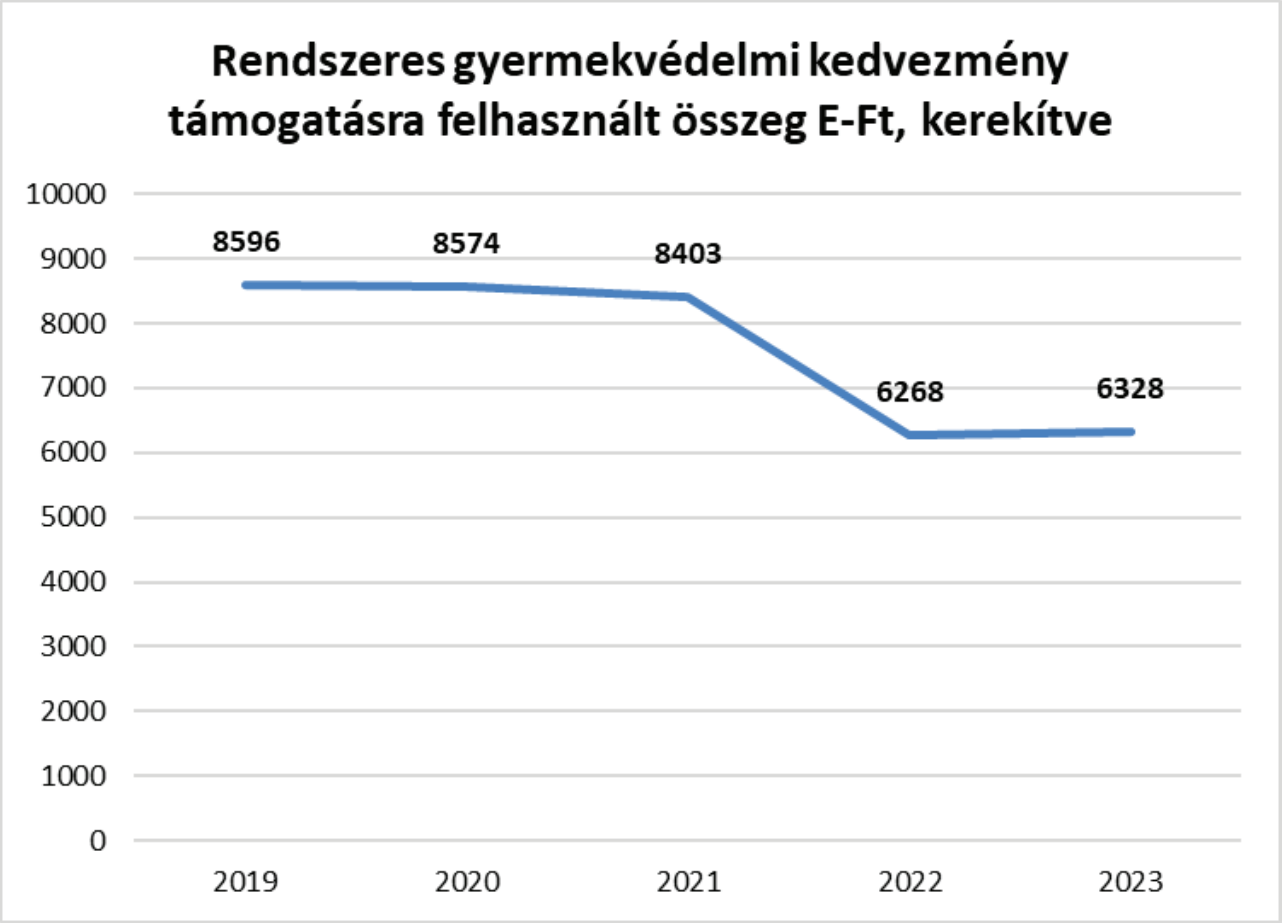

30. ábra: Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény támogatásra felhasznált összeg kerekítve 2019-2023. (ezer Forint)

A gyermekek életkor szerinti bontásában az látható, hogy a 6-13 évesek korosztályában volt a legmagasabb a gyermekvédelmi kedvezményre jogosultak száma a vizsgált öt év alatt. Ebben a korosztályban a jogosultak száma párhuzamosan változott az összes jogosultak számának változásával, itt szintén 2022-ben figyelhető meg egy nagyobb visszaesés (339 főről 208 főre), majd 2023-ra egy kisebb növekedés látható (241 fő). Hasonló a helyzet a 3-5 évesek korosztályánál, a 14-17 évesek korosztályánál, és a 18 évesnél idősebbek korosztályánál is, ahol a jogosult gyermekek száma nagyrészt követi ezt a tendenciát. Látható, hogy a 0-2 éves gyermekek körében minden évben közel azonos számban voltak a támogatottak (a 2020-as év kivételével, amikor is erőteljes visszaesés tapasztalható a többi évhez képest, 45 főről 25 főre). Általánosságban elmondható, hogy a vizsgált években a legalacsonyabb számban a 0-2 éves korosztályban és a 18 évesnél idősebb korosztályban fordultak elő kedvezményre jogosult gyermekek.

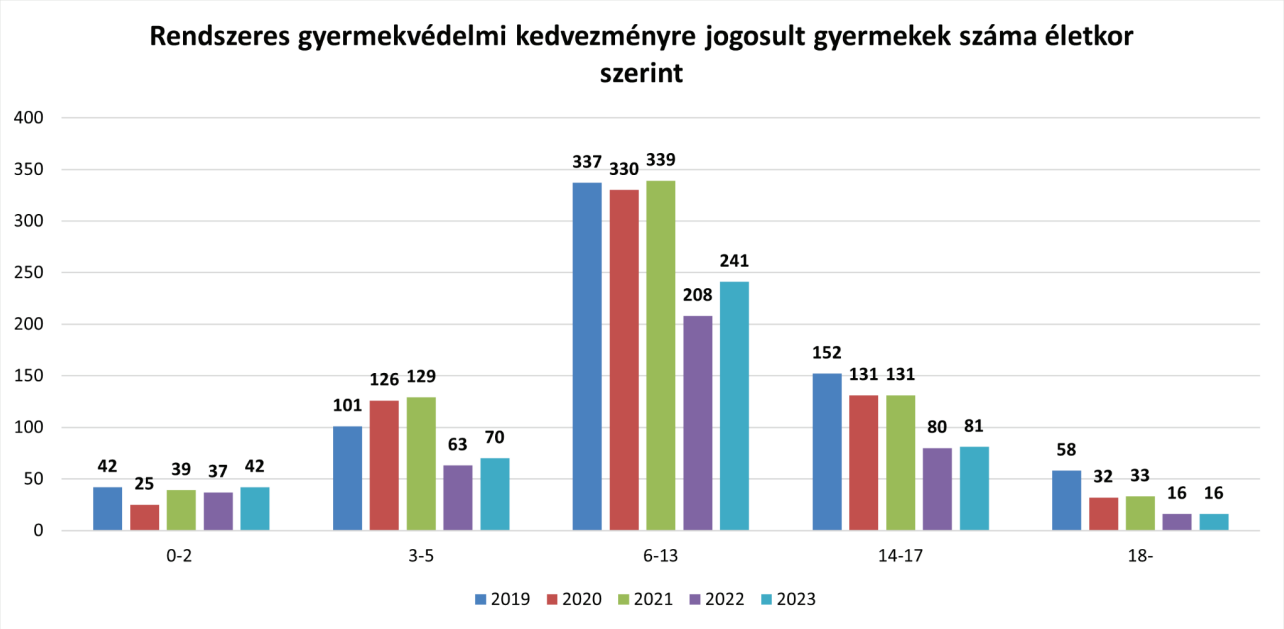

31. ábra: Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermekek száma életkor szerint 2019-2023. (fő)

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult családok száma a vizsgált időszakban szintén hasonló változást mutat, mint a kedvezményre jogosult gyermekek számának változása. Míg 2019-ben volt a legmagasabb (358 család), 2022-ben (210 család) és 2023-ban (210 család) pedig a legalacsonyabb a kedvezményre jogosult családok száma. 2020-ban a visszaesés (268 család) az előző évhez képest azonban nagyobb mértékű, mint a jogosult gyermekek számánál történő változás. A vizsgált öt évben legnagyobb számban az egygyermekes családok közül kerültek ki a támogatottak, őket sorrendben követik a kétgyermekes, háromgyermekes, négy-, vagy ötgyermekes családok, majd végül a hat-, vagy annál több gyermekes családok csoportja.

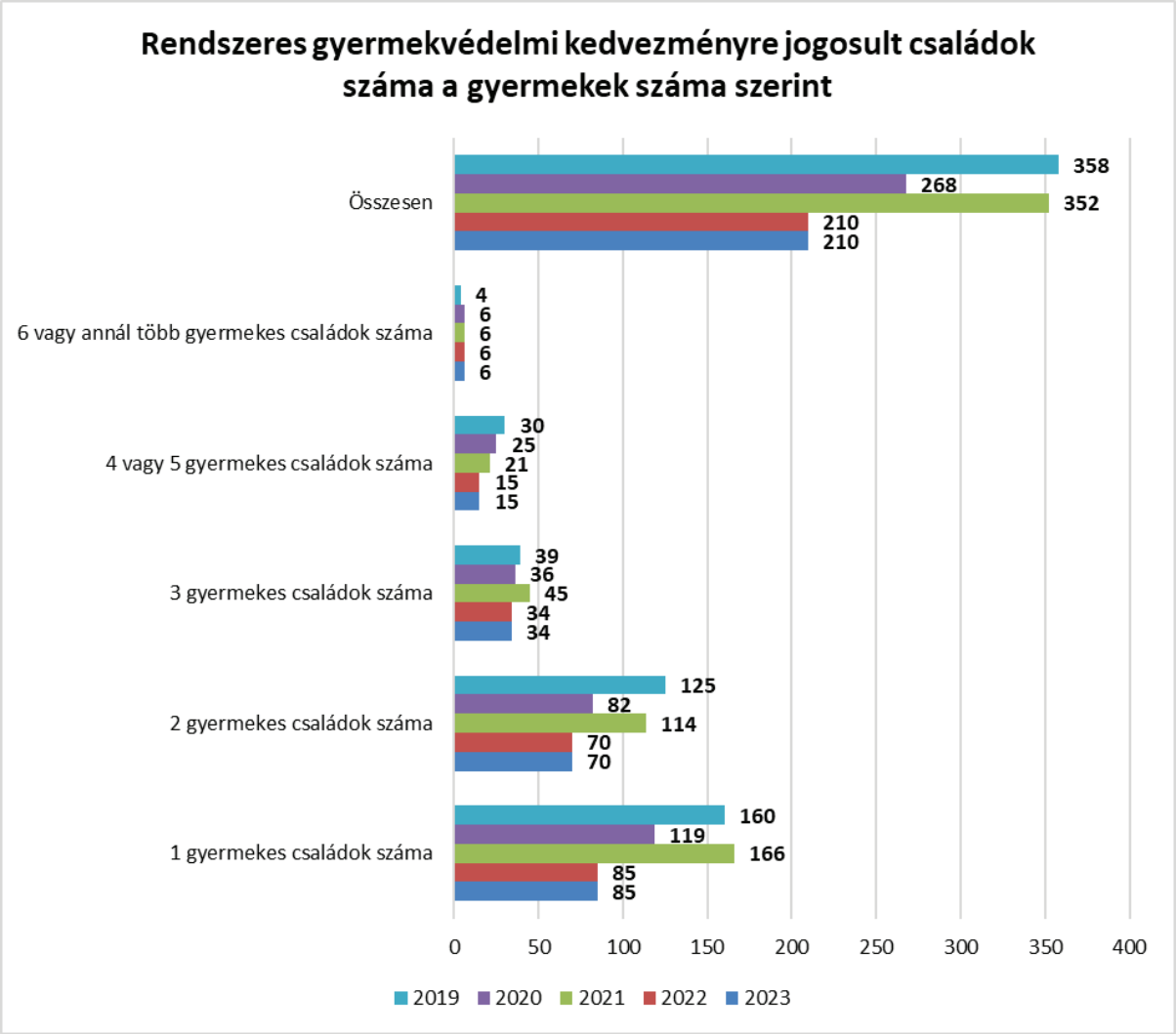

32. ábra: Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult családok száma a gyermekek száma szerint 2019-2023. (fő)

Az egy főre jutó családi jövedelem szerinti bontásban a vizsgált időszakokban a legtöbb jogosult gyermek azon gyermekek csoportjából került ki, ahol az egy főre jutó családi jövedelem a szociális vetítési alap (korábbi megnevezéssel öregségi nyugdíj legkisebb összege)[26] összegének fele, illetve annál több, de a szociális vetítési alap összegét nem érte el. Ezt követi a jogosultak számában azoknak a gyermekeknek a száma, ahol az egy főre jutó családi jövedelem a szociális vetítési alap összegét eléri, de annak 165%-át nem haladja meg. Egy nagyobb visszaesés látható a vizsgált öt év mindegyikében azon gyermekek számában, ahol az egy főre jutó családi jövedelem a szociális vetítési alap összegének a felét nem éri el. A vizsgált öt évben csupán 2022-ben és 2023-ban voltak olyan jogosult gyermekek, ahol az egy főre jutó családi jövedelem a szociális vetítési alap összegének 165%-át meghaladja, de annak 180%-át nem éri el, 2022-ben mindössze 3 fő, 2023-ban pedig 4 fő tartozott ez utóbbi csoportba.

[26] Szociális vetítési alap összege 2025. évben 28.500 Ft – ez az összeg 2008 óta nem változott.

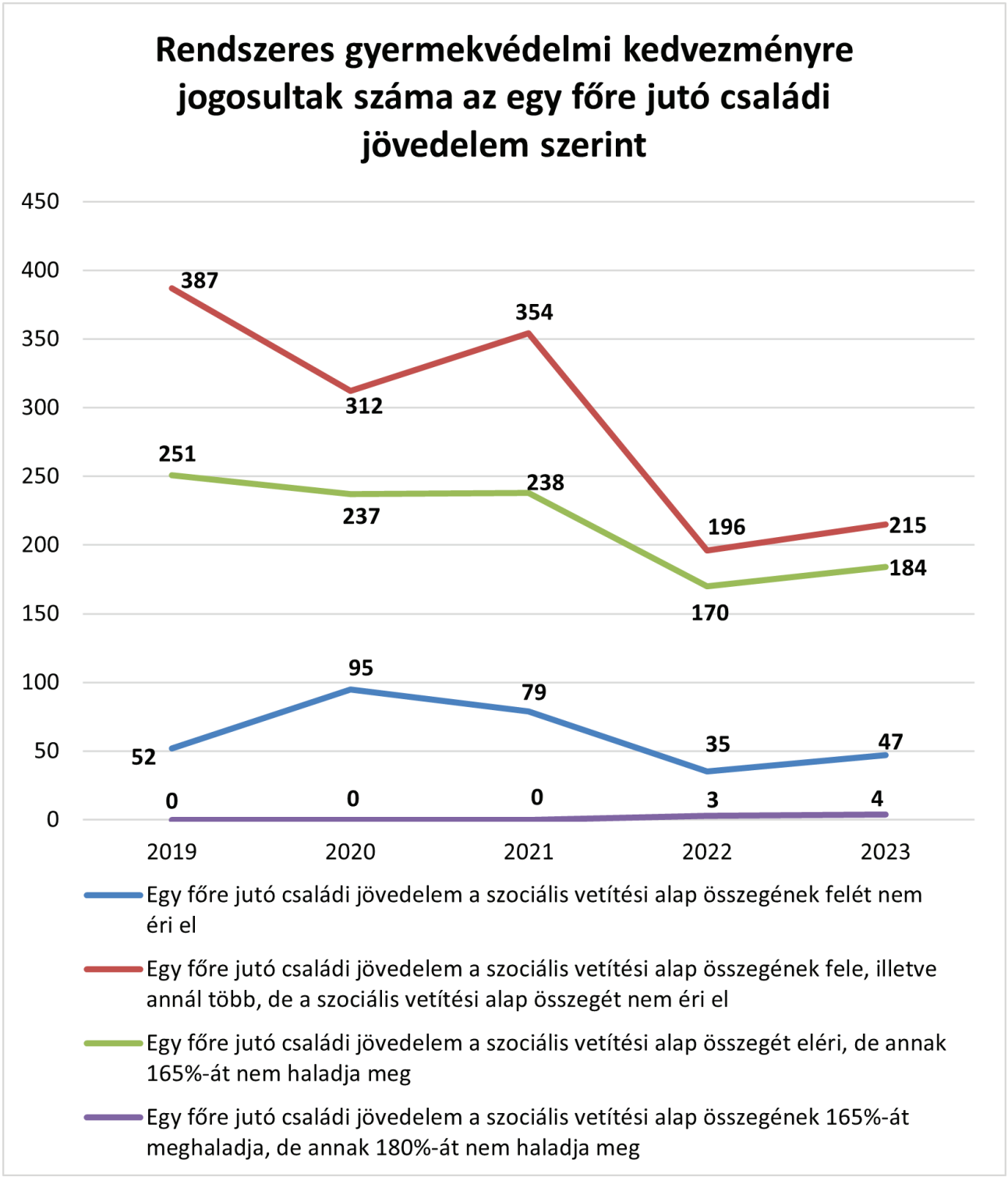

33. ábra: Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermekek száma az egy főre jutó családi jövedelem szerint 2019-2023. (fő)

Települési támogatások rendszere Szombathelyen

2010 után jelentősen átalakult a magyarországi szociális segélyezés világa. 2013-2015-ben több szakaszban kerültek át a pénzbeli ellátáshoz kapcsolódó hatósági hatáskörök - kérelmek befogadása, elbírálása, döntéshozatal - az önkormányzati jegyzőktől a területi államigazgatáshoz (járási, fővárosi kerületi hivatalok). Ez történt az időskorúak járadéka, az aktív korúak ellátásai, ápolási díj, az egészségügyi szolgáltatásra való jogosultság vagy az alanyi és normatív közgyógyellátás esetében. A pénzbeli szociális ellátások közül kizárólag a 2015-től bevezetett ún. települési támogatás maradt önkormányzati képviselőtestületi hatáskörben, amit meghatározott célhoz (pl. lakásfenntartás, lakdíjhátralék) köthetnek. A természetbeni szociális ellátások közül a köztemetés, valamint a méltányossági közgyógyellátás maradt továbbra is az önkormányzati ellátások körében. A szociális segélyezés új rendszerében az önkormányzatok főleg már csak méltányossági alapon, kiegészítő jellegű szerepvállalást tehetnek – települési támogatás; méltányossági közgyógyellátás; köztemetés -, ami alapvetően függ az adott települési önkormányzat anyagi lehetőségeitől és helyi társadalmi prioritásaitól.[27]

Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzatának képviselőtestülete élve a törvény adta lehetőségével, önkormányzati rendeletben meghatározott feltételek alapján – pénzbeli vagy természetbeni formában – települési támogatást nyújt, ennek rendszerét Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 8/2015. (II.27.) önkormányzati rendeletének III. Fejezet 7-16.§ tartalmazza. Az egyes települési támogatási formák megnevezését, rendkívüli vagy rendszeres, valamint pénzbeli vagy természetbeni jellegét az alábbi táblázat tartalmazza. Látható, hogy egyre inkább a rendkívüli természetbeni jellegű települési támogatások dominálnak a szombathelyi települési támogatási rendszerben. Ennek oka, hogy habár a természetbeni támogatási forma sokkal kötöttebb, mint a pénzbeli – lévén a pénzbeli támogatást arra használja fel a jogosult, amire kívánja -, de segítheti a támogatások célzott jellegét és ezzel a felhasználását (pl. piaci utalványok; szolgáltatás vásárlása a támogatott számára; számla ellenében utólagos pénzügyi kiegyenlítés). Ráadásul a hatályos szombathelyi önkormányzati szociális rendelet 16.§ kimondja, hogy egyes pénzbeli ellátások helyett természetben nyújtható települési támogatás állapítható meg, így többek között adósságcsökkentési támogatás vagy rendkívüli települési támogatási formák. Az alábbi táblázat a hatályos szombathelyi szociális rendelet alapján összegzi a települési támogatások városi rendszerét.

[27] Szombathely ebben a tekintetben valóban kiemelkedik az Önkormányzat jelentős szociális szerepvállalása folytán, ami az elmúlt években kifejezett expanzív jelleget öltött – ez bizonyítja számos intézkedés, valamint visszaigazolják a lakossági kutatások.

Települési támogatás megnevezése	Rendkívüli települési támogatás	Rendszeres települési támogatás	Pénzbeli	Természetbeni
átmeneti támogatás	x		x	x
rendkívüli szociális krízishelyzetre tekintettel nyújtott támogatás	x		x	x
temetési támogatás	x			
piaci vásárlási utalvány	x		x	x
szén-monoxid érzékelő vásárlásához nyújtott támogatás	x		x	
időskorúak és egészségkárosodottak támogatása	x		x	
speciális diétát igénylő gyermekek támogatása	x		x	
lakhatáshoz kapcsolódó rendszeres támogatás (lakbér; fűtés; gázár-, villamosenergia)		x	x	
lakhatási díjhátralékokhoz kapcsolódó támogatás		x	x	
gyógyszer és gyógyászati segédeszköz kiadásokhoz nyújtott támogatás		x	x	
közlekedési támogatás		x		x

1. táblázat: A jelenleg hatályos települési támogatási rendszer Szombathelyen

Forrás: Szombathely Megyei Jogú Város Közgyűlésének 8/2015.(II.27.) ÖK. rendelete

Települési támogatások rendszere az OSAP jelentések tükrében

Az alábbi pénzügyi, számszaki összegzések alapjául a 2019-2023. időszak éves OSAP jelentései szolgálnak, amiket az Önkormányzat munkatársai bocsátottak rendelkezésünkre. Ugyanakkor fontos jelezni, hogy az OSAP jelentések hivatalos formátumában a települési támogatási rubrikák az 1993. évi szociális törvényben meghatározottak szerint [Sztv. 45.§] kerültek meghatározásra, amelyek a következők: rendkívüli szociális krízishelyzetre tekintettel nyújtott támogatás; lakhatási díjhátralékokhoz kapcsolódó támogatás; tartósan beteg 18. életévét gondozó hozzátartozó támogatása (mint kiegészítő méltányossági ápolási díj); átmeneti támogatás; gyógyszerkiadások viseléséhez való hozzájárulás.

Az OSAP jelentések hivatalos formátumában ún. *települési támogatáson kívüli egyéb önkormányzati támogatások* rubrikák is megjelennek, és itt kerülnek felsorolásra olyan Szombathelyen működtetett támogatási formák, mint a köztemetés; a családban nevelkedő gyermekekre vonatkozó támogatások; Bursa Hungarica ösztöndíjak; utazási kedvezmények.

Fontos, hogy az Sztv-hez képest a szombathelyi szociális rendelet [8/2015. (II.27.) Ök. rendelet] szélesebb dimenzióban értelmezi az OSAP formátumokhoz képest a települési támogatások helyi rendszerét – *lásd a fenti táblázat!*

Az OSAP formátumban értelmezett települési támogatások alakulása Szombathelyen

Az OSAP jelentésekben pénzbeli formában települési támogatásban – a négy jogcím, amit már jeleztünk[28] -részesített személyek száma a 2020. évben volt a legmagasabb, ekkor mintegy 7160 fő részesült támogatásban, míg 2019-ben 5393 fő, 2021-ben pedig 4490 fő. Ezekhez a számokhoz képest 2022-től egy visszaesés tapasztalható, ebben az évben ugyanis csak mintegy 2619 fő részesült pénzbeli települési támogatásban, míg 2023-ban már csak 1968 fő. Fordított tendenciát figyelhetünk meg azonban a természetbeni települési támogatásokkal kapcsolatban: 2019-ben még egy fő sem részesült ebben, 2020-ban 14 fő, 2021-ben 3 fő, 2022-ben pedig 17, azonban ez a szám 2023-ra jelentősen megnövekedett, 520 főre.

[28] rendkívüli szociális krízishelyzetre tekintettel nyújtott támogatás; lakhatási díjhátralékokhoz kapcsolódó támogatás; tartósan beteg 18. életévét gondozó hozzátartozó támogatása (mint kiegészítő méltányossági ápolási díj); átmeneti támogatás; gyógyszerkiadások viseléséhez való hozzájárulás.

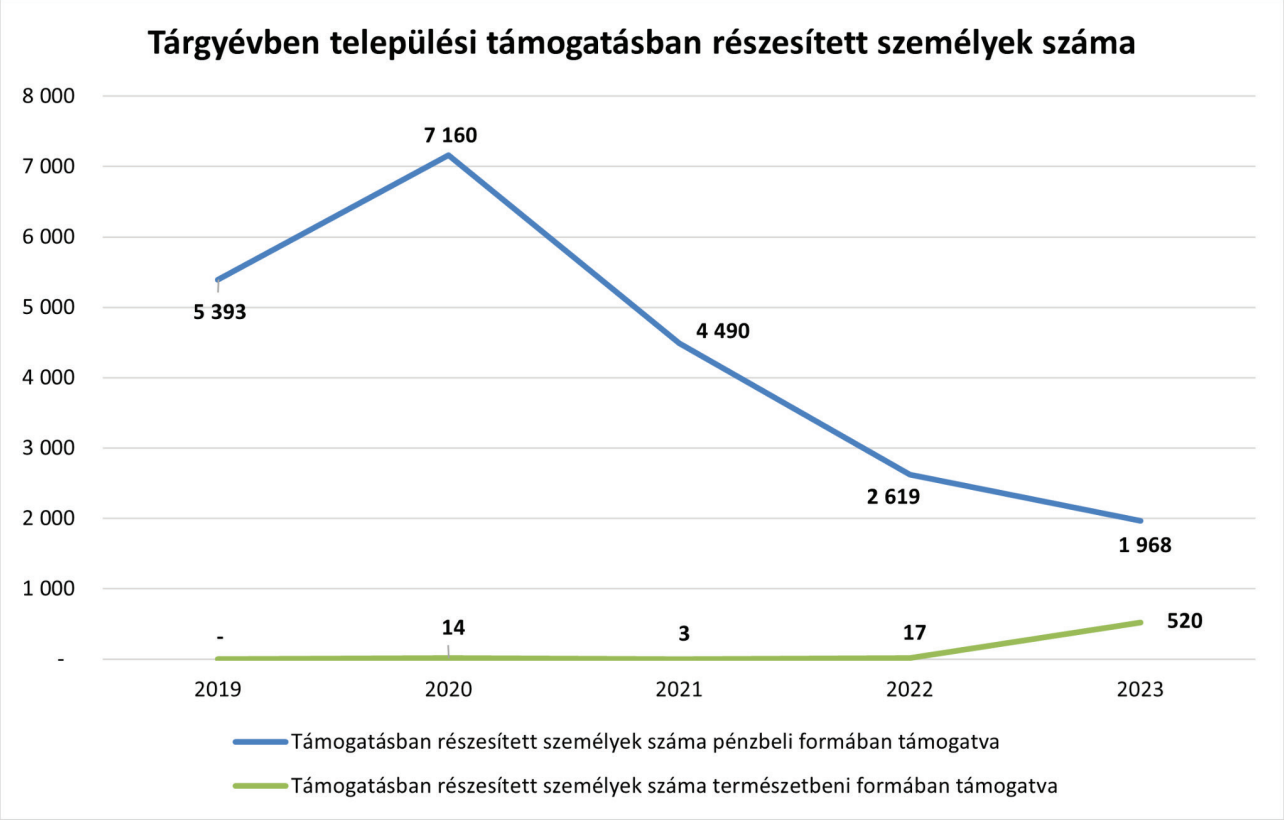

34. ábra: Tárgyévben az OSAP által települési támogatásként értelmezett támogatási formákban részesített személyek száma (fő)

A vizsgált években (2019-2023) az OSAP jelentések alapján megfigyelhető, hogy az Önkormányzat által biztosított pénzügyi támogatások összege - a 2020. év kivételével-, csökkent, míg a természetbeni támogatások összege növekedett. A 2020. évi pénzbeli támogatások kiugróan magas összege valószínűsíthetően a COVID járvány következtében biztosított, emelt önkormányzati támogatásoknak tudható be. Az ezt követő időszakban ennek a típusú támogatási összegnek a folyamatos csökkenése figyelhető meg. Ezzel szemben az Önkormányzat által biztosított természetbeni támogatások összegére a permanens növekedés jellemző. 2019. évhez képest a 2023. évben mintegy 14.943 ezer forintos emelkedés realizálható.

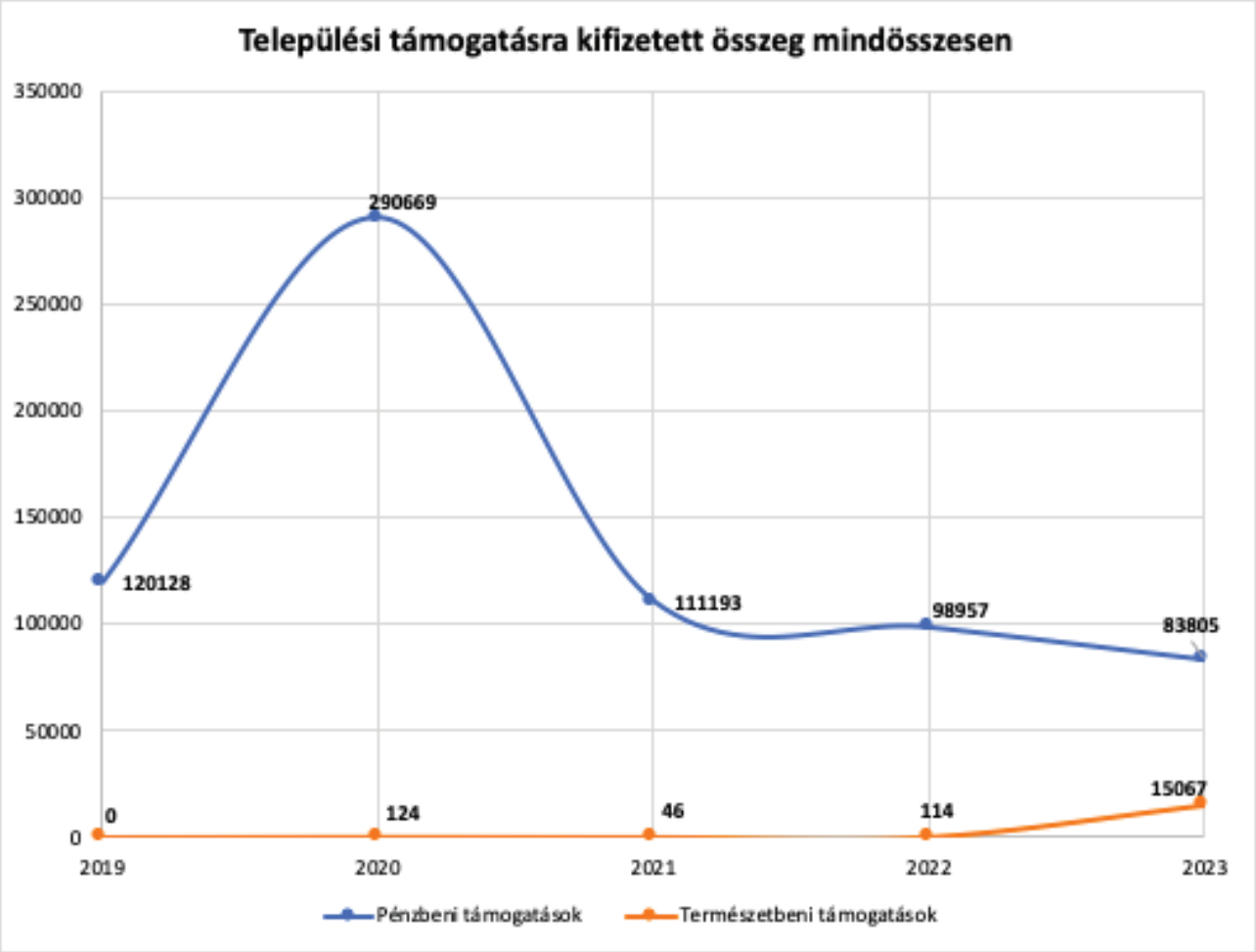

35. ábra: Tárgyévben az OSAP által települési támogatásként értelmezett támogatási formákban kifizetett összeg (ezer Ft)

Fontos tisztázni, hogy a KSH számára leadott OSAP jelentésekben a települési támogatásokon kívüli a vizsgált időszakban a települési támogatáson kívüli egyéb önkormányzati támogatásokkal (köztemetés, a családban nevelkedett gyermekre tekintettel adott egyéb önkormányzati támogatás, lakhatással kapcsolatos egyéb önkormányzati támogatások, eseti gyógyszertámogatás és egyéb hozzájárulás az egészségügyi kiadásokhoz, időskorúak támogatása, temetési segély, utazási kedvezmény stb.) összesített adataival kapcsolatban megfigyelhető, hogy az OSAP által értelmezett természetbeni támogatások összege 2019-ben volt a legalacsonyabb (17.357 ezer Ft) és 2020-ban a legmagasabb (47.084 ezer Ft). 2021-ben egy nagyobb visszaesést tapasztalhatunk (20.531 ezer Ft), majd egy fokozatos emelkedésnek lehetünk szemtanúi. A pénzbeli támogatások esetében egy konstans csökkenés figyelhető meg a 2019-2023. közötti időszakban. Mindezek láthatóak az alábbi ábrán.

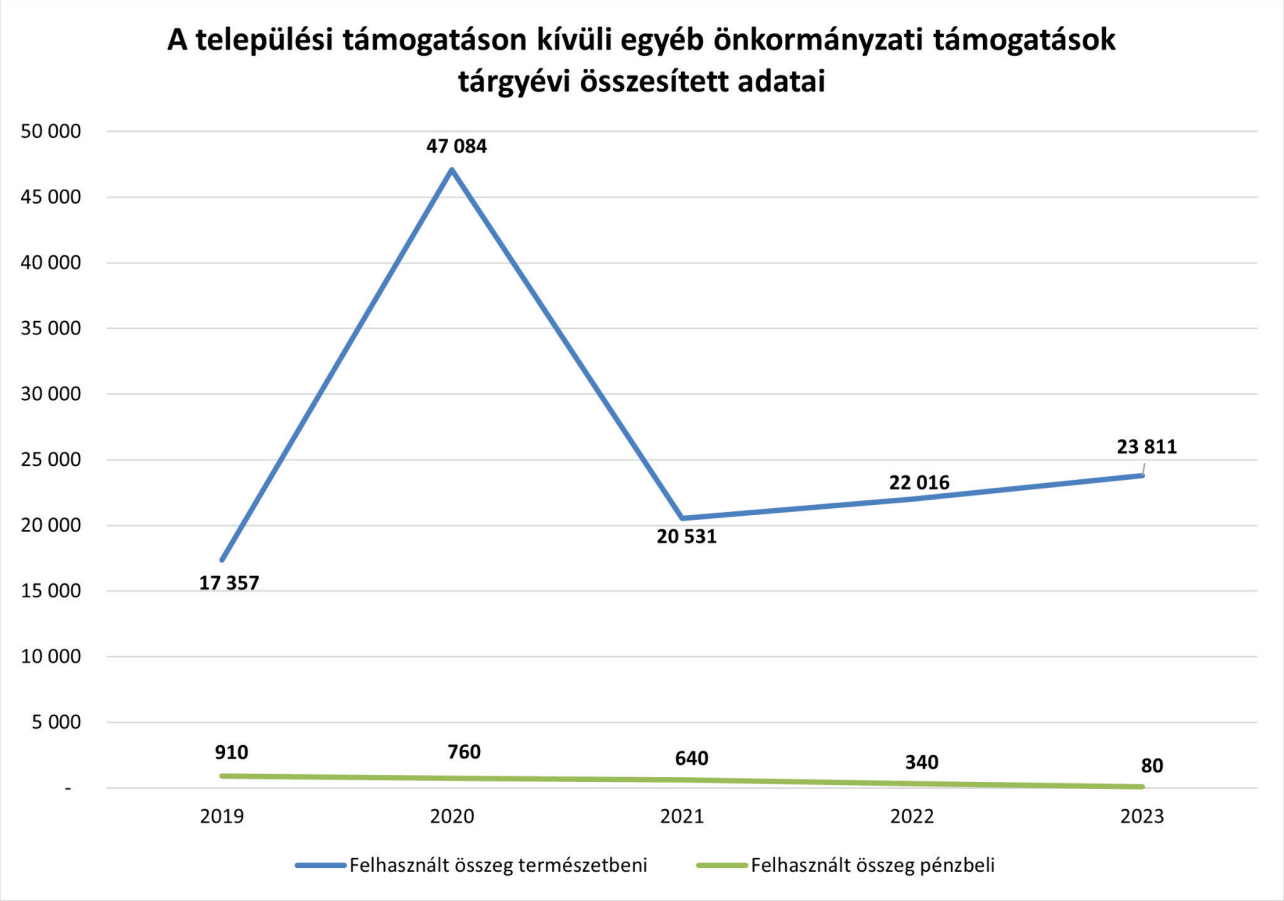

36. ábra: Az OSAP által, mint települési támogatáson kívüli egyéb önkormányzati támogatásokként definiált tárgyévi támogatások összesített adatai (ezer Ft)

Települési támogatás keretében nyújtható támogatás egyéb célokra, így továbbá a lakás-, vagy telekvásárláshoz, lakásépítéshez vagy átalakításhoz; továbbá a letelepedési támogatás. A vizsgált időszakban erre vonatkozó támogatások nem kerültek folyósításra.

Önkormányzati lakásgazdálkodás Szombathelyen

Az Mötv. 13.§ (9) a „helyi közügyek" sorában kötelező önkormányzati feladatként nevesíti a lakás- és helyiséggazdálkodást. Ugyanakkor az Mötv. mellett, a 2011. évi CXCVI. törvény a nemzeti vagyonról (Nvtv.), valamint az 1993. évi LXXVIII. törvény a lakások és helyiségek bérletére, valamint az elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló ún. „lakástörvény" (a továbbiakban: Ltv.) alapján működtetik a települések önkormányzati lakás- és helyiséggazdálkodás rendszerét. Az Ltv. 3.§ kimondja, hogy az önkormányzatok önálló szabályozási jogkörben ellátva alkothatnak az önkormányzati tulajdonú lakások és (nem lakás célú) helyiségek hasznosítá-

sának, így bérbe adásának feltételeiről szóló helyi önkormányzati rendeletet. Az önkormányzatok a saját tulajdonú lakások esetében a kapcsolódó bérleti kontraktusokat az Ltv. 34.§ szerint háromféle jogviszonyban határozhatják meg, mint:

a. Szociális alapú bérlet, ami általában vagyoni, jövedelmi rászorultsági alapon működik természetes személyek számára. Az Ltv. 13.§ arra nézve is rendelkezik, hogy felújítással, karbantartással, pótlással és cserével kapcsolatos költségek hogyan oszlanak meg a bérlő és bérbeadó önkormányzat között.
b. A költségalapú bérlet szintén természetes személyekre vonatkozik, de már közelebb a valós piaci bérleti árakhoz. Az Ltv. szerint a költségalapú bérlet alkalmazásánál alapelv, hogy a bérbeadónak az épülettel, az épület központi berendezéseivel és a lakással, a lakásberendezésekkel kapcsolatos ráfordításai megtérüljenek.
c. A piaci alapú bérlet alkalmazható természetes személyek, illetve nem természetes személyekre (jogi személyek – pl. gazdasági társaságok, alapítványok, egyesületek - vagy jogi személynek nem minősülő szervezetek – pl. civil társaság -vonatkozásában. Az Ltv. szerint a lakbér mértékét úgy kell megállapítani, hogy az önkormányzatnak a bérbeadói költségek felett nyereség keletkezzen. Ugyanakkor általános tapasztalat, hogy a piaci alapon kötött önkormányzati bérletek jó eséllyel alatta maradnak a valós piaci lakbéreknek.[29]

Az önkormányzati tulajdonban lévő lakások esetében a lakóház-fenntartási feladatok a települési önkormányzatra, mint tulajdonosra vonatkoznak. Ezeknek a feladatoknak a teljesítése során ügyelni kell arra, hogy az építésügyi törvény[30] szerint az épített környezet elemeit – így az építményeket, építményrészeket, építményegyütteseket – a jó műszaki állapot folyamatos fenntartása mellett csak a rendeltetésüknek, a rájuk vonatkozó hatósági előírásoknak és engedélyeknek megfelelő célra és módon szabad használni.

Ugyanakkor nemcsak vagyonjogi, de fontos társadalompolitikai kérdés, hogy az önkormányzatok miként hasznosítják a rendelkezésre álló saját tulajdonú lakás- és helyiségállományt, és ahelyett, hogy a rövidtávú anyagi forrásszerzésre használnák – így az ingatlanok piaci vagy az alatti áron történő eladása; a leromlott épületek, lakások szanálása és a telkek meghirdetés piaci építtetők számára -, helyett a közép- vagy hosszútávú stratégiai hasznosítás és a helyi társadalmi célok, motivációk hatják át az önkormányzati lakáspolitikát. Ez az új típusú önkormányzati lakásstratégia, ami egyre több hazai település, fővárosi kerület gyakorlatában jelenik meg, a folyamatos bevétel (bérleti díjak) biztosítása mellett erőteljesen fókuszál a helyi társadalmi közjó *(well-being)* minél szélesebb megvalósítására. Az elmúlt években Budapesten és a vidéki nagyvárosokban – így Szombathelyen tapasztalható ingatlanpiaci turbulencia radikális ingatlanáremel-

[29] Ez szintén változó a hazai önkormányzatok gyakorlatában, hogy milyen mértékben alkalmazzák a piaci bérlet keretében.

[30] 2023. évi C. törvény a magyar építészetről

kedéssel[31] a fókuszban érinti Szombathelyt is. Az egekbe emelkedő lakásárak miatt sok egyedülálló, de a CSOK és Babaváró programok ellenére már családos fiatalok számára egyre inkább elérhetetlen távolságba kerül a saját tulajdonú ingatlan reménye. Miközben országosan az öregedő társadalmi trend, a külföldi irányú gazdasági migráció, illetve a tulajdonosi koncentráció miatt egyre több ingatlan áll üresen, használatlanul az ország településein – szintén KSH számítás, hogy mintegy 570 ezer lakás, a teljes hazai lakásállomány közel 15%-a áll üresen.[32] Ilyen paraméterek mellett alakult ki az országban a legújabb speciális lakhatási válság: jelentősen megnövekedett lakás- és albérleti árak; nagyszámú hasznosítatlan lakás. Ezt érzékelik az önkormányzatok is, akik igyekeznek a rendelkezésükre álló eszközök és források segítségével támogatni az önálló lakás vásárlására nem képes lakosok, családok lakhatását. Láthatóan a lakáspolitika fontos, egyszerre gazdasági és szociális-társadalmi közpolitikai prioritás Szombathely számára – ezért folyamatos az önkormányzati szociális bérlakásrendszer jelenlegi pénzügyi hatékonyságának és társadalmi hatásosságának a vizsgálata – *ehhez járulnak hozzá reményeink szerint a szociális térkép kutatás empirikus felmérései eredményei!*[33]

Mivel a lakhatási kérdés megoldására az önkormányzati tulajdonú lakásállomány önmagában nem elegendő, így került előérbe a gondolat, hogy az Önkormányzat miként tudná kívülről segíteni a szombathelyi albérletpiac működését. Ez a felismerés eredményezte a Közösségi Bérlakás Rendszer (KBR) speciális modelljének kialakítását. A KBR célja az önkormányzati bérlakásrendszerben meglévő feszültségek mérséklése, magántulajdonban lévő ingatlanok bevonásával. A Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége Legjobb Önkormányzati Gyakorlatok pályázatán „Önkormányzati jó gyakorlatok – szegénység elleni küzdelem" témakörben SZMJV a KBR programmal 1. helyezést ért el a 2021. évben. [34] A KBR modelljének lakossági ismeretének kérdése bekerült a szociális térkép kutatás kvantitatív felmérései közé is – telefonos reprezentatív lakossági felmérés; véleményládás lakossági felmérés.

Az alábbi kifejezetten az önkormányzati tulajdonú lakásokra vonatkozó összesítések és diagramok alapját az Országos Statisztikai Adatfelvételi Program kötelező adatszolgáltatásairól szóló 388/2017. (XII. 13.) Korm. rendelet előírásai alapján, Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata által a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) felületére feltöltött 1080. számú, Jelentés az önkormányzatok lakásgazdálkodási tevékenységéről c. éves (2019-2023.) OSAP jelentések képezik.

---

[31] 2024. utolsó negyedévében 13%-kal kerültek többe átlagosan a magyarországi lakások, mint egy évvel korábban. - https://www.portfolio.hu/ingatlan/20250505/hivatalos-megvan-mennyivel-dragultak-a-lakasok-a-ksh-szerint-758851#

[32] https://index.hu/gazdasag/2025/04/24/ingatlan-ingatlanpiac-ures-ingatlan-lakhatasi-valsag-ingatlanarak-berleti-dij-otthonteremtes-lakasfelujitas/

[33] Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének a lakáshoz jutás, a lakbérek és a lakbértámogatás, az önkormányzat által a lakásvásárláshoz és építéshez nyújtott támogatások szabályai megállapításáról szóló 36/2010. (XII. 01.) önkormányzati rendelete tartalmazza a területre vonatkozó részletszabályokat.

[34] Forrás: Szombathely Megyei Jogú Város Fenntartható Városfejlesztési Stratégia 2021-2027

Az önkormányzati tulajdonú lakásokat tartalmazó lakóépületek

Az Önkormányzat által a KSH felé megküldött adatok alapján látható, hogy az önkormányzati tulajdonú lakásokat tartalmazó lakóépületek száma 2019-től kezdődően enyhe csökkenést mutat (kivétel a 2021. és 2022. év, amikor a számok teljesen megegyező értéket mutattak, 378 db). A csökkenés hátterében nem az áll, hogy az Önkormányzat működő, jó vagy kielégítő állapotban lévő saját tulajdonú lakásokat (épületeket) dobott volna piacra, hanem a gazdaságosan már nem felújítható, kifejezetten rossz állapotú épületeket szanált. Megfigyelhető, hogy az önkormányzati tulajdonú lakásokat tartalmazó lakóépületek számán belül a vegyes tulajdonú lakóépületek is hasonló tendenciát mutatnak. A csökkenés azonban meglehetősen csekély mértékű: a lakóépületek száma 2019-2023. között csak mintegy 4 db lakóépülettel csökkent.

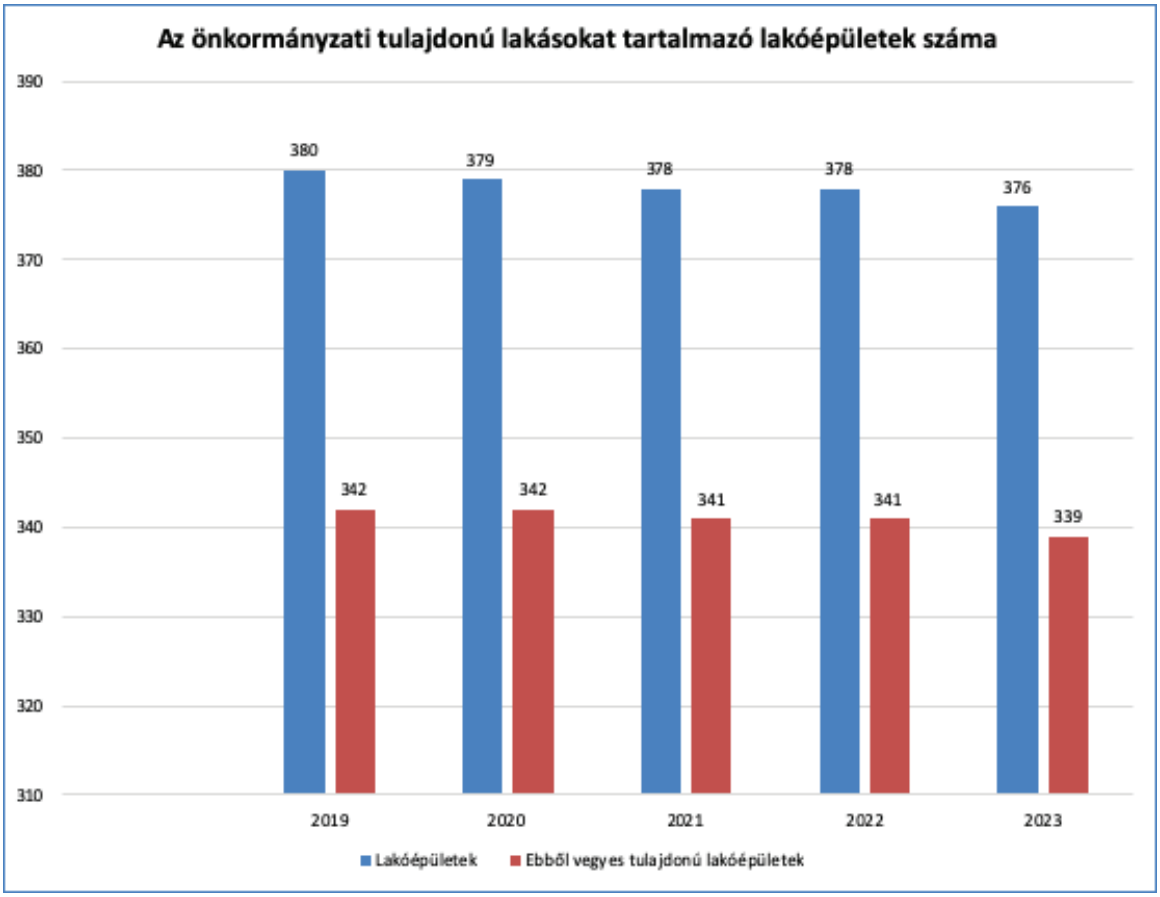

37. ábra: Az önkormányzati tulajdonú lakásokat tartalmazó lakóépületek száma 2019-2023.

Az önkormányzati tulajdonú lakások száma

A beküldött OSAP adatok alapján látható, hogy Szombathelyen a mintegy kétezres nagyságrendű önkormányzati tulajdonú lakások száma 2019. óta kis mértékben ugyan, de folyamatosan redukálódik. A 2019. évhez képest 2023-ban a szombathelyi Önkormányzat tulajdonában

39 darabbal kevesebb lakás volt, ez közel 19%-os csökkenést mutat. A csökkenés mértéke évente átlagosan 12-13 lakást jelentett, kivétel a 2021/2022. év, amikor csak 2 lakással csökkent a teljes lakásállomány.

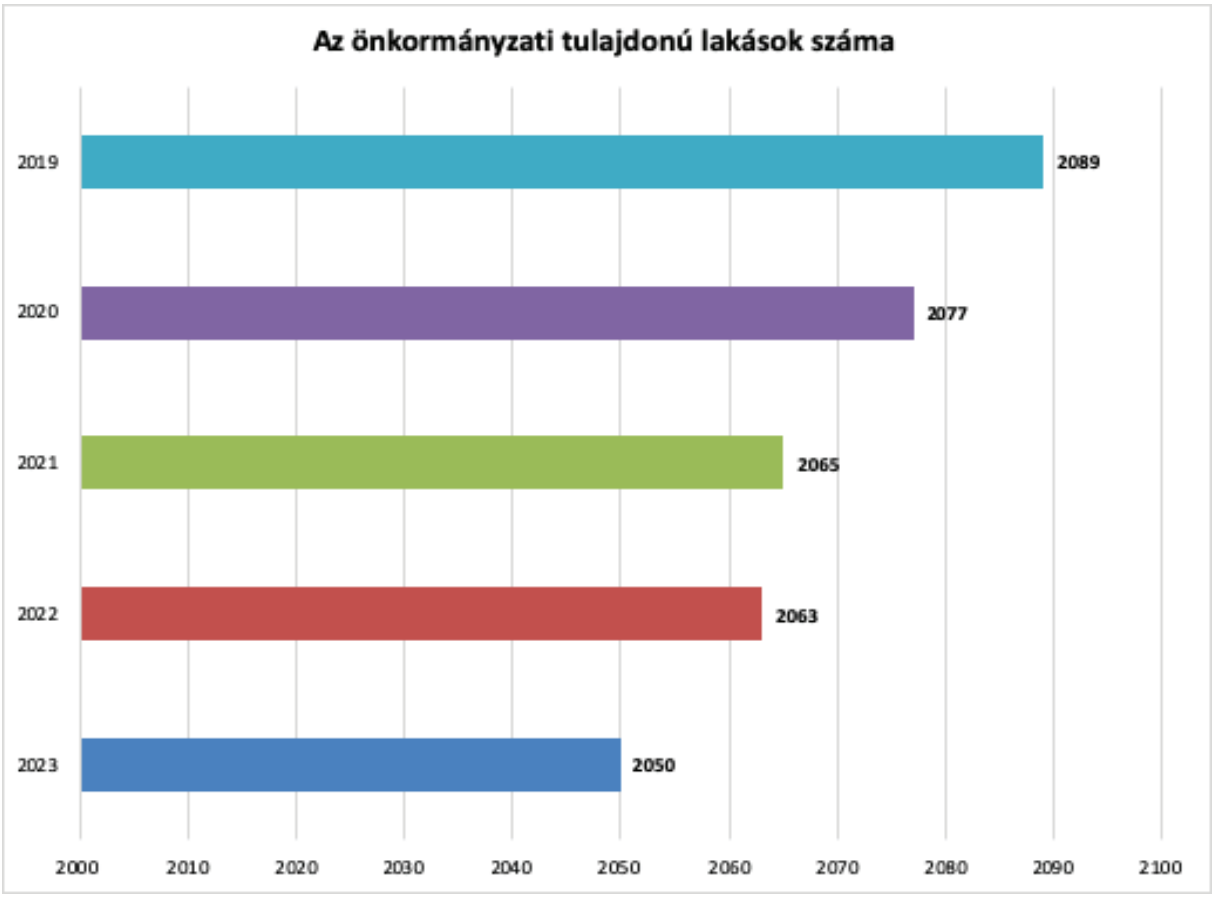

38. ábra: Az önkormányzati tulajdonú lakások száma 2019-2023.

Az önkormányzati lakáságazat bevételei Szombathelyen

Az Önkormányzat által a KSH felé továbbított adatok alapján látható, hogy a lakásbérletből és a lakáseladásból származó bevételek is növekedtek a vizsgált időszakban. Míg a lakásbérletből származó bevételek növekedése kiegyensúlyozottnak és folyamatosnak mondható, addig a lakáseladásból származó bevételek 2020. és 2022. évben jelentősen visszaestek az előző évekhez képest, azonban 2023-ban újra növekedésnek indultak. A lakásbérletből származó bevételek a vizsgált 5 évben 64.514 ezer forinttal növekedtek. A lakáseladásokból származó bevételek azonban ennél sokkal hektikusabb képet mutatnak. A 2019. évhez képest 2023-ban egy 3.806 ezer forint növekedés realizálódott, ugyanakkor az előző évhez képest két évben is jelentős visszaesésnek lehettünk tanúi: 2020. és 2022. A 2022. évben volt a visszaesés a legnagyobb mértékű, az előző évhez képest 55.760 ezer forinttal csökkent a bevétel. Viszont a legnagyobb emelkedés ezt követően, a 2023. évben következett be (62.842 ezer forint).

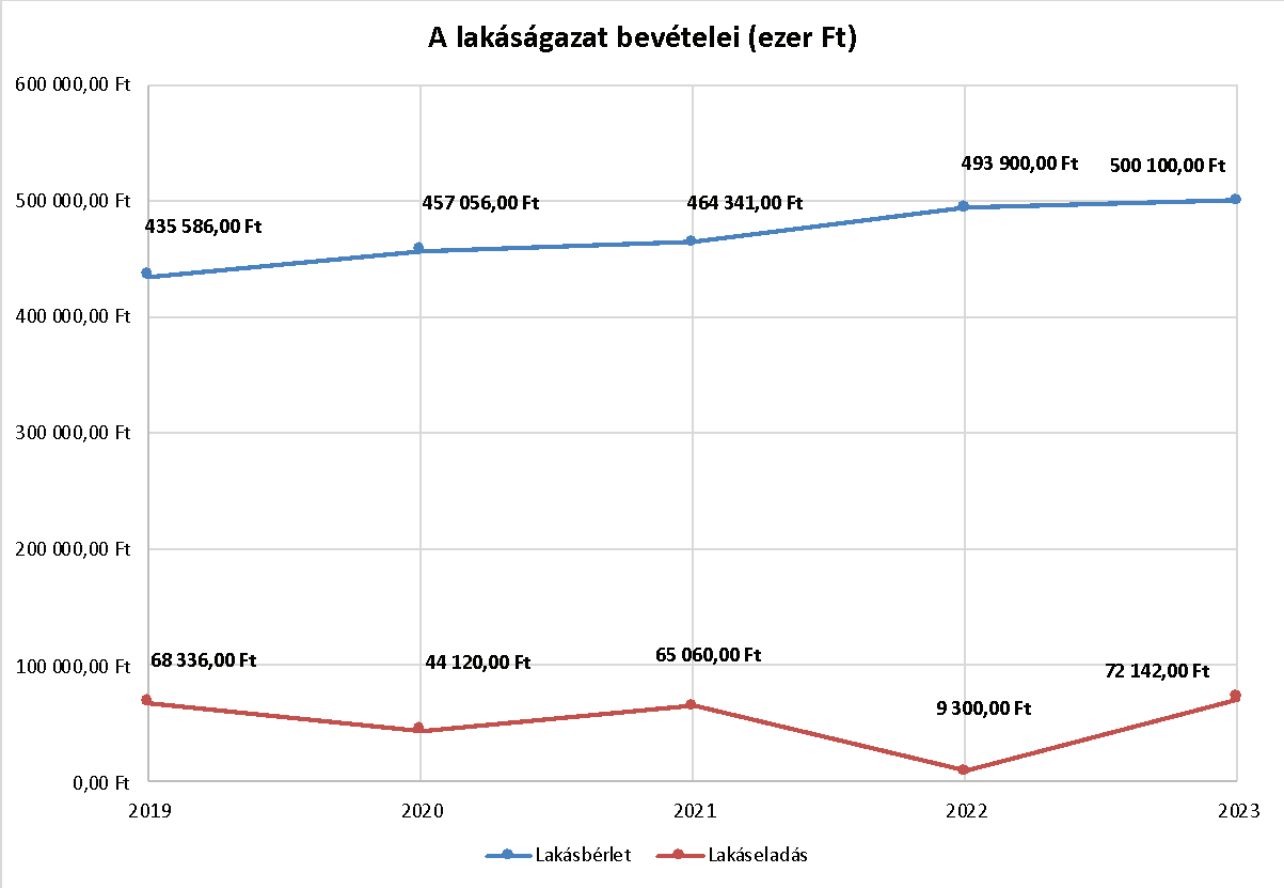

39. ábra: A lakáságazat bevételei 2019-2023. (ezer Ft)

Hátralékok az önkormányzati lakásszektorban Szombathelyen

Mint az alábbi ábrán megfigyelhető, az önkormányzati lakásbérlemények összes lakbérhátralékának év végi összege általában 210.000 ezer forint feletti összeg felett mozog. Ez alól a 2022. év volt a kivétel, amikor is az összeg jelentősen, 204.899 ezer forintra csökkent. Ehhez az évhez képest ugyanakkor meredek emelkedés volt tapasztalható 2023-ban, mintegy 7.840 ezer forint növekedés látható.

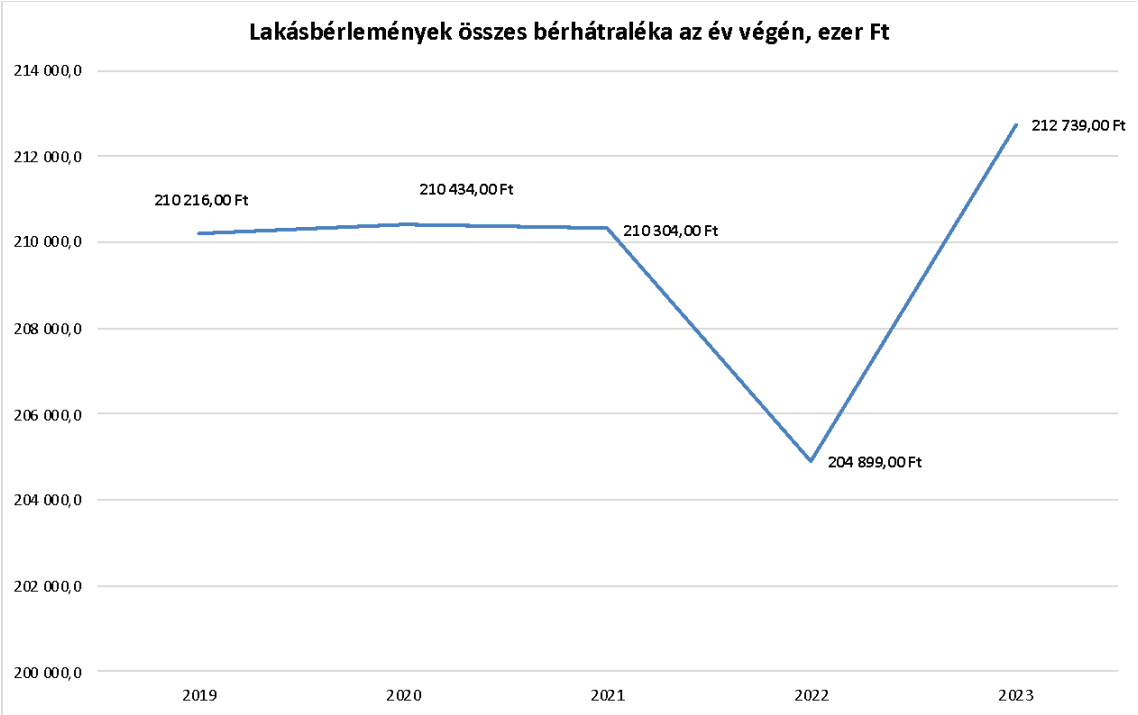

40. ábra: Az önkormányzati lakásbérlemények összes bérhátraléka az év végén 2019-2023. (ezer Ft)

A lakbérhátralékkal érintett lakások számának alakulása meglehetősen vegyes képet mutat a vizsgált időszakban. 2021. évig folyamatos emelkedés volt megfigyelhető, azonban a 2022. évben egy jelentős visszaesésnek lehettünk tanúi. Ezt követően viszont az érintett lakások száma jelentősen megugrott (több, mint 100 lakás esetében keletkezett lakbérhátralék).

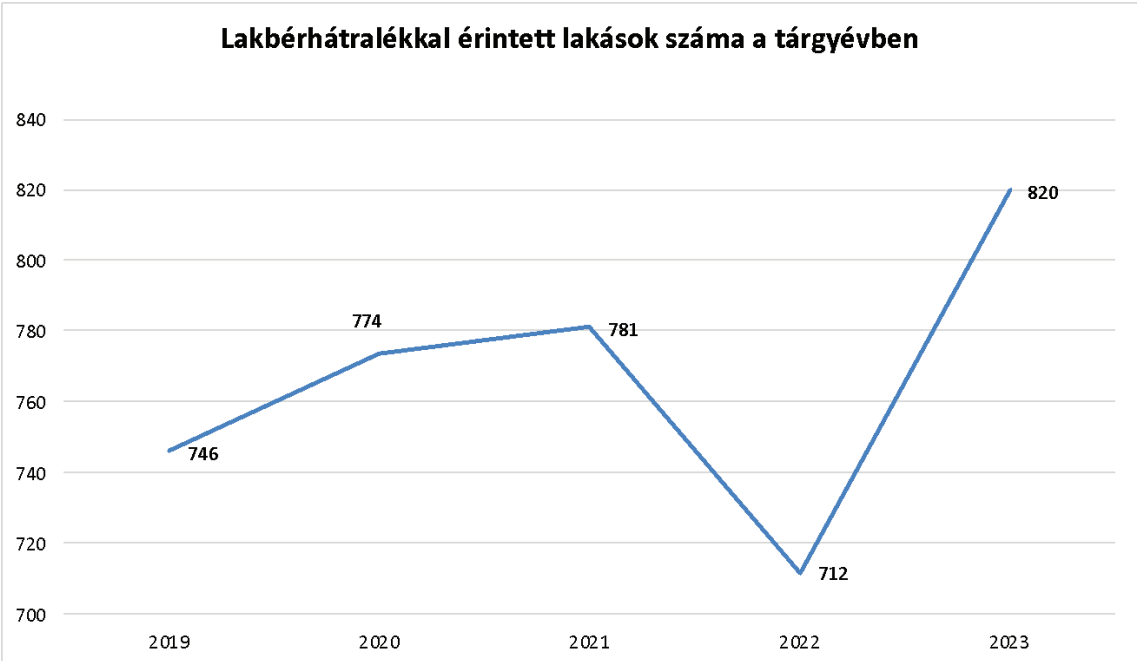

41. ábra: Az önkormányzati lakásbérhátralékkal érintett lakások száma a tárgyévben 2019-2023.

Az Önkormányzat által lakásgazdálkodásra költött összegek és a lakások, épületek száma

Megfigyelhető, hogy a vizsgált időszakban az Önkormányzat által javított, karbantartott és állagmegőrzésben részesülő lakóépületek darabszáma jelentősen csökkent: a 2019. évhez (316 db) képest 2023. évben majdnem a nyolcadára (42 db). A folyamatos csökkenés 2020-2023. között viszonylag állandónak mondható: évente 6-12 db között mozgott a fogyás mértéke.

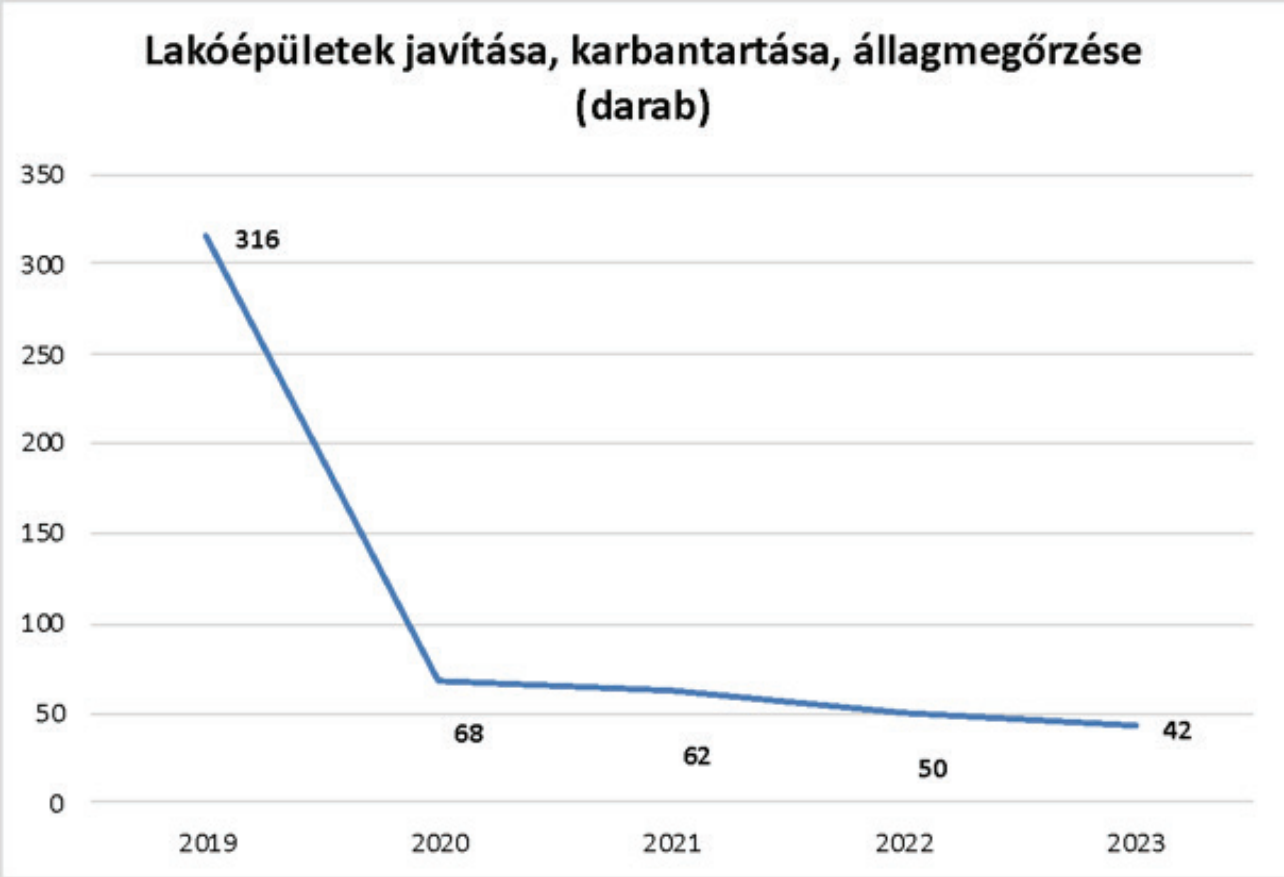

42. ábra: A lakóépületek javítása, karbantartása, állagmegőrzése 2019-2023.

A vizsgált időszakban a lakóépületek javítására, karbantartására és állagmegőrzésére és egyéb kiadásokra fordított összegek tekintetében látható, hogy a 2021-2022. évben mindkét kiadási oldal jóval magasabb összegre rúgott, mint a vizsgált többi évben. A lakóépületek javítására, karbantartására és állagmegőrzésére az Önkormányzat minden évben 31.000 ezer forint feletti összeget fordított, kivétel a 2022. év, amikor is az összeg 28.860 ezer forintra csökkent. Az egyéb kiadások nagyjából lekövetik a lakóépületek javítására, karbantartására és állagmegőrzésére fordított kiadásokra jellemző tendenciát, ugyanakkor a csökkenés-emelkedés mértéke nem olyan nagyívű. Itt a legalacsonyabb és legmagasabb kiadott összeg 2019/2020. években volt megfigyelhető. 2021-2023. közötti években egy folyamatos, de kismértékű csökkenésnek lehetünk tanúi.

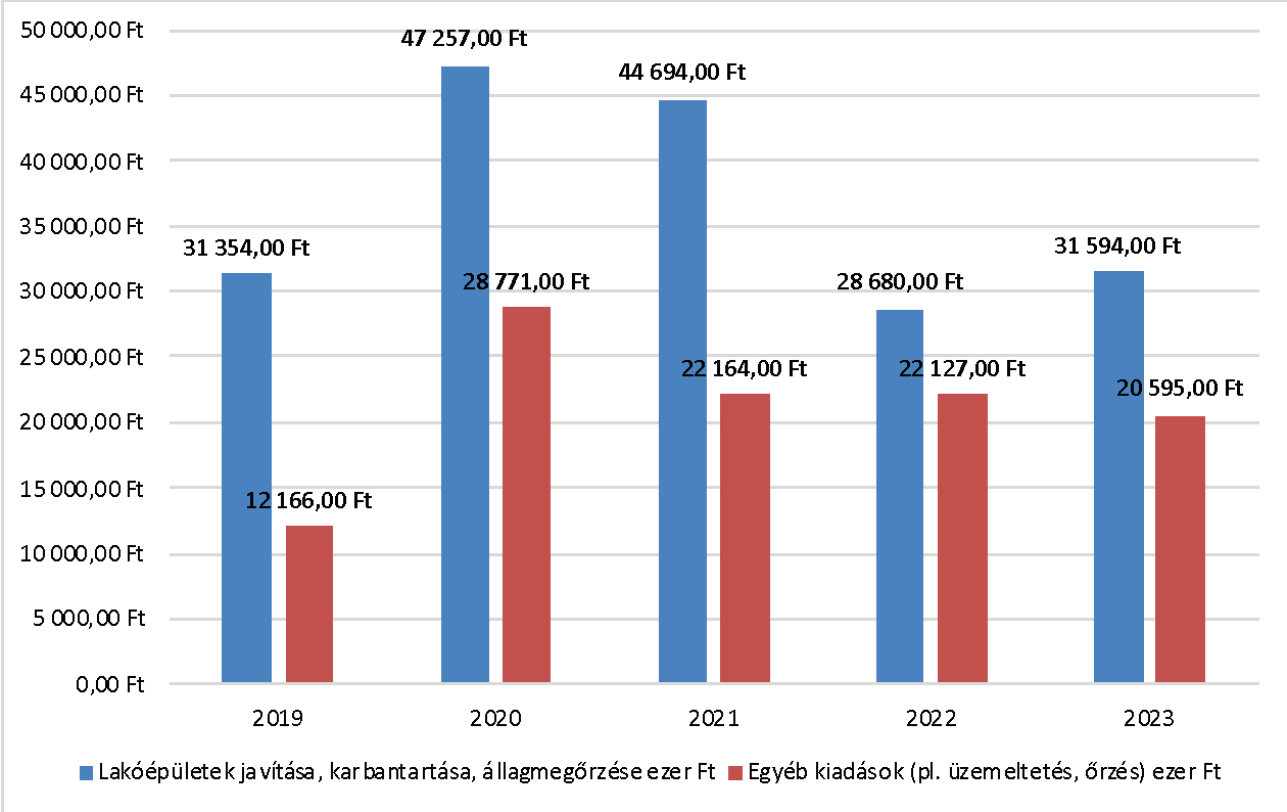

43. ábra: A lakóépületek javítása, karbantartása, állagmegőrzése 2019-2023. (ezer Ft)

A lakbér mértéke az önkormányzati lakásszektorban Szombathelyen

A jelentés a szombathelyi önkormányzati lakásállomány összes komfortfokozatát érinti: össz-komfortos, komfortos, félkomfortos, komfort nélküli és a szükséglakások. Mint az megfigyelhető, az átlagos Ft/négyzetméter ár a vizsgált időszakban gyakorlatilag nem változott (átlagosan 591-594 Ft/nm között mozog). A vizsgált lakások darabszámát tekintve látható, hogy a 2021. évben egy jelentősebb visszaesés volt tapasztalható, majd ezt követően újra emelkedett az érintett lakások száma.

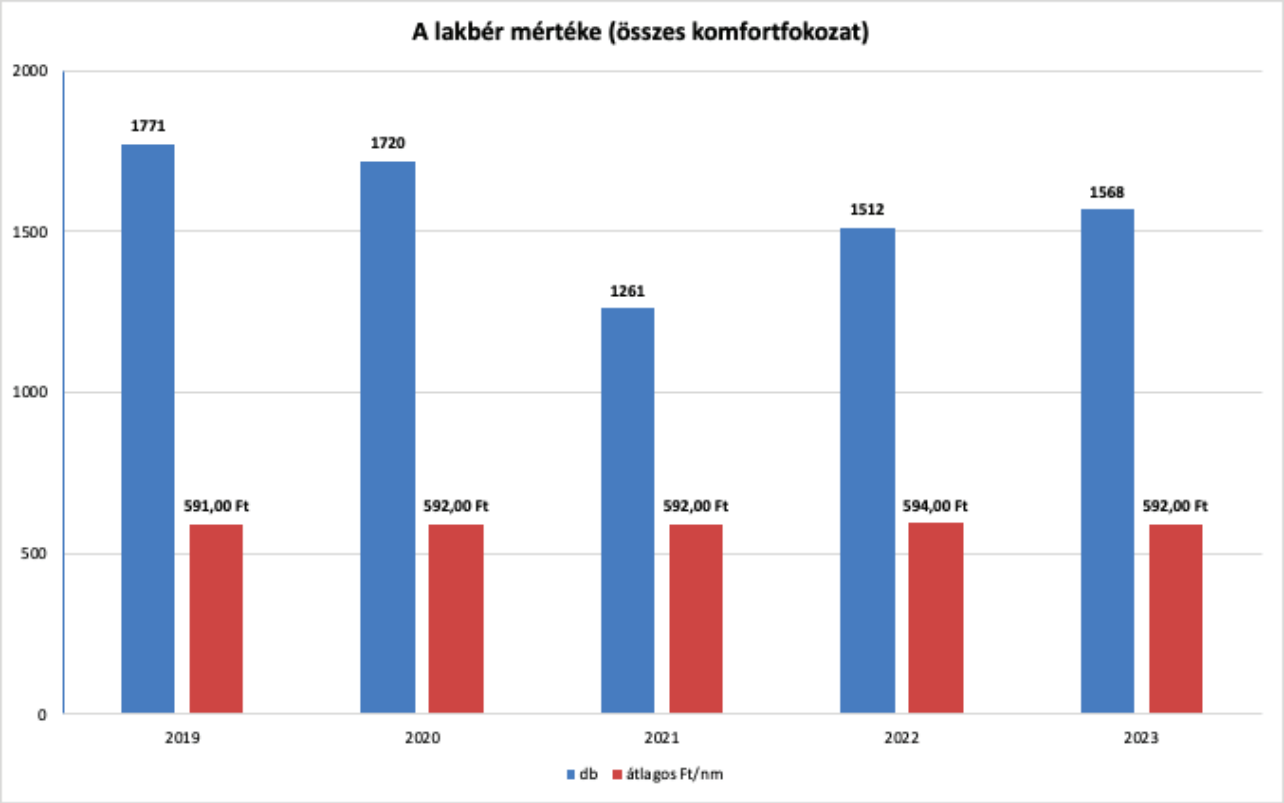

44. ábra: A lakbér mértéke (összes komfortfokozat) 2019-2023. (db/átlagos Ft/nm)

Önkormányzati lakáskiutalások Szombathelyen

Az Önkormányzat hat jogcímen utalt ki lakásokat 2019-2023. között: pályázati úton; munkaviszonyhoz kötődően; átmeneti elhelyezés céljából; bérlőkijelölés útján; lakáscsere alapján; egyéb jogcímen. A legtöbb lakáskiutalás két jogcímhez kötődik: átmeneti elhelyezés és egyéb jogcím, melyből az egyéb jogcímen történő kiutalások egyértelműen a legnagyobb tételszámmal rendelkező kategóriát képviselik. Ezt követi az átmeneti céllal történő elhelyezés. A legkevesebb lakáskiutalás munkaviszonyhoz kötődően történik.

Közösségi közlekedés Szombathelyen

A Blaguss Agora Hungary Kft. az 1929-ben alapított, mindmáig családi tulajdonban álló BLAGUSS cégcsoport magyarországi tagja. A Blaguss Agora Hungary Kft. központja Sopronban található, mely működését 2008. októberében kezdte meg. 2021-ben történt meg a döntés, hogy Szombathely Megyei Jogú Város közigazgatási területén a helyi közösség közlekedés biztosítására a korábbi szolgáltató, a Volánbusz helyett az Önkormányzat a Blaguss Agora Hungary Kft.-vel kötötte meg a 2022. január 1-jétől 10 évre szóló közszolgáltatási szerződést. Az

Önkormányzat által megküldött adatok alapján az elmúlt három évben (2022-2024) a jegy- és bérletvásárlások az alábbiak szerint alakultak (a mért adatok nem tartalmazzák a díjmentesen utazókat, lévén a 65 év felettiek mellett 2024-től a városban élő 16 éven aluliak is ingyenesen utazhatnak a buszokon Szombathelyen). Az alábbi diagramon látható, hogy mind a jegy-, mind a bérletérvényesítésre vonatkozó adatok (db) folyamatosan növekvő tendenciát mutatnak. Az üzemeltetés átvétele (2022. január) óta a jegyérvényesítési darabszám 204.771, a bérletérvényesítés darabszáma pedig 516.861 volt a Blaguss számai szerint.

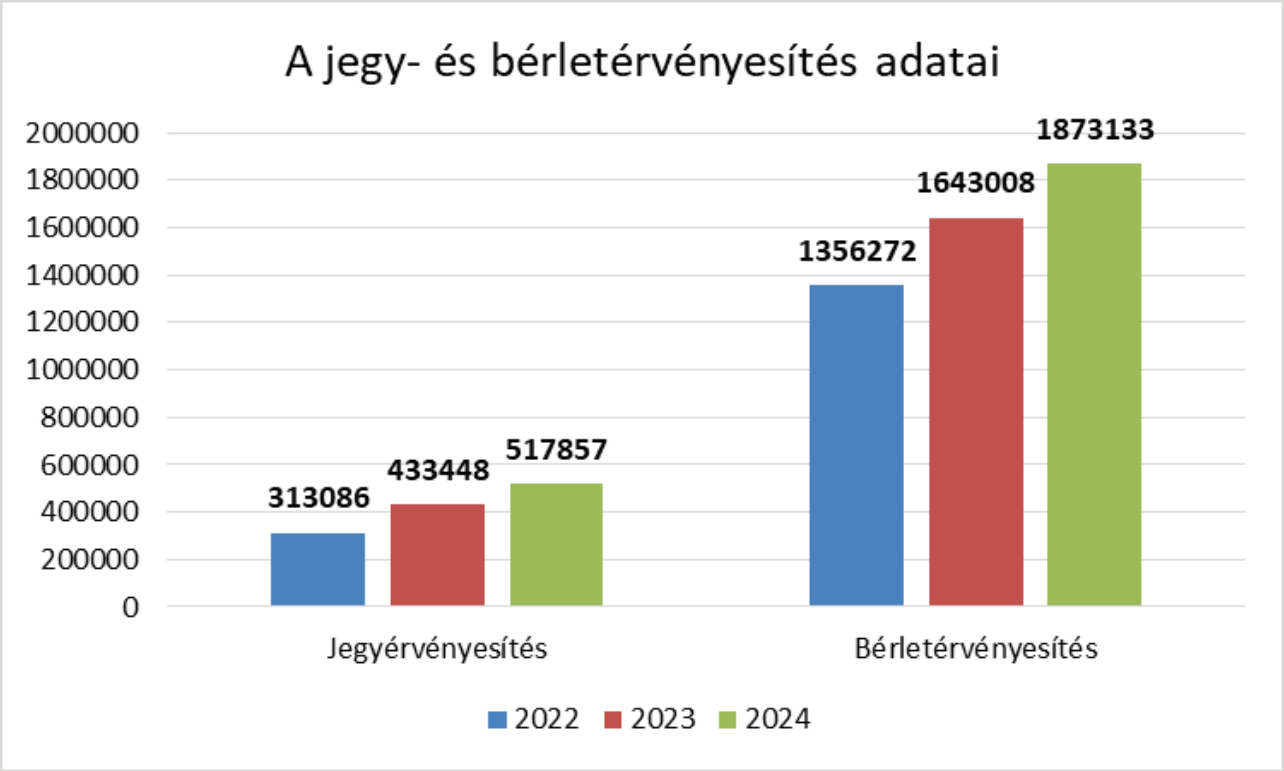

45. ábra: A jegy- és bérletérvényesítési adatok 2022-2024. (db)

A feladatot ellátó flotta 2022. január 1 - 2025. március 31. között az alábbi járművekből állt: 3 db Mercedes-Benz CitySprinter MIDI autóbusz, 25 db Mercedes-Benz Citaro szóló autóbusz, 5 db Mercedes-Benz Citaro G csuklós autóbusz. A 2023. évi "Összevont jelentés a 2012. évi XLI. tv. 5. § (5) bekezdésében foglalt közzétételi kötelezettség teljesítéséhez" c. dokumentum alapján a szolgáltató által ellátott vonalak száma 28 db volt. Az ebben az évben indított járatszám 157.668, melyet 33 autóbusszal (tartalékkal együtt) láttak el. A városi tömegközlekedés lakossági értékelése az összes kutatásban (telefonos reprezentatív kérdőíves és véleményládás felmérések; civil prominenskutatás; social listening) megjelent, látható, hogy az egyik legfontosabb helyi közszolgáltatási kérdés a szombathelyiek számára, amiben szívesen mondanak véleményt.

TELEFONOS REPREZENTATÍV LAKOSSÁGI KUTATÁS

SZOMBATHELY 2025. FEBRUÁR

Kutatási módszertan – telefonos adatfelvétel

A reprezentatív telefonos lakossági felmérés során 1005 személy lett megkérdezve – így biztosítottuk az eredeti kutatási tervben felvázolt 1000 fős kutatási mintát. A feldolgozott adatok nemi- és korösszetétel, illetve a legmagasabb iskolai végzettség szerinti népességeloszlás alapján tükrözik a szombathelyi választókorú lakosság összetételét, tehát reprezentatívnak tekinthető. A telefonszámok hívása 2025. február 14. és 21. között zajlott, az adatfelvételt ún. CATI-módszerrel[35] végezték a szociális térkép kutatás számára az Iránytű Politikai és Gazdaságkutató Intézet Kft. (a továbbiakban: Iránytű Intézet) munkatársai. A reprezentatív telefonos kutatás hibahatára a teljes népességre vonatkoztatott 50%-os adatra nézve (95%-os valószínűséggel) legfeljebb +/- 3,1%, azonban valószínűbb, hogy az eredmények cenzus értéktől való távolsága ettől kisebb. A hibahatár a teljes népességre vonatkoztatott 50%-nál kisebb, valamint 50%-nál nagyobb érték esetében is csökken, ám a hibahatár nem kezelhető a ténylegesen lehetséges hiba nagyságaként.

Eredetileg 15, az emberek által ismert városrészben gondolkodtunk Szombathelyen belül, az Önkormányzat kijelölt munkatársainak javaslata alapján, ez került bele a végleges kérdőívbe[36].

Ezek a következők voltak: Herény; Kámon; Minerva lakópark; Stromfeld lakótelep; Olad (Oladi lakótelep); Derkovits lakótelep; Ipartelep (Éhen Gyula lakótelep), Bébic telep, Pick telep; Belváros; Joskar-Ola lakótelep; KISZ lakótelep; Újperint; Gyöngyöshermán, Szentkirály, Gyöngyösszőlős; Zanat; Petőfi telep; Parkerdő lakópark (Oladi plató, Erdei iskola lakópark, II. János Pál pápa körút, Sallai-telep)

Azonban az adatfelvétel eredményeként létrejött kutatási minta (1005 értékelhető telefonos kérdőív) a minél reprezentatívabb értelmezése érdekében[37] összevonásra kerültek, így az alábbi összevont térségi-városrészek mentén elemeztük a területi adatokat, dimenziókat:

1. Herény, Kámon, Minerva, Stromfeld lakótelep – 122 fő
2. Olad, Parkerdő – 141 fő
3. Derkovits lakótelep – 160 fő
4. Belváros – 202 fő
5. Ipartelep, Joskar-Ola, Zanat, Gyöngyöshermán – 191 fő
6. Petőfi telep, KISZ lakótelep, Újperint – 110 fő
7. Egyéb – azok, akik nem tudták lakhelyüket városrész szerint beazonosítani – 79 fő.

Azon válaszolókat, akik nem tudták a lakóhelyüket besorolni városrész szerint (79 fő) az adatfeldolgozás során külön csoportban kezeltük, viszont a területi elemzések esetében rájuk vonatkozóan nem teszünk kutatási megállapításokat, csak a nevesített 6 városrészre vonatkozóan.

[35] CATI – Computer Assisted Telephone Interview

[36] Hasonló metódust alkalmaztunk a véleményládás kérdőíves felmérés esetében is.

[37] Amennyiben meghagytuk volna a 15 városrészt a területi dimenzió alapjának jelentős torzulások következtek volna be.

A felmérés különböző aspektusok mentén vizsgálta a város lakóinak véleményét, életkörülményeit és terveit, többek között az önkormányzati szolgáltatásokkal, a társadalmi helyzettel és a mobilitással kapcsolatban. Az alkalmazott kérdőív teljes változatát a kutatási zárótanulmány Mellékletek fejeztében olvashatják. A következőkben a telefonos reprezentatív lakossági felmérés részletes, komplex szintézis olvasható gazdagon illusztrálva adatokkal, diagrammokkal és tartalmi magyarázatokkal.

Szociodemográfiai dimenziók

Az alábbiakban a telefonos reprezentatív felmérés szociodemográfiai adatai olvashatók részletes diagramos ábrázolással. A diagrammokat tartalmi magyarázatokkal láttuk el az adatok jobb értelmezése érdekében. A telefonos reprezentatív felmérés tapasztalatai önkormányzati közpolitikai kontextusba (SWOT-analízis, közpolitikai javaslatcsomag) formájában a zárótanulmány összegző fejezetében olvashatják majd, így jelen fejezet elsődlegesen a mérési adatok, információk összegyűjtésére, aggregálására irányul.

A háztartásméret és a jövedelmi helyzet közötti összefüggések

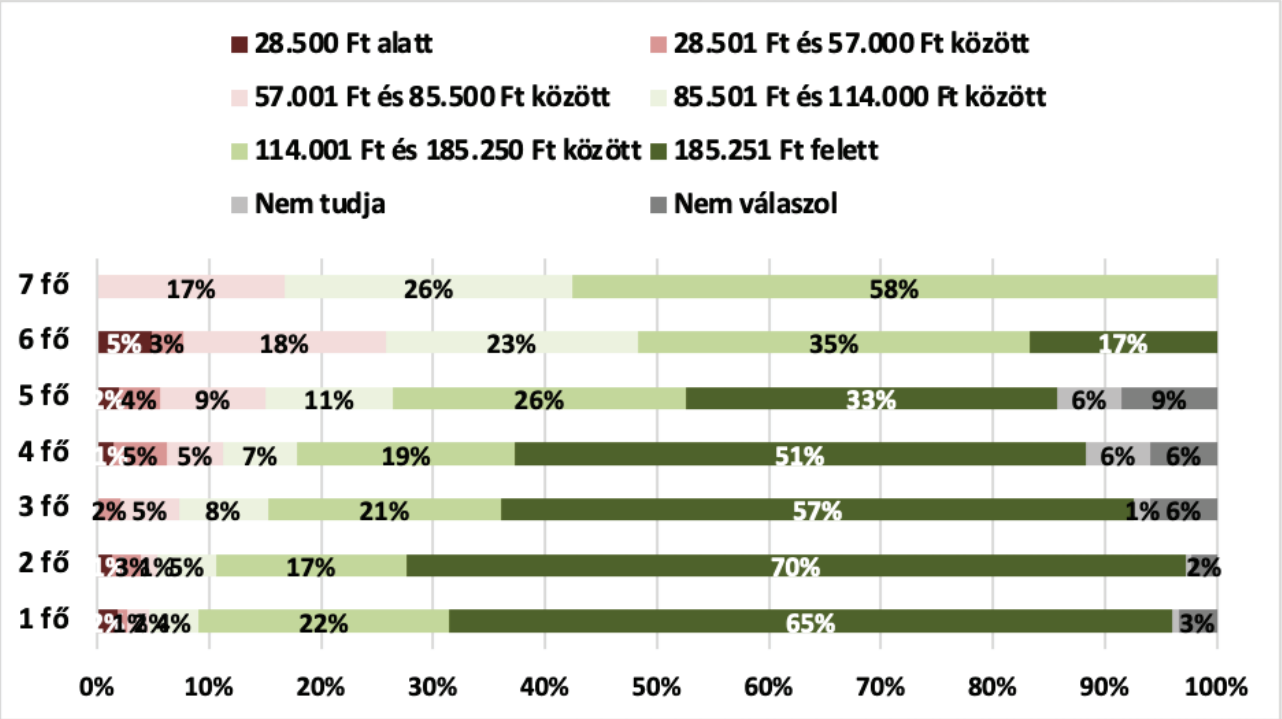

46. ábra: Az Ön háztartásában az alábbiak közül melyik jövedelmi sávba sorolható be az egy főre jutó havi jövedelem? - Háztartásméret szerint

A háztartásméret és az egy főre jutó jövedelem között szoros összefüggés mutatkozik: a kisebb háztartásokban élők jellemzően magasabb jövedelemmel rendelkeznek, míg a nagyobb háztartásokban alacsonyabb az egy főre jutó bevétel. Az egyedül élők 87%-a a két legmagasabb jövedelmi kategóriába tartozik, alig van köztük alacsony jövedelmű. A kétfős háztartások is hasonlóan jól állnak anyagilag: 70%-uk a legmagasabb sávba esik. A három- és négyfős háztartásokban még mindig többségben vannak a magasabb jövedelműek (51–57%), de már nő az alsóbb jövedelmi kategóriák aránya is. Öt- és hatfős háztartásoknál ez a trend tovább erősödik: a legmagasabb sávban csak 33%, illetve 17% található, miközben sokan az alacsonyabb jövedelmi szinteken élnek, vagy nem adtak meg adatot. A hétfős háztartások esetében már egyértelműen dominálnak az alacsonyabb jövedelmi kategóriák: 17%-uk a legalsó sávba esik, és 58% az alsó-közép mezőnyben helyezkedik el, míg a legmagasabb jövedelmi kategória gyakorlatilag hiányzik.

A háztartásméret területi-városrészi dimenziója

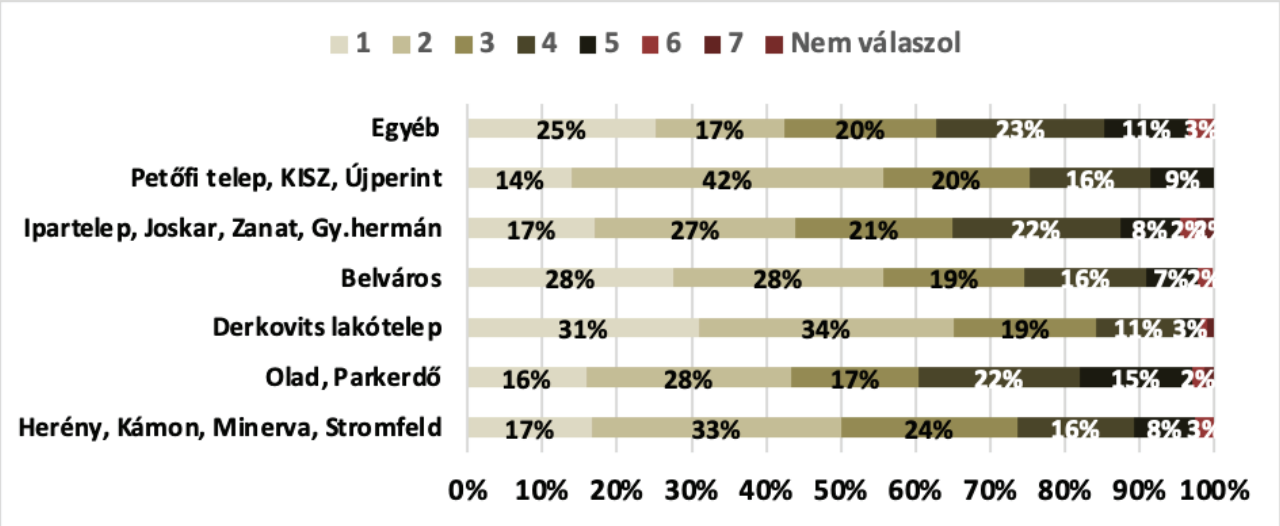

47. ábra: Hányan élnek az ingatlanban (lakásban/családi házban)?

A Belvárosban és a Derkovits lakótelepen magas az egyedül élők aránya (28–31%), ami kisebb lakásokat, illetve idősebb, egyedülálló lakókat jelezhet. Ugyanakkor a Derkovits lakótelepen sok a három- és négyfős háztartás is, ami vegyes lakóközösségre utal. A Petőfi telepen, KISZ-lakótelepen és Újperinten (mint a kutatásban közösen kezelt városrész) a háromfős háztartások dominálnak (42%), jellemzően fiatal családokkal vagy többgenerációs együttéléssel. Hasonló a helyzet Oladon és Parkerdőn, ahol sok a két-, három- és négytagú háztartás. Herény, Kámon, Minerva és Stromfeld - mint a kutatásban közösen kezelt - városrészekben kiegyensúlyozottabb a háztartásméret (33% kétfős, 24% háromfős), jellemzően stabil, középkorú vagy idősebb lakókkal. Az Ipartelep, Joskar-Ola, Zanat, Gyöngyöshermán városrészen főként két- és háromfős háztartások élnek (27% és 21%), míg a nagycsaládok ritkábban fordulnak elő.

A jövedelmi helyzet területi-városrészi dimenziója

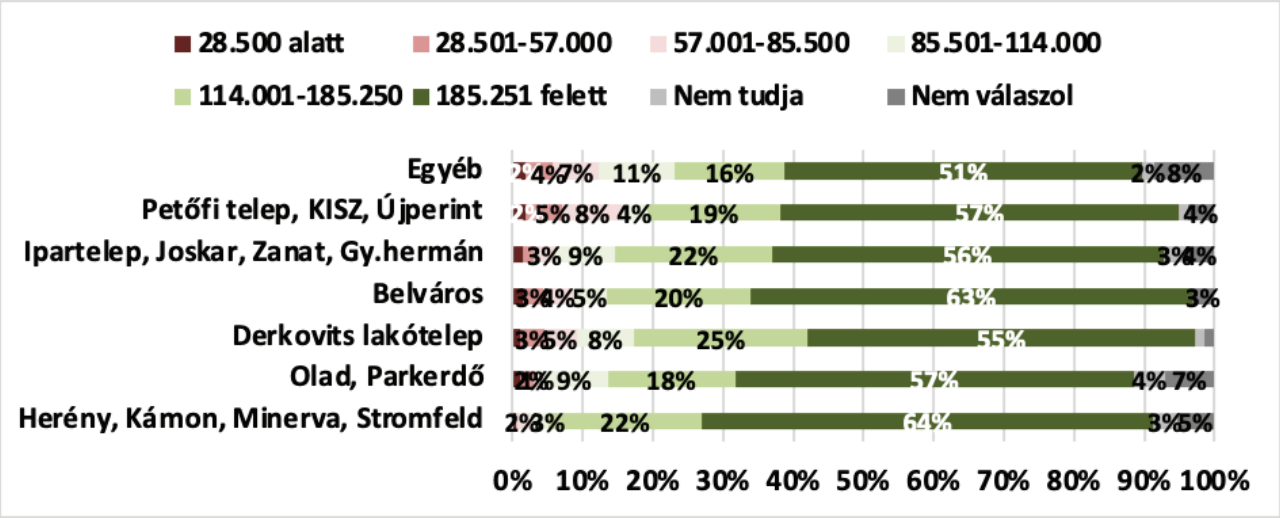

48. ábra: Egy főre eső jövedelmi kategóriák városrészenként

A legmagasabb jövedelműek aránya Herény, Kámon, Minerva és Stromfeld városrészekben a legnagyobb, itt a lakosság 64%-a a legfelső jövedelmi kategóriába (185.251 Ft felett) tartozik. Ez az arány hasonlóan magas Olad, Parkerdő területén, ahol a lakosság 57%-a ebbe a kategóriába sorolható, míg a Belvárosban ez az arány még ennél is nagyobb, 63%. A Derkovits lakótelepen, amely hagyományosan egy sűrűbben lakott városrész, az egyik leginkább kiegyenlített a jövedelmek eloszlása, itt a 185.251 Ft feletti jövedelemmel rendelkezők aránya 55%, azonban a középréteg (85.501–114.000 Ft közötti keresettel rendelkezők) is jelentős, 25%-ot tesz ki. A Petőfi telep, KISZ és Újperint városrészekben a magasabb jövedelműek aránya szintén kiemelkedő, a lakosság 57%-a tartozik ide, azonban a középréteg is jelentős (19%), ami arra utal, hogy itt viszonylag nagy a közepes jövedelmű családok aránya. Az Ipartelep, Joskar-Ola, Zanat és Gyöngyöshermán városrészekben a 185.251 Ft feletti keresetűek aránya 56%, de a középréteg is nagyobb szerepet játszik (22%). Ezek az arányok arra utalhatnak, hogy ezek a városrészek jellemzően stabil anyagi hátterű lakossággal rendelkeznek, ahol a lakók többsége a közép- és felső jövedelmi réteghez tartozik.

A jövedelmi helyzet és az életkor közötti összefüggések

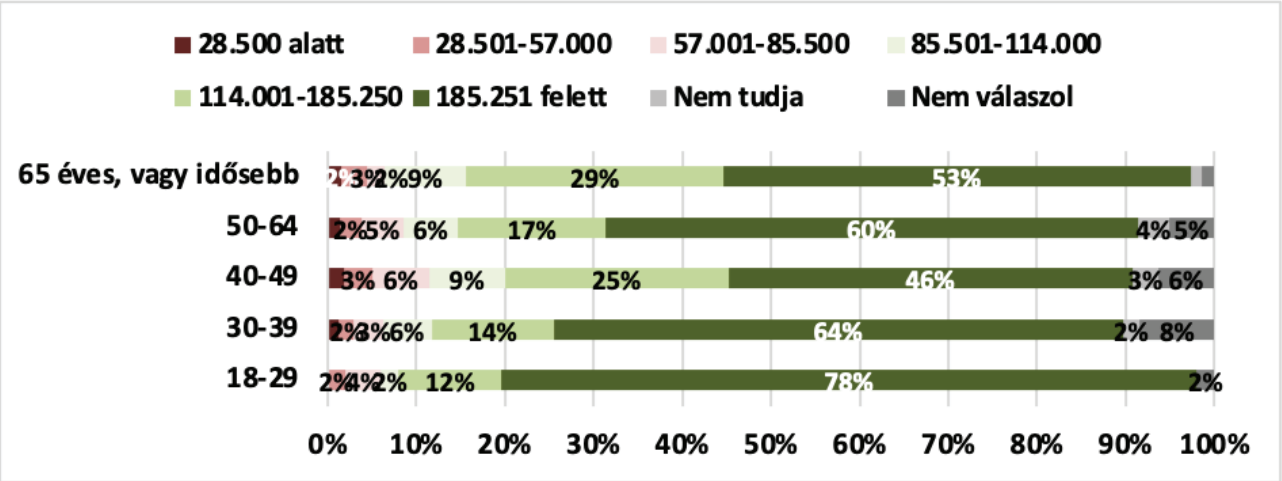

49. ábra: Egy főre jutó jövedelem korcsoportonként

A 18–29 évesek körében a legmagasabb a kiemelkedő jövedelműek aránya: 78%-uk havi 185.251 Ft felett keres. Az alacsonyabb jövedelmi kategóriák ebben a korosztályban szinte alig fordulnak elő. A 30–39 éveseknél is magas ez az arány (64%), de már megjelennek a közepes jövedelműek is (14%). A 40–49 évesek körében már kiegyenlítettebb a jövedelemeloszlás: 46% keres 185.251 Ft felett, míg 25% a közepes kategóriában van. Az 50–64 évesek ismét erősebben képviselik a magas jövedelmű réteget (60%), míg 17%-uk közepes jövedelmű. A 65 év felettieknél csökken a magas jövedelműek aránya (53%), a közepes keresetűeké viszont nő (29%), miközben az alacsonyabb jövedelműek is valamivel nagyobb arányban jelennek meg.

A jövedelmi helyzet és az iskolai végzettség közötti összefüggések

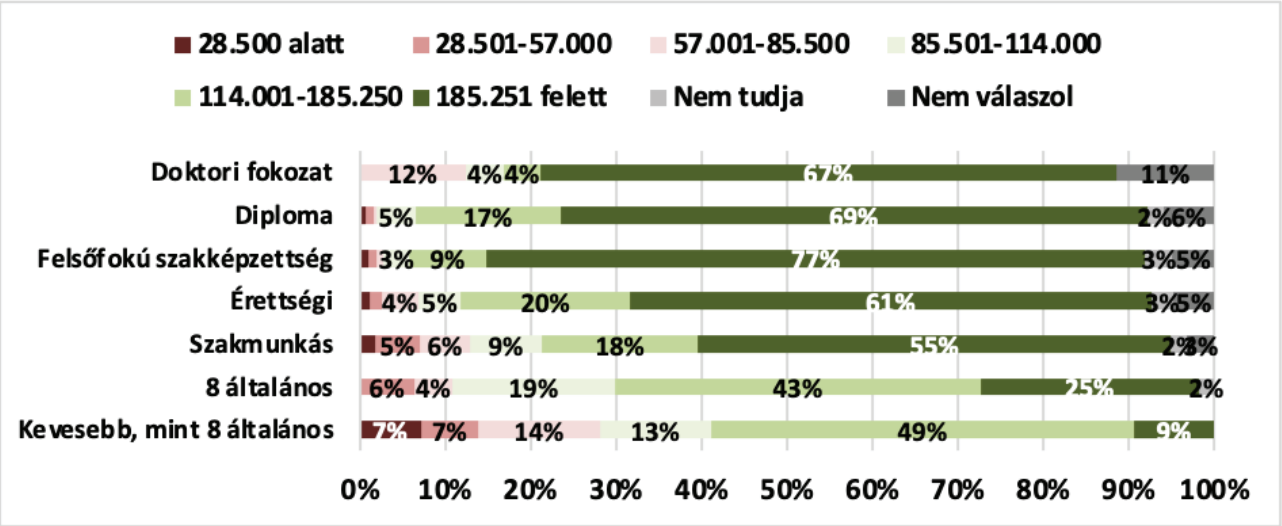

50. ábra: Egy főre jutó jövedelem legmagasabb iskolai végzettség szerint

A legmagasabb jövedelmek nem meglepő módon a felsőfokú végzettségűek körében jellemzőek: a doktori fokozatúak 67%-a, a diplomások 69%-a, a felsőfokú szakképzettségűek 77%-a keres havi 185.251 Ft felett. Az alacsony jövedelműek aránya ezeknél a csoportoknál elenyésző. Az érettségizettek körében már inkább kiegyenlített az összkép: 61% magas jövedelmű, míg 20% a közepes kategóriába tartozik. Szakmunkás végzettséggel 55% tartozik a legmagasabb jövedelmi sávba, de körükben már növekszik az alacsonyabb jövedelműek aránya is. Az általános iskolai végzettségűeknél a jövedelmek látványosan alacsonyabbak: csak 25% keres 185.251 Ft felett, míg 43% a 85.501–114.000 Ft közötti sávban van. Akik 8 általánosnál kevesebbet végeztek, döntően az alacsonyabb jövedelmi kategóriákba tartoznak: 49%-uk a 85.501–114.000 Ft közötti sávban keres, míg 7% a 28.500 Ft alatti kategóriában van.

Az iskolai végzettség területi-városrészi dimenziója

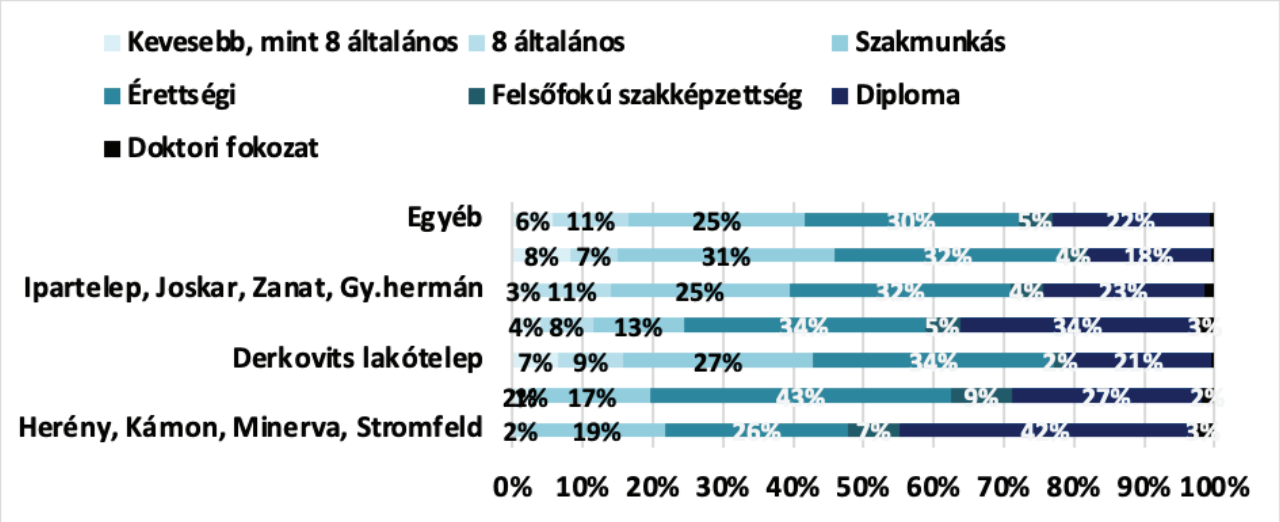

51. ábra: Városrészek legmagasabb iskolai végzettség szerint

A diplomások aránya a legmagasabb Herény, Kámon, Minerva és Stromfeld városrészekben (42%), ahol a felsőfokú szakképzettséggel rendelkezők aránya is jelentős (7%), míg az alacsony végzettség itt ritka. Olad, Parkerdőn 27% a diplomások aránya, 9% felsőfokú szakképzettségű, ugyanakkor a szakmunkások aránya kiemelkedő (43%). A Belvárosban már vegyesebb a kép: 34% diplomás, 5% felsőfokú szakképzettségű, és 34% szakmunkás. A Derkovits lakótelepen főként szakmunkás (34%) és érettségizett (27%) lakók élnek, míg a diplomások aránya alacsonyabb (21%). Ipartelep, Joskar-Ola, Zanat, Gyöngyöshermán városrészekben szintén a szakmunkás (32%) és érettségizett (25%) csoport dominál, a diplomások aránya 23%. A Petőfi telepen, KISZ lakótelepen és Újperinten 31% érettségizett, 32% szakmunkás végzettségű, míg a diplomások aránya mindössze 18%.

A bérelt ingatlanban élők születési hely szerinti dimenziója

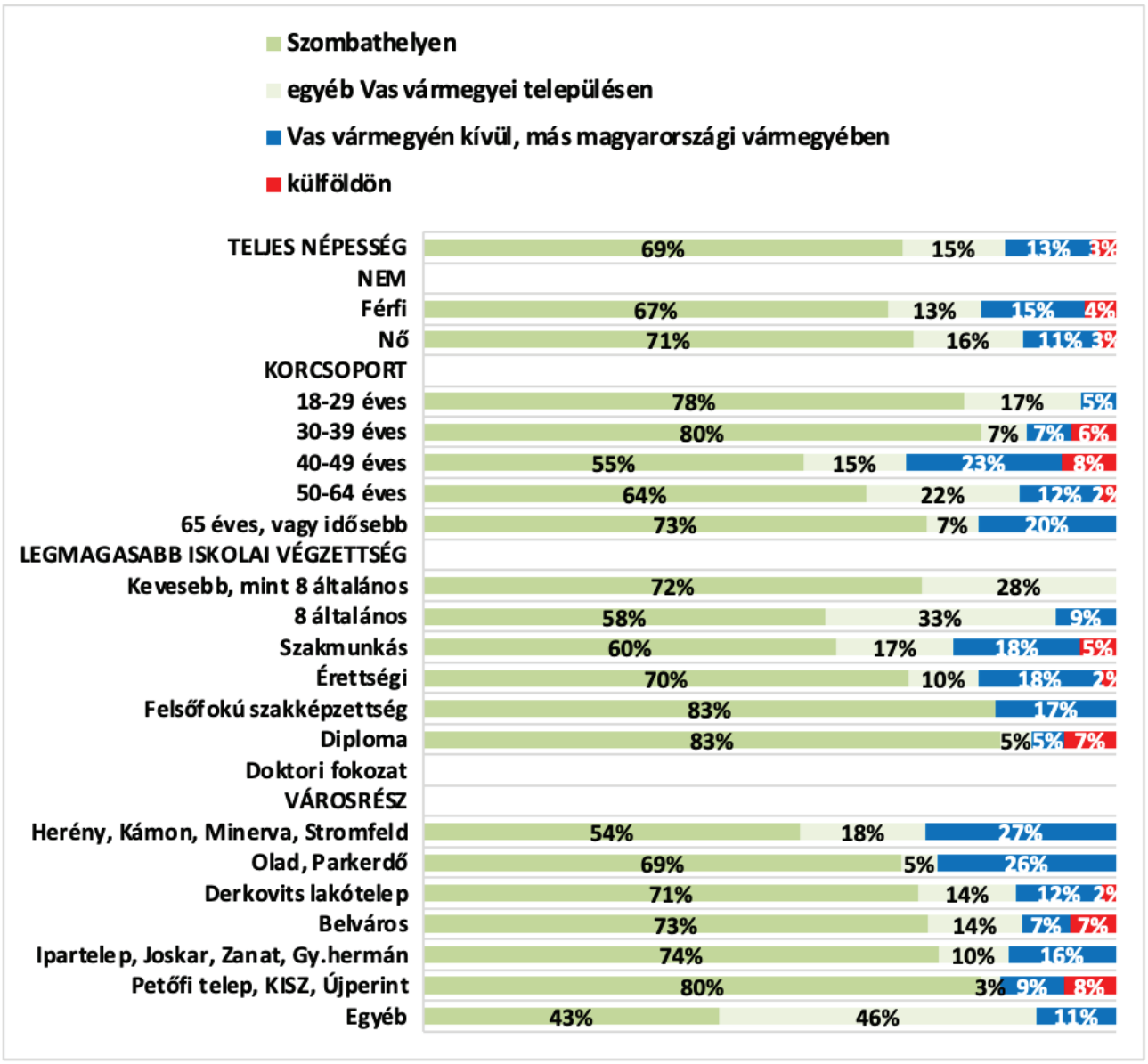

52. ábra: Amennyiben bérelt ingatlanban él, Ön hol született?

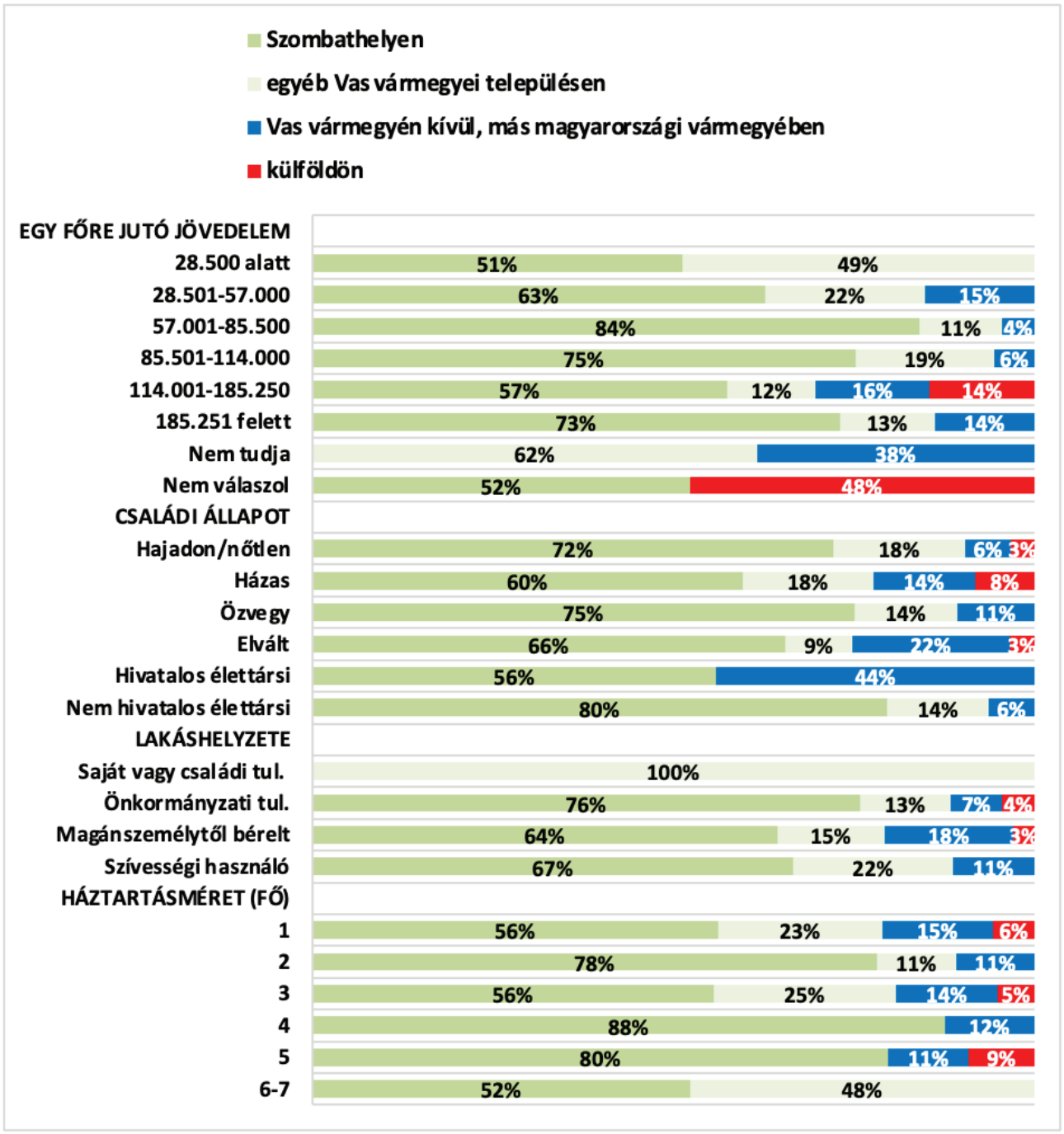

53. ábra: Amennyiben bérelt ingatlanban él, Ön hol született?

A válaszadók többsége Szombathelyen született (69%), különösen a 18–39 évesek körében (78–80%) domináns ez. A 40–49 éveseknél nő a más vármegyéből érkezettek aránya (23%), míg a 65 év felettiek újra inkább helyiek (73%). A felsőfokú végzettségűek 83%-a szombathelyi, míg a szakmunkások és érettségizettek között több a vidéki (17–18%). Városrészek szerint nagy eltérés: Herény, Kámon, Minerva, Stromfeld környékén 27% a máshonnan érkezettek aránya, Petőfi telepen ez jóval alacsonyabb (3–9%). Jövedelem alapján az alacsony keresetűeknél kiegyenlített a származási, születési hely, a közepes jövedelműek főként helyiek (84%), míg a legmagasabb

jövedelműeknél ismét nő a vidékről érkezettek aránya (13–14%). Családi állapot szerint a hajadonok/nőtlenek többsége helyi (72%), az elváltak körében több a máshonnan érkező (22%). Saját tulajdonban élők jellemzően szombathelyiek, míg a bérlők között többen érkeztek más megyéből. Az egyfős háztartásokban élők nagyszámban bérelt ingatlanban, a nagyobb, több fős háztartásoknál alacsonyabb a vidéki származás aránya.

A közös háztartásban élők szociodemográfiai jellemzői

A lakosság 61%-a él házastárssal vagy élettárssal, a férfiak körében ez gyakoribb (67%), mint a nőknél (57%). A párkapcsolatban élők aránya a 40–49 évesek között a legmagasabb (82%), míg a fiatalabb (18–29 éves) és idősebb (65 év vagy azon felüliek) korosztályokban alacsonyabb (46%, illetve 48%), ami az élethelyzetből adódik. A diplomások 73%-a él párkapcsolatban, szemben az alacsony végzettségűek 39–40%-val, ami a stabilabb társas viszonyokkal függhet össze. Az Olad, Parkerdő városrészben magasabb (69%), a Derkovits lakótelepen alacsonyabb (51%) ez az arány. A jövedelem is befolyásoló tényező: a közepes jövedelműek (57–85 ezer Ft) 65%-a él párkapcsolatban, míg az alacsony jövedelműeknél ez csupán 50–53%. A házasok 98%-a él együtt párjával, míg az özvegyeknél és elváltak esetében ez alig mérhető. Az önkormányzati lakásokban élők körében is alacsonyabb az együttélés aránya (39%), szemben a saját tulajdonú lakásokkal (64%). A nagyobb, 6–7 fős háztartásokban az együttélés aránya kiemelkedő (94%). A népesség 13%-a él együtt szülőjével vagy nagyszülőjével. A fiataloknál ez alapvetően jellemzőbb: a 18–29 évesek 43%-a él ilyen formában, az arány idősebb korban fokozatosan csökken. Az alacsony végzettségűeknél alig jellemző, míg a felsőfokú végzettségűeknél 10–17% él együtt szülőkkel. Városrészenként is különbségek vannak: így például a Herény–Stromfeld térségben 18%, a Belvárosban csak 10% az ilyen típusú együttélés. Az alacsony jövedelműek (28.500 Ft alatt) körében magasabb (23%). A hajadonok és a nőtlenek 43%-a él együtt szülővel, míg a házasoknál ez csak 4%. A lakosság 7%-a él együtt testvérével, főként a fiatalabbaknál (18–29 évesek: 31%). Idősebb korosztályokban ez az arány szinte eltűnik. Az alacsonyabb végzettségűeknél és alacsony jövedelműeknél gyakoribb, bár ez utóbbi csoport kis elemszámú lehet. A hajadonok, nőtlenek 28%-a él testvérrel, a többi családi állapot esetében ez ritka. Szívességi lakáshasználatnál az arány kiemelkedik (15%), ami nagy eséllyel jelenthet családon belüli segítséget.

A válaszadók 42%-a él együtt gyermekével. A 30–49 éveseknél ez a legjellemzőbb (56–80%), idősebb korban azonban már csökken. A magasabb iskolai végzettségűek gyakrabban élnek gyermekeikkel, mint az alacsonyabb végzettségűek. Városrészenként kisebb eltérések vannak, az Olad, Parkerdő vezet (54%). A közepes jövedelműeknél a leggyakoribb (60%), a magasabb jövedelműeknél már ritkább (33%). A házasok és elváltak körében gyakoribb az együttélés gyermekkel, mint az egyedülállóknál. Unokával a teljes népesség 2%-a él együtt, főként a 65 év felet-

tiek (6%). Az alacsony végzettségűek és jövedelműek körében ez gyakoribb. A nagyobb háztartásokban 5–11% az unokával való együttélés aránya. Más rokonokkal a lakosság 2%-a él együtt, leginkább alacsony jövedelműeknél (12%) és szívességi lakáshasználóknál (15%). Nem rokon személlyel a lakosság 1%-a él együtt, főként azok, akik magánszemélytől bérelnek lakást (5%).

Lakhatási költségek aránya a havi bevételhez képest különböző szociológiai dimenziókban

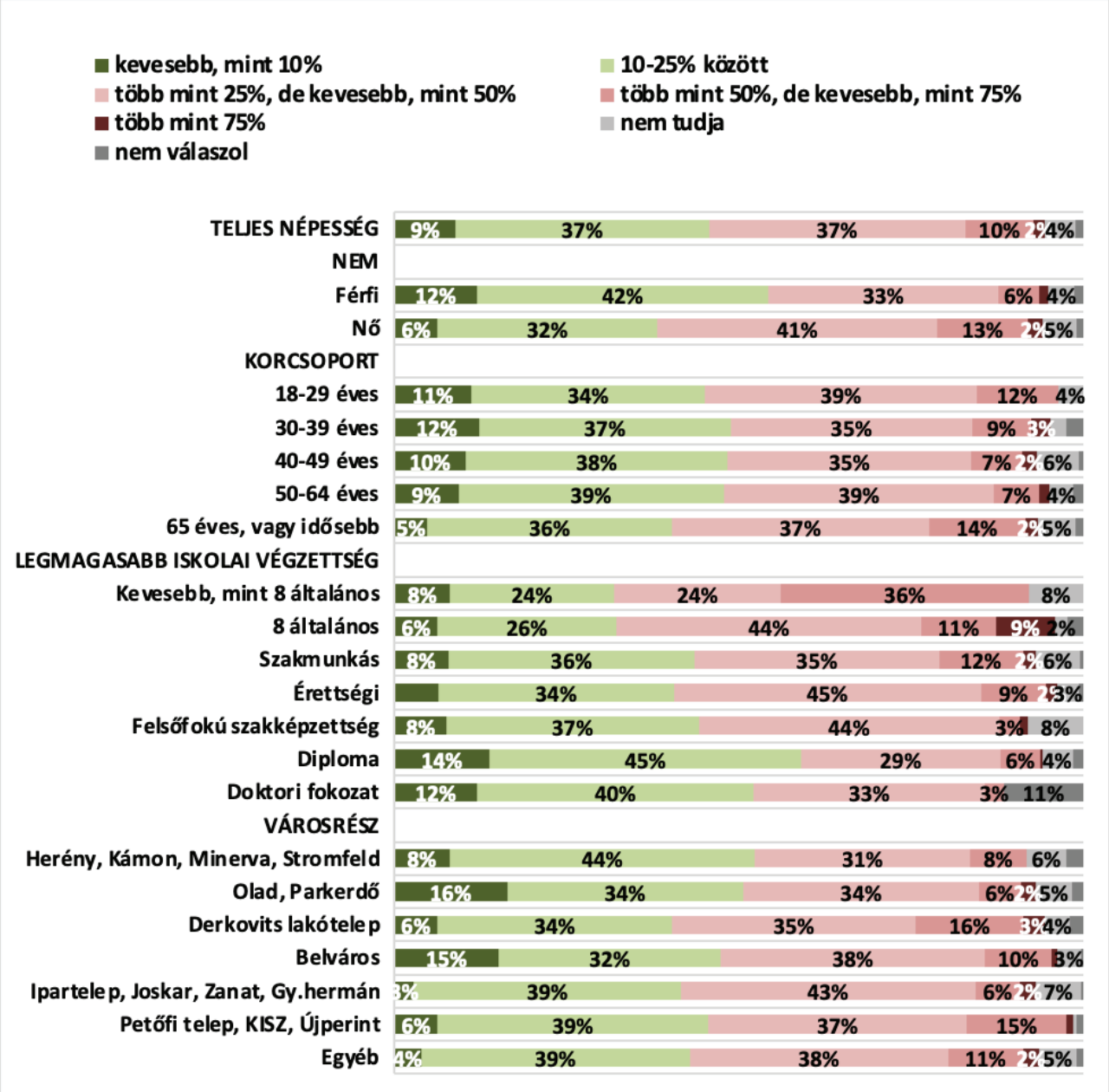

54. ábra: Tapasztalatai szerint a lakhatási költségek (lakásrezsi, bérleti díj stb.) a havi jövedelmének, bevételének mekkora részét teszik ki?

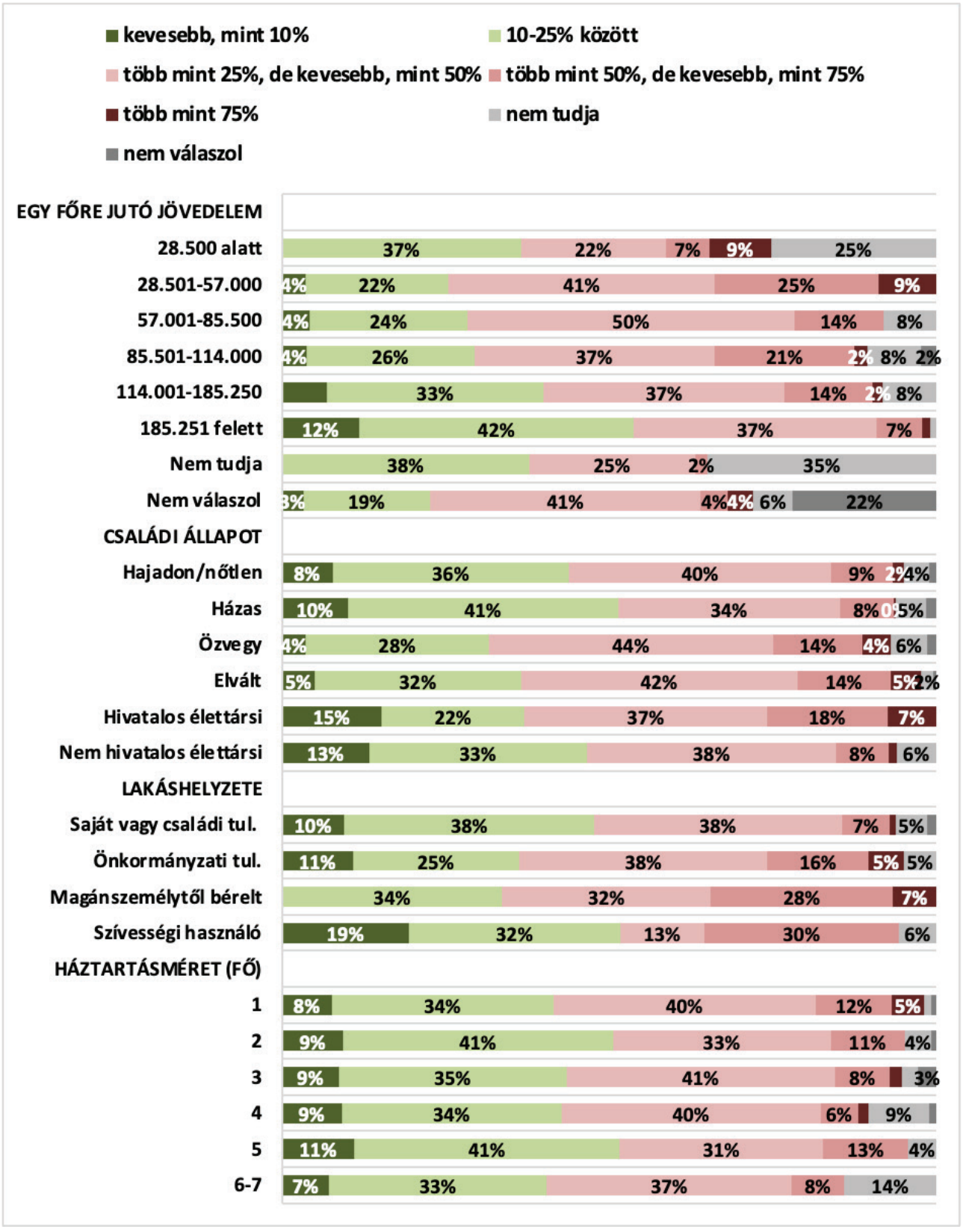

55. ábra: Tapasztalatai szerint a lakhatási költségek (lakásrezsi, bérleti díj stb.) a havi jövedelmének, bevételének mekkora részét teszik ki?

A válaszadók 37%-a költi havi jövedelmének 10-25%-át lakhatásra, míg 37% részük a havi jövedelem 25-50%-át. A megkérdezettek 10%-a jelezte, hogy a lakhatás költségei meghaladják jövedelmük 50%-át – ez az adat jelzi, habár Szombathelyen sem ismeretlen a lakhatási szegénység problematikája, de nem beszélhetünk jelentős, számottevő arányról. A férfiak többnyire kedvezőbb helyzetben vannak, míg a nők nagyobb arányban költenek több mint 50%-ot jövedelmükből lakhatásra (13% versus 6%). A fiatalok (18-39 évesek) 34-37%-a, míg a 40-64 évesek 38-39% része költi a havi jövedelmének 10-25%-ot lakhatásra. A 65 év felettiek körében 14% költ bevételeik több mint felét lakhatásra. Diplomások és doktori fokozattal rendelkezők esetén a legkedvezőbb a helyzet, 40-45% költ 10-25%-át, míg a szakmunkások és érettségizettek között magasabb azok aránya, akik több mint 50%-ot költenek havi jövedelmükből (12-16%). Herény, Kámon, Minerva, Stromfeld lakótelep városrészekben a legjobb a helyzet, ahol 44% költ 10-25%-ot lakhatásra. A Belváros és Ipartelep, Joskar-Ola, Zanat, Gyöngyöshermán környékén inkább 25-50%-ot költenek az emberek a havi jövedelmük arányában.

A legalacsonyabb jövedelműek (28.500 Ft alatt) között 37% kevesebb mint 10%-ot költ lakhatásra. A közepes jövedelműek (57.000-85.500 Ft) 50% része költ 25-50%-ot, míg a legmagasabb jövedelműek (185.251 Ft felett) esetén ez az arány 37%. A házasok között a legkedvezőbb a helyzet, 41% költ 10-25%-ot. Az özvegyek és elváltak körében nő azok aránya, akik bevételeik több mint 50%-át lakhatásra fordítják (14%).

Önkormányzati lakást bérlők körében magasabb azok aránya, akik jövedelmük 50%-át vagy többet költenek lakhatásra (16%), míg saját tulajdonú lakásban élők között ez alacsonyabb (7%). A magánbérlők körében 28% költi a jövedelmük több mint a felét lakhatásra. Az egyfős háztartások esetében a legmagasabb azok aránya, akik több mint 50%-ot költenek lakhatásra (12%), míg a nagyobb háztartásokban már kiegyensúlyozottabb a költés eloszlása.

Külső anyagi segítség, hozzájárulás a lakhatáshoz

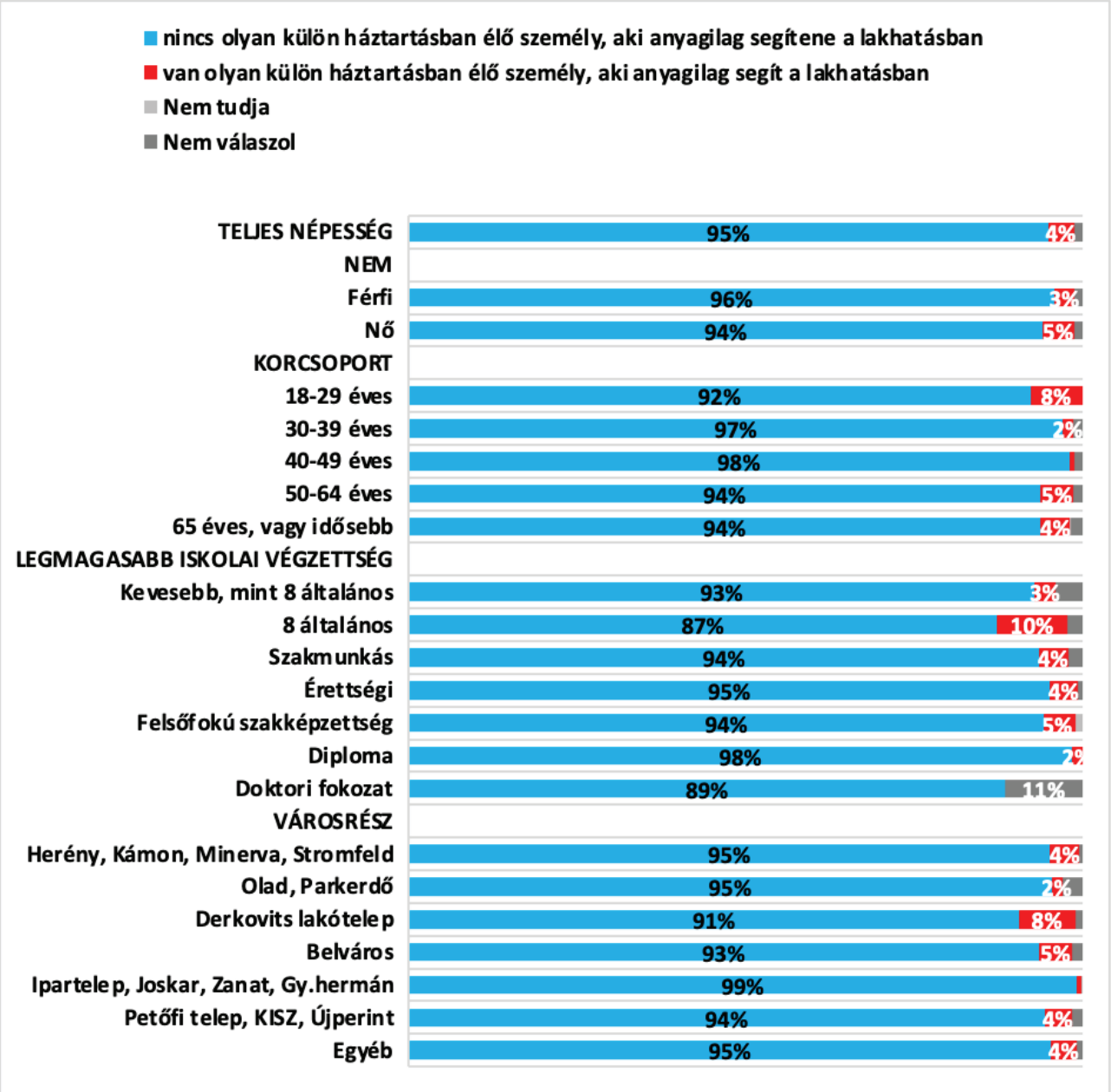

56. ábra: Van-e olyan, Önnel nem egy háztarásban élő személy, aki rendszeresen segít Önnek anyagilag a havi lakhatási költségeinek kifizetésében?

A felmérés szerint a válaszadók 95%-a nem kap külső anyagi segítséget a lakhatáshoz, míg 4% jelezte, hogy van ilyen támogatás esetükben. Nők esetében magasabb (5%) a külső támogatásban részesülők aránya, míg a férfiaknál ez az arány 3%. A fiatalok (18-29 évesek) 8%-a kap segítséget, ennek oka a tanulmányok finanszírozása vagy az alacsony jövedelem lehet. 30-39 éveseknél 2%, 40 év felett 4-5% kap támogatást. Alacsonyabb végzettségűek között magasabb a támogatást igénylők aránya: 8 általánost végzettek 10%-a, míg diplomásoknál csak 2%. Területi dimenzióban a Derkovits lakótelepen élők 8%-a kap segítséget, míg más városrészekben ez csak 2-5% között mozog.

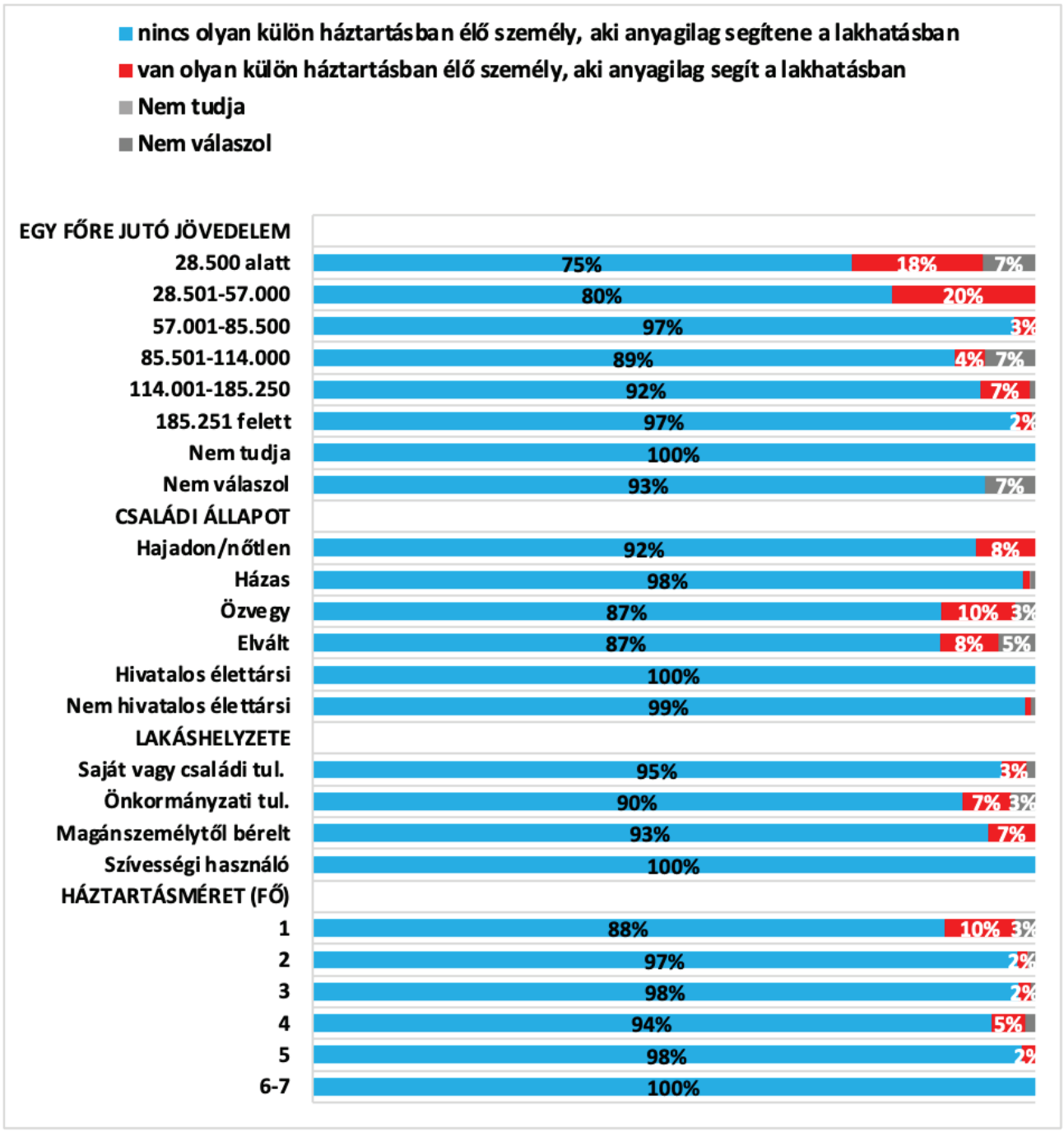

57. ábra: Van-e olyan, Önnel nem egy háztarásban élő személy, aki rendszeresen segít Önnek anyagilag a havi lakhatási költségeinek kifizetésében?

Jövedelmi szinten az alacsony jövedelműek (28.500 Ft alatt) 18%-a és a közepes jövedelműek (28.501-57.000 Ft) 20%-a kap külső támogatást. A magas jövedelműeknél ez az arány alig haladja meg a 2%-ot. Családi állapot szerint az özvegyek 10%-a, az elváltak 8%-a, míg a hajadonok és nőtlenek 8%-a kap segítséget. A házasok és élettársi kapcsolatban élők nem kapnak külső segítséget. Lakáshelyzet alapján az önkormányzati lakásban élők 7%-a kap támogatást, míg a magánbérlők és saját tulajdonú lakásban élők között 3-7%-ot mutat a statisztika. Az egyedül élők

között a legmagasabb a támogatásra szorulók aránya (10%), míg a nagyobb háztartásokban ez az arány csökken. A telefonos kutatásnál rákérdeztünk a külsős anyagi támogatások összegére amely meglehetősen széles skálán mozgott: a legalacsonyabb 10 000 Ft, a legmagasabb 350 000 Ft. Az átlagos támogatás 71 365 Ft, a mediánérték 45 000 Ft, a leggyakoribb összegek pedig 30 000 Ft, 50 000 Ft és 150 000 Ft voltak.

Lakhatási elégedettség – elégedetlenség dimenziója a városban

A lakhatási körülmények feltérképezése – beleértve az ingatlanok adottságait (felszerelés, külső belső fizikai állapot stb.) a szociális térkép kutatások fontos dimenziója, ezek közvetlen és jelentős hatással vannak az emberek napi érzületére, a lakhatás az ún. *wellbeing* – mint közösségi jól-lét része, amit kiegészítenek a mikrokörnyezet egyéb aspektusai, mint például a különböző elérhető közösségi szolgáltatások rendszere.

A lakhatási körülményekkel való elégedettség dimenziója

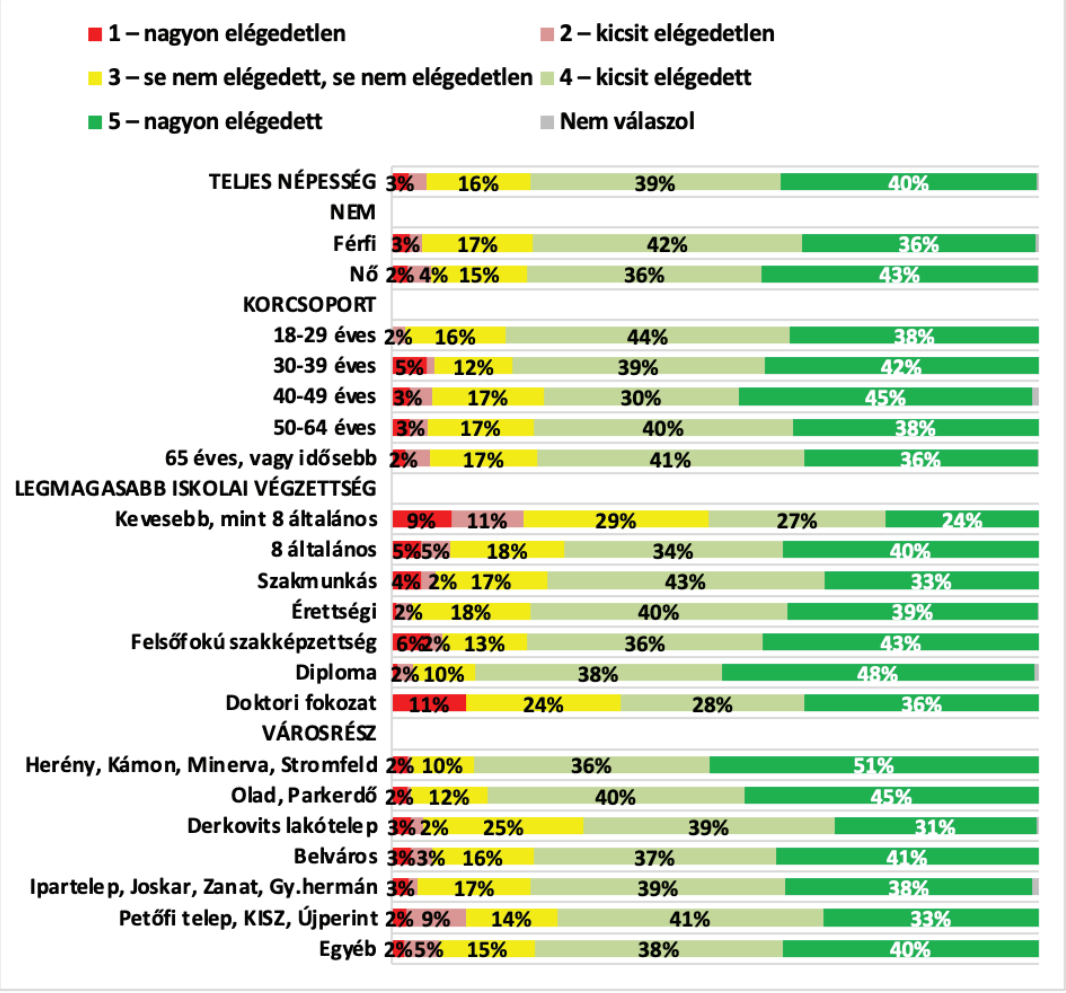

58. ábra: Ön mennyire elégedett a saját lakhatási körülményeivel egy 1-től 5-ig terjedő skálán?

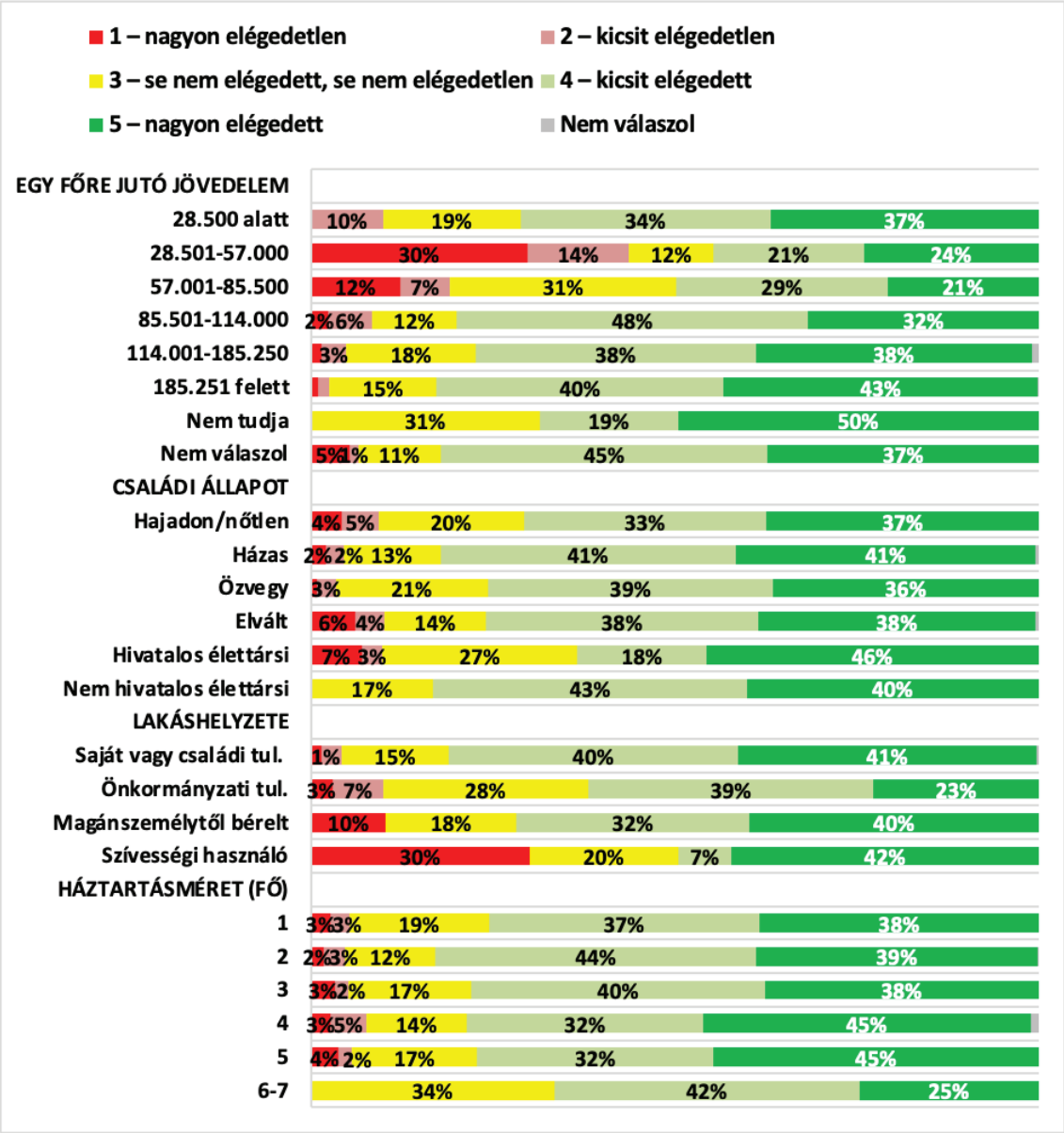

59. ábra: Ön mennyire elégedett a saját lakhatási körülményeivel egy 1-től 5-ig terjedő skálán?

A teljes népesség 40%-a nagyon, míg 39%-a kismértékben elégedett lakhatási helyzetével. A semlegesek aránya 16%. Azok, akik kicsit elégedetlenek a minta 2%át, a nagyon elégedetlenek pedig 3% részét tették ki. A nők 43%-a, a férfiak 36%-a nagyon elégedett, és a férfiaknál magasabb a semleges válaszok aránya (42% versus 36%). A 40-49 éves kohorsz a legelégedettebb (45%), míg a 18-29 évesek és 50-64 évesek 38%-a értékelte maximálisra lakhatását egy 1-től 5-ig terjedő skálán. A lakhatási körülményekkel jellemzően a magasabb végzettségűek elégedettebbek: a diplomások 48%-a, a felsőfokú szakképzettségűek 43%-a, a doktori fokozatúak 36%-a nagyon elégedett. Az 8 általánost végzettek körében magasabb az elégedetlenség. Városrészenként a Herény, Kámon, Minerva és Stromfeld lakói a legelégedettebbek (51%), míg a Derkovits lakótelepen mindössze 31%-a az arány. A legalacsonyabb jövedelműek (28.500 Ft alatt) között

az elégedetlenség a legmagasabb (10% nagyon elégedetlen), a magasabb jövedelműek körében nő az elégedettség (43% a 185.251 Ft felett keresőknél). A házasok és élettársi viszonyban élők elégedettebbek (41-46%), míg az egyedülállók és elváltak között több a negatív vélemény. A saját tulajdonú lakásban élők 41%-a nagyon elégedett, míg az önkormányzati lakásban élők között csak 23%. A szívességi lakáshasználók körében 30%-os elégedetlenséget mutatnak az adatok. Az egyedül élők elégedettsége alacsonyabb (22% elégedetlen), míg a nagyobb háztartásokban élők (4-5 fő) elégedettsége magasabb (45%).

Az ingatlan külső állapotával való elégedettség dimenziója

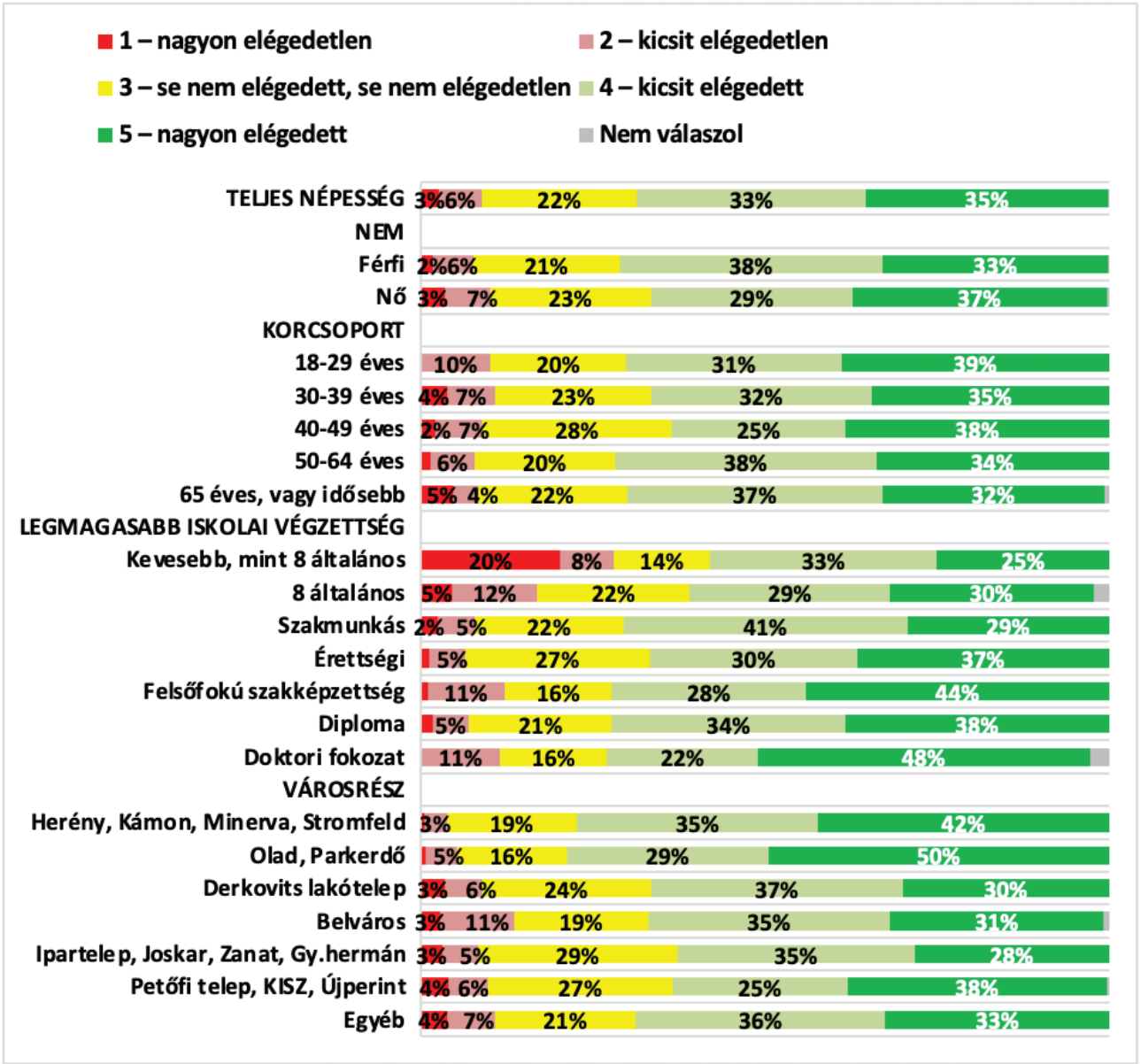

60. ábra: Ön mennyire elégedett a saját lakhatási körülményeivel egy 1-től 5-ig terjedő skálán? az ingatlan külső állapota

Az ingatlan külső állapotával (szigetelés, tetőszerkezet, nyílászárók) a teljes népesség 35%-a nagyon, míg 33% része kismértékben elégedett. Az elégedetlenek aránya a teljes minta szerint 9% - tehát összességében nem beszélhetünk radikális méretű elégedetlenségről az ingatlanok külső állapotát illetően a városban. A nők 37%-a, a férfiak 33%-a nagyon elégedett. A férfiak nagyobb arányban adtak semleges választ (38%), míg a nők körében az elégedetlenek aránya magasabb (7%). A 18-29 évesek 39%-a nagyon elégedett, az elégedetlenek aránya pedig 10% körüli. A 30-39 évesek 35%-a, a 40-49 évesek 38%-a elégedett. Az iskolai végzettség szerint a legkevésbé elégedettek a legfeljebb 8 általánost végzettek (20% nagyon elégedetlen), míg a diplomások és a doktori fokozattal rendelkezők körében 38-48% a nagyon elégedettek aránya.

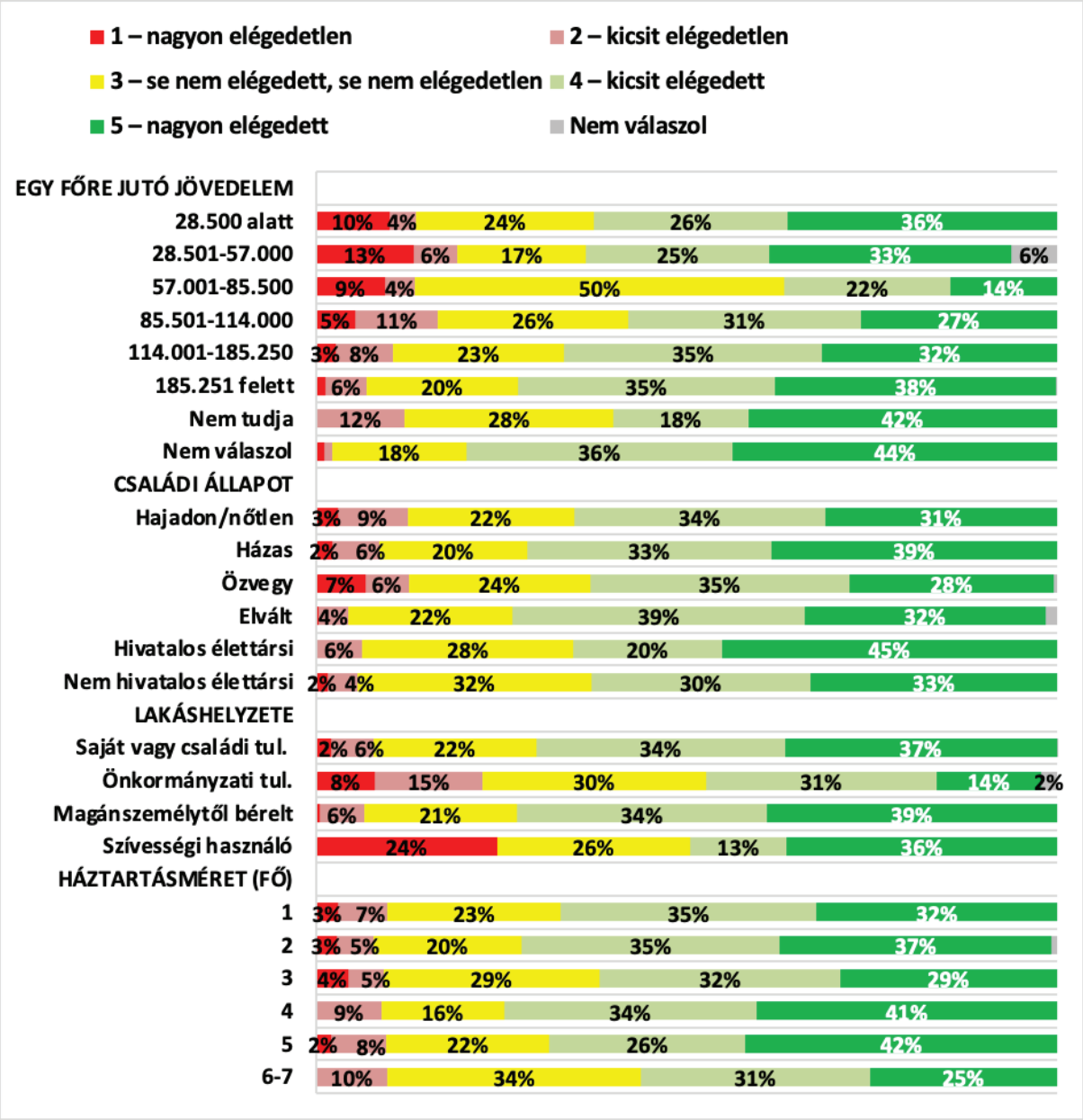

61. ábra: Ön mennyire elégedett a saját lakhatási körülményeivel egy 1-től 5-ig terjedő skálán? az ingatlan külső állapota

A Herény, Kámon, Minerva és Stromfeld lakói a legelégedettebbek (42%), a Derkovits lakótelepen élők 30%-a elégedett. A legalacsonyabb jövedelműek körében a legmagasabb az elégedetlenség (14%), míg a magasabb jövedelműek körében nő az elégedettség (38% a 185.251 Ft felett keresők között). A házasok és élettársi kapcsolatban élők elégedettebbek (39-45%), míg az özvegyek és elváltak között több a negatív vélemény. A saját tulajdonú lakásban élők 37%-a, míg az önkormányzati lakásban élők csak 14%-a elégedett. A szívességi lakáshasználók körében kiemelkedően magas az elégedetlenség (24%).

Az ingatlan belső állapotával való elégedettség dimenziója

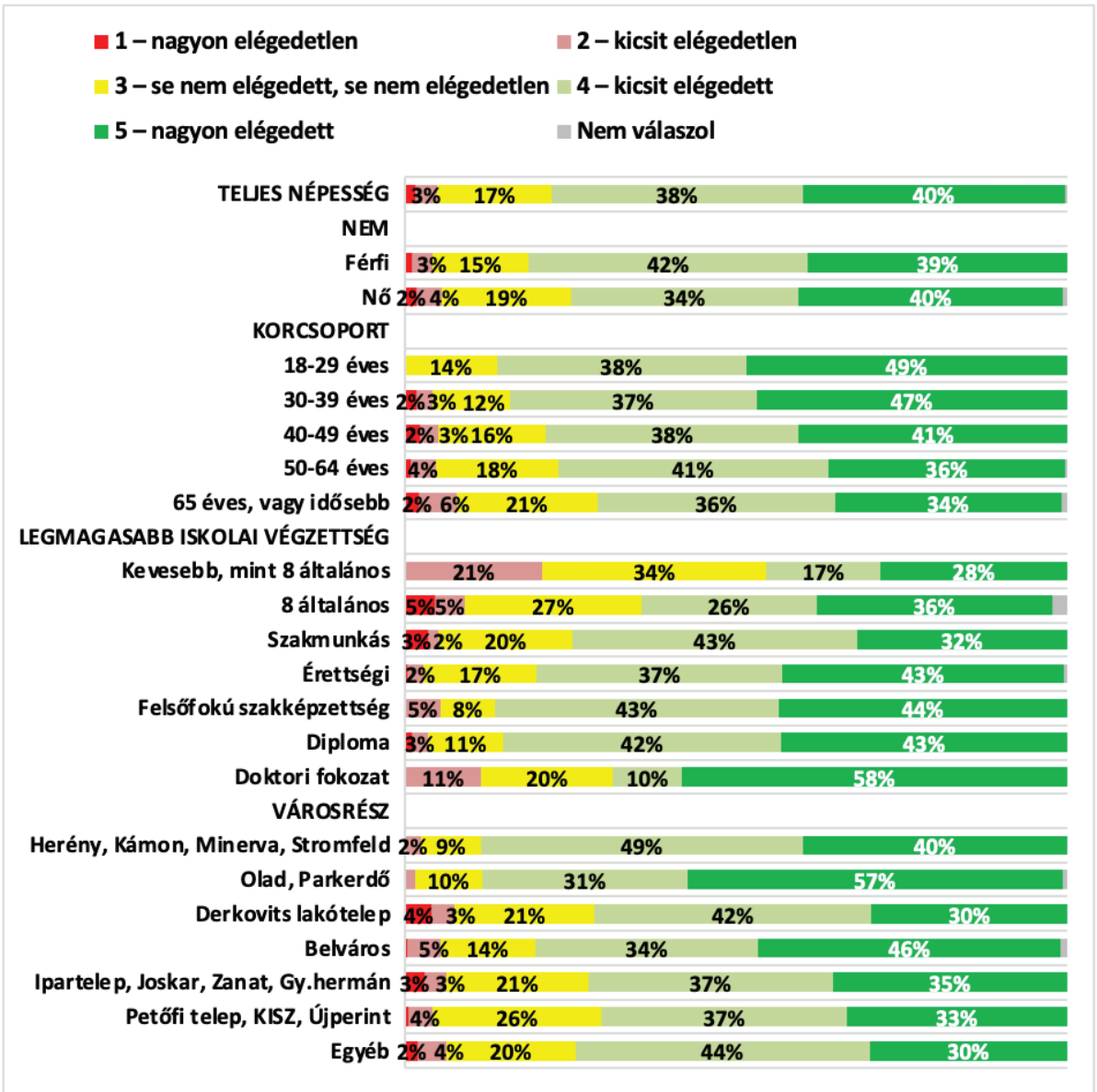

62. ábra: Ön mennyire elégedett a saját lakhatási körülményeivel egy 1-től 5-ig terjedő skálán? az ingatlan belső állapota

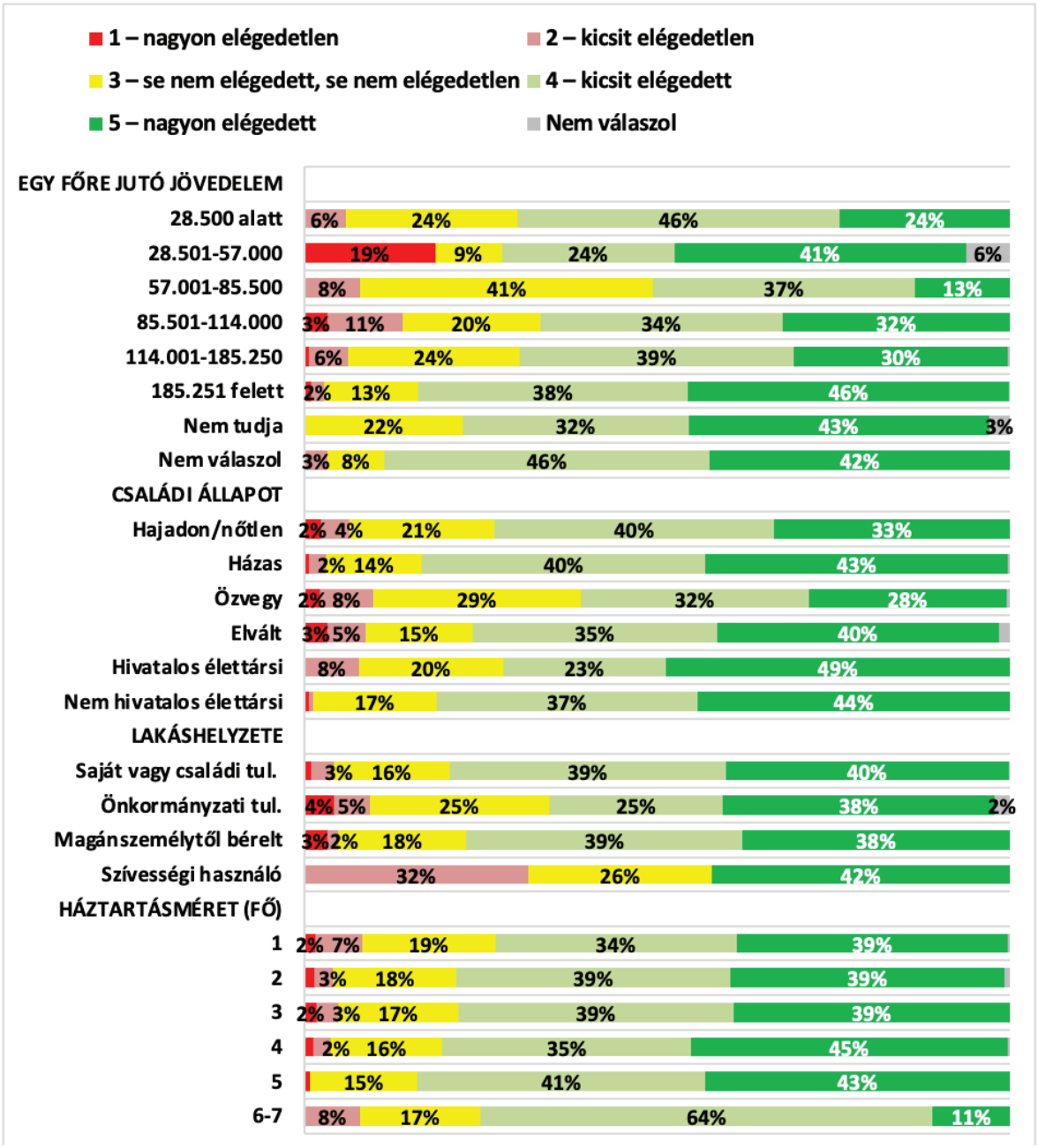

63. ábra: Ön mennyire elégedett a saját lakhatási körülményeivel egy 1-től 5-ig terjedő skálán? az ingatlan belső állapota

Ami az ingatlanok belső állapotát (vizes blokk, villamoshálózat, belső szigetelés) illeti, a válaszadók 40%-a nagyon elégedett ingatlana belső állapotával, míg 38% kismértékben elégedett, így az összesített elégedettség 78%. A férfiak körében valamivel magasabb a nagyon elégedettek aránya (42%), míg a nőknél ez 40%, de az elégedetlenek aránya a nőknél magasabb (6%). míg a férfiaknál csak 3%. A 18-29 évesek körében kiemelkedő a nagyon elégedettek aránya (49%), de az elégedetlenség itt is a legnagyobb (14%). Az idősebb korosztályokban csökken az elégedettség: a 65 év felettiek között csak 34% a teljesen elégedett. Az iskolai végzettség alapján a legalacsonyabb végzettségűek köré-

ben 21% elégedetlen, míg a felsőfokú végzettségűek közül már 43-58% teljesen elégedett.

A városrészek vonatkozásában Olad, Parkerdő lakói a legelégedettebbek (57%), míg a Derkovits és Petőfi telep környékén alacsonyabb az elégedettség (30-33%). A jövedelem erősen befolyásolja az elégedettséget: a 28.500 Ft alatt keresők körében az elégedetlenség magas, míg a 185.251 Ft felett keresők között 46% nagyon elégedett. A családi állapot szerint a házasok és élettársi kapcsolatban élők elégedettebbek (43-49%), míg az özvegyek és elváltak körében alacsonyabb az elégedettség. Az önkormányzati bérlakások bérlői között alacsonyabb az elégedettség, a szívességi lakáshasználók körében pedig 32% tekinthető elégedetlennek. A háztartásméret szerint az egyedül élők körében magasabb az elégedetlenség (7% nagyon elégedetlen, 19% kissé elégedetlen), míg a nagyobb háztartásokban élők elégedettebbek (39-45%).

Az ingatlan felszereltségével való elégedettség dimenziója

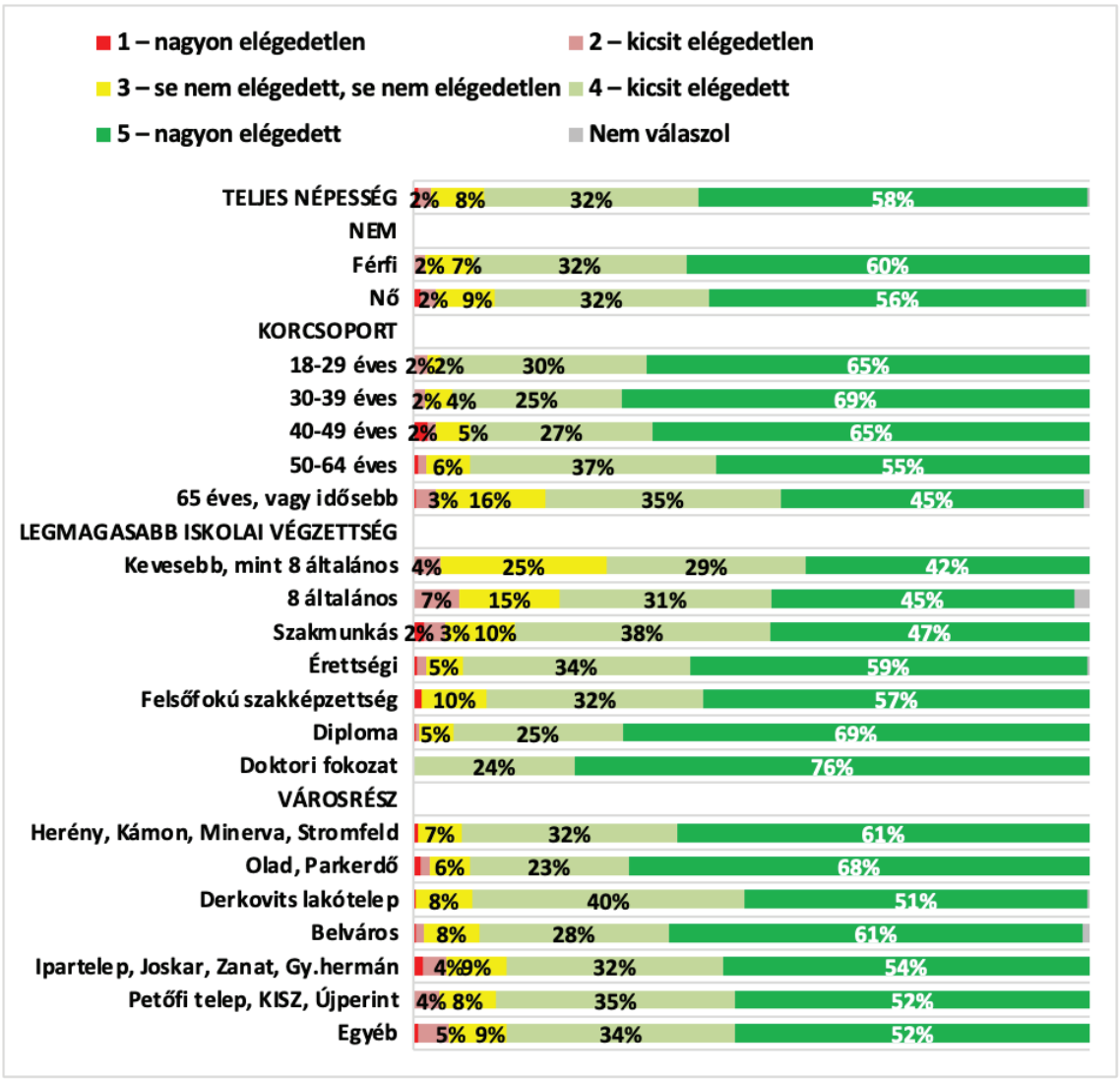

64. ábra: Ön mennyire elégedett a saját lakhatási körülményeivel egy 1-től 5-ig terjedő skálán? az ingatlan felszereltsége

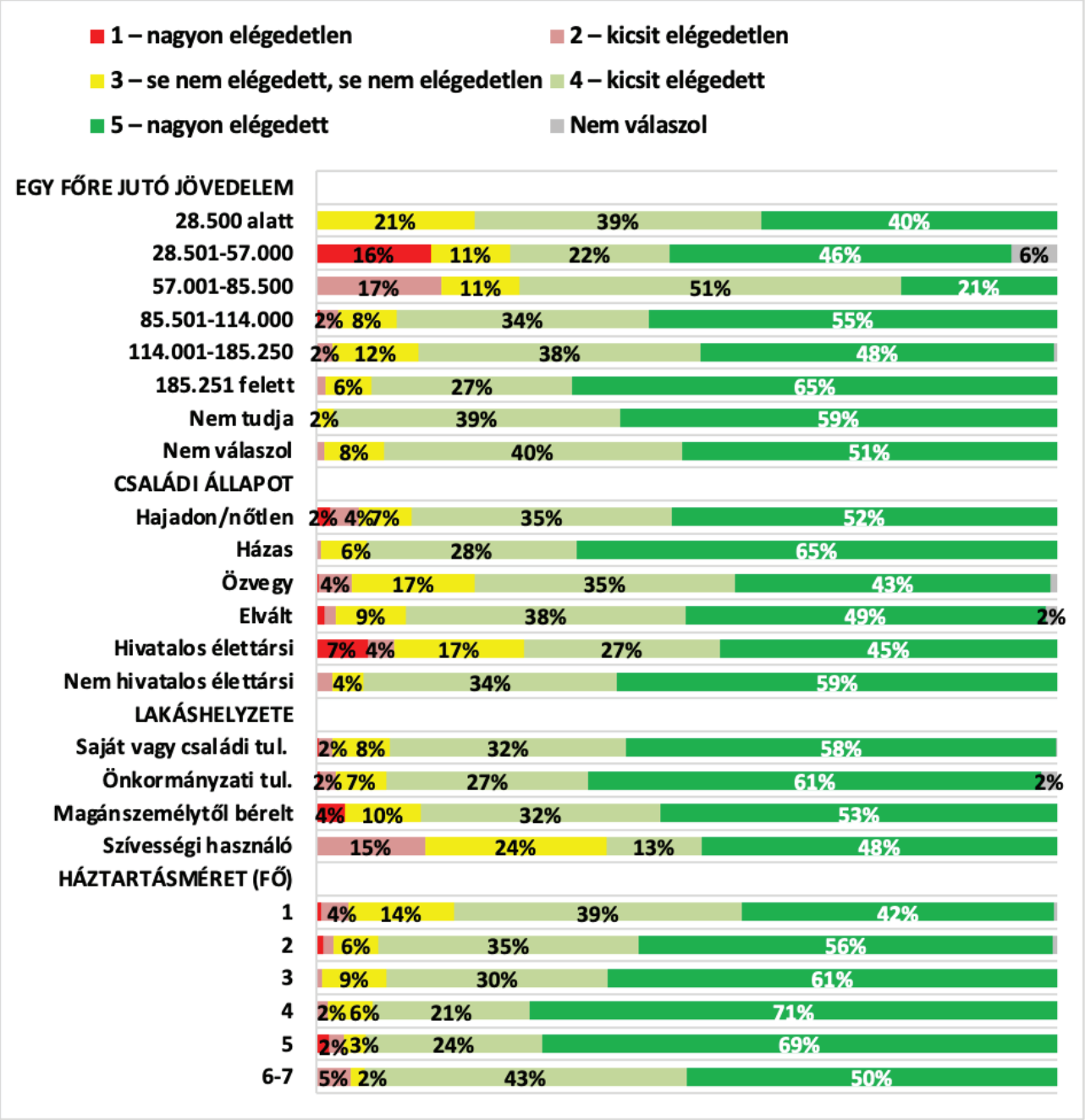

65. ábra: Ön mennyire elégedett a saját lakhatási körülményeivel egy 1-től 5-ig terjedő skálán? az ingatlan felszereltsége

A kapott adatok alapján a válaszadók többsége elégedett a lakhatási körülményeivel az ingatlan felszereltsége (tv, mikró, mosogatógép, internet stb.) szempontjából. A teljes népesség 58%-a nagyon elégedett, míg 32%-uk közepesen elégedett. A férfiak és nők véleménye hasonló, azonban a férfiak körében valamivel magasabb a teljes elégedettségi arány. Korosztályi bontásban a 30-39 évesek és a 40-49 évesek mutatják a legnagyobb elégedettséget, mindkét csoportban 65% értékelte nagyon jónak a lakhatási körülményeit. Az idősebb, 65 év feletti korosz-

tályban már visszafogottabb az elégedettség, itt csupán 45% részük nyilatkozott maximálisan elégedetten, miközben a kevésbé elégedettek aránya is megnőtt. Az iskolai végzettség is jelentősen befolyásolja az elégedettséget. A legalacsonyabb végzettséggel rendelkezők körében az elégedetlenség látványosan magasabb, például a kevesebb mint 8 általános iskolai végzettséggel rendelkezők negyede alapvetően elégedetlen. Ezzel szemben a diplomások és a doktori fokozattal rendelkezők körében az elégedettségi szint kimagasló, előbbiek 69%-ban, utóbbiak pedig 76%-ban nagyon elégedettek.

Városrészenként jelentősebb eltérések figyelhetők meg. A Belvárosban, illetve Herény, Kámon, Minerván és Stromfeld lakótelep városrészen az elégedettség magasabb, míg a Derkovits lakótelepen és az Ipartelepen élők körében alacsonyabb. A Derkovits lakótelepen például csupán 51%-uk mondta azt, hogy teljesen elégedett az ingatlan felszereltségével.

A jövedelmi helyzet erősen összefügg az elégedettséggel. Az alacsony jövedelműek körében jelentősen nagyobb az elégedetlenség: a 28.500 forint alatti jövedelműek 21%-a nagyon elégedetlen és további 39%-uk közepesen elégedetlen. A magasabb jövedelműek, különösen a 185.251 forint felett keresők 65%-ban nagyon elégedettek. A családi állapot is befolyásolja az elégedettséget: a házasok körében kiugróan magas, 65%-os az elégedettség, míg az özvegyek körében ez csupán 43%. Az elváltak és hivatalos élettársi kapcsolatban élők kevésbé elégedettek, az utóbbi csoportban a teljesen elégedettek aránya 45%.

A lakhatási forma szintén fontos tényező. Az önkormányzati lakásban élők körében magasabb az elégedettség, mint azoknál, akik magánszemélytől bérelnek lakást – ez már önmagában alapul szolgálhat az önkormányzati bérlakásokra épülő városi lakáspolitika további fejlesztéseihez. A szívességi alapon lakók jelentős része viszont elégedetlenebb az átlagnál. A háztartás mérete is hatással van az eredményekre: az egyedül élők körében az elégedettség alacsonyabb, míg a nagyobb, 3-4 fős háztartásokban élők jellemzően elégedettebbek a lakhatási körülményeikkel.

Az ingatlan egyéb belső berendezésével való elégedettség dimenziója

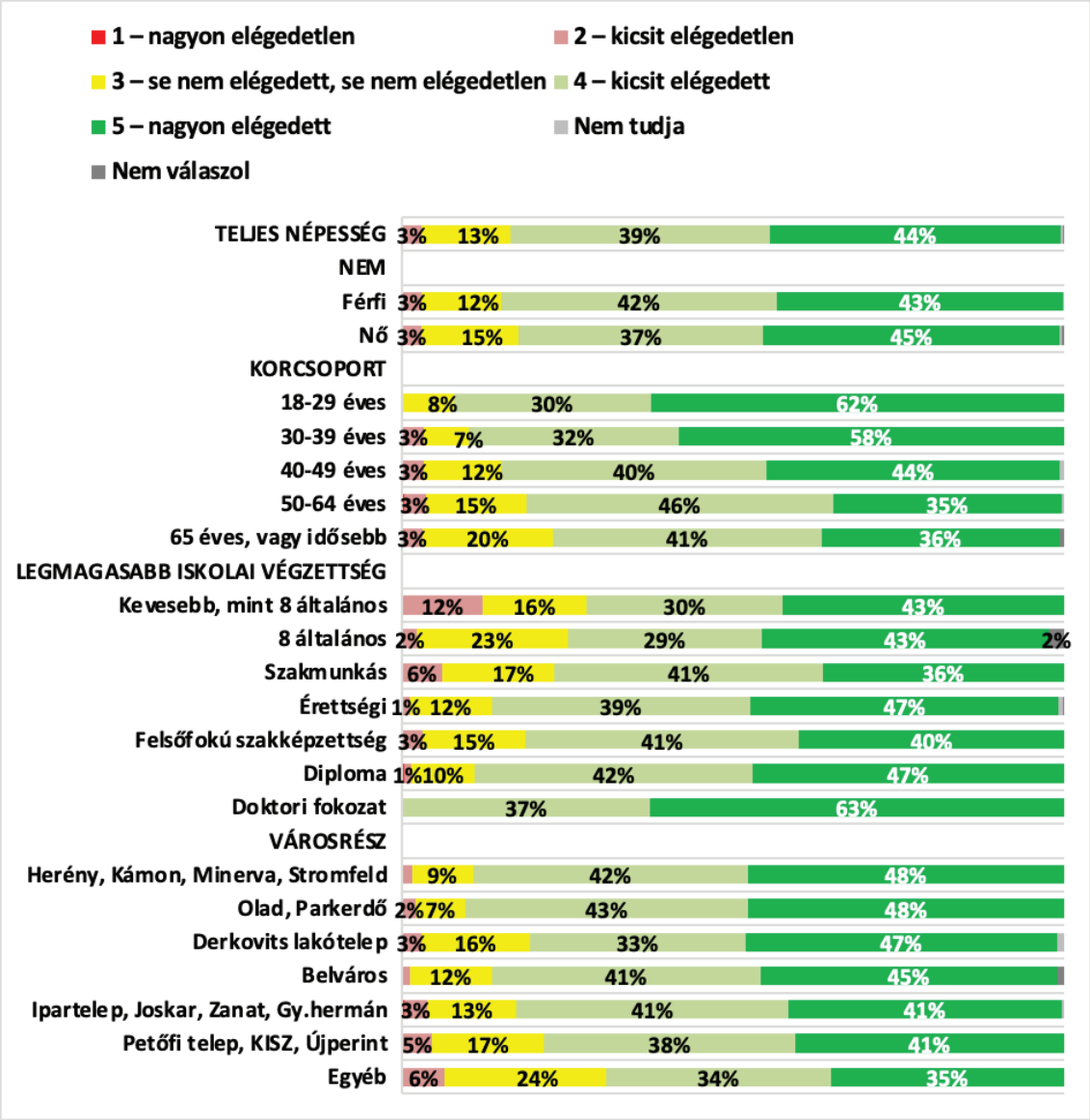

66. ábra: Ön mennyire elégedett a saját lakhatási körülményeivel egy 1-től 5-ig terjedő skálán? a bútorok és egyéb belső berendezéseinek az állapota

A lakás egyéb belső berendezésével (bútorok stb.) való elégedettség alacsonyabb, mint az ingatlan felszereltségével (tv, mosogatógép és egyéb háztartási eszközök) kapcsolatos vélemények. A válaszadók 44%-a nagyon elégedett, míg 39% közepesen elégedett, és 13% elégedetlen. A nők körében kissé magasabb az elégedetlenek aránya. A 18-29 évesek körében 62% nagyon elégedett, míg a 65 év felettiek között csak 36%. A diplomások között kiugróan magas az elégedettség, míg az alacsonyabb végzettségűek körében több a csalódott válaszadó. Városrészek vonatkozásában a legelégedettebbek a Herény, Kámon, Minerva és Stromfeld, valamint Olad, Parkerdő lakói, addig a többi városrészen (pl. Derkovits lakótelep) alacsonyabb az elégedettebbek aránya az ingatlanok, lakások belső berendezései kapcsán.

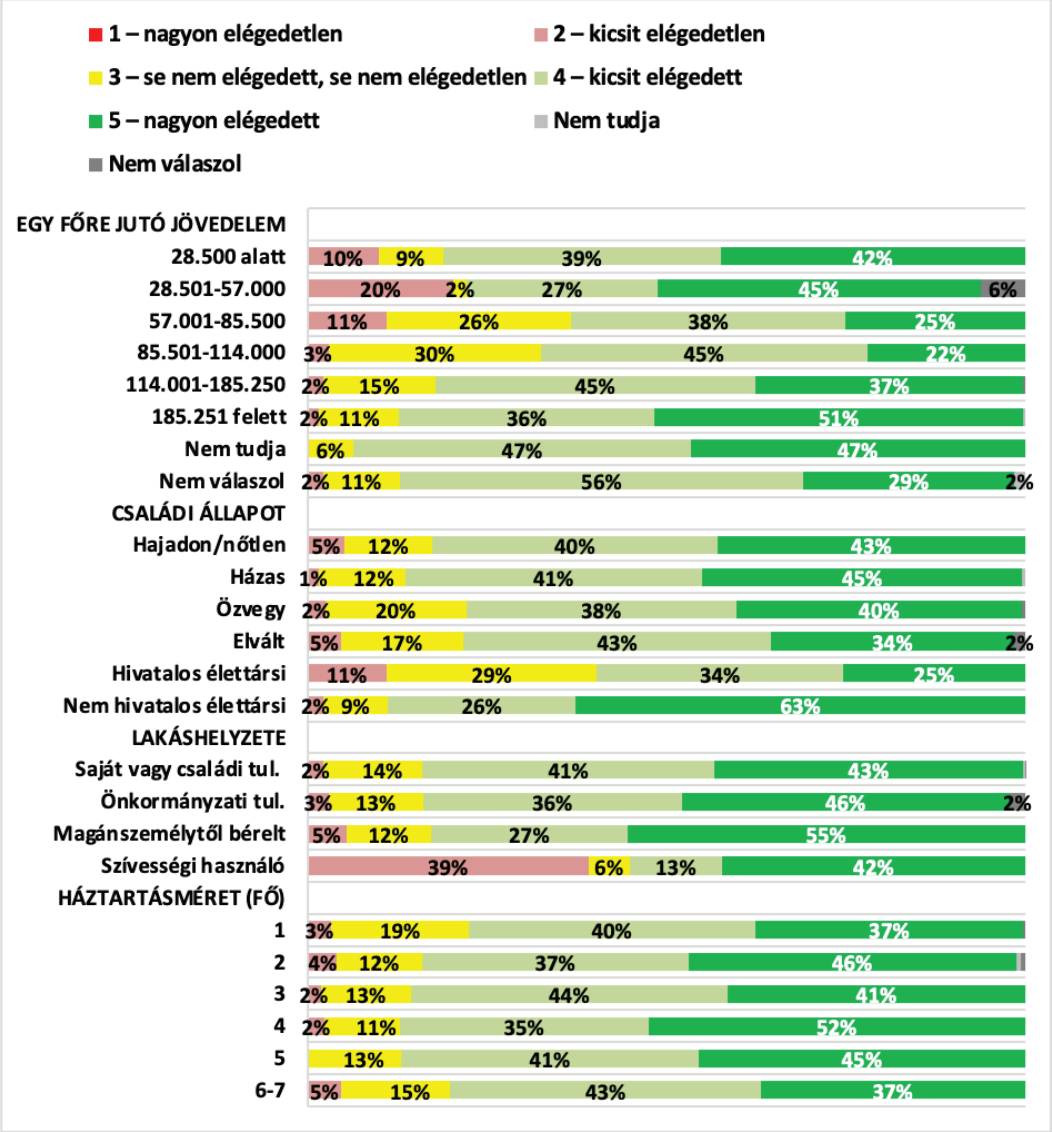

67. ábra: Ön mennyire elégedett a saját lakhatási körülményeivel egy 1-től 5-ig terjedő skálán? a bútorok és egyéb belső berendezéseinek az állapota

A jövedelmi szint is meghatározza az elégedettséget, alacsony jövedelműek esetében magasabb az elégedetlenség, míg a magas jövedelműek körében 51% nagyon elégedett. A házasok és élettársi kapcsolatban élők jellemzően elégedettebbek, míg az özvegyek és elváltak körében magasabb az elégedetlenség. Az önkormányzati bérlakásban élők elégedettebbek, mint a szívességi lakhatást igénybe vevők. A háztartás mérete is hatással van az elégedettségre: az egyedül élők kevésbé elégedettek, míg a nagyobb háztartásokban élők pozitívabbak. A válaszadók az ingatlan állapotával kapcsolatban megfogalmazhattak egyéb véleményt, mint problémát: ezek között az épületek életkora és a felújítási lehetőségek hiánya jelent meg kiemelten. A belső állapotok és a tárolóhelyek is kaptak kritikát, egyesek pedig a parkolás nehézségeit és a környék adottságait is kritizálták. Nem meglepő módon az új építésű ingatlanoknál általában magasabb szintű elégedettséget tükröző vélemények születtek.

Klímaberendezések és a szombathelyi KBR rendszer megítélése

A lakhatás kérdésköréhez kapcsolódóan mértük a klímaberendezéssel ellátott lakások arányát a kutatási mintában, valamint a Szombathelyen 2020-ban bevezetett ún. Közösségi Bérlakás Rendszer (továbbiakban: KBR-modell) ismeretét. A KBR a szombathelyi önkormányzati lakáspolitika fontos innovációja, amit több hazai fórumon, szakmai közösségben is nyilvánosan elismertek.[38] A KBR nagyon hatékony intézményi megoldás, hogy az önkormányzatok a saját tulajdonú lakáscélú ingatlanjaira épülő szociális lakáspolitika mellett egy sajátos közvetítő- adminisztratív szolgáltatással segítsék a városi albérletpiac működését.

Az ingatlanok, lakások klímaberendezéssel való ellátottságának a dimenziója

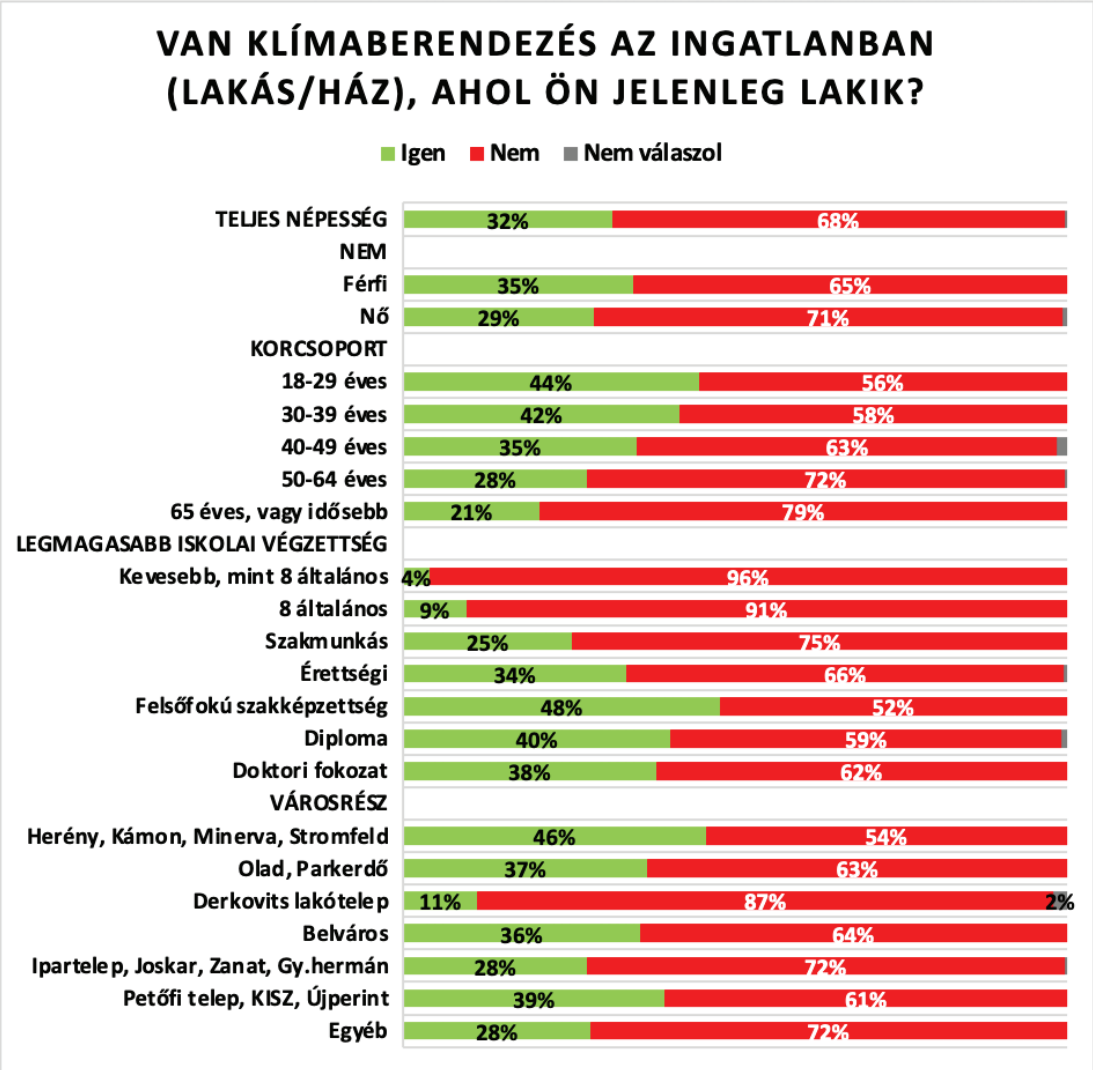

68. ábra: Van klímaberendezés az ingatlanban (lakás, ház) ahol Ön jelenleg lakik?

[38] A KBR 2021-ben megnyerte a Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége Legjobb Önkormányzati Gyakorlatok (TÖOSZ LÖGY) innovációs kategóriáját.

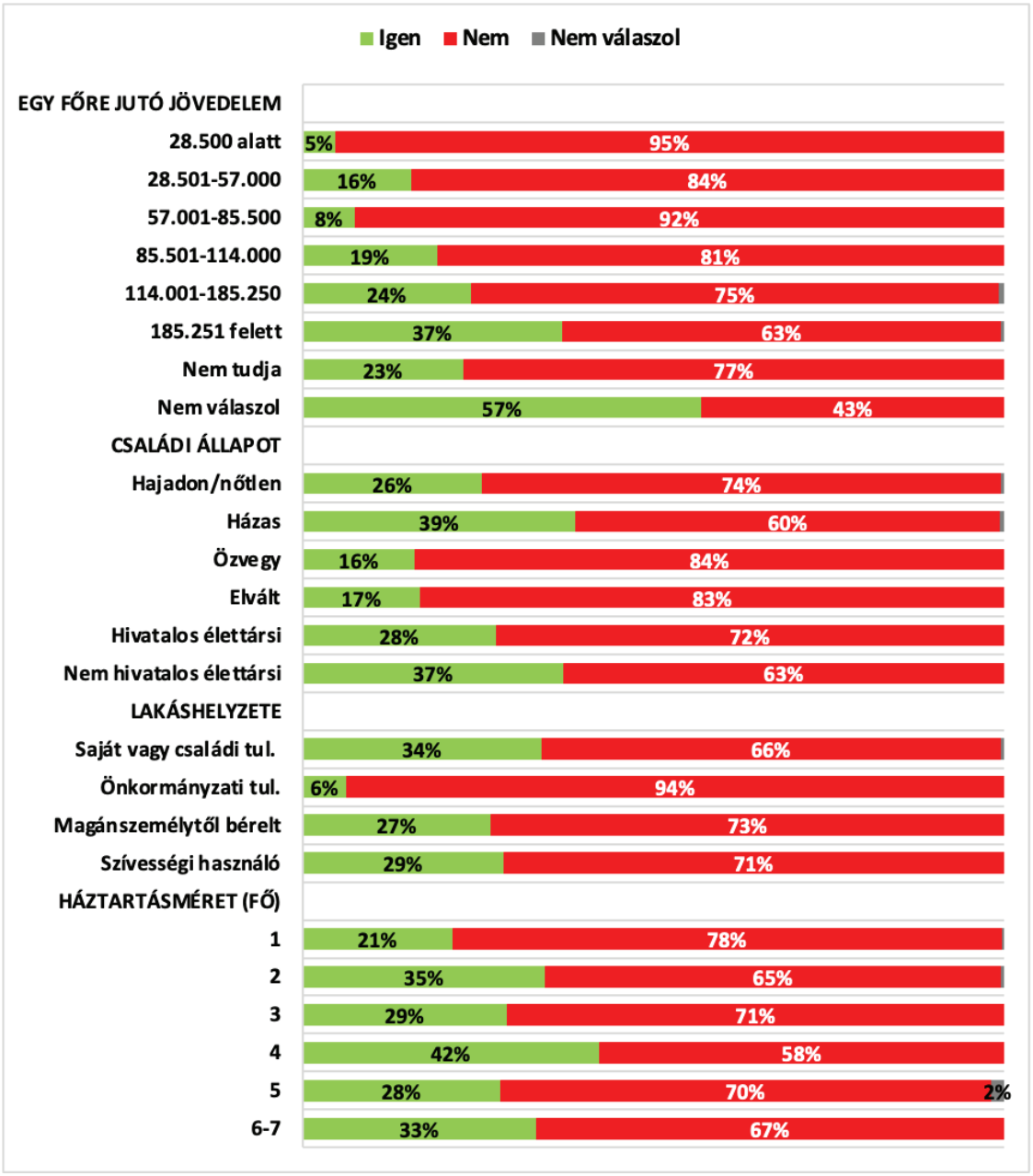

69. ábra: Van klímaberendezés az ingatlanban (lakás, ház) ahol Ön jelenleg lakik?

A klímaberendezések elterjedtsége a háztartásokban a városban viszonylag alacsony: a teljes népesség 32% rendelkezik légkondicionáló berendezéssel a született válaszok alapján. Nemek szerinti megoszlásban a férfiak valamivel nagyobb arányban vallottak arról, hogy a lakás, ahol élnek rendelkezik klímával, mint a nők. A fiatalabb korosztályok körében magasabb a klímával felszerelt ingatlanok aránya, a 18-29 évesek 44%-ának van klímája, míg a 65 év felettieknél ez csupán 21%. A középkorúaknál fokozatosan csökken a klímahasználat, a 50-64 éveseknél 28%. A végzettség szoros összefüggést mutat a klíma meglétével: a diplomások és felsőfokú szakképesítéssel rendelkezők körében 40-48% a klímával rendelkező háztartások aránya, míg az alacsony végzettségűeknél (8 osztály alatt) ez szinte 0%. A városrészek között is nagy eltérések

vannak. Herény, Kámon, Minerva és Stromfeld lakótelepen 46%-ban van légkondicionáló, míg a Derkovits lakótelepen az ott lakóknak csak mintegy 11%-a vallotta ezt. A jövedelmi helyzet is befolyásolja a klíma meglétét: a legkevésbé keresők közül 95%-nak nincs klímája, míg a 185.251 Ft felett keresők között 37% rendelkezik klímával. A házasoknál magasabb a klímával rendelkező háztartások aránya (39%), míg az özvegyek és elváltak körében ez alacsonyabb (16-17%). A lakhatási forma is fontos: a saját tulajdonú lakásban élők 34%-ának van klímája, míg az önkormányzati lakásokban élők 94%-a nem rendelkezik klímával. A háztartás mérete is hatással van a klíma meglétére: az egyedül élők körében alacsonyabb, míg a 4-5 fős háztartásokban magasabb a klímával rendelkező háztartások aránya (42%-os érték a 4 fős háztartásokban).

A szombathelyi Közösségi Bérlakás Rendszer (KBR) modell ismerete a lakosság körében

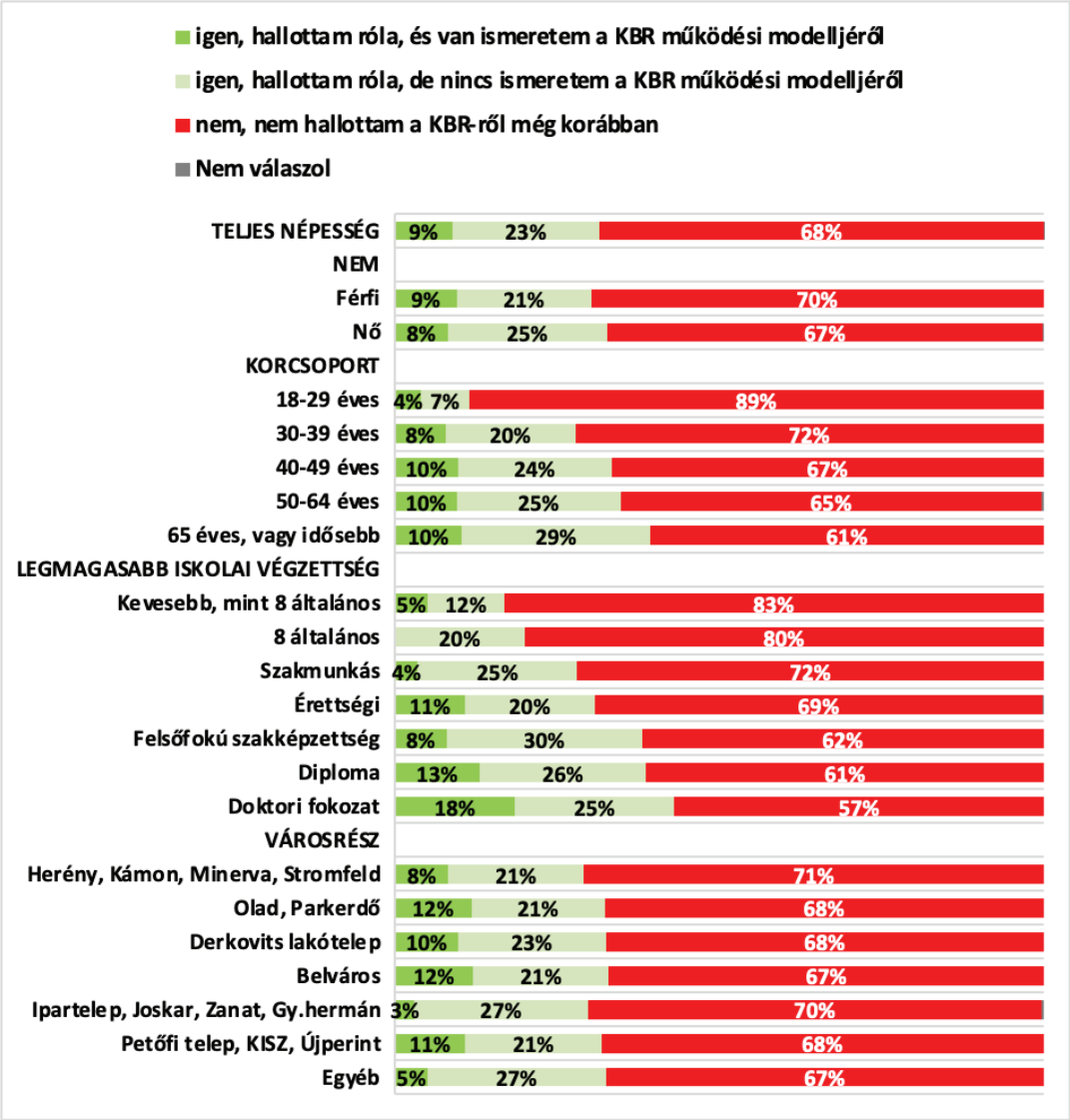

70. ábra: Hallott Ön a Szombathelyen pár évvel ezelőtt bevezetett Közösségi Bérlakás Rendszer (KBR) működéséről?

A KBR-modellről a válaszadók többsége nem hallott, a teljes népesség 68%-a nem ismeri a kezdeményezést. Mindössze 9% nyilatkozott arról, hogy van ismerete a modell működéséről is, továbbá a a megkérdezettek 23%-a már hallott róla már hallott róla, de nem tudja pontosan mi is az és hogyan működik. A férfiak és nők között nincs jelentős eltérés, bár a nők valamivel nagyobb arányban nem ismerik a KBR-t. Korosztályi tekintetben a legfiatalabb 18-29 éves kohorsz 89%-a nem hallott róla, míg a 65 év felettiek körében is csak 10% nyilatkozott arról, hogy ismeri a modellt. Miközben éppen ez a két kohorsz lehet érdekes a KBR továbbfejlesztése tekintetében – a fiatalok, mint potenciális igénybe vevők, bérlők, az idősebbek, mint bérbeadók, így mindenképpen indokolt a KBR-modell nyilvános kommunikációjának erősítése.

A végzettség szoros összefüggést mutat a KBR ismertségével: az alacsonyabb végzettségűek, különösen azok, akik kevesebb mint 8 osztályt végeztek, azok 83%-a nem hallott a rendszerről. Az érettségizettek körében 11%-uk, a diplomások és doktori fokozattal rendelkezők körében 13-18% arányban ismerik a részleteket. A városrészek között kisebb eltérések figyelhetők meg: Herény, Kámon, Minerva és Stromfeld lakói valamivel tájékozottabbak, míg az Ipartelep, Joskar-Ola, Zanat és Gyöngyöshermán lakóinak körében a legmagasabb azok aránya, akik soha nem hallottak a KBR-ről.

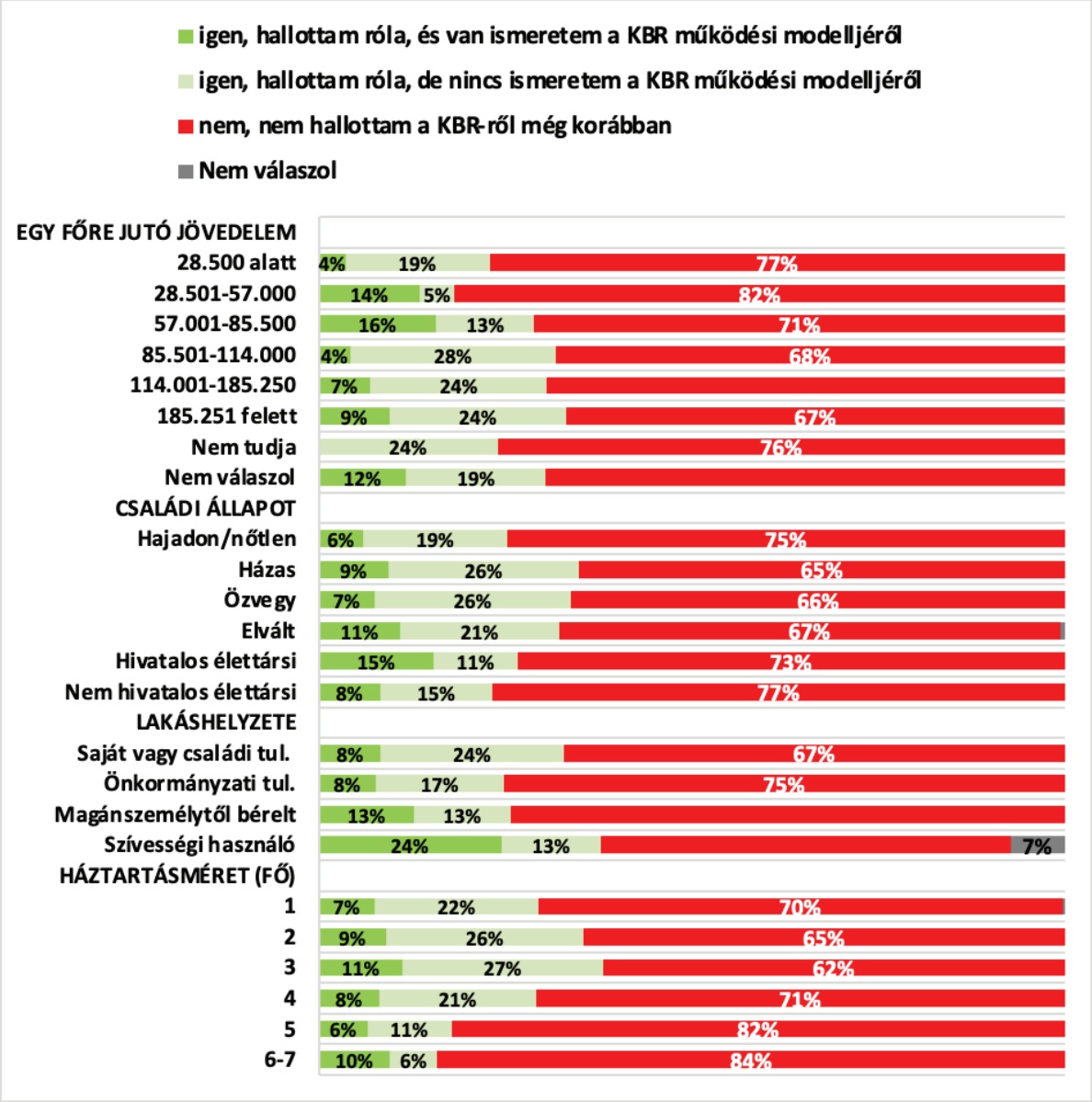

71. ábra: Hallott Ön a Szombathelyen pár évvel ezelőtt bevezetett Közösségi Bérlakás Rendszer (KBR) működéséről?

A jövedelmi helyzet - mint független változó - korrelációt mutat a KBR ismertségével: amíg legkevesebb jövedelműek közül 77% számára ismeretlen a modell, addig a magasabb jövedelműek körében az ismertség valamelyest nő (67%-uk nem hallott róla). A családi állapot szerint a házasok és özvegyek tájékozottabbak, míg az egyedülállók és élettársi kapcsolatban élők kevésbé ismerik a rendszert. Az elváltak között csak 11%-uk hallott és ismeri is a működését. A lakhatási forma is befolyásolja az ismereteket: a magánszemélytől bérlők körében valamivel nagyobb az ismertség, míg az önkormányzati lakásokban élők 75%-a előtt ismeretlen a KBR. A háztartás mérete szerint a kisebb háztartásokban élők tájékozottabbak, míg a nagyobb háztartásokban élők között több az olyan, akik soha nem hallottak a KBR-ről. A 6-7 fős háztartások 84%-ának teljesen ismeretlen a rendszer.

A megélhetés és lakhatás dimenziója

Az ingatlanok, lakások állapota mellett a lakhatási és megélhetési költségek alakulása az a tényező, ami a leginkább befolyásolhatja az emberek véleményét, személyes hangulati állapotát. Önálló kérdésben *(kérdőív 16. kérdés)* vizsgáltuk, hogy miként alakult az elmúlt év során a szombathelyiek helyzete a lakhatási költségek (lakásrezsi, albérlet, felújítási és egyéb a lakás berendezésével kapcsolatos költségek stb.) növekedése; az élelmiszerárak alakulása; az üzemanyagárak (benzin, dízel, tömegközlekedés) illetve a tapasztalt jövedelmi nehézségek terén.

A lakhatási költségek dimenziója

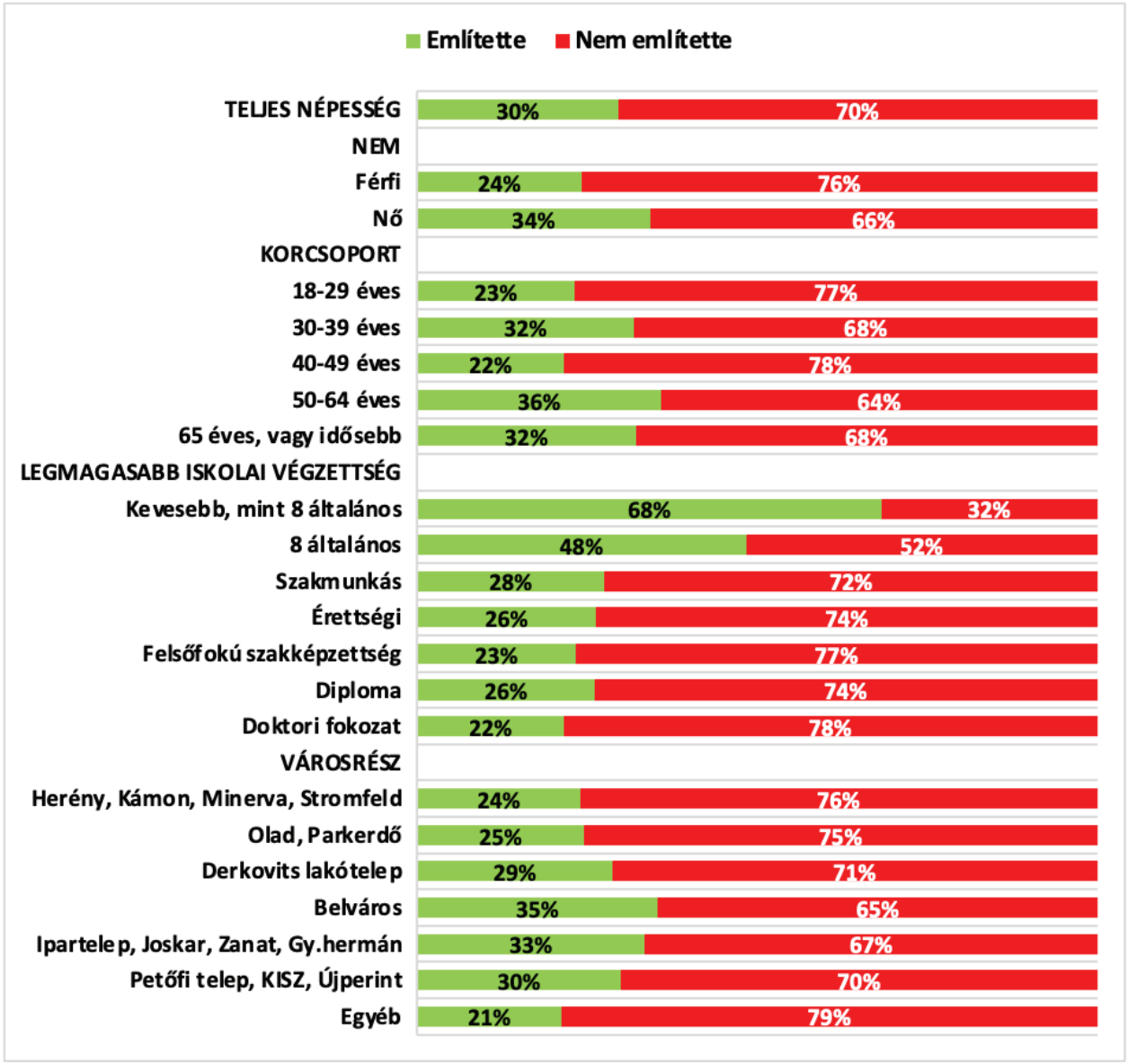

72. ábra: A megélhetés és lakhatás tekintetében az elmúlt év során, mi volt az, ami a leginkább nehézséget jelentett az Ön számára? lakhatási költségek

A lakhatási költségek problémáját a válaszadók 30%-a említette, míg 70% nem tartotta ezt kiemelkedő nehézségnek az elmúlt év során. A férfiak kisebb arányban érzik ezt problémának (24%), míg a nők körében magasabb az érintettek aránya (34%). Korosztályi összehasonlításban a 50-64 évesek említették legnagyobb arányban a lakhatási költségek jelentette nehézségeket (36%), míg a 40-49 éveseknél ez az arány csupán 22%. A fiatalabb generációk, különösen a 18-29 évesek körében is alacsonyabb (23%), de a 65 év felettiek körében már emelkedik az arány (32%). Az iskolai végzettség szoros kapcsolatban áll az észlelt problémával. Az alacsonyabb végzettségűek körében kiemelkedően magas azok aránya, akik számára gondot okoznak a lakhatási költségek: a 8 osztályt el nem végzettek 68%-a említette ezt problémaként. Ezzel szemben a diplomások (26%) és a doktori fokozattal rendelkezők (22%) kevésbé érzik ezt terhesnek. A városrészek között kisebb eltérések figyelhetők meg. A Belvárosban és az Ipartelep, Joskar-Ola, Zanat, Gyöngyöshermán városrészben élők körében valamivel magasabb azok aránya, akik számára nehézséget okoztak a lakhatási költségek, míg Herényben és Kámonban alacsonyabb ez az arány.

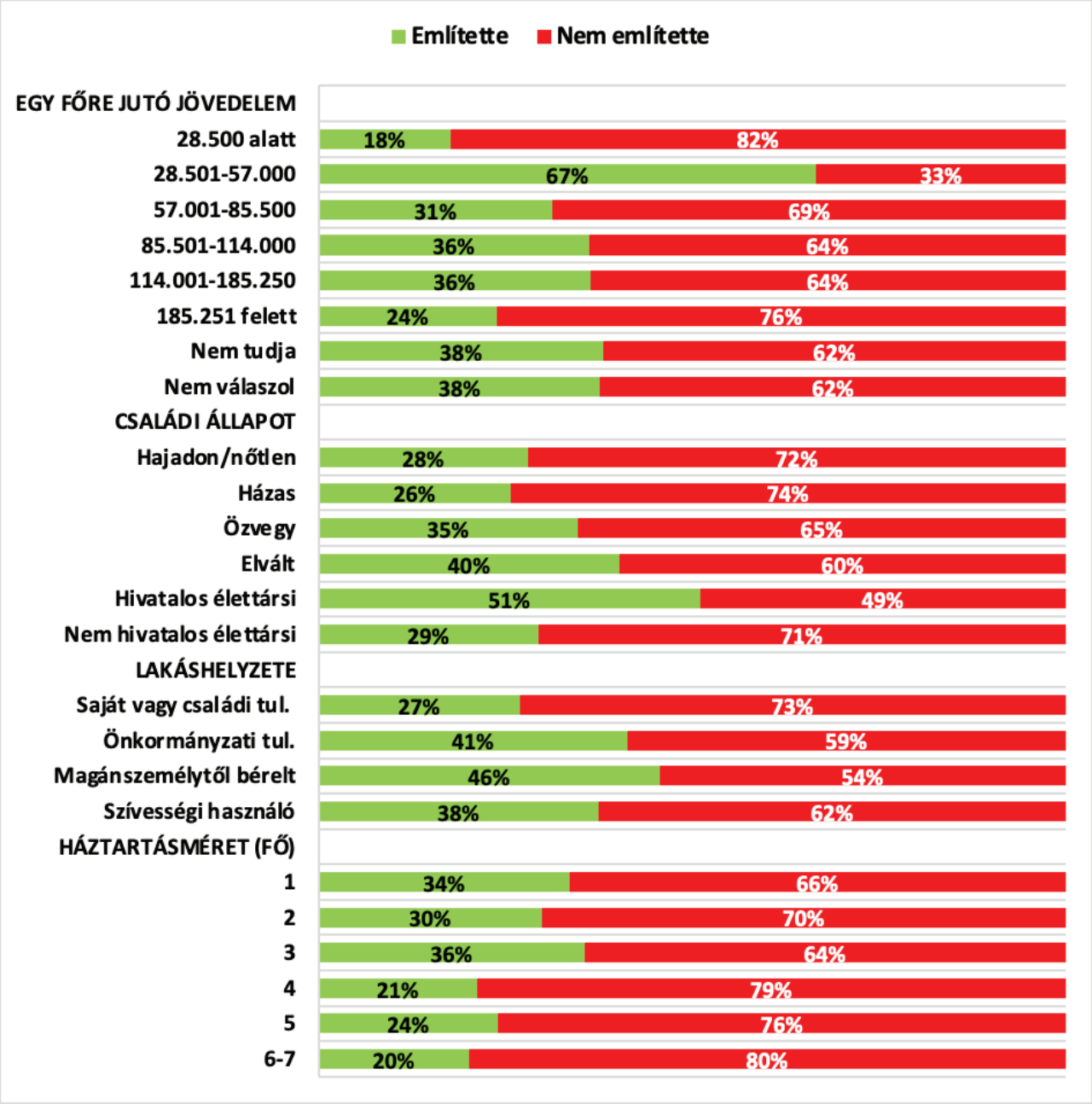

73. ábra: A megélhetés és lakhatás tekintetében az elmúlt év során, mi volt az, ami a leginkább nehézséget jelentett az Ön számára? lakhatási költségek

A jövedelmi helyzet szoros összefüggést mutat a problémával: az alacsony jövedelműek közül csupán 18% említette, hogy a lakhatási költségek jelentették a legnagyobb problémát, míg a 28.501-57.000 forint között keresők körében ez az arány már 67%. A magasabb jövedelműek között kevesebben említették, de még a 185.251 forint felett keresők 24%-a is megjelölte ezt nehézségként. A családi állapot szerinti bontásból látszik, hogy az elváltak (40%) és az özvegyek (35%) érzik leginkább problémának a lakhatási költségeket, míg a házasok körében ez az arány alacsonyabb (26%). A hivatalos élettársi kapcsolatban élők körében viszont kiugróan magas,

51%-uk említette ezt a problémát. A lakhatási forma is meghatározó: az önkormányzati lakásokban élők 41%-a, a magánszemélytől bérlők 46%-a jelezte ezt nehézségként, míg a saját tulajdonú ingatlanokban élők között ez az arány csupán 27%. A háztartás mérete szerint az egyfős háztartásokban élők körében a legmagasabb azok aránya, akik szerint a lakhatási költségek jelentették a legnagyobb nehézséget (34%). A háromfős háztartásokban élők körében valamivel alacsonyabb (36%), míg a nagyobb háztartásoknál, különösen az 5-6 fős háztartásokban, ismét magasabb az arány, elérve a 76-80%-ot.

Az élelmiszerárak növekedésének hatása a megélhetésre

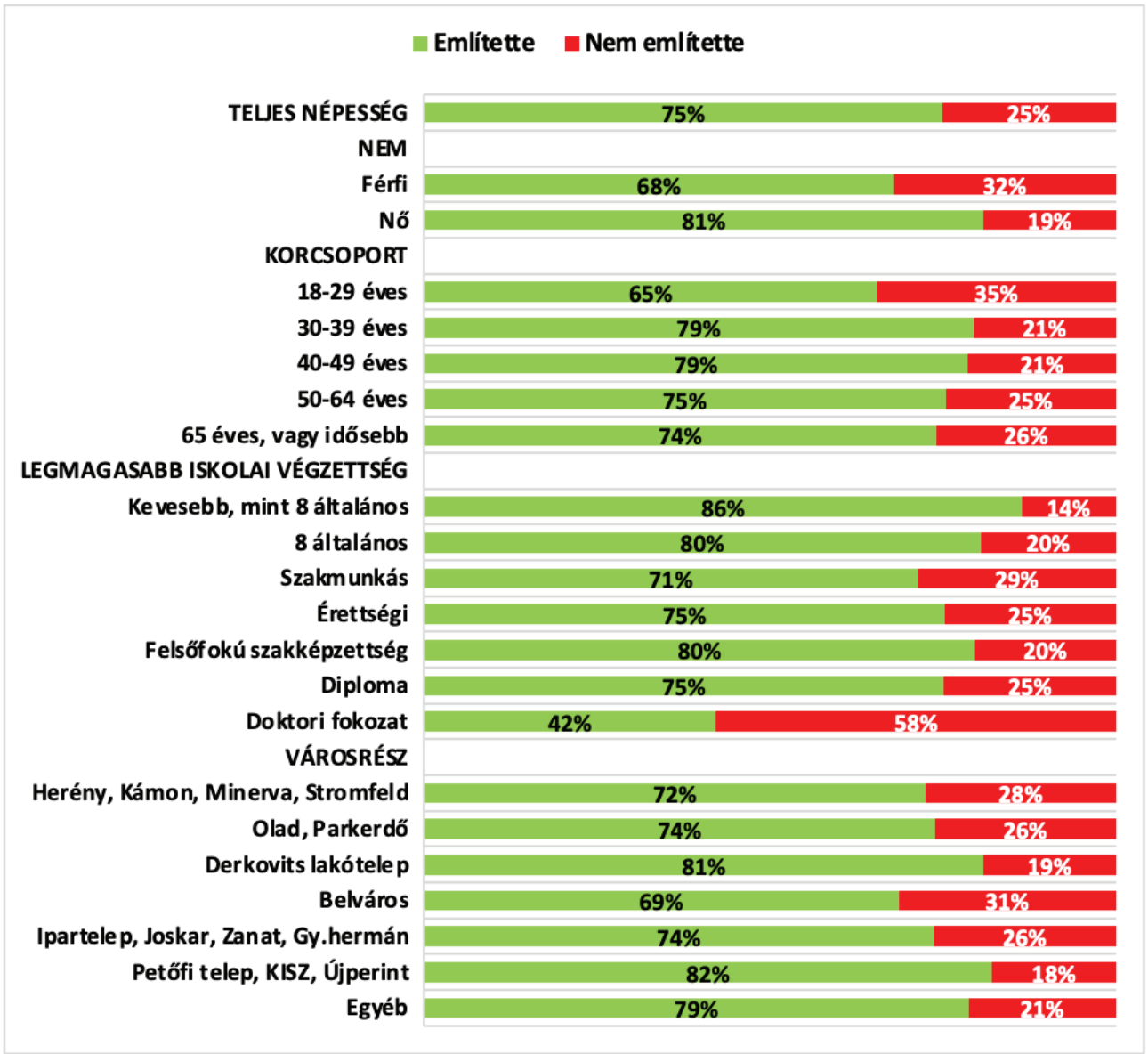

74. ábra: A megélhetés és lakhatás tekintetében az elmúlt év során, mi volt az, ami a leginkább nehézséget jelentett az Ön számára? élelmiszerárak növekedése

Az elmúlt másfél-két év során az élelmiszerárak növekedése, inflációja nagyon fontos negatív lakossági tapasztalás, percepció volt Magyarországon, ennek szombathelyi vizsgálata több mint tanulságos. Az iskolai végzettség szerinti megoszlásból az látszik, hogy az alacsonyabb végzettségűek nagyobb arányban érzékelik problémának az élelmiszerek áremelkedését. A 8 osztályt el nem végzettek 86%-a küzd a problémával, míg a diplomások és érettségizettek körében ez az arány 75%. Sajátos, hogy a doktori (PhD.) fokozattal rendelkezők körében a legalacsonyabb az arány, csak 42%-uk említette ezt problémaként. A városrészek közötti különbségek kisebbek, de a Derkovits lakótelepen és a Petőfi telep, KISZ, Újperint városrészen élők nagyobb arányban jelezték az élelmiszerárak miatti nehézséget (81-82%). A Belvárosban ez az arány valamivel alacsonyabb, 69%.

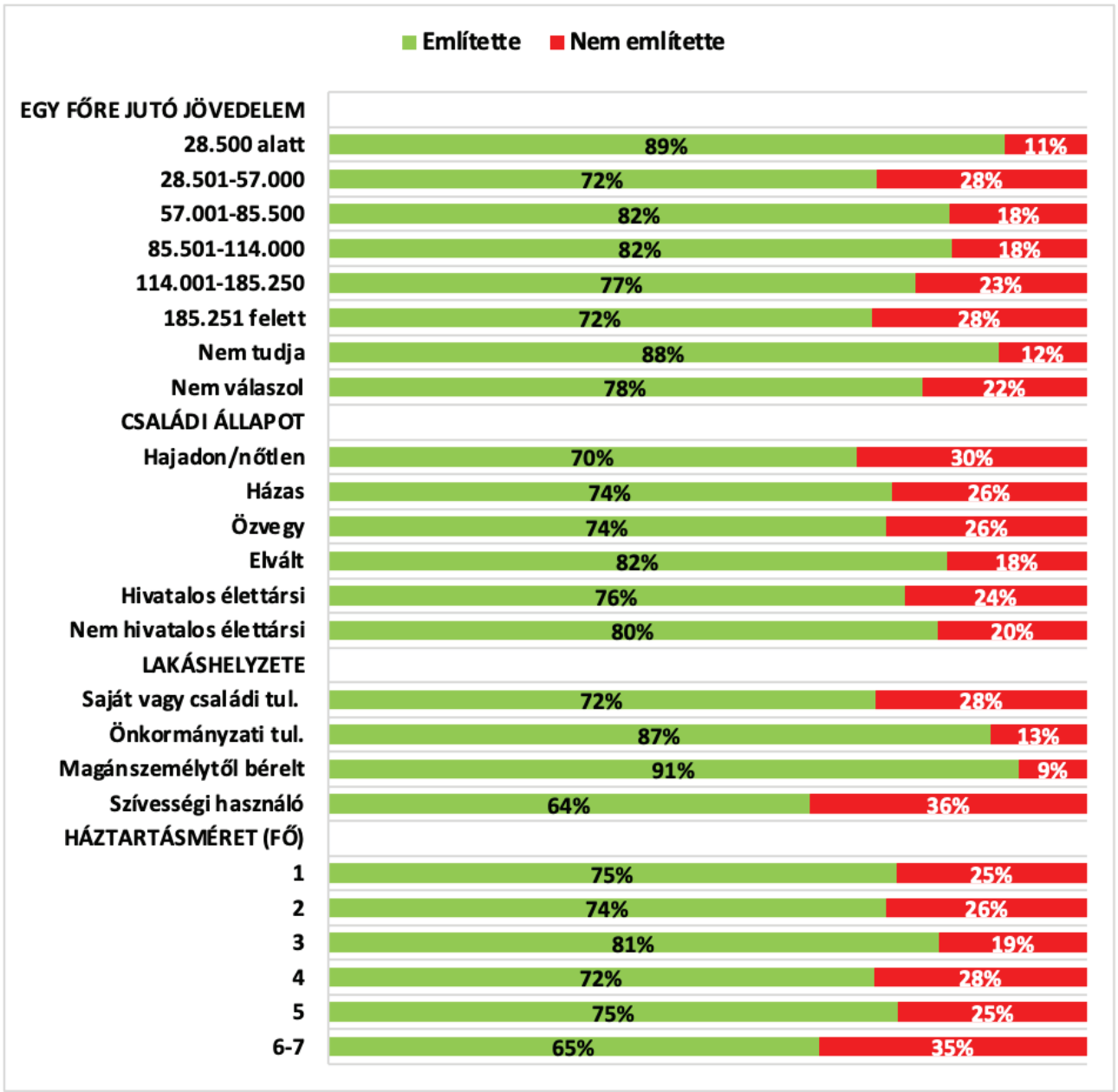

75. ábra: A megélhetés és lakhatás tekintetében az elmúlt év során, mi volt az, ami a leginkább nehézséget jelentett az Ön számára? élelmiszerárak növekedése

Az élelmiszerárak növekedése jelentős nehézséget okozott az emberek számára az elmúlt év során. A válaszadók 75%-a említette ezt problémaként, míg csupán 25%-uk nem tartotta ezt jelentős kihívásnak. A nők körében különösen magas az arány, 81%-uk számára az élelmiszerárak emelkedése gondot okozott, míg a férfiak esetében ez az arány valamivel alacsonyabban alakult, mint szubjektív tapasztalat (68%). Korosztályi bontásban a 30-49 évesek (mint középkorosztály) említették a legnagyobb arányban az élelmiszerárak növekedését problémaként, náluk 79%-os az említési arány. A fiatalabb, 18-29 éves korosztályban valamivel alacsonyabban (65%), míg az idősebbek körében (50 év felett) 74-75% között alakult ez az arány.

A jövedelmi helyzet erős összefüggést mutat az észlelt problémával. Az alacsony jövedelműek, különösen a 28.500 forint alatti keresetűek 89%-a számára az élelmiszerárak emelkedése volt az egyik legnagyobb kihívás. A magasabb jövedelműek körében valamivel alacsonyabb ez az arány, de még a 185.251 forint felett keresők 72%-a is problémaként említette – visszaigazolva az élelmiszeráremelkedés általános negatív társadalmi megítélését.

A családi állapot szerinti bontásban az elváltak (82%) és a nem hivatalos élettársi kapcsolatban élők (80%) körében magasabb az arány, míg a házasoknál és özvegyeknél ez 74% körül mozog. A lakhatási forma is befolyásolja az élelmiszerárak érzékelt hatását. Az önkormányzati lakásokban élők 87%-a, míg a magánszemélytől bérlők 91%-a küzdött az élelmiszerárak növekedésével. A saját tulajdonú ingatlanban élők körében ez az arány valamivel alacsonyabb, 72%. A háztartás mérete szerint a kisebb háztartásokban élők nagyobb arányban érzik problémának az élelmiszerárakat, míg a nagyobb, 6-7 fős háztartásokban valamivel kevesebben említették, de még így is 65%-os az arány.

Az üzemanyagárak és a tömegközlekedési díjak hatása a megélhetésre

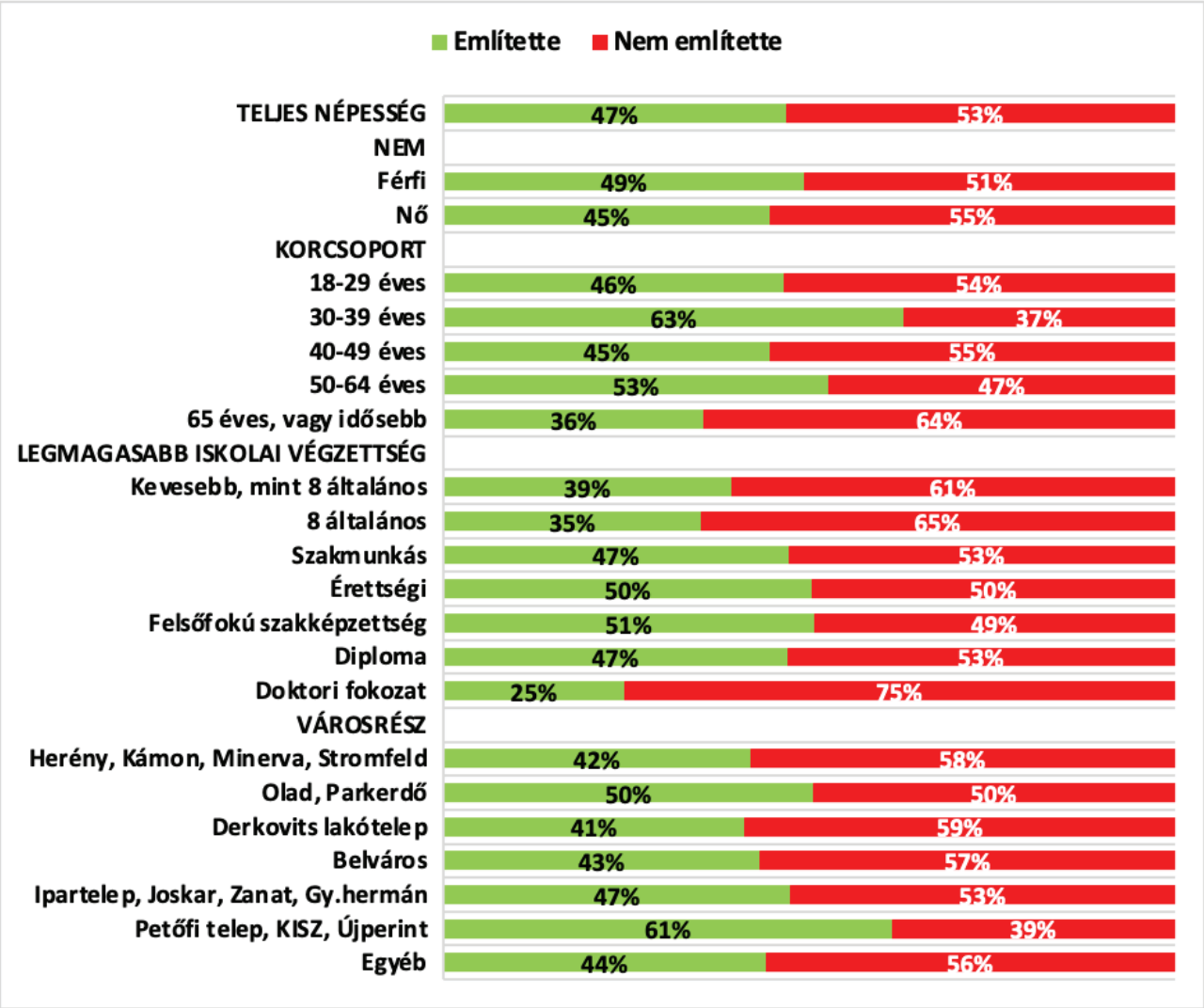

76. ábra: A megélhetés és lakhatás tekintetében az elmúlt év során, mi volt az, ami a leginkább nehézséget jelentett az Ön számára? üzemanyagárak és tömegközlekedési díjak emelkedése

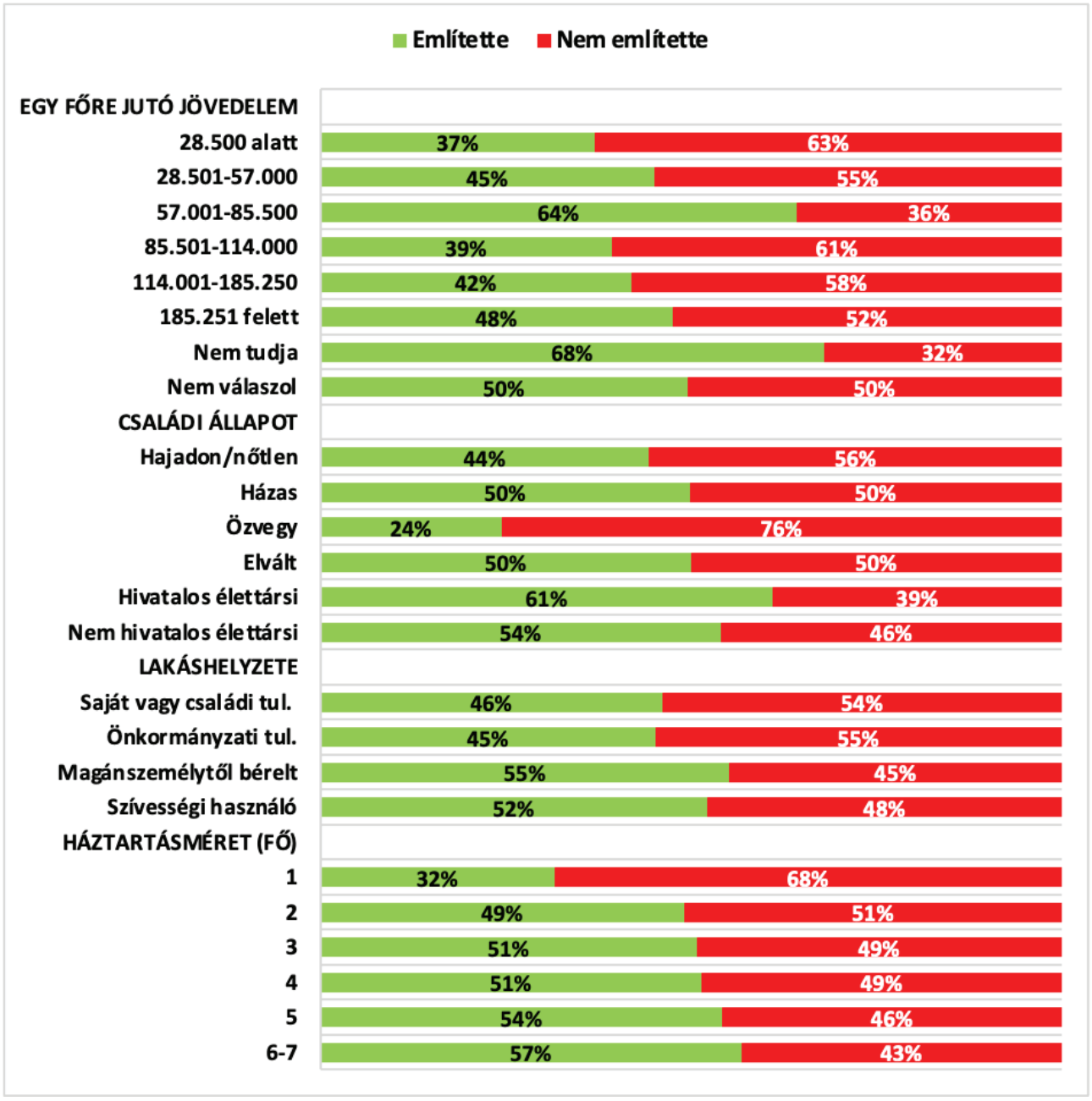

77. ábra: A megélhetés és lakhatás tekintetében az elmúlt év során, mi volt az, ami a leginkább nehézséget jelentett az Ön számára? üzemanyagárak és tömegközlekedési díjak emelkedése

Az üzemanyagárak és a tömegközlekedési díjak emelkedése a válaszadók 47%-a számára jelentett komoly nehézséget az elmúlt év során, míg 53%-uk nem tartotta ezt kiemelkedő problémának. A férfiak valamivel nagyobb arányban említették ezt (49%), míg a nők körében ez az arány 45%. Korosztályi bontásban a 30-39 évesek említették a legnagyobb arányban ezt a problémát, 63%-uk nyilatkozott arról, hogy számukra az üzemanyagköltségek növekedése jelentős nehézséget okozott. Az idősebb korosztályok körében ez az arány csökken, különösen a 65 év felettiek körében, ahol mindössze 36% jelezte, hogy ez problémát jelentett számára. Ennek oka

lehet, hogy az idősek körében visszafogottabb mértékű autóhasználat jellemző illetve, hogy a 65 év felettiek egységesen díjmentesen utazhatnak a helyi buszjáratokon a városban. Az iskolai végzettség szerinti bontásban látható, hogy az alacsonyabb végzettségűek körében valamivel kevesebben érzékelték ezt problémának. A kevesebb mint 8 általánost végzettek 39%-a, a 8 osztályt végzettek 35%-a említette ezt a gondot. Ezzel szemben a felsőfokú végzettséggel rendelkezők valamivel nagyobb arányban tartják ezt problémának, 51%-uk jelezte, hogy az üzemanyagárak és a tömegközlekedési díjak növekedése nehézséget okozott. A doktori fokozattal rendelkezők körében viszont ez az arány jelentősen alacsonyabb, csupán 25%. A városrészek között is vannak látható eltérések. A Petőfi telepen, KISZ, Újperint térségében élők körében említették a legtöbben ezt problémaként (61%), míg Herény, Kámon, Minerva és Stromfeld lakótelepen ez az arány alacsonyabb, 42%. A Belvárosban és a Derkovits lakótelepen is kevesebben tartják ezt komoly nehézségnek, az arány itt 41-43%.

A jövedelmi helyzet egyértelmű összefüggést mutat az érzékelt problémával. Az alacsonyabb jövedelműek körében kisebb arányban, míg a közepes jövedelműek körében jelentősen magasabb arányban említették ezt problémának. Az 57.000–85.500 forint közötti jövedelműek 64%-a számára ez nehézséget jelentett, míg a legalacsonyabb keresetűek közül csak 37% tartja ezt problémának. A magasabb jövedelműek körében az arány ismét csökken, a 185.251 forint felett keresők körében 48%. A családi állapot szerinti bontásban az özvegyek említették legkevésbé ezt a problémát, mindössze 24% jelezte, hogy ez nehézséget okozott. Az elváltak, házasok és élettársi kapcsolatban élők körében ennél magasabb az arány, különösen a hivatalos élettársi kapcsolatban élők esetében, ahol 61%-uk számára ez problémát jelentett.

A lakhatási forma is hatással van az érzékelt nehézségekre. A lakhatási lehetőséget magánszemélytől bérlők körében a legmagasabb az arány, 55% számára jelentett nehézséget az üzemanyag- és tömegközlekedési költségek növekedése. Az önkormányzati lakásban élők esetében ez az arány láthatóan alacsonyabb, 45%. A háztartás mérete szerint az egyedül élők kevésbé érzik problémának ezt a tényezőt (32%), míg a nagyobb háztartásokban élők körében fokozatosan nő az arány. A 6-7 fős háztartásokban élők 57%-a számára ez nehézséget jelentett.

A jövedelmi nehézségek hatása a megélhetésre

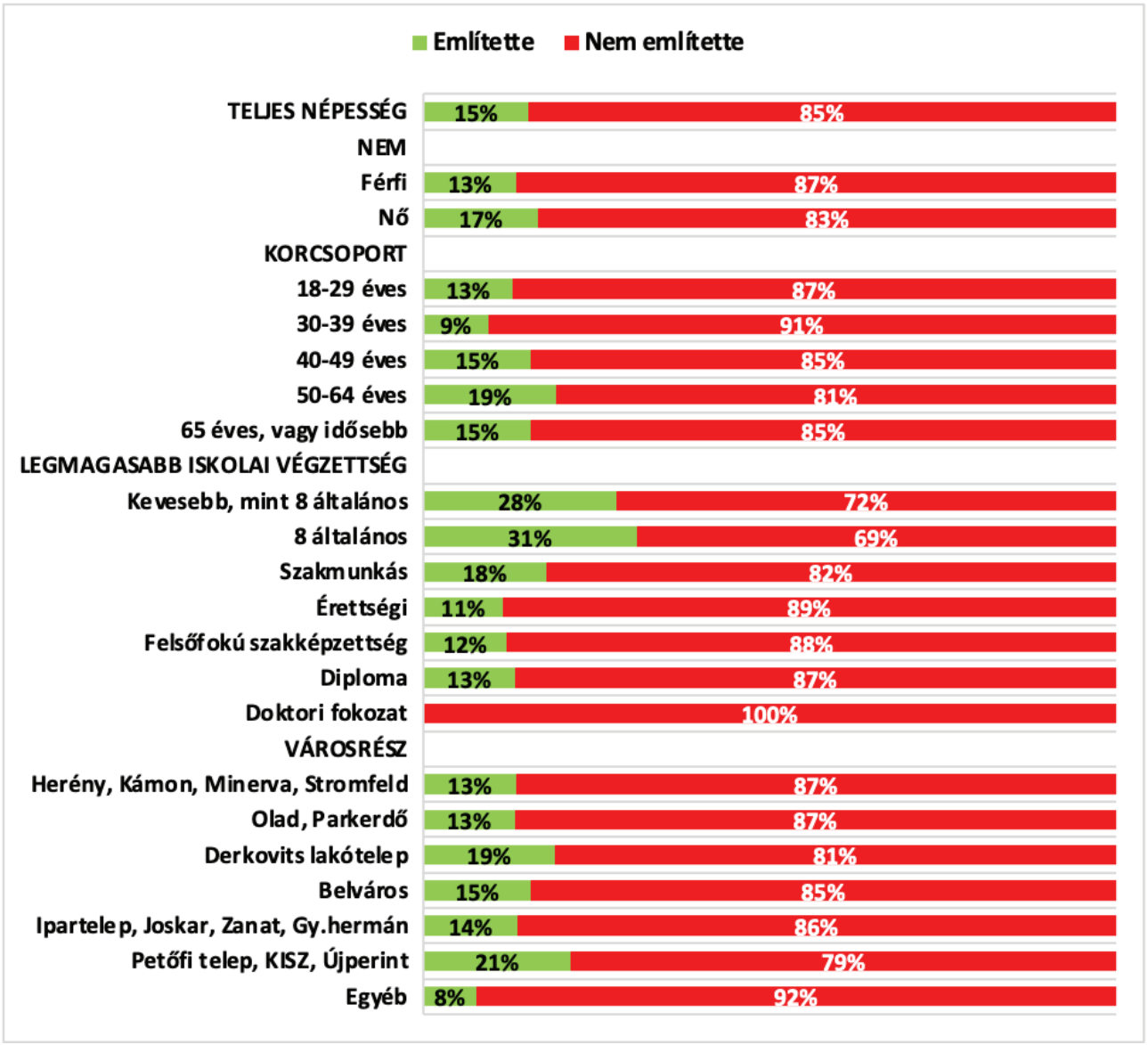

78. ábra: A megélhetés és lakhatás tekintetében az elmúlt év során, mi volt az, ami a leginkább nehézséget jelentett az Ön számára? jövedelmi nehézségek

A jövedelmi nehézségek az elmúlt évben a válaszadók mindössze 15% részének jelentettek komoly problémát, míg 85%-uk nem említette ezt kiemelkedő nehézségként. A nők azonban valamivel nagyobb arányban érzékelték ezt problémának (17%), mint a férfiak (13%). Korosztályi bontásban a 30-39 évesek a legkevésbé érintettek, csupán 9%-uk említette a jövedelmi nehézségeket, míg az 50-64 évesek körében ez az arány már 19%-ra nőtt. A fiatalabb és idősebb korosztályokban hasonlóan alacsony szinten mozog, 13-15% között. Korosztályi szempontból tehát a nyugdíj felé közeledő, de aktív életkorban élők érzékelése volt a leginkább kritikus a jövedelmi tekintetben. Az iskolai végzettség ugyanakkor jelentősen befolyásolja, árnyalja a prob-

lémát. Az alacsony végzettségűek közül kiemelkedően magas arányban érezték problémának a jövedelmi nehézségeket: a 8 általános iskolai végzettséggel rendelkezők 31%-a, a kevesebb, mint 8 általánost végzetteknek pedig 28%-a jelezte ezt. Ezzel szemben a felsőfokú végzettségűek, különösen a diplomások és doktori fokozattal rendelkezők körében ez az arány rendkívül alacsony, utóbbiaknál például senki sem említette ezt valós problémaként. A vizsgált városrészek között kisebb eltérések figyelhetők meg. A Petőfi telep, KISZ, Újperinten élők említették a legnagyobb arányban a jövedelmi nehézségeket (21%), utánuk a Derkovits lakótelepen élők következtek 19%-os problémaérzékelési indexszel.

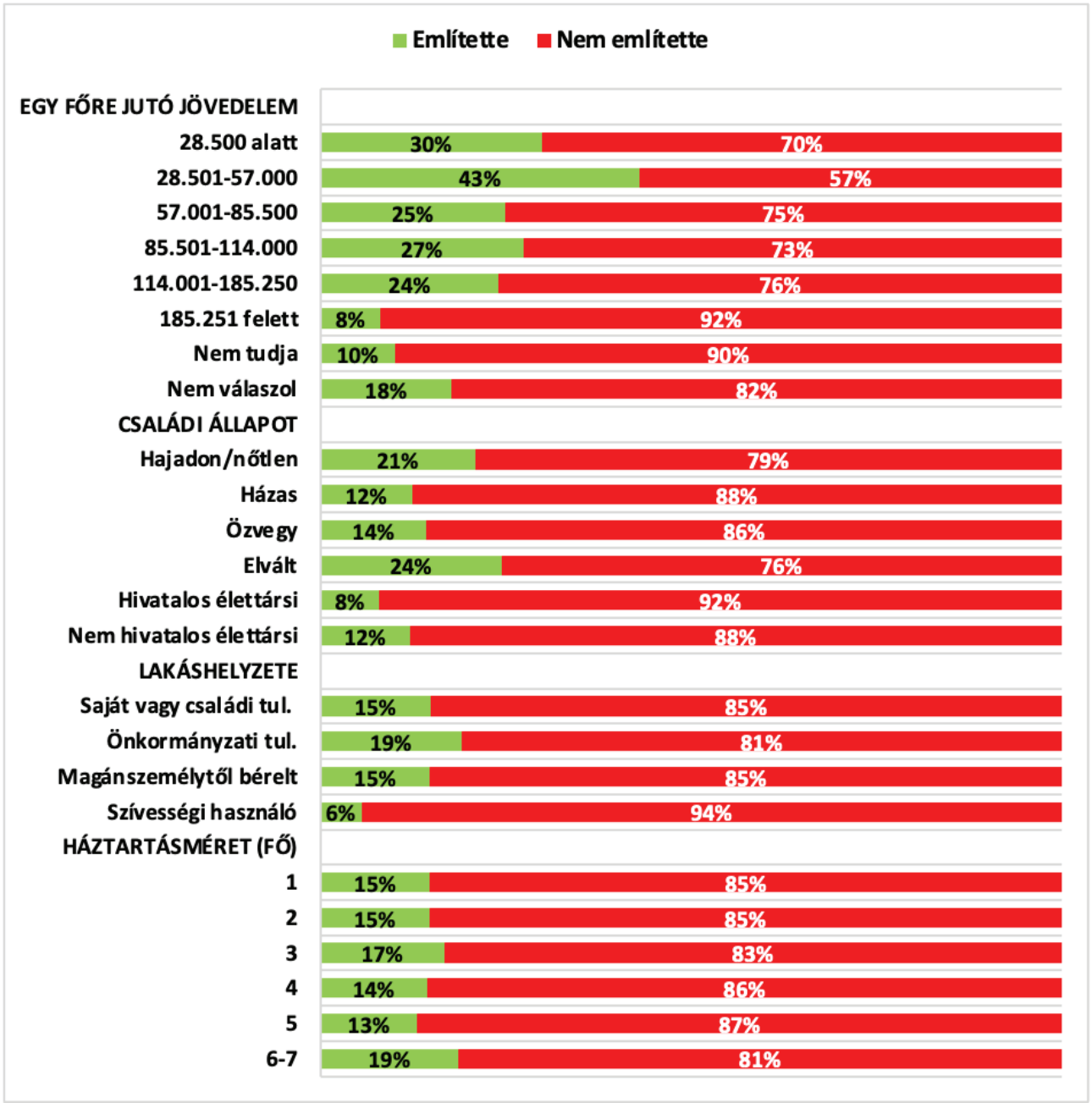

79. ábra: A megélhetés és lakhatás tekintetében az elmúlt év során, mi volt az, ami a leginkább nehézséget jelentett az Ön számára? jövedelmi nehézségek

A jövedelmi helyzet szerinti bontás egyértelmű mintázatot mutat. Az alacsony keresetűek, különösen a 28.500 forint alatti keresetűek 30%-a számára okozott nehézséget a jövedelemhiány a vizsgált időszakra (elmúlt év) vonatkozóan. A 28.501-57.000 forint közötti jövedelműeknél ez az arány 43%, míg a magasabb keresetűek körében fokozatosan csökken. A 185.251 forint felett keresőknek már csupán 8%-a tekintette ezt problémának.

A családi állapot szerinti megoszlásban a hajadonok és egyedülállók (21%) említették a legtöbben ezt a jövedelmi nehézséget, mint problémát, míg a házasok és az élettársi kapcsolatban élők körében az arány már alacsonyabb, 8-12% között alakult. Az elváltak 24%-a szintén jelentős nehézségként érzékelte a jövedelmi problémákat. A lakhatási forma is befolyásolja ezt a tényezőt. Az önkormányzati lakásokban élők 19%-a, míg a szívességi lakhatást igénybe vevők mindössze 6%-a tartotta problémának a jövedelmi nehézségeket. Viszont a saját tulajdonú, illetve magánszemélytől bérelt ingatlanokban, lakásokban élők kevésbé elégedetlenek (15-15%) a jövedelmi viszonyaikkal, mint az önkormányzati bérlakásokban élők, aminek az oka nagy valószínűséggel a nehezebb szociális helyzet, ami preferencia a szociális bérlakások esetében a bérlők kijelölésénél. A háztartás mérete szerinti bontásban kisebb eltérések figyelhetők meg a jövedelmi nehézségek tapasztalása tekintetében. Az egy- és kétfős háztartásokban élők körében az arány 15%, míg a nagyobb, 6-7 fős háztartásokban ez valamivel magasabb, 19%.

Az önkormányzati közösségi szolgáltatások lakossági igénybevétele

A telefonos reprezentatív lakossági felmérésnek a lakhatás és megélhetés vizsgálata mellett másik fontos fókusza az Önkormányzat által biztosított különböző közszolgáltatások igénybevételének, illetve az azokkal való elégedettség-elégedetlenség mérése volt. A kérdőív 17. kérdése keretében arra voltunk kíváncsiak, hogy a felsorolt 10 városi közszolgáltatást milyen mértékben veszik igénybe a felmérésbe bevont lakosok. Ennek összefoglalója olvasható az alábbiakban.

Az egészségügyi alapellátások lakossági igénybevételének dimenziója

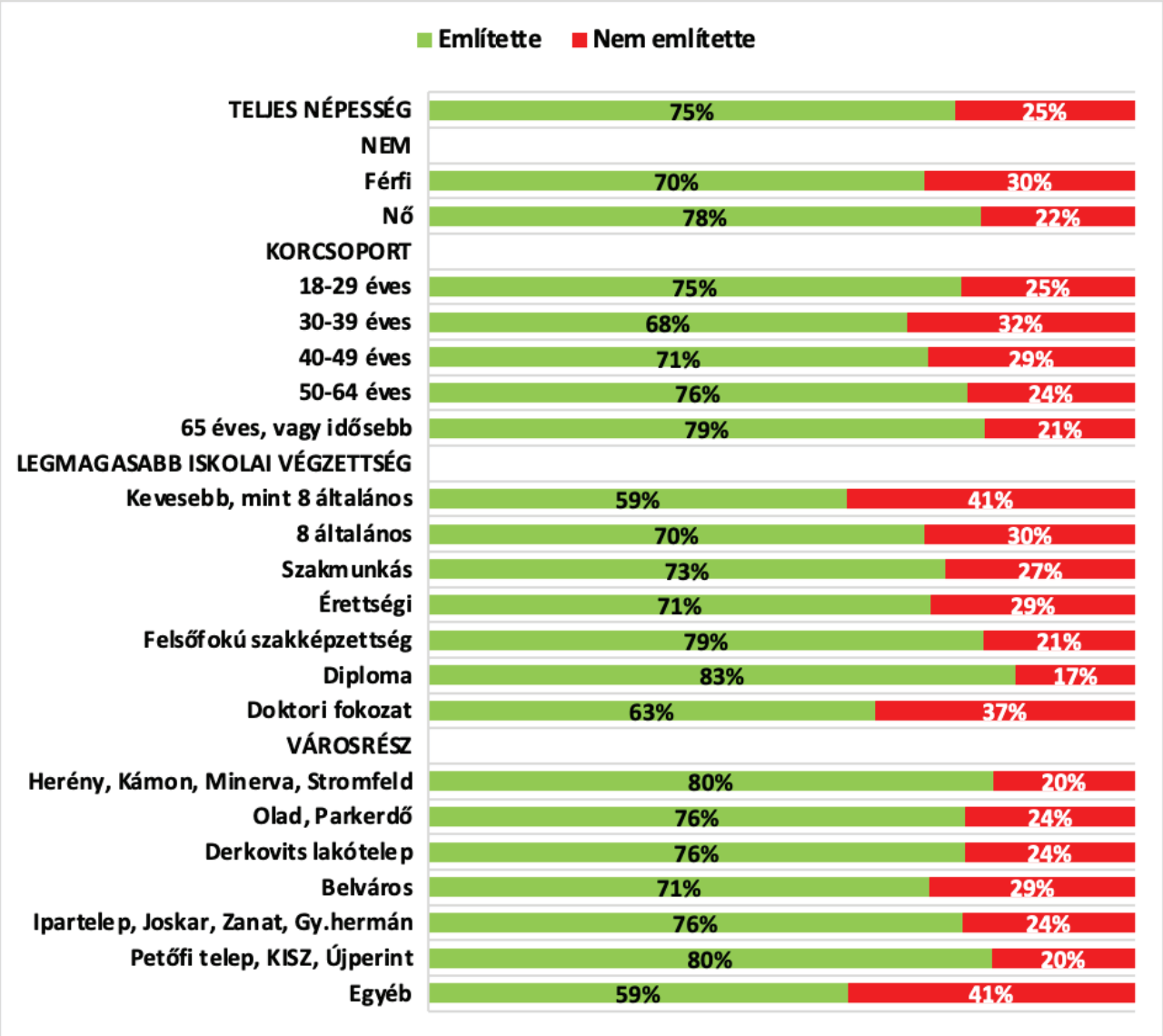

80. ábra: Milyen, a Önkormányzat által biztosított közösségi szolgáltatásokat vesz igénybe Ön vagy az Önnel egy háztartásban élő személy az alábbiak közül? egészségügyi alapellátás

Az egészségügyi alapellátás igénybevétele a válaszadók többsége számára mindennapos valóságot jelent: a teljes minta 75%-a jelezte, hogy ő maga vagy háztartásának valamely tagja használja ezt a szolgáltatást – ezzel magasan kiemelkedett a vizsgált tíz önkormányzati közösségi szolgáltatási típus közül. A nemek (férfi-nő) közötti megoszlásban a nők körében jellemzően magasabb arányban jellemző (78%), míg a férfiak esetében ez valamivel alacsonyabb (70%). Korosztályi bontásban a 65 év felettiek körében a legmagasabb az alapellátás igénybevétele (79%), ami az életkor előrehaladtával együtt járó egészségügyi szükségletek növekedésével magyarázható. A legkevésbé a 30–39 évesek élnek ezzel a lehetőséggel (68%), míg a többi korosztály esetében az arány jellemzően 70% felett mozog.

Az iskolai végzettség is szoros kapcsolatot mutat az ellátás igénybevételével: a diplomások körében a legmagasabb (83%), míg a doktori fokozattal rendelkezők esetében ez meglepően alacsonyabb (63%) – bár ők valóban nagyon kevesen vannak a teljes mintában, ahogy a társadalomban is. Az alacsony végzettséggel rendelkezők, különösen a 8 osztálynál kevesebbet végzettek körében (59%), alacsonyabb az ellátás használatának aránya. A városrészek közti eltérések nem annyira számottevőek, de azért megfigyelhető, hogy Herény, Kámon, Minerva, Stromfeld lakótelepen, valamint a Petőfi telep, KISZ, Újperint városrészben az átlagnál is magasabb arányt mutat (80% felett), ami viszont érdekes, hogy a Belvárosban (71%) legalább 5%-kal alacsonyabb az egészségügyi alapellátások igénybevétele, mint a vizsgált többi városrészben.

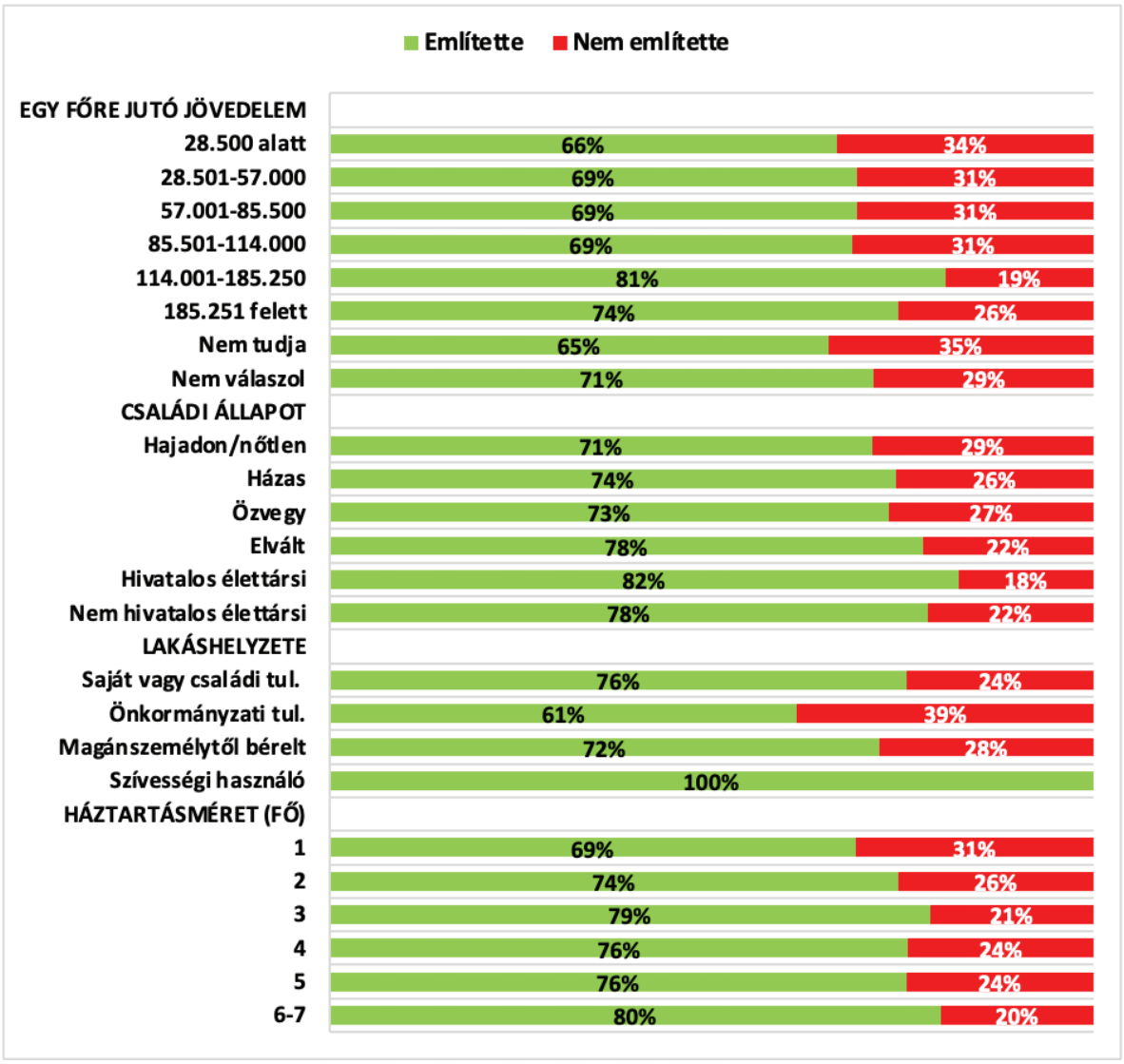

81. ábra: Milyen, a Önkormányzat által biztosított közösségi szolgáltatásokat vesz igénybe Ön vagy az Önnel egy háztartásban élő személy az alábbiak közül? egészségügyi alapellátás

A jövedelmi helyzet szintén befolyásolja az egészségügyi alapellátások igénybevételét: a közepes jövedelműek, különösen a 114.001–185.250 forint között keresők 81%-a veszi igénybe az ellátásokat. A legalsó jövedelmi kategóriában (28.500 forint alatt) ez az arány már csak 66%. A családi állapot szerint a hivatalos élettársi kapcsolatban élők körében a legmagasabb az igénybevétel (82%), míg a hajadonok és nőtlenek körében ez némileg alacsonyabb (71%). A lakhatási forma szerint a saját tulajdonú lakásban élők (76%) és a magánszemélytől bérlők (72%) aránya magas, míg az önkormányzati lakások lakóinak csak 61%-a él ezzel a szolgáltatással. Érdekesség, hogy a szívességi lakáshasználók körében 100%-os az ellátás igénybevétele. Háztartásméret szerint a legnagyobb, 6–7 fős háztartásokban élők mutatják a legmagasabb arányt (80%), míg a kisebb, 1–2 fős háztartásokban élők esetében az arány némileg alacsonyabb, de továbbra is meghaladja a 70%-ot az egészségügyi alapellátást igénybe vevők aránya.

Az óvodai ellátás lakossági igénybevételének dimenziója

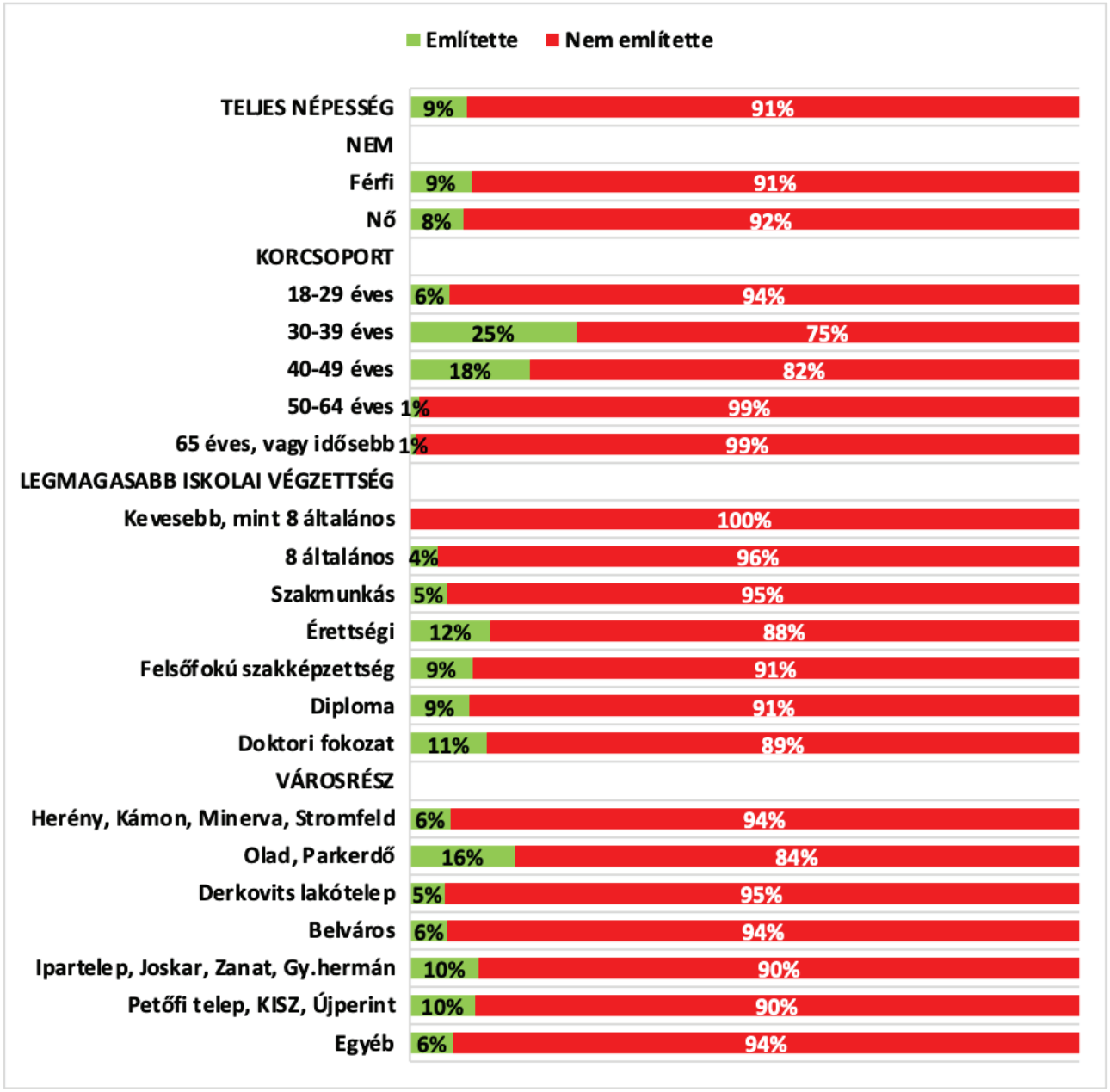

82. ábra: Milyen, az Önkormányzat által biztosított közösségi szolgáltatásokat vesz igénybe Ön vagy az Önnel egy háztartásban élő személy az alábbiak közül? óvodai szolgáltatás

Az óvodai szolgáltatások igénybevételére vonatkozó kérdésnél a teljes népesség 9%-a jelezte, hogy érintett, míg 91% nem veszi igénybe ezt a szolgáltatást. A férfiak és a nők válaszai között nincs jelentős eltérés, mindkét nemnél hasonló arányban fordul elő az óvodai szolgáltatások igénybevétele (férfiaknál 9%, nőknél 8%). A korcsoportok közötti megoszlásból egyértelműen látszik, hogy a 30-39 éveseknél – mint nagy valószínűséggel a legtöbb óvodás gyermek szülői kohorsza - a legmagasabb az érintettek aránya, 25%-uk említette, hogy igénybe veszik az óvodai

szolgáltatást. A 40-49 évesek körében is viszonylag magas, 18%-os az arány, míg a fiatalabb (18-29 éves) és idősebb (50 év feletti) korosztályokban ez már lényegesen alacsonyabb – előbbieknél 6%, utóbbiaknál 1%. Az iskolai végzettség szerinti bontás alapján az érettségizettek körében 12%, míg a doktori fokozattal rendelkezők esetében 11% az óvodai szolgáltatások igénybevételének aránya. Az alacsonyabb végzettségűek, például a 8 általánost végzettek vagy a szakmunkás végzettséget szerzettek, ennél kisebb arányban (4-5%) említették ezt a lehetőséget.

A városrészek közötti különbségeknél érdemes kiemelni, hogy az Olad, Parkerdő városrészben a válaszadók 16%-a használja az önkormányzati óvodai szolgáltatásokat, míg más területeken ez az arány 5-10% között mozog.

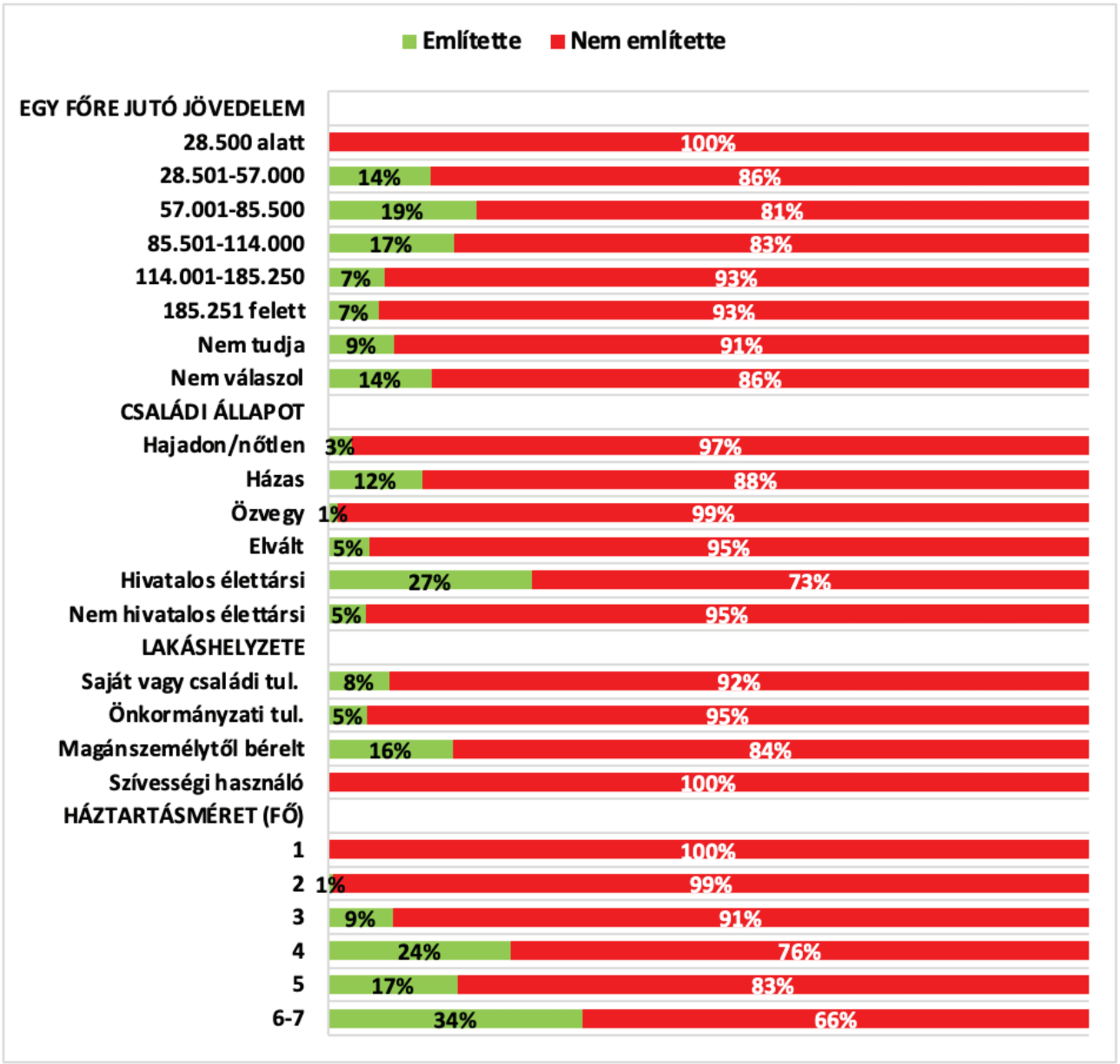

83. ábra: Milyen, a Önkormányzat által biztosított közösségi szolgáltatásokat vesz igénybe Ön vagy az Önnel egy háztartásban élő személy az alábbiak közül? óvodai szolgáltatás

Az alacsony jövedelműek (28.500 Ft alatt) körében senki nem említette az óvodai szolgáltatások igénybevételét,[39] míg a közepes jövedelemkategóriákban (57.001-114.000 Ft között) 14-19% között mozog az arány. A magasabb jövedelműek (114.001 Ft felett) körében ez az arány alacsonyabb, mindössze 7%. Családi állapot szerint a hivatalos élettársi kapcsolatban élők 27%-a, míg a házasok 12%-a említette, hogy használja az óvodai szolgáltatásokat – ez már önmagában is jelez egy sajátos életmódbeli jellegzetességet, hogy egyre több gyermek születik kifejezetten élettársi kapcsolatban. Az elváltak, az egyedülállók (hajadon, nőtlen) és az özvegyek körében viszont szinte alig fordult elő az igénybevétel, 1-5% között. A lakáshelyzet szerinti bontás azt mutatja, hogy a magánszemélytől bérelt ingatlanban élők körében a legmagasabb az óvodai szolgáltatásokat használók aránya (16%), míg az önkormányzati bérlakásokban és saját tulajdonú ingatlanokban élők körében ez az arány látványosan kisebb 5-8%. Az egy vagy két fős háztartásokban gyakorlatilag nincs óvodai szolgáltatást használó válaszadó, míg a nagyobb háztartásokban ez sokkal gyakoribb. A háromfős háztartásokban 9%, a négyfős háztartásokban 24%, az ötfős háztartásokban 17%, míg a hat-hét fős háztartásokban már 34%-os az óvodai szolgáltatásokat igénybe vevők aránya – vagyis a gyerekszámmal egyenesen korrelál az óvodai szolgáltatás igénybevétele.

[39] Ez természetesen nem jelenti azt, hogy a valóságban nincs egyetlen rendkívül alacsony jövedelmű sem, aki igénybe venné a városi óvodákat, de a minta reprezentativitásából fakadóan nagy valószínűséggel roppant csekély lehet a valóságos számuk is.

A kulturális intézményi szolgáltatások lakossági igénybevételének dimenziója

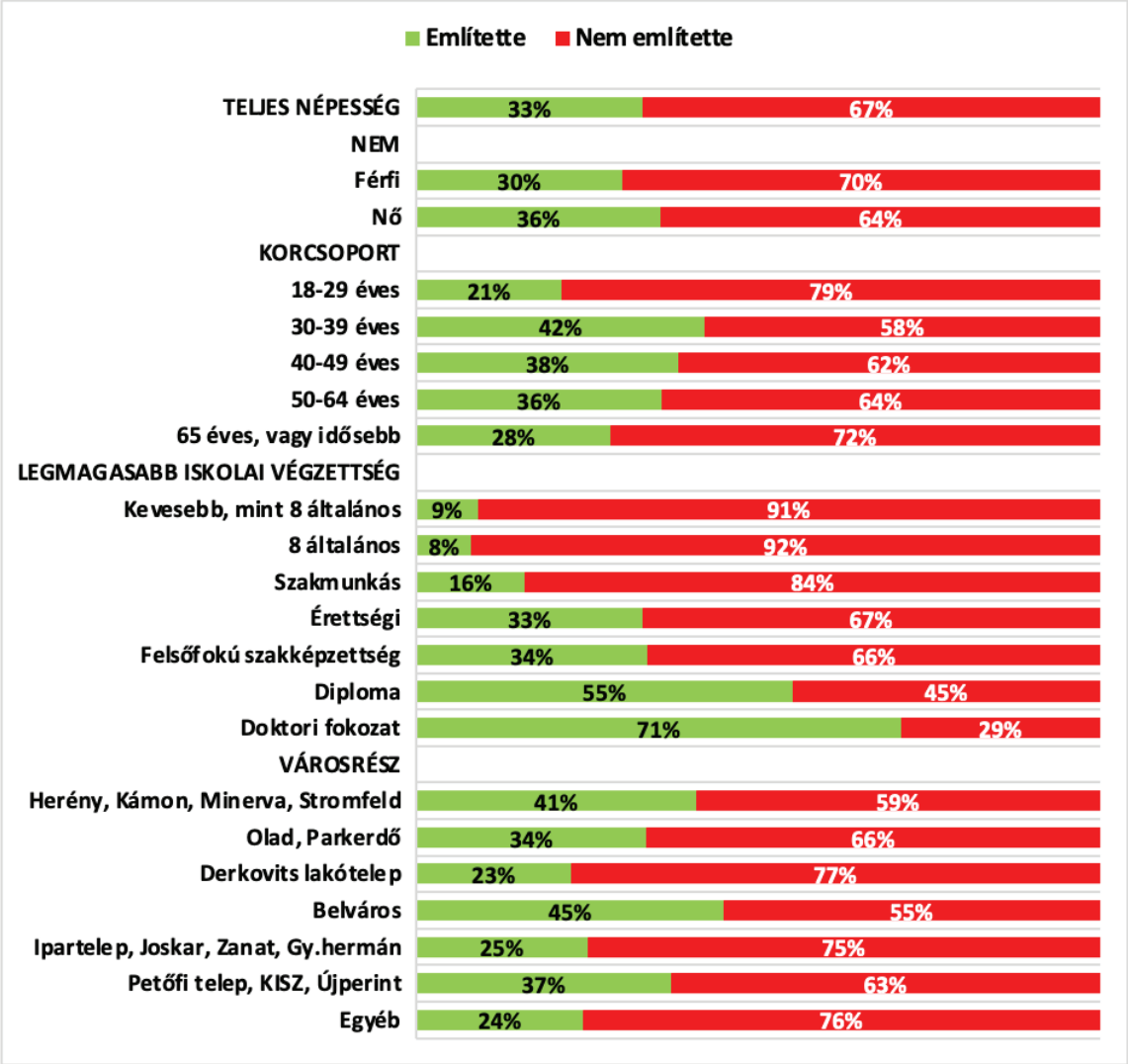

84. ábra: Milyen, a Önkormányzat által biztosított közösségi szolgáltatásokat vesz igénybe Ön vagy az Önnel egy háztartásban élő személy az alábbiak közül? kulturális intézményi szolgáltatások

Jelentős igénybevételről beszélhetünk a kulturális intézményi szolgáltatások (könyvtár, múzeum stb.) tekintetében, a teljes minta 33%-a érintett az adott válaszok alapján. A nők valamivel aktívabbak (36%), mint a férfiak (30%). A korcsoportok között a legalacsonyabb igénybevétel a legfiatalabb (18-29 évesek: 21%) és a legidősebbek (65 év és felettiek: 28%) kohorsz esetében, a többinél 36-42% között alakult. Ez felveti a két említett korosztály esetében a korábbiakhoz képest célzottabb szolgáltatási portfólió kialakítását a kulturális szolgáltatásoknál. Az iskolai végzettségnél talán ennél a közszolgáltatási típusnál detektálható leginkább a közvetlen korreláció: minél magasabb egy városban élők iskolai végzettsége, annál szélesebb a kulturális érdeklődése és aktivitása a kapcsolódó szolgáltatások terén. Városrészi vonatkozásban kiemelkedik a Belváros, ahol az érintett lakók helyesen 45%-a igénybe vevő, illetve Herény, Kámon, Minerva, Stromfeld lakótelep (41%). A legalacsonyabb az Ipartelep, Joskar-Ola,

Zanat, Gyöngyöshermán városrészen (25%) valamint a Derkovits lakótelepen (23%) – talán a kulturális közszolgáltatási portfólió területi „szétterítésében" lehetne ezt a differenciát mérsékelni.

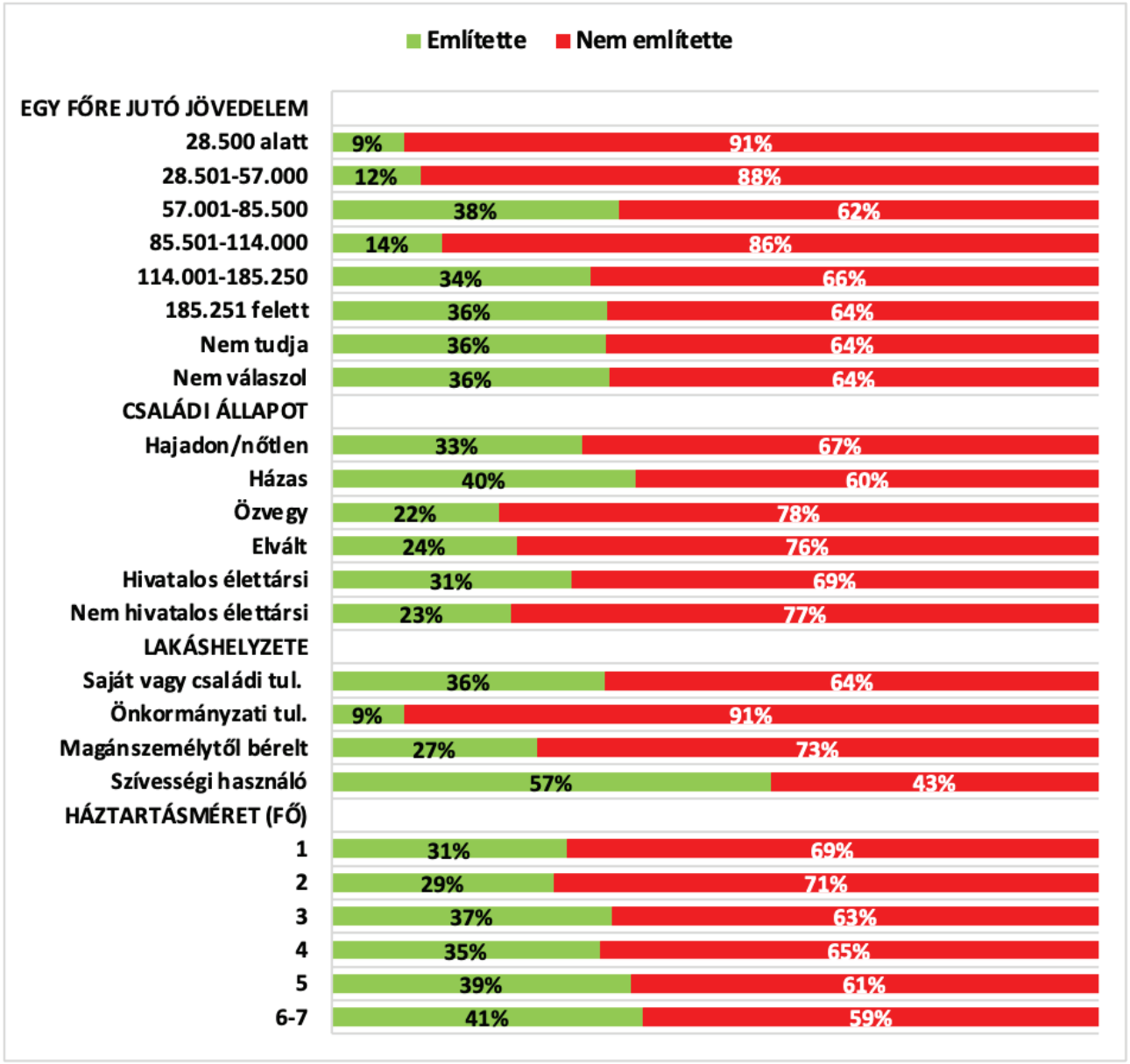

85. ábra: Milyen, az Önkormányzat által biztosított közösségi szolgáltatásokat vesz igénybe Ön vagy az Önnel egy háztartásban élő személy az alábbiak közül? kulturális intézményi szolgáltatások

Az alacsony jövedelműek (28.500 Ft alatt) mindössze 9%-a része, míg a közepes jövedelműek már 34-38%-ban használják a kulturális intézményeket. A legmagasabb jövedelmi kategóriákban az arány 36%, vagyis a magasabb jövedelem elősegíti a kulturális szolgáltatások elérését – közvetlen korreláció fennállása figyelhető meg. A családi állapot szerint a házasok körében a legmagasabb az érintettség (40%), míg az egyedülállók (33%) és az özvegyek (22%) kevésbé vesznek részt ilyen intézményi, közösségi programokon. Az elváltak és élettársi kapcsolatban élők közepes részvételt mutatnak. A lakáshelyzet szerinti megoszlás érdekes mintázatot mutat.

Az önkormányzati bérlakásban élők csak 9%-ban említették a kulturális szolgáltatások használatát, míg a saját tulajdonú ingatlanban élők körében ez az arány 36%. A magánszemélytől bérelt ingatlanokban élők esetében ez az arány 27%. A háztartásméret alapján a legnagyobb háztartásokban (6-7 fő) a legmagasabb a részvételi arány (41%), míg az egyszemélyes háztartásokban ez az érték már csak 31%.

A közösségi közlekedési szolgáltatás lakossági igénybevételének dimenziója

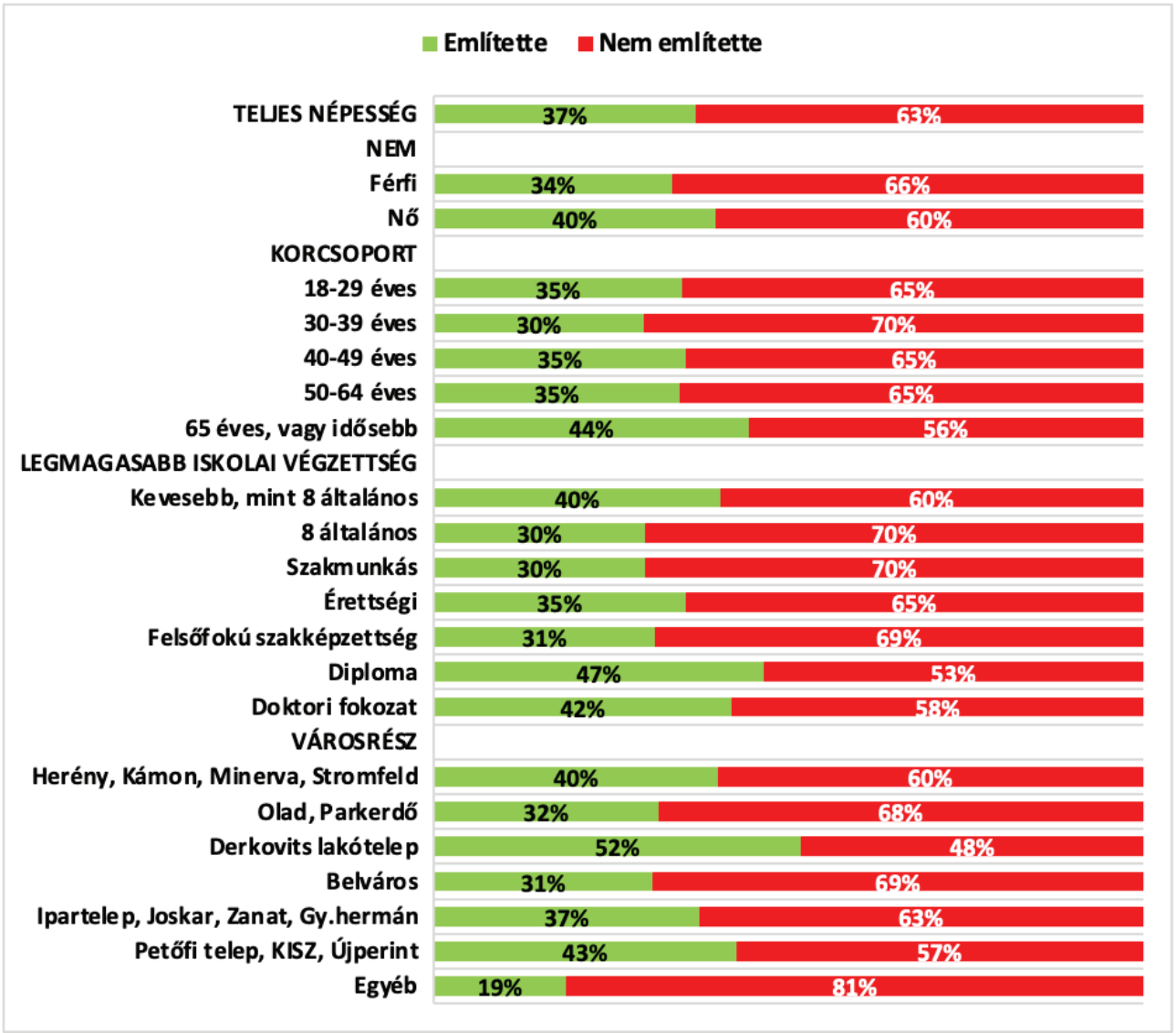

86. ábra: Milyen, a Önkormányzat által biztosított közösségi szolgáltatásokat vesz igénybe Ön vagy az Önnel egy háztartásban élő személy az alábbiak közül? közösségi közlekedési szolgáltatás

A közösségi közlekedési szolgáltatás (városi buszjáratok) használatára vonatkozó adatok alapján a válaszadók 37%-a él ezzel a lehetőséggel, míg 63%-uk nem veszi igénybe. A nők körében valamivel magasabb a használati arány (40%), mint a férfiaknál (34%), ami arra utalhat, hogy a közösségi közlekedés a nők számára gyakrabban része a mindennapi rutinnak. Korosztályi megoszlásban a legmagasabb arányban – megint csak nem meglepő módon - a 65 év felettiek használják a szolgáltatást (44%), míg a legalacsonyabb arány a 30–39 évesek körében figyelhető meg (30%). Ez utóbbi korcsoport vélhetően nagyobb arányban használ saját gépjárművet, míg az idősebbek jobban támaszkodnak a közösségi közlekedésre. Iskolai végzettség szerint a diplomások (47%) és a doktori fokozattal rendelkezők (42%) használják legnagyobb arányban, míg a 8 osztályt vagy szakmunkás végzettséget szerzettek körében ez az arány jóval alacsonyabb (kb. 30%).

Területi bontásban jelentős eltérések figyelhetők meg: a Derkovits lakótelepen élők több mint fele (52%) használja a közösségi közlekedést, míg a Belváros, valamint Olad, Parkerdő térségekben ez az arány alacsonyabb (31–32%). A többi vizsgált városrészen a két érték között alakult a városi buszos közlekedést használók aránya (37-40-43%).

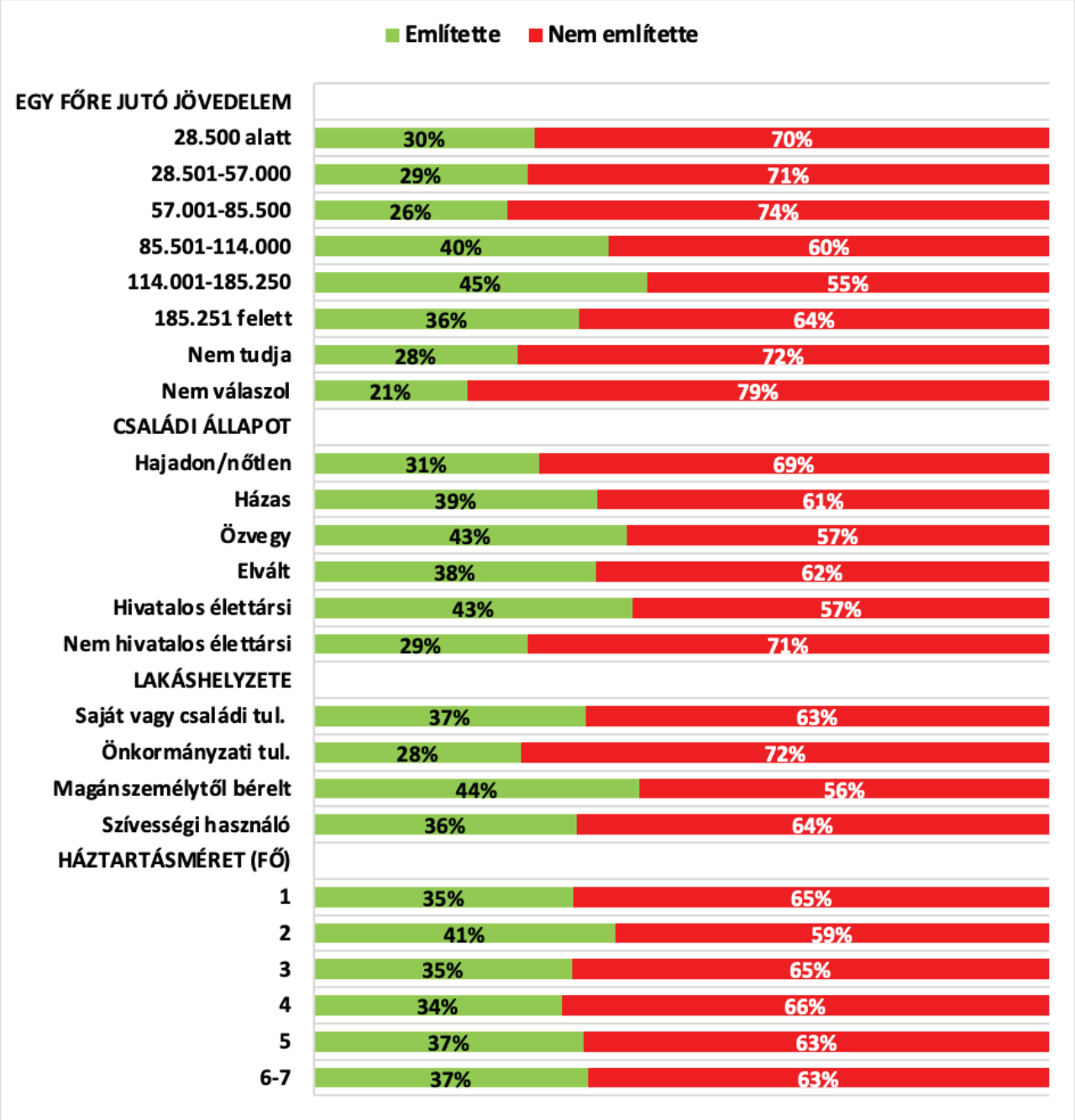

87. ábra: Milyen, a Önkormányzat által biztosított közösségi szolgáltatásokat vesz igénybe Ön vagy az Önnel egy háztartásban élő személy az alábbiak közül? közösségi közlekedési szolgáltatás

A jövedelmi helyzet tekintetében az alacsony keresetűek (28.500 Ft alatt) 30%-ban, míg a közepes jövedelemmel rendelkezők már 40–45%-ban használják a közösségi közlekedést. A magas jövedelműek (185.251 Ft felett) körében ez az arány viszont csökken (36%), ami a saját gépjármű gyakoribb használatát sejteti. Családi állapot szerint az özvegyek és a hivatalos élettársi kapcsolatban élők használják legnagyobb arányban (43%) a közlekedést, míg az egyedülállók és elváltak körében ez valamivel alacsonyabb (31–38%).

Lakáshelyzet alapján a magánszemélytől bérlők használják legnagyobb arányban (44%) a közösségi közlekedést, míg az önkormányzati bérlakásban élők csak 28%-ban. A saját tulajdonú lakásban élők aránya 37%, amely közel esik az összátlaghoz. Háztartásméret szerint a különbségek mérsékeltek, 35–41% között mozog a használat. A legnagyobb, 6–7 fős háztartásokban élők körében az arány enyhén magasabb (37%).

Az egyéb közösségi szolgáltatások lakossági igénybevételének dimenziója

Több vizsgált közszolgáltatási területen a város lakosságát reprezentáló kutatási mintán nagyon alacsony, összességében 10% alatti igénybevételt mutatnak az adatok. Ezért a részletes diagram-alapú elemzések helyett, ezeknél csak rövid leírást közlünk az igénybevétel paramétereiről.

Az idősellátások lakossági igénybevételét a válaszadók 3%-a jelölte meg, kizárólag a 40 év feletti korosztályokból, természetesen kiemelkedik a 65 év feletti nyugdíjas kohorsz, akiknek mintegy 8%-a állította, hogy igénybe veszi az Önkormányzat által biztosított idősellátásokat. Városrészi tekintetben kiemelkedik a Herény, Kámon, Minerva, Stromfeld lakótelep és az Ipartelep, Joskar-Ola, Zanat, Gyöngyöshermán városrészek 5-5%-os aránnyal, a többi városrészben az adatok 2-4% között szóródtak, a Derkovits lakótelepi adat a legalacsonyabb (2%). Családi állapot tekintetében az idősellátások igénybe vevői között magasabb az özvegyek (7%) és az elváltak (9%) aránya.

A bölcsődei szolgáltatásokat a teljes minta 2% része veszi igénybe, főként a 30-39 évesek, valamint a közepes jövedelemkategóriába tartozók. Az iskolai végzettség szerinti eltérések alapján a magasabb végzettségűek valamivel nagyobb arányban említették ezt a szolgáltatást. A városrészek és lakáshelyzet szerinti megoszlásban jelentős különbségek nem tapasztalhatók, de a nagyobb háztartásokban élők között valamivel gyakoribb az igénybevétel.

A családsegítő és gyermekjóléti szolgáltatásokat a válaszadók mindössze 2%-a említette, míg 98%-uk nem veszi igénybe ezeket az Önkormányzat által biztosított közösségi szolgáltatásokat. Az igénybevétel aránya az egyes társadalmi csoportok között minimális eltéréseket mutat, azonban a 30-39 évesek, az alacsonyabb jövedelműek és a hivatalos élettársi kapcsolatban élők valamivel nagyobb arányban használják ezeket a szolgáltatásokat. Az alacsony igénybevételi arány arra utalhat, hogy a teljes szolgáltatási spektrummal a lakosok még a folyamatos népszerűsítő és kommunikációs tevékenység, kampányok mellett sincsenek minden esetben tisztában.

A fogyatékkal élők számára nyújtott önkormányzati közösségi szolgáltatásokat a válaszadók közvetlen környezetében szinte egyáltalán nem veszik igénybe – a teljes minta 1%-a. Az igény-

bevétel aránya minden társadalmi-demográfiai csoportban rendkívül alacsony, ami arra utalhat, hogy ezek a szolgáltatások nem elég ismertek, nem elérhető a rászorulók számára, vagy nem felelnek meg az igényeknek.[40]

Hasonló a helyzet a pszichiátriai és szenvedélybetegeknek nyújtott önkormányzati szolgáltatások tekintetében is. Az érintettek (a megkérdezettek alig 1%-a jelezte az igénybevételt) aránya rendkívül alacsony minden vizsgált demográfiai csoportban, de a legalacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkezők, az alacsony jövedelműek – ezek, mint klasszikus hátrányos helyzetű csoportok -, valamint az egyedül élők valamivel nagyobb eséllyel jelezték, hogy érintettek lehetnek. A városrészek közötti különbségek minimálisak, és az önkormányzati bérlakásokban élők körében egyáltalán nem fordult elő említés.

A hátrányos helyzetű fiatalok támogatásának igénybevételére vonatkozó kérdésnél a válaszadók alig 2%-a jelezte, hogy érintett, így a túlnyomó többség (98%) nem említette, hogy érintett lenne ebben a kérdésben. Az érintettek elsősorban a fiatalabb korosztályból, az alacsonyabb végzettséggel rendelkezők közül és az alacsony jövedelműek köréből kerülnek ki. A városrészek és lakáshelyzet szerinti különbségek minimálisak, és a nagyobb háztartásokban élők körében szinte egyáltalán nem fordul elő az ilyen támogatások igénybevétele.

Az önkormányzati közösségi szolgáltatások minőségével való elégedettség

A vizsgált önkormányzati közösségi szolgáltatások esetében az igénybevétel (mint mennyiségi aspektus) mellett az elégedettség-elégedetlenség (mint minőségi aspektus) a másik fontos empirikus tényező, amit a kérdőív 18. kérdésének keretében egy 1-5 fokozatú skálán mértük a reprezentatív mintán.

[40] A fogyatékkal élők szombathelyi helyzetével kapcsolatban így nem a kvantitatív kutatások (telefonos reprezentatív, véleményládás) hanem sokkal inkább a kvalitatív civil prominenskutatás keretében tudtunk valid információkat szerezni – *lásd a két civil fókuszcsoport tapasztalatait leíró fejezetet!*

Az önkormányzati közösségi szolgáltatásokkal való lakossági elégedettség dimenziója

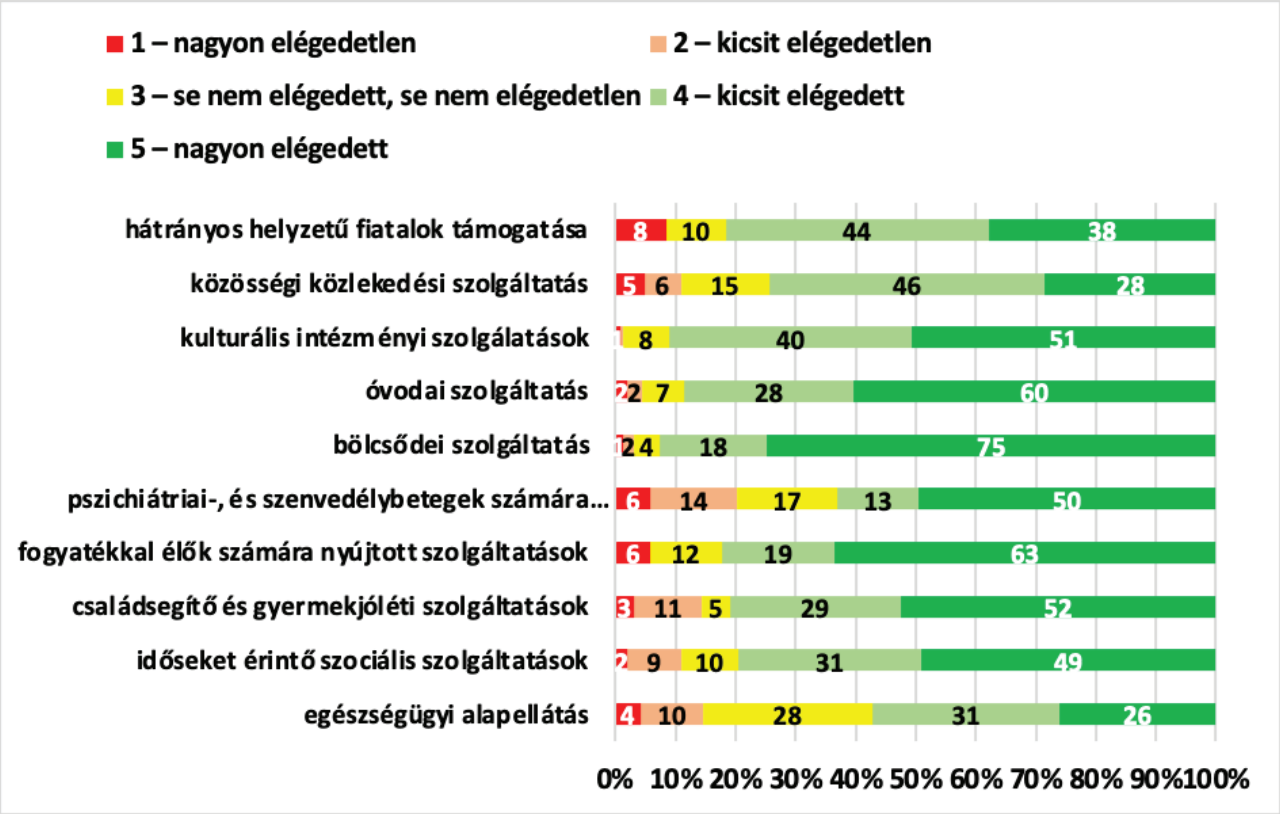

88. ábra: Mennyire elégedett az Ön által igénybe vett önkormányzati közszolgáltatás minőségével egy 1-től 5-ig terjedő skálán? (Azok válasza, akik igénybe vették)

A válaszadók elégedettsége az önkormányzati közszolgáltatásokkal egy 1-5 fokozatú skálán jelentős eltéréseket mutat az egyes szolgáltatási területeken. A legelégedettebbek a bölcsődei és óvodai szolgáltatásokkal voltak, ahol a válaszadók háromnegyede, illetve közel kétharmada maximálisan vagy nagymértékben elégedett. Hasonlóan pozitív megítélést kaptak a fogyatékkal élők számára nyújtott szolgáltatások, valamint a családsegítő és gyermekjóléti szolgáltatások, ahol az elégedettség szintje is 50% felett van – miközben ezen szolgáltatások igénybevétele rendkívül alacsony, amint azt láttuk korábban. A kulturális intézményi szolgáltatások szintén kedvező megítélésben részesültek, bár itt már megjelent egy mérsékeltebb, de érezhető arányú semleges vélemény is. Az időseket érintő szociális szolgáltatások esetében az elégedettek aránya valamivel alacsonyabb, és a bizonytalanok, illetve a kevésbé elégedettek száma is magasabb.

A közösségi közlekedési szolgáltatásról (városi buszközlekedés) már vegyesebb a kép, bár az elégedettség még mindig viszonylag magas. Ezzel szemben az egészségügyi alapellátás már megosztóbbnak bizonyult: itt a válaszadók jelentős része semleges véleményt fogalmazott meg, miközben az elégedetlenek aránya sem elhanyagolható. Nem a szolgáltatások fejleszté-

sére van szükség, hanem azok népszerűsítésére kérdéskörre érkezett válaszok alapján látható, hogy ezen szolgáltatások népszerűsítését előtérbe kell helyezni.

Az egészségügyi alapellátásokkal való lakossági elégedettség dimenziója

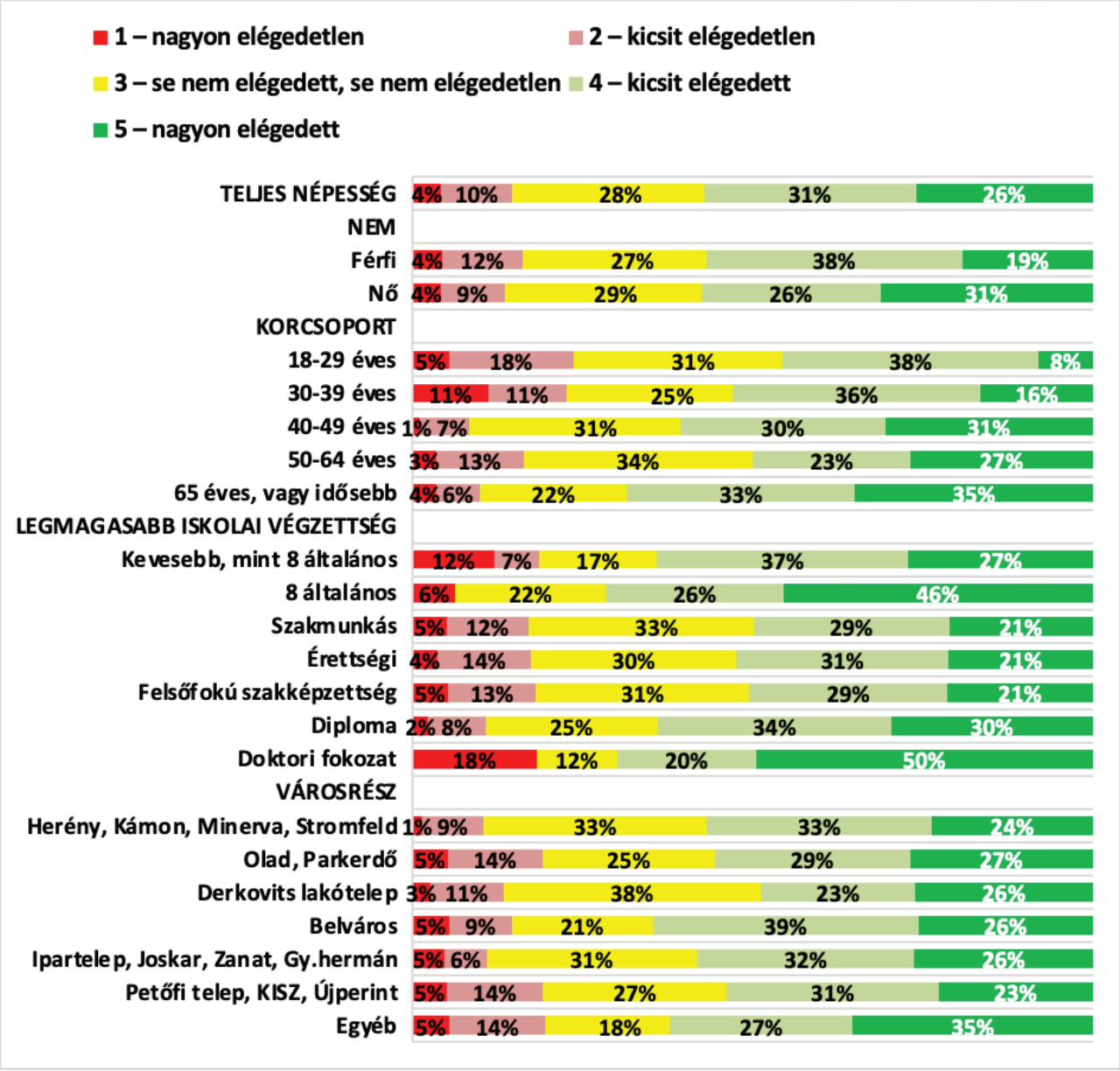

89. ábra: Mennyire elégedett az Ön által igénybe vett önkormányzati közszolgáltatás minőségével egy 1-től 5-ig terjedő skálán? egészségügyi alapellátás (Azok válasza, akik igénybe vették)

Az egészségügyi alapellátás megítélése a válaszadók körében vegyes képet mutat, összességében inkább a közepesen pozitív értékelések dominálnak. A teljes népesség szintjén a válaszadók 26%-a nagyon elégedett, míg 31% része kicsit elégedett, tehát az összesen elégedett arány meghaladja az 50%-ot. A nemek közötti eltérés minimális, azonban a férfiak között valamivel

magasabb a kicsit elégedettek aránya (38%), míg a nők körében a nagyon elégedettek aránya magasabb (31%).

Korosztályos bontásban látható, hogy a 18–29 évesek között az elégedettségi szint alacsonyabb, itt a nagyon elégedettek aránya csupán 8%, miközben a semleges és kicsit elégedett vélemények dominálnak.[41] A 30–39 évesek esetében az elégedetlenek aránya valamivel magasabb, és az elégedettek aránya alacsonyabb, mint az idősebb korcsoportokban. Az 50 év felettiek körében az elégedettségi szint összességében növekszik, különösen a 65 év felettiek esetében, ahol a nagyon elégedettek aránya 35%. Az iskolai végzettség szerinti bontás érdekes különbségeket mutat. Azok körében, akik legfeljebb 8 általánost végeztek, az elégedettség kiugróan magas, különösen azoknál, akiknek csak alapfokú végzettségük van (46% részük nagyon elégedett). Ezzel szemben a doktori fokozattal rendelkezők körében sokkal magasabb az elégedetlenek aránya, különösen a nagyon elégedetleneké, amely 18%.

Városrészek szerint a legmagasabb elégedettség a Herény, Kámon, Minerva és Stromfeld városrészekben figyelhető meg, ahol az elégedettek aránya meghaladja a 60%-ot. A legkevésbé elégedettek a Derkovits lakótelepen, ahol a „kicsit" és „nagyon elégedett" választ a városrészből a reprezentatív mintába bekerülők 49%-a választotta. Az elégedetlenség („nagyon elégedetlen, kicsit elégedetlen) minden városrészben 20% maradt, de kiemelkedett közülük az Olad, Parkerdő és a Petőfi telep, KISZ, Újperint városrészek (19-19%).

[41] Fontos látni, hogy az egészségügyi alapellátást igénybevétele tekintetében – *lásd az előzőekben! – a 18-29 éves korosztály körében magasabb volt, mint a 30-39 éves és a 40-49 éves kohorszoknál. Tehát a magasabb szintű elégedetlenség fontos oka lehet körükben, hogy a Z generáció körében már eleve magasabb szintű elvárások dominálhatnak, amikor az egészségügyről gondolkodnak.*

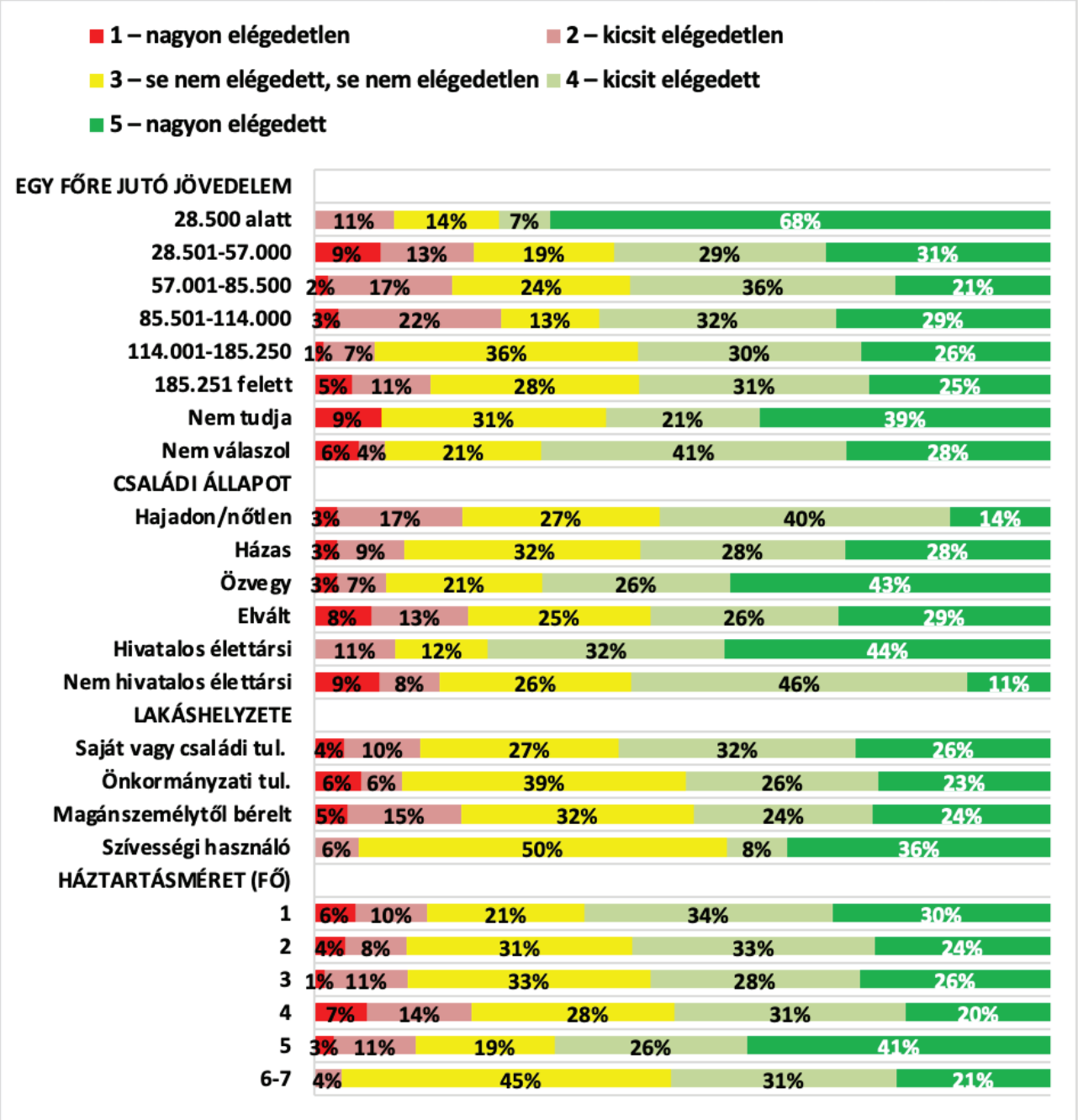

90. ábra: Mennyire elégedett az Ön által igénybe vett önkormányzati közszolgáltatás minőségével egy 1-től 5-ig terjedő skálán? egészségügyi alapellátás (Azok válasza, akik igénybe vették)

A jövedelem szerinti bontás egyértelműen azt mutatja, hogy a legmagasabb jövedelmi kategóriába tartozók közepesen elégedettek, míg a legalacsonyabb jövedelműek körében a nagyon elégedettek aránya a legmagasabb (68%). Az alacsonyabb közepes jövedelműek (57 000–114 000 forint között) elégedetlenebbek, míg a magasabb közepes jövedelműek (114 000 felett) elégedettebbek, de itt is jellemző a semleges álláspont. A családi állapot szerinti bontásban az özvegyek és az élettársi kapcsolatban élők mutatják a legnagyobb elégedettséget, míg az elváltak és a hivatalos élettársi kapcsolatban élők körében az elégedetlenség aránya magasabb. A

lakhatási helyzet tekintetében a magántulajdonban lévő ingatlanban élők elégedettebbek az egészségügyi alapellátással, míg az önkormányzati bérlakásban élők között magasabb az elégedetlenek aránya. A háztartásméret alapján az egyedül élők és a nagyobb háztartások (5 fő felett) mutatnak kiemelkedő elégedettséget, míg a kisebb, 2-3 fős háztartásokban élők között magasabb a semleges vagy elégedetlen válaszok aránya.

A kulturális intézményi szolgáltatásokkal való lakossági elégedettség dimenziója

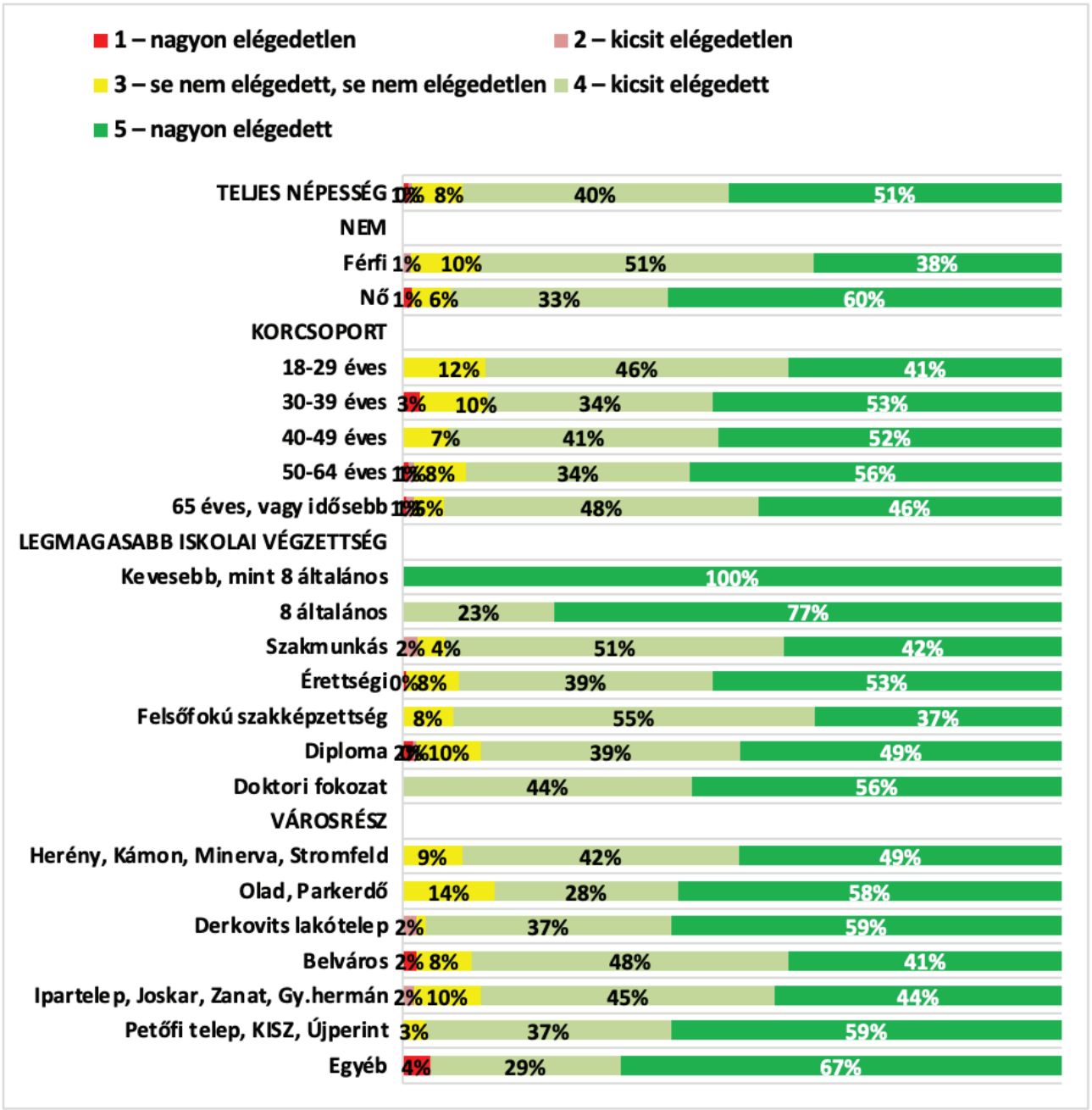

91. ábra: Mennyire elégedett az Ön által igénybe vett önkormányzati közszolgáltatás minőségével egy 1-től 5-ig terjedő skálán? kulturális intézményi szolgálatások (Azok válasza, akik igénybe vették)

A kulturális intézményi szolgáltatások megítélése összességében kifejezetten pozitív, hiszen a válaszadók többsége elégedett volt velük. A teljes népesség szintjén a nagyon elégedettek aránya 51%, míg további 40% kicsit elégedett, tehát a pozitív vélemények aránya meghaladja a 90%-ot. Az elégedetlenek aránya minimális alig 1%, és a semlegesek aránya is mindössze 8% - ez egységesen nagyon pozitív képet fest a kulturális intézményi szolgáltatások városi megítéléséről. A nemek közötti eltérés mérsékelt, de megfigyelhető, hogy a nők körében az elégedettség magasabb, 60%-uk nagyon elégedett, míg a férfiaknál ez az arány 38%. A férfiak körében ugyanakkor láthatóan, közel 20%-kal magasabb a csak kicsit elégedettek aránya, mint a nőknél – ez a diszkrepancia azonban inkább csak az elégedettség árnyalását jelenti, de lényegében mindkét nemnél az elégedettség dominál

Korosztályos bontásban a legfiatalabb, 18–29 éves korcsoport mutat némi elégedetlenséget, 12% kicsit elégedetlen, és az elégedettségük szintje is alacsonyabb a többi korcsoporthoz képest. Ezzel szemben a 30–39 és a 40–49 évesek körében az elégedettség mértéke jelentősen növekszik, míg az 50 év felettiek csoportjában a kifejezetten elégedettek aránya már 56%-ra emelkedik. Az iskolai végzettség szempontjából nagy különbségek tapasztalhatóak. Azok, akik legfeljebb 8 általános iskolát végeztek, teljes mértékben elégedettek, míg az érettségizettek és diplomások körében valamivel magasabb a semleges véleményt képviselők aránya. A doktori fokozattal rendelkezők körében viszont jelentősebb elégedetlenség figyelhető meg, ami arra utalhat, hogy az igényeik más szempontok mentén alakulnak.

A városrészek szerinti bontás azt mutatja, hogy az elégedettség egységesen konstans az egyes vizsgált városrészekben, ugyanakkor a „nagyon elégedett” és a csak „kissé elégedett” árnyalatok között láthatunk differenciákat, érdekes módon egyedül a Belvárosban alakult úgy, hogy a kulturális intézményi szolgáltatásokkal csak kissé elégedettek aránya meghaladta a nagyon elégedettekét – előbbi 48%, utóbbi 41%.

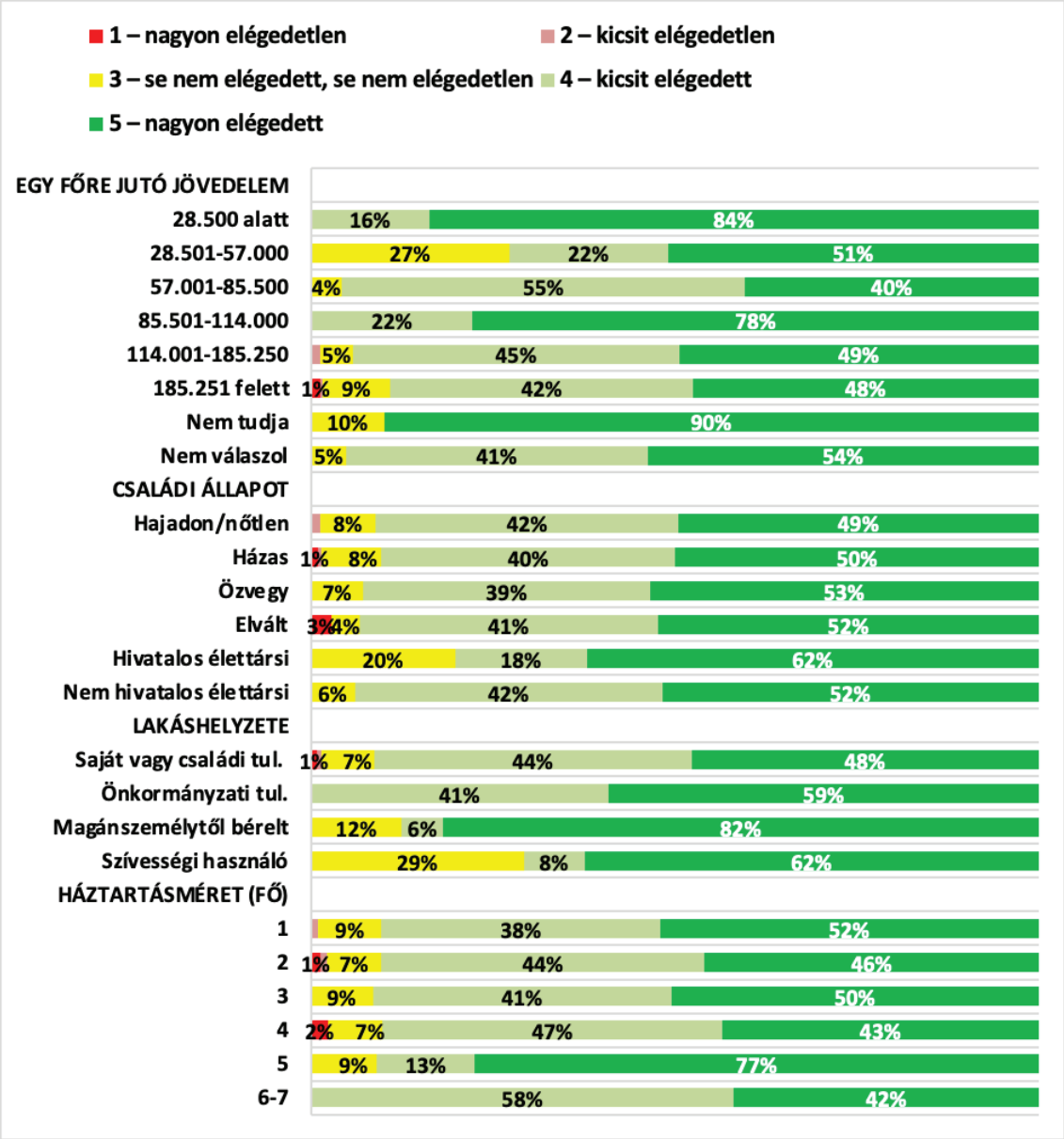

92. ábra: Mennyire elégedett az Ön által igénybe vett önkormányzati közszolgáltatás minőségével egy 1-től 5-ig terjedő skálán? kulturális intézményi szolgálatások (Azok válasza, akik igénybe vették)

A jövedelem szerinti vizsgálat azt mutatja, hogy a legalacsonyabb jövedelműek és a nagyon magas jövedelműek is láthatóan elégedettek, az adatok közül egyedül az szembetűnő, hogy az alsó-középosztályhoz (28.501-57.000 Ft egy főre eső havi jövedelem) tartozók körében a legmagasabb a semleges válaszok aránya (27%). Összességében az összes vizsgált jövedelmi csoport esetében egységesen pozitív a kulturális intézményi szolgáltatások megítélése. A családi állapot szerinti vizsgálat azt mutatja, hogy a házasok, özvegyek és nem hivatalos élettársi kapcsolatban élők az átlagnál elégedettebbek. Az elváltak körében tapasztaltunk egy 3%-os elégedetlenséget, de a teljes lakossághoz képest ez is csak minimális.

Lakhatási helyzet szerint a magántulajdonban élők, illetve az önkormányzati bérlakásokban lakók körében magas az elégedettség, míg a szívességi használók körében ez alacsonyabb, de az is csak a semleges véleményen lévők magasabb arányából fakad, valamint kiugró a nagyon elégedettek aránya azok körében, akik magánszemélyektől bérelnek lakást. A háztartásméret szerint a nagyobb háztartásokban (jó eséllyel nagycsaládosok) élők valamivel elégedettebbek, míg az egy-két fős háztartásokban élők között nagyobb a semleges véleményt képviselők aránya. De kifejezetten elégedetlenek alig-alig voltak a reprezentatív mintában.

A közösségi közlekedési szolgáltatással való lakossági elégedettség dimenziója

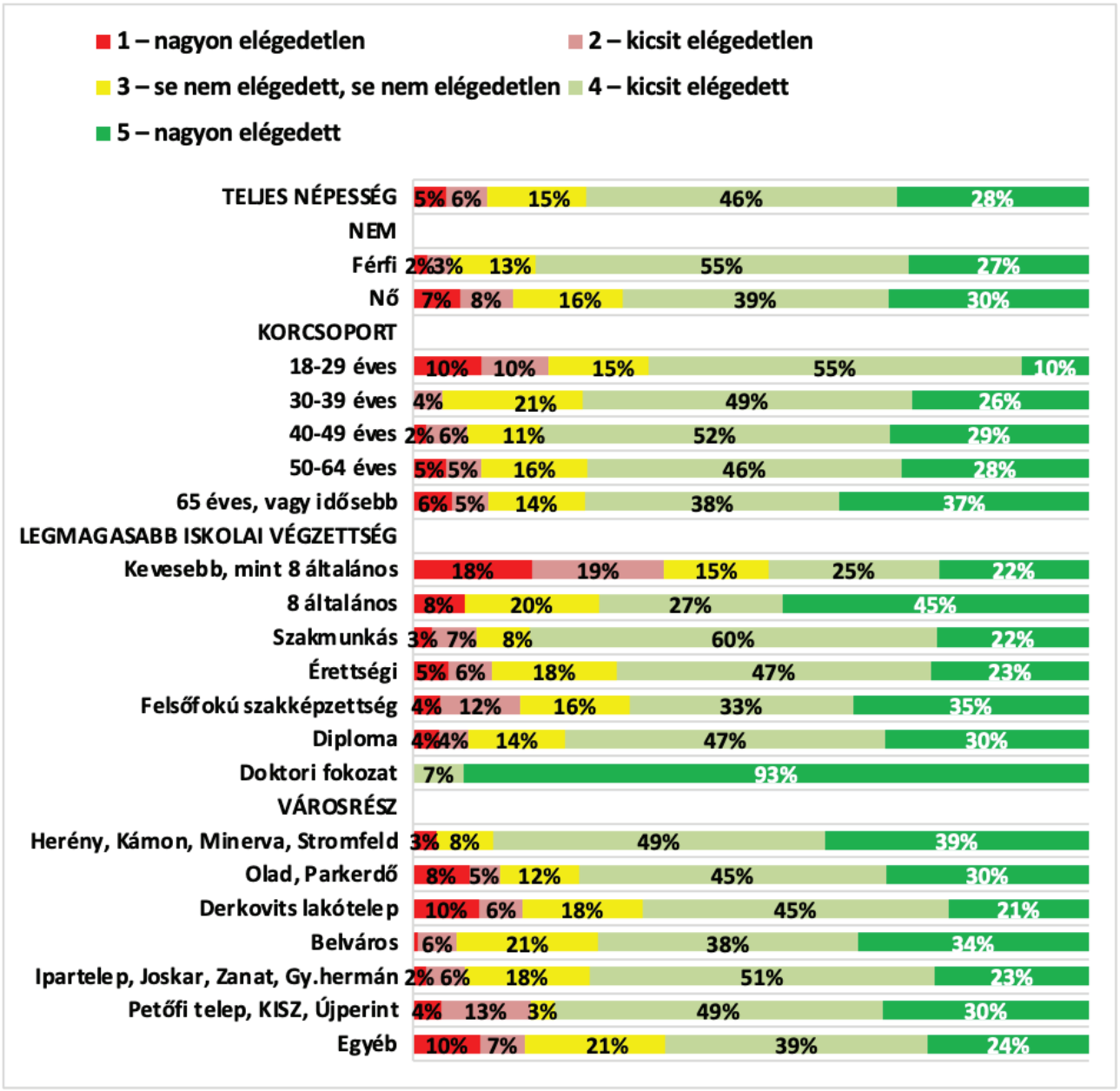

93. ábra: Mennyire elégedett az Ön által igénybe vett önkormányzati közszolgáltatás minőségével egy 1-től 5-ig terjedő skálán? közösségi közlekedési szolgáltatás (Azok válasza, akik igénybe vették)

A közösségi közlekedési szolgáltatás minőségével kapcsolatos elégedettséget vizsgáló adatokból kiderül, hogy az emberek többsége inkább pozitívan vélekedik. Az összes válaszadó körében a legtöbben a „kicsit elégedett" vagy „nagyon elégedett" válaszokat adták, ami azt mutatja, hogy a városi buszos közlekedést – mint a kizárólagos helyi közösségi közlekedés - összességében elfogadható színvonalúak a lakosok körében. Ugyanakkor megfigyelhető egy bizonyos fokú elégedetlenség is, amely főként a fiatalabb korosztályokban és az alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkezők körében tapasztalható (18-29 évesek körében 20%, a kevesebb, mint 8 általánossal rendelkezők körében pedig 37% az elégedetlenek aránya). Nemek szerinti bontásban a férfiak valamivel elégedettebbek, mint a nők, ami a válaszaikban is megmutatkozik: náluk magasabb a „kicsit elégedett" és „nagyon elégedett" válaszok aránya. A nők körében viszont valamivel többen vannak, akik „kicsit elégedetlennek" érzik a közlekedési szolgáltatásokat. Korosztályok szerint a 18–29 évesek kiugróan elégedetlenebbek az átlagnál, náluk a „nagyon elégedetlen" és „kicsit elégedetlen" válaszok aránya láthatóan magasabb, mint a többi kohorsz esetében. Ugyanakkor a legidősebb korcsoportnál a nyugdíjaskorú 65 év felettiek körében, akik legnagyobb arányban 44%-ban használják a városi buszokat[42] – szintén magas, 75%-os elégedettségi arányt („kicsit elégedett" 38%, „nagyon elégedett" 37%) láthatunk, talán ez a legfontosabb korosztályi információ, ami megszületett a közösségi közlekedési szolgáltatás értékelése esetében. A 18-29 év közöttiek relatíve magasabb elégedetlensége valószínűleg összefügghet azzal, hogy az idősebbek más szempontok alapján értékelik a közösségi közlekedést, mint a fiatalabbak, így például akár jobban megbecsülik a rendelkezésre álló, elérhető szolgáltatási lehetőségeket. Az iskolázottság esetében is láthatunk különbségeket. Azok, akik kevesebb mint 8 általánost végeztek, kimagasló arányban elégedetlenek, míg a magasabb végzettségűek – különösen a diplomások és a doktori fokozattal rendelkezők – láthatóan elégedettebbek a közlekedési szolgáltatásokkal.

A vizsgált városrészek szerint jelentős eltérések mutatkoznak. A viszonylag jelentős 40%-os igénybevétel mellett Herény, Kámon és Stromfeld lakói az átlagnál jóval elégedettebbek – a hat városrésznél egyedül itt haladja meg az elégedettek aránya a 80%-ot. A Derkovits lakótelepen, ahol a legnagyobb 52%-os a városi buszok igénybevétele, egyedül itt maradt az elégedettek aránya 70% alatt („nagyon elégedett" 21%, „kicsit elégedett" 45%). Érdekes, hogy a legalacsonyabb, mindössze 31%-os igénybevétel által jellemzett Belvárosban a második legalacsonyabb volt az elégedettek aránya (72%). Ezen kutatási adatokat érdemes annak fényében vizsgálni, hogy milyen az egyes városrészek elérhetősége, a közlekedési infrastruktúra (pl. a járatok sűrűsége) állapota, valamint az igénybevétel kérdése – különösen ez utóbbi tényező miatt a Derkovits lakótelep a közösségi közlekedés által leginkább érintett, érzékeny terület.

[42] Lásd az egyes közösségi szolgáltatások igénybevételénél!

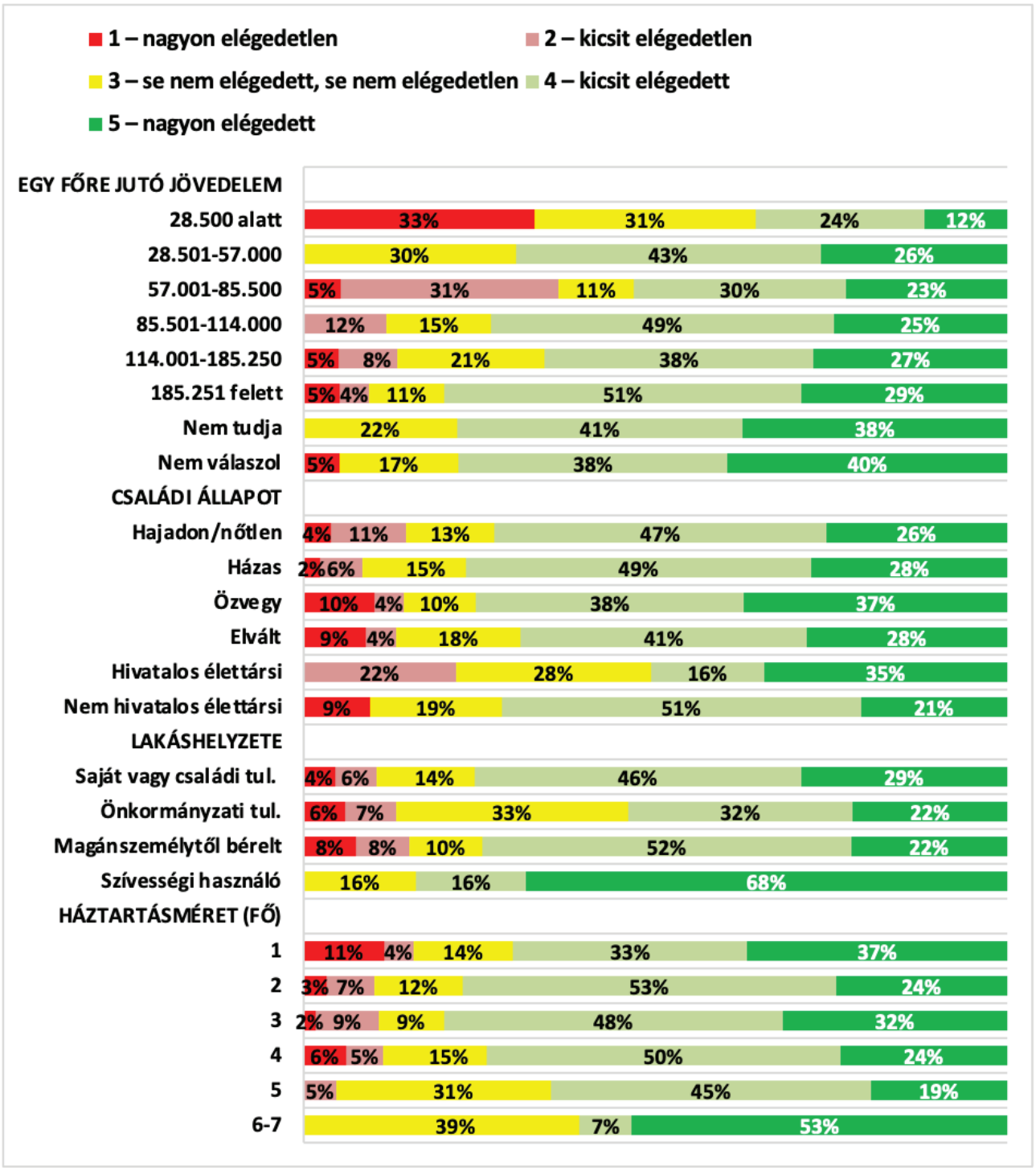

94. ábra: Mennyire elégedett az Ön által igénybe vett önkormányzati közszolgáltatás minőségével egy 1-től 5-ig terjedő skálán? közösségi közlekedési szolgáltatás (Azok válasza, akik igénybe vették)

A jövedelemszint arányában a legalacsonyabb jövedelműek körében nagyon, mondhatni kiugróan magas az elégedetlenség, különösen azok között, akik 28.500 forint alatti egy főre jutó jövedelemmel rendelkeznek – csak körükben magasabb a „nagyon elégedetlenek" 33%-os aránya, mint az összes többi jövedelmi sáv esetében együttvéve. Ezzel szemben a magasabb jö-

vedelműek – különösen a 185.251 forint felett keresők, akik körében 80%-os az elégedettségi arány – jellemzően elégedettebbek, ami arra utalhat, hogy a közlekedési szolgáltatások igénybevételének módja és minősége szoros összefüggésben áll az anyagi helyzettel.

A családi állapot szerinti adatok azt mutatják, hogy az özvegyek és az elváltak körében valamivel magasabb az elégedetlenség, míg a házasok és a nem hivatalos élettársi kapcsolatban élők inkább elégedettek. Az is figyelemre méltó, hogy a hivatalos élettársi kapcsolatban élők körében szintén magasabb a semlegesek és kissé elégedetlenek aránya. A lakáshelyzet szempontjából említésre méltó, hogy az önkormányzati tulajdonú lakásban élők körében látványosan magasabb a semleges véleményen lévők aránya (33%), emiatt körükben a legkisebb a mért elégedettség, de esetükben sem beszélhetünk kiugró elégedetlenségről. Hozzájuk képest a saját ingatlantulajdonnal rendelkezők, a magánszemélytől bérlők és szívességi lakáshasználók között pozitívabb a városi buszközlekedés megítélése. Nehéz kimutatni, hogy a közlekedési infrastruktúra és szolgáltatás elérhetősége, az azzal való elégedettség milyen közvetlen összefüggésben van azzal, hogy ki milyen tulajdonú lakásban él. A háztartásméret szerint az egyedül élők és a nagyobb háztartások (6-7 fő) elégedettségi szintje mutat eltéréseket: az egyedül élők körében több az elégedetlen válasz, míg a nagyobb háztartásoknál az arányok vegyesebbek – az egyedül élők körében mért 11%-os „nagyon elégedetlen” mutató önmagában annyi, mint az összes többi háztartásméreti kategóriában. Ez felveti annak a lehetőségét, hogy a közlekedési szolgáltatások igénybevétele másként jelenik meg a különböző méretű háztartások esetében, illetve az egyedülállók bizonyos szituációkhoz való a többségtől akár nagyobb mértékben eltérő attitűdjeit.

Összességében az adatok azt mutatják, hogy a közösségi közlekedési szolgáltatásokkal való elégedettséget számos tényező befolyásolja, köztük az életkor, az iskolai végzettség, a jövedelmi helyzet és a lakókörnyezet. Bár az általános elégedettségi szint viszonylag magas, egyes társadalmi csoportok – különösen a fiatalabbak, az alacsonyabb jövedelműek és az alacsonyabb iskolai végzettségűek – nagyobb arányban elégedetlenek, tapasztalnak problémákat vagy hiányosságokat a városi közösségi szolgáltatással kapcsolatban.

Közösségi közlekedés az igénybevétel dimenziójában

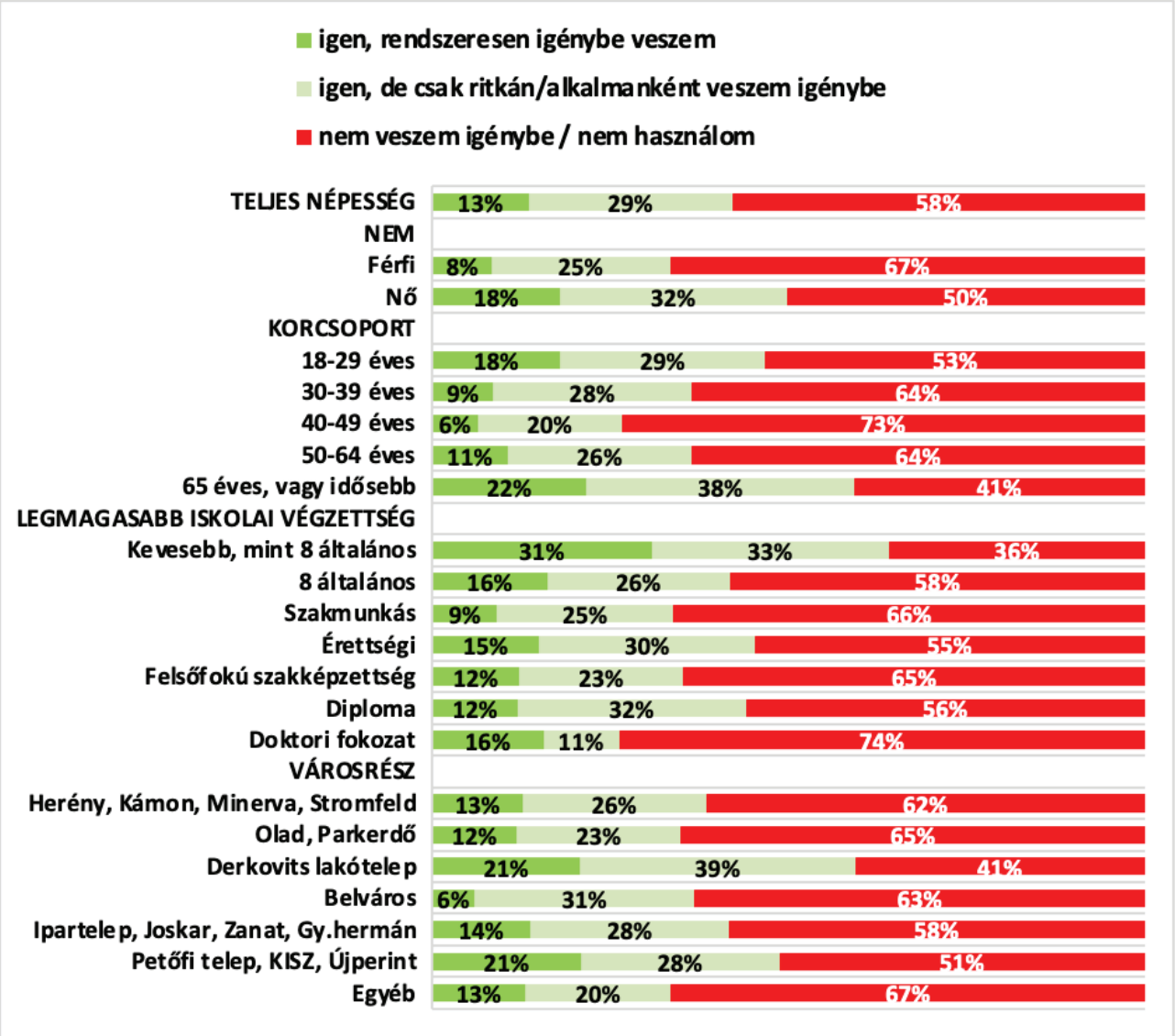

95. ábra: Igénybe veszi Ön a városi közösségi közlekedési szolgáltatást?

A közösségi közlekedés lakossági megítélését további kérdések keretében is vizsgáltuk tekintettel a magas igénybevétel, valamint a megrendelő Önkormányzat kifejezett kérésére. A közösségi közlekedési szolgáltatások igénybevételét (rendszeres igénybevétel; alkalmi igénybevétel; igénybevétel hiánya – *19. kérdés*) vizsgáló adatok alapján jól látható, hogy a lakosság többsége egyáltalán nem, vagy csak ritkán használja a városi tömegközlekedést. A teljes népesség körében mindössze 13% nyilatkozott úgy, hogy rendszeresen igénybe veszi, míg 29% alkalomszerűen használja, és a többség (58%) egyáltalán nem közlekedik így.[43] Ez arra utalhat,

[43] Érdemes jelezni, hogy a válaszadók részéről tapasztalható némi diszkrepancia, ugyanis amíg a részletes igénybevételt firtató 19. kérdésben 42% jelezte, hogy rendszeresen vagy ritkán, de használja a közösségi közlekedést, addig ez a közszolgáltatások általános igénybevételét kutató 17. kérdésnél csak 37% volt, bár ez utóbbinál a kérdés (adott közszolgáltatások igénybevétele) nemcsak a megkérdezettre, hanem a velük közös háztartásban élőkre is vonatkozott.

hogy a tömegközlekedés sokak számára nem nyújt megfelelő alternatívát, ennek okai is többféle lehet, így más közlekedési formák (autó, motor vagy kerékpárhasználat) vagy a kisebb távolságok miatt a gyalogos közlekedés preferálása. Nemek szerinti bontásban a nők láthatóan magasabb arányban (összességében 50%-ban és 18%-kal többen, mint a férfiak) veszik igénybe a közösségi közlekedést, akár rendszeresen, akár alkalomszerűen, míg a férfiak körében jóval magasabb azok aránya, akik egyáltalán nem használják (33%-os a használat és 67%-os a nem használat aránya). Ez összefügghet nemcsak a közlekedési szokásokkal és a munkába járás módjával, hanem egyéb társadalmi jelenségekkel (pl. a kisgyermekekkel jellemzően a nők maradnak otthon a családoknál).

Korosztályok szerint jelentős eltérések figyelhetők meg. Az idősebbek – különösen a 65 év felettiek – nagyobb arányban használják a tömegközlekedést (59%-os használat; 41%-os nem használat), míg a 40-49 éves korosztályban kiugróan magas azok aránya (73%), akik egyáltalán nem élnek ezzel a lehetőséggel. Ez utóbbi valószínűleg a stabil munkahelyi helyzetből és az autóhasználat elterjedtségéből adódik ebben a korcsoportban. A 65 év felettiek után a 18-29 éves kohorsz (mint fiatal felnőttek) körében a leginkább jellemző a városi buszok használata.

Az iskolai végzettség szempontjából a legkevesebb 8 általános alatti iskolai végzettséggel rendelkezők körében a legnagyobb az aránya azoknak, akik rendszeresen vagy legalább alkalmanként igénybe veszik a tömegközlekedést (az érintettek 64% része nyilatkozott így), míg a magasabb végzettségűek közül – különösen a doktori fokozattal rendelkezők – sokkal kevesebben használják. Ez arra utalhat, hogy az iskolai végzettség és a jövedelmi helyzet közötti általános társadalmi korreláció (a magasabb végzettség jó eséllyel magasabb jövedelmet von maga után), valamint az egyéni mobilitási lehetőségek – ki mivel közlekedik - hatással vannak a közösségi közlekedés használatára.

A vizsgált városrészek szerint is érdekes különbségek figyelhetőek meg – a válaszadók bizonyos különbségekkel, de lényegében visszaigazolták az általános igénybevételi kérdésnél (*17. kérdés*) adott igénybevételt. Kiemelkedik a Derkovits lakótelep (21% rendszeres, 39%-os alkalmi igénybevétel), de a többi városrészhez képest magasabb a buszhasználat a Petőfi telep, KISZ, Újperint térségben. Az igénybevétel alacsonyabb a Belvárosban (ahol a válaszadóknak csak mintegy 6%-a a rendszeres buszhasználó), valamint Oladon, Parkerődben és Herény, Kámon, Minerva, Stromfeld lakótelep térségben – ezek a területi különbségek részben magyarázhatóak a közlekedési hálózat elérhetőségével, valamint a helyi lakosság közlekedési preferenciáival.[44]

[44] További konkrétumokat a telefonos kérdőív 19.a kérdése tartalmaz, ahol már elemeiben értékelték egy 1-5 skálán a városi tömegközlekedést igénybe vevők.

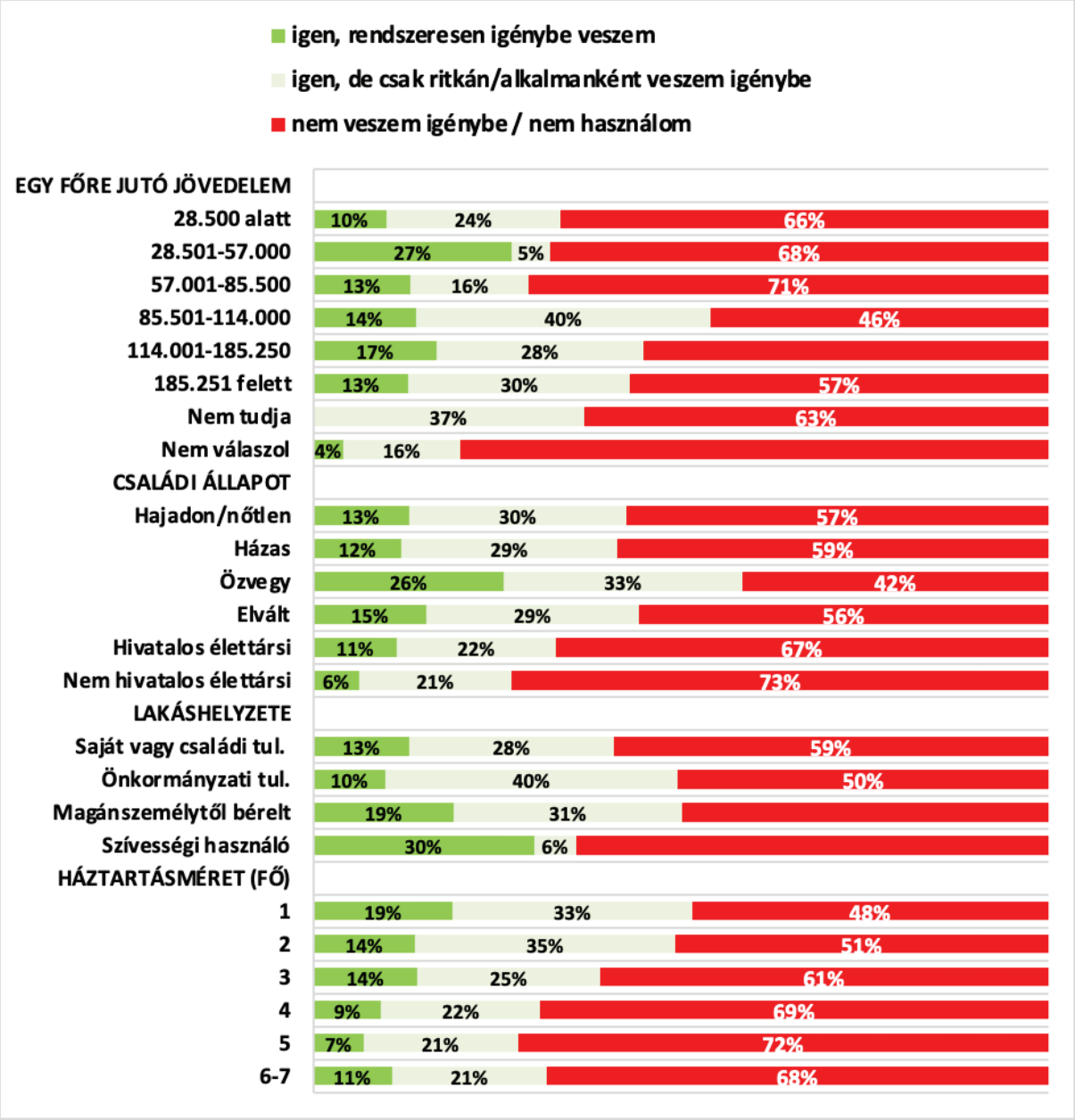

96. ábra: Igénybe veszi Ön a városi közösségi közlekedési szolgáltatást?

A legalacsonyabb jövedelműek körében – különösen a 28.500 forint alatti keresettel rendelkezők – nagyobb arányban használják a tömegközlekedést, míg a magasabb jövedelmű csoportokban egyre kevesebben veszik igénybe. A középkategóriás jövedelműek (85.501-114.000 forint között) körében azonban vegyesebb a kép, náluk az alkalomszerű használat is viszonylag magas. A családi állapot szerinti megoszlásnál az özvegyek körében magasabb a tömegközlekedést használók aránya, míg a nem hivatalos élettársi kapcsolatban élők jelentős többsége nem veszi igénybe a szolgáltatást. Ez is arra utalhat, hogy az élethelyzet és a mobilitási lehetőségek befolyásolják a közlekedési szokásokat. A lakáshelyzet alapján az önkormányzati tulajdonú lakásban, illetve a magánszemélytől bérelt ingatlanban élők körében láthatóan magasabb a közösségi közlekedés

használata (50-50%), mint akik saját tulajdonú ingatlannal rendelkeznek (41%) vagy szívességi lakáshasználók (36%). Ezek szintén megerősítik azon összefüggést, hogy a tömegközlekedés igénybevétele összefügghet az anyagi helyzettel és a mobilitási lehetőségekkel.

A háztartásméret szempontjából megfigyelhető, hogy az egy-két fős háztartásokban valamivel többen használják a tömegközlekedést (52-49%). A nagyobb létszámú háztartásoknál – különösen az 5-7 fős családoknál – növekszik azok aránya, akik nem veszik igénybe (72-68%). Ez utalhat arra, hogy a nagyobb családok esetében az autóhasználat domináns közlekedési forma lehet a városban.[45]

A városi buszjárművek tisztaságának lakossági megítélése

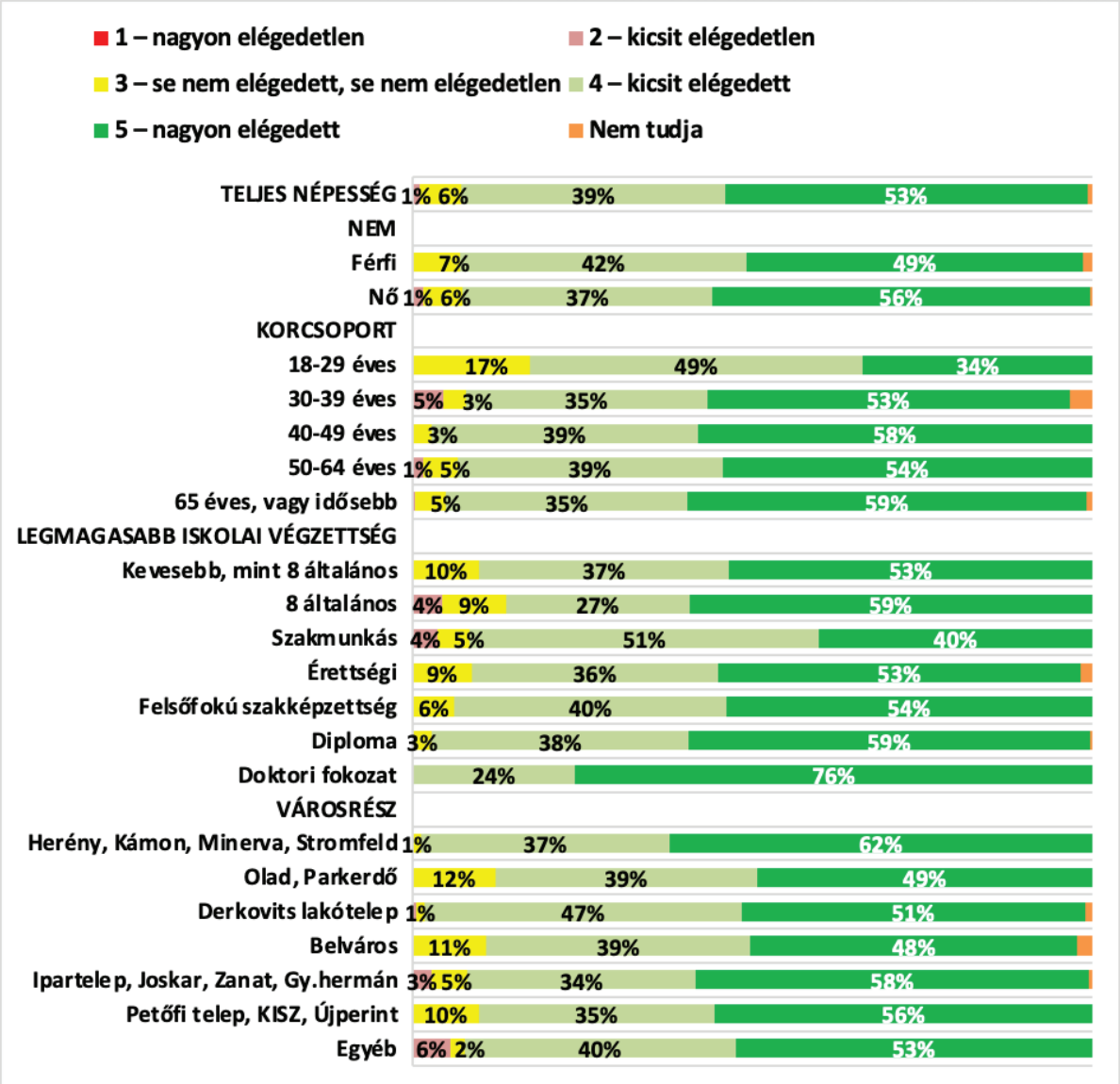

97. ábra: Amennyiben igénybe veszi, milyennek ítéli meg a városi tömegközlekedésben résztvevő járműveket egy 1-től 5-ig terjedő skálán? a járművek tisztasága

[45] Ennek egyik lehetséges oka lehet a nagycsaládosok autóvásárlását támogató programok, kezdeményezések.

Ezt a dimenziót csak azok a kutatásba bevont személyek értékelték, akik rendszeres vagy alkalmi használói a közösségi közlekedési szolgáltatásnak Szombathelyen. A városi tömegközlekedési járművek tisztaságának megítélése *(kérdőív: 19.a 1 kérdés)* egy 1-5 fokozatú skálán viszonylag kedvező képet mutat. A teljes népesség körében a válaszadók több mint fele (53%) „nagyon elégedett", és további 39% „kicsit elégedett", ami azt jelenti, hogy a megkérdezettek döntő többsége, 92%-a pozitívan értékeli ezt a tényezőt. Az elégedetlenség aránya rendkívül alacsony: mindössze 1% nyilatkozott úgy, hogy „nagyon elégedetlen", és 6% mondta, hogy „kicsit elégedetlen". Nemek szerint vizsgálva a nők valamivel elégedettebbek a járművek tisztaságával, mint a férfiak. Míg a férfiak 49%-a nagyon elégedett, a nők körében ez az arány 56%. Ez akár az eltérő tisztasági elvárásokból is fakadhat.

A korcsoportok szerinti megoszlásban a 18-29 évesek kevésbé elégedettek (esetükben csak 83%-os), a fennmaradó 17% pedig semleges választ adott a járművek tisztasága kapcsán. Az összes többi kohorsz esetében 90% feletti volt az elégedettség („nagyon elégedett"; „kicsit elégedett"). Az iskolai végzettségnél a minimálisan a 8 osztályt végzettek lógtak csak ki, akik 13% volt csak elégedetlen vagy semleges a járművek tisztaságának a kérdésében, az összes többi iskolai végzettségű csoportnál (így a 8 általános alatti) 90% vagy feletti volt az elégedettek aránya – különösen kimagasló az elégedettség a diplomások és Phd fokozattal rendelkezők körében.

A városrészek tekintetében a Herény, Kámon, Minerva, Stromfeld lakótelepen volt csak kimutatható minimális 3%-os elégedetlenség. A semlegesek aránya a Belvárosban (11%) és Olad, Parkerdőn (12%) volt kicsit magasabb. Fontos kiemelni, hogy a Derkovits lakótelepen, ahol a közösségi közlekedést a legnagyobb mértékben használják, gyakorlatilag minden megkérdezett elégedett volt (1% volt semleges és 1% nem tudta véleményezni a kérdést.)

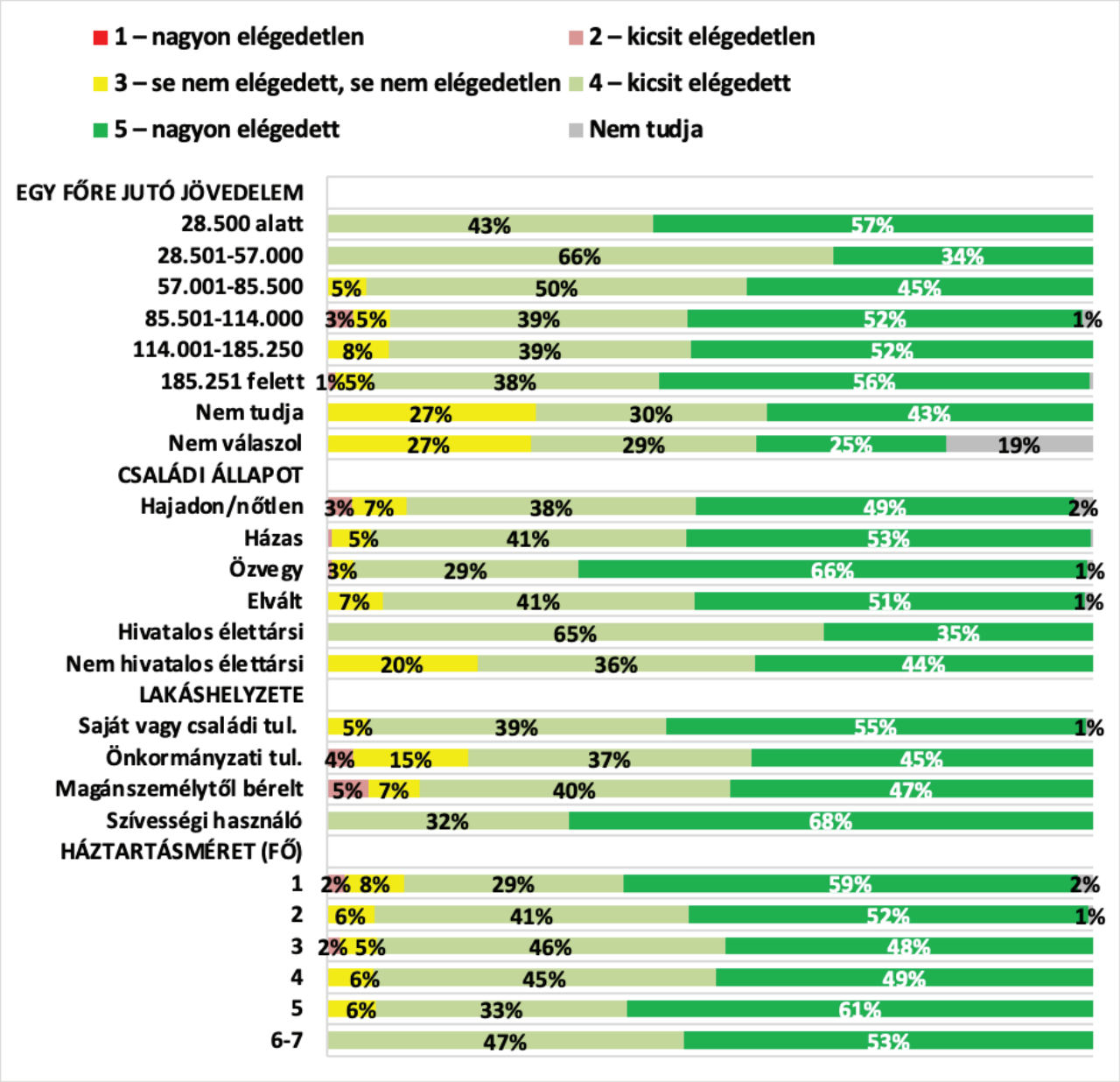

98. ábra: Amennyiben igénybe veszi, milyennek ítéli meg a városi tömegközlekedésben résztvevő járműveket egy 1-től 5-ig terjedő skálán? a járművek tisztasága

A túlnyomórészt elégedett jövedelmi csoportok körében a legalacsonyabb jövedelmi sávban (28.500 Ft alatt) voltak csak, akik körében a relatív („kicsit") elégedettség volt a dominánsabb a nagyon elégedettekhez képest. Az elégedetlenség pedig minimális pár %-osan alakult összesen. A családi állapot szerinti megoszlásban az özvegyek voltak a legelégedettebbek (66%-uk nagyon elégedett), míg a nem hivatalos élettársi kapcsolatban élők körében magasabb volt a semlegesek aránya (20%) – ez utóbbiak kivételével az összes családi állapot szerinti csoportnál 90% vagy feletti volt a járművek tisztaságával való elégedettség. A lakáshelyzet esetében a saját tulajdonban élők, illetve a szívességi lakáshasználók valamivel pozitívabb véleménnyel bírtak,

mint az önkormányzati bérleményekben élők, illetve azok, akik magánszemélytől bérelt ingatlanban élnek. A háztartásméret tekintetében érdekes, hogy a 6-7 fős (jó eséllyel nagycsaládosok) háztartásokban kizárólag az elégedettség dominált, olyanok, nem voltak, akik semlegesek vagy elégedetlen módon szemlélnék a városi buszok tisztaságát.

A városi buszjáratok sűrűségének lakossági megítélése

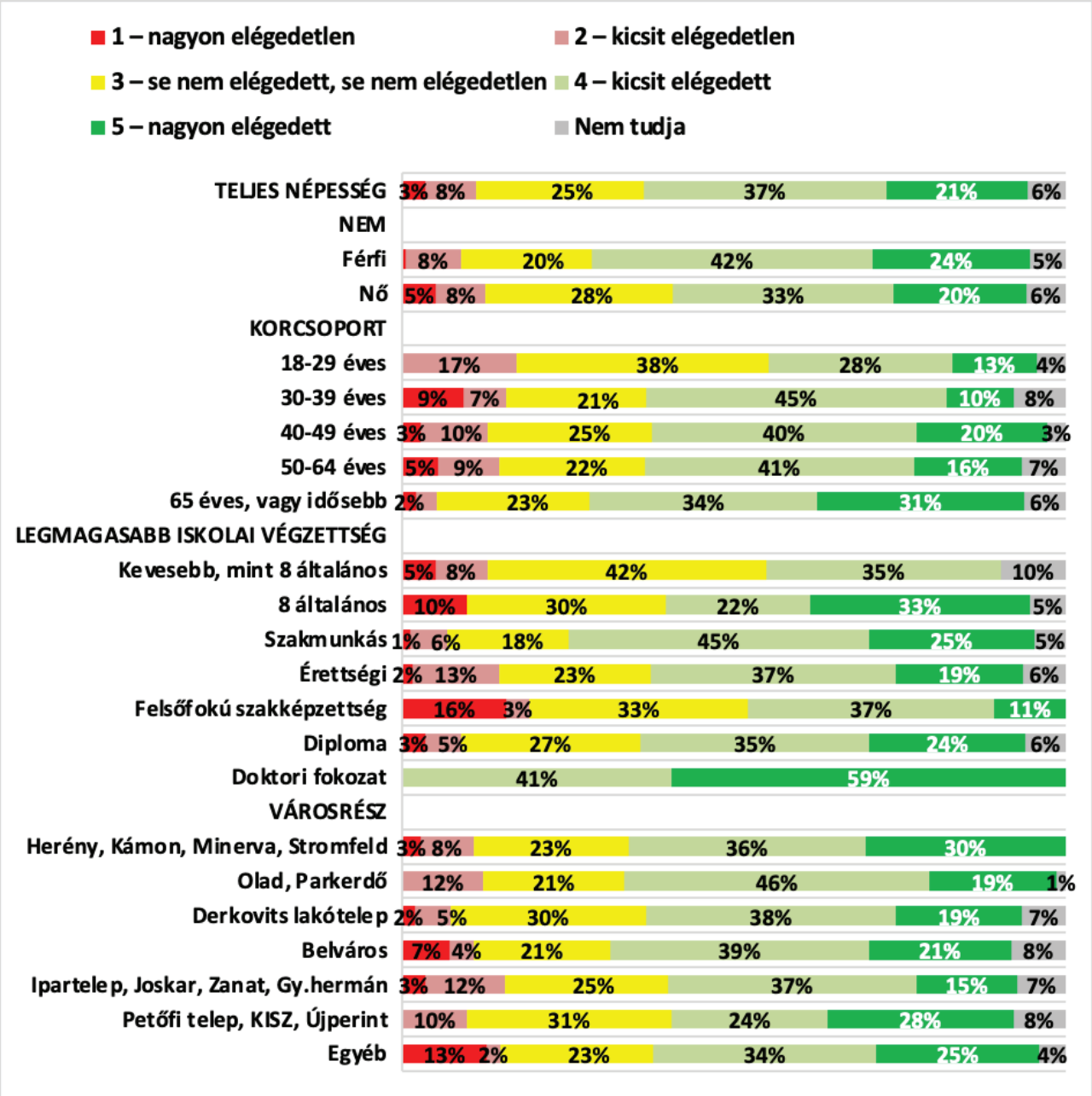

99. ábra: Amennyiben igénybe veszi, milyennek ítéli meg a városi tömegközlekedésben résztvevő járműveket egy 1-től 5-ig terjedő skálán? a járművek sűrűsége

A járatsűrűség megítélése megosztottabb képet mutat, mint a tisztaságé. A teljes népesség körében a válaszadók 21%-a „nagyon elégedett", és további 37% „kicsit elégedett", tehát összességében a többség inkább pozitívan értékeli a járatsűrűséget. Ugyanakkor 25% semleges álláspontot képvisel, 8% „kicsit elégedetlen", és 3% „nagyon elégedetlen", ami arra utal, hogy bár sokan elfogadhatónak találják a menetrendet, de már megosztóbb a járatsűrűség kérdése a buszok tisztaságához képest. Nemek szerint vizsgálva a férfiak valamivel elégedettebbek a járatsűrűséggel, mint a nők: 24%-uk „nagyon elégedett", szemben a nők 20% részével. A nők körében viszont magasabb a semleges („se nem elégedett, se nem elégedetlen") válaszok aránya, ami arra utal, hogy ők talán kevésbé érzik relevánsnak és rugalmasabban kezelik a menetrendi kérdéseket.

A korcsoportok szerinti megoszlásban a 18-29 évesek a legelégedetlenebbek (összesen 17%) és a legkevésbé elégedettek (összesen 41%), a semlegesek aránya pedig 38%. Minden más kohorsznál az elégedettek többségben vannak. A 65 év felettiek körében a legpozitívabb az értékelés: 31%-uk „nagyon elégedett", és további 34% „kicsit elégedett", illetve alig 5%-uk elégedetlen a járatsűrűséggel. A további három vizsgált korosztálynál (30-39, 40-49, 50-64 évesek) szintén többségben vannak az elégedettek. Ez arra utalhat, hogy az idősebbek számára a jelenlegi menetrend megfelelő, míg a fiatalabbak sűrűbb járatokat igényelnének. Az iskolai végzettség szempontjából jelentős eltérések mutatkoznak. Az alacsonyabb végzettségűek (kevesebb mint 8 általános) körében az elégedetlenség aránya valamivel magasabb, míg a magasabb végzettségűek között az elégedettek aránya nő – egyedül a felsőfokú szakképesítéssel rendelkezők lógnak ki, bár ők eleve kevesebben voltak a mintában. Különösen a doktori fokozattal rendelkezők körében figyelhető meg a legnagyobb elégedettség, 59%-uk „nagyon elégedett" a járatsűrűséggel.

A városrészek között is érzékelhetőek eltérések. Habár minden városrészben többségben vannak a járatsűrűséggel elégedettek, de azért tapasztalható kritika is – így a Belvárosban élők közül többen elégedetlenek (11%). A legnagyobb igénybevételű Derkovits lakótelepen 7% az elégedetlen és 30% a semlegesek aránya a járatsűrűséggel kapcsolatban. Viszont egyértelműen alacsonyabb az elégedettek („nagyon elégedett", „kicsit elégedett") aránya a Petőfi telep, KISZ, Újperint illetve az Ipartelep, Joskar-Ola, Zanat, Gyöngyöshermán városrészeken (52-52%). Ugyanakkor a szintén külsőbb városrésznek tekinthető Hermán, Kámon, Minerva, Stromfeld lakótelepen már láthatóan magasabb szintű, 66%-os a járatsűrűséggel való elégedettek aránya az 1-5 fokozatú skálán. Az adatok mindenképpen árnyalják „a városközponttól messzebb élők úgyis elégedetlenebbek a járatsűrűséggel" sokszor már elcsépeltnek tűnő közhelyet.

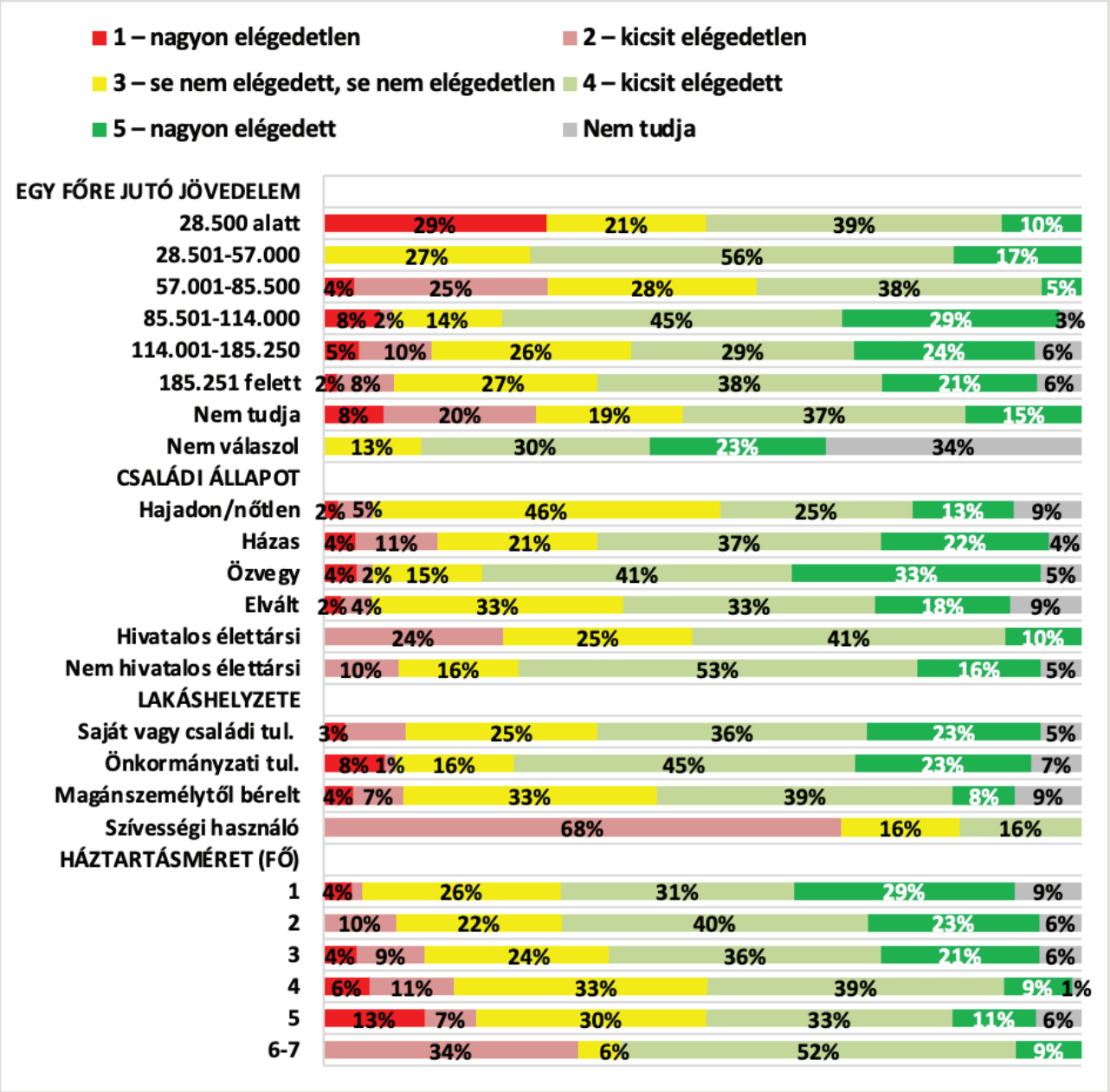

100. ábra: Amennyiben igénybe veszi, milyennek ítéli meg a városi tömegközlekedésben résztvevő járműveket egy 1-től 5-ig terjedő skálán? a járművek sűrűsége

A legalacsonyabb jövedelműek (28.500 Ft alatt) körében az elégedetlenség kiugróan magas: 29% „nagyon elégedetlen", és további 21% „kicsit elégedetlen". Ezzel szemben a magasabb jövedelmű csoportokban növekszik az elégedettség, különösen a 85.501-114.000 Ft-os kategóriában, ahol 29% már „nagyon elégedett". A családi állapot szerinti megoszlásban az özvegyek a legelégedettebbek (74%) – mivel az özvegyek körében a buszok általános igénybevétele is kiemelkedett a vizsgált csoportok körében, így mindenképpen pozitív tapasztalat a megrendelő

Önkormányzat számára is ez az adat.[46] Ez arra utalhat, hogy a stabilabb élethelyzetben lévők könnyebben alkalmazkodnak a menetrendhez, míg a fiatalabb, mobilabb életmódot folytató csoportok sűrűbb járatokat igényelnének.

A járatsűrűséggel az önkormányzati lakásokban élők között a direkt elégedetlenek aránya valamivel alacsonyabb, mint a saját tulajdonú lakásokban élők körében (előbbieknél 9%, utóbbiaknál 11%). Viszont az elégedettség tekintetében egyértelműen megfordul az arány: önkormányzati tulajdonú lakásban élők 68%-a, saját tulajdonú ingatlan élők 59% része elégedett a járatsűrűséggel. A magánszemélytől bérlők között az elégedettség vegyes, míg a szívességi használók körében feltűnően magas a semleges válaszok aránya. A háztartásméret szempontjából az egy-két fős háztartásokban valamivel többen elégedettek, míg a nagyobb háztartások (különösen a 6-7 fős családok) körében a járatsűrűséggel kapcsolatos elégedetlenség magasabb – az 5 fős háztartásoknál 20%, a 6-7 fős háztartásoknál már 34%-os a járatsűrűséggel kapcsolatos elégedetlen vélemény. Ennek oka nagy valószínűséggel, hogy a nagyobb családoknak (esetleg a több akár 3-4 generációs háztartásoknak) nehezebb igazodni a közösségi közlekedési menetrendhez, ami így jelenik meg a véleményekben.

[46] Az özvegyek nagy többsége nagy valószínűséggel idős, nyugdíjaskorú, akik feltehetően az átlagosnál jobban rákényszerülnek a közösségi közlekedésre, mint más aktív korú csoportok. A kvalitatív alapú civil prominenskutatás fontos tanulsága, hogy feltételezhetően a külföldi, jellemzően ausztriai munkavállalás miatt egyedülálló idősek magukra maradnak, így az ők különböző közszolgáltatásokkal való ellátottsága stratégiai kérdés lehet a városi idősellátás és időspolitika tekintetében – ennek fontos része a buszjárat-sűrűség kérdése. A civil prominenskutatás tapasztalati külön fejezetben olvashatóak!

A városi buszjárművek kihasználtságának lakossági megítélése

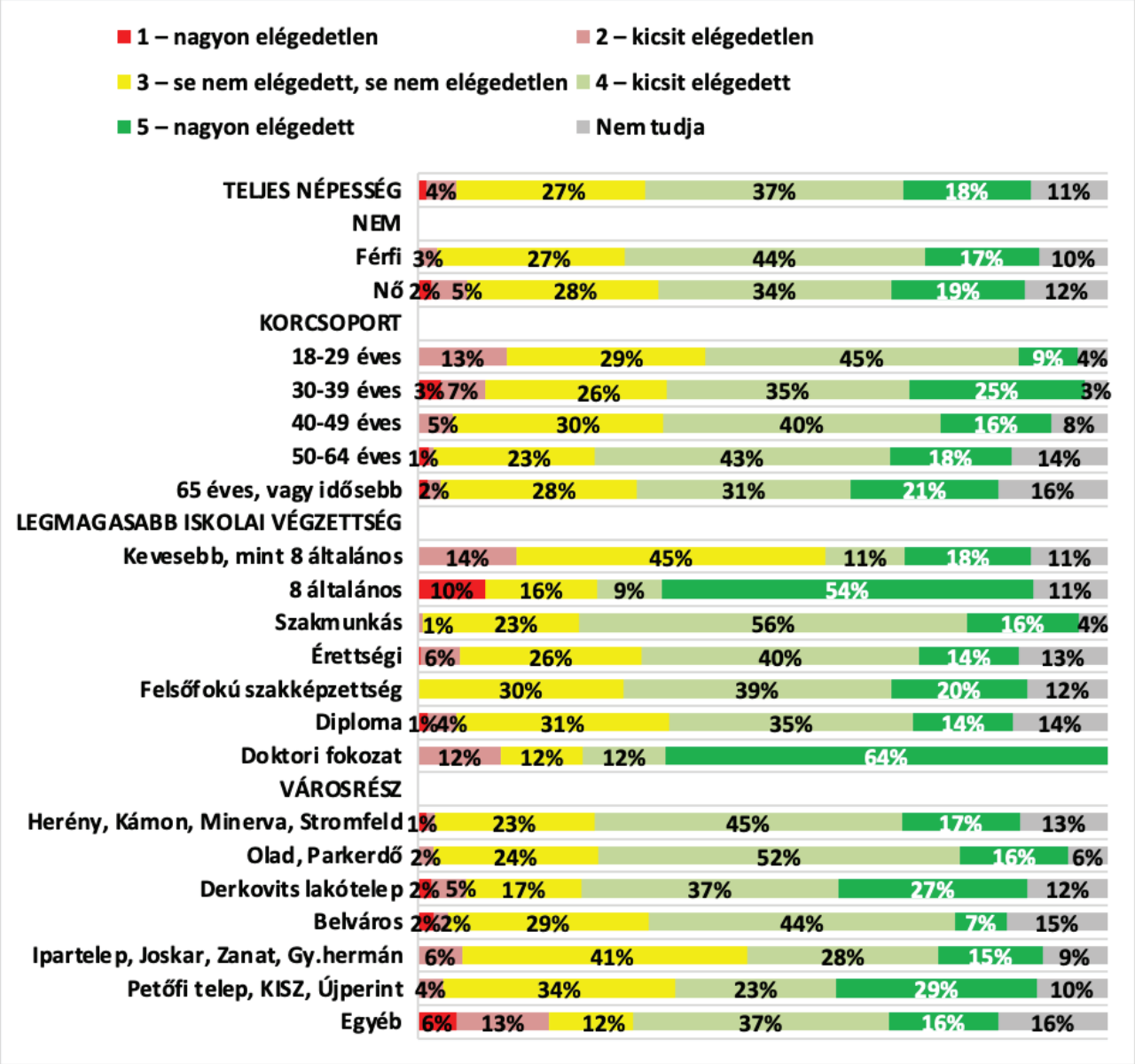

101. ábra: Amennyiben igénybe veszi, milyennek ítéli meg a városi tömegközlekedésben résztvevő járműveket egy 1-től 5-ig terjedő skálán? a járművek kihasználtságát

A városi buszjárművek kihasználtsága alapvetően a „mennyien használják a városi buszokat" kérdést takarta a megkérdezettek számára. Ennek megítélése meglehetősen kiegyensúlyozott. A teljes népesség körében a kicsit elégedettek (37%) valamint a semlegesek (27%) aránya arra utal, hogy a többség nem tapasztalnak kiugró problémát, de kiugró elégedettséget sem a járatok zsúfoltságával, kihasználtságával kapcsolatban. A nagyon elégedettek 18% -os, valamint az elégedetlenek („kicsit elégedett"; „nagyon elégedett") mindössze 4%-os aránya jelzi, hogy ezt a kérdést a szombathelyiek alapvetően rendben találják.

A városi buszok kihasználtsága kapcsán a férfiak és a nők között nincs jelentős eltérés, bár

a férfiak valamivel elégedettebbek (férfiaknál 61%-os, nőknél 53%-os az elégedettségi index). Ugyanakkor a viszonylag alacsony elégedetlenség meglepően differenciált: férfiaknál 3%, nőknél 7%. Korosztályok szerint a fiatalok körében magasabb az elégedetlenség, hasonlóan más tömegközlekedési dimenzióhoz. A 18-29 évesek között 13% „nagyon elégedetlen", ami a legmagasabb arány a korcsoportok között. Az elégedettség a 40 év felettiek körében nő, és a legpozitívabb vélemények a 65 év felettiek körében tapasztalhatók, ahol 21% „nagyon elégedett", és további 31% „kicsit elégedett". Az idősebb generációk türelmesebbek és talán toleránsabbak a városi közlekedés különböző kérdésköreiben, mint a fiatal felnőttek.

Az iskolai végzettség szerinti megoszlás viszonylag vegyes képet mutat. Ami látható, az a legalacsonyabb szintű, kevesebb mint 8 általánost végzettek körében a járművek kihasználtsága kapcsán tapasztalt a többi csoporthoz képesti kirívó elégedetlenség – 14% elégedetlen; 45% semleges; 29% elégedett. A magasabb végzettségűek esetében pedig meglehetősen tarka képet mutatnak az adatok: a diplomásokhoz képest pozitívabb az érettségizettek, szakmunkásvizsgával rendelkezők véleménye. Nem tudunk ez esetben közvetlen korrelációt, összefüggést nevesíteni az iskolai végzettség és a járatok kihasználtsága között.

A városrészi tekintetben nem mutatnak az adatok kirívó elégedetlenséget, és habár akadnak árnyalatnyi különbségek, az Ipartelep, Joskar-Ola, Zanat, Gyöngyöshermán városrész kivétel – ahol csak 43%-os az elégedettség, és jelentősebb a semlegesek aránya – a többi városrészen 50% felett alakult az elégedettek aránya függetlenül attól, hogy belső vagy külső városrészekről beszélünk, ez egyúttal azt is jelenti, hogy nem gondolkodnak radikálisan eltérően az egyes városrészeken a járművek kihasználtságáról (forgalom, zsúfoltság).

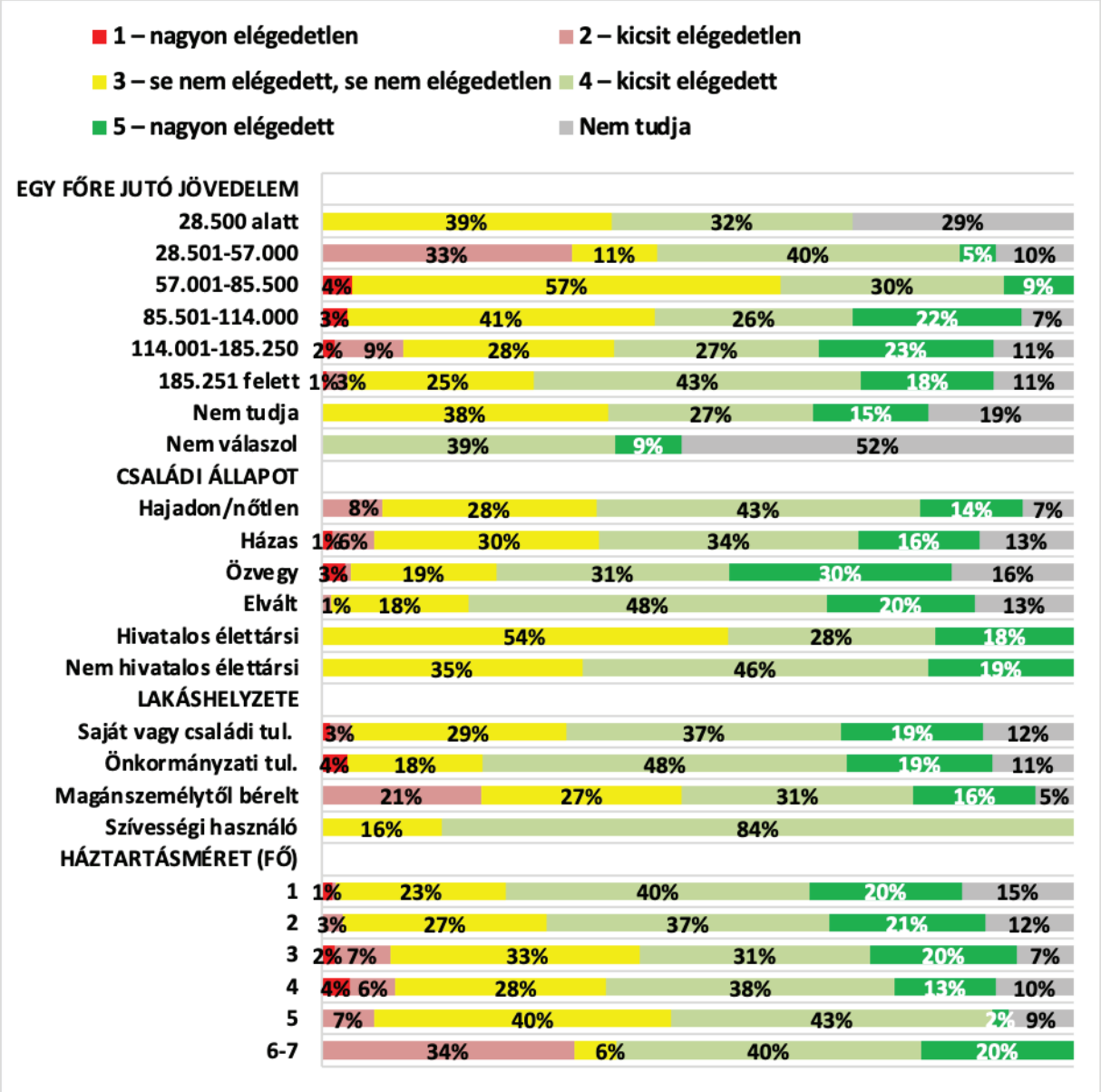

102. ábra: Amennyiben igénybe veszi, milyennek ítéli meg a városi tömegközlekedésben résztvevő járműveket egy 1-től 5-ig terjedő skálán? a járművek kihasználtságát

Az egyes jövedelmi sávba tartozók közül a másodiknál (28.501-57.000 Ft között) tapasztaltunk kiugró 33%-os elégedetlenséget, ami önmagában magasabb, mint az összes többi jövedelemcsoportnál mért elégedetlenség együtt – valószínűleg ez a minta (akik bekerültek az adott jövedelmi csoportokból a kutatásba) sajátosságából fakad, ezért ebből ne vonjunk messzemenő következtetést. Ugyanakkor a semlegesek aránya jelentősen szór 11-57% között a jövedelmi csoportok között. A járművek kihasználtságáról a családi állapot szerinti megoszlásban az özvegyek és elváltak a legelégedettebbek, míg az egyedülállók, házasok és élettársi viszonyban élők kevésbé elégedettek.

A járművek kihasználtsága kérdésében az önkormányzati lakásokban élők elégedettebbek, míg a magánszemélytől bérlők körében több a negatív visszajelzés. A saját tulajdonú lakásban

élők körében az elégedettség pedig az előbb vizsgált két csoport véleménye között alakult. A háztartásméret tekintetében a kisebb háztartásokban élők inkább elégedettek a járművek kihasználtságával, míg a nagyobb családoknál magasabb az elégedetlenség aránya. Különösen a 6-7 fős háztartásokban élők között figyelhető meg kiugró 34%-os elégedetlenség, ami talán arra utal, hogy a nagyobb családoknak nehezebb alkalmazkodni a közösségi közlekedés zsúfoltságához – nagyobb számban használják egyszere.

A városi buszjáratok útvonalának lakossági megítélése

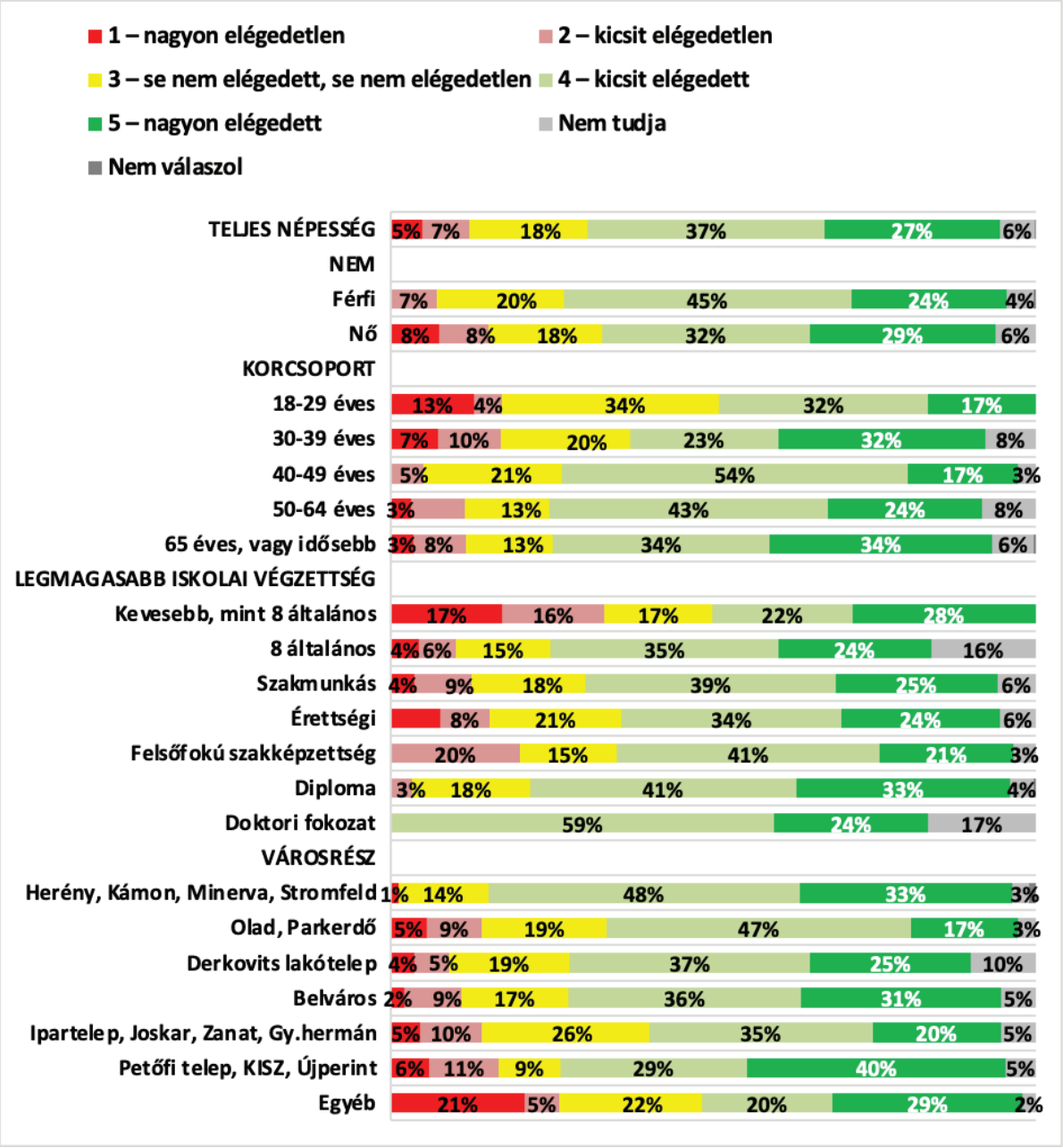

103. ábra: Amennyiben igénybe veszi, milyennek ítéli meg a városi tömegközlekedésben résztvevő járműveket egy 1-től 5-ig terjedő skálán? a járművek városi útvonalát

A járművek útvonalával kapcsolatos elégedettség-elégedetlenség dimenziója összességében pozitív képet mutat, bár bizonyos csoportok körében megfigyelhetők eltérések. A teljes népesség körében a válaszadók 27%-a „nagyon elégedett", és további 37% „kicsit elégedett", tehát a többség elfogadhatónak tartja az útvonalakat (64%-os elégedettség). Ugyanakkor 18% semleges álláspontot képvisel, míg 7% „kicsit elégedetlen", és 5% „nagyon elégedetlen", ami jelzi, hogy vannak kisebb csoportok, akik számára a járatok útvonala nem megfelelő. A férfiak elégedettebbek, mint a nők: 69% versus 61%. A férfiaknál kevesebb az elégedetlen válasz, míg a nőknél az elégedetlenség aránya enyhén magasabb: 7% versus 16%. Tehát a nők kritikusabban gondolkoznak a városi buszjáratok jelenlegi útvonaláról, mint a férfiak.

Korosztályok szerint a 18-29 évesek a legelégedetlenebb kohorsz, 13% „nagyon elégedetlen", ami a legmagasabb érték a korcsoportok között. Továbbá egyedül a 18-29 évesek azok, akiknél az útvonalakkal kapcsolatos elégedettség minimálisan, de 50% alatt alakult, a többi kohorsz esetében felette. 40 év felett már tapintható a magasabb szintű az elégedettség, különösen az 50-64 évesek között, ahol 43% „kicsit elégedett", és 24% „nagyon elégedett". A 65 év feletti nyugdíjaskorúaknál pedig 34-34% a kicsit és nagyon elégedettek aránya (összesen 68%).

Ami az iskolai végzettség szerinti bontást illeti, az alacsonyabb végzettségűek körében nagyobb az elégedetlenség, különösen a kevesebb mint 8 általánost végzettek körében, ahol 17% „nagyon elégedetlen", illetve az ő körükben vannak egyedül 50% alatt az elégedettek. A magasabb végzettségűek közül a diplomások és a doktori fokozattal rendelkezők sokkal elégedettebbek az útvonalakkal, körükben gyakorlatilag minimális az arányuk.

Az egyes városrészek lakosai eltérő módon ítélik meg a buszútvonalakat. Egyértelműen a Herény, Kámon. Minerva és Stromfeld lakótelepen a legelégedettebbek, ahol 33%-uk „nagyon elégedett", 48%-uk pedig „kicsit elégedett" (összesen 81%-os elégedettségi index), és egészen minimális, 1%-os az elégedetlenek aránya. A többi városrészben 9-17% között alakult az elégedetlenek aránya. A tömegközlekedést legnagyobb mértékben használt Derkovits lakótelepen élők között az útvonalak tekintetében kiegyensúlyozott a megítélés: 62% elégedett; 19% semleges; 9% elégedetlen.[47]

[47] A Derkovits lakótelepen élők 10%-a nem válaszolt a kérdésre.

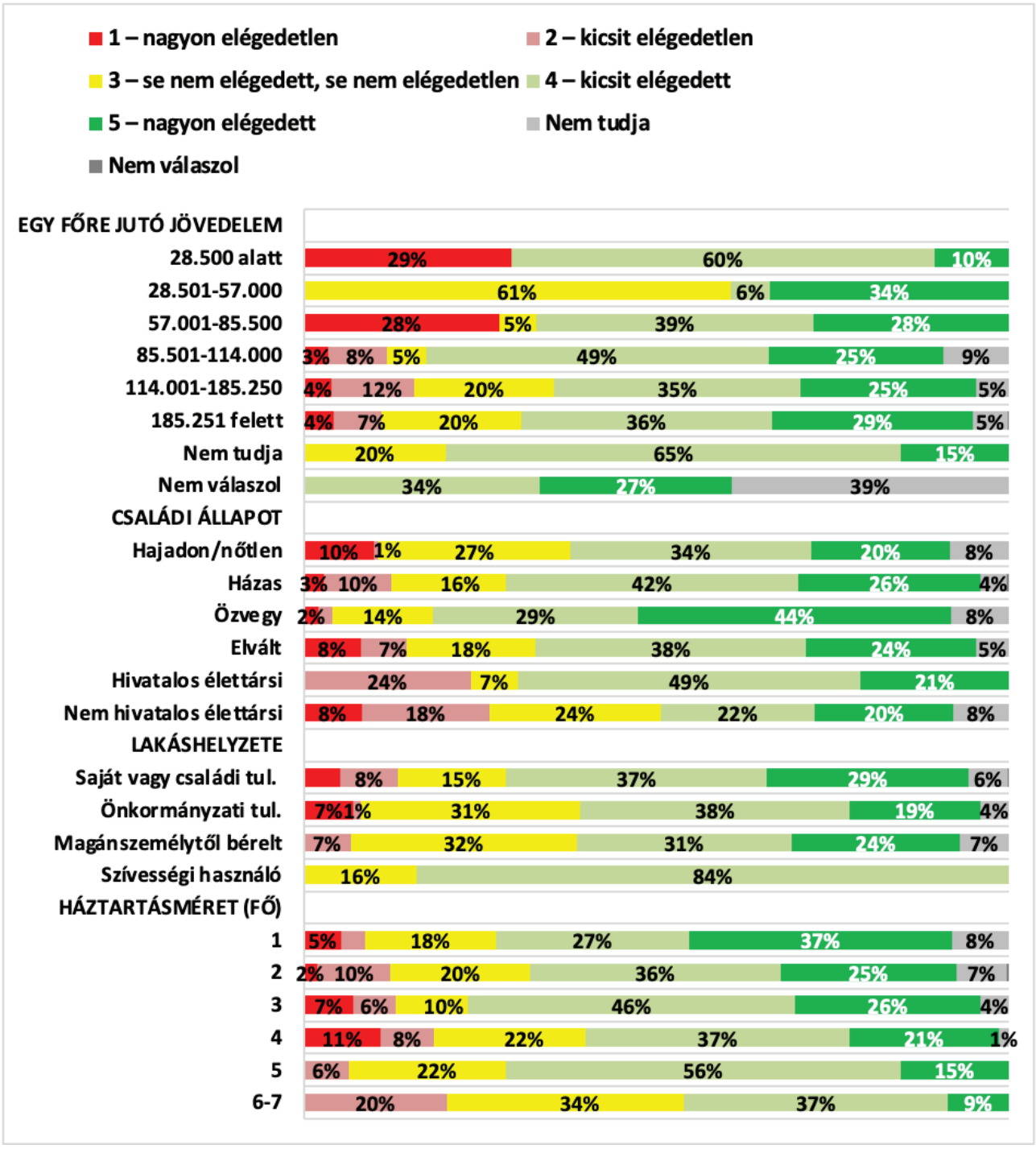

104. ábra: Amennyiben igénybe veszi, milyennek ítéli meg a városi tömegközlekedésben résztvevő járműveket egy 1-től 5-ig terjedő skálán? a járművek városi útvonalát

A városi buszjáratok útvonalával a legalacsonyabb jövedelműek körében az elégedetlenség láthatóan magas: 29% „nagyon elégedetlen”, miközben a másik 70% elégedett – a minta sajátossága, hogy körükben nem volt semleges véleményt megfogalmazó. Az 57 ezer forint jövedelem feletti csoportoknál már egységesen 50% feletti az elégedettség, ugyanakkor érdekes, hogy a leginkább kiugró pozitív megítélés a 85.501-114.000 Ft havi jövedelmi csoportnál: 74%-os elé-

gedettségi index. A családi állapot szerinti megoszlásban a házasok, az özvegyek és elváltak körében között magasabban, addig az egyedülállók (hajadonok, nőtlenek) körében alacsonyabban alakult az útvonalakkal való elégedettség szintje.

A saját vagy családi tulajdonú ingatlanokban élők jellemző módon valamivel elégedettebbek az útvonalak kérdéskörével, mint a magánszemélyektől bérelt vagy az önkormányzati lakásokban élők körében. A háztartásméret dimenziójában a 6-7 fős háztartások kivételével mindenhol többségbe kerültek az elégedettebbek, mint a semlegesek és elégedetlenek. Viszont a 6-7 fős háztartásokban élők között megfordult ez a jelenség: 20% elégedetlen; 34% semleges.

A városi problémaérzékelés dimenziója

Tíz helyi közszolgáltatási területen igyekeztünk mérni a kutatásba bevont szombathelyi lakosok aktuális problémaérzékelését, amire az Önkormányzat valódi ráhatással bír, ezek a következők voltak:

- egészségügyi alapellátások (felnőtt háziorvos, házi gyermekorvos, házi fogorvos stb.)
- szegénység és lakhatási nehézségek, problémák
- idősellátás
- fogyatékkal élők támogatása
- bölcsődei ellátás
- óvodai ellátás
- közbiztonság
- hátrányos helyzetű fiatalok támogatása (ösztöndíjak, esélyteremtő szolgáltatások stb.)
- hajléktalankérdés
- városon belüli közlekedés (autós forgalom, helyi tömegközlekedés stb.)

Fontos jelezni, hogy a tíz helyi ágazat, feladatellátás, társadalompolitikai szegmens közül a három leginkább problémás területet kellett kiválasztaniuk a megkérdezetteknek *(20. kérdés),* azért, így monitorozzuk a lakosok konkrét problémaérzékelését. A következőkben az így kapott információk rendszerezett feldolgozása olvasható.

Problémaérzékelés az egészségügyi alapellátások szintjén[48]

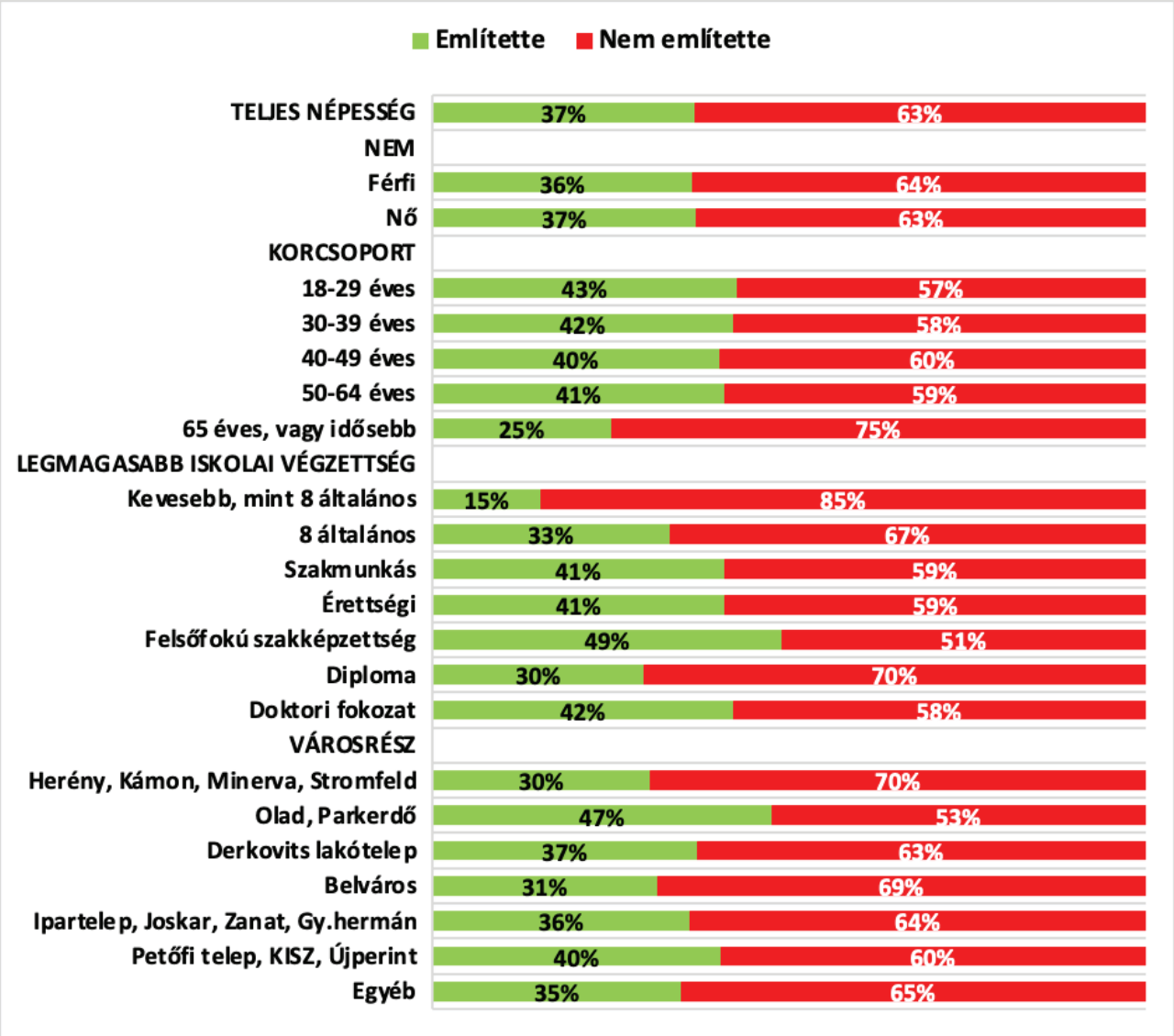

105. ábra: Ön az alábbi területek, kérdések közül mely területen tapasztalja a legnagyobb problémát a városban? egészségügyi alapellátások

A legnagyobb mértékben – a teljes minta 75%-ban – igénybe vett egészségügyi alapellátás kérdését a megkérdezettek 37%-a tartja komoly problémának – kiválasztva a felsoroltak közül. A nemek között nincs jelentős eltérés: a férfiak 36%-a, a nők 37%-a tartja problémásnak az egészségügyi alapellátást. A korcsoportokat tekintve a fiatalabb generációk, különösen a 18-29 és a 30-39 évesek (43-42%-os arányban), nagyobb mértékben érzékelik ezt gondként, míg a 65 év felettiek körében az arány jelentősen alacsonyabb (25%) – miközben az ellátások igénybevétele tekintetében csupán pár %-os differencia van az idősek javára. Ezek adatok több okra

[48] Érdemes megjegyezni, hogy habár a kérdőívben feltett kérdés adekvát és pontos volt az egészségügyi alapellátás kapcsán – konkrét felsorolással, hogy döntően mi tartozik ebbe a körbe – mégis elképzelhető, hogy lehetettek olyan válaszadók, akik véleményét a járóbeteg és kórházi ellátásokban tapasztaltak, hallottak is alakították.

is visszavezethetőek, így akár arra, hogy az idősebbek vagy elégedettebbek az ellátással, vagy kevésbé érzékelik annak problémáit, esetleg hozzászoktak a jelenlegi állapothoz és nem érzékelnek olyan mértékű radikális strukturális és ellátási romlást, mint a fiatalabbak. A középkorúak kohorszainak (40-49 évesek; 50-64 évesek) egészségügyi problémaérzékelése beékelődött a legifjabbak és a nyugdíjaskorúak közé.

Az iskolai végzettség szerinti bontásban figyelemre méltó eltérések láthatóak. Amíg a felsőfokú szakképzettséggel rendelkezők körében a legmagasabb az arány (49%), addig a diplomások körében már csak 30%-os a problémaérzékelési arány. Ugyanakkor a legalacsonyabb végzettségűek esetében látványosan kevesebben nevesítették az egészségügyi alapellátásokat, mint problémás területet: 8 általánosnál alacsonyabb végzettségűeknél 15%; 8 általánost végzettek esetében 33%. Az iskolai végzettség és az egészségügyi alapellátásokat érintő problémaérzékelés között tapasztalható összefüggés valós oka nagy valószínűséggel az, hogy a magasabb végzettségűek nagyobb elvárásokkal rendelkeznek a szóban forgó ellátások minőségével kapcsolatban.

A városrészek szerinti megoszlásban is találhatóak különbségek. Az Olad, Parkerdő városrészben élők érzékelik leginkább ezt a problémát – a megkérdezettek 47%-a minősítette a három leginkább problémás terület között. Ehhez képest a legalacsonyabb a Herény, Kámon, Minerva és Stromfeld lakótelep térségében (30%) illetve a Belvárosban (31%) élők problémaérzékelése. 30%-os arányban említették ezt. A Derkovits lakótelepen élők körében 37%-os, Ipartelep, Joskar-Ola, Zanat, Gyöngyöshermán térségében 36%, Petőfi telep, KISZ, Újperinten pedig 40%-os adatot kaptunk. A területi-városrészi adatok jelzik, hogy az egészségügyi alapellátás kapcsán született problémák, ha némileg eltérő mértékben, de egyszerre tapasztalhatóak a központi és külső, külvárosi részeken is.

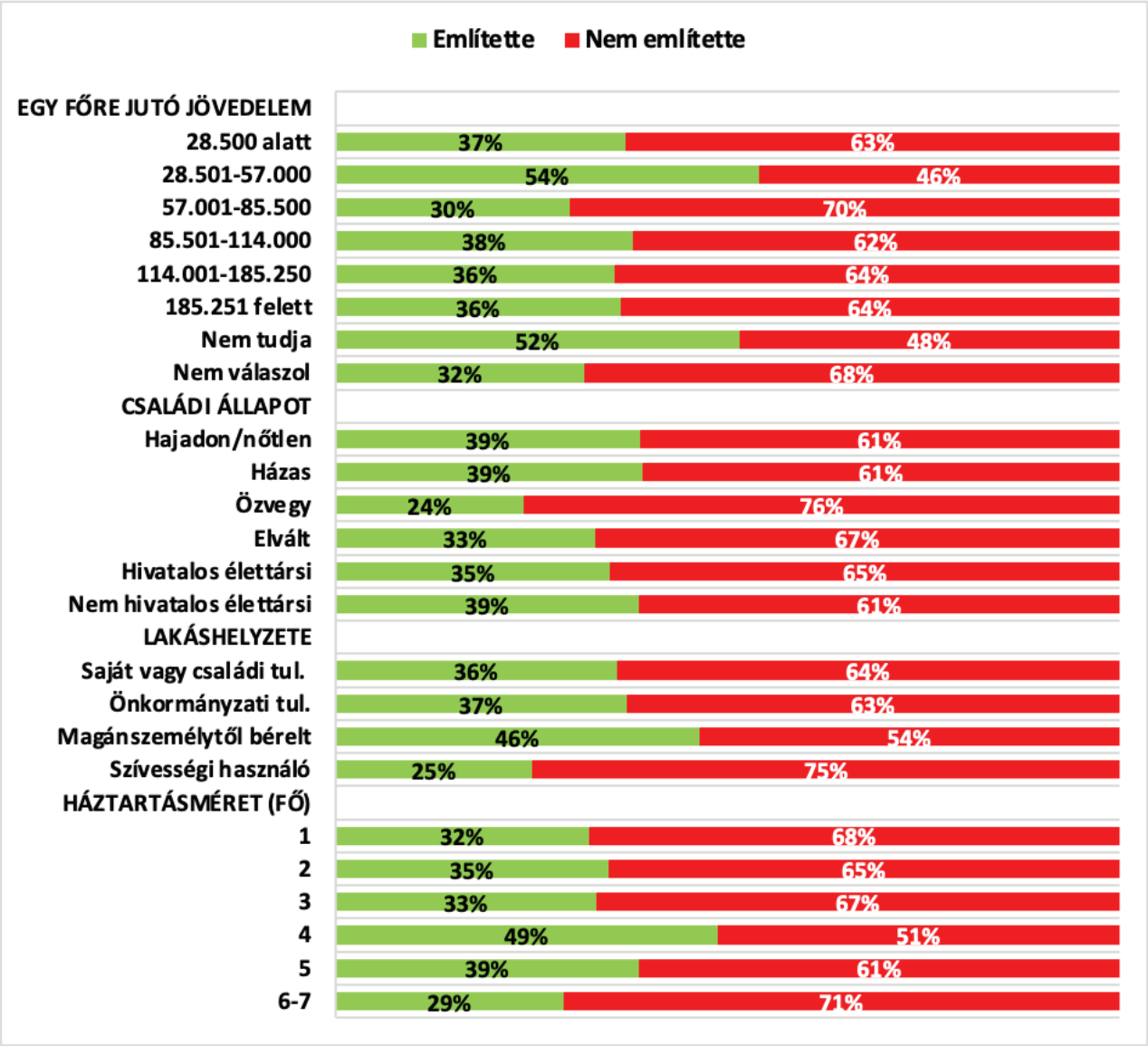

106. ábra: Ön az alábbi területek, kérdések közül mely területen tapasztalja a legnagyobb problémát a városban? egészségügyi alapellátások

A jövedelem szerinti bontás vegyes képet mutat. A 28.501-57.000 Ft közötti jövedelemmel rendelkezők körében kiugróan magas (54%) azok aránya, akik problémásnak tartják az egészségügyi ellátást. Más jövedelmi csoportokban az arány 30-38% között mozog. A családi állapot szerinti adatokból az látszik, hogy a érdekes módon az özvegyek érzékelik legkevésbé problémának az egészségügyi alapellátás helyzetét (24%), addig ez a többi vizsgált családi állapotnál (egyedülállók, házasok stb.) 33-39% között alakult.

A lakáshelyzet alapján a magánszemélytől bérlők körében a legmagasabb az arány (46%), ami arra utalhat, hogy ez a csoport nagyobb problémát lát az ellátásban, mint a saját vagy családi ingatlanban (36%), illetve az önkormányzati bérlakásokban (37%) élők. A mintában kisebb létszámú szívességi lakáshasználóknak csupán 25%-a említette problémás területként az

egészségügyi alapellátásokat. A háztartásméret szerinti megoszlásban a 4 fős háztartásokban élők érzékelik leginkább az egészségügyi ellátás problémáit (49%), azonban ez inkább fakadhat a minta sajátosságaiból, mivel a többi kategóriában a problémaérzékelés a 29-39% sávban mozgott fős, és a 6-7 fős háztartásokban élők körében volt a legalacsonyabb szintű (29%). Ezek az adatok arra utalnak, hogy nincs érdemi különbség az egyedülállók, a 2-3-4 fős, valamint az 5-nél több főt érintő háztartások (nagycsaládosok) egészségügyi alapellátási problémaérzékelése között.

Problémaérzékelés a szegénység és lakhatási nehézségek szintjén

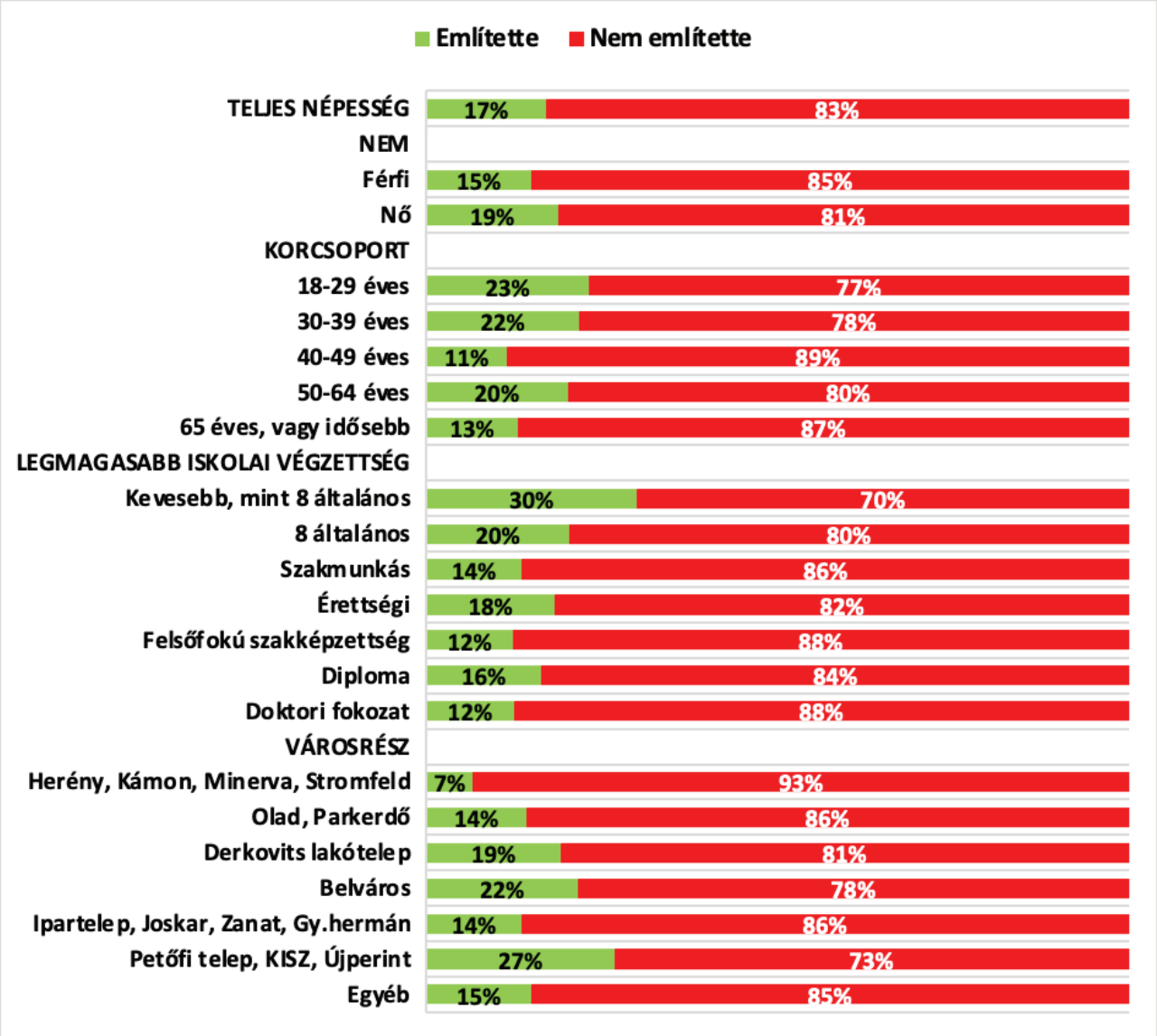

107. ábra: Ön az alábbi területek, kérdések közül mely területen tapasztalja a legnagyobb problémát a városban? szegénység és lakhatási nehézségek, problémák

A szegénység és lakhatási problémát (mint a szociális rászorultság leginkább nyilvánvaló ágensét) a teljes népesség 17%-a említette kiemelkedő problémaforrásnak – jóval alatta maradva az egészségügynél tapasztalnak. A nemek szerinti megoszlásból látszik, hogy a nők valamivel nagyobb arányban (19%) érzékelik ezt problémának, mint a férfiak (15%). A korcsoportok között a fiatalabbak hajlamosabbak kiemelni a szegénység és lakhatás kérdését, különösen a 18-29 évesek (23%) és a 30-39 évesek (22%). Ezzel szemben a 40-49 éveseknél a legalacsonyabb az arány (11%), míg az idősebb korosztályok közül a 65 év felettieknek csak mintegy 13%-a tartja fontos problémának – ez lényegében azt jelenti, hogy a szegénység és lakhatási nehézségek, illetve az életkor előrehaladása között nincs számottevő korreláció, így látványos ún. nyugdíjas szegénység sem.[49] Az iskolai végzettség szerinti bontásból kiderül, hogy azok, akik kevesebb mint 8 általánost végeztek, a szegénység és lakhatási nehézségeket jóval nagyobb arányban említették kiemelkedő problémának (30%), mint az összes többi magasabb végzettségű csoport (20% vagy az alatti adatok). A felsőfokú végzettséggel rendelkezők körében a szegénység és lakhatás problémája kevésbé jelent meg, így a diplomások mindössze 16%-a, a doktori fokozattal rendelkezők pedig csupán 12% része említette.

A városrészek között látható és jelentős eltérések vannak a szegénység és a lakhatási nehézségek társadalmi problémaérzékelése terén. A legkevesebben a Herény, Kámon, Minerva és Stromfeld városrészekben érzik a problémának (7%), míg a legnagyobb arányban a Petőfi telep, KISZ és Újperint lakói említették (27%). A Belvárosban is viszonylag magas ez az arány (22%), ami arra utalhat, hogy a lakhatási problémák bizonyos okoknak köszönhetően – pl. magasabb albérletárak, drágább árfekvésű üzletek, vendéglátóipari helyek - itt jobban érzékelhetőek. A Derkovits lakótelepen élők 19%-a nevezte meg kritikus elemként a szegénységet és lakhatási nehézségeket.

[49] Miközben a Központi Statisztikai Hivatal szerint a 65 év felettiek körében a szegénységnek, társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya 2019-2023. között 20,3%-ról 28,6 %-ra nőtt. https://www.ksh.hu/stadat_files/ele/hu/ele0034.html

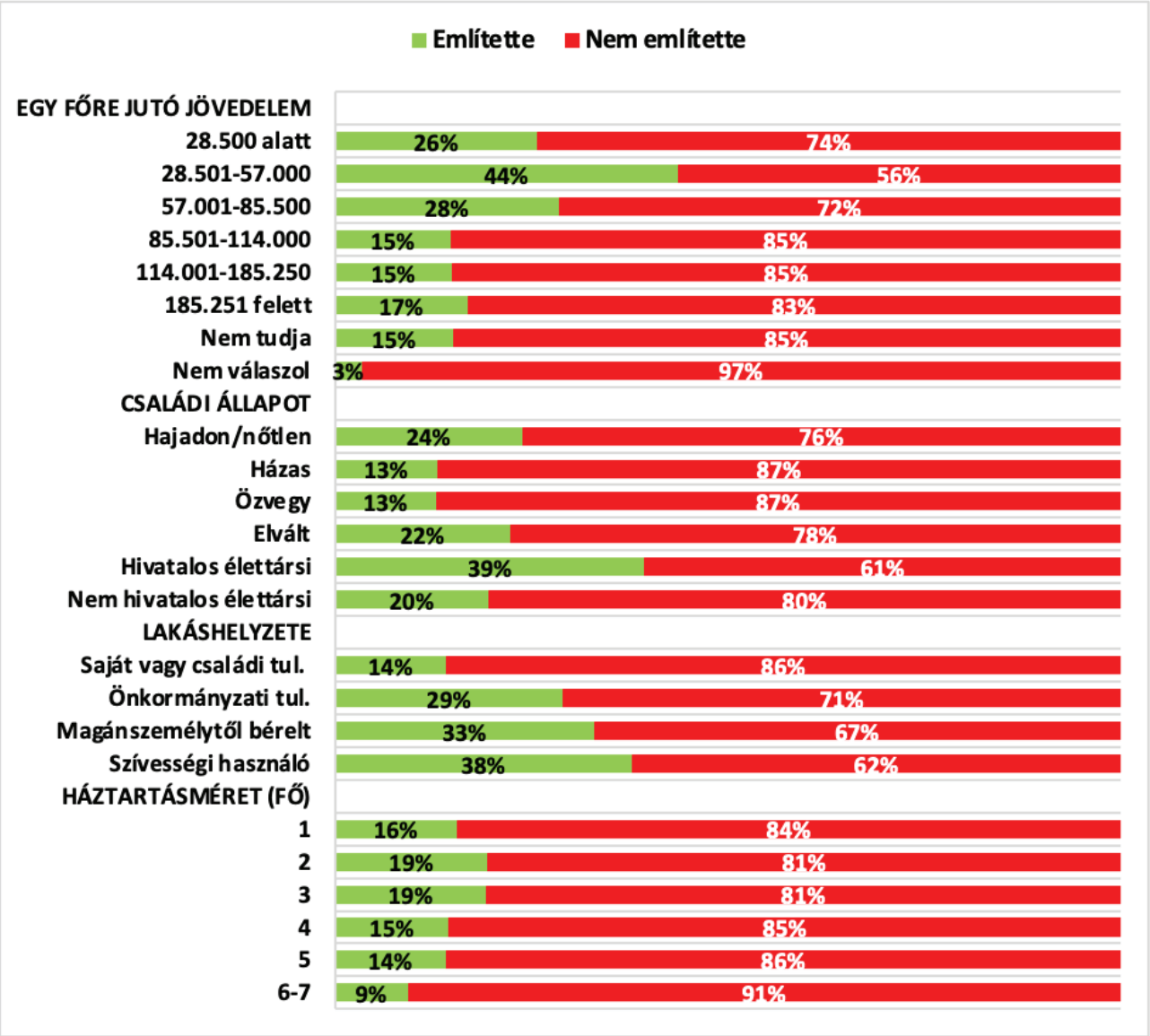

108. ábra: Ön az alábbi területek, kérdések közül mely területen tapasztalja a legnagyobb problémát a városban? szegénység és lakhatási nehézségek, problémák

A jövedelmi helyzet egyértelműen befolyásolja az észlelést: az alsó három jövedelmi csoportban nagyobb arányban érzékelik a problémát, 25% felett – különösen magas az arány a 28.500-57.000 forint közötti egy főre jutó jövedelemmel rendelkezők (44%). Az ennél magasabb jövedelmű csoportokban a problémaérzékelési arány jelentősen csökken, bár meglepően azonos mértékű, 15-17% között. A családi állapot is számít: az egyedülállók körében (24%) gyakoribb a probléma észlelése, míg a házasok és özvegyek között csak 13% része említette fontos problémaként. Ugyanakkor az élettársi kapcsolatban élőknél viszont kiugróan magas arány (39%) jött ki a kutatásban – ez bizonyos szempontból talány, hogy miért alakult ez az eredmény, mivel az állami családtámogatások döntő többségét az élettársi viszonyban élők is igénybe tudják venni, kivéve az ún. babaváró támogatást.

Az önkormányzati tulajdonú lakásokban élők 29%-a említette a szegénységet és lakhatási nehézségeket komoly problémaként, míg a saját tulajdonú ingatlanokban élők esetében ez az arány csak 14%. Ez nem meglepő, mivel az önkormányzati bérleményhez való hozzájutás alapvető feltétele a szociális jogosultság, bár kérdés, hogy akik saját vagy családi tulajdonú ingatlanban élnek, az ő esetükben egyáltalán jelentenek-e, és ha igen milyen mértékű nehézséget a meglévő lakáshitelek.[50] Ugyanakkor az önkormányzati bérlakásokban élőkhöz képest magasabb arányban említettek szegénységi, lakhatási nehézséget azok, akik magánszemélytől bérelt lakásokban élnek (33%) – ennek oka nagy valószínűséggel az esetükben magasabb albérletdíjak lehetnek. A háztartások méreténél azt a nagyon érdekes jelenséget tapasztaltuk, hogy a legnépesebb, 6-7 fős háztartásokban érzékelik legkevésbé problémaként a szegénységet és lakhatási nehézségeket – mindössze 9%. A legmagasabb szintű problémaérzékelés a 2-3 fős háztartások szintjén volt tapasztalható (19-19%).

Problémaérzékelés az idősellátások szintjén

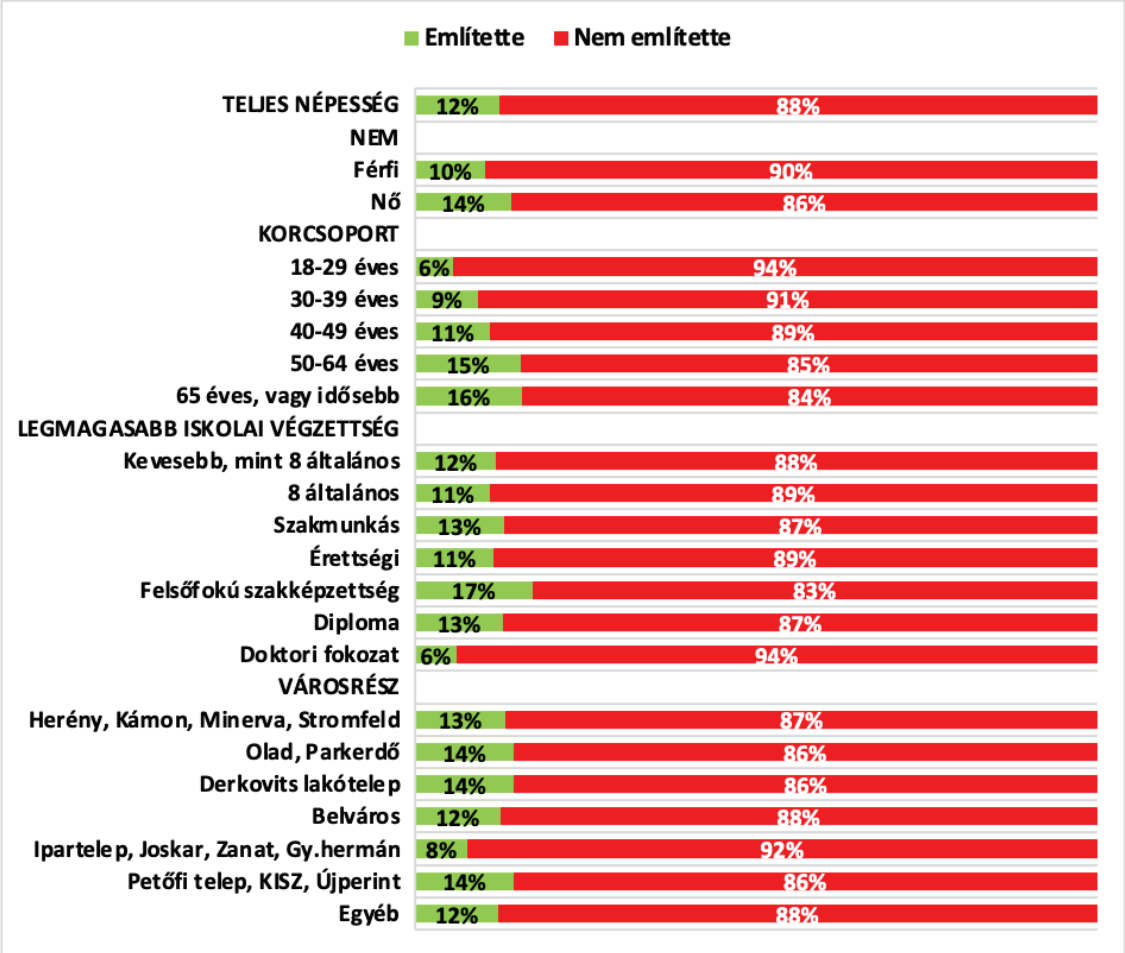

109. ábra: Ön az alábbi területek, kérdések közül mely területen tapasztalja a legnagyobb problémát a városban? idősellátás

[50] A lakáshitelek kérdéskörét nem érintette a telefonos reprezentatív lakossági felmérés.

A felmérés során megkérdezett városlakók 12% része említette kiemelkedő problémaként – ezzel kiválasztva a három legproblematikusabb terület közé. A nemek közötti különbségek nem jelentősek, a nők valamivel nagyobb arányban (14%) érzik ezt problémának, mint a férfiak (10%). A korcsoportok szerinti megoszlásban látható, hogy az idősebbek számára érthető módon nagyobb figyelmet kap a kérdéskör: a 65 év felettiek 16%-a emelte ki ezt a problémát, míg a fiatalabbak közül láthatóan kevesebben tekintenek az idősellátásra kurrens területként. Az életkor előrehaladtával növekvő tendencia figyelhető meg: a 18-29 éveseknél mindössze 6% említette, míg az 50-64 évesek körében ez az arány már 15%. Az iskolai végzettség szerinti bontás kevésbé mutat éles különbségeket, az adatok 11-17% között mozognak és a felsőfokú szakképzettséggel rendelkezők körében a legmagasabb (17%). Azok között, akik doktori fokozattal rendelkeznek, mindössze 6% tartja ezt jelentős problémának, bár ők valóban a társadalom viszonylag apró szegmensét jelentik.[51]

A városrészek összehasonlításakor azt látjuk, hogy az idősellátás problémáját nagyjából hasonló arányban említették a különböző területeken, de néhány helyen kisebb eltérések láthatók. A Belvárosban és Herény, Kámon, Minerva, Stromfeld térségében az arány 12-13%. A legalacsonyabb az Ipartelep, Joskar-Ola, Zanat, Gyöngyöshermán lakói körében csupán 8%-os ez az érték. A legmagasabb arányban (14%) az Olad, Parkaerdő; a Derkovits lakótelep és Petőfi telep, KISZ, Újperint környékén élők érzik problémának az idősellátást.

[51] Ugyanakkor ez több mint érdekes, mert éppen a legkvalifikáltabb iskolai végzettségű csoport esetében feltételezhetnénk, hogy az átlagosnál nagyobb mértékben vannak tisztában a társadalmi elöregedés és az idősellátás kihívásaival vagy azért nem probléma, mert magasabb jövedelem esetén meg tudja oldani a gondot: fizetett segítség, jó minőségű otthonban elhelyezés.

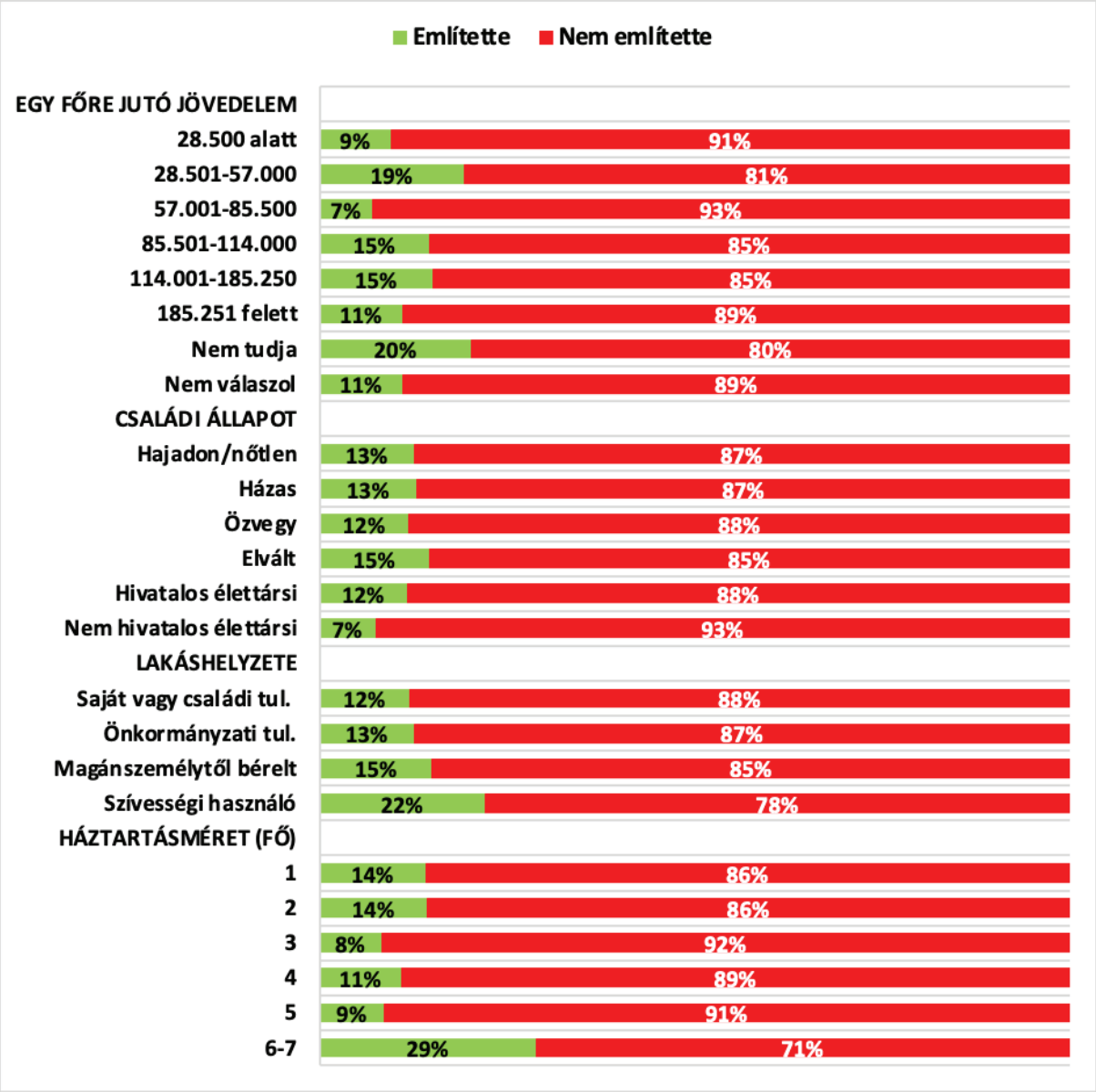

110. ábra: Ön az alábbi területek, kérdések közül mely területen tapasztalja a legnagyobb problémát a városban? idősellátás

A jövedelmi helyzet hatása nem mutat egyértelmű összefüggést. Bár a legalacsonyabb jövedelműek (28.500 forint alatt) körében csupán 9% tartja ezt problémának, az eggyel magasabb jövedelmi kategóriában (28.501-57.000 forint) ez az arány ugrásszerűen megnő, elérve a 19%-ot. Azonban a közepes és magasabb jövedelmű csoportokban az idősellátás problémájának érzékelése 7-15% között mozog, jelentősebb kiugrás nélkül. Így a minta nem mutat közvetlen korrelációt a jövedelmi helyzet és az idősellátás iránt érzett aggodalom között. A családi állapot szerinti megoszlás sem mutat jelentős különbségeket: az özvegyek és házasok egyaránt 12-13%-ban említették ezt a problémát. Az elváltak körében valamivel magasabb az arány (15%), míg a nem hivatalos élettársi kapcsolatban élők körében a legalacsonyabb (7%). A lakáshelyzet

alapján kisebb eltérések figyelhetőek meg. Az önkormányzati tulajdonú lakásokban élők 13%-a tartja problémának az idősellátást, míg a magánszemélytől bérlők 15%-a emelte ki ezt a kérdést. A legmagasabb értéket (22%) a szívességi alapon lakók körében találjuk, ami arra utalhat, hogy ebben a csoportban élők talán jobban érzékelik az idősgondozás nehézségeit. A háztartás mérete is hatással lehet az észlelésre. A legkisebb háztartásokban (1-2 fő) az arány 14%, míg a nagyobb háztartások, családoknál 8-11% között mozog. Érdekes módon a legnagyobb, 6-7 fős háztartásokban élők körében jelentősen megugrik a kapcsolódó problémaérzékelés aránya (29%), ami arra utalhat, hogy az idősgondozás kérdése közvetlenebbül jelentkezik ezeknél a háztartásoknál.

Problémaérzékelés a közbiztonság szintjén

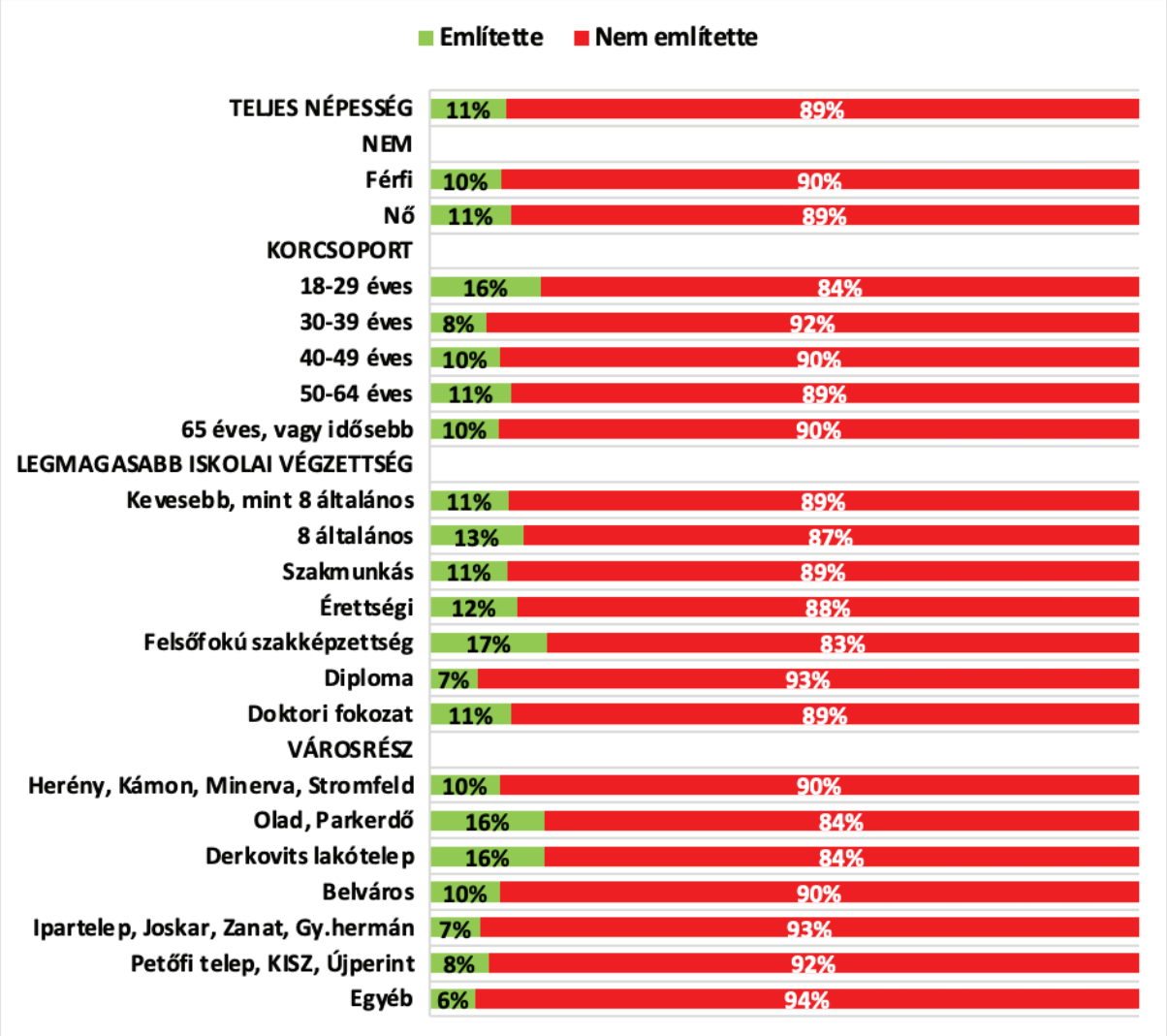

111. ábra: Ön az alábbi területek, kérdések közül mely területen tapasztalja a legnagyobb problémát a városban? közbiztonság

A közbiztonságot a válaszadók 11%-a említette, mint égető probléma – ez nagyjából megegyezik az idősellátásnál mért aránnyal. A nemek között alig van eltérés, a férfiak 10%-a, a nők 11% része nevezte meg a kérdéskört. A korcsoportokat vizsgálva kiemelkedő a 18-29 évesek kohorsza, a 16%-uk emelte ki a közbiztonságot, mint különösen problémás terület. Ugyanakkor a 30-39 évesek esetében volt a legalacsonyabb az arány (8%). A középkorú és idősebb válaszadók körében az értékek 10-11% között mozognak – a legfiatalabb és legidősebb korosztály közbiztonsággal kapcsolatos problémaérzékelése között 6% differencia van, ami kétségkívül első látásra meglepő, itt valószínűleg az utcai garázda, kötekedő magatartások miatti aggodalom okozhatja ezt a percepciót a fiatal felnőttek körében. Az iskolai végzettség szerinti megoszlás némi eltérést mutat. A közbiztonság problémáját leginkább a felsőfokú szakképzettséggel rendelkezők érzékelik (17%), míg a diplomások körében ez az arány a legalacsonyabb (7%). Az alacsonyabb végzettségűek (8 általános vagy szakmunkás végzettség) esetében az arány 11-13% között mozog.

Területi-városrészi dimenzióban a közbiztonságot a Derkovits lakótelepen és az Olad, Parkerdő környékén élők érzékelik leginkább (16-16%). Addig a legalacsonyabb a lakossági percepció a Petőfi telep, KISZ, Újperinten (8%), valamint az Ipartelep, Joskar-Ola, Zanat, Gyöngyöshermán térségében (7%). A Belvárosban és a Herény, Kámon, Minerva, Stromfeld térségben élők 10-10%-a tartja ezt kiugró problémának.

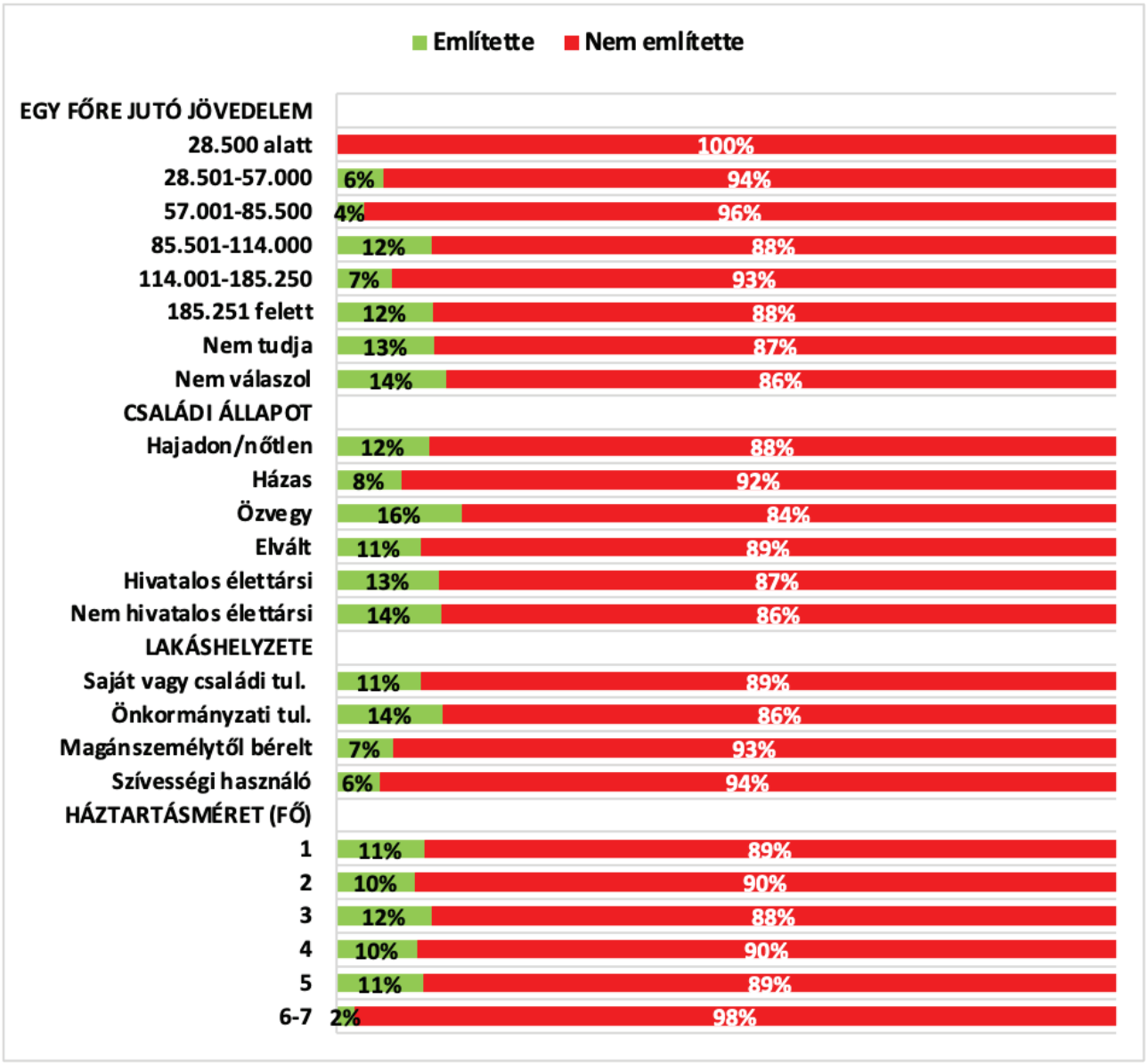

112. ábra: Ön az alábbi területek, kérdések közül mely területen tapasztalja a legnagyobb problémát a városban? közbiztonság

Az alacsony jövedelmű csoportok körében az érzékelés vegyes: míg a 28.500 forint alatti keresetűek közül senki sem emelte ki a közbiztonságot, mint a három legégetőbb terület egyike, addig az alacsonyabb középosztályba tartozók (85.501-114.000 forint között) 12%-os arányban jelezték ezt. A legmagasabb jövedelműeknél az arány szintén 12%, tehát a közbiztonság kérdése nemcsak a legszegényebbeket érintheti. A családi állapot szerinti megoszlásban kisebb eltérések láthatók. Az özvegyek 16%-a tartja problémának a közbiztonságot, ami a legmagasabb arány a csoportok között, ez nem meglepő lévén az egyik leginkább kiszolgáltatott csoportot képezik az idős egyedül élő özvegyemberek. Az egyedülállók 12%-a, az elváltak 11%-a említette ezt, míg a házasok körében az arány alacsonyabban alakult (8%).

Az önkormányzati lakásokban élők körében magasabb a problémaérzékelés (14%), míg a saját tulajdonú ingatlanban lakók 11%-a, a magánszemélytől bérlők pedig 7%-os arányban említette. A háztartás mérete is befolyásolhatja a közbiztonság érzékelését, de nem mutat egyértelmű összefüggést. Az egyedül élők 11%-a említette ezt a problémát, a nagyobb háztartásokban (4-5 fő) az arány 10-11% között mozog, míg a legnagyobb, 6-7 fős háztartások esetében mindössze 2%, ami viszont meglepően alacsony.

Problémaérzékelés a hajléktalankérdés szintjén

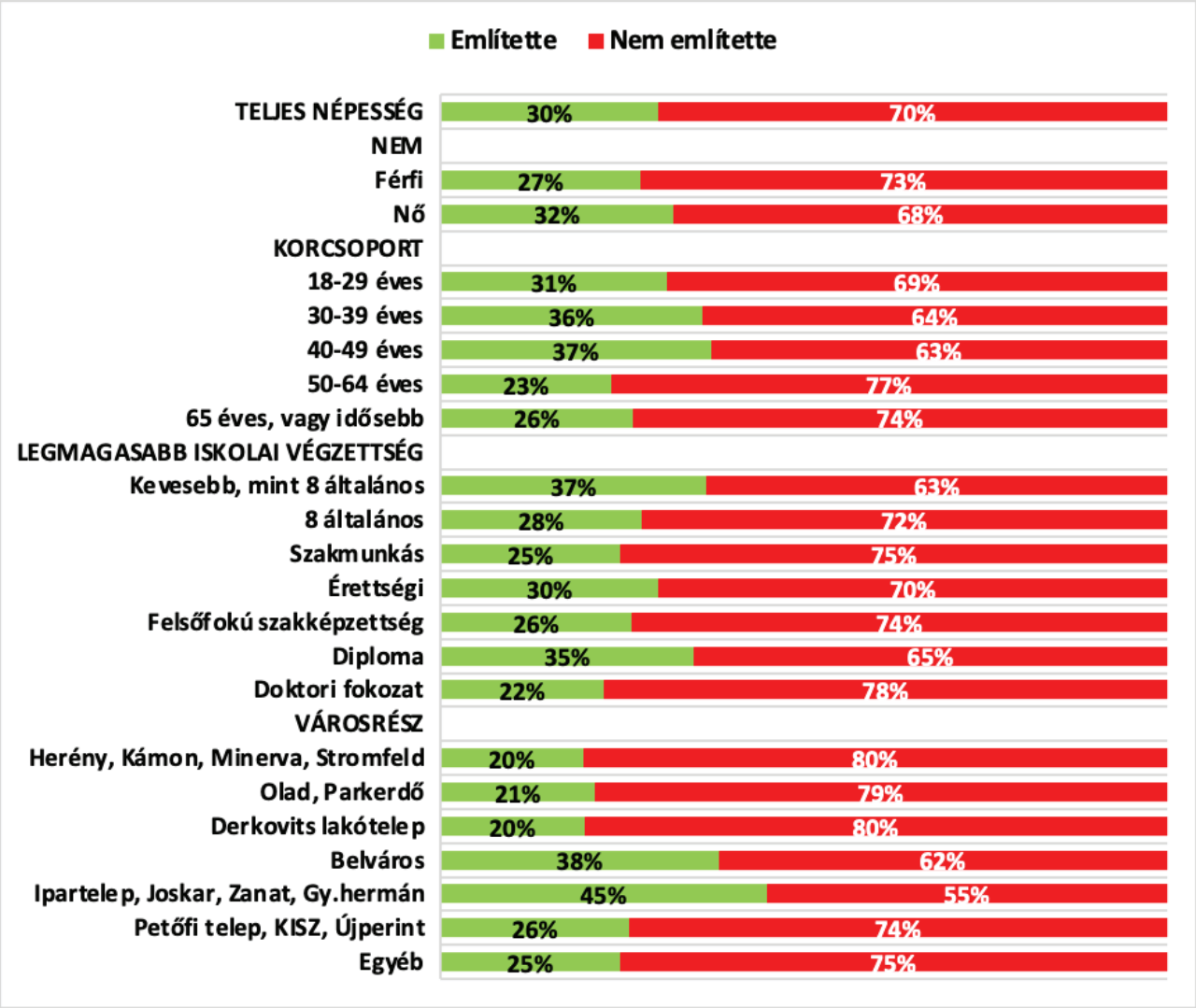

113. ábra: Ön az alábbi területek, kérdések közül mely területen tapasztalja a legnagyobb problémát a városban? hajléktalankérdés

A hajléktalankérdést a megkérdezettek 30%-a emelte ki, mint jelentős probléma. Ez az arány, mint szubjektív lakossági percepció viszonylag magas egyes más közszolgáltatási területekhez viszonyítva – pl. idősellátás. Ez több mint elgondolkodtató, miközben közismert, hogy Szombathely a hazai megyei jogú városok körében a jobb szociális kondíciókkal rendelkezők közé tartozik – pl. nincs kifejezett szegregátum a városban; nem beszélhetünk nagyszámú hajléktalanról.[52] Ugyanakkor a hajléktalanság egy nagyon látványos, éppen ezért a valóságosnál akár szélesebben érzékelhető téma lehet az emberek számára. Ezt a diszkrepancia-érzést erősíti, hogy a telefonos reprezentatív lakossági felmérés szabad véleményformáló kérdésénél viszont már alig-alig említették a válaszadók. A hajléktalankérdést égető problémaként azonosítók körében a nemek közötti különbség nem túl jelentős, de a nők valamivel nagyobb arányban érzékelik ezt (32%), mint a férfiak (27%). Az életkori bontásból az látszik, hogy a 30-49 évesek a legkritikusabbak (36-37%), az idősebb korosztályok kevésbé (50-64 év közöttiek 23%-a; 65 év és felettiek 26% része). A legfiatalabb 18-29 évesek körében pedig 31%-os a problémaérzékelés. Az iskolai végzettség szerint nincs direkt tendencia, ezt jól bizonyítja, hogy a legmagasabb arányban a kevesebb mint 8 általános iskolai végzettségűek (37%), illetve a diplomások (35%) említették a hajléktalankérdést problémaként.

A városrészek közötti eltérések azonban figyelemre méltóak. Kiemelkedik két vizsgált városrész: a Belvárosban élők 38% része, az Ipartelep, Joskar-Ola, Zanat, Gyöngyöshermán térségében 45%-a emelte ki a hajléktalankérdést. Ehhez képest a többi városrészen 20-26% között alakultak a tapasztalati arányok. Látható tehát, hogy van különbség a sűrűn lakott belvárosi, lakótelepi, valamint a kertvárosi városrészek lakóinak a hajléktalanok kapcsán érzékeltek között.

[52] https://www.savariaforum.hu/rovat/szombathelyi-kozterulet-felugyelet-bizalom-es-eredmenyek - interjú Ágoston Sándorral az Önkormányzat Hivatalának városrendészeti vezetőjével – 2023. január.

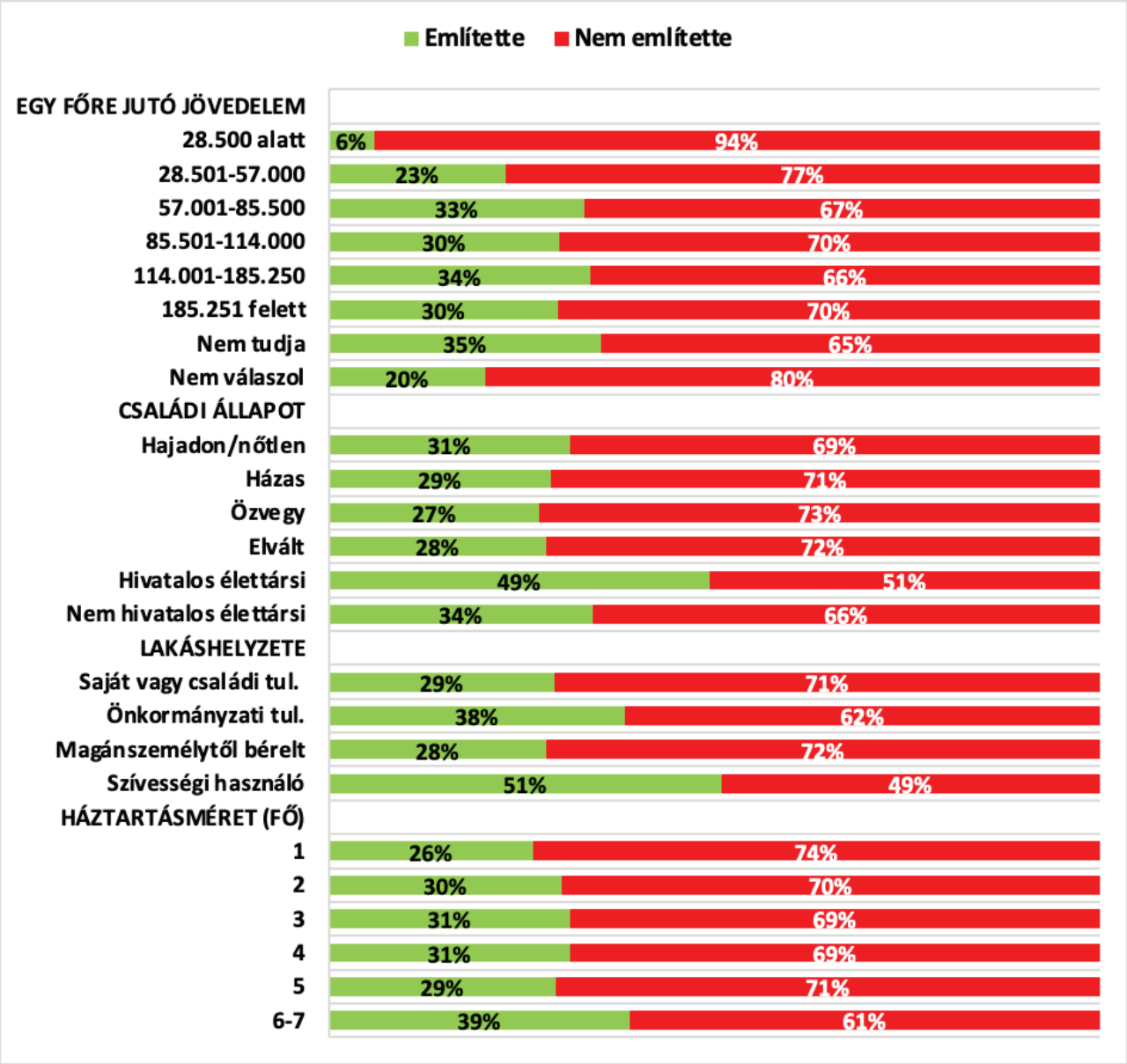

114. ábra: Ön az alábbi területek, kérdések közül mely területen tapasztalja a legnagyobb problémát a városban? hajléktalankérdés

A jövedelem szerinti bontás érdekes eredményeket mutat. A legalacsonyabb jövedelműek (28.500 forint alatt) körében csupán 6% tartja ezt problémának, míg a közepes és magasabb jövedelmű csoportokban ez az arány fokozatosan emelkedik, és 30-35% között mozog. Ez arra utalhat, hogy a hajléktalanság problémáját inkább azok érzékelik, akik nem közvetlenül érintettek benne, hanem kívülről látják és szemlélik sokszor rendkívül kritikusan annak társadalmi következményeit. A családi állapot alapján a hivatalos élettársi kapcsolatban élők körében kiugróan magas (49%) azok aránya, akik szerint a hajléktalanság komoly probléma, míg a házasoknál és elváltak esetében ez az arány már csak 28-29%. Az egyedülállók körében pedig 31%-os. A lakáshelyzet szerinti megoszlás is érdekes képet mutat. Az önkormányzati lakásban élők 38%-

a – közel 10%-kal többen érzékelik ezt körükben, mint a saját vagy családi tulajdonú ingatlan (29%) vagy magánszemélytől bérelt lakásokban élők (28%). Erre talán magyarázat lehet, hogy az önkormányzati bérlakásokban élők általában szociálisan inkább rászorulók, ezért körükben erősebb a hajléktalanügyre való fókusz. A nagyobb családokban, 6-7 fős háztartásokban élők sokkal nagyobb mértékben (legalább +10%) érzékelik a társadalmi problémák hatását, ezért nagyobb empátiát mutatnak a hajléktalan emberek iránt.

Problémaérzékelés a városi közlekedés szintjén

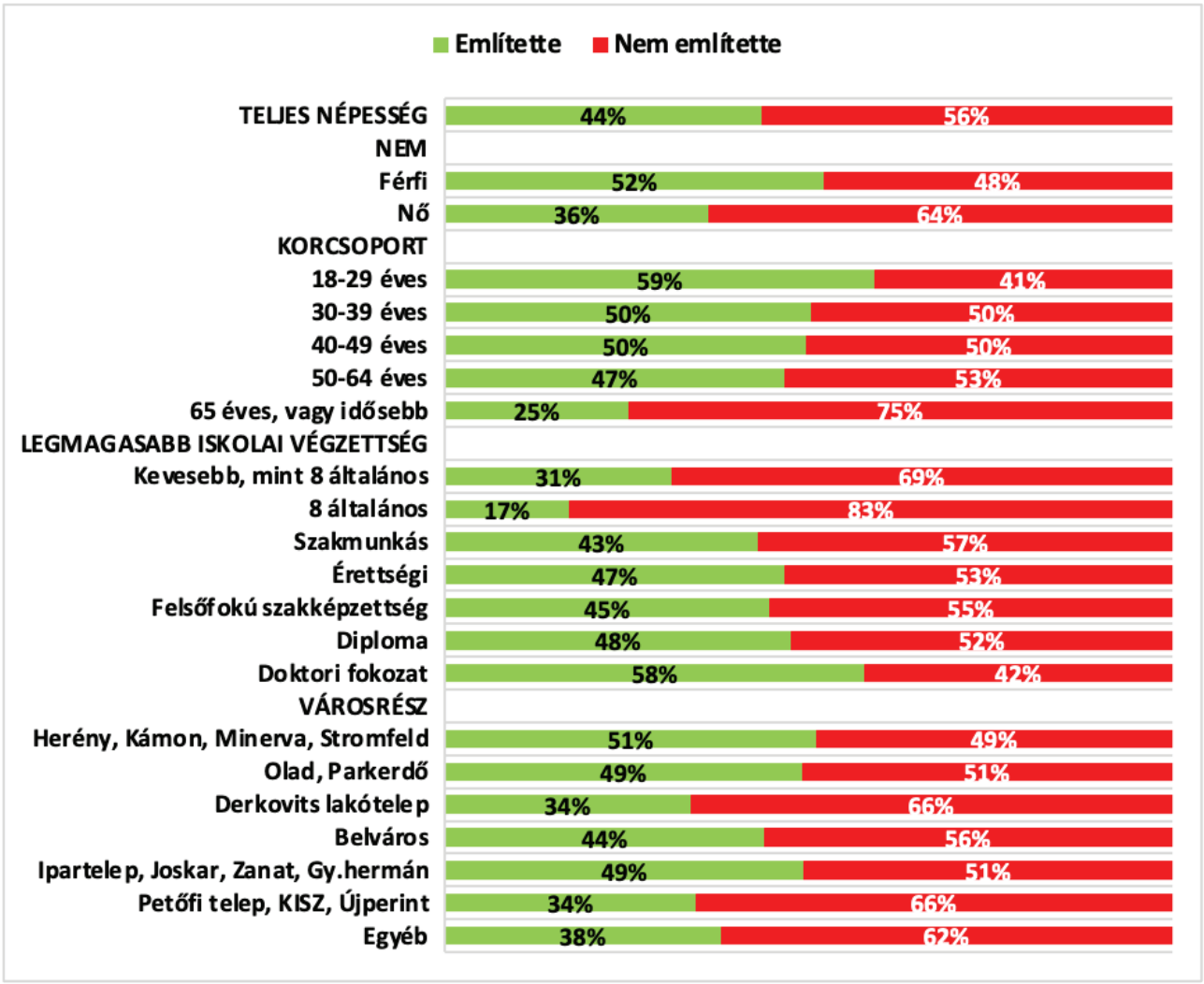

115. ábra: Ön az alábbi területek, kérdések közül mely területen tapasztalja a legnagyobb problémát a városban? városon belüli közlekedés

Az eredmények szerint ez egy nagyobb mértékben megosztó kérdés, mivel a válaszadók 44%-a említette égető problémaként.[53] Ez az egyik legmagasabb érték a vizsgált problémák közül, ami arra utal, hogy a közlekedési helyzet sokak számára fontos kérdés. A nemek között markáns eltérés figyelhető meg: a férfiak több mint fele (52%) problémásnak tartja a városi közlekedést, míg a nők körében ez az arány csupán 36%. Ez arra utalhat, hogy a férfiak – akik nagyobb arányban lehetnek autóvezetők – kritikusabbak a közlekedési helyzettel kapcsolatban.

A korcsoportok szerinti bontásból az látszik, hogy a fiatalabb generációk nagyobb arányban érzékelik a problémát: a 18-29 évesek 59%-a, a 30-49 évesek 50%-a emelte ki a városi közlekedést a három legfőbb problémaforrás között. Ezzel szemben a 65 év felettiek körében az arány jelentősen alacsonyabb (25%), ami arra utalhat, hogy az idősebbek kevésbé érintettek a városi közlekedési problémákban, valószínűleg kevesebbet közlekednek vagy inkább tömegközlekedést használnak.[54] Az iskolai végzettség szerinti adatok alapján a diplomások és a doktori fokozattal rendelkezők nagyobb arányban (48-58%) említették a közlekedés problémáját, míg az alacsonyabb végzettségűek, különösen a kevesebb, mint 8 általánost valamint a 8 általánost végzettek, kevésbé érzékelik ezt gondként (31-17%). Ez arra utalhat, hogy a magasabb végzettségűek többet közlekednek a városban, és érzékenyebbek a közlekedési infrastruktúrával kapcsolatos problémákra. Nagy kérdés, hogy az autóhasználat csökkentése és a városi tömegközlekedés fejlesztése és elterjesztése például miként hatna a jelenleg látható lakossági percepciókra.

A városrészek között jelentős eltérések figyelhetőe k meg. A közlekedési helyzetet leginkább a Herény, Kámon, Minerva, Stromfeld térségében élők érzékelik problémásnak (51%), de magas az arány Olad, Parkerdőn, az Ipartelep, Joskar-Ola, Zanat, Gyöngyöshermán városrészen, valamint a Belvárosban is (44-49%). Ezzel szemben a Derkovits lakótelepen és a Petőfi telep, KISZ, Újperint városrészen az arány alacsonyabb (34-34%), ami arra utalhat, hogy ezekben a városrészekben a lakók kevésbé közlekednek naponta nagy távolságokat.

[53] Lényegében ez visszaköszön a kérdőív szabad véleményalkotására épülő utolsó 25. kérdésre adott válaszoknál, ahol mintegy egyharmad arányban kaptunk a városi közlekedéssel (tömegközlekedés, közutak, járdák, parkolás stb.) kapcsolatos véleményeket.

[54] Kifejezetten a helyi közösségi közlekedéssel külön kérdésekben foglalkoztunk (19. és 19.a kérdések), amelyek eredménye olvasható jelen fejezetben – lényegében általános lakossági elégedettség olvasható ki azoknál a kérdéseknél.

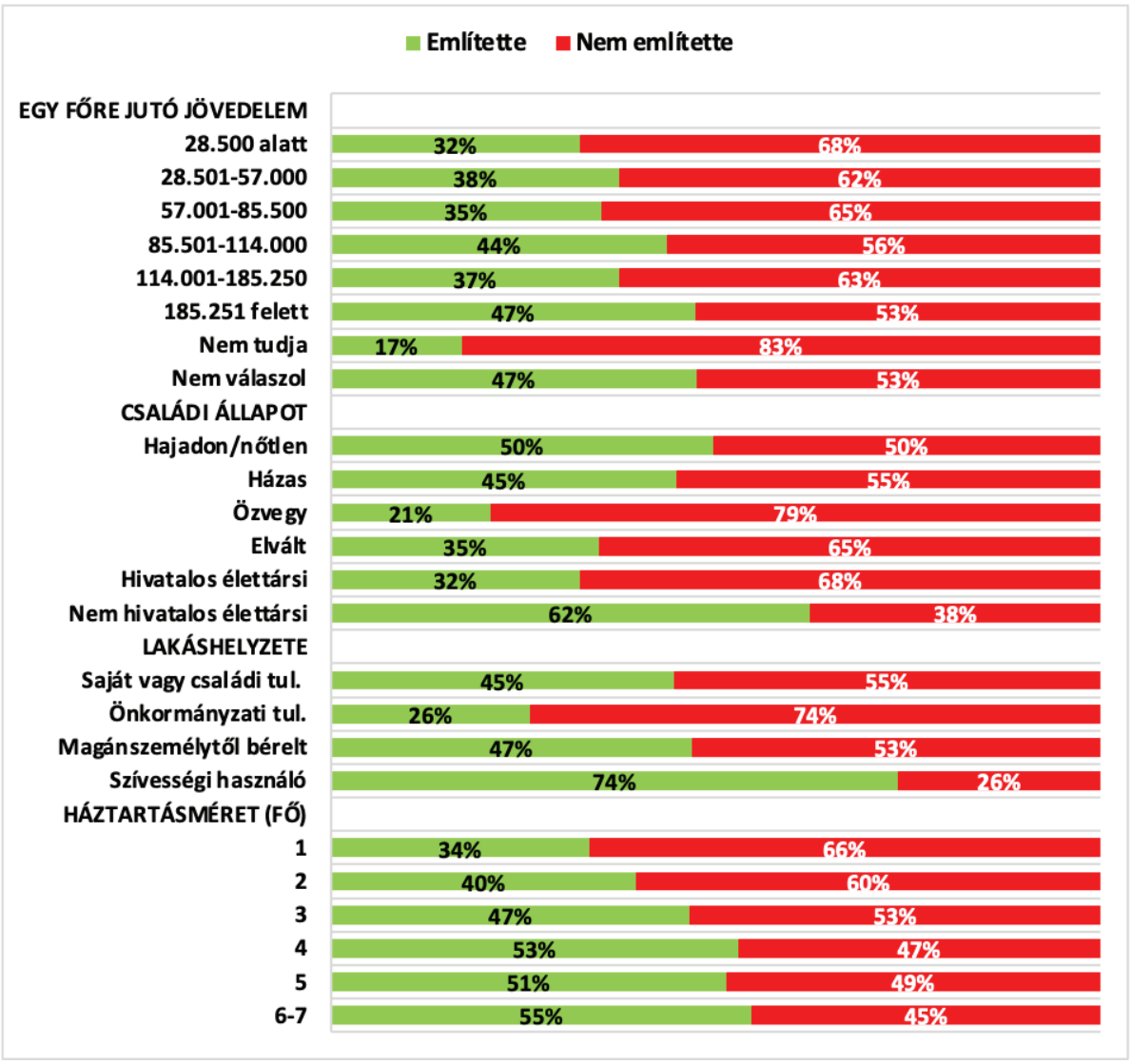

116. ábra: Ön az alábbi területek, kérdések közül mely területen tapasztalja a legnagyobb problémát a városban? városon belüli közlekedés

A jövedelmi helyzet szerinti bontás érdekes eredményeket mutat a városi közlekedési problémák érzékelése tekintetében. A magasabb jövedelműek (185.251 forint felett keresők) 47%-a említette ezt problémának, míg az alacsonyabb jövedelműek körében az arány alacsonyabb (32-38%). Ez arra utalhat, hogy a magasabb keresetűek nagyobb arányban használnak autót vagy hosszabb távokat tesznek meg a városon belül, így érzékenyebbek a közlekedési nehézségekre. A családi állapot szerinti megoszlásból az látszik, hogy az egyedülállók 50%-a problémának tartja a közlekedési helyzetet, míg az özvegyek körében ez az arány a legalacsonyabb (21%). A nem hivatalos élettársi kapcsolatban élők körében az arány kiugróan magas (62%), ami arra utalhat, hogy ebben a csoportban többen vannak, akik aktívan használják a városi közlekedési infrastruktúrát.

Ugyanakkor az önkormányzati lakásban élők csupán 26%-a említette ezt gondként, míg a saját tulajdonú ingatlanban élők és a magánszemélytől bérlők 45-47%-a érzékeli a közlekedési prob-

lémákat – itt csak spekulálni tudunk, hogy ez a különbség összefügghet esetleg az autó- versus városi buszok használata kérdésével. A szívességi lakhatásban élők körében kiugróan magas az arány (74%), ami arra utalhat, hogy ez a csoport gyakrabban kényszerül ingázásra vagy hosszabb közlekedési utakra. A háztartásméret szerinti megoszlás alapján a nagyobb háztartásokban élők érzékenyebbek a közlekedési problémákra: a 4-6 fős háztartásokban az arány 51-55%, míg az egyszemélyes háztartásokban csak 34%. Ez arra utalhat, hogy a családosok számára nagyobb kihívást jelenthet a városi közlekedés, például a gyermekek szállítása vagy a munkába járás.

Problémaérzékelés az egyéb közszolgáltatások szintjén

Néhány vizsgált területen, kérdéskörben alacsony szintű, a város lakosságát reprezentáló kutatási mintán összességében 10% alatti problémaérzékelést mutatnak az adatok. Ezért eltekintünk a részletes diagram-alapú elemzéstől, azonban jelezzük az anomáliákat, így azon konkrét szociodemográfiai vagy területi dimenziókat, ahol a döntően egyszámjegyű adatoktól eltérő magasabb szintű, 10% vagy feletti arányú problémaérzékelést kaptunk.

Fogyatékkal élők

A fogyatékkal élőkkel kapcsolatos problémák – mint érzékelt társadalmi probléma – kevésbé számít kiemelkedőnek a lakosság körében: csupán a válaszadók 6%-a említette ezt égető érzékelhető problémaként. A nők (7%) és a fiatalabbak (különösen a 18–29 évesek – 10%) kissé érzékenyebbek erre a kérdésre, míg a férfiak (4%) és a 30–39 éves korosztály (2%) kevésbé. Az iskolai végzettség és a jövedelem alapján sem figyelhető meg jelentős eltérés. A városrészek (1-7% között ingadozik), családi állapot és háztartásméret szerint is alacsony és viszonylag komolyabb tendencia nélküli a fogyatékkal élők helyzetével kapcsolatos problémaérzékelés. Egyedül a lakáshelyzetnél az önkormányzati tulajdonú lakásokban élők esetében találtunk azt, hogy a 18-29 éves korosztályhoz hasonlóan a problémaérzékelés az adott csoport esetében szintén kétszámjegyű volt - (12%). Az adatok mögött ne keressük feltétlenül a társadalmi szolidaritás hiányát, inkább arról van szó, hogy azok esetében, akik életében közvetlenül nem jelenik meg a fogyatékosság a saját vagy akár közvetlen családtagjaik esetében, azok sokkal kevésbé szembesülnek a jelenséggel, és ezért nem sorolták a fogyatékosügyet az igazán akut problémakörök közé. Ugyanakkor fontos megjegyezni, hogy az aktív civil-társadalmi szervezetek bevonására építő kvalitatív civil prominenskutatás éppen a fogyatékosügy területén eredményezett az előzetesen elvártakhoz képest jelentős visszacsatolást és tapasztalatcserét.[55]

[55] A civil prominenskutatás során a fogyatékosügy területén szerzett információk, illetve konkrét közpolitikai, szakmai javaslatok önálló fejezetben olvashatók.

Hátrányos helyzetű fiatalok támogatása

A hátrányos helyzetű fiatalok ügyét és a támogatásukat a lakosság 7%-a sorolta a három legégetőbb problémakör köz. Ugyanakkor nők körében kétszer annyian (10%), mint a férfiak (5%) körében, ami jelzi a fiatalok iránt a nők részéről erősebben megnyilvánuló szolidaritásérzetet. Korcsoporti megoszlásban egyedül a fiatal felnőttek (18-29 évesek) körében mértünk kétszámjegyű eredményt – 16%, lévén ez a kohorsz közvetlenül potenciálisan érintett. Az összes többi idősebb korosztálynál látványosan alacsonyabb a problémaérzékelés (5-8% közötti). Az iskolai végzettség tekintetében a legalacsonyabb 8 osztályt sem végzettek között 15%-an emelték ki a fiatalok támogatását, mint valós és fontos szükséglet, a többi vizsgált csoportnál (szakmunkások, érettségizettek, diplomások stb.) 6-8%-os eredményeket kaptunk. A városrészek esetében a Belváros (10%) valamint Herény, Kámon, Minerva, Stromfeld lakótelep (13%) emelkedett ki, a többi esetében 3-7% körül alakult a hátrányos helyzetű fiatalok iránti aggodalom szintje. A családi állapot tekintetében az egyedülállók azok, akik láthatóan érzékenyebbek a téma iránt – 15%, míg a házasok, elváltak, özvegyek, élettársi kapcsolatban élők esetében 4-8%-os arányokat láthatunk. Ugyanakkor az önkormányzati lakásokban élők az a csoport, akik a leginkább érzékenyek a kérdésben – az ő körükben 20%-os problémaérzékelést mutatnak az adatok

Bölcsődei ellátás

A bölcsődék működését a válaszadók alig 1% része tekintette igazán problémás, ami jelzi, hogy gyakorlatilag ezen a téren nem beszélhetünk valós problémaérzékelésről a városban. A legtöbb vizsgált dimenzióban (nem, életkor, területi-városrész, lakáshelyzet, háztartásméret) az 1-3%-os problémaérzékelések domináltak, egyedül a 28.501-57.000 Ft havi jövedelemmel rendelkezők körében kaptunk relatíve magasnak számító 11%-os adatot, de ez jó eséllyel a minta sajátosságából fakadhat.

Óvodai ellátás

Az óvodai ellátást a reprezentatív minta tekintetében is nagyon kis arányban, mindössze 2%-ban sorolták a tíz közül a három leginkább problémás terület közé. Korcsoporti, iskolai végzettségi, területi-városrészi tekintetben mindenhol 5% vagy az alatti problémaérzékelést kaptunk. 10% feletti arányt csak 6-7 fős, nagycsaládok körében (13%) valamint a 28.501-57.000 Ft közötti jövedelmi csoportban (11%) tapasztaltunk. Az óvodák működésének lakossági megítélését – hasonlóan a bölcsődékhez - éppen a pozitív lakossági percepciók dominálják.

A városban tapasztalt pozitív lakossági percepciók dimenziója

A problémás területekhez hasonlóan ugyanazon tíz helyi közszolgáltatási területen mértük a legnagyobb előrelépés, pozitív megítélés aktuális mértékét a felmérésbe bevont szombathelyi lakosok esetében, megismerve a kritikus pontok mellett a közösségi szolgáltatások sikerpontjait – itt a három leginkább sikeres területet kellett kiválasztaniuk a megkérdezetteknek *(21. kérdés).*

Pozitív lakossági percepciók az egészségügyi alapellátások szintjén

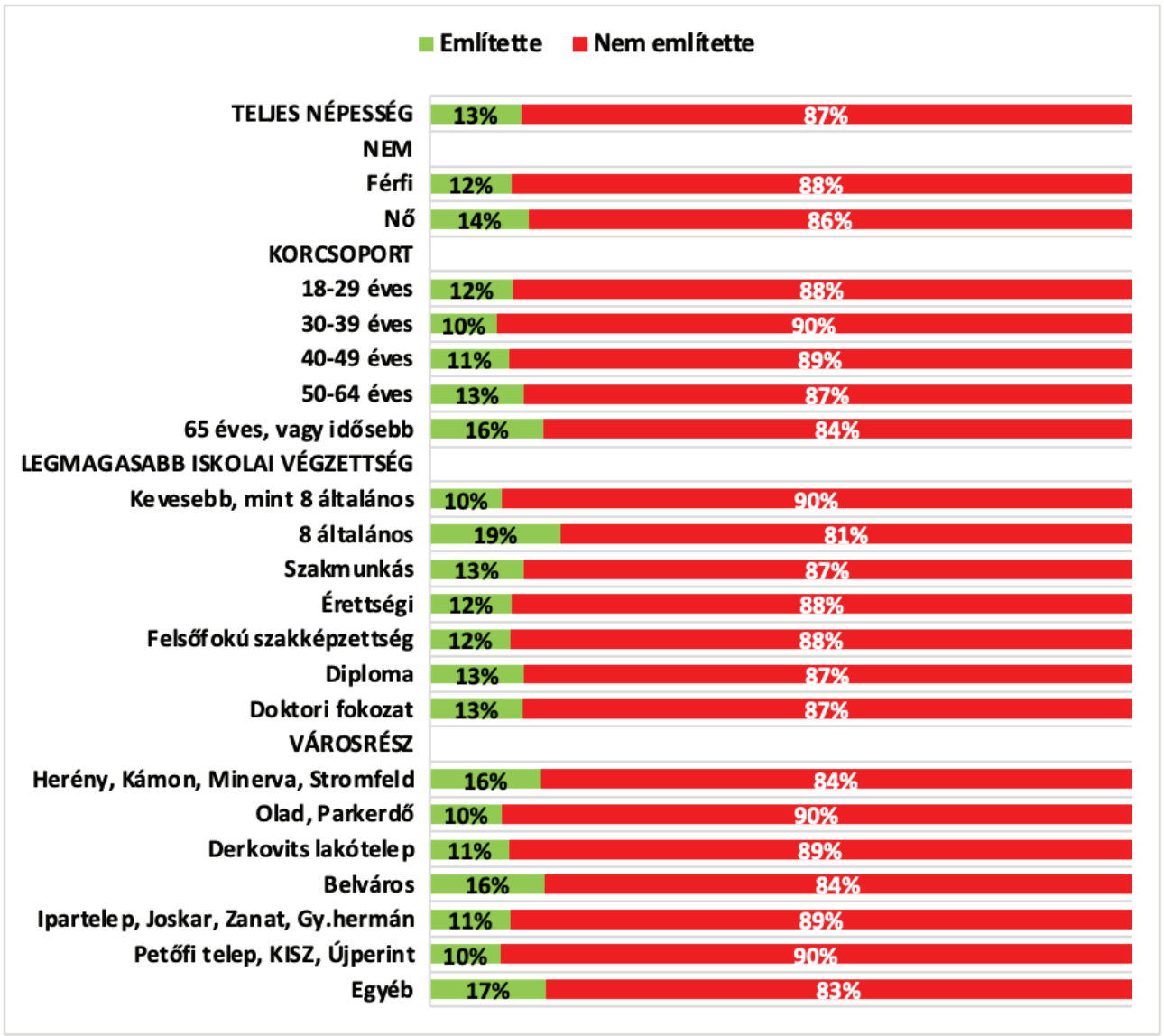

117. ábra: Ön az alábbi területek, kérdések közül mely területen tapasztalja a legnagyobb pozitív előrelépést a városban? egészségügyi alapellátások

Szombathelyen az egészségügyi alapellátás területén tapasztalt előrelépés, pozitív megítélés a válaszadók mindössze 13%-a szerint volt észlelhető, kiválasztva a három legjobbra értékelt terület közé. A nemek közötti eltérés minimális (férfiak 12%, nők 14%), a 65 év felettiek körében volt a legmagasabb (16%) a pozitív változást említők aránya, míg a 30-39 évesek körében a legalacsonyabb (10%). Az iskolai végzettség alapján a legfeljebb 8 általánost végzettek érzékeltek leginkább a pozitívan az egészségügyi alapellátásokat (19%), míg a diplomásoknál és a szakképzetteknél 12-13% volt az arány. A városrészek közötti különbségek láthatóan kicsik: a Belváros és a Herény, Kámon, Minerva, Stromfeld térségében élők 16%-a tapasztalt előrelépést, míg Oladon, Parkerdőn és a Petőfi telepen, KISZ, Újperinten volt ez az arány a legalacsonyabb (10%).

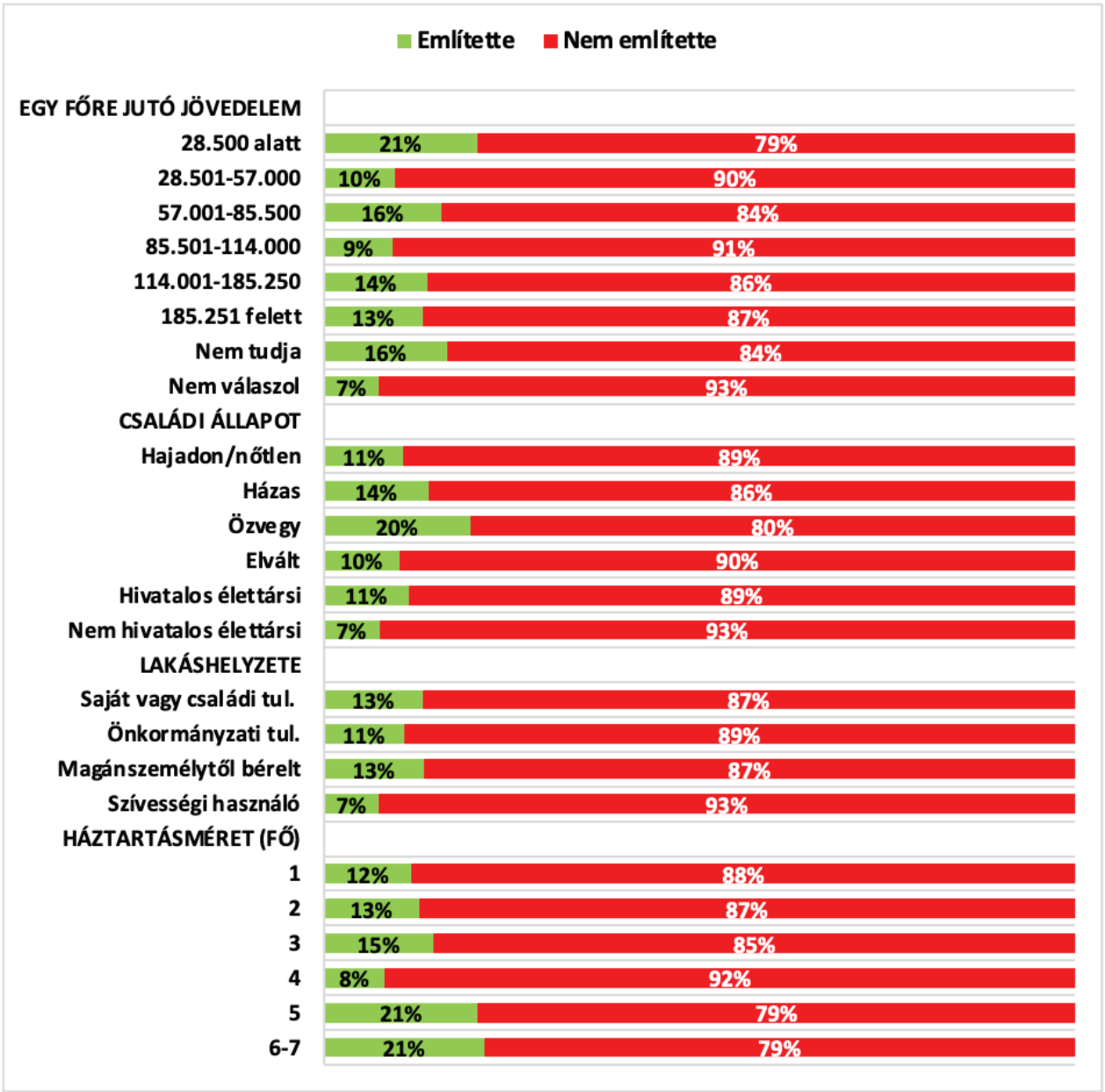

118. ábra: Ön az alábbi területek, kérdések közül mely területen tapasztalja a legnagyobb pozitív előrelépést a városban? egészségügyi alapellátások

A jövedelmi struktúra szerint éppen a legalacsonyabb státuszúak (28.500 Ft alatt) pozitív ágazati érzékelése a leginkább kiugró (21%), addig a többi csoportnál jóval mérsékeltebben, 9-16% között ingadozva. Mindenképpen érdekes tapasztalás, hogy a legalacsonyabb jövedelmi státuszúak mennyivel elégedettebbek az átlagnál a városban az egészségügy kérdésében. A családi állapotok tekintetében kiemelkedik az özvegyek megítélése (20%), hozzájuk képest az összes többi csoport – házasok, elváltak, egyedülállók, élettársi viszonyban élők – véleménye alacsonyabban alakult.

A lakáshelyzet szerinti különbségek nem jelentősek. A saját tulajdonban élők és a magánszemélytől bérlők körében az arány 13%, míg az önkormányzati lakásban élők között 11%. A szívességi lakhatásban élők között viszont mindössze 7% tapasztalt pozitív változást az alapellátásokban. A háztartásméret szerinti bontás azt mutatja, hogy a legkisebb háztartások (1-3 fő) alacsonyabb arányban érzékeltek előrelépést (12-15%), míg az 5-7 fős háztartásokban ez az arány magasabb (21%). Ez arra utalhat, hogy a nagyobb háztartásokban élők jobban észlelik a közszolgáltatások változásait, vagy nagyobb megértést tanúsítanak az ágazat irányába.

Pozitív lakossági percepciók a szegénység és lakhatási nehézségek szintjén

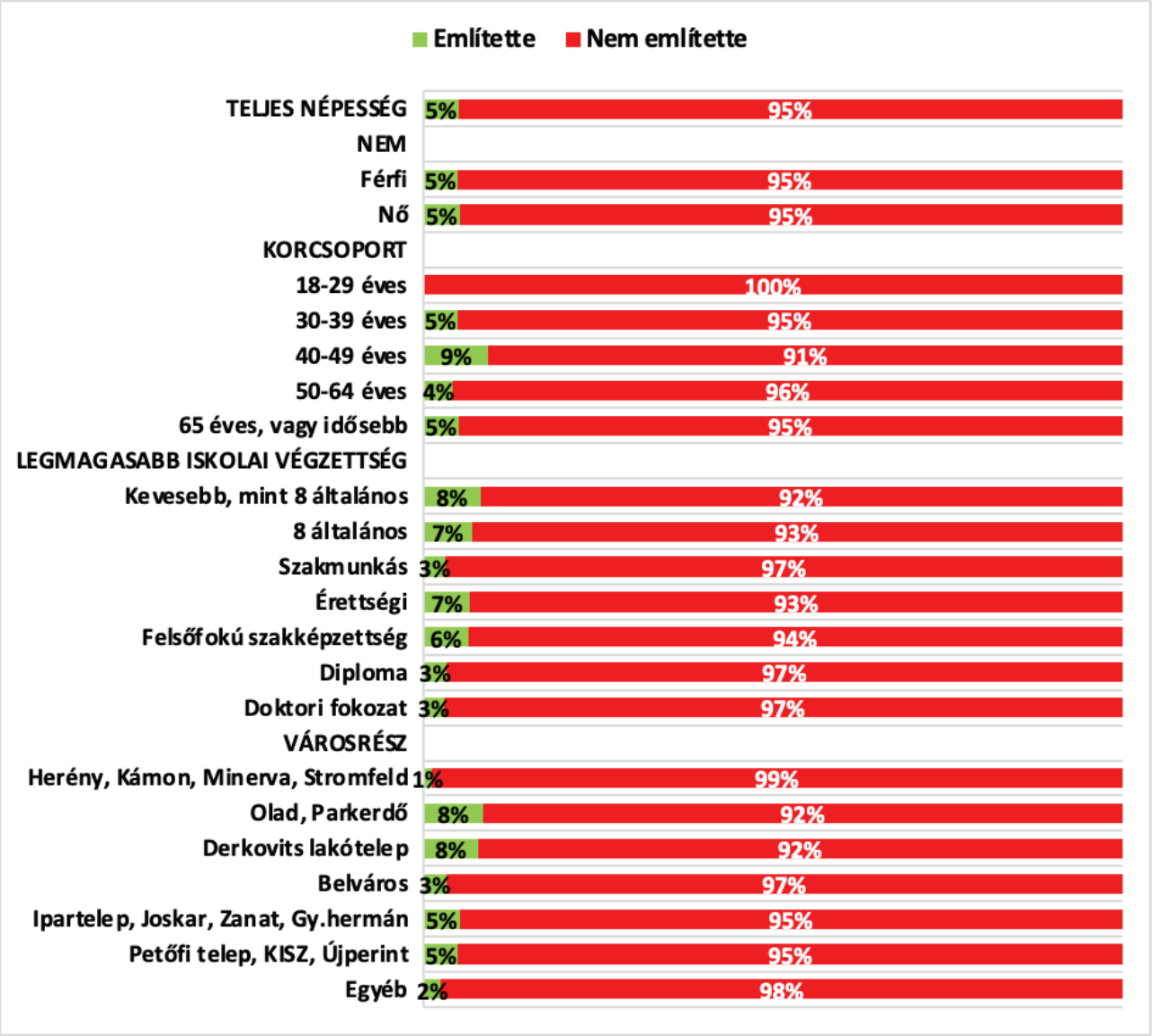

119. ábra: Ön az alábbi területek, kérdések közül mely területen tapasztalja a legnagyobb pozitív előrelépést a városban? szegénység és lakhatási nehézségek, problémák

Az eredmények alapján a városban élők túlnyomó többsége (95%) nem érzékel javulást a szegénység és a lakhatási nehézségek tekintetében, így mindössze 5% említette, hogy tapasztalt valamilyen előrelépést. Gyakorlatilag semmilyen dimenzióban nem érte el a szegénység és lakhatási nehézségek kérdéskörében a 10%-ot a pozitív véleményezés – ami arra enged következtetni, hogy a helyi városi társadalom általános megítélése egységesen negatív ebben a kérdéskörben. A nemek között nincs eltérés: a férfiak és a nők egyaránt 5%-os arányban említették a pozitív változást. A korcsoportok közötti különbségek sem számottevőek, de a 40-49 évesek valamivel nagyobb arányban (9%) érzékelték az előrelépést, míg a legfiatalabb korosztály (18-29

évesek) körében senki sem számolt be fejlődésről, ami több mint, riasztó generációs attitűdről ad számot. Az iskolai végzettség szerinti bontásból az látszik, hogy a legalacsonyabb végzettségűek (kevesebb mint 8 általános) valamivel nagyobb arányban (8%) érzékelték a javulást, mint a diplomások és a szakmunkások, akik mindössze 3%-os arányban vélekedtek pozitívan. Ez arra utal, hogy a diplomások kritikusabban szemlélik a szegénység és a lakhatási nehézségek kérdéskörét.

Az Olad, Parkerdő városrészen és a Derkovits lakótelep területén élők 8%-os arányban érzékeltek előrelépést, míg a Belvárosban ez az arány mindössze 3%. A Herény, Kámon, Minerva és Stromfeld lakótelep térségben élők szinte egyáltalán nem érzékeltek fejlődést, előrelépést (1%).

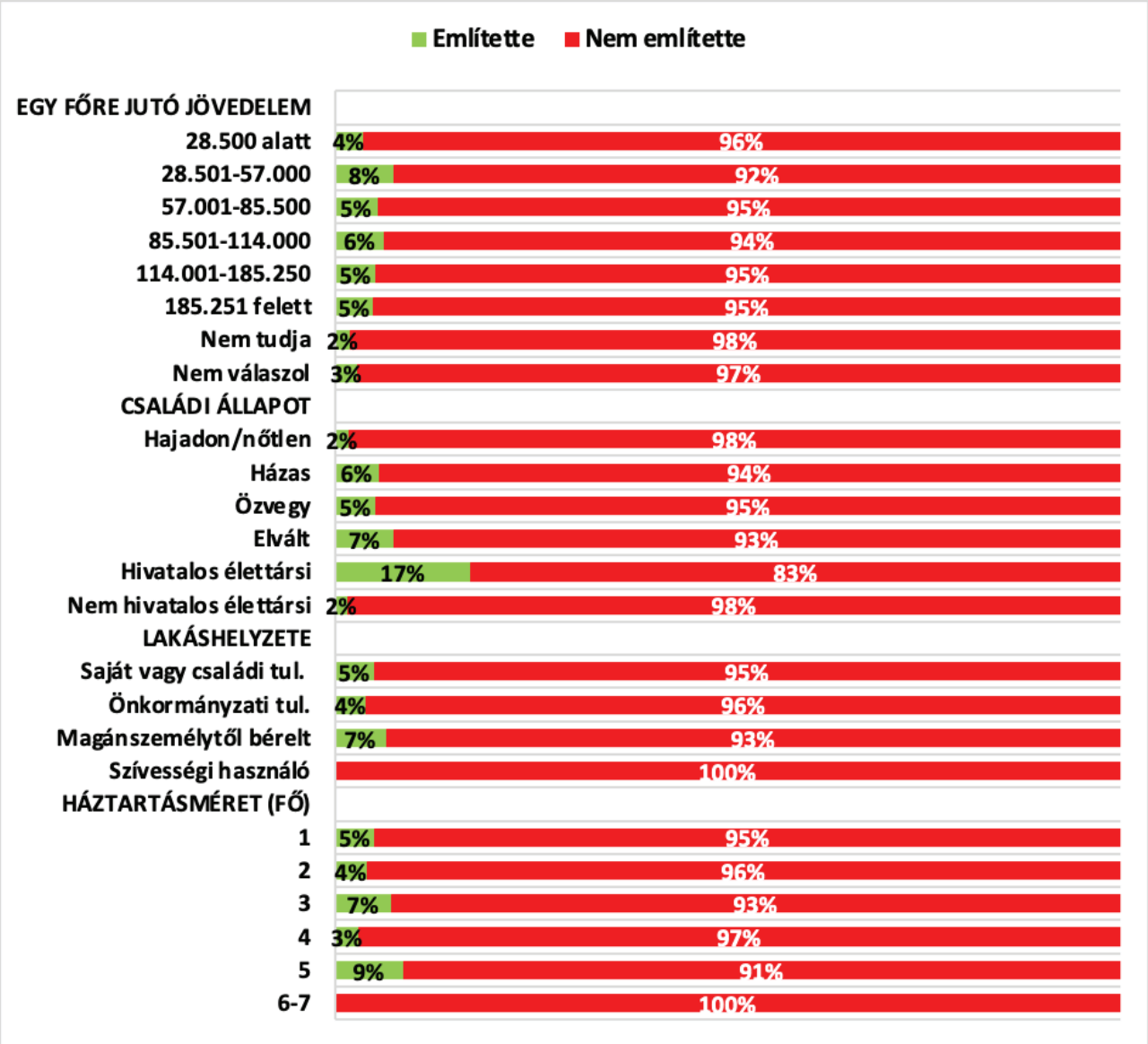

120. ábra: Ön az alábbi területek, kérdések közül mely területen tapasztalja a legnagyobb pozitív előrelépést a városban? szegénység és lakhatási nehézségek, problémák

A jövedelem szerinti bontás azt mutatja, hogy a 28.501-57.000 Ft között keresők körében a legmagasabb (8%) azok aránya, akik tapasztaltak pozitív változást, míg a legszegényebbek és a legmagasabb jövedelműek körében ez az arány 4-6% között mozog. A családi állapot szerinti megoszlásból az látszik, hogy a hivatalos élettársi kapcsolatban élők valamivel magasabb arányban (17%) tapasztaltak javulást, míg az egyedülállók és nem hivatalos élettársi kapcsolatban élők szinte egyáltalán nem érzékeltek fejlődést (2%). Az özvegyek és házasok 5-6%-os arányban említették a pozitív előrelépést. A lakáshelyzet szerinti bontás alapján a magánszemélytől bérlők 7%-os arányban számoltak be javulásról, míg az önkormányzati lakásban élők és saját tulajdonban lakók körében ez az arány alacsonyabb (4-5%). A háztartásméret szerinti bontásból az látszik, hogy az 5 fős háztartásokban élők érzékelték a legnagyobb arányban a fejlődést (9%), míg a 6-7 fős háztartásokban élők egyáltalán nem tapasztaltak előrelépést – ezek a differenciák azonban adódhatnak a minta sajátosságából is.

Pozitív lakossági percepciók a bölcsődei ellátás szintjén

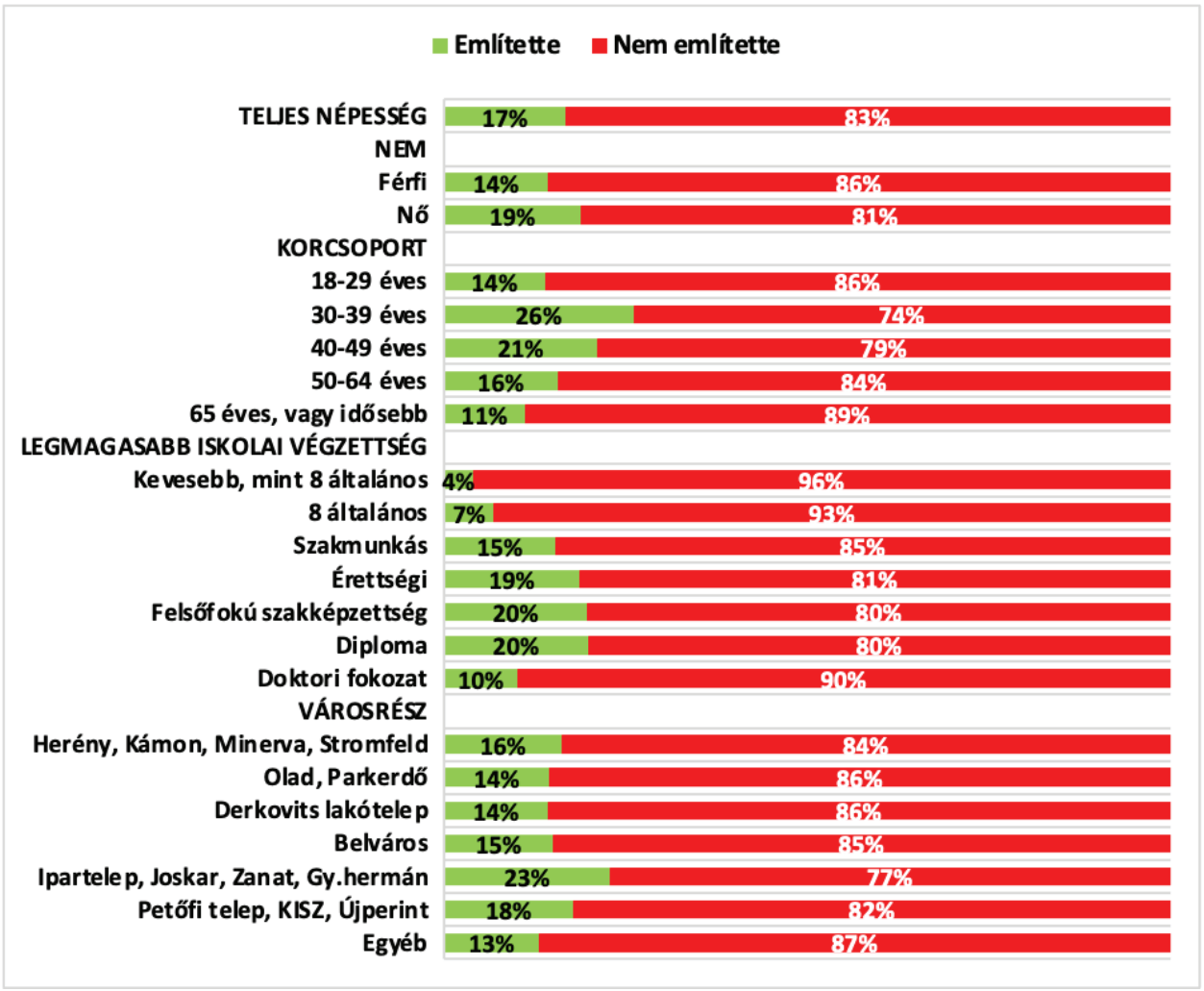

121. ábra: Ön az alábbi területek, kérdések közül mely területen tapasztalja a legnagyobb pozitív előrelépést a városban? bölcsődei ellátás

A bölcsődei ellátás területén tapasztalt fejlődés megítélése jóval kedvezőbb, mint több más területen. A teljes minta 17%-a említette, hogy ezen a területen előrelépést tapasztalt. Nemek szerinti bontásban a nők valamivel nagyobb arányban érzékelték a fejlődést (19%), mint a férfiak (14%). Korcsoportok között a 30–39 évesek kiemelkednek, náluk 26%-os volt az említési arány, ami valószínűleg annak köszönhető, hogy ebben az életkorban sokan potenciálisan érintettek a bölcsődei ellátásban a kisgyermekeik révén. A többi korcsoportban ez az arány alacsonyabb, az idősebbek körében pedig jelentősen visszaesik (65 év felett 11%), valószínűleg azért, mert köreikben kevesen kerülnek kapcsolatba a bölcsődékkel életkorukból fakadóan.

Az iskolai végzettség szerinti különbségek azt mutatják, hogy minél magasabb a végzettség, annál valószínűbb, hogy valaki pozitív változásokat érzékel a bölcsődei ellátásban. A diplomások és a felsőfokú szakképzettséggel rendelkezők körében az említési arány 20%, míg az alacsonyabb végzettségűeknél jelentősen kisebb (kevesebb mint 8 általánost végzettek körében mindössze 4%). A városrészek között jelentős eltérés nem figyelhető meg, de az Ipartelep, Joskar-Ola, Zanat és Gyöngyöshermán körzetekben élők 23%-a érzékelte a fejlődést, ami a legmagasabb arány. A többi városrészben a pozitív percepció 14-18% között változott.

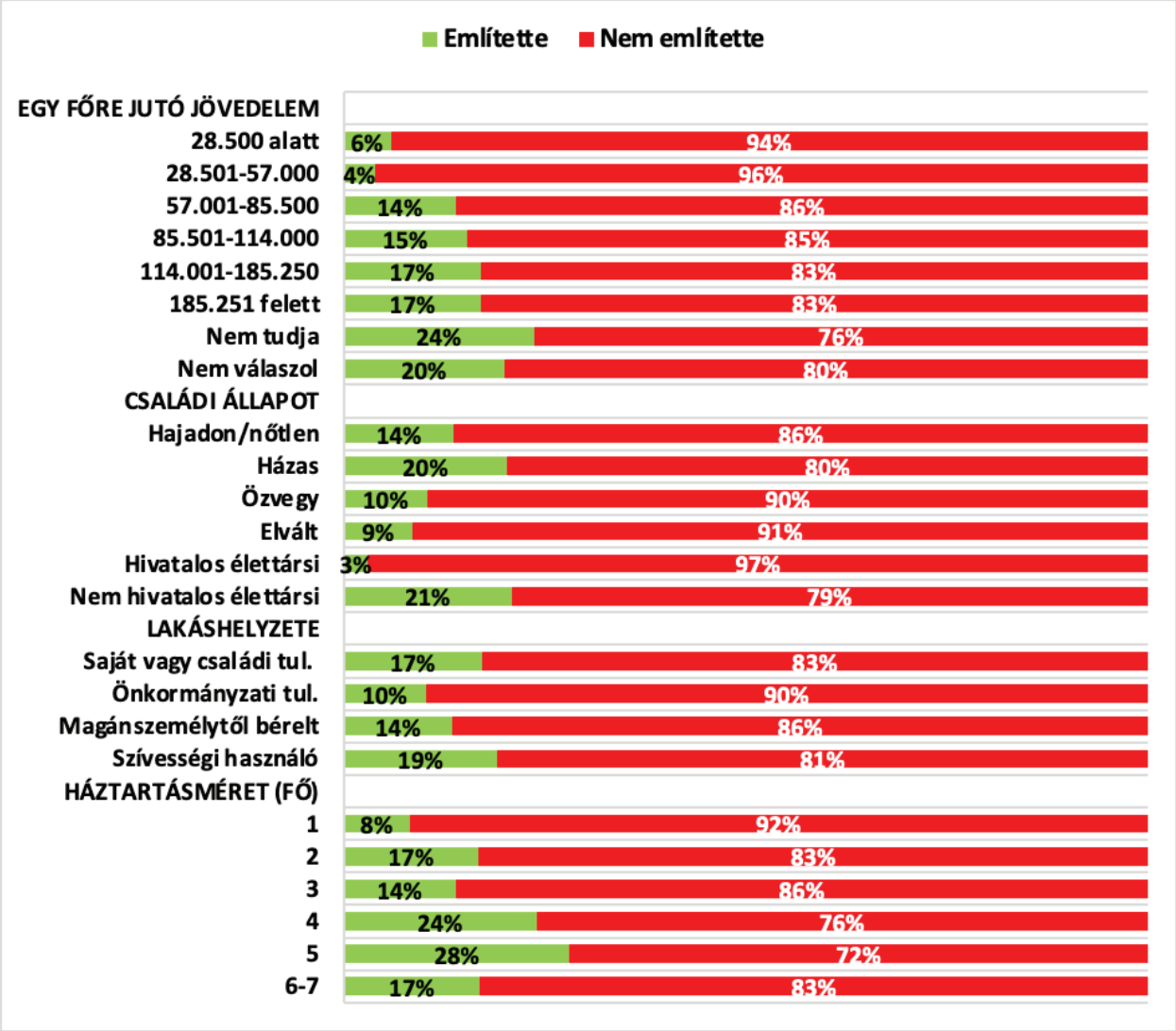

122. ábra: Ön az alábbi területek, kérdések közül mely területen tapasztalja a legnagyobb pozitív előrelépést a városban? bölcsődei ellátás

Az egy főre jutó jövedelem szerinti bontásban szintén látszik egy trend: a magasabb jövedelműek valamivel nagyobb arányban érzékelik a fejlődést, bár az eltérések nem drasztikusak. A legalacsonyabb jövedelműek (28.500 Ft alatt) körében mindössze 6% említette ezt a területet, míg a magasabb jövedelmi kategóriákban az arány 14-17% között mozgott. Azok, akik nem tudták vagy nem akarták megmondani a jövedelmüket, 24-20%-os említési aránnyal kiemelkednek véleményükkel. Családi állapot szerint a házasok nagyobb arányban (20%) tapasztaltak fejlődést, míg az özvegyek és elváltak kevésbé (10-9%). Az élettársi kapcsolatban élők között pedig érdekes kettősség figyelhető meg: a nem hivatalos élettársi kapcsolatban élők 21%-a, míg a hivatalos élettársi kapcsolatban élők[56] mindössze 3%-a említette ezt a területet.

[56] Eleve viszonylag kis csoportról beszélünk, mivel a hivatalos azonos nemű ún. bejegyzett élettársi viszonyban élők körében a gyermek nagyon-nagyon ritka érthető okokból.

A lakáshelyzet is befolyásolhatja az észlelést: a saját tulajdonú ingatlanban élők 17%-a, míg az önkormányzati lakásban élők mindössze 10%-a érzékelt fejlődést a bölcsődei ellátásban. A szívességi használók között viszont kiugróan magas (19%) volt az említési arány. A háztartásméret szerinti különbségek szintén érdekesek: a legmagasabb arányban azok említették a fejlődést, akik ötfős háztartásban élnek (28%), míg az egyedül élők (8%) és a legnagyobb háztartások esetében (17%) ez az arány alacsonyabb volt (8 és 17%). Mivel eléggé megosztott adatokat kaptunk, ahol nyilvánvaló trendeket nem látunk, ezért tartózkodnánk messzemenő következtetések levonásától.

Pozitív lakossági percepciók az óvodai ellátás szintjén

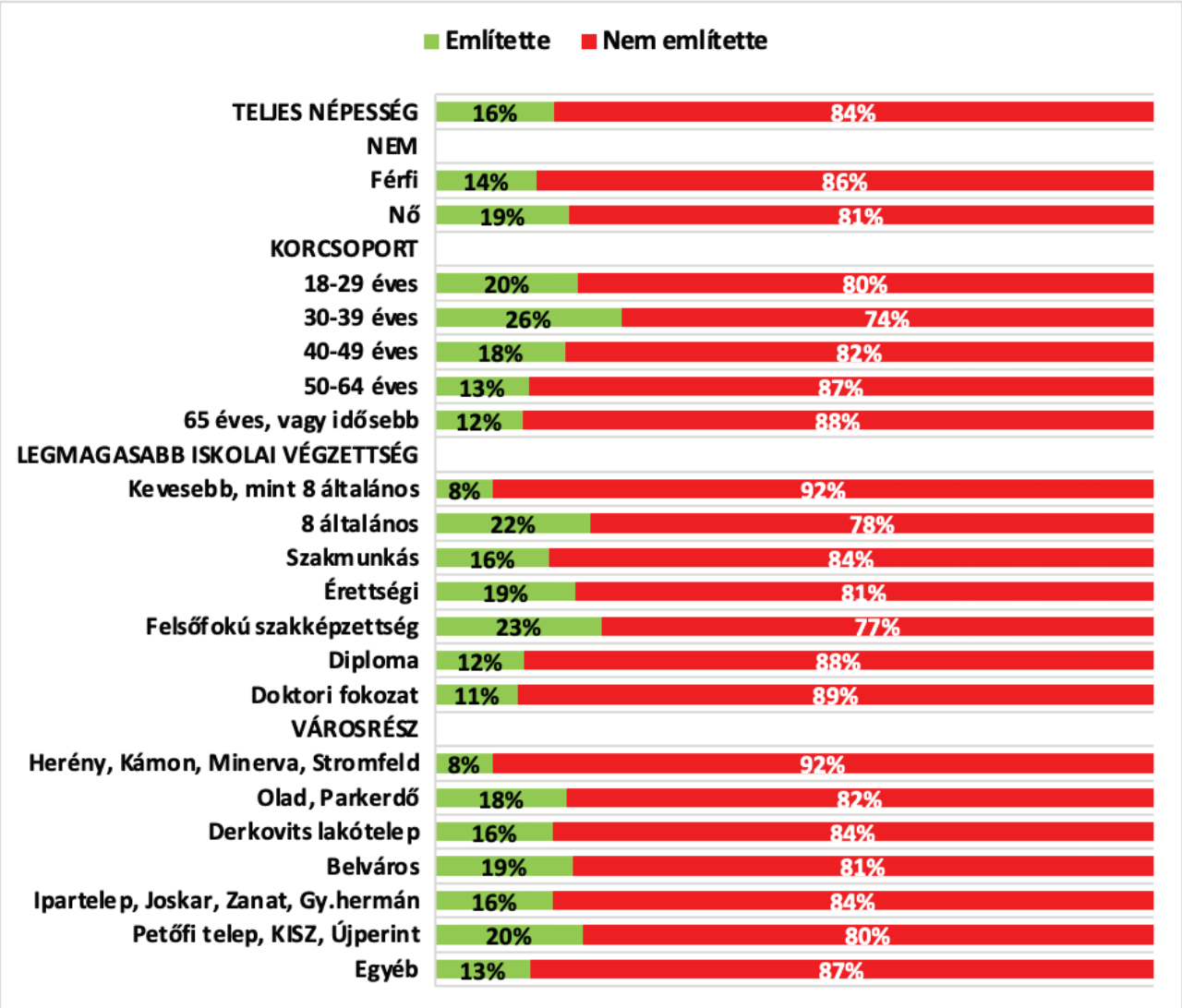

123. ábra: Ön az alábbi területek, kérdések közül mely területen tapasztalja a legnagyobb pozitív előrelépést a városban? óvodai ellátás

Az óvodai ellátás területén pozitívumot érzékelők aránya nagyon hasonlóan alakult a bölcsődei ellátáshoz képest (16%) – bizonyos tekintetben a két ellátás kéz- a kézben járnak, bár amíg a bölcsődei ellátás a szociális ellátások rendszerének a része, addig az óvodák már a köznevelési struktúrákba illeszkednek az irányadó szabályozás szerint. A nemek szerinti különbségek alapján a nők (19%) valamivel nagyobb arányban említették az óvodai ellátás fejlődését, mint a férfiak (14%). Ez vélhetően abból adódik, hogy a gyermeknevelésben a nők nagyobb szerepet vállalnak, így érzékenyebbek az óvodai ellátás minőségére. Korcsoportonként nézve a 30–39 évesek kiemelkednek, 26%-uk tapasztalt kiemelt javulást ezen a téren, ami jelentős aránynak mondható. Mivel ebben az életkorban sokan szülők, és közvetlenül érintettek az óvodai szolgáltatásokban, így érthető a mért adat. A fiatalabb, 18–29 éves korosztályban 20%-os volt az említési arány, míg az idősebb korcsoportok esetében ez folyamatosan csökken, és 65 év felett már csak 12%. Az iskolai végzettség szerinti bontás azt mutatja, hogy a felsőfokú szakképzettséggel rendelkezők (23%) és az érettségizettek (19%) nagyobb arányban említik az óvodai ellátást, mint olyan területet, ahol jelentős előrelépés tapasztalható, míg a diplomások (12%) és a legkevésbé képzettek (8%) kevésbé érzékelnek fejlődést.

A városrészek közötti eltérések árulkodóak lehetnek, a legjelentősebb pozitív percepciót a Petőfi telepen, KISZ és Újperinten élők körében jelezték (20%), addig a legalacsonyabb szintű a Herény, Kámon, Minerva és Stromfeld városrész lakói szerint, amely arány mindössze 8%. A Belvárosban valamivel magasabb (19%), a Derkovits lakótelepen pedig a válaszadók 16% választotta az óvodai ellátást a három leginkább pozitív terület egyikének.

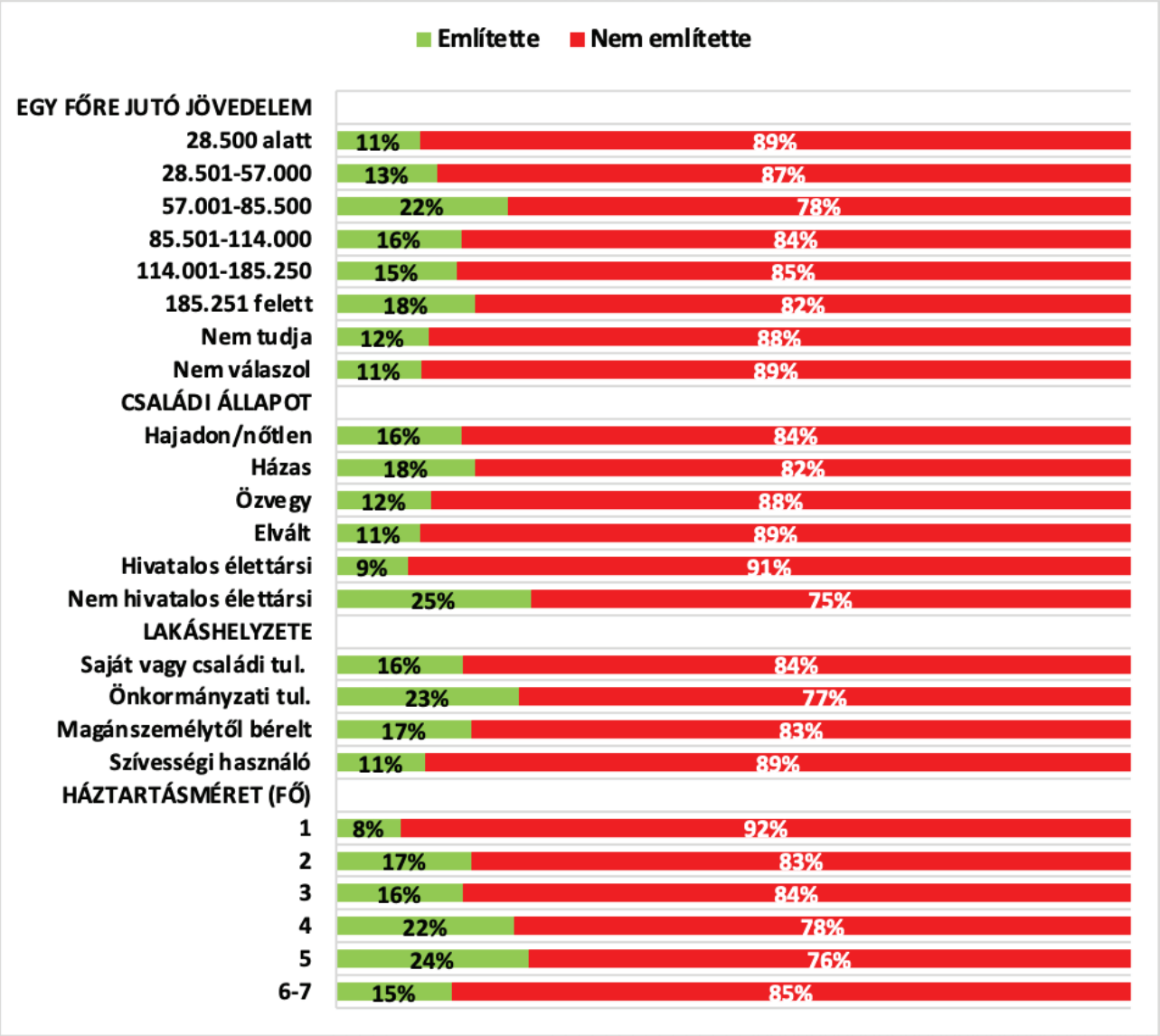

124. ábra: Ön az alábbi területek, kérdések közül mely területen tapasztalja a legnagyobb pozitív előrelépést a városban? óvodai ellátás

Az egy főre jutó jövedelem szintje alapján is mutatkozik némi eltérés. Az alacsonyabb jövedelműek (28.500 Ft alatt) kevésbé érzékelték a fejlődést (11%), míg a magasabb jövedelemmel rendelkezők, például az 57.001–85.500 Ft közötti keresetűek (22%) vagy a 185.251 Ft felett keresők (18%), nagyobb arányban említették az óvodákat. A családi állapot szerinti adatokból kitűnik, hogy a házasok körében a 18%-os említési arány a legmagasabb, míg az elváltak és özvegyek (11-12%) körében kevésbé érzékelték a fejlődést az óvodákban. A lakáshelyzet szerinti megoszlásban az önkormányzati lakásokban élők (23%) voltak a leginkább pozitívak, az ő véleményük mintegy 6-7%-kal volt jobb a saját vagy családi tulajdoban illetve magánszemélyektől bérelt lakásokban élők véleményénél. a leginkább érzékelték az óvodai ellátás fejlődését, míg a szívességi használók (11%) kevésbé. A háztartásméret szerinti eltérések azt mutatják, hogy

a nagyobb háztartásokban élők magasabb arányban érzékelik az óvodai ellátás fejlesztését. Az egyedülállók körében mért legalacsonyabb percepció pedig könnyen érthető az érintettek egyedülálló státuszából.

Pozitív lakossági percepciók a közbiztonság szintjén

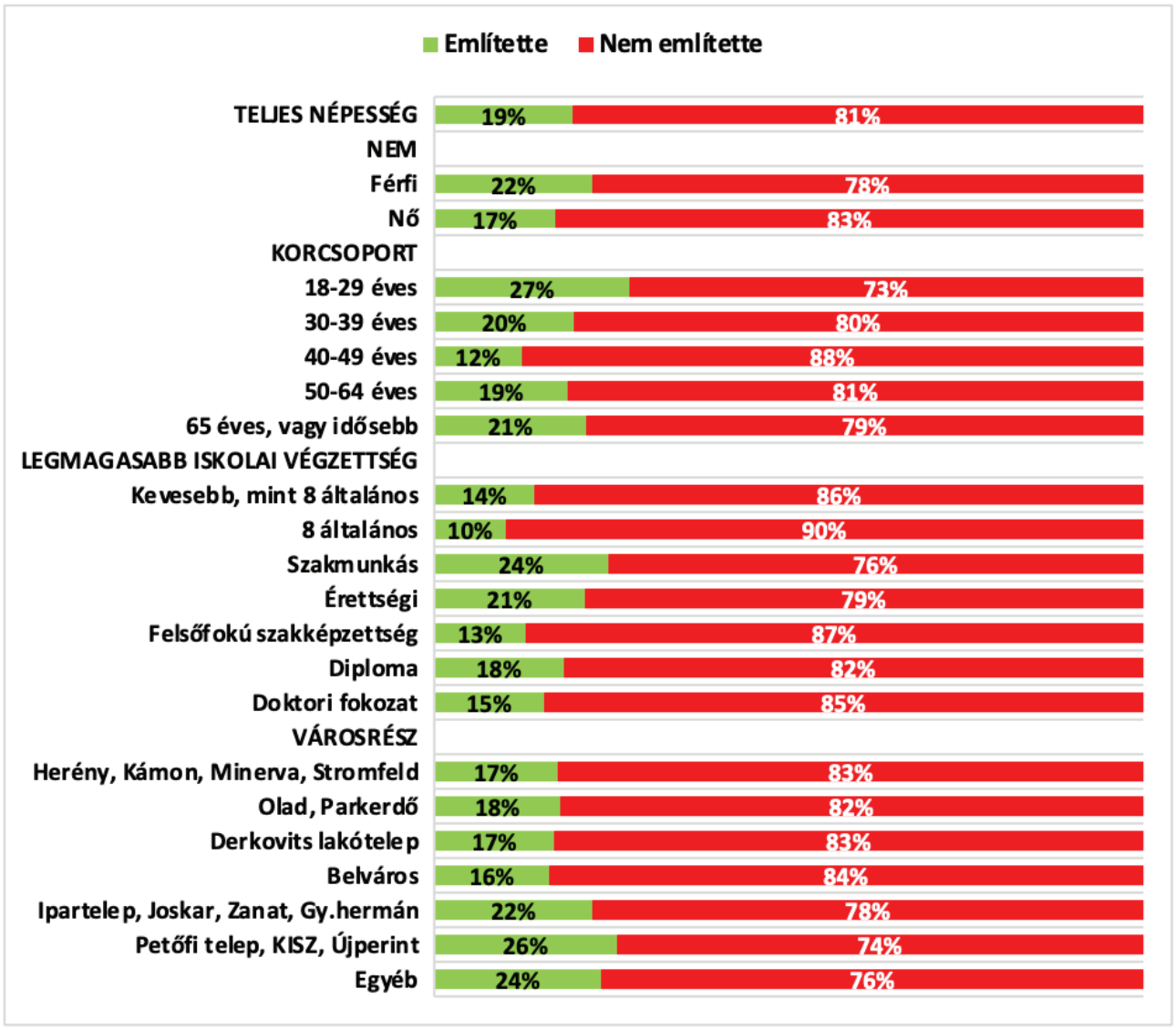

125. ábra: Ön az alábbi területek, kérdések közül mely területen tapasztalja a legnagyobb pozitív előrelépést a városban? közbiztonság

A közbiztonság terén tapasztalt fejlődés megítélése láthatóan kedvezőbb, mint más szociális területeké. A teljes kutatási minta 19%-a említette a közbiztonságot, mint kiemelkedő fejlődési területet. Nemek szerint a férfiak nagyobb arányban (22%) érzékelték a közbiztonság fejlődését, mint a nők (17%). Ez arra utalhat, hogy a férfiak nagyobb biztonságban érzik magukat a mindennapi életük során, vagy esetleg más szempontok alapján ítélik meg ezt a kérdést. A

korcsoportok szerinti bontás érdekes mintázatot mutat. A legfiatalabb 18–29 éves korosztály érzékeli leginkább a fejlődést (27%), míg a 40–49 évesek körében ez az arány jelentősen alacsonyabb (12%). Az idősebbek, különösen a 65 év felettiek, 21%-os arányban érzékeltek pozitív változást. Iskolai végzettség szerint a szakmunkások kiemelkednek, 24%-uk említette a közbiztonság javulását. Ezzel szemben az alacsony végzettségűek (kevesebb mint 8 általános: 14%) és a felsőfokú szakképzettséggel rendelkezők (13%) kevésbé érzékeltek előrelépést. A diplomások és az érettségizettek közepes arányban említették ezt a témát (18% és 21%).

A városrészek közötti eltérések mérsékeltek, de a Petőfi telep, KISZ lakótelep és Újperint városrészen élők körében volt a legmagasabb a lakossági észlelt percepció (26%), míg a Belvárosban, a Derkovits lakótelepen és más vizsgált részeken ez az arány 16–18% között mozgott. Jelentősebb javulást gondolnak az Ipartelep, Joskar-Ola, Zanat, Gyöngyöshermán térségében élők (22%).

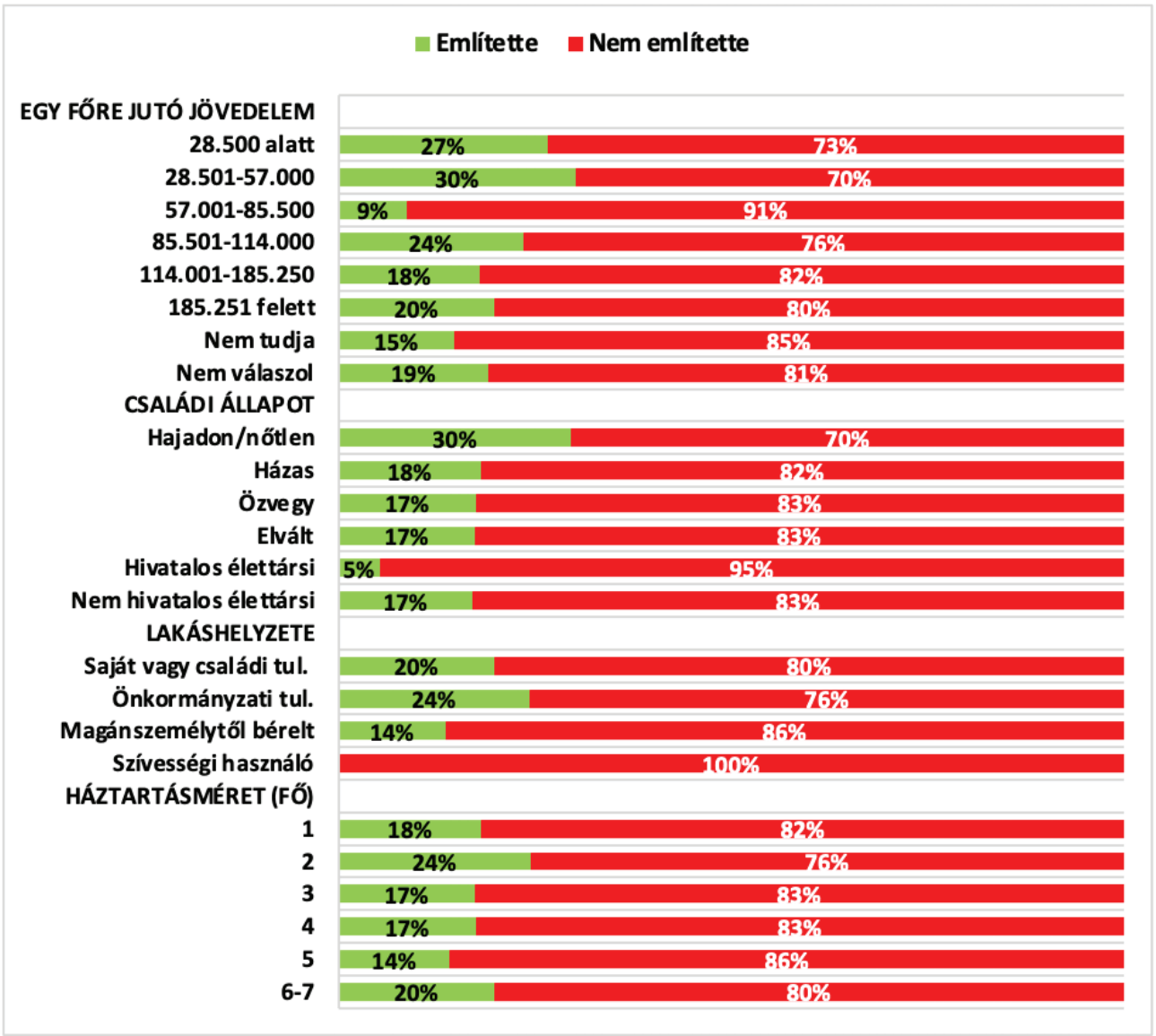

126. ábra: Ön az alábbi területek, kérdések közül mely területen tapasztalja a legnagyobb pozitív előrelépést a városban? közbiztonság

Az egy főre jutó jövedelem szerint a közbiztonság fejlődését leginkább az alacsonyabb jövedelműek érzékelték (28.500–57.000 Ft között: 30%, 28.500 Ft alatt: 27%). A közepes jövedelműek (57.001–85.500 Ft) körében viszont csak 9% érzékelt javulást, ami jelentős eltérés. A magasabb jövedelműek között az érzékelési szint 18–24% között mozgott. A családi állapot szerinti bontásban a hajadonok és nőtlenek említették a legnagyobb arányban a közbiztonság fejlődését (30%), míg a házasok és az özvegyek 17–18%-os arányban tapasztaltak javulást. A hivatalos élettársi kapcsolatban élők viszont alig érzékeltek változást (5%). A lakáshelyzet is hatással lehetett az észlelésre. Az önkormányzati lakásokban élők 24%-a érzékelt fejlődést, míg a saját tulajdonú ingatlanban élőknek csak 20% része. A magánszemélytől bérlők esetében ez az arány csak 14%. A háztartásméret szerinti eltérések mérsékeltek. A kisebb háztartások (1–2 fő) valamivel nagyobb arányban érzékelték a közbiztonság javulását (18–24%), míg a 3–5 fős háztartások esetében ez az arány 14–17% között mozgott. A legnagyobb háztartásokban (6-7 fő) élők 20%-ban említették a közbiztonság fejlődését.

Pozitív lakossági percepciók a városon belüli közlekedés szintjén

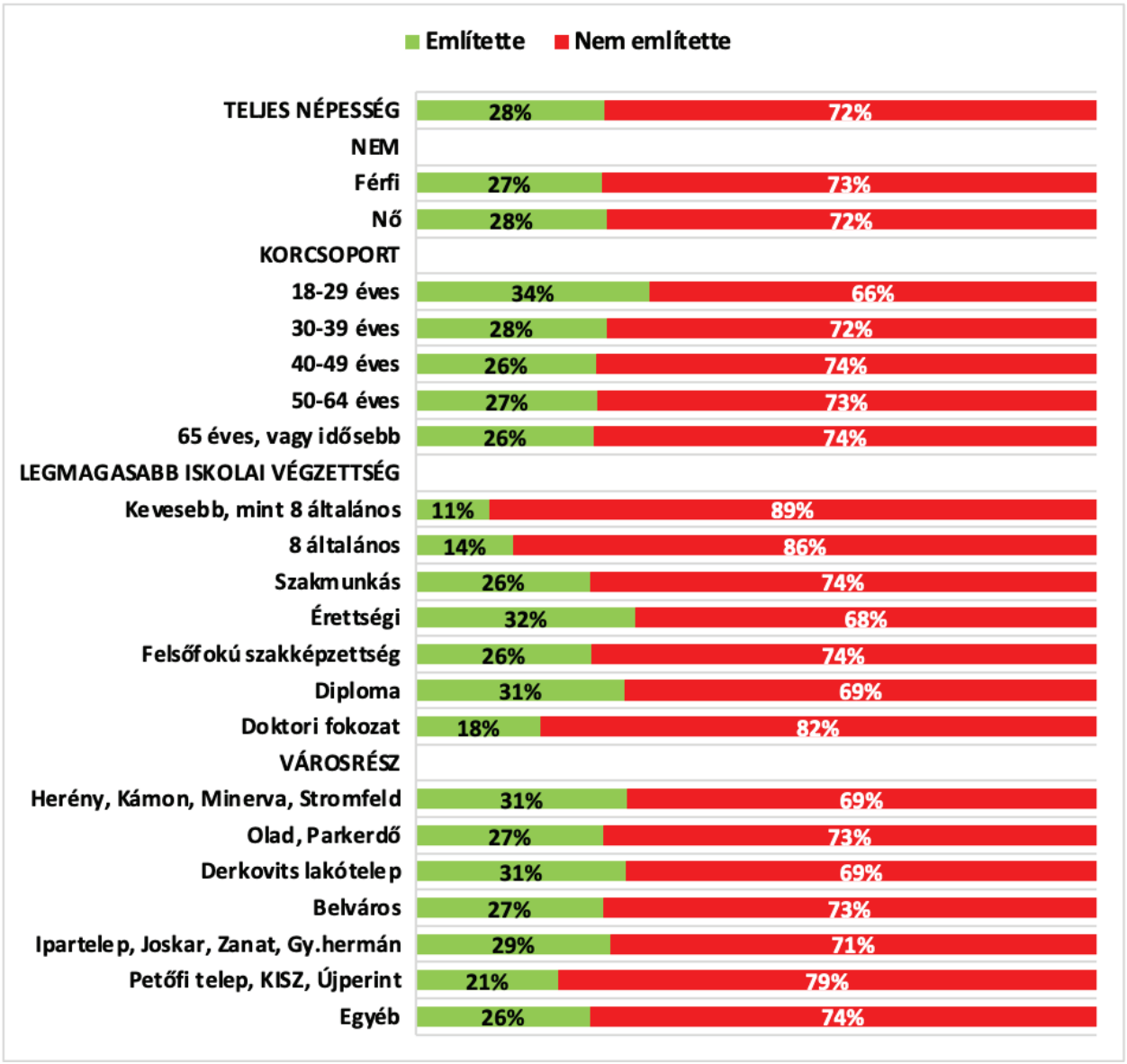

127. ábra: Ön az alábbi területek, kérdések közül mely területen tapasztalja a legnagyobb pozitív előrelépést a városban? városon belüli közlekedés

A városon belüli közlekedés terén tapasztalt fejlődés megítélése a vizsgált témák, közszolgáltatások között a kedvezőbbek közé tartozik. A teljes minta tekintetében a válaszadók 28%-a említette a közlekedés javulását, mint ahol jelentős előrelépés történt. A korcsoportok közötti differenciák jelzik, hogy a fiatalabbak, különösen a 18–29 évesek körében a legmagasabb az említési arány (34%). A középkorúaknál ez valamivel alacsonyabb (30–39 évesek: 28%, 40–49 évesek: 26%), míg az idősebbeknél 26–27% között mozog. Ez arra utalhat, hogy a fiatalabb generáció jobban figyelemmel kíséri vagy jobban érzékeli a közlekedési fejlesztéseket, amikor használja a tömegközlekedést és egyéb városi közlekedési eszközöket (autó, motor, kerékpár, gyalogos).

Az iskolai végzettség szerinti bontásban az érettségizettek (32%) és a diplomások (31%) említették nagyobb arányban a fejlődést, míg az alacsonyabb végzettségűek körében ez az arány jelentősen alacsonyabb volt (kevesebb mint 8 általános: 11%, 8 általános: 14%). A szakmunkások és felsőfokú szakképzettséggel rendelkezők 26%-os arányban érzékelték a fejlődést, ami közepesnek tekinthető.

A városrészi aspektusban a Herény, Kámon, Minerva és Stromfeld lakótelepen és a Derkovits lakótelepen a válaszadók 31-41%-os arányban érzékelték a közlekedés fejlődését. Az Ipartelep, Joskar-Ola és Gyöngyöshermán térségében ez az arány már alacsonyabb (29%), de annál is kisebb volt a pozitív percepció a Petőfi telep, KISZ és Újperint részeken (21%).

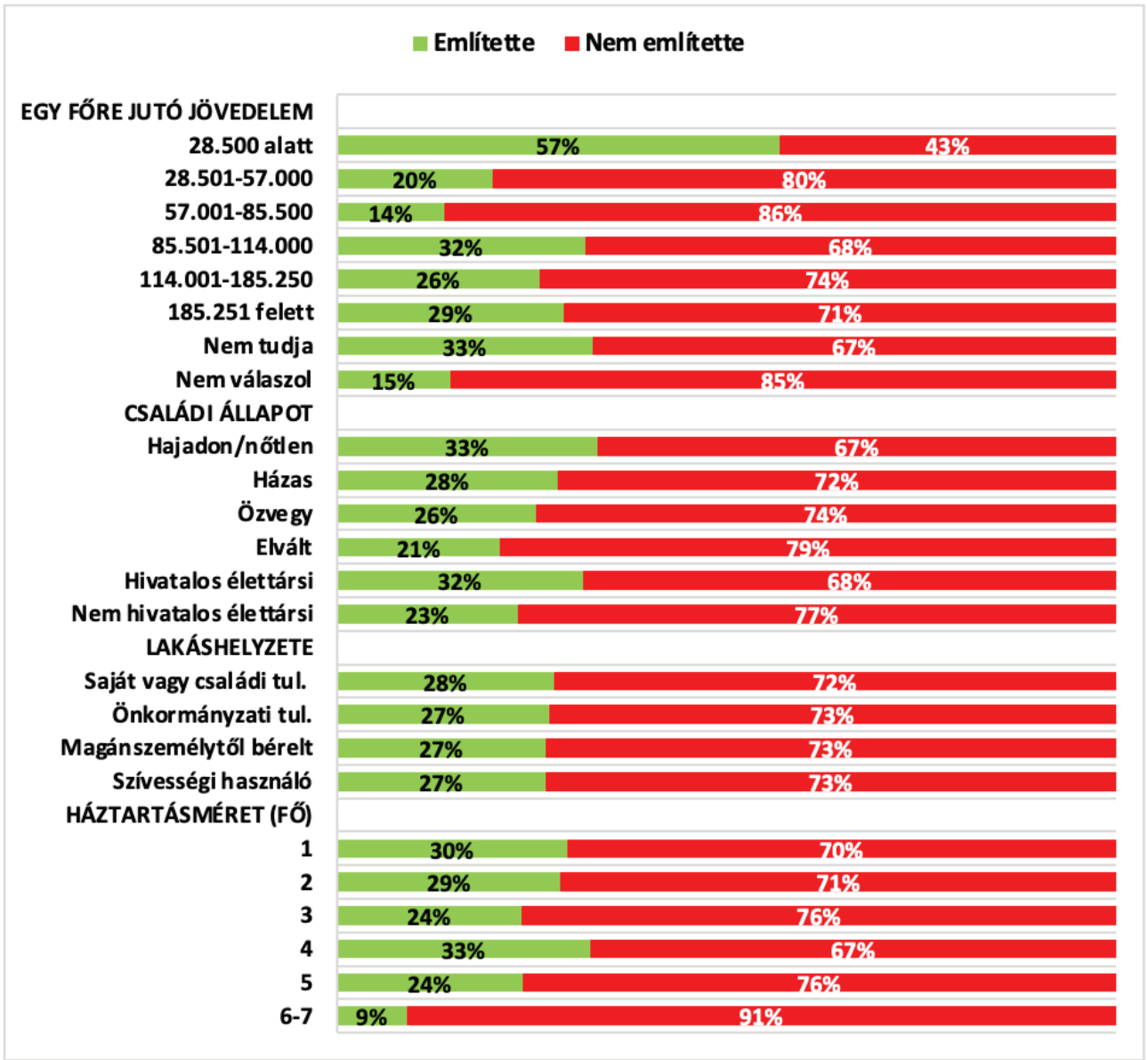

128. ábra: Ön az alábbi területek, kérdések közül mely területen tapasztalja a legnagyobb pozitív előrelépést a városban? városon belüli közlekedés

Az egy főre jutó jövedelem szerinti bontás érdekes eredményeket hozott. A legalacsonyabb jövedelműek (28.500 Ft alatt) kiugróan magas arányban (57%) érzékelték a fejlődést a városi közlekedésben, de a közepes jövedelműek (57.001–85.500 Ft) körében ez az arány csupán 14% volt. A magasabb jövedelmű csoportokban (85.501 Ft felett) az említési arány 26–33% között mozgott. A családi állapot szerinti bontásban az egyedülállók 33%-a tapasztalt fejlődést, míg a házasok és az özvegyek esetében ez az arány 26–28% között mozgott. A hivatalos élettársi kapcsolatban élők körében is magasabb volt az említési arány (32%). A lakáshelyzet szerinti bontásban a saját tulajdonú ingatlanban élők és az önkormányzati lakások lakói szinte megegyező 27–28%-os arányban tapasztaltak fejlődést, míg a magánszemélytől bérelt lakásban szintén élők 27%-ban említették ezt a területet. A háztartásméret szerint az egyedül és a négyszemélyes háztartásban élők körében volt a legmagasabb az említési arány (30–33%), míg az ennél nagyobb háztartásokban csökkent ez az arány. A hat-hétfős háztartásokban élők mindössze 9%-a érzékelt fejlődést, ami jelentős eltérés a többi csoporthoz képest.

Pozitív lakossági percepciók az idősellátás szintjén

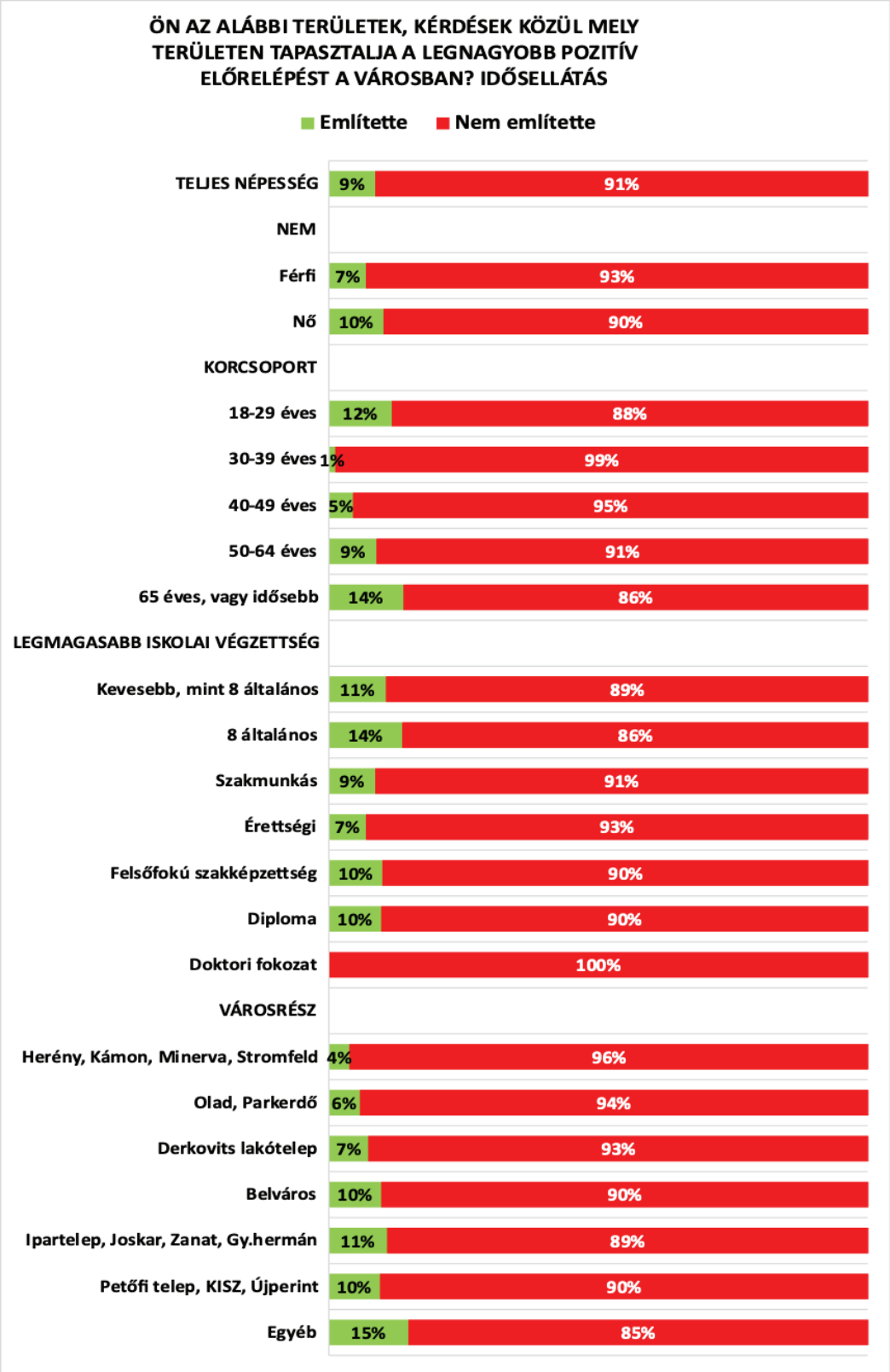

129. ábra: Ön az alábbi területek, kérdések közül mely területen tapasztalja a legnagyobb pozitív előrelépést a városban? idősellátás

A kutatásba bevontak alig 9% része érzékel az idősellátásban jelentős javulását – ennek nemi megoszlása: férfiak 7%; nők 10%. Ugyanakkor az egyes korcsoportoknál a leginkább pozitív percepció a 65 év feletti időskorúaknál a legjelentősebb, 14%-os, ami azért mindenképpen egy pozitív visszacsatolás, jelezve azt, hogy a városi idősellátással éppen a fő érintettek a legelégedettebbek. Az iskolai végzettség tekintetében nincsenek lényegi differenciák, érdekes módon a 8 általánossal rendelkezők benyomása a legjobb (14%). Városrészi összehasonlításban a Belváros (10%), a Petőfi telep, KISZ, Újperint (10%) valamint a Herény, Kámon, Minerva, Stromfeld lakótelep (11%) emelkedett ki, mint a pozitív percepciók.

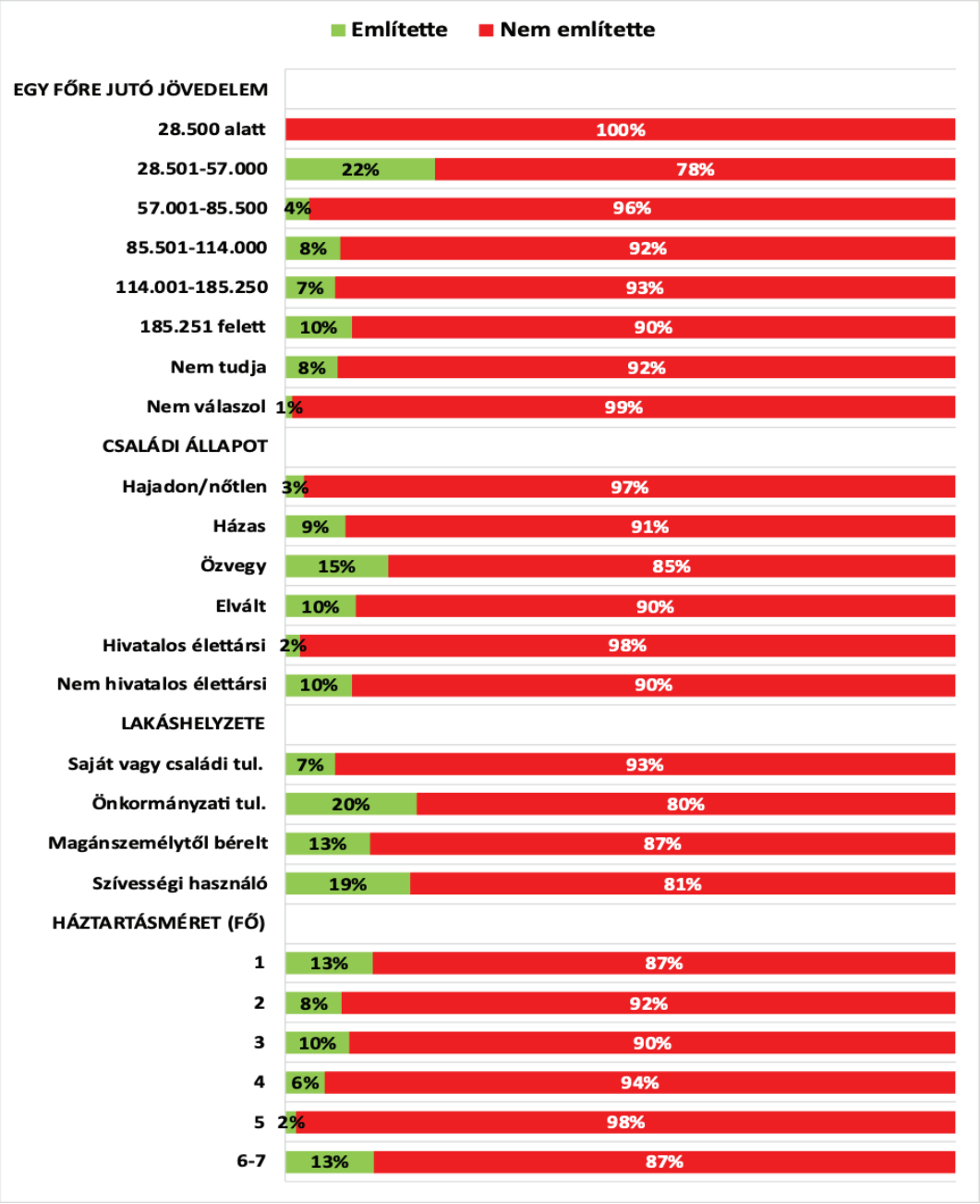

130. ábra: Ön az alábbi területek, kérdések közül mely területen tapasztalja a legnagyobb pozitív előrelépést a városban? idősellátás

Jövedelem szempontjából – leszámítva a 8 általánossal rendelkezőket, akik 22% része nagyon pozitívnak ítélte meg az idősellátás alakulását – nem látható korreláció a jövedelem és az idősellátások megítélése szempontjából. Családi állapot tekintetében azonban árulkodó, hogy az özvegyek körében a legmagasabb a tetszési-index (15%), ami azért fontos, mert nagy valószínűséggel ők a legérintettebb csoport az önkormányzati idősgondozás által. Lakáshelyzetnél az önkormányzati bérlakásokban élők aránya (20%) emelkedik ki, akik pozitívan nyilatkoztak – körükben jó eséllyel lehetnek szép számmal olyanok, akik érintettjei az idősellátásoknak is a korukból fakadóan.

Pozitív lakossági percepciók az egyéb közszolgáltatások szintjén

További három közszolgáltatás esetében – fogyatékosügy; hajléktalankérdés; hátrányos helyzetű fiatalok támogatása – rendkívül alacsony vizsgált területen, kérdéskörben alacsony szintű, egyszázalékos eredményeke születtek összesen – vagyis ennyien érzékelték a városban annyira a pozitív változást, hogy a legjobb három közé helyezzék.

Fogyatékkal élők

A fogyatékkal élők helyzetéről a kutatásba bevontak mindösszesen 3%-a állította, hogy valós előrelépést érzékelnek és a tíz vizsgált területből a három legnagyobb előrelépést mutat, ez rendkívül minimális a teljes mintán belül. Ami jelzi, hogy a városi közvélemény gondolkodásában a fogyatékosügy nem nagyon jelenik meg. A vizsgált nemi, életkori, jövedelmi, iskolázottsági, területi-városrészi, családi állapot, lakáshelyzet, háztartásméret dimenziók közül minimális volt azon szociodemográfiai csoportok száma, ahol 10% vagy azt meghaladó látványos előretörést érzékeltek volna a szombathelyiek – ilyen volt a 28.501-57.000 és 57.001-85.500 Ft közötti havi jövedelemmel rendelkezők esetében mért 11%; a kevesebb mint 8 általános iskolai végzettségűeknél szintén 11%-os arány.

Hátrányos helyzetű fiatalok támogatása

A teljes kutatási minta alig 5%-a érzékelt érdemi javulást előre lépést a hátrányos helyzetű fiatalok támogatása terén. A vizsgált dimenziók túlnyomó többségében minimális néhány százalékos pozitív percepció született a válaszadók részéről – kivétel csak néhány akadt, így Olad, Parkerdő, ahol 12%-osan érzékelték azt, hogy a hátrányos helyzetű fiatalok ügye része a három legnagyobb pozitív változást elért kérdéskörnek.

Hajléktalankérdés

A hajléktalankérdés pozitív alakulását a válaszadók alig 6%-a érzékelte, ami szintén nagyon alacsony érték. Területi szempontból kiemelkedett Olad, Parkerdő, ahol 12%-os pozitív percepció alakult ki. Egyén direkt tendencia nem nagyon látható ebben a kérdésben.

Rendszeres és rendkívüli települési támogatások

A korábbiakban részletesen elemeztük az Önkormányzat által biztosított szolgáltatási rendszert (szociális alapszolgáltatások- és szakosított ellátások; kulturális feladatok; egészségügyi alapellátások; óvodai nevelés; közösségi közlekedés stb.), de külön vizsgáltuk *(kérdőív: 22, 22a, 23, 23a kérdések)* a város által biztosított pénzbeli és természetbeni transzferek – együttesen, mint önkormányzati települési támogatások – mennyiségi és minőségi paramétereit: hányan részesülnek a települési támogatások rendszeréből, illetve milyen mértékben, arányban elégedettek azokkal. A kapcsolódó empirikus tapasztalatok olvashatóak az alábbiakban.

A rendszeres települési támogatásból való lakossági részesülés dimenziója

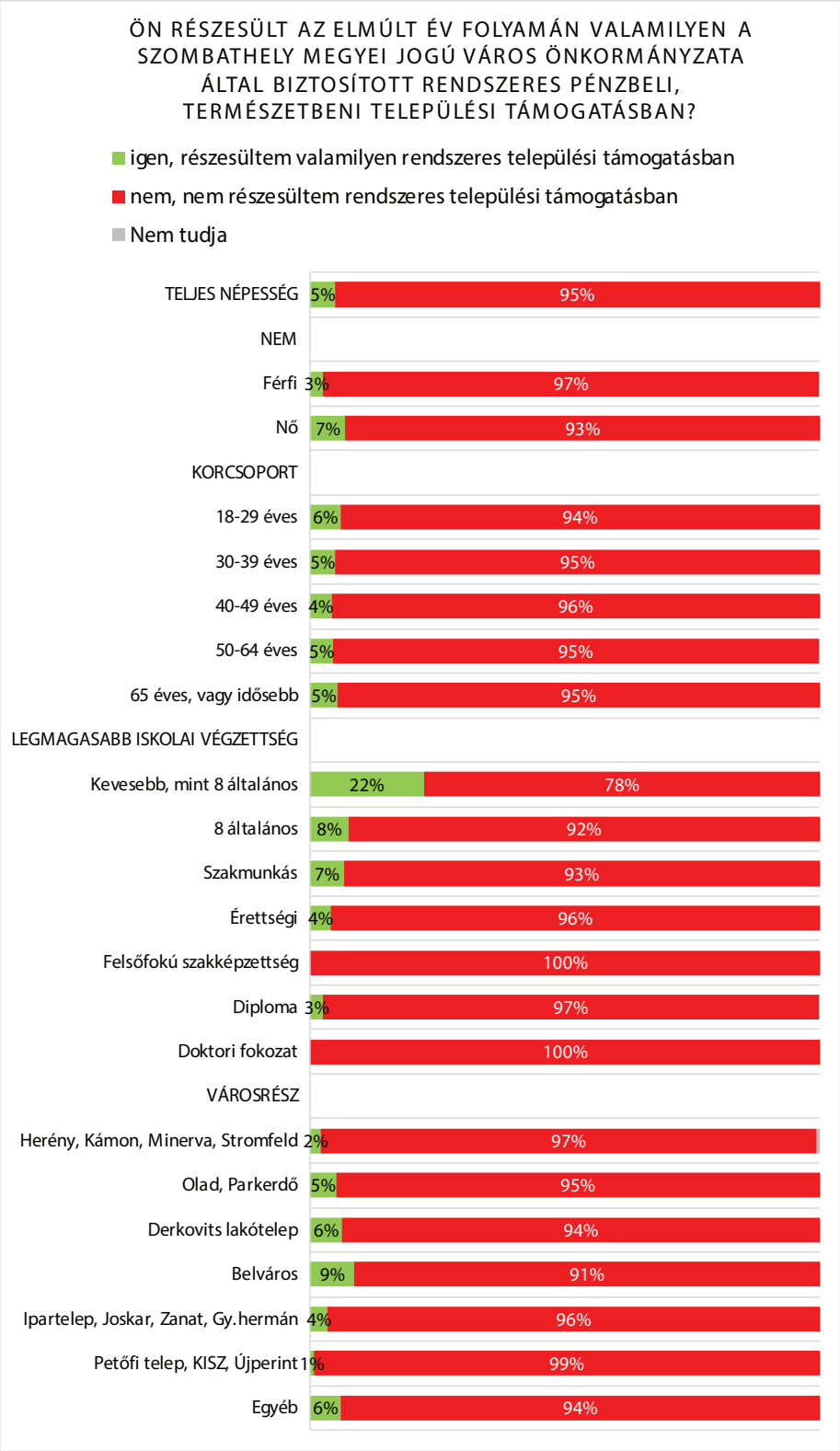

131. ábra: Ön részesült az elmúlt évben valamilyen a Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata által biztosított rendszeres pénzbeli, természetbeni települési támogatásban (pl. albérleti díj támogatás; fűtési támogatás; gyógyszertámogatás)?

A rendszeres pénzbeli, természetbeni települési támogatásokról Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 8/2015. (II.27.) önkormányzati rendelete szól, amely jogszabály 11-16.§ alapján lehet albérleti díj támogatás,[57] fűtési támogatás, gázár- és villamosenergiatámogatás, közlekedési támogatás,[58] illetve gyógyszertámogatás. A telefonos reprezentatív lakossági felmérés alapján *(kérdőív 22. kérdés)* a rendszeres települési támogatásban való részesülés rendkívül alacsony, mivel a válaszadók mindössze 5%-a nyilatkozott arról, hogy ilyen típusú pénzbeli vagy természetbeni segítséget az elmúlt év folyamán, míg a válaszadók 95%-a nem. A nők (7%) nagyobb arányban részesültek támogatásban, mint a férfiak (3%). A legalacsonyabb iskolai végzettségűek, akik 8 általánosnál kevesebbel rendelkeznek, a minta alapján kiemelkednek a rendszeres települési támogatásban részesülők közül, a körükben mért 22%-os támogatási arány messze kiemelkedik a többi vizsgált csoport közül, amelyek aránya 8% vagy az alatt alakult – igazolódik az iskolai végzettség és a rendszeres települési támogatásban való részesülés közötti fordított arányosság: minél magasabb egy személy végzettsége, annál kisebb valószínűséggel szorul rá önkormányzati szociális támogatásra.

Területi dimenzióban a Belvárosban élők állították legnagyobb arányban (9%), hogy érinti őket a rendszeres támogatás. A többi városrészben 1-6% között alakult az arány, a legalacsonyabb a Petőfi telep, KISZ, Újperint városrészben volt (1%), a Derkovits lakótelepen pedig 6%.

[57] A lakbértámogatás igénybe vehető önkormányzati és nem önkormányzati tulajdonú lakások élők támogatásához.

[58] A közlekedési támogatás a 16 éven aluli tanulók ingyenes tömegközlekedését jelenti a rendelet szerint.

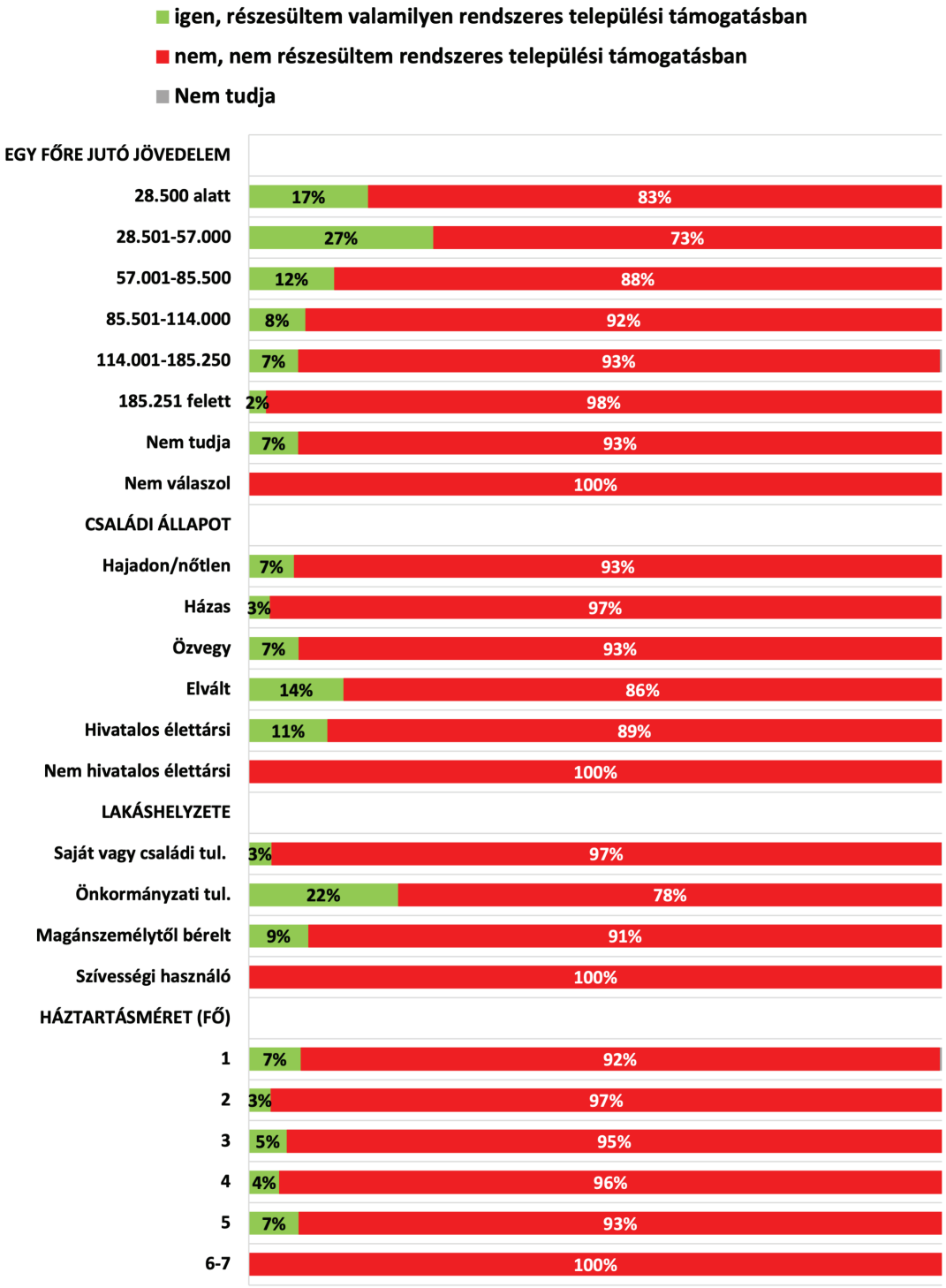

132. ábra: Ön részesült az elmúlt évben valamilyen a Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata által biztosított rendszeres pénzbeli, természetbeni települési támogatásban (pl. albérleti díj támogatás; fűtési támogatás; gyógyszertámogatás)?

Az jövedelmi csoportok rendszeres támogatásban való részesülésénél természetesen fontos meghatározó összefüggés, hogy az alacsonyabb jövedelműek irányába szóródik a támogatás: az alsó három jövedelmi csoportnál meghaladta a 10%-ot (17-27-12%), a többinél alatta alakult.

Az elváltak (14%) és élettársi kapcsolatban élők (11%) viszont nagyobb arányban részesültek rendszeres települési támogatásban a minta szerint, mint a házasok (3%) és az özvegyek (7%). Az önkormányzati lakásban élők 22%-a kapott támogatást, míg a saját ingatlanban élők csupán 3% része – bár ez nem meglepő, lévén az önkormányzati bérlakáshoz való jutásban a szociális szempontok, így a rászorultság a meghatározó tényező. A magánszemélytől bérelt ingatlan élők 9% jelezte, hogy kapott az elmúlt évben valamilyen rendszeres települési támogatást. Ami a háztartások méretét illeti, itt nem találtunk korrelációt a minta alapján, az egyfős háztartások ugyanolyan mértékben voltak érintve a támogatásban, mint az 5 fős háztartások (7-7%).

Külön alkérdés keretében vizsgáltuk azt, hogy aki részesült valamilyen rendszeres települési támogatásban, ő mennyire volt annak mértékével elégedett egy 1-5 fokozatú skálán. Ezt mutatja az alábbi diagram:

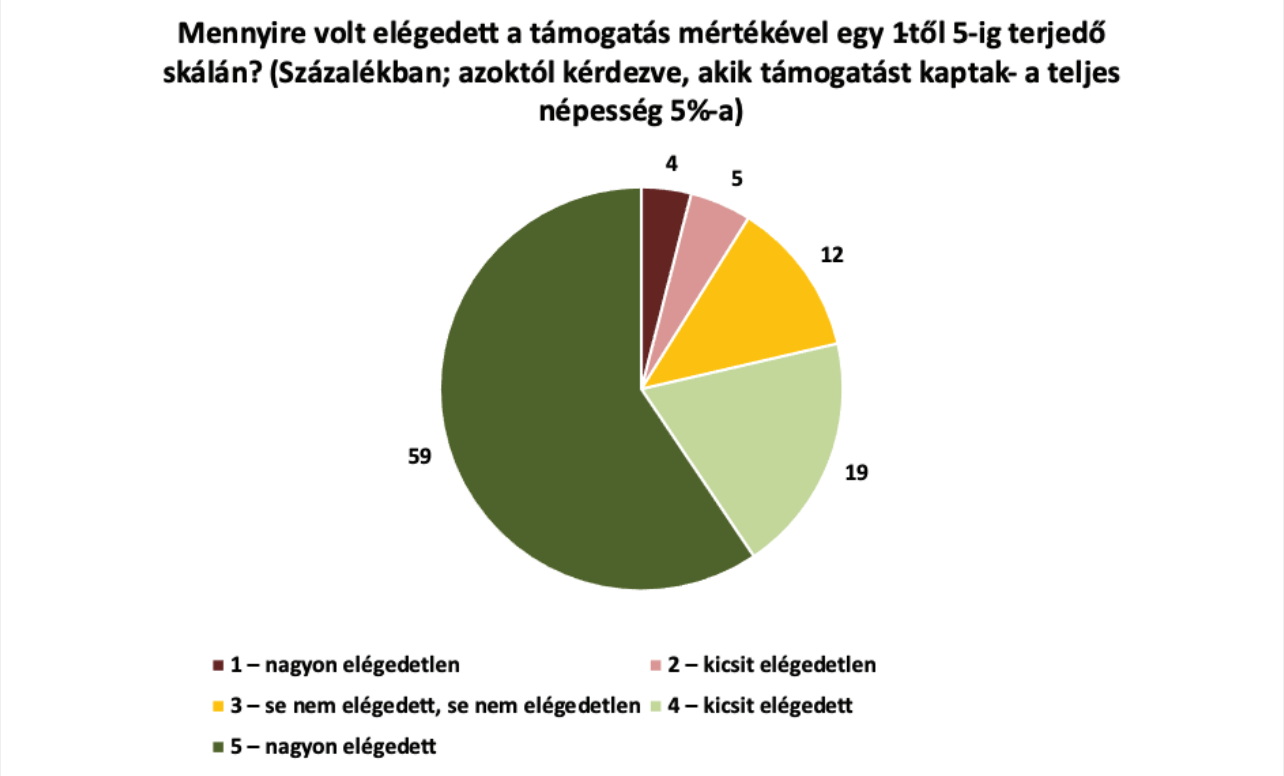

133. ábra: A rendszeres települési támogatás mértékével való elégedettség

Egy eleve szűk rétegről beszélünk (a teljes minta 5%-a), azonban az érintettek válaszaiból világosan kirajzolódik egy látványos elégedettség, mivel az érintett válaszadók 59% része nagyon, 19%-a pedig kissé elégedett. Semleges választ 12%-tól kaptunk, így az elégedetlenség 10%-on alatt maradt (4% „nagyon elégedetlen”; 5% „kicsit elégedetlen”) – ezek az adatok kétségkívül fontos és pozitív visszajelzés az Önkormányzat számára, mivel gyakorlatilag kétharmados szintű a lakossági megelégedés szintje a kutatási minta alapján.

A rendkívüli települési támogatásból való lakossági részesülés dimenziója

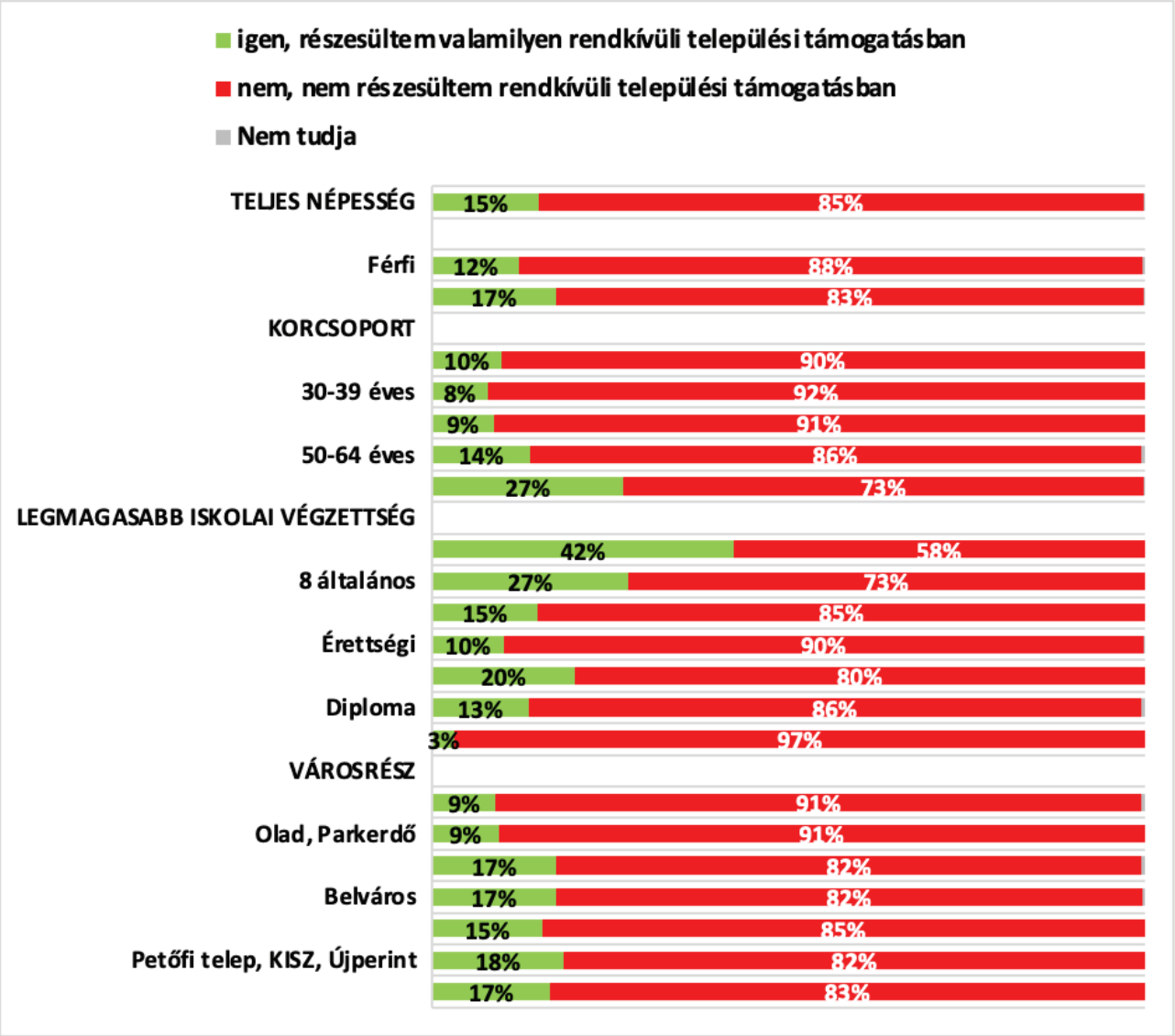

134. ábra: Ön részesült az elmúlt év folyamán valamilyen a Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata által biztosított rendkívüli települési pénzbeli, természetbeni támogatásban?

A Szombathelyen elérhető rendkívüli települési támogatásokról *(kérdőív 23. kérdés)* Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 8/2015. (II.27.) önkormányzati rendeletének 7-10/D.§ alapján, ami hasonlóan a rendszeres támogatásokhoz szintén többféle lehet, így a már korábban is a helyi szociális rendszer részeként működtetett átmeneti támogatás, a rendkívüli krízishelyzetre tekintettel nyújtott támogatás, valamint a temetési támogatás. Ugyanakkor az elmúlt évek során a város nagyon jelentős támogatási expanziót hajtott végre és 2023-tól új támogatási formákkal egészítette ki a rendkívüli települési támogatások típusait, így a piaci vásárlási utalvány; a szén-monoxid (CO) érzékelő készülékek vásárlásához nyújtott támogatás; a speciális diétát igénylő gyermekek étkezési támogatása; időskorúak és egészségkárosodot-

tak évente egyszeri rendkívüli pénzbeli támogatása.[59] A rendkívüli települési támogatásban részesülők száma, aránya – köszönhetően az elmúlt évek szociális expanziójának - lényegesen magasabb, mint a rendszeres támogatások esetében, amit visszaigazoltak a kutatási adatok is. A reprezentatív kutatási mintában a megkérdezettek 15%-a jelezte, hogy részesült valamilyen rendkívüli települési támogatásban, míg 85% nem kapott ilyen juttatást. Nemek szerint a nők (17%) valamivel nagyobb arányban kaptak rendkívüli települési támogatást, mint a férfiak (12%). Ez összhangban lehet azzal, hogy a szociális támogatások gyakran a háztartásokat, családokat és gyermekeket nevelőket célozzák meg, ahol a nők gyakrabban kérnek és kapnak segítséget.

A korcsoportok közötti eltérések alapján a 65 év felettiek kiugróan magas arányban (27%) részesültek rendkívüli települési támogatásban. A fiatalabb korcsoportokban ez az arány lényegesen alacsonyabb volt: a 18–39 évesek körében 8-10%, míg az 50–64 évesek körében 14%. Ez arra utalhat, hogy az idősebb korosztályok nagyobb eséllyel fordulnak az Önkormányzathoz anyagi segítségért. Az iskolai végzettség szerinti bontásból egyértelműen látszik, hogy az alacsonyabb végzettségűek nagyobb arányban kaptak támogatást. A kevesebb mint 8 általános végzettséggel rendelkezők 42%-a, míg az alapfokú végzettséggel rendelkezők 27%-a kapott valamilyen rendkívüli települési támogatást az elmúlt évben. Ezzel szemben az érettségizettek és diplomások esetében ez az arány 10–13% között mozgott, a doktori fokozattal rendelkezők körében pedig mindössze 3%. Ez ismét bizonyítja, hogy a támogatások elsősorban a hátrányos helyzetű, alacsonyabb végzettségű és jobbára idősebb lakosokat célozzák meg.

A városrészek közötti eltérések mérsékeltek, bár látható egyfajta differenciálódás: a legalacsonyabb érintettség a Herény, Kámon, Minerva és Stromfeld lakótelep, valamint az Olad, Parkerdő térségében az alacsonyabb (9-9%), az összes többi vizsgált városrészben magasabb, leginkább a Petőfi telepen, KISZ, Újperinten élők között (18%), a Belvárosban és a Derkovits lakótelepen 17-17%, Ipartelep, Joskar-Ola, Zanat, Gyöngyöshermán városrészen 15%.

[59] Az időskorúak és egészségkárosodottak támogatása, mint a rendkívüli települési támogatás új formája érinti a városban élő öregségi nyugellátásban; időskorúak járadékában; rokkantsági és rehabilitációs ellátásban; rokkantsági járadékban részesülő lakosokat.

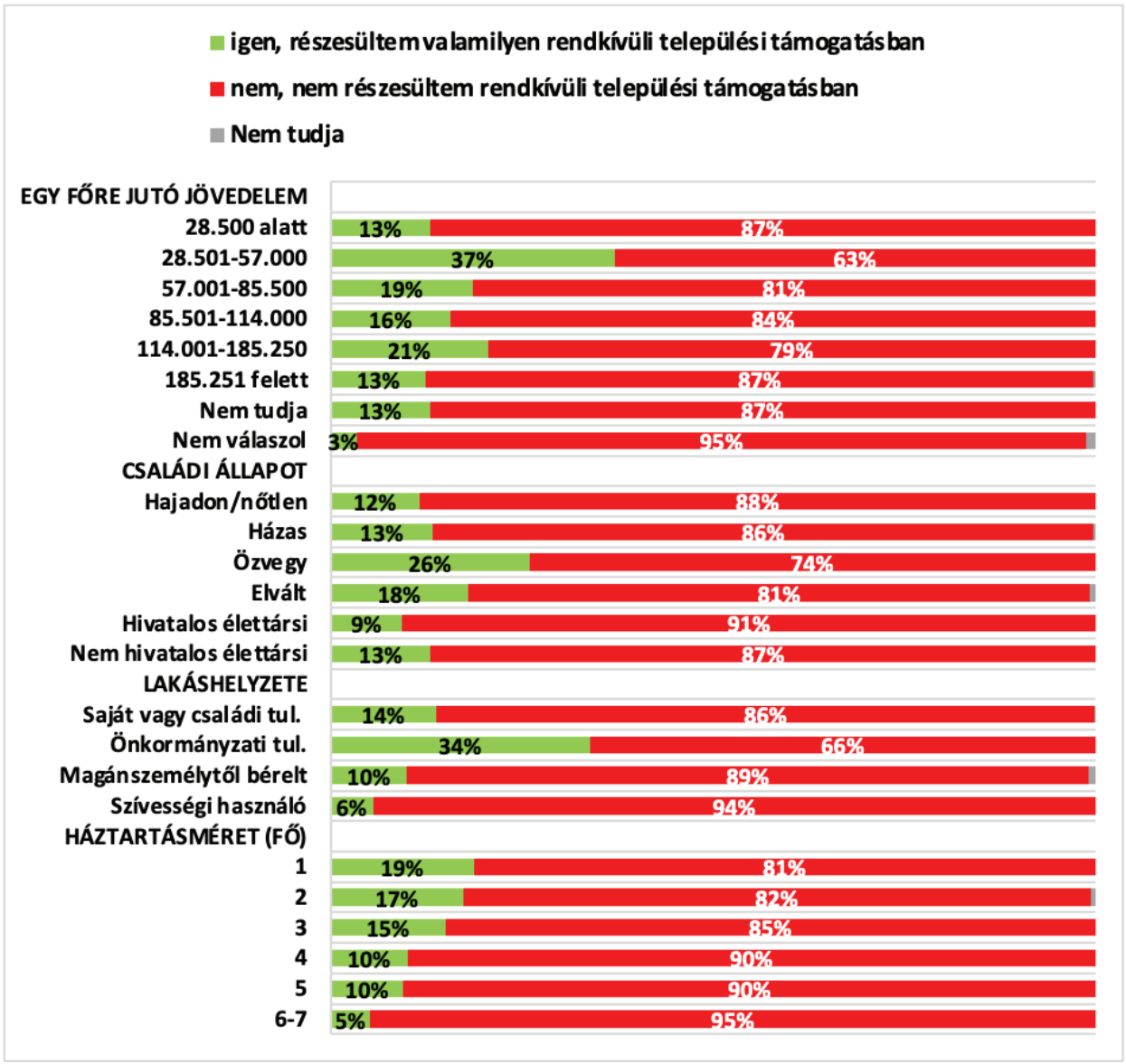

135. ábra: Ön részesült az elmúlt év folyamán valamilyen a Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata által biztosított rendkívüli települési pénzbeli, természetbeni támogatásban?

A jövedelmi helyzet szerinti bontás egyértelműen igazolja, hogy a támogatások az inkább rászorulókhoz jutottak el. A 28.501–57.000 Ft közötti jövedelemmel rendelkezők 37%-a kapott támogatást, viszont a legszegényebbek (28.500 Ft alatt) csak 13%-ban – itt óvakodnánk attól, hogy ennek oka a támogatási rendszer igazságtalansága, sokkal inkább lehet az információhiány vagy a legalsó jövedelmi csoport nehezebb elérése a reprezentatív kutatások számára. A közepes és magasabb jövedelműek esetében ez az arány 13–21% között mozgott, így a legmagasabb jövedelmi kategóriába esők (185.251 Ft felett) körében is 13%-os volt az érintettség. Ez is jelzi, hogy az elmúlt időszakban jelentősen kiterjesztett rendkívüli települési támogatások rendszere érint magasabb jövedelmű csoportokat is. A családi állapot szerinti eltérések is érdekesek. Az özvegyek (26%) és az elváltak (18%) nagyobb arányban kaptak támogatást, mint a házasok (13%) vagy a

hivatalos élettársi kapcsolatban élők (9%). Az adatok alapján inkább csak az özvegyek esetében állítjuk, hogy egyértelműen preferált kedvezményezettjei volnának a rendkívüli települési támogatásoknak.

A lakáshelyzet szerinti adatokból az látszik, hogy az önkormányzati lakásokban élők 34%-a kapott rendkívüli támogatást, ami messze a legmagasabb arány. A saját tulajdonú ingatlanokban élők körében ez az arány 14%, míg a magánszemélytől bérlők között 10%. Ahogy a családi állapotnál az özvegyekről, itt az önkormányzati lakásokban bérlői jogviszonyban élőkről állítható, hogy fontos preferenciális kedvezményezettjei a rendkívüli települési támogatásoknak. A háztartásméret szerinti eltéréseket vizsgálva már kisebb különbségeket láthatunk, de jellemző, hogy az egyfős háztartásokban – jó eséllyel körükben jelentős arányt képviselhetnek az idős egyedülállók - élők körében volt a legmagasabb az említési arány (19%). A legnagyobb háztartásokban (6–7 fő) élők viszont jóval kisebb arányban (5%) számoltak be valamilyen rendkívüli települési támogatást.

A rendkívüli önkormányzati támogatásban részesülők elégedettsége *(kérdőív 22.a kérdés)* vegyes képet mutat, de összességében pozitív irányba billen. A válaszadók 56%-a nagyon elégedett volt a támogatás mértékével, ami azt jelzi, hogy a többség úgy érzi, a kapott segítség valóban hasznos és elegendő volt számukra. Emellett 20% kicsit elégedett volt, tehát összességében a rendkívüli települési támogatásban érintettek háromnegyede elégedett volt, ez kétségkívül jelentős pozitív visszacsatolás. Semleges választ 18%-ban adtak, és az elégedetlenek aránya mindösszesen 3% körül alakult.

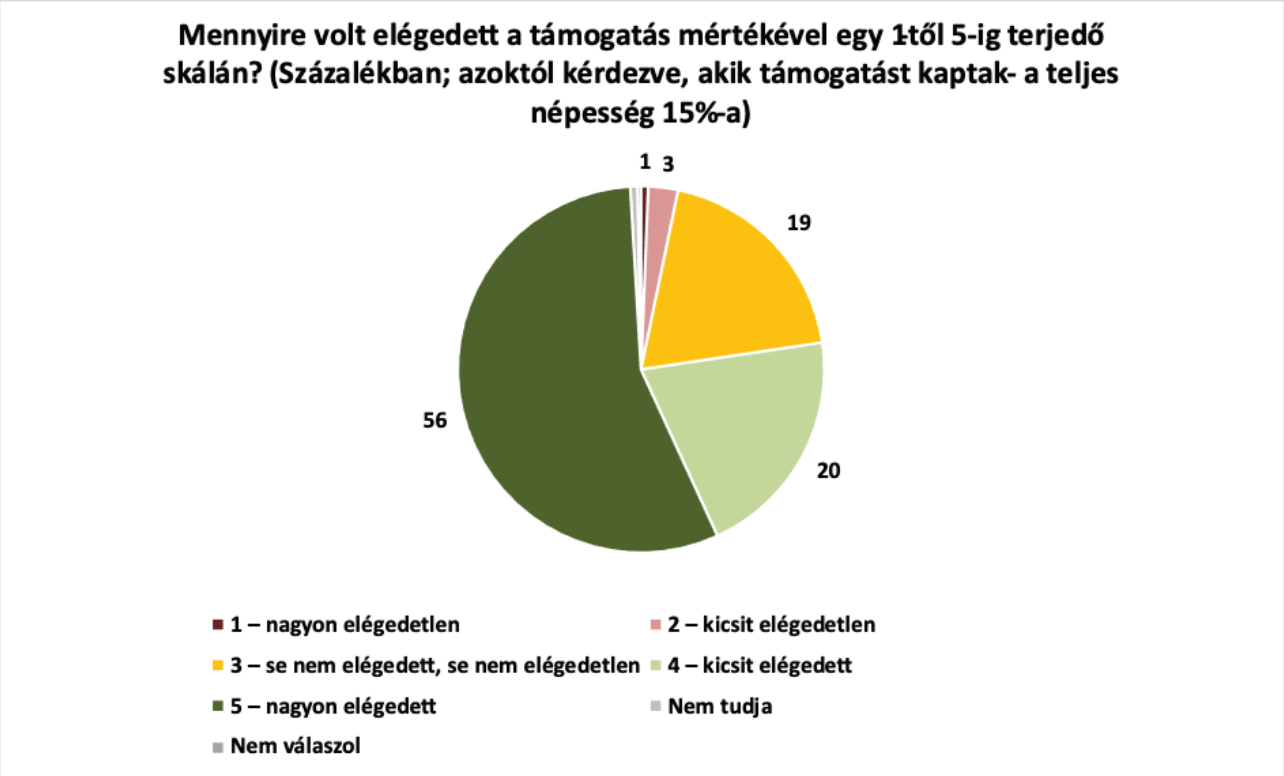

136. ábra: Mennyire volt elégedett a támogatás mértékével egy 1-től 5-ig terjedő skálán?

Az elköltözési, elvágyódási percepciók városi aránya

A „tervez elköltözést” típusú kérdések a települési szociális térkép kutatások során használt lakossági kérdőívek fontos részei, mivel ezeken keresztül közvetlenül lehet mérni az emberek településhez való ragaszkodását, illetve adott esetben az „elvágyódás, költözés óhaja” képében a lakóhellyel való elégedetlenséget. Ezért alkalmaztunk három kapcsolódó kérdést a szombathelyi telefonos reprezentatív kutatás során: a költözés szándéka (igen-nem); a tervezett, óhajtott költözés iránya; a tervezett, óhajtott költözés oka.

Költözési szándék a városlakók körében

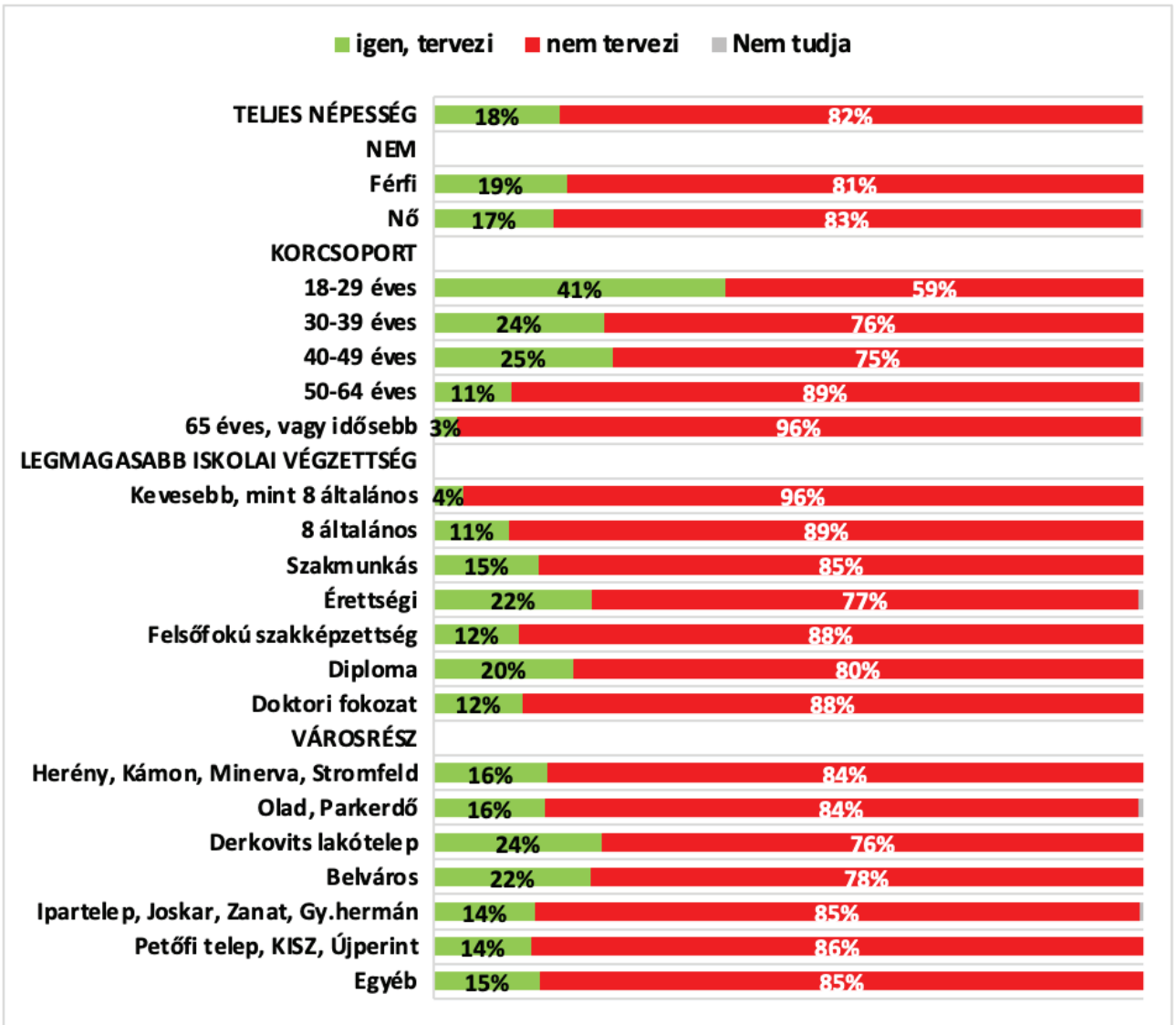

137. ábra: Tervezi az elköltözést jelenlegi lakóhelyéről?

Az elköltözési szándékot vizsgáló adatok azt mutatják, hogy a lakosság többsége nem tervezi elhagyni jelenlegi lakóhelyét. A teljes népesség mindössze 18%-a jelezte, hogy tervezi a költözést, míg 82% nem kívánja ezt megtenni. A 18–29 évesek 41%-a tervezi az elköltözést, ami kiugróan magas érték a többi korcsoporthoz képest. Ez összhangban van azzal a trenddel, hogy a fiatalok gyakrabban váltanak lakóhelyet továbbtanulás, munkahelyváltás vagy egyéb élethelyzeti változások miatt. Ugyanakkor ennek mélyebb okainak felderítése további kutatásokat igényelne, hogy kiderüljön pontosan milyen motivációk állnak a háttérben, mennyiben része ennek a magyarországi fiatal felnőttek körében tapasztalható aggodalmak a közeljövő gazdasági és politikai kilátásai kapcsán, illetve mennyiben része ennek Ausztria és vele együtt a fejlettebb Európai Uniós államok munkaerőpiaca – ami Szombathely osztrák határhoz való közelsége miatt fontos lokális tényező. A 30–49 évesek körében is viszonylag magas, 24–25% azoknak az aránya, akik költözést fontolgatnak, míg az 50 év felettiek között már csak 11%, a 65 év felettiek közül pedig mindössze 3% tervezi ezt – vagyis világosan látható az adatokból a trend, hogy a fiatal kohorszok körében Szombathelyen is kurrens az elköltözés, elvágyódás érzete.[60] Az iskolai végzettség szerinti adatok jelzik, hogy az érettségivel (22%) és diplomával (20%) rendelkezők nagyobb arányban terveznek költözni, míg az alacsonyabb végzettségűek (kevesebb mint 8 általános: 4%, szakmunkás: 15%) kevésbé mobilisak.

A városrészek közötti eltérések nem kiugróak, a legmagasabb arányban a Derkovits lakótelepen (24%) és a Belvárosban (22%) élők fogalmazták meg költözési gondolatukat. A többi városrészen 14-16% között maradt az arány.

[60] A fiatal felnőttek ausztriai, külföldi munkavállalása és elköltözése egyébként már egy létező folyamat, ami különösen erősen vetődött fel a civil prominenskutatás (fókuszcsoportok) során.

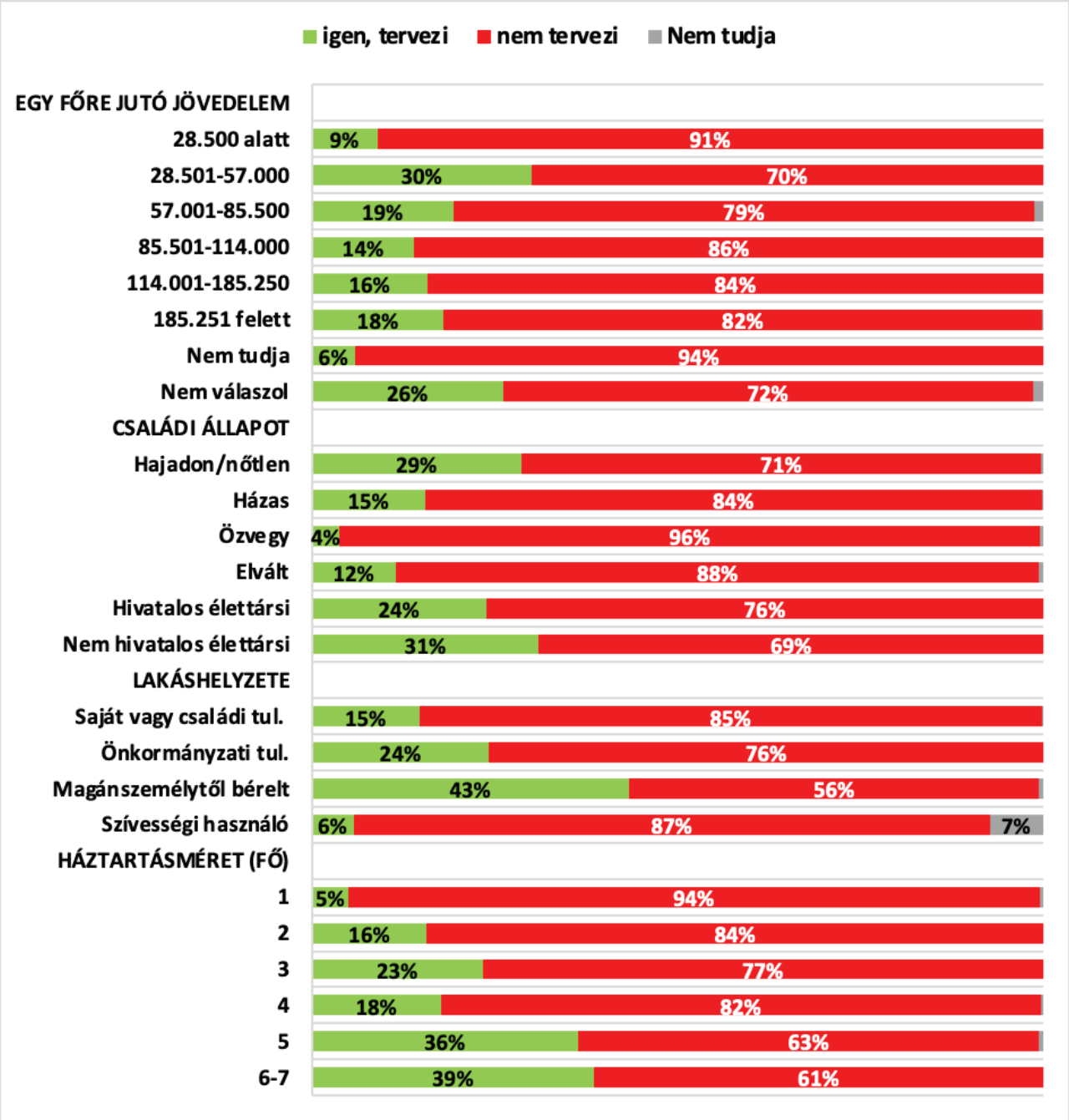

138. ábra: Tervezi az elköltözést jelenlegi lakóhelyéről?

A jövedelmi helyzet alapján a 28.501–57.000 Ft közötti keresetűek 30%-a tervezi a költözést, ami a legmagasabb arány a jövedelmi kategóriák közül. A legalacsonyabb jövedelműek (28.500 Ft alatt) mindössze 9% része fogalmazott meg költözést, ennek oka nagy valószínűséggel, hogy a leginkább rászoruló rétegeknek nincs vagy nagyon kevés lehetőségük van a mobilitásra. A magasabb jövedelműek esetében ez az arány 14–18% között mozog. A családi állapot szerinti adatok nem meglepő módon az egyedülálló hajadonok és nőtlenek körében a legmagasabb az elköltözési szándék (29%), míg az özvegyeknél minimális (4%). Az elváltak (12%) és a házasok

(15%) kevésbé mobilisak, míg a nem hivatalos élettársi kapcsolatban élők 31%-a fogalmazott meg költözési szándékot.

A lakáshelyzet szerinti eltérések szintén beszédesek. A magánszemélytől bérlők 43%-a tervezi az elköltözést, ami érthető, mivel a bérleti piac sokkal dinamikusabb, és az albérletben élők könnyebben váltanak lakóhelyet. Az önkormányzati lakásban élők 24%-a szintén költözne, míg a saját ingatlanban élők esetében ez az arány jóval alacsonyabb (15%). A háztartásméret szerinti adatokból az látszik, hogy a nagyobb háztartásokban élők körében magasabb az elköltözési szándék. Az 5 fős háztartások 36%-a, míg a 6–7 fős háztartások 39%-a tervezi a költözést, ami arra utalhat, hogy a nagyobb családok számára a jelenlegi lakóhely valamiért nem megfelelő (túl kisméretű stb.), vagy egyszerűen csak jobb életkörülmények után vágyódnak.

A tervezett költözés iránya

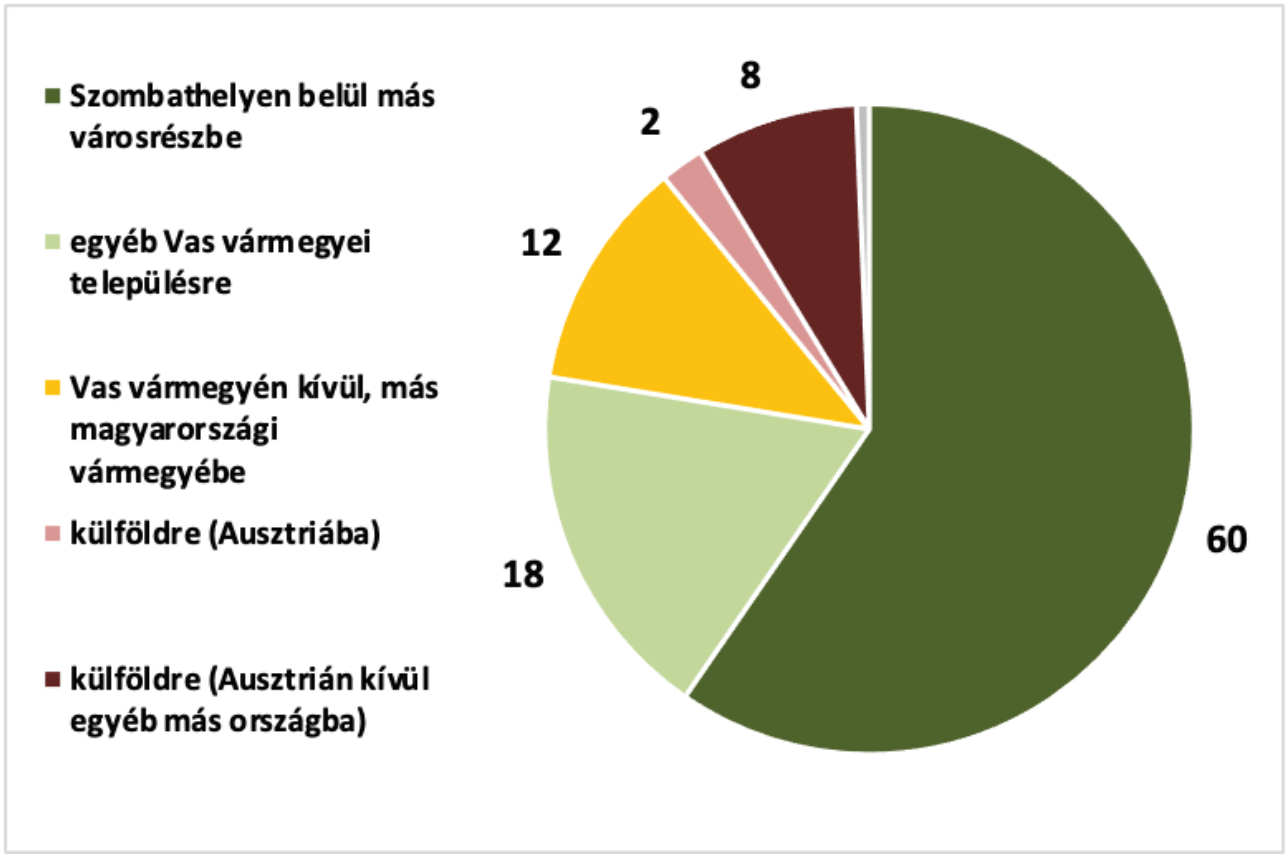

139. ábra: Ha tervezi a Szombathelyről való elköltözést, akkor hová költözne?

A költözést szándékát megfogalmazók számára tettünk fel további kérdéseket, így a tervezett vagy óhajtott költözés irányát, célterületét kutatva *(kérdőív 24.a kérdés).* A költözést tervezők körében a legnagyobb arányban azok vannak, akik Szombathelyen belül másik városrészbe szeretnének átköltözni. Ők a költözést tervezők 60%-át teszik ki, ami azt jelzi, hogy sokan nem

feltétlenül akarnak elhagyni a várost, csupán más lakókörnyezetben képzelik el a jövőjüket. Ennek hátterében állhat a lakhatási helyzetük megváltozása, jobb életkörülmények keresése vagy egyéb személyes okok, de nem számottevő a városból való kiköltözés.

A költözni vágyók második legnagyobb csoportja Vas vármegyén belül, de Szombathelyen kívül telepedne le, ez az érintettek 18%-ára igaz. Ez arra utalhat, hogy egyesek a kisebb települések nyugodtabb, családiasabb környezetét részesítenék előnyben. A város és a vármegye elhagyását tervezők közül 12% menne Vas vármegyén kívüli más magyarországi vármegyébe, ami arra utal, hogy van egy kisebb réteg, amely teljesen új életet kezdene, akár az ország más területein is. Ennek hátterében munka, tanulás vagy egyéb lehetőségek állhatnak.

A külföldre költözés motivációja kevésbé jellemző. Ausztriába 2% költözne, ami viszonylag alacsony érték annak ellenére, hogy a határ közelsége elvileg vonzó lehetőséget jelenthet – másrészről ezt azt is jelenti, hogy az esetleges osztrák munkavállalás jó eséllyel nem vonz ausztriai irányú lakóhelyváltást az érintettek számára. Egyéb külföldi országokba 8% távozna, ami arra utal, hogy bár nem kiemelkedően magas a külföldre vágyók aránya, mégis van egy kisebb csoport, amely a város, sőt az ország elhagyásában látja a jövőt, amennyiben megtehetné.

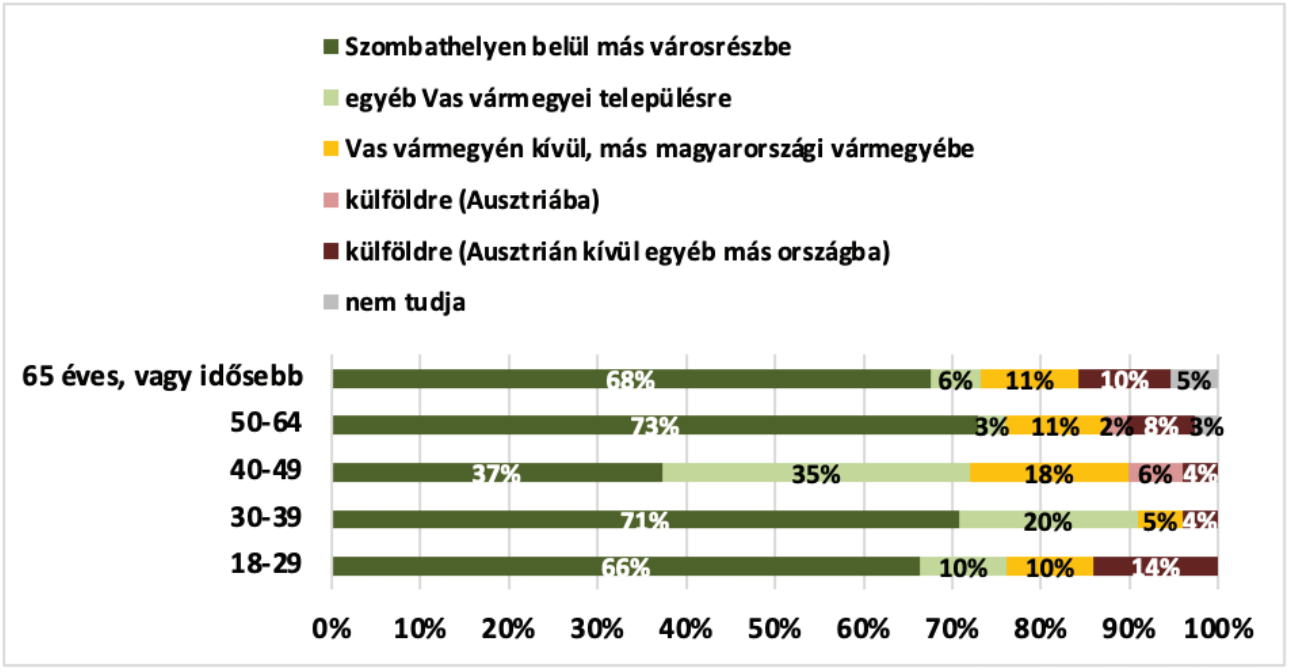

140. ábra: Költözési irány korcsoportok szerint

Az elköltözést tervezők között a különböző korcsoportok eltérő preferenciákat mutatnak a költözési irányok tekintetében. A legtöbben – minden korcsoportban – Szombathelyen belül más városrészbe terveznek költözni, de a fiatalabb és középkorú csoportok körében nagyobb a hajlandóság az akár távolabbi elköltözésre is. A 65 év feletti költözni vágyók 68%-a Szombathelyen belül maradna, 6% részük Vas vármegyét, 11%-uk másik hazai vármegyét, viszont 10%-uk

Ausztrián kívüli más külföldi országot. Ez azt sugallhatja, hogy élnek a városban olyan idősebb lakosok, akik akár családi okokból, kvázi családújraegyesítés okán (kiköltözni a fiatalabb rokonokhoz – felnőtt gyermekek külföldön élő, dolgozó családjához). Az 50–64 évesek 73%-a maradna Szombathelyen belül. Ebben a korcsoportban nagyon alacsony a Vas vármegyei településire vágyók száma (3%), 11%-uk menne más magyarországi vármegyébe és 8% külföldre. Ez a csoport tehát főként helyben gondolkodik. A költözni tervező 40–49 évesek körében látható egy élesebb eltérés: csak 37% költözne Szombathelyen belül, viszont 35% más Vas vármegyei települést választana. Ez a legmagasabb arány az összes korcsoport közül, ami arra utalhat, hogy ez a korosztály inkább a városon kívüli, de még elérhető közelségben lévő településeket részesíti előnyben. Emellett 18% más vármegyébe menne, és 6%-uk Ausztriába költözne, ami ebben a csoportban a legmagasabb külföldi költözési arány. Az elvágyódó 30–39 évesek 71%-a Szombathelyen belül költözne, ami hasonló az idősebbekhez, de 20% egyéb Vas vármegyei települést választana. Külföldre 9% menne (5% Ausztriába, 4% máshova), ami valamivel magasabb, mint az idősebbeknél, de nem kiugróan magas. A költözést tervező 18–29 éves korosztályban a legnagyobb arányú a külföldre költözés vágya, 14%-uk más országba távozna, ugyanakkor nem Ausztriába, ez a legmagasabb a kohorszok közül. Ezzel párhuzamosan viszont a költözni tervező fiatal felnőttek 66% része Szombathelyen maradna, ami jelzi, hogy körükben is jelentős a város nimbusza és népességmegtartó ereje.

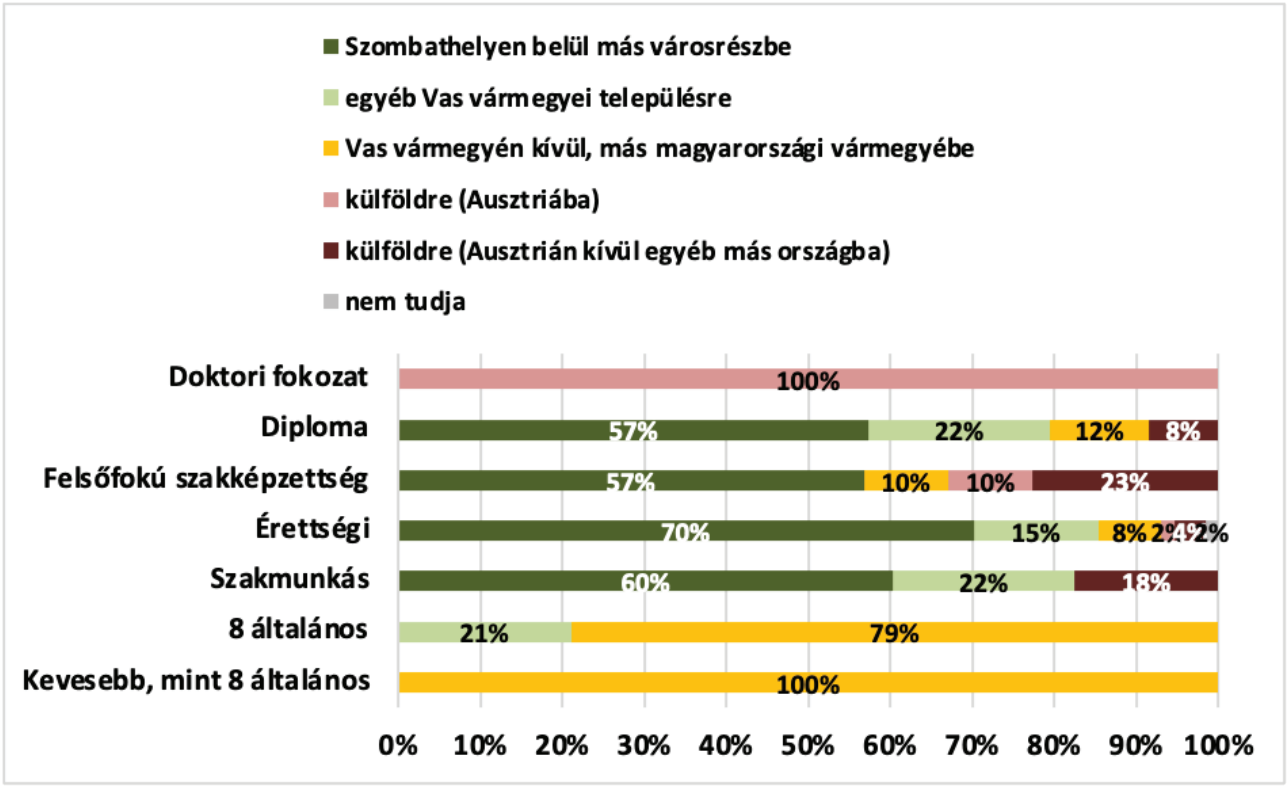

141. ábra: Költözési irány iskolai végzettség szerint

Vizsgáltuk a tervezett költözési célirány és az iskolai végzettség összefüggéseit. Ez alapján a kutatási tapasztalat, hogy a legalacsonyabb végzettségűek esetében a költözési célpontok rendkívül egyoldalúak: azok, akik kevesebb mint 8 általános iskolai osztályt végeztek el, kizárólag más magyarországi vármegyébe költöznének. Az ő esetükben valószínűleg gazdasági vagy szociális megfontolások állhatnak a költözési szándék mögött, így a vidéki, falusi-rurális településeken való olcsóbb lakhatás reménye. Azok, akik 8 általános iskolai végzettséggel rendelkeznek, jellemzően (79%) más magyarországi vármegyébe mennének, és csupán 21%-uk maradna Vas vármegyén belül. A szakmunkás végzettséggel rendelkezők többsége (60%) Szombathelyen belül maradna, de jelentős arányban (22%) Vas vármegyén belül más települést preferálnának. Külföldi költözést 18%-uk fontolgat, ami azt sugallja, hogy ebben a csoportban a munkavállalás céljából történő külföldi költözés viszonylag gyakori gondolat. Az érettségizettek körében 70% maradna Szombathelyen belül, de már 15%-uk Vas vármegyén belül más települést választana. További 8% magyarországi vármegyékbe költözne, míg 4%-uk Ausztriát, másik 2% pedig egyéb külföldi országot választana. Az adatok arra utalnak, hogy az érettségizettek stabilabb helyzetben vannak, és kisebb mértékben terveznek nagyobb változást, mint az alacsonyabb végzettségűek. A felsőfokú szakképzettséggel rendelkezők fele (57%) Szombathelyen belül mozogna, de már 10%-uk más Vas vármegyei településbe költözne. Különösen figyelemre méltó, hogy ebben a csoportban a legnagyobb arányban (23%) terveznek más országba költözni (Ausztrián kívül). A diplomások között is a legtöbben (57%) Szombathelyen belül maradnának, de 22%-uk más Vas vármegyei településre költözne, 12%-uk magyarországi vármegyébe, míg 8%-uk külföldre (nem Ausztriába) menne. Ez a csoport tehát inkább a regionális mobilitásban gondolkodik, de nem elhanyagolható a külföldi perspektíva sem.

A válaszok alapján az elköltözés leggyakoribb indokai között szerepelnek a lakhatási körülményekkel kapcsolatos problémák. Sokan szeretnének nagyobb lakásba költözni, míg mások a túl nagy ingatlanok fenntartási költségeit tartják problémásnak. További indokok közé tartozik, hogy a lakóhely nem felel meg az életkor vagy az egészségi állapot miatt, például lift nélküli magas emeletű lakások esetében. A családi helyzet változása is gyakran szerepel a költözési szándék hátterében. Sokan szeretnének párjukkal összeköltözni, mások a szülőktől való különköltözést tervezik, illetve az idősebb rokonok gondozása miatt keresnek új helyet. A gyermekek lakóhelye is meghatározhatja a költözést. Anyagi okok szintén gyakori indokot jelentenek: többen az albérleti díjak magas költsége miatt keresnek olcsóbb lehetőségeket, vagy saját ingatlant szeretnének vásárolni. Mások a megélhetési költségek csökkentését keresve olcsóbb településre költöznének. A munkalehetőségek és a gazdasági helyzet is szerepet játszanak a költözési szándékban, egyesek a helyi munkalehetőségek hiányát említik, míg mások külföldi lehetőségeket keresnek. Politikai okok is megjelentek, mivel egyesek az ország helyzetét kilátástalannak érzik. Valamint környezeti

tényezők, például parkolási nehézségek, zajszennyezés és zöldterületek hiánya is indokolhatja az elvágyódás érzetét, míg mások nyugodtabb, természetközelibb helyen szeretnének élni.

Szabadon megfogalmazott vélemények az Önkormányzattal kapcsolatban

A kvantitatív kérdőíves felmérések része általában olyan kérdés vagy kérdések alkalmazása, amire a válaszadók szabadon kifejthetik véleményüket. Az 1000 fős szombathelyi telefonos reprezentatív kutatás során mi egyetlen ilyen típusú ún. nyitott kutatási kérdést alkalmaztunk, ami így szólt: *„Amennyiben egyéb véleménye van Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzatának tevékenységével kapcsolatban, kérjük, ossza meg velünk azt saját a szavaival!" (kérdőív 25.kérdés).*

Általános tapasztalat, hogy a nyitott kérdésekre mérsékeltebb arányban válaszolnak a kutatásba bevont megkérdezettek. Eme jelenség ellenére a megkérdezett szombathelyiek 57% (582 db válasz) része válaszolt a szabadon kifejtős kérdésre. Ezek feldolgozása szintén fontos, mivel a válaszadóknak a várossal és az Önkormányzat tevékenységével kapcsolatos saját tapasztalatai, jövőbeli elvárásai itt direktben tudnak megjelenni.

Szeretnénk leszögezni, hogy a szombathelyi szociális térkép kutatás előkészítése és megvalósítása során igyekeztünk kizárni vagy minél jobban a háttérbe szorítani az országos és helyi direktpolitikai, pártpolitikai (kormányzat-ellenzék; politikai pártok stb.) kapcsolódásokat, helyette sokkal inkább a probléma- és megoldásorientált szakpolitikai, ágazatpolitikai megközelítést preferálni – így jártunk el a telefonos reprezentatív kutatás alapjául szolgáló lakossági kérdőív megszerkesztése folyamán is. Ugyanakkor a szöveges vélemény megfogalmazását lehetővé tevő kérdésnél a Válaszadók közül jó néhányan terelték direktpolitikai síkra a véleményüket, aminek rövid összefoglalásától nem tekinthettünk el, lévén ez is része a szombathelyi lakosoknak a várossal és az Önkormányzattal kapcsolatos szubjektív véleményüknek, percepcióinak.

Az Önkormányzat általános értékelése, politikai jellegű véleménynyilvánítások

Mintegy 200 db az Önkormányzat – benne jó néhány közvetlenül a polgármestert is nevesítő - munkáját értékelő szabadon megfogalmazott vélemény született a telefonos felmérés során. Az ezekről született vélemények jelentős része tartalmaz valamilyen politikai jellegű véleménynyilvánítást is a szimpla *„elégedett vagyok az Önkormányzat munkájával, teljesítményével"* típusú megszólalások mellett. A közvetlenül a jelenlegi városvezetést érintő szabadon megformált vélemények jellemzően pozitív, támogató hangvételűek – persze akadt néhány kritikus vélemény, de ezek jelentős kisebbségben maradtak. Viszonylag sok válasznál megemlítették Nemény And-

rás polgármester nevét, és habár elvétve nevesítettek egyéb az Éljen Szombathely! Egyesülethez tartozó városi politikusokat (alpolgármester, képviselők), de szemmel láthatóan a polgármester személye jelenti a legfőbb igazodási pontot a lakosok számára, amikor az Önkormányzat és a jelenlegi városvezetés kerül szóba. A dicsérő vélemények között voltak általános jellegűek, de jó néhánynál akár konkrét, az elmúlt 6 évből származó intézkedést is nevesítettek – így az „1000 fa program" 2023-tól. Jellemző továbbá, hogy viszonylag kevés véleménynél merültek fel pártpolitikai dimenziók, azok is inkább a kormányzat versus ellenzéki önkormányzat dichotómia formájában. Ugyanakkor az látható, hogy a jobbára pozitív vélemények között domináns az aktív-proaktív városházi, polgármesteri kommunikációt dicsérő, azt támogató vélemények.

Közutak, járdák, parkolóhelyek, parkolás, közlekedési nehézségek, közösségi közlekedés

A konkrét szakpolitikai területek, ügytípusok közül kiemelkedik a szabadon megfogalmazott vélemények közel harmadát adó közúthálózati, járda, parkolóhelyek, közlekedési nehézségek és a városi tömegközlekedést magába foglaló szabadon megfogalmazott vélemények csoportja. Ezek az Önkormányzatot általános értékelő véleményektől eltérően, sok esetben nagyon konkrét lokális, szomszédsági-háztömb szintű problémákat, konfliktusokat tartalmaznak – több parkolóhely létesítése a városban, városrészi úthálózatok, járatnövelések, bizonyos most még ingyenesen parkolható utcák, útszakaszok esetében díjtétel kérése a parkolási kedv csillapítása érdekében, több buszmegálló, járdafelújítások, útkátyúk kijavítása. Ami a konkrét városrészeket illeti Olad került elő több válasznál is. Ugyanakkor a buszok állapota kapcsán nagyon negatív kommenttel nem találkoztunk.[61]

Itt már a vélemények jelentős többsége kritikus jellegű, de ezek döntően az észlelt közlekedési problémára utalnak és nem mennek át általános város- és önkormányzatellenes támadásba, így a direktpolitika nem számottevő ezen a közlekedést érintő szabad véleményeknél.

Egyéb közszolgáltatásokat érintő ügyek, lakossági vélemények

A többi szabadon megformált véleménynél az ágazati, közszolgáltatási kérdések, konkrét ügyek széles tárházával találkozunk, benne kritikus vagy támogató meglátásokkal – fiatalok helyzete; önkormányzati lakásügyek; helyi adók stb. Kiemelkedően kritikus kérdéskörrel nem találkoztunk ezek sorában.

[61] Lásd a városi buszközlekedésre vonatkozó vélemények összegzésénél!

CIVIL PROMINENSKUTATÁS SZOMBATHELYEN

2025. február 20.

A civil prominenskutatás helye a szombathelyi szociális térkép kutatásban

A szombathelyi szociális térkép kutatás fontos kvalitatív (minőségi) eleme az ún. civil prominenskutatás. Ennek célja, hogy feltérképezzük, miként látják a Szombathelyen működő civil szervezetek a lakosság - mint helyi közösség - szociális helyzetét, a társadalmi problémákat és az ezekre adott válaszokat. A civil prominenskutatásba olyan önkéntes és szakmai alapokon álló szervezetek kerültek bevonásra, amelyek napi szinten vannak jelen és dolgoznak a különböző helyi rászoruló társadalmi csoportok érdekében, segítve őket a különböző szociális, mentális és gazdasági problémák kezelésében. Az érintett szervezetek véleményén keresztül vizsgálni tudunk olyan negatív társadalmi folyamatokat, mint a lokális kirekesztettség és kirekesztés; bizonyos romló vagy éppen javuló társadalmi tendenciák (pl. a többségi társadalom hozzáállása a hátrányos helyzetű csoportokhoz) vagy a különböző szociális ellátási formák igénybevételének nehézségei; az önkormányzati közszolgáltatásokkal kapcsolatos lakossági elvárásokat és különböző továbbfejlesztési igényeket, javaslatokat. A civil prominenskutatás nem csupán a problémák feltárására, közvetlen érzékelésére (szubjektív percepciók mentén), hanem a lehetséges megoldásokra, közpolitikai javaslattételre is törekszik.

A Szombathelyen működő civil szervezetek szerepe azért is kiemelten fontos, mivel az állam és az önkormányzat mellett ezek biztosítják a helyi közösség (lakosság) számára a különféle támogatásokat és segítő szolgáltatásokat, így szerepük egyre inkább elengedhetetlen a lokális társadalmi problémák kezelésében. A civil szervezetek közül több foglalkozik a hátrányos helyzetű csoportokkal, például a szegény rászoruló családokkal, hajléktalanokkal, fogyatékkal élőkkel vagy az egyedülálló idős személyekkel. Ezen kívül jelentős szerepet játszanak a nehéz helyzetű (pl. mentális-, pszichiátriai problémákkal küzdő) fiatalok segítésében, a prevencióban és a közösségi programok szervezésében. A városban működő civil szervezetek együttműködnek a helyi önkormányzattal, iskolákkal, valamint más társadalmi szereplőkkel, hogy a legfontosabb helyi problémákra közösen próbáljanak megoldásokat találni. Szombathelyen az Önkormányzat és a civil szektor közötti együttműködés kiterjedt és harmonikus, fontos koordinációs és tájékoztatási intézmény az évente két alkalommal kibővített keretben összeülő Civil Fórum.[62] Végigtekintettük az elmúlt év Civil Fórumainak jegyzőkönyveit (2024. február 27., 2024. szeptember 18., 2025. február 19.) – melyeken az Önkormányzat meghatározott ügyekben tájékoztatta a résztvevőket: szén-monoxid érzékelők felszerelési programja; a 16 év alattiak ingyenes közlekedési lehetősége a városi buszjáratokon; a civileket érintő közművelődési megállapo-

[62] A Civil Fórum aktuális ügyrendjét 2023-ban hagyta jóvá Szombathely Megyei Jogú Város Közgyűlésének Kulturális, Oktatási és Civil Bizottsága - KOCB [132/2023. (X.24.) KOCB határozat].

dások; a Városi Civil Alap forrásai a 2025-ös évre; a költségvetési nehézségek miatt várható változások; civil szervezetek támogatása és az ÖTR[63] rendszer. A Civil Fórumokon megjelent civil delegáltak pedig különböző ügyekben adtak tájékoztatást egymásnak, illetve a megjelent önkormányzati vezetők számára (pl. véradás szervezése). Elöljáróban fontos leszögezni, hogy a három Civil Fórum jegyzőkönyvei, valamint a szociális térkép kutatás tárgyában 2025. február 20-án megtartott két fókuszcsoportos beszélgetésen felmerült témák között alig-alig volt tartalmi átfedés – ez még inkább felértékeli az önálló civil prominenskutatás fontosságát és súlyát!

A 2023. novemberében elfogadott Szombathely Megyei Jogú Város Civil Koncepciója 2023-2028 c. dokumentum tartalmazza azt a horizontális keretrendszert, amelyben az Önkormányzat gondolkodik a civil szektorral való együttműködés tekintetében: támogatások; térítésmentes helyiséghasználat, feladatellátási- és közművelődési megállapodások stb. A civil prominenskutatás keretében megtartott két fókuszcsoportos beszélgetésen elhangzott információkat összevetettük a Civil Koncepció, valamint az Önkormányzat által ténylegesen működtetett programok, támogatások, szolgáltatások rendszerével annak érdekében, hogy szociális térkép jelen fejezete valóban az észlelt hiányosságokra és anomáliákra fókuszáljon.

Fókuszcsoport, mint kutatási módszertani eszköz

A szombathelyi civil prominenskutatáshoz a fókuszcsoportos módszert választottuk, mint kutatási módszertani eszközt. A társadalomtudományok – így az empirikus kormányzati, önkormányzati kutatások – a fókuszcsoportos megoldást kifejezetten a for-profit piackutatások világából importálták. Fontos előnye a személyes mélyinterjúkhoz képest, hogy interaktív és az eleve többszereplős megfigyelés, az interjúszituáció olyan információkat is képes a felszínre hozni, amelyek egy szimpla interjú során jó eséllyel feltáratlanok maradnak. Továbbá alkalmas eszköz arra, hogy ugyanazon témában érintett, mégis eltérő látásmóddal rendelkező szereplők egyidejűleg nyilvánítsanak véleményt, és az interakció révén bátrabb, innovatívabb hozzászólások születhessenek. A fókuszcsoport túlmutat a szimpla ventilláción, alkalmas a tárgyalt kérdéskörök kapcsán kialakult attitűdük feltérképezésére, valamint progresszív, előre mutató javaslatok vagy akár konfliktushelyzeteket orvosló elképzelések generálására.[64]

Az információszerzés és párbeszéd mellett a fókuszcsoportoknál egyre inkább előtérbe kerülnek a különböző közösségi tervezések és kialakult konfliktusok kezelése (mint közösségi medi-

[63] A szombathelyi civil szervezeteket támogató Önkormányzati Támogatási Rendszer – www.otr.szombathely.hu

[64] A fókuszcsoport témakörét a társadalomtudományi, szociológiai szakirodalom bőven tárgyalja – lásd Héra Gábor – Ligeti György: Módszertan – a társadalmi jelenségek kutatása (Osiris, Budapest, 2014)

áció) során – egyfajta „villámhárító" szolgáltatásfejlesztő modellként: a szakirodalom nevesíti a közösségi tervező fókuszcsoportok, valamint a lokális projektindító fókuszcsoportok típusait.[65] Ugyanakkor a szombathelyi szociális térkép kutatás civil prominenskutatásának keretében alkalmazott civil fókuszcsoportoknak nem volt tervezett konfliktusfeloldó, villámhárító funkciója, helyette a városi tapasztalatok feltérképezését kívántuk erősíteni egy speciális civil szervezeti minőségi „mélyfúráson" keresztül.

A civil prominenskutatás célja a Szombathelyen működő helyi közösségi humán (önkormányzati, egyházi, civil) szociális szolgáltatások véleményezése, a rendelkezésre álló fizikai és humán erőforrás infrastrukturális keretek, feltételek, valamint a résztvevő civil szervezetek – mint társadalmi stakeholderek - által érintett társadalmi csoportok életminőség javításához szükséges jövőbeli intézkedések és fejlesztési lehetőségek felmérése volt. A fókuszcsoport során arra kerestük választ, hogy a résztvevő szervezetek képviselőik tapasztalataik szerint milyen problémákkal és dilemmákkal küzdenek a városban, hogyan értékelik a különböző közszolgáltatásokat, milyen javaslatokkal élnek a városi szociális és egyéb humán szolgáltatások (egészségügy, kultúra stb.) javítása érdekében, továbbá milyen esélyeket látnak a többségi társadalom és az – érintett valamilyen tekintetben hátrányos helyzetű csoportok közötti együttműködésre. Kiemelt fontosságot tulajdonítottunk a két fókuszcsoportos beszélgetés folyamán a különböző generációk közötti együttműködésének (ún. generációs menedzsment) kérdéskörére is. Valamint arra, hogy megértsük a civil szervezetek helyét és szerepét a mai Szombathely közösségi és szociális életének formálásában. Ugyanakkor az olyan civil vonatkozású kérdéseket, mint az Önkormányzat által működtetett városi Kulturális és Civil Alap forrásai vagy a Bethlen Gábor Alapból finanszírozott országos támogatási rendszerek - nem érintettük. Érdemes elmondani, hogy éppen a fókuszcsoportokat megelőző napon tartották a 2025 tavaszi városi Civil Fórumot, ahol viszont -az összefoglaló jegyzőkönyv szerint-, előkerült az előbbi két kérdés.

A szombathelyi fókuszcsoportok összetétele és témakörei

A szombathelyi civil prominenskutatásba 12 intézményi szereplőt (civil szervezet – egyesület, alapítvány; egyházi fenntartású szociális feladatellátó; önkormányzati koordinációs fórum), illetve az azokat reprezentáló vezető képviselőket vontuk be. Az érintett szereplők kiválasztáshoz Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzati Hivatalának szociális szakmai vezetőit (Egészségügyi és Közszolgálati Osztály; Szociális és Lakás Iroda) kértük javaslattételre, ennek

[65] A közösségi tervezés szerepéről jelentős számú nemzetközi és hazai szakirodalom szól – így a Nemzeti Művelődési Intézet 2015-ös kiadványa – Nemzeti Művelődési Intézet: Közösségi problémakezelés – Módszertani kézikönyv, 2015

eredményeként került sor 2025. február 20-án Szombathely Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatalában két fókuszcsoportos megbeszélés keretében, egyenként mintegy két-két órás időtartamban a civil prominenskutatásra.

A Homo Oceologicus Alapítvány munkatársai által irányított két fókuszcsoporton az alábbi 12 civil szervezet (fórum, koordinációs testület) képviseltették magukat – fontos megállapítani, hogy közülük több szervezet nem kizárólag szombathelyi, hanem térségi, vármegyei szinten is működik, így habár a fókuszcsoportok a városra koncentráltak, de elhangoztak a város közigazgatási határain túlmutató térségi, vármegyei, de akár országos szintű információk, tapasztalatok (pl. a SINOSZ esetében a helyi szervezet mellett képviseltette magát az ernyőszervezet országos vezetősége is):

- Alpokalja Nagycsaládos Egyesület Szombathely (képviselt társadalmi csoport: nagycsaládosok)
- Elmétől a Lélekig Pszichiátriai Betegekért Alapítvány (képviselt társadalmi csoport: mentális-, pszichiátriai nehézséggel küzdők)
- Esőemberke Alapítvány a Vas Megyei Autistákért (képviselt társadalmi csoport: autisták)
- Hegypásztor Kör – Vas Vármegyei Civil Közösségi Szolgáltató Központ (civil szolgáltató közösségi programok, szolgáltatások civil szervezeteknek, lakosságnak)
- Látássérültek Vas Vármegyei Egyesülete (képviselt társadalmi csoport: vakok- és gyengénlátók, látássérültek)
- Mozgássérültek Vas Vármegyei Egyesülete (képviselt társadalmi csoport: fizikailag korlátozottak, mozgássérültek)
- PontMás Vas Megyei Autista Gyermekekért Alapítvány (képviselt társadalmi csoport: autisták)
- Siketek és Nagyothallók Országos Szövetsége (SINOSZ), valamint annak szombathelyi szervezetének munkatársai (képviselt társadalmi csoport: siketek és nagyothallók)
- Szombathely Megyei Jogú Város Kábítószerügyi Egyeztető Fórum (érintett társadalmi csoport: drogfüggők, kábítószeres szenvedélybetegek)
- Szombathelyi Egyházmegyei Karitász (egyházi szolgáltató - kiterjedt tevékenységi kör: pszichiátriai és szenvedélybetegek ellátása; tanoda – mint új tevékenység; idősek nappali ellátása)
- Szombathelyi Evangélikus Diakóniai Központ (egyházi szolgáltató – kiterjedt tevékenységi kör: idősotthon, fogyatékkal élők ellátása; családi bölcsőde; nevelőszülői szolgálat; segélycsomagok adományozása stb.)
- Vas Vármegyei ÉFOÉSZ Egyesülete (képviselt csoport: értelmi fogyatékosok)

A két fókuszcsoport számára megfogalmazott témakörök és kérdések

A két fókuszcsoport során alkalmazott kérdéscsoport nyitó kérdései a városról alkotott általános vélemények feltérképezésére irányultak: a civil szervezetek benyomásra a városról, így azt, hogy mit szeretnek benne, és hol látják a hiányosságokat elsősorban a város által nyújtott helyi önkormányzati közszolgáltatások terén (pozitív és negatív tapasztalatok). Kifejezetten kíváncsiak voltunk a 2020-2022. időszakot meghatározó COVID koronavírus járvány mindennapokra gyakorolt hatásaira, valamint az elmúlt évek, és az elmúlt időszak történéseire – így az európai szinten is kiemelkedő infláció, a lakhatás és a megélhetési költségek alakulására.[66] Továbbá arra, hogy mit gondolnak az érintettek Szombathely népességmegtartó, lakosságkoncentráló képességéről. Ezen kérdésblokk célja az volt, hogy megértsük, miként változtak eddig a helyi közösségi igények és problémák a krízisekkel teli 2020-as években (COVID, energiaválság, inflációs sokk stb.).

Külön kérdéscsoport irányult a civil szervezetek adminisztratív működésére, a tapasztalt nehézségekre és lehetőségekre. Az utóbbi évek, évtized fontos kérdése a for-profit vállalati szereplők bevonásának lehetősége a társadalmi, közösségi ügyekbe, programokba, akár, mint finanszírozó, akár mint közvetlen megvalósító szerepkörben – a jövő szociális és közösségi feladatellátásának tekintetében fontos aspektusnak tekintjük a vállalati társadalmi felelősségvállalás (*corporate social responsibility* – CSR), a civil – közszféra (így az önkormányzatok) – vállalati szféra közötti együttműködéseket (lásd a 2023. évi CVIII. ún. ESG törvény)[67], szóba került továbbá a különböző korosztályok közötti együttműködés, társadalmi szolidaritás – mint generációs menedzsment – jelensége.

Az alábbi kérdéseket alkalmaztuk a két fókuszcsoport során

1. Milyennek látják Szombathelyt, mint lakóhely és lokális közösség? Melyek a szerethető, pozitív, illetve negatív oldalai, jellemzői a városnak?
2. Hogyan ítélik meg/látják akár egyéni, akár szervezeti, kollektív közösségi szinten a városban megtalálható önkormányzati, és közösségi szolgáltatásokat? Értékeljék azok minőségét! Hol tapasztalható leginkább hiátus vagy pozitív előrelépés?
3. Milyen konkrét megoldandó, megoldásra váró problémákat látnak a városban, közvetlen környezetükben? Értékeljék az elmúlt néhány évet, különösen a COVID berobbanása óta eltelt után időszakot!

[66] Ezek a kérdések természetesen előkerültek valamilyen formában a két kvantitatív lakossági kutatás (1000 fős telefonos reprezentatív és a véleményládás felmérés) során is.

[67] 2023. évi CVIII. törvény a fenntartható finanszírozás és az egységes vállalati felelősségvállalás ösztönzését szolgáló környezettudatos, társadalmi és szociális szempontokat is figyelembe vevő, vállalati társadalmi felelősségvállalás szabályairól és azzal összefüggő egyéb törvények módosításáról

4. Milyen mértékű a helyi társadalom, és benne a civil egyesületek, alapítványok szervezett bevonása (mint társadalmi inklúzió) a város életében? Hol lépnek be leginkább a városi folyamatokba a civilek, illetve milyen szerepük van a város mindennapi működésében, működtetésében?
5. Milyen konkrét napi jogi, szervezeti-adminisztrációs, egyéb gyakorlati nehézségek tapasztalhatók a civil szervezetek működése során a városban?
6. Mit gondolnak az általuk képviselt társadalmi csoportok (hátrányos helyzetű közösségek) jelenlegi helyzetéről, jelen- és jövőbeli kilátásaikról a városban, illetve Vas vármegyében?
7. Mit gondolnak az Önkormányzattal és a civilekkel vagy akár gazdasági szereplőkkel közös humánszolgáltatások, közösségi programok megvalósíthatóságáról, fejlesztéséről?
8. Mit gondolnak a megélhetés kérdésköréről? Értékeljék ezzel kapcsolatban az élelmiszerárak, a munkalehetőségek alakulását a városban!
9. Mit gondolnak a városi lakhatás helyzetéről? Értékeljék ezzel kapcsolatban a szociális lakhatás kérdéskörét (lakásárak; lakbérek alakulása; a szombathelyi KBR rendszer stb.)!
10. Mit gondolnak a város népességmegtartó képességéről? Milyen eszközöket, intézkedéseket, akciókat javasolnak a népességmegtartás erősítéséhez? Mi a véleményük a városban élő különböző idősebb és fiatalabb generációk együttműködéséről, együttéléséről (generációs menedzsment)?

A fókuszcsoportok tapasztalatai

Lokális előnyök – a városi pozitívumok civil szemszögből

A két fókuszcsoportba bevont szervezetek vezető képviselői egybehangzó elégedettségüket fejezték ki az Önkormányzattal és általában a várossal (illetve annak intézményeivel) való együttműködéssel kapcsolatban. A jó együttműködést gyakorlatilag az összes érintett szereplő kihangsúlyozta függetlenül attól, hogy mennyire szoros az együttműködés – legyen az szakmai koordináció; pénzügyi támogatás az Önkormányzattól; közvetlen feladatellátási megállapodás a várossal. Az érintettek többször is kihangsúlyozták a *„nyitottság”* attitűdjét az Önkormányzat részéről a civil szektor irányába. Pozitívan értékelték a jól működő és átlátható finanszírozást a civil szervezetek számára - az ÖTR és a GYJATR[68] felületeken keresztül történő transzparens pályázati rendszerek is dicséretet kaptak. Olyan kifejezetten az Önkormányzathoz köthető szociális kezdeményezések merültek fel a beszélgetések során, mint a térítésmentes CO-érzékelők; a 16 éven aluliak ingyenes tömegközlekedése; az éves szintű Városi Szociális Hét Szombathelyen stb. – ezek legyenek akár új, akár több évtizedes

[68] ÖTR – Önkormányzati Támogatási Rendszer; GYJATR – Gyebrovszki János Alapítvány Támogatások Rendszere

múltú tradicionális kezdeményezések mind erősítik a szociális, társadalmilag érzékeny és aktív Szombathely üzenetét a helyben aktív civil szervezetek számára. Fontos megemlíteni, hogy a szombathelyi romák, mint helyi társadalmi csoport a két fókuszcsoport során nem jelent meg semmilyen negatív kontextusban.

A fókuszcsoport civil résztvevői dicsérték az Önkormányzatot (vezetés, hivatal, intézmények) az eddig az irányukba tanúsított rugalmasság, proaktivitás és a folyamatos fejlődési, fejlesztési igények miatt. Külön kiemelték a rászorulók támogatása kapcsán érzékelhető pozitív városi hozzáállást, amit a következő idézet jól illusztrál:[69] *„Bármilyen kérdésben fordultam a városhoz vagy az önkormányzathoz, segítőkészek voltak! Szociális oldalon, amit nagyon pozitívnak tartok, hogy minden év decemberében akármilyen helyzetben is van az Önkormányzat, csomagokkal támogatja a rászorulókat és a folyamatba mindig bevonják a civil szervezeteket, hogy mi szűrjük ki azokat, akik valóban rászorulnak a támogatásra."*

A fókuszcsoport fontos összképe, hogy civil szemszögből a város és az Önkormányzat igyekszik konstruktívan és támogató jelleggel viszonyulni, fellépni a különböző civil szervezetek és kezdeményezések irányába. A két fókuszcsoporton elhangzott érintetti tapasztalatok is azt erősítik, hogy az Önkormányzat kvantitatív (mennyiségi) szerepvállalása alapvetően rendben van, ahol inkább igény érzékelhető, az sokkal inkább a kvalitatív (minőségi) dimenzió javítása terén volt megfigyelhető – pl. hatásosabb helyi lakossági érzékenyítés; speciális intézményi protokollok kialakítása a különböző fogyatékkal élő csoportok (autisták, pszichiátriai betegek, értelmi fogyatékosok stb.) esetében az önkormányzati fenntartású intézmények és dolgozóik számára. Fontos tapasztalás volt a beszélgetések során, hogy azon rászoruló csoportok esetében, ahol nincsenek azonnal látható és tapasztalható jelek/külső jegyek, ott az átlagostól eltérő viselkedés sokszor indokolatlanul szül ellenérzést a többségi társadalom tagjaiban – ezt kifejezetten és hangsúlyosan megerősítették az autista szervezetek képviselői. Ugyanakkor dicséretet kapott a városvezetés a szociális alapok mellett a zöldfelületek városon belüli kiterjedt aránya miatt is. Az is világossá vált, hogy a megjelent civilek tisztában vannak és megértőek az önkormányzatok költségvetési nehézségeivel és kifeszített helyzetével kapcsolatban (szóba került a szolidaritási hozzájárulás idén ismételten megnövekedett összege;[70] illetve a várható helyi iparűzési adó (HIPA) növekmény várható elvétele az Versenyképes Járások Programon keresztül), ennek tudatában hangsúlyozták a jövőre vonatkozólag is együttműködési szándékukat.

[69] Forrás: a fókuszcsoportok hangfelvétele – 2025. február 20. Szombathely, Homo Oecologicus Alapítvány

[70] A Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata által a 2025. évben fizetendő szolidaritási hozzájárulás összege 3,8 milliárd Ft – 1/2025. (II.11.) NGM rendelet, Magyar Közlöny, 2025. február 11. 417-437.old.

Lokális hátrányok – a városi negatívumok civil szemszögből

A két fókuszcsoportos beszélgetés során a civil résztvevők körében a városban jelentkező, érzékelt problémákról többé-kevésbé konszenzus alakult ki – hasonlóan értékelték a negatívnak ítélt jelenségeket, ugyanakkor láthatóvá váltak bizonyos, az egyes nézőpontokat tükröző vélemények intenzitása közötti különbségek. Így állt össze egy speciális civil fókuszú lokális problématérkép, amit az alábbi tematikus csoportokra bontottunk a feldolgozás során:

- Civil szervezetek adminisztrációs-, működési kapacitása;
- Egészségügyi és szociális területen tapasztalt problémák; idősek, fiatalok és nagycsaládosok;
- A fogyatékkal élő társadalmi csoportok nehézségei;
- Parkolási, városi közösségi közlekedés, helyi közlekedési infrastruktúra.

Civil szervezetek adminisztrációs és működési kapacitása:

1. A városban működő civil szervezeteknek nincs megfelelő szintű rálátásuk egymás munkájára, amely gyakran hátrányt okozhat. Egyes esetekben a közös gondolkodás, egymás tevékenységének behatóbb ismerete, akár azok összehangolása (pl. komplex szolgáltatási láncok kialakítása) – mindezek révén hatékonyabb civil-önkéntes támogatási rendszert lehetne kialakítani.
2. Többen is negatívan észrevételezték, hogy bezárt az Óperint utcai közösségi tér – korábbi nevén Új Nemzedék Szombathelyi Közösségi Tér -, miközben továbbra is volna a helyre és szolgáltatásra igény, különösen a kallódó fiatalok, kamaszok érdekében. Kiderült, hogy a bezárás oka prózai, az eredetileg is projektforrásból finanszírozott közösségi tér esetében elfogyott a pályázati pénz, így a projekt fenntartási időszak letelte után már nem lehetett működtetni a központot.
3. A nehéz anyagi helyzet és az infláció miatt a civil szervezetek számára egyre nagyobb terhet jelent a napi szintű működés. Az energiaárak emelkedése, hektikus alakulása is hátrányos hatással voltak egyes szervezetekre, akik ezért kénytelenek voltak bezárni telephelyeiket. Külön nehézség a civilek számára, hogy az alapvetően a lakossági szereplők számára 2013 óta működtetett rezsicsökkentésből ők kimaradtak, így kénytelenek piaci alapon vételezni az energiát.[71] Fontos leszögezni, hogy az Önkormányzat ismeri a problémát és a saját forrásain keresztül igyekszik ezt orvosolni – pl. civil szervezetek működési támogatása címen.

[71] Fontos leszögezni, hogy a város közel 30 civil szervezet számára biztosít ingyenes helyiséghasználtot feladataik minél hatékonyabb ellátása érdekében, és csak a kapcsolódó közüzemi díjakat kell fizetni az érintett civil szervezeteknek.

4. A projekt alapú gondolkodás és a projekt alapú behatároltság miatt a szervezetek sokszor csak nehezen képesek hosszú távú, kiegyensúlyozott működésre. Önálló probléma a pályázati forrásokból megvalósult civil szolgáltató projektek működtetése a fenntartási időszakot (ameddig tartanak a támogatott források) követően. Ennek javítása, hatékonyabbá tétele egyrészt módszertani tudást (hogyan lehet hosszútávon működtetni projekteket, új szolgáltatásokat), valamint forrásbővítést (speciális ún. donor-menedzsment ismeretek nyújtása) igényel.
5. A donor-menedzsment területén a vállalkozói támogatási, donációs logika, az ún. piaci CSR (vállalati társadalmi felelősségvállalás – *corporate social responsibility*) és a kapcsolódó lobbi-ismeretek, eszközök megismerése és hatékony elsajátítása fontos eszköz lehet a jövőben a civilek számára. Ezt a kompetenciát azért is javasolt erősíteni a civil szervezetek körében, mert elmondásuk szerint a COVID járvány óta érezhetően megcsappantak a szervezetek tagdíjbevételei, amely szintén nehezíti a működést és fejlődést.
6. Külön problémát jelent a civil szervezetek világában, hogy a munkatársak túlnyomó része a vállalt feladataikat fizetés nélkül, önkéntes jelleggel sokszor a családi élet és szabadidejük rovására végzik, emiatt az esetükben is jelentkezhet a mentális kiégés *(burnout)* jelensége, hasonlóan, mint a segítő (szociális-, egészségügyi) szektorokban dolgozóknál. A civil szervezetekben tevékenykedő aktív, társadalmilag elkötelezett önkéntesek mentális coaching, tréning jellegű támogatása, mint potenciális megoldás mutatkozhat.
7. Nemcsak a civil szervezetek önkénteseire, de általában a városra és a tágabb térségre is igaz az ausztriai munkaerőpiac elszívó hatása. Ahogy a segítő szociális, egészségügyi szektorban is tapasztalható az idősödő korfa, ez megfigyelhető a civil szervezetek világában is – kérdés, hogyan lehet bevonni, ösztönözni fiatal, tettre kész kifejezetten Z generációs (1995-2010 között született) személyeket a városi egyesületi, alapítványi és egyéb önkéntes tevékenységekbe való csatlakozásra.
8. Szükséges volna a civil szervezetekben dolgozó, önkéntes személyek számára a modern digitális kompetenciák, skill-ek (pl. a mesterséges intelligencia – AI) erősítése a jövőre nézve. Az Önkormányzat ehhez is nyújthat közvetlen vagy közvetett támogatást.
9. Fontos kérdés a Szombathelyen működő civil szervezeteknek a város közigazgatási határain kívülre, akár a vármegye nagy részére vagy egészére irányuló tevékenységének értékelése, ebből a speciális szituációból következő területi-térségi lehetőségek hatékonyabb kiaknázása (pl. a városon kívül, de Vas vármegyében működő piaci szereplők elérése).
10. Speciálisan a SINOSZ (sikerek és nagyothallók) szombathelyi működésével kapcsolatos egyedi probléma: mivel a csak Szombathelyen bejegyzett önálló jogi személyiséggel

rendelkező civil szervezetek tudnak pályázni városi önkormányzati forrásokra, ennek hiánya adminisztratív nehézséget okoz a SINOSZ szombathelyi szervezete számára, mivel esetükben a szervezeti struktúra sajátossága, hogy csak az országos SINOSZ rendelkezik jogi személyiséggel. A fókuszcsoporton belül elhangzott, hogy más megyei jogú városokban az országos SINOSZ is tud pályázni helyi önkormányzati forrásokra, de Szombathelyen ez jelenleg még nem megoldott. Kérdésként, kérésként fogalmazta meg a SINOSZ országos vezetőségének a fókuszcsoporton megjelent tagja, hogy a helyi szombathelyi SINOSZ szervezet miként tudna közvetlenül mégiscsak pályázni városi forrásokra.

Egészségügyi és szociális területen tapasztalt problémák; idősek, fiatalok és nagycsaládosok:

1. A segítő szektorban hosszú évek óta tapasztalható országosan a szakemberhiány, amit a nyugati határvidéken még hangsúlyosabbá tesz Ausztria és az osztrák munkaerőpiac – tisztán érzékelhető, hogy nyugati szomszédunk gazdaságának és munkaerőpiacának „elszívó ereje" vonzó lehetőségeket kínál a magyar szakemberek számára. Ezt érzékelik a városban aktív civil szervezetek is, amely világosan artikulálódott a két fókuszcsoport során.[72]
2. Országos szintű problematika, így Szombathelyen is jelen van a fiatalok első lakáshoz való jutásának a korlátozott lehetősége (magas ingatlanárak) valamint az állami lakástámogatási rendszerek (Családok Otthonteremtési Kedvezménye – CSOK; Babaváró hitel) kockázatai.[73] Ez az érintett korosztálynál bizonytalanságot eredményez, amelyet tisztán érzékelnek a civilek is.
3. A szociális lakhatás kérdésköre nemcsak fiataloknál, fiatal gyermekes családoknál, hanem az idősebb korosztályoknál is releváns. Különösen az ún. lakhatási krízishelyzetben lévők vannak rendkívül kiszolgáltatott helyzetben. Ugyanakkor látható, hogy pusztán önkormányzati forrásból ez az igény nem orvosolható, piaci építőipari szereplők bevonása lenne szükséges. Elhangzott, hogy az Önkormányzat a bérlakásrendszer szervezeti- és feladatellátás átalakítása[74] révén igyekszik hatékonyan kezelni a kialakult helyzetet. A szereplők tisztában voltak azzal, hogy a lakhatás talán az egyik legösszetettebb problémakör és csak megfelelően célzott programok segíthetnek igazán ezen a területen.

[72] Ugyanakkor fontos megjegyezni, hogy az Önkormányzat igyekszik a lehetőségeihez mérten kezelni a helyzetet, amire jó példa a Pálos Károly Szociális Szolgáltató Központ és Gyermekjóléti Szolgálat, valamint a FÉHE szociális szakembereinek 2023-tól biztosított havi 50 ezer forintos keresetkiegészítés.

[73] Abban az esetben, ha a támogatás feltételéül szabott gyermekek mégsem születnek meg.

[74] A bérlakások kezelésével kapcsolatos bizonyos feladatok a SZOVA Zrt.-től közvetlenül átkerültek 2025. január 1-vel az Polgármesteri Hivatal Bérleménykezelési Irodájához.

4. A pszichiátriai és szenvedélybetegek ellátása terén is érzékelhető a szakorvos- és szakdolgozóhiány, valamint az érintettek számára szóló közösségi vagy ún. alacsonyküszöbű ellátás gyenge kapacitása. Ez utóbbi azért problémás, mert a pszichiátriai betegeknek sokszor túl gyorsan, akár idő előtt is javasolják az elhelyezést intézményekben, anélkül, hogy a közösségi, alacsonyküszöbű ellátással (tanácsadás, esetkezelés, készségfejlesztés) próbálnák első körben kezelni és integrálni az érintetteket őket[75] – ennek kapcsán hangzott el a következő észrevétel: „A pszichiátriai betegek otthonánál nagyon gyorsan be akarják paterolni a problémás, produktív korú fiatal felnőttet vagy felnőttet, ahelyett, hogy előtte a közösségi ellátást végigjárnák, foglalkoztatásban integrálni lehessen....”
5. A pszichiátriai betegek- és szenvedélybetegek, valamint demenciában szenvedő idősek ellátása terén – illeszkedve az országos tapasztalatokhoz - a szakosított bentlakásos intézményi ellátási területen is érzékelhető a helyhiány. A mentális problémákkal küzdők száma növekvő, különösen a szerhasználat után fellépő pszichózisokkal kapcsolatban, és egyre több a fiatal, köztük olyan nők, akik akár maradandó egészségügyi károsodásokat szereznek. Az új kihívásokat jelentő szerhasználat (designer-drogok) indukálta mentális problémák kezelésére sem állnak rendelkezésre megfelelő megoldások. Ugyanakkor a pszichoaktív kábítószerek területén éppen egy kifejezetten kriminalizáló álláspont került országosan a fókuszba (Alaptörvény módosítása 2025 tavaszán – Magyarország Alaptörvénye Szabadság és Felelősség XX. cikk 3. pont; megélénkülő drogellenes rendőrségi razziák 2025 tavaszán).
6. A rászoruló idősek gyakran nem ismerik a szociális törvényben[76] részükre biztosítandó otthon igénybe vehető szociális alapszolgáltatásokat, mint a házi segítségnyújtás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás vagy az otthonápolási szolgálat, így adott esetben nemcsak megfelelő ellátás nélkül maradnak, de el is magányosodnak. A fiatal- és már középgenerációk elvándorlása és vele az egyre növekvő számú magányos idősek problémája jelentős kihívást jelent, mivel a hozzátartozók sokszor külföldön dolgoznak.
7. A városban élő demenciában szenvedő idős lakosok számára csak nappali típusú ellátások léteznek, jelenleg nincs bentlakásos demens otthon Szombathelyen, miközben az idősödő társadalom miatt ez belátható időn belül egyre nagyobb igényként fog jelentkezni a városban és környékén.
8. A külföldi (főként ausztriai) munkavégzés miatt egyre több a szétszakadó, dezintegrálódó család, ahol a külföldre távozó aktív korú családtagok kényszerből, de maguk mögött hagyják a sokszor már özvegy, egyedülálló idős családtagjaikat, akik emiatt sokszor szin-

[75] Szombathelyen az Egyházmegyei Katolikus Karitász működtet alacsonyküszöbű szolgáltatást.

[76] 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról

te teljesen eltűnnek a városi szociális ellátórendszer szeme elől. Fontos volna az ilyen módon „radar alá" került egyedülálló időseket ismét megtalálni, ezzel is erősítve az idősek – külföldön munkát vállaló családtagok – Önkormányzat kapcsolati hálózatot.

9. A nagycsaládos szervezet képviselője szerint az ismert megélhetési nehézségeknek (infláció; élelmiszerárak stb.) a nagycsaládosok különösen ki voltak téve az elmúlt időszakban, ugyanakkor a városvezetéssel és a helyi-térségi gazdasági szereplőkkel (pl. adománygyűjtések) kifejezetten baráti a viszony. Ebben a tekintetben a nagycsaládosok irányába megnyilvánuló társadalmi szolidaritás jól érzékelhető, mint egyes hátrányos helyzetű marginális csoportok – így a hajléktalanok - esetében.
10. A fókuszcsoportok több résztvevője szerint a COVID járvány után a civil szervezetek közösségi programjai iránti érdeklődés csökkent, érzékelhetően kevesebb ember vesz részt ezeken, nehezebb az embereket aktivizálni, elérni. Nehézséget jelent, hogy a járvány, illetve a mesterséges intelligencia (AI) megjelenése a digitális kompetenciák felértékelődését fogja eredményezni már rövid távon, amely sok ember számára új típusú alkalmazkodási kényszert fog indukálni. Ahogy az egyik civil résztvevő fogalmazott az egyik fókuszcsoportos beszélgetésen: *„Az elmúlt két-három év kihívása, hogy felértékelődött a digitális kompetencia... Nekünk is egyre több olyan képzést, kiscsoportos tanácsadást kellett már tartani, hogy aki akar, az online is részt vehessen azokon."*

A fogyatékkal élő társadalmi csoportok nehézségei:

1. Az érintett szervezeteket képviselők véleménye szerint látható különbség van az egyes fogyatékkal élő csoportok társadalmi megítélése között, bizonyos csoportoknál erősebb közösségi szolidaritással lehet találkozni (pl. a vakok- és gyengénlátók esetében), mint más csoportoknál (pl. siketek- és nagyothallók, autisták). Ez egyszersmind kijelöli azt is, hogy általában a többségi társadalom a fogyatékosok iránti gondolkodásmódját, és vele a társadalmi edukációt milyen irányba lehetne alakítani – ha egy autista hangoskodik, az nem deviáns viselkedés, hanem a betegség jele, de ezt sokszor az átlagember nem érti, és adott esetben türelmetlenül reagál.
2. A civil szervezetek bevonásával működtetett iskolai érzékenyítések kapcsán alapvetően pozitív vélemények születtek, sajátos társadalmi jelenség, hogy a minél fiatalabb iskoláskorú gyermekek számára szervezett sérült emberek iránti érzékenyítése (pl. látássérültek, siketek) sokkal hatékonyabb, mint az a felnőttek esetében tapasztalható. Ez is alátámasztja a generációs menedzsment fontosságát és alkalmazásának a lehetőségeit szociális kérdésekben.

3. Az integrált oktatás terén való elmaradás még mindig problémákat okoz. A fogyatékossággal élők - így a siketek és a nagyothallók számára a munkaerőpiacon még mindig a szükségesnél kevesebb munkalehetőség van.
4. Az autizmussal élők és hozzátartozóik (pl. autista gyermekek szülei) számára nehézségek adódnak az egészségügyi ellátásban, mivel az ágazati szakemberek nem mindig rendelkeznek megfelelő szolidaritással. Az autizmussal kapcsolatos ismeretek hiányosak, mind a lakosság, mind az egészségügyi dolgozók részéről. Ezen javítani (pl. speciális egészségügyi protokoll kiadásával) mindenképpen szükséges a civilek szerint.
5. A látássérültek talán az aktívabb érdekképviselet miatt, de alapvetően egy erősebb társadalmi szolidaritásérzést tapasztalnak a lakosság, illetve a támogató szervezetek, cégek részéről.
6. Kifejezetten a mozgássérülteket érintő problematika a parkolási problémák és nehézségek a közintézmények előtt és környékén, különösen a mozgássérült parkolók hiánya és a tömegközlekedés nehézségei számottevőek. A nehéz parkolási helyzetről a legtöbb szervezet beszámolt, mind a mozgássérült parkolók, mind pedig az általános parkolók kevés számban állnak rendelkezésre a városban.
7. Fogyatékosügyi akadálymentesítés kérdése – gyakorlatilag minden egyes fogyatékkal élő csoport esetében önálló speciális akadálymentesítési megoldások, formák léteznek. A vakok- és gyengénlátók fókuszcsoporton megjelent képviselője szerint még mindig sok kívánnivalót hagynak maga után az ún. fehérbotos közlekedés terén tapasztalt nehézségek - mint járdahibák, akadálymentesítési hiányosságok, a jelzőlámpáknál alkalmazott beszélő modul biztosítása.
8. Sokan a közösségi városi programok akadálymentesítésének hiányát hozták fel példaként, míg a siketek és nagyothallók jegyezték meg, hogy a jeltolmács hiányzik ezekről a
9. rendezvényekről.
10. Rehabilitációs munkahelyek, munkavégzés kérdése – ez általános problémaforrás a valamely fogyatékosság miatt megváltozott munkaképességűek (rehabilitációs ellátásban részesülők) körében kevés a közvetlen munkalehetőség. Ezt a SINOSZ vagy az értelmi fogyatékosokat képviselő szervezet (Elmétől a Lélekig) több esetben is észrevételezte a fókuszcsoport folyamán. Ezzel párhuzamosan felvetődött a helyi munkaerőpiac érzékenyítése, mint eszköz – ez is a szociális, rehabilitációs foglalkoztatás megerősítésére irányulna a foglalkoztatók irányába, hogy a foglalkoztatott fogyatékosok valóban értelmes munkakörökben dolgozhassanak.
11. A szombathelyi SINOSZ szervezet speciális problémája, hogy nem tudnak pályázni városi önkormányzati forrásokra – *erről bővebben már esett szó a civil szervezetek adminisztrációs-, működési kapacitása résznél!*

Parkolási, városi közösségi közlekedés, helyi közlekedési infrastruktúra:

1. Problémát jelent a fókuszcsoportok civil szereplői szerint, hogy kevés a rendes és kedvezményes (pl. mozgáskorlátozott jellegű) parkolási hely a különböző szociális és egészségügyi intézmények környékén, ugyanakkor bíznak a városban, mivel ez a téma már többször felvetődött az elmúlt években különböző fórumokon (városi Civil Fórum, Szociálpolitikai Kerekasztal, HEP fórumok) és nyitottságot érzékeltek a városvezetés részéről a probléma megoldása iránt. Pozitív kontextusban merült fel a Szombathelyen a tavalyi évben bevezetett ingyenes közösségi közlekedés a 16 éven aluliak számára, mint megvalósult jó önkormányzati gyakorlat.
2. A tömegközlekedés – a városi buszjáratok – fejlesztése szintén kardinális kérdés a civil szervezetek számára. Hogyan, milyen módon tudnak eljutni a hátrányos helyzetű emberek, csoportok az otthonukból az egyes közintézményekhez; mennyire elérhetőek az egyes városrészek, lakóközösségek Szombathelyen.[77]
3. A szociális intézmények megközelíthetőségének javítása érdekében a tömegközlekedés (buszok), járdák akadálymentesítése, gyalogátkelők és buszmegállók fejlesztése.
4. Önálló közlekedési protokoll (viselkedés-kulturális ajánlások) a mozgássérültek, kerekesszékesek és egyéb hátrányos helyzetűek közlekedési, tömegközlekedési, közterületi mozgásának segítéséhez.
5. Visszatérő konkrét panasz volt a Vas Vármegyei Markusovszky Egyetemi Oktatókórház környékén tapasztalható parkolási, várakozási anomáliák kérdése, mint minél hamarabb orvosolandó kihívás.

Fejlesztési javaslatok a szombathelyi civil prominenskutatás alapján

A civil prominenskutatás legfontosabb tanulsága és visszacsatolása, hogy Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata működésének kiemelkedő output-ja (működési eredménye) a kiterjedt és magas szintű szociális szolgáltatások rendszere, benne különböző kreatív megoldásokkal, innovatív intézményi kezdeményezésekkel, melyek révén a város tevékenysége messze túlmutat a kötelező önkormányzati feladatok szimpla teljesítésén. Az elmúlt években több olyan látványos, szimbolikus intézkedés is történt a városban, amely pozitív hatásai (az emberek véleménye, a városhatárokon túlmutató szakmai elismerések, pozitív médiahírek) mérhetőek

[77] A városrész szintű területi összehasonlítások hangsúlyosan jelennek meg az 1000 fős telefonos reprezentatív, valamint a véleményládás kutatásoknál a szombathelyi szociális térkép kutatásban.

voltak. aminek híre, pozitív hatásai (az emberek véleménye, a városhatárokon túlmutató szakmai elismerések, pozitív médiahírek)[78] voltak. Az alábbi tematikus javaslatcsomagok egyszerre tartalmaznak a fókuszcsoportok alkalmával megfogalmazott civil javaslatokat, felvetéseket, valamint a szociális térképet összeállító Homo Oecologicus Alapítvány munkatársai által a korábbi kutatási illetve a mostani szombathelyi projekt (így a civil prominenskutatás) tapasztalatain alapuló szakpolitikai ajánlásokat.

A városi civil szervezetek lobbi- és támogatásszerző kapacitásának segítése:

- Ún. donor-menedzsment szolgáltatások kialakítása a városban aktív civil szervezetek számára[79] – lobbi- és közkapcsolati *(public relations)* készségek, kompetenciák erősítése tréningek, coaching és egyéb tudásmegosztás biztosításával. Távlati cél, hogy a helyben aktív civil szervezetek minél hatékonyabban tudjanak támogatásokat, donációkat gyűjteni a for-profit vállalati szektorral való együttműködések révén.
- Tanulmányozni azon hazai és nemzetközi önkormányzati jó gyakorlatokat, amelyek a vállalati és a civil szereplők közötti közvetítő mediációs jellegű szolgáltatásokra irányulnak. A civil szervezetek forrásszerzését közvetett módon támogatni városi vállalati CSR adatbank, regiszter működtetésével. A for-profit vállalatok bevonása a civil szervezetek támogatásába erkölcsi elismeréssel, akár konkrét díjazással. A vállalatok részéről a támogatás anyagi vagy akár tárgyi is lehet.
- A vállalatok CSR tevékenysége fejében a civil szervezetek önkéntes munkára is adhatnának lehetőséget a vállalatok dolgozói részére akár csapatépítő jelleggel, fogyatékkal élők foglalkoztatása – önkormányzat is megszólíthatná a cégeket ennek ösztönzésére – „Igény kosár" platform létrehozása, vállalkozói kerekasztal fórum létrehozása, a multinacionális cégek nem látják mire lenne igény.
- A nagycsaládos szervezet képviselője fogalmazta meg egy olyan kvázi önsegélyező pénztár létrehozásának gondolatát, ami magánemberek és vállalkozók adományaiból, befizetéseiből állna, illetve ezt az Önkormányzat hitelesítené a közvélemény és lokális társadalmi közösség számára: *„Javasolt egy pénzügyi alapot létrehozni, amiből ott lehet segíteni, ahol nagyon nagy probléma van. Ehhez szükséges volna kellene a város, valamint közismert, hiteles vállalkozók. Így a potenciális adományozók is jobban elhinnék, hogy ez nem egy kamu szervezet, és itt tényleg jó célokra fordítják a pénzt."*

[78] Ilyen volt például a Közösségi Bérlakás Rendszer (KBR) szakmai elismerése (1. hely az innovációs kategóriában) 2021-ben a Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége által működtetett Legjobb Önkormányzati Gyakorlatok (TÖOSZ-LÖGY) verseny keretében.

[79] Az Önkormányzat a jelenleg aktuális Városi Civil Koncepcióban kifejezte azon szándékát, hogy a maga kommunikációs, edukációs és információs eszközeivel igyekszik a városban élőket abba az irányba mozdítani, hogy az 1%-os SZJA felajánlások során lehetőleg a városban aktív civil szervezeteket preferálják.

– Egyfajta városi szociális regiszter, kalauz (printelt és/vagy online kiadvány; telefonos applikáció), amely érdemben segítené a civil szervezetek közötti közvetlen kapcsolatfelvételt, információáramlást nemcsak egymás, hanem a lakosság irányába is. Konkrét javaslatként is megfogalmazódott a fókuszcsoporton: *„A segítő civil szervezetek sokszor nem tudnak egymásról. Régen volt egy kiadvány talán szociális kalauz néven. […] Ha egy ilyen kiadványt a város segítségével megjelenne az nagyon hasznos kezdeményezés volna".*

Egészségügyi és szociális szolgáltatások:

– Bentlakásos demens idősellátásra egyre inkább érzékelhető igény jelentkezik Szombathelyen és környékén. Már a következő évtizedre szóló középtávú szociális tervezésben – így a Szociális Szolgáltatásfejlesztési Koncepció jövőbeli felülvizsgálatai, illetve módosításai során felmerülhet a demens idősellátás kiterjesztése és specializációja a láthatóan növekvő társadalmi-lakossági igények mentén.
– A városból főleg munkavállalási célból elköltözött családtagok, valamint a Szombathelyen maradt idős családtagok közötti információs hiányok, asszimetria kitöltése az Önkormányzat jelenlétének, kommunikációs szerepkörének fokozásával – pl. az Ausztriában vagy más külföldi országban dolgozó, ott letelepedett, de szombathelyi gyökerekkel, rokoni kapcsolatokkal rendelkezők regiszter, adatbázis kialakítása.
– Az idősellátás és idősügy vonatkozásában az Önkormányzat által biztosított egészségügyi és szociális szolgáltatások integrált összehangolása (pl. az otthonápolás rendszerének az erősítése), és az erre vonatkozó hazai és nemzetközi modellkísérletek, koncepciók, jó gyakorlatok tanulmányozása.[80] Ennek érdekében a lehetőség szerint az adatvédelmi szabályok betartása mellett összehangolnia rendelkezésre álló adatbázisokat és erőforrásokat (pl. finanszírozott kríziságyakkal az átmeneti, de azonnal jelentkező ellátási igények biztosítása); a támogatási rendszerek célzottabbá tétele; a gyermekvédelmi jelzőrendszerhez hasonló logikán alapuló idősügyi jelzőrendszer kialakítása az a Polgármesteri Hivatallal a fókuszban a fókuszban.
– Az idősellátás javítása érdekében önkéntes platformok kialakítása, amelyek lehetőséget adnak az idősek felügyeletére és látogatására. *„Talán lehetne olyan önkéntes platform, ahol a magányos emberek önként idősek ellátást felügyeletét vagy időslátogatást vállalnak, amikor tudnak fordulni akár pár óra segítséggel is rászoruló emberekhez, […] hogy ezt önkéntes alapon*

[80] Ilyen volt például 2021 után Budapesten a Fővárosi Önkormányzat, kerületi önkormányzatok, valamint idősügyi civil szervezetek együttműködésére alapozott ún. Fővárosi Integrált Szociális és Egészségügyi Rendszer (FISZER), mint modellprogram – ennek koncepcionális alapjáról lásd Rauh Edit – Talyigás Katalin: Javaslat egy új szemléletű időspolitikára és idősügyi törvényre (Esély Társadalom- és szociálpolitikai folyóirat 2021. No.2. szám 72-89.old.)

is megszervezzük, hogy egymást tudják segíteni az emberek, valamilyen szinten lehet érdemes gondolkodni, mert nincs elég ember a házigondozásban, és ez megoldhatatlan feladat elé állítja a rendszert."

A fogyatékkal élők ügyéne (szolgáltatások, kommunikáció, koordináció) magasabb szintre helyezése:

- A fogyatékkal élők ügye jelenleg sincs elhanyagolva – a város anyagilag támogatja az érintett szervezeteket, valamint kiterjedt konzultációs struktúrát (városi Civil Fórum, Szociális Kerekasztal, HEP[81] fórum) működtet.
- Ugyanakkor a már korábbról ismeretes, valamint a frissen – például a mostani szociális térkép kutatás által – feltárt információk, igények mentén remek lehetőség adódna az Önkormányzat számára, hogy a fogyatékkal élők ügye szintet léphessen előre, legyen az szolgáltatásfejlesztés vagy a többségi társadalom célzott érzékenyítése és edukációja.
- Konkrét anomáliák kezelése – pl. önálló autista egészségügyi protokoll a helyi egészségügyi alapellátásban dolgozók számára; további célzott akadálymentesítések; a fogyatékkal élők rehabilitációs foglalkoztatásának támogatása a városban közvetlen és közvetett eszközökkel. Egyéb intézményi protokollok kialakítása is megtörténhet a további fogyatékkal élő csoportok (pszichiátriai betegek, értelmi fogyatékosok stb.) fókuszálva az önkormányzati fenntartású intézményekben dolgozóik számára.
- Intézményi innováció – akár egy önálló Városi Fogyatékosságügyi Tanács felállítása révén még hangsúlyosabbá téve a témát.[82] Mivel jelenleg központi kormányzati szinten zajlik a tervek szerint a 2026-ban hatályba lépő Országos Fogyatékosságügyi Program, egyfajta önkormányzati fókuszú program- és koncepciófejlesztésben élenjáró lehetne Szombathely egyúttal kihasználva, hogy Nemény András polgármester lett a Megyei Jogú Városok Önkormányzati Szövetségének (MJVSZ) a társelnöke 2024 végétől.

Generációs menedzsment (fiatalok-idősek kapcsolatok) erősítése:

- A generációs menedzsment napjaink egyre inkább elidegenedő és virtualizálódó világában már nemcsak a stratégiai alapú munkahelyi emberi erőforrás-tervezés fontos területe, de egyre inkább megjelenik a lokális közösségi tervezés során is, mint alkalmazott eszköz.

[81] Helyi Esélyegyenlőség Program

[82] A fogyatékkal élőkkel foglalkozó területen 2025-ben több országos kormányzati kezdeményezés történt, így 2025 tavaszán létrejött a Fogyatékosságügyi Koordinációs Bizottság (FKB), valamint az Országos Fogyatékosságügyi Tudományos Tanács (FTT), jelenleg kormányzati program az Országos Fogyatékosságügyi Program előkészítése.

- A munkahelyeken, de akár az egyéb közösségi terekben (így a civil tevékenységek) együtt munkálkodó, de más-más életkorú szereplők tevékenységének összehangolása, a közöttük lévő együttműködések erősítése, az életkori differenciák áthidalása, az eltérő célok és motivációik egyeztetése, valamint a szervezeti tudás fejlesztése és bővítése a szervezeti-közösségi versenyképességet hatékonyan fokozni képes menedzsmenttechnika. Alapkérdés, miként képesek együttműködni a veteránok, a baby-boom, az X, az Y, a Z és immáron az alfa generációk.[83]
- A generációs menedzsment fontossága, az eltérő generációk együttműködése és a közöttük lévő tudatos érzékenyítés fontossága többször is elhangzott a fókuszcsoportok folyamán – mint már kapcsolódó és alkalmazott jó gyakorlatok (pl. óvodai csoportoknak és idősotthon lakóinak közös programszervezés; általános iskolai csoportok); mint jövőbeli elképzelések.
- Valamint a különböző generációk együttműködésén alapuló hazai és nemzetközi önkormányzati jó gyakorlatok megismerése, lehetőség szerinti implementálása a szombathelyi közszolgáltatási gyakorlatba.[84]
- Az idősek digitális kompetencia fejlesztése – különösen, ha fiatalok (Z vagy akár az alfa generációk) bevonásával történik - elősegítheti a generációs különbségek áthidalását, a generációs menedzsment-kapcsolatok minőségi fejlődését.
- A Szombathelyen aktív civil szervezetek önkéntesei körében erősíteni a fiatalok bevonását, ezzel párhuzamosan feltérképezni a városi ifjúsági munkát, valamint ösztönözni a fiatalok ilyen irányú közösségi aktivitását.

[83] Veteránok generációja 1928-1945 között születettek; baby-boom generáció 1946-1964 között születettek; X generáció 1965-1980 között születettek; Y generáció 1981-1994 között születettek; Z generáció 1995-2009 között születettek; alfa generáció 2010-2025 között születettek.

[84] Erre jó példát jelentenek az ún. pedibusz kezdeményezések, amikor idősek kísérnek kisiskolásokat reggelente gyalogosan az iskolákba (több ilyen is van Magyarországon, így Gödöllőn) vagy a HírösNagyi program, mint speciális önkéntes szolgáltatás kisgyermekes családok részére Kecskeméten.

SOCIAL LISTENING KUTATÁS SZOMBATHELYEN

2024. JANUÁR 1. – 2025. JANUÁR 1.

A social listening kutatás indokoltsága a szociális térkép kutatásban

Mielőtt rátérnénk a social listening fogalmára, fontos tisztázni a modern közpolitikai napirend, illetve azon belül a médianapirend szerepét, fontosságát a közpolitikai tematizálás, napirendformálás rendszerében. Éppen azért, hogy megértsük ennek fontosságát és szerepét a szombathelyi szociális térkép kutatásban.

A politikai napirend *(policy agenda)* jelenségének fontos kulcsfogalma a közpolitikai ügy *(policy issue)*, amely valós politikai-közéleti relevanciával bír adott politikai, társadalmi közösségben, legyen az nemzetközi, országos, térségi-regionális vagy éppenséggel helyi-lokális. A közpolitikai ügy, minden olyan politikai-közéleti tartalmú hír, esemény vagy történés, amely az adott közösségben a nyilvánosság és vele a politikai, gazdasági és társadalmi szereplők (csoportok, egyének) érdeklődésére számot tarthat, így véleményalkotást generálhat, aminek adott esetben akár valamilyen közvetlen kollektív politikai cselekmény (politikai szavazás; tüntetés; tiltakozás; petíció stb.) lehet a következménye. A közpolitikai kutatások fontos iránya a politikai napirend. A különböző országos, valamint a helyi (pl. városi) politikai döntéshozók feladata, hogy a közpolitikai folyamatok – az ügyek napirendre kerülése; döntéshozatal; végrehajtás; a folyamatok utólagos értékelése – keretében foglalkozzanak a közpolitikai ügyekkel. A társadalom és a különböző ún. *stakeholder* csoportok (szakszervezetek; munkáltatói szerveződések; piaci lobbik; civil-társadalmi szervezetek – egyesületek, alapítványok) szintjén felbukkanó, artikulálódó társadalmi igények és törekvések közvetlenül alakítják a politikai napirendi folyamatokat: miről beszélnek az emberek, mi nyomja a lelküket, illetve mit reagál ezekre a politika? Helyi-lokális szinten az önkormányzatok, mint választott politikai szereplők hozzák meg az önkormányzatok számára delegált hatáskörökben, ágazatpolitikai kérdésekben a meghatározó közpolitikai döntéseket,[85] a végrehajtás pedig az önkormányzati hivatalok, végrehajtó apparátusok feladata.[86]

A politikai napirend fontos további fogalma a közpolitikai tematizáció, ami azt vizsgálja, hogy az adott közpolitikai ügyek milyen döntéseket, közpolitikai folyamatokat, illetve milyen társadalmi visszhangot, reakciót, fogadtatást generálnak. A politikai napirendkutatás az egyes ügyek kapcsán az alábbi releváns attribútumokat emeli ki:

- a fontosság és az adott ügy által keltett konfliktusok, politikai, társadalmi és médiavisszhang nagysága;

[85] Ezeket Magyarországon alapvetően a 2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól szóló törvény (Mötv.), valamint egyéb ágazati törvények, jogszabályok határozzák meg.

[86] A működő tényleges önkormányzati rendszer fogja meghatározni, hogy milyen hivatali struktúrában – önálló vagy közös önkormányzati hivatal; önállóan vagy társulásban.

– az ügy expozíciós jellege, pontosabban a reflektorba kerülés okai, a napirendre kerülést leginkább indukáló tényezők. Mi okozza, hogy az adott ügy a politikai napirend részévé válik – az ügy által közvetlenül érintettek széles köre (pl. megélhetési válság, katasztrófahelyzet); a politikai döntéshozók erős érintettsége; jelentős médiavisszhang.[87]

A témával foglalkozó szakértők a politikai napirendet egyre inkább három ún. rész-agenda párhuzamos létezésén, illetve azok összekapcsolódásán értelmezik, ezek a következők: a klasszikus politikai agenda – fókuszban a közpolitikai szereplők mozgásával, magatartásával; a médianapirend – miről beszél a média, és annak hatása a másik két rész-agendára; a közvélemény, közéleti napirend – maguk az emberek (a választók) mit gondolnak a közügyekről, hogyan és milyen hatással van rájuk a klasszikus politikai és médianapirend. A politikai napirend alakulása, valamint tudatos alakítása, formálása napjaink egyre inkább mediatizált nyilvános közegében kiemelkedő fontossággal bír. Politikai munkatársak, szakértők és tanácsadó cégek, valamint háttérintézményi keretben működő ún. közpolitikai „agytrösztök" *(think-tank)* vizsgálják a közpolitikai napirend alakulását, és igyekeznek ötleteikkel, javaslataikkal segíteni a különböző közpolitikai intézményi aktorokat és az egyes érdekcsoportokat.

A médianapirend növekvő súlya és szerepe a közpolitikai napirend alakulásában:

A médianapirend működése és mechanizmusai jelentős mértékben függ a vizsgált ország, régió, település médiaviszonyaitól: mennyire plurális vagy mennyire koncentrált a vizsgált médiastruktúra; milyen a klasszikus (printelt sajtó, televízió, rádió) és az új, internetes online médiumok részesedése; milyen a vonatkozó jogi médiaszabályozás; melyek az adott politikai-társadalmi közösségben a domináns hírfogyasztói szokások, attitűdök. A politikai kommunikáció – ma már, mint önálló tudományos alterület - elemzi a nyilvánosság, benne a különböző politikai-társadalmi üzenetek, tartalmak cseréjét a politikum-média-lakosság hármas hálózati kommunikációs rendszerében.[88]

Az elmúlt 30 évben jelentős mértékben átalakult a nyilvánosság szerkezete, az online tér és azon belül a 2000-es évektől az ún. közösségi oldalak (Facebook és társai) egyre jelentősebb és látható mértékben alakítják át nemcsak a korábbi hagyományos médiatípusokra épülő hirdetési piacot, de az egymást követő generációk média- és hírfogyasztását és magát a társadalmi érintkezés, kommunikáció rendszerét – benne az egyének és kollektív közösségek politikai szocializációját, a politikáról alkotott véleményeket, attitűdöket, ún. szubjektív percepciókat.

[87] A politikai napirend jelenségéről bővebben magyarul – Török Gábor: Politikai napirend (Akadémiai Kiadó, Budapest, 2005)

[88] A politikai kommunikációs hálózati rendszerről bővebben lásd – Gianpetro Mazzoleni: Politikai kommunikáció (Ozirisz Kiadó, Budapest, 2006)

A közpolitikai napirend rendszerén belül a médianapirend vizsgálata arra fókuszál, hogy adott időszakban adott politikai struktúra vonatkozásában (esetünkben: Szombathely) a nyilvánosság ban, a hagyományos és az online médiatérben mely közpolitikai ügyek kapnak prioritást, azok sorsa hogyan alakul, milyen hatással van az egyes közpolitikai aktorok, illetve a választók viselkedésére. Már a XX. század utolsó harmadában megjelentek azok a vélemények a tudományos diskurzusban, hogy a „média a negyedik hatalmi ág" a klasszikus Montesquieu-féle háromhatalmi logikát (törvényhozás-végrehajtó/kormányzati hatalom-igazságszolgáltatás) kiegészítve, ahol a médiaszereplők (tulajdonosok, főszerkesztők, szerkesztők és újságírók – együttesen: mint tartalomkészítők) egyre jelentősebb befolyással bírnak a politika eseményeire és a médiumokból tájékozódók véleményére – így ha nem is közvetlen hatalmi tényező, de legalábbis a közvélemény alakulását akár döntően befolyásoló társadalmi intézménnyé vált a sajtó. A médianyilvánosság és médianapirend szerepét, annak a politikára, illetve a társadalomra gyakorolt befolyását olyan további posztmodern jelenségek erősítik, mint

- a politika általános mediatizálódása (amikor a politika már alapvetően a nyilvánosság és a média szűrőjén át találkozik az emberekkel, benne a választópolgárokkal);
- a politika perszonalizálódása - a politikai vezetők karakterének, személyiségjegyeinek látványos felértékelődése és annak „beszivárgása" a szavazók politikai preferenciaválasztásaiba;
- a politika bulvárosodása - a politikai bulvár rendszerében a politikusok tevékenysége, nyilvános megszólalásai, de akár magánélete is „közüggyé" válik, így a személyhez kapcsolódó negatív, pozitív hírek látványosan felértékelődnek a közvélemény szemében.

A klasszikus médiaszereplők – benne az újságírók, szerkesztők-főszerkesztők-szerkesztőségek, a médiatulajdonosi jogokat gyakorlók - egyfajta kapuőri *(gatekeeper)* szerepet töltenek be a hagyományos és online médiatérben: ügyeket tematizálhatnak, építhetnek önálló politikai agendát, befolyásolhatják adott ügyekben a médianapirend alakulását.

Ugyanakkor a médianapirend alakulása kapcsán az elmúlt mintegy másfél-két évtizednek globálisan van egy nagyon fontos strukturális változása: a különböző internetes közösségi oldalak (Facebook, Instagram, Youtube, Twitter, TikTok stb.) rohamos térnyerése és beépülése a nyilvánosságba, valamint a politikai-közéleti-intézményi kommunikáció stratégiákba. Mivel egyre több ezen online digitális platformokon regisztrált felhasználók száma, így a különböző közösségi jellegű történések, információk, közpolitikai ügyek, történések „médiakarrierje" alakulásában is egyre inkább meghatározó a közösségi oldalak véleményformáló, befolyásoló szerepe. Ez pedig láthatóan elkezdte átértékelni napjaink posztmodern nyilvánosságát és azon belül az ún. média-kapuőrök szerepét, ami habár továbbra is nagyon fontos, de immáron nem kizárólagos: egyre inkább adódik a lehetőség, hogy a klasszikus médiumok, sajtó megkerülésével döntően a

közösségi média-platformok használatán keresztül közvetlenül megjelenni, tematizálni a nyilvánosságot, ezzel aktívan befolyásolni a teljes politikai napirendet – erre számos nemzetközi és hazai példát találhatunk Donald Trump amerikai elnöktől egészen magyarországi politikai-közéleti szereplőkig.

A médianapirend – azon belül az online sajtó és közösségi oldalak - szerepét és fontosságát tovább erősíti, hogy a közpolitikai arénák (ahol az egyes ügyek kapcsán folyik a diskurzus) sorában egyre fontosabbá válik a média és nyilvánosság a klasszikus közpolitikai arénák, mint a parlament (önkormányzati keretek között a közgyűlés, képviselőtestület) vagy a kormányzat (önkormányzati keretek között az önkormányzati, polgármesteri hivatalok). Akár az egyes közpolitikai ügyek teljes dinamikája módosulhat, - az esetek többségében: felgyorsulhat -, proaktív médianapirend környezetben megváltoztatva a klasszikus kezdeményező vs. reagáló napirendi szerepeket is. A médianapirend egyre fontosabb szerepet tölt be a közvélemény napirend és rajta keresztül az emberek véleményének közvetlen alakításában, befolyásolásában – ezt egyre több tudományos kutatás, illetve konkrét empirikus közpolitikai vizsgálat igazolja vissza. Ahogyan exponenciális módon növekedik az online sajtót , hírportálokat olvasók, valamint a közösségi oldalakat aktívan használók közössége, úgy válik fontosabbá az online tér alakulásának vizsgálata a nemzetközi, az országos és a térségi-helyi közpolitikai színtereken.

A globális és nagyszámú lokális digitális összefoglalókat, felméréseket készítő nemzetközi Datareportal felmérése szerint Magyarországon 2024-ben már 9,24 millió internethasználó volt, amely 91,8%-os internetpenetrációt jelentett lakosságarányosan. A másik meghatározó empirikus számadat, hogy mintegy 7,29 millióan használtak valamilyen közösségi oldalt (a teljes lakosság 72,4%-a, akik közül mintegy 6,56 millióan töltötték be 2024-ben a 18. életévüket). A 2024-es Datareportal vizsgálat szerint Magyarországon a közösségi média-használók köre a következőképpen alakult a legnagyobb penetrációval rendelkező közösségi média-oldalak között:

- Facebook - 5,35 millió felhasználó
- Facebook Messenger – 4,80 millió felhasználó
- YouTube – 7,29 millió felhasználó
- Instagram – 2,70 millió felhasználó
- TikTok – 3,24 millió felhasználó
- LinkedIN – 1,60 millió felhasználó
- Snapchat – 1,16 millió felhasználó
- X (ex-Twitter) – 1,46 millió felhasználó
- Pinterest – 2,09 millió felhasználó.[89]

[89] A Datareportal Magyarországot érintő 2024-es felmérés részleteiről lásd bővebben - https://datareportal.com/reports/digital-2024-hungary

A Datareportal jelentése minden meghatározó közösségi média-oldal esetében folyamatos növekedésről számolt be a felhasználók számát tekintve, így az online-használat és azon belül az emberek *social media* jelenléte lassan valóban lefedi a teljes magyar társadalmat. Ebből következően általában az internet – és azon belül a közösségi médiahasználat tartósan növekedni fog a jövőben, ez a közösségi oldalaknál várhatóan azt is fogja eredményezni, hogy egyre többen tartósan, egyszerre több közösségi oldalon is aktívak lesznek. Ráadásul a tartós növekedési potenciál a fiatalabb generációkat (Z és alfa) nagyobb mértékben vonzó *social media* platformok esetében - leginkább az Instagram és a TikTok – még dominánsabb lehet.

A social listening fogalma és a kapcsolódó kutatások:

Maga a social listening nem más, mint az online média – azon belül pedig kiemelten a közösségi média – vizsgálata információszerzés, az online térben megjelenő különböző vélemények visszacsatolásával, mindezt komplex startup alapú megbízható és kvantitatív (mennyiségi) kutatásmódszertani eszközök és vizsgálatok mentén. A posztmodern vállalati piackutatásoknál lassan évtizedes múltra tekintenek vissza az ilyen típusú kutatások, amelyek korai célkitűzései között olyan törekvések húzódtak meg, mint az online térben adott vállalatok kapcsán keletkezett hozzászólások, vélemények, beszélgetések tartalma, azok iránya, pozitív-negatív jellege, dinamikája ezek egyszerre szolgáltathattak információkat ügyfélelégedettségről, piaci kampányok fogyasztói megítéléséről és sok egyéb másról. A vállalati social listening-kutatások a tapasztalatok szerint egyszerre szolgálhatják az ügyfélszerzés, a termék- és szolgáltatásfejlesztés, az alkalmazott kampányok színvonal-fejlesztését, de akár a belső HR-tevékenység támogatását. Nem meglepő, hogy viszonylag hamar kialakult az igény és a kíváncsiság a közösségi szférán belül (állami-kormányzati, önkormányzati, civil szektorok) a social listening kutatások alkalmazására. Természetesen a növekvő internetes penetráció, azon belül a hiper sebességgel gyarapodó közösségi média-használók tömegei is indokolják az eszköz kipróbálását és alkalmazását. Ráadásul a közszolgáltatások értékelése és mérése rendkívül hasonló a vállalati produktumok (termékek, szolgáltatások) fogyasztói típusú megközelítéséhez – egy piaci termék, szolgáltatás megítélésének nagyon hasonló stádiumai, fokozati lehetnek, mint egy országos vagy lokális közszolgáltatásnak .

A social media kutatás folyamata lényegében az, hogy egy speciális szoftver lekérdez minden online tartalmat, ami az internetes híroldalakon, fórumokon, blogokon és közösségi médiaoldalakon keletkezik – majd ezeket meghatározott tartalmi igények mentén szűri és elemzi. Az információ- és véleménygyűjtés történhet különböző nyelveken (esetünkben a magyar nyelvű weboldalak szolgáltak a gyűjtés alapjául), és a social listening mérőeszközök alkalmasak az irreleváns (pl. internetes spamek) és a releváns tartalmak megkülönböztetésére is. A social listening alapú elemzés változhat attól függően, hogy mely platformokra terjed ki a vizsgálat, valamint alkalmas

a tartalmak (hírek, véleményposztok, kommentek, egyéb reakciók) mérésének finomhangolására – ez lényegében a tartalmak meghatározó attitűdjeinek egy pozitív-semleges -negatív koordinátarendszerben való elhelyezését, értékelését jelenti.

A social listening az elmúlt években jelent meg a közösségi szektorban, és egyre többen ismerik fel, hogy hatékony monitoring- és elemző eszköz lehet akár non-profit, akár állami és önkormányzati aktorok számára – így került előtérbe a szombathelyi szociális térkép kutatást előkészítő megbeszélések, szakmai egyeztetések folyamán, és így vált részévé magának a kutatási tervnek.

Alkalmazott módszertan

A „Szombathely", valamint „Szombathely Önkormányzata", mint két meghatározó keresőkifejezés által érintett, megjelent online tartalmak (online sajtó és közösségi oldalak) képezték a kutatás meghatározó tartalmi fókuszát. A kutatás időbeli paramétere a 2024. január 1. – 2025. január 1. időszak volt, erre vonatkozólag történt a gyűjtés, szűrés és tartalmi adatfeldolgozás, elemzés. Ahhoz, hogy még inkább kifinomult és szofisztikált képet kapjunk a két keresőkifejezés által érintett és legyűjtött, megszűrt tartalmakat tovább vizsgáltuk 10 db konkrét szociális tartalmú kontextus mentén (pl. önkormányzati bérlakás; egészségügy; városi szegénység, hajléktalanság), melyeket a későbbiekben részletezünk.

A szombathelyi szociális térkép részeként tervezett social listening kutatást a saját speciális online keresőrendszerrel- és szoftverrel rendelkező Neticle Zrt. (mint alvállalkozó) végezte el a kutatás számára – a konkrét keresési beállítás (keresőszavak) a Homo Oecologicus Alapítvány – mint a szombathelyi szociális térkép kutatást irányító szervezet munkatársai határozták meg. A Neticle social listening keresőrendszere a vizsgált időszak webes tartalmaiban kereste a megadott kulcsszavak szinonimáit tartalmazó említéseket. A rendszer a megtalált tartalmakat automatikusan feldolgozta és ún. véleményelemzést végzett: minden egyes online említés kapott egy pontszámot, mint véleményindex, amely jelzi, hogy az adott online szöveg, említés mennyire pozitív vagy negatív és milyen mértékben a kulcsszóra, kontextusra (pl. Szombathely; egészségügyi szolgáltatás) vonatkozóan.

A számszerűsítés alapja az egyik legpontosabb, kifejezetten a magyar nyelvre – és vele a magyar nyelvű online tartalmakra - készített speciális véleményelemző algoritmus, amely mintegy 80-85% pontossággal képes megállapítani egy adott online említés, megjelenés véleményindexét. Az így pontszámozott említések folyamatos összegzésével egy ún. véleményárfolyamot (WOI – Web Opinion Index) alkot a rendszer. A véleményárfolyam a Neticle saját fejlesztésű online véleménymutatója, amely a web véleményét egyetlen dinamikusan változó mutatószámmal fejezi ki. A szisztéma a kulcsszóval kapcsolatos kifejezéseket egy -3 és +3 közötti skálán értékeli,akár több polarizált kifejezést egyidejűleg kumulálva.

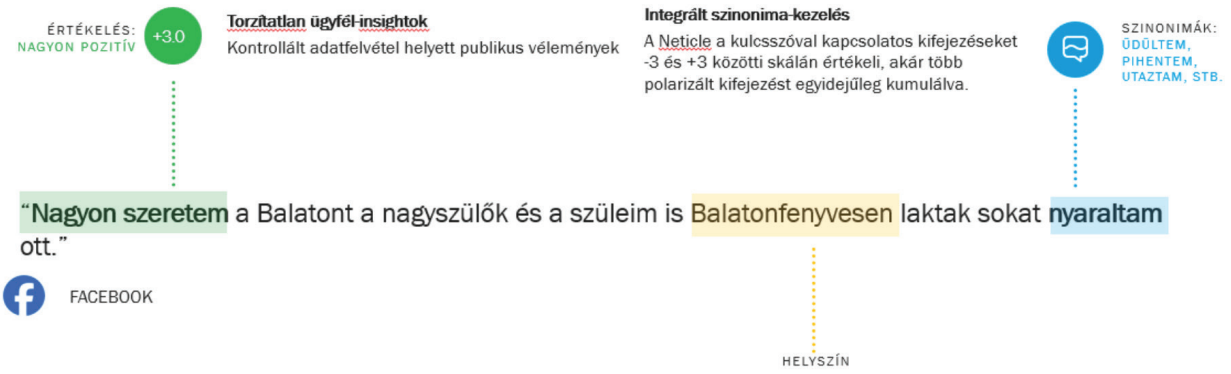

A Szombathely várost érintő social listening kutatás fontosabb tapasztalatai

A social listening kutatás során a 2024. január 1. – 2025. január 1. időszakban két meghatározó ún. keresőkifejezésre fókuszáltunk: az online térben (online sajtó hírportálok; közösségi média-oldalak) való előfordulásra – mint intenzitás -, illetve a szövegkörnyezet tartalmi, érzelmi irányára – mint véleményindex. A két meghatározó keresőkifejezés a következő volt: Szombathely; Szombathely Önkormányzata.

Ennek oka az volt, hogy egyrészt a kutatás során minden olyan a magyar nyelvű weben fellelhető hír, vélemény, poszt, reakció feldolgozásra kerüljön, amelyben a „Szombathely", mint keresőkifejezés megjelenik; másrészt a „Szombathely Önkormányzat" szókapcsolattal még inkább szűkíthessük a megrendelőre fókuszáló online tartalmakat.

A minél részletesebb és pontosabb kutatás érdekében a két meghatározó keresőkifejezés által érintett online tartalmakat vizsgáltuk abból a szempontból, hogy az alábbi 10 konkrét tartalmi társadalmi, lakossági kontextus miként jelent meg a Szombathelyt, illetve az Önkormányzatot érintő online hírek, cikkek, riportok, közösségi médiás említések, posztok, reakciók vonatkozásában – erre külön keresés és tartalmi leírás készült:

1. lakhatás, lakhatási nehézség
2. önkormányzati bérlakás
3. megélhetési nehézségek, infláció
4. gyermekek, városi fiatalok támogatása
5. városi szegénység, hajléktalanság
6. fogyatékkal élők, hátrányos helyzetűek
7. városi közlekedés, helyi buszjáratok
8. óvodák, bölcsődék
9. egészségügy, gyógyszerköltség
10. közbiztonság a városban

A social listening kutatás meghatározó tartalmi paraméterei és tanulságai a következők voltak:

a. 2024.01.01. és 2025.01.01. között került vizsgálatra Szombathely, Szombathely Önkormányzata és 10 társadalmi, lakossági tartalmi kontextus publikus magyar nyelvű online felbukkanásának említése.

b. A Szombathely – mint önállóan vizsgált keresőkifejezés - közel 140.000 alkalommal került említésre a teljes online térben a vizsgált időszakra vetítve. A Facebook mellett legtöbbször az online sajtóban, azon belül is kifejezetten a helyi online hírportálok voltak a legaktívabbak. Az online hírekben minimálisan, de magasabb volt a negatív vélemények száma, aránya a pozitív véleményekhez képest, ugyanakkor a közösségi médiában minimálisan magasabb volt a pozitív találatok aránya a negatívokhoz képest. Ez mindenképpen fontos kutatási eredmény, hogy a közösségi oldalakon *(social media)* összességében pozitívabb a vélemények összképe, mint az online sajtótérben. Szombathely nevét az online sajtóban legmagasabb számban a sporthírekben említették meg, továbbá a közlekedési balesetekről, vasúti közlekedésről, időjárási eseményekről (árvíz, havazás) beszámoló hírek jelentek meg olyan közéleti, de akár bulvár jellegű cikkek mellett, amelyek iskolai bombariadóról, ingatlanárakról és politikai kampányról (2024-ben általános önkormányzati, valamint európai parlamenti választások is voltak Magyarországon) szóltak. A közösségi médiában (Facebook, Instagram, TikTok stb.) is elsődlegesen a sporthírekkel volt kapcsolatos a legtöbb szombathelyi vonatkozású tartalom (különösen a futball és a kosárlabda). A vizsgált időszakban a legmagasabb interakciószámot egy szombathelyi bokszedző által az edzésen kiütött kamasz tanítványról szóló TikTok videó generálta. Általános social media jellegzetességek – ez megerősíti a botránytípusú bulvárba hajló hírek, ügyek kiemelkedő jelenlétét a különböző napirendi ügyek között.

c. A Szombathely Önkormányzat, mint keresőkifejezés 1021 db találtban szerepelt a vizsgált időszakban (2024. január 1. – 2025. január 1.) a publikus magyar nyelvű weben. A vizsgált tartalmak több, mint fele az online sajtóban jelent meg, közel harmada pedig a Facebookon. Az önkormányzatot említő találatok között kétszer annyi volt a negatív, mint a pozitív vélemény. Ugyanakkor a szombathelyi önkormányzat megítélése pozitívabb a közösségi médiában, mint a hírekben – hasonlóan, mint a Szombathely keresőkifejezés esetében. A híroldalak közül nem meglepő módon a térségi-regionális portálokon szerepelt a legtöbbet az Önkormányzat, és az önkormányzati választásokkal kapcsolatos hírek érték el a legtöbb olvasót. A közösségi oldalakon az Önkormányzat által nyújtott támogatásokról, szolgáltatásokról beszámoló bejegyzések voltak többségében, ezen a tartalmak, említések esetében is a híreknél lényegesen pozitívabban jelent meg Szombathely Megyei Jogú Város

Önkormányzata, mint az online sajtófelületeken. A legmagasabb napi említésszámok nem meglepő módon a kampány időszakához – mint politikai értelemben a leginkább turbulens időszak - kapcsolódtak a közösségi médiában, a legtöbb interakciót (kommentek, like-ok, dislike-ok) a Nyugat.hu április elsejei tréfája generálta a Facebookon – a helyi hírportál „bolondok napi" fake news híre a városi Kresz-park bezárását, valamint egy gigantikus csúszdás vízivilág megépítését (mint grandiózus önkormányzati projekt) harangozta be, amiről maga a portál lebbentette le a fátylat.[90]

d. Szombathely vonatkozásában a social listening kutatás keretében tíz meghatározott, a várost érintő szociális, társadalmi- és társadalompolitikai kontextust is vizsgáltunk a minél strukturáltabb online véleménytérkép előállítása érdekében. A meghatározott kontextusok közül az online találatok legnagyobb számban, arányban a gyermekek, városi fiatalok támogatása jelent meg. Legkevesebb esetben pedig az önkormányzati bérlakás kontextus szerepelt a weben, ugyanakkor tény, hogy a bérlakásrendszer tervezett reformja[91] jobbára pozitív és semleges cikkekben jelent meg az elsősorban regionális híroldalakon. A lakhatás, lakhatási nehézségek, valamint a városi szegénység, hajléktalanság témakörökben akár egészen konkrét problémák, ügyek is felszínre kerültek (pl. mely közterületeken érték negatív tapasztalatok a kommentelőket). Amíg a megélhetési nehézségek, infláció kifejezések említések jórészt az országos tendenciákról szóltak, addig a városi közlekedés, helyi buszjáratok, valamint a lakhatás, lakhatási nehézségek – így a lakhatási költségek növekedése – vonatkozású online tartalmak már jobban konkretizálódtak a városra. A szociálisan hátrányos helyzetű társadalmi csoportok esetén az idősgondozás és a hátrányos helyzetű gyerekek segítése gyakoribb téma volt, mint a fogyatékkal élők helyzete. A gyermekek, fiatalok támogatása kapcsán pedig a 16 éven aluliak ingyenes tömegközlekedésének város általi biztosítása jelent meg kiemelkedően sokszor.[92] Az óvodák, bölcsődék témakörrel összefüggésben az online portálokon megjelent hír volt az óvodapedagógusok bére miatt a városvezetés és a köznevelési államtitkárság közötti tavaszi polémia. Egészségügy, gyógyszerköltségek témakörben a Vas Vármegyei Markusovszky Egyetemi Oktatókórház olvashatók negatív történetek – mint a hálapénzt elfogadó főorvos, oltásellenes szülők által beperelt orvosok, kórházi nőgyógyászati ellátás során rossz tapasztalatok kerültek - mint online tartalmak-, a vizsgálat látókörébe, bár szükséges megjegyezni, hogy a kórházak,

[90] https://www.nyugat.hu/cikk/361786_bezar_a_szombathelyi_kresz_park_8_csuszdas_epul_a

[91] Az Polgármesteri Hivatala veszi át az önkormányzati bérlakások kezelését a SZOVA Zrt.-től.

[92] Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata 2024. április 1-től ingyenesen biztosítja 16 éves korig a Szombathelyen élő vagy ottani tartózkodási hellyel rendelkező tanulók (feltétel: érvényes diákigazolvány) közlekedését a városi buszjáratokon.

fekvőbeteg egészségügyi intézmények már több, mint egy évtizede az államhoz kerültek (jelenleg az Országos Kórházi Főigazgatóság a Vas Vármegyei Markusovszky Egyetemi Oktatókórház fenntartója) -, ez fontos jelzés arra vonatkozólag, hogy a kórházakban történtek függetlenül a fenntartótól, élénken foglalkoztatják az embereket az online térben is. Közbiztonsági témában a romló statisztikák mellett bűncselekményekről szóló tartalmak jelentek meg.

A szombathelyi social listening kutatás mennyiségi (kvantitatív) paraméterei

A Szombathely kifejezést közel 140.000 alkalommal említették a vizsgált időszakban a publikus magyar nyelvű weben szó szerint, vagy a szó szerinti említésekhez kapcsolódó tartalmakban (pl. Facebook poszt említésre reagáló hozzászólásokban). Az alábbi grafika az összes Szombathelyt érintő online (sajtó és közösségi média) megszólalás, felbukkanás platformok szerinti megoszlását mutatja.

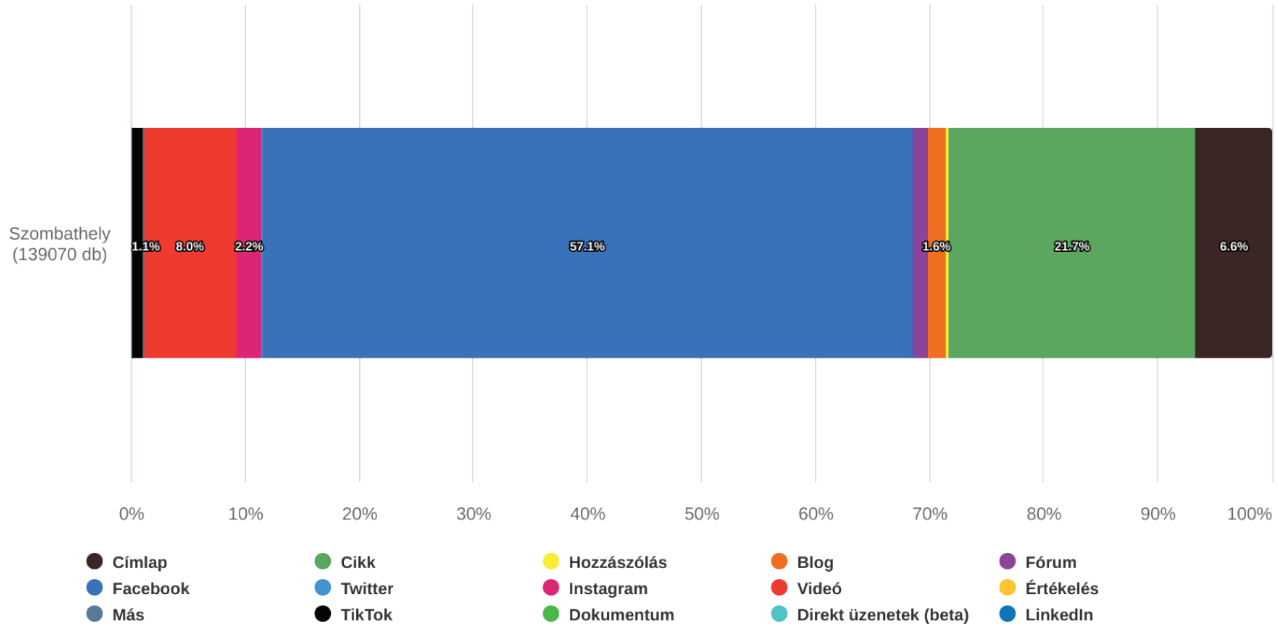

142. ábra: Az említések tartalomtípus szerinti megoszlása

A találatok közel fele (48,8%, 73 077 db) a Facebookon olvasható – tehát még mindig rendkívül domináns a Facebook reprezentációja. Az online sajtó (hírportálok) jelentették a második legmeghatározóbb csatornát a vizsgált évben (26,3%, 30 166 db cikk, 9163 db címlap). A YouTube kommentek aránya a harmadik legmagasabb (18,8%, 28 071 db) a tartalmakban. Szombathely várost a TikTokon, Instagramon, Twitteren, fórumokon, hozzászólásokban és blogokon 2% alatti arányban említették – a legaktívabb e platformok közül az Instagram volt (1,9%, 2993 db). Ami

a tartalmak jellegét és irányát illeti a véleményindex alkalmazása mentén elmondható, hogy rendkívül kiegyenlített volt a pozitív (22,3%) és a negatív kontextusú (22,1%) említések aránya 2024-ben, a találatok több mint fele (55,6%) pedig semleges – se nem pozitív, se nem negatív - szövegkörnyezetben szólt a városról. Az alábbi ábra mutatja a mintegy 140 ezer említés tartalmi irányának a megoszlását.

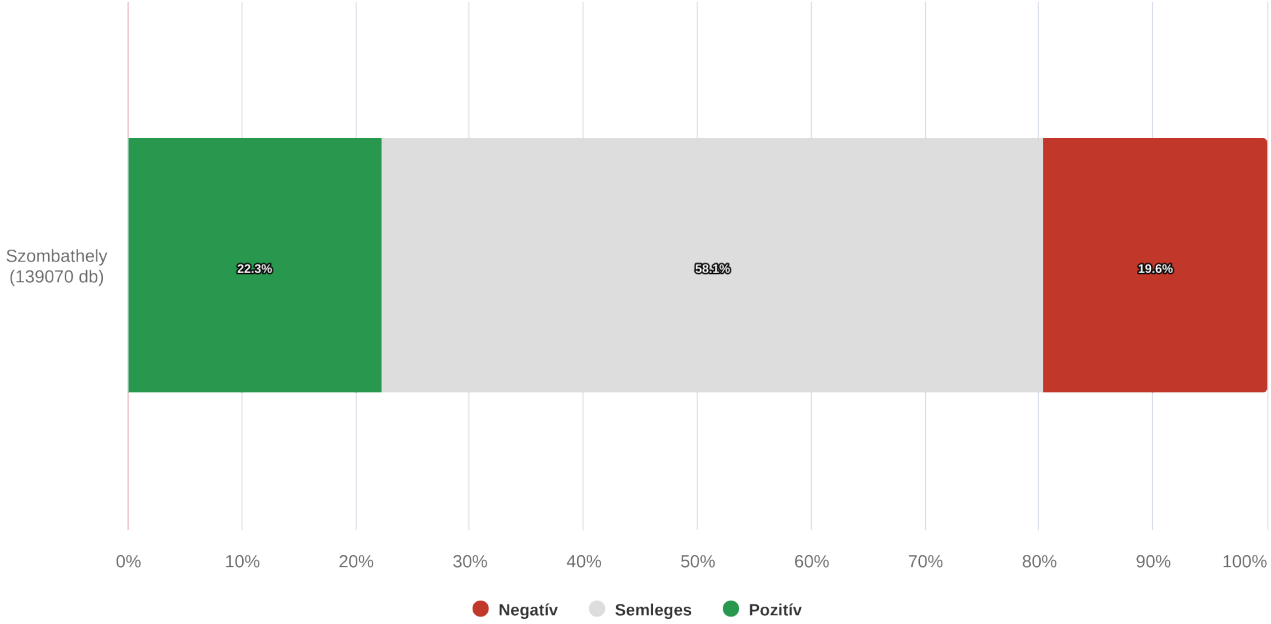

143. ábra: Az említések polaritás szerinti megoszlása

Szombathely, mint keresőkifejezés felbukkanása, megítélése az online sajtóban

Amíg az online sajtóban, hírekben minimálisan magasabb volt a negatív vélemények, konnotációk aránya a pozitívakénál (17,9% negatív - 14,4% pozitív irányú tartalom), addig a közösségi média- platformokon ez már nemcsak, hogy semleges, hanem viszonylag kis arányban, de a pozitív vélemények domináltak: pozitív tartalmak aránya 25%, a negatív tartalmak 23,5%).

Az alábbi ábra az online hírportálok, weboldalak, fórumok aktivitása mentén mutatja a Szombathely városát és vele a szombathelyi ügyeket érintő online tartalmak számát.

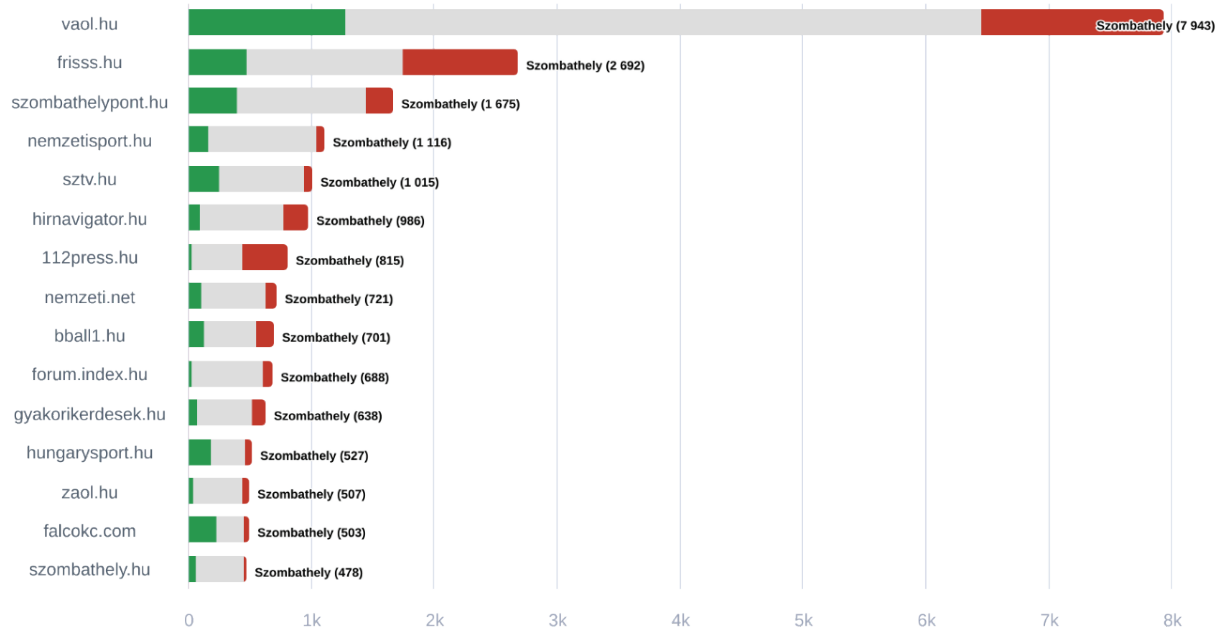

144. ábra: A legaktívabb weboldalak vizsgált kulcsszóval vagy kulcsszavakkal kapcsolatban legaktívabb weboldalakat listázza.

Az egyes weboldalak melletti sávok az említések számát illetve azok polaritás szerinti megoszlását is mutatják (zölddel a pozitív, szürkével a semleges míg pirossal a negatív említéseket jelöltük), míg a zárójelben jelölt számok a weboldalakon megjelent tartalmak számát mutatják meg.

Nem meglepő módon a helyi, térségi hírportálokon jelent meg legtöbbször a város, a legtöbb említés a Mediaworks médiacsoport részeként működő vaol.hu vármegyei híroldalon olvasható, továbbá a frisss.hu[93], szombathely.hu[94], sztv.hu[95], zaol.hu,[96] szombathelypont.hu[97] szintén rendre beszámolt a helyi eseményekről. A helyi, térségi hírportálok mellett a kifejezetten sporthírekkel foglalkozó, sporttematikájú portálok (a Nemzeti Sport országos napilap online oldalaként működő nemzetisport.hu; a kosárlabda fókuszú bball1.hu; hungarysport.hu, falcokc.com[98]), egyéb nem sporttematikájú oldalak tekintetében a híraggregátor oldal (hirnavigator.hu), valamint a szombathelyi illetékességű hírportál a 112press.hu valamint a kifejezetten jobboldali politikai orientációjú nemzeti.net kaptak helyet a legaktívabb híroldalak listáján.

[93] Tulajdonosa a West Media Group Kft.
[94] Az Önkormányzat hivatalos portálja.
[95] A Szombathelyi Televízió online kiadása
[96] A szomszédos Zala Megyei Hírportál, ami szintén a Mediaworks csoport része.
[97] mint az Önkormányzat információs portálja.
[98] A szombathelyi kosárlabdaklub a Falco-Vulcano Energia KC hivatalos weboldala.

A legnagyobb becsült olvasottságot – mint legmagasabb napi szintű említésszám - a várost érintő online tartalmak kapcsán a patinás Haladás sportklubhoz kapcsolódó futball témájú, továbbá közlekedési balesetekről, vasúti közlekedésről, időjárási eseményekről (árvíz, havazás) beszámoló hírek érték el bulvár cikkek mellett, amelyek érintettek többek között iskolai bombariadót, ingatlanárakat, illetve politikai kampány tematikájú híreket. Az alábbi ábra havi bontásban mutatja az adott hónapban (2024. január 1. – 2025. január 1.) az online elérésű, olvasottságú városi vonatkozású ügyeket.

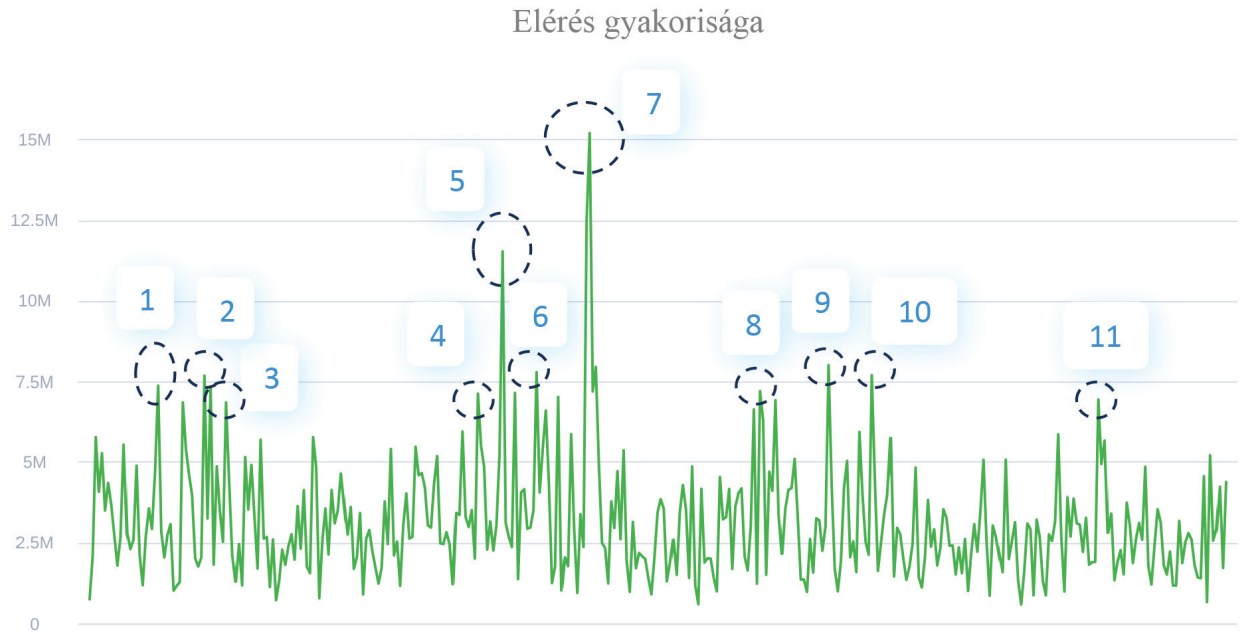

145. ábra: Az elérés gyakorisága

A vizsgált kulcsszóban született említések által potenciálisan elért felhasználók számát mutatja napi bontásban, az egy napon született említések potenciális elérését összeadva.

1. Buszbaleset a pályaudvaron / Ingyenes lesz a tömegközlekedés Szombathelyen 16 éves kor alatt – 2024. január
2. Futball hírek (Szombathelyi Haladás utánpótlás-igazolás) – 2024. február
3. Szombathelyen van a legdrágább ház (12 milliárd Ft értékű villa) az országban – 2024. március
4. Elgázoltak egy iskolást Szombathelyen, métereket repült – 2024. április
5. Bombariadó miatt ki kellett üríteni több magyar iskolát. Elsőfokú ítélet az ún. Ördög ügyvédje-perben – 2024. május
6. A Magyar Labdarúgó Szövetség (MLSZ) Fellebviteli Licenceadó Bizottsága másodfokon sem adott engedélyt a Szombathelyi Haladás futballcsapata számára az NB-II-ben (másodosztály) való indulásra – 2024. május-június
7. Tornádó Szombathely környékén 2024. június 9-én; árvízi védekezés Vas vármegyében – 2024. június-július

8. Halász Bence szombathelyi kalapácsvető atléta olimpiai ezüstérme Párizsban – 2024. augusztus
9. A szombathelyi Intercity-vel ütközött egy teherautó Polgárdinál (itt csak érintőleges a szombathelyi vonatkozás, mivel a baleset a Fejér megyei Polgárdi közelében történt) – 2024. augusztus vége - szeptember
10. Megadta a kormány az engedélyt a GYSEV[99] vállalatnak 10 db regionális motorvonat beszerzésére (Szombathely érintettsége: az egyik érintett járat a város és Budapest közötti) – 2024. augusztus - október
11. Jön az első havazás, a Szombathely–Debrecen vonaltól északra fehérbe borult az ország – 2024. december

Ami az online sajtóban a 2024. január 1. – 2025. január 1. időszakban a Szombathelyt érintő hírek, ügyek témaköri csoportosítását illeti az alábbi tématérkép ábrázolja azt. Ebből látható, hogy várost legmagasabb számban kifejezetten sporthírekben említették (1. téma), ezek alapvetően pozitív kontextusú megjelenések voltak - így a városi kosárlabdacsapat a Falco-Vulcano Energia KC). Bűnügyi vonatkozású hírek, kiemelten a Szombathelyi Törvényszék ítéleteiről szóló cikkek a törvény témában (2. téma) olvashatók, ezek jellemzően országos érdeklődésre számot tartó, erőszakos, halált okozó, gyermeket is érintő bűncselekmények tárgyalásainak beszámolói voltak.

A közlekedést érintő jobbára negatív tartalmú hírek – mint közúti és vasúti balesetek, vasúti fennakadások hírei - (3. téma) még a törvényszéki ügyekhez képest is negatívabb kontextusú említéseket eredményeztek az online sajtóban. Az ifjúsági, egyházi és közoktatási, köznevelési tematika, mint kiterjedt tématerület (4. téma) amely érintett oktatással, duális szakképzéssel, iskolai eredményekkel és programokkal, a 16 éven aluliak számára ingyenes szombathelyi tömegközlekedéssel, iskolai gázszivárgással, garázdasággal (pl. menzakéssel fenyegetőzött egy diák), az iskolák állapotával (elviselhetetlen forróság nyár elején) foglalkoztak az iskola, egyház témák cikkei (4). Az „életkor" témakör (5. téma) olyan különböző ügyeket tömörít a vizsgált időszakból, mint a tanítványait megszégyenítő és bántalmazó bokszedző ügye, a szombathelyi püspök eutanáziával kapcsolatos állásfoglalása, vagy a 16 évesek számára ingyenes tömegközlekedés, valamint bűnügyi hírek és nekrológok. Külön vizsgáltuk az önkormányzat tematikát (6.téma) az önkormányzati híreket jelen fejezet egy későbbi részében külön részletesen is elemezzük. A tématérképen az egyes témakörökhöz kapcsolódó körök nagysága jelzi, hogy az adott témakör mennyi online interakciót eredményezett kommentek, like-ok, dislike-ok formájában. Kiemelkedik az 1. témakör (sporthírek) és a 3. témakör (közlekedés), mutatva, hogy ezekre reagáltak leginkább az olvasók érzékelhető módon. A Neticle véleményárfolyam (WEI) – a 0-s tengelyhez mért elhelyezkedése az egyes témaköröknek – jelzi, hogy milyen (pozitív-negatív)

[99] Győr-Sopron-Ebenfurti Vasút Zrt.

mértékű (-3-tól +3-ig) volt összességében az egyes témakörök megjelenése. Így például amíg a legrosszabb véleményindexet a közlekedési típusú hírek értek el, addig a sporthírek döntően a pozitív oldalra kerültek – ezt pedig elsősorban a városi kosárlabdacsapat a Falco-Vulcano KC sikerei generálják, amely csapat a 2020-as évek egyeduralkodója a magyarországi klubkosárlabdának (a 2018-2019-es idény óta csak a Falco nyert hazai bajnokságot). Az Önkormányzat (6. témakör) WEI-indexen mért eredménye visszaigazolja a jobbára semleges, illetve a negatív kontextus minimális fölényét a pozitívhoz képest, amiről korábban már ejtettünk szót.

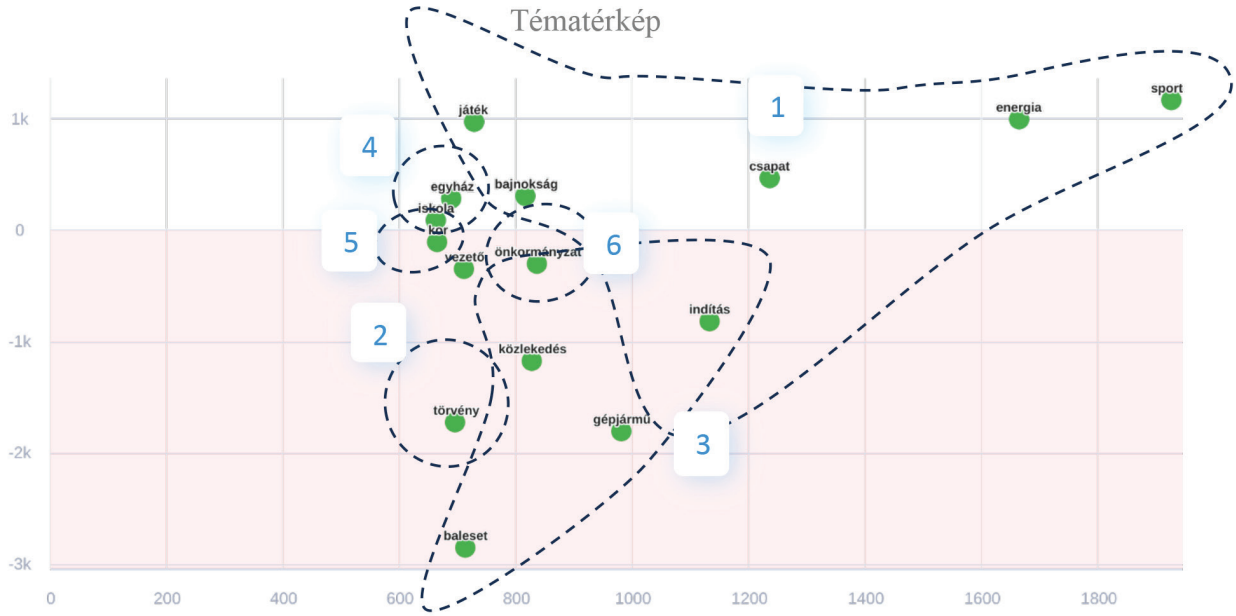

146. ábra: Tématérkép (a legaktívabb témák a választott kulcsszóval kapcsolatban)

A Tématérkép grafikon megmutatja a legaktívabb témákat a választott kulcsszóval kapcsolatban. Az Y tengelyen került ábrázolásra az összesített véleményindex (azaz a téma megítélése), míg az X tengely a kapcsolódó említések számát mutatja. A körökön belüli érték, illetve a körök nagysága témára vonatkozó összes interakció számát adja meg.

Szombathely, mint keresőkifejezés felbukkanása, megítélése a közösségi médiában

A különböző online közösségi oldalakon médiában a Szombathelyet érintő említések, megjelenések fele (51,6%) volt semleges a vizsgált időszakban, valamint minimálisan magasabb volt a pozitív tartalmak aránya (24,9%), mint a negatív tartalmak (23,5%). Természetesen a Facebook volt a legdominánsabb platform, ahol a találatok kétharmada (68%-a) jelent meg,

a YouTube a második legaktívabb, az említések negyedével (24,1%). Viszont a többi közösségi oldal gyakorlatilag elhanyagolható ebből a szempontból - Instagram 2,6%, blogok 1,85%, fórumok 1,55%, TikTok 1,36%. Ugyanakkor ez csak egy pillanatkép 2024-ről, mivel a közösségi média-oldalak használata erősen generáció függő (a fiatalabb Y generációs, valamint a 2010-ben vagy azután született Alfa generációs személyek körében az Instagram, vagy a TikTok jóval népszerűbb, mint az idősebb generációk közösségi médiahasználata során). Ezért esélyes, hogy idővel a Facebook dominanciája mérséklődni fog.

A legtöbb „Szombathely-említés" a közösségi médiában is a sporthírekkel (1. téma) volt kapcsolatos: ahogy az online sajtóban, itt is a futball és kosárlabda voltak a legnépszerűbb, legtöbb online aktivitást eredményező sportágak. A politizáló jellegű tartalmak és hozzászólások a kormány, szavazás témakörben (2. téma) valamint az önkormányzati választások kapcsán jelent meg hangsúlyosan. A gépjármű témakörben (3. téma) a közlekedési balesetek, dashcam videók,[100] autós programok domináltak. A gyerek, ifjúság témakörben (4. téma) témában negatív tekintetben kiemelkedő volt a komoly közfelháborodást okozó eseményként a városi bokszedző ügye, aki agyrázkódást okozott egy gyereknek az edzésen, illetve az iskolában menzakéssel fenyegetőző fiatal. Viszonylag jelentős számú online aktivitást generáló szombathelyi vonatkozású témacsomag volt a közösségi közlekedési menetrendi változásokról, vasúti aktualitásokról (5. téma) írtak. A család témakörben (6. téma) Nemény András polgármester bejegyzései érték el a legmagasabb interakciószámot. A városi televízió közvetítései a televízió, videók, interjúk (7. témakör) találatai között jelentek meg számottevő módon. Valamint az online etikett világában megszokott, sokat alkalmazott „szívesen, szívből gratulálok" említések – mint ún. szív témakör (8. téma) jelentek még meg, szinte kizárólag pozitív szövegkörnyezetben. A közösségi média tématérképen az egyes témakörökhöz kapcsolódóan itt is a körök nagysága jelzi, hogy az adott témakör mennyi, illetve az online interakciót eredményezett kommentek, like-ok, dislike-ok formájában – kiemelkedik az 1. témakör (sporthírek) és a 3. témakör (közlekedés) mutatva, hogy ezekre reagáltak leginkább az olvasók érzékelhető módon. Ami az egyes témakörök WEI-véleményindexen mért értékelését illeti a sporthírek (1. téma) kapott egyöntetűen negatív megítélést, a többi téma sokkal inkább mozog a semleges és negatív kategóriában

[100] autós fedélzeti kamerák felvételei

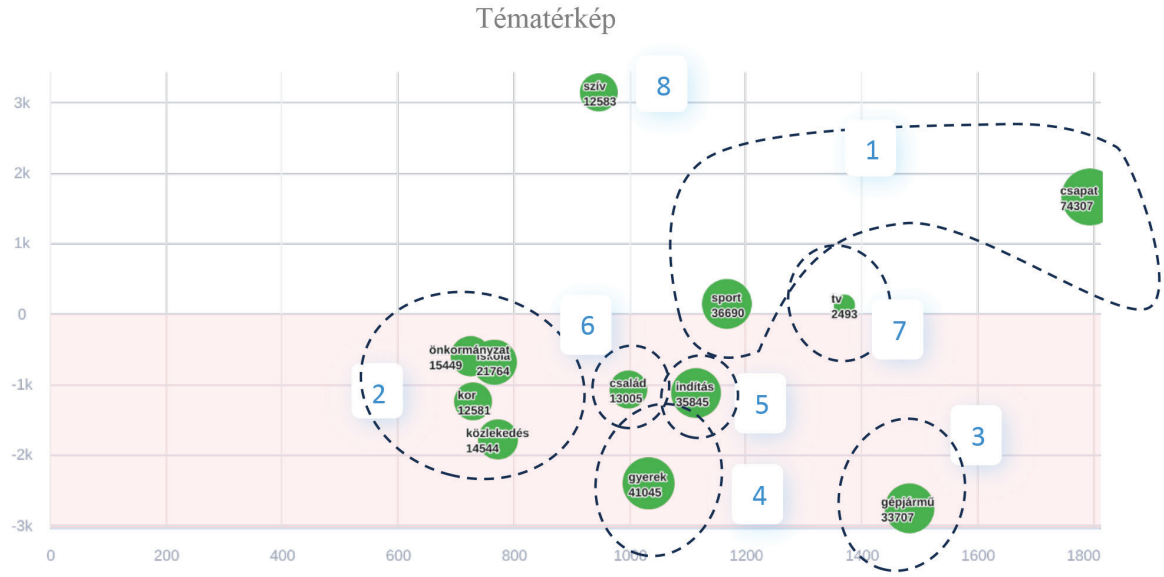

147. ábra: Tématérkép (a legaktívabb témák a választott kulcsszóval kapcsolatban)

A Tématérkép grafikon megmutatja a legaktívabb témákat a választott kulcsszóval kapcsolatban. Az Y tengelyen került ábrázolásra az összesített véleményindex (azaz a téma megítélése), míg az X tengely a kapcsolódó említések számát mutatja. A körökön belüli érték, illetve a körök nagysága témára vonatkozó összes interakció számát adja meg.

Ami az egyes ügyek, történések legmagasabb napi közösségi média-platform említésszámait illeti, a Facebook posztok emelkedtek ki és az alábbi ügyek voltak a leginkább számottevőek:

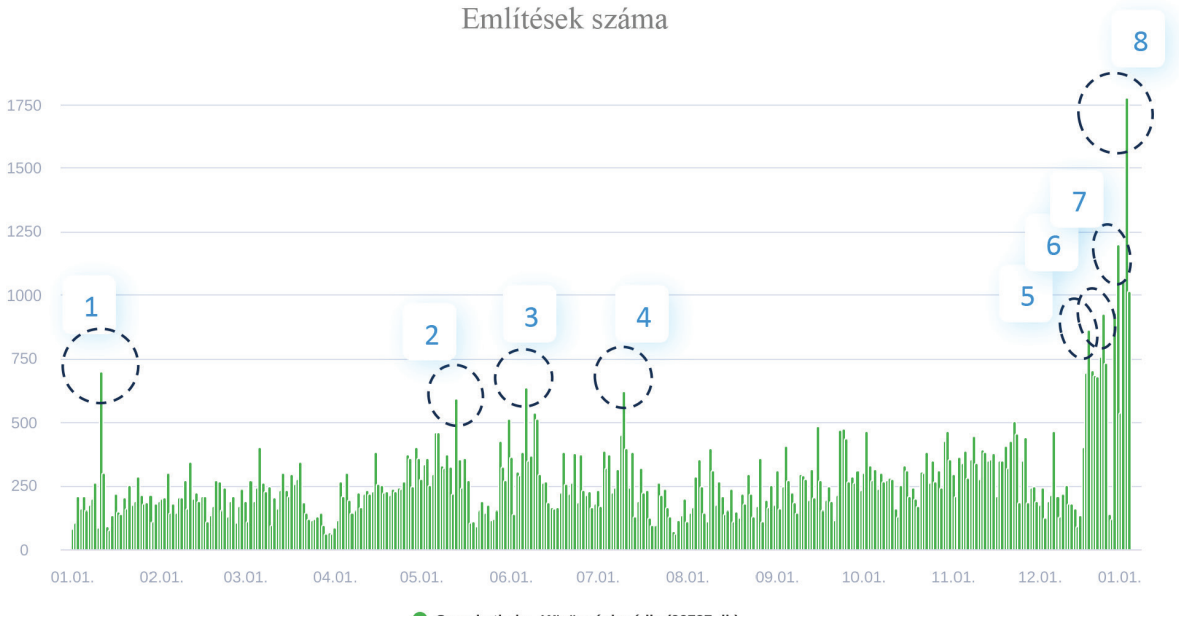

148. ábra: Az említések száma (mennyi említés született a vizsgált kulcsszóval kapcsolatban)

1. A Vas Vármegyei Közgyűlés és a Vas Megyéért Egyesület kuratóriuma által odaítélt Év Vasi Embere 2023 díj és díjazottjai – 2024. január
2. Iskolai bombariadók Szombathelyen – 2024. május
3. Nemény András polgármester önkormányzati szavazásra buzdító bejegyzése; a Szombathely környékén megjelent tornádó – 2024. június
4. A Szombathelyi Haladás futballcsapatának megszűnéséről szóló hírek – 2024. július
5. A Falco-Vulcano KC kosárlabda Bajnokok Ligája csoportkörből való továbbjutása; a Savaria Turizmus Kft. adventi nyereményjátéka – 2024. december
6. A Nyugat.hu cikkének megosztása az Oladi Általános Iskolának alsósai körében tapasztalt atrocitás (menzakéssel való fenyegetés) – 2024. december
7. A Szombathelyi Haladás labdarúgóklub NAV-os adótartozásának kiegyenlítése körüli vita – 2024. december
8. Schäfer András aktív magyar válogatott labdarúgó 15 millió Ft-ot fizetett be a NAV-nak a Szombathelyi Haladás adótartozásának kiegyenlítés érdekében, így menekült meg a labdarúgóklub a megszűnéstől - 2024. december.

A legtöbb online interakciót a szombathelyi boxedző által kiütött kamaszról szóló Molnár Áron (Noár) TikTok videó generált, ezt követték a politikai humorral foglalkozó oldalak bejegyzései, ahol az előadók (pl. Pottyondy Edina) szombathelyi fellépéseket promótáltak. A grafikon jelzi, hogy várhatóan a TikTok platform rendelkezik a legnagyobb jövőbeli növekedési potenciállal.

Legtöbb interakciót generáló bejegyzések

A konkrét szombathelyi tartalmú kontextusok vizsgálata az online térben

Korábban már jeleztük, hogy a social listening kutatás keretében a két általános keresőkifejezés (Szombathely; Szombathely Önkormányzata) mellett speciális online keresés és véleménykutatás készült tíz konkrét a városhoz kapcsolódó tartalmi kontextusra vonatkozóan, mint: lakhatás, lakhatási nehézség; önkormányzati bérlakás; megélhetési nehézségek, infláció; gyermekek, városi fiatalok támogatása; városi szegénység, hajléktalanság; fogyatékkal élők, hátrányos helyzetűek; városi közlekedés, helyi buszjáratok; óvodák, bölcsődék; egészségügy, gyógyszerköltség; közbiztonság a városban. Hasonlóan az előbbiekhez, külön-külön vizsgálat történt az online sajtó, valamint a közösségi oldalak világában. A gyakoriság mellett a vélemények pozitív-negatív értékelése (WEI-véleményindex -3 +3 skála) is megtörtént, vizsgálva az online közvélemény jellegét és alakulását ezen keresőkifejezések, tartalmi kontextusok esetében is.

Szombathely önkormányzata – mint keresőkifejezés

Mennyiségi (kvantitatív) áttekintés:

A Szombathely Önkormányzata keresőkifejezés 1021 db találatban szerepelt a vizsgált időszakban a publikus magyar nyelvű weben. A tartalmak több mint fele az online sajtóban jelent meg (64,7%), közel harmada a Facebookon (29,1%). A többi tartalomtípusban (platform) igen kevésszer (5% alatti mértékben) említették csak.

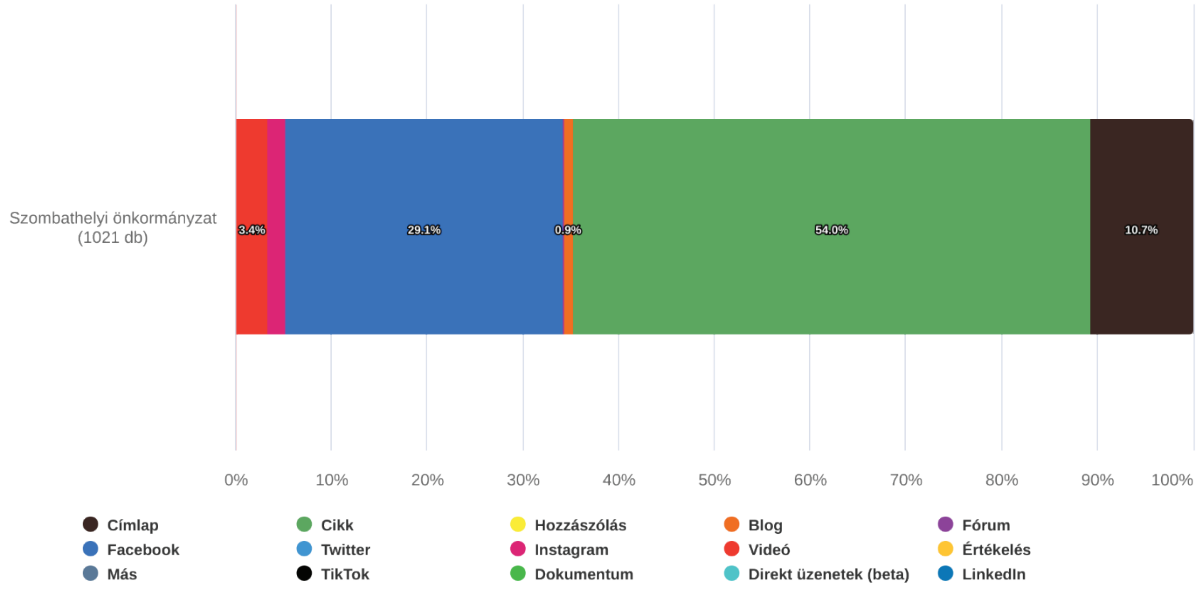

149. ábra: Az említések tartalomtípus szerinti megoszlása

Ami az önkormányzatot említő online találatok, vélemények negatív-semleges-pozitív koordinátarendszerben való értékelését illeti, kétszer annyi volt a negatív (19,1%), mint a pozitív (9,5%) vélemény, a fennmaradó 74,1% pedig alapvetően semleges (se nem pozitív, se nem negatív) jellegű előfordulás volt. Ugyanakkor általában az Önkormányzatot érintő online véleményeknek, híreknek találatoknak a közösségi média (Facebook és hasonló social media platformok) és az online sajtó közötti megoszlása láthatóan megosztott és tanulságos: amíg a pozitív említések aránya a közösségi oldalakon 14,7%-os, addig az online hírekben már csak 6,7%-os; a negatív említések aránya a közösségi médiában 13,6%-os, az online híroldalakon pedig 22,1%.

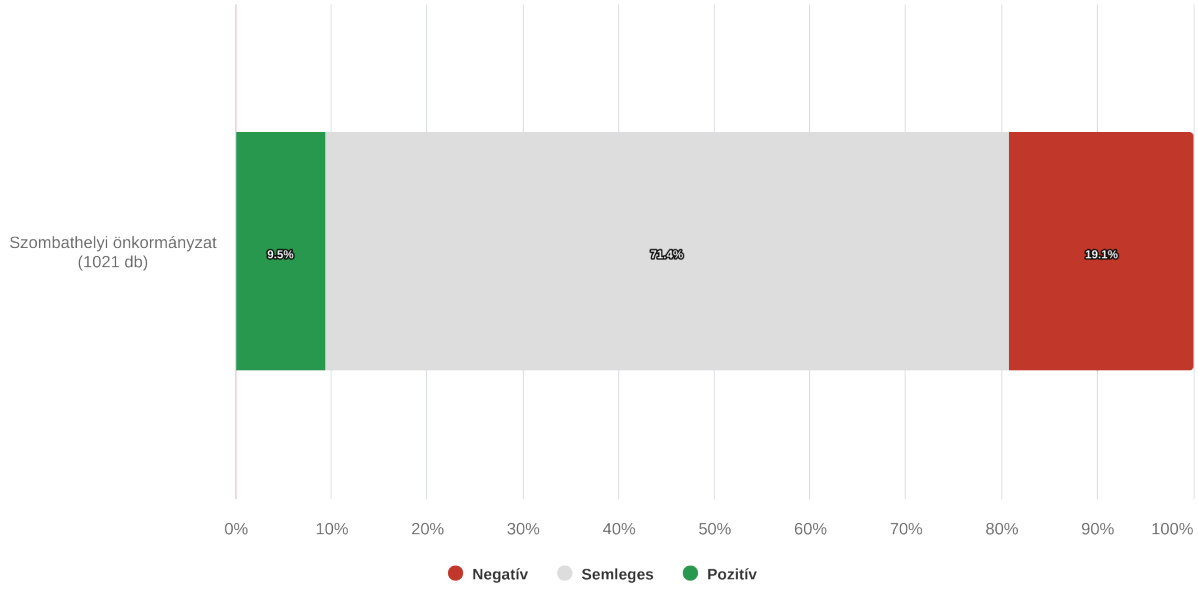

150. ábra: Az említések polaritás szerinti megoszlása

Szombathely Önkormányzata, mint keresőkifejezés az online sajtóban

Akárcsak a város, az Önkormányzat – mint keresőkifejezés - is a regionális portálokon szerepelt a legtöbbet. Kiemelkedően sokat említette Szombathely Önkormányzatát a vaol.hu és az sztv.hu. Pozitív hírek legmagasabb arányban az sztv.hu-n, negatív tartalmak legmagasabb arányban a frisss.hu-n és az index.hu-n jelentek meg. Az országos elérésű oldalak (Hírnavigátor, HVG, Magyar Nemzet, 24.hu, Index.hu, Pesti Srácok, 24.hu, Telex) főleg az önkormányzati képviselők kapcsán említették az önkormányzatot, a kifejezetten negatív találatok pedig jellemzően a választási kampány időszakában jelentek meg.

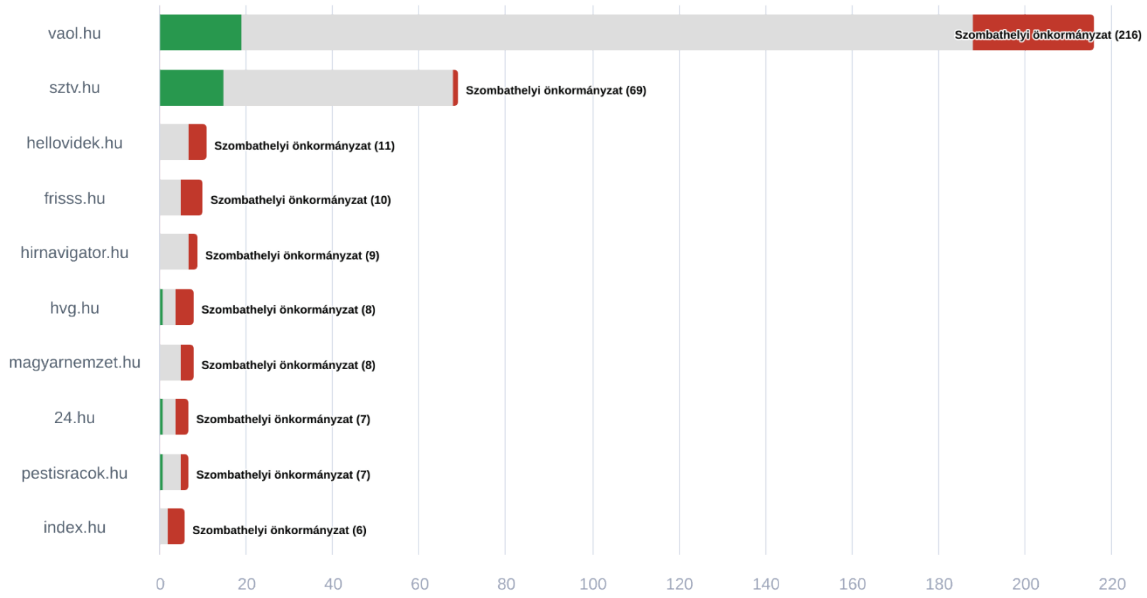

151. ábra: A legaktívabb weboldalak vizsgált kulcsszóval vagy kulcsszavakkal kapcsolatban legaktívabb weboldalakat listázza.

A grafikon a vizsgált kulcsszóval vagy kulcsszavakkal kapcsolatban legaktívabb weboldalakat listázza. Az egyes weboldalak melletti sávok az említések számát illetve azok polaritás szerinti megoszlását is mutatják (zölddel a pozitív, szürkével a semleges míg pirossal a negatív említéseket jelöltük), míg a zárójelben jelölt számok a weboldalakon megjelent tartalmak számát mutatják meg.

Az önkormányzati választásokkal kapcsolatos hírek érték el a legtöbb olvasót 2024-ben. A képviselőjelöltek és a kampányidőszak vitatott eseményei (pl. „önkormányzati dolgozók plakátoltak a kampányban” vád megfogalmazása) mellett egy közlekedési baleset híre jelent meg több országos elérésű portálon a Szombathely Önkormányzata keresőkifejezéssel kapcsolatban.

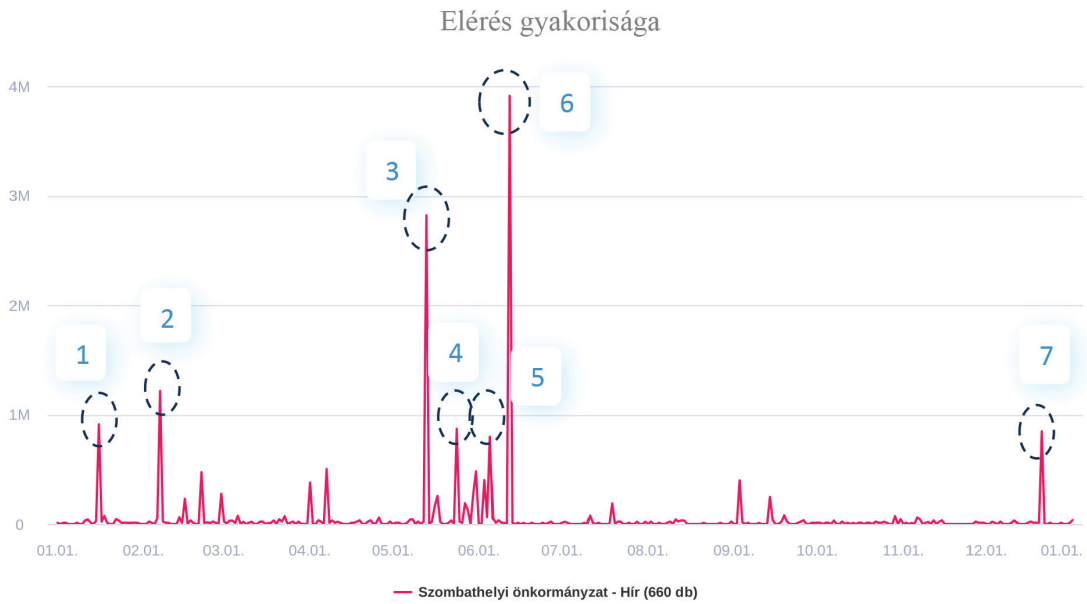

152. ábra: Az elérés gyakorisága

A vizsgált kulcsszóban született említések által potenciálisan elért felhasználók számát mutatja napi bontásban, az egy napon született említések potenciális elérését összeadva.

1. Közleményt adott ki a nehéz pénzügyi helyzettel dacoló Haladás Labdarúgó Kft. – 2024. január
2. A Fidesz színeiben indulhat a választáson az olimpiai bajnok Pars Krisztián *(ez így is történt)* – 2024. február
3. Pénzbüntetés az „ördög ügyvédje perben" - 2024. május
4. Az Alkotmánybíróság megsemmisített egy kúriai döntést, ami egy szombathelyi önkormányzati választási panasz kapcsán született arról, hogy kampánycélt szolgálnak-e az önkormányzati cégek hirdetései – 2024. június
5. Fidesz-KDNP önkormányzati választási plakát a lángoló Bécs rémképével, valamint a *„Nemény András Gyurcsány Ferenc embere"* üzenettel – 2024. június
6. Árokba borult egy gyerekeket szállító busz Kőszegnél, ahová kőszegi és szombathelyi tűzoltók vonultak ki – 2024. június
7. Nemény András polgármester a kötelező jelleggel törvényileg elrendelt fizetésemelés jelentős részét helyi civil szervezetek számára ajánlja fel – 2024. december

Ami a tématérképet illeti, a leggyakoribb online sajtó témákat tekintve látható, hogy az Önkormányzat többet szerepelt semleges és negatív szentimenttel, mint pozitívval – de ebben közrejátszott az önkormányzati választások közvéleményt megmozgató turbulens hatása. Az önkormányzati képviselőjelöltek (1. téma) és képviselőkkel kapcsolatos hírek semleges szövegkörnyezetben, alacsonyabb számú cikkben jelentek meg (Pars Krisztián, Koczka Tibor stb.).

Az adat (2. téma) témában jellemzően negatív tartalmak olvashatók, az „ördög ügyvédje” peréről (az ügyvéd témában is ezek a hírek jelentek meg), és az óvodások szüleinek adatgyűjtéséről.

A támogatások (3. téma) kapcsán voltak kritikus tartalmak a 16 éven aluliak ingyenes utazásáról, a Szombathelyi Haladás anyagi helyzetéről vagy a már említett plakátügyről; ugyanakkor semleges vagy pozitív kontextusban jelent meg az Önkormányzat nyújtotta támogatások közül a CO-érzékelők kiosztása, a nyugdíjasoknak nyújtott anyagi segítség, a különböző kulturális programok, tanulmányi támogatások, Városi Egészségnap. A választásokkal kapcsolatos tartalmakban (4. téma) a polgármester többször is pozitívan jelent meg, a fizetésének jótékony célú felajánlása és a „Mindenki szombathelyi” szlogen, mint hivatalos levédetése kapcsán101. A műszaki mentés téma (5. téma) egy közlekedési balesetről szóló cikket fedte le.

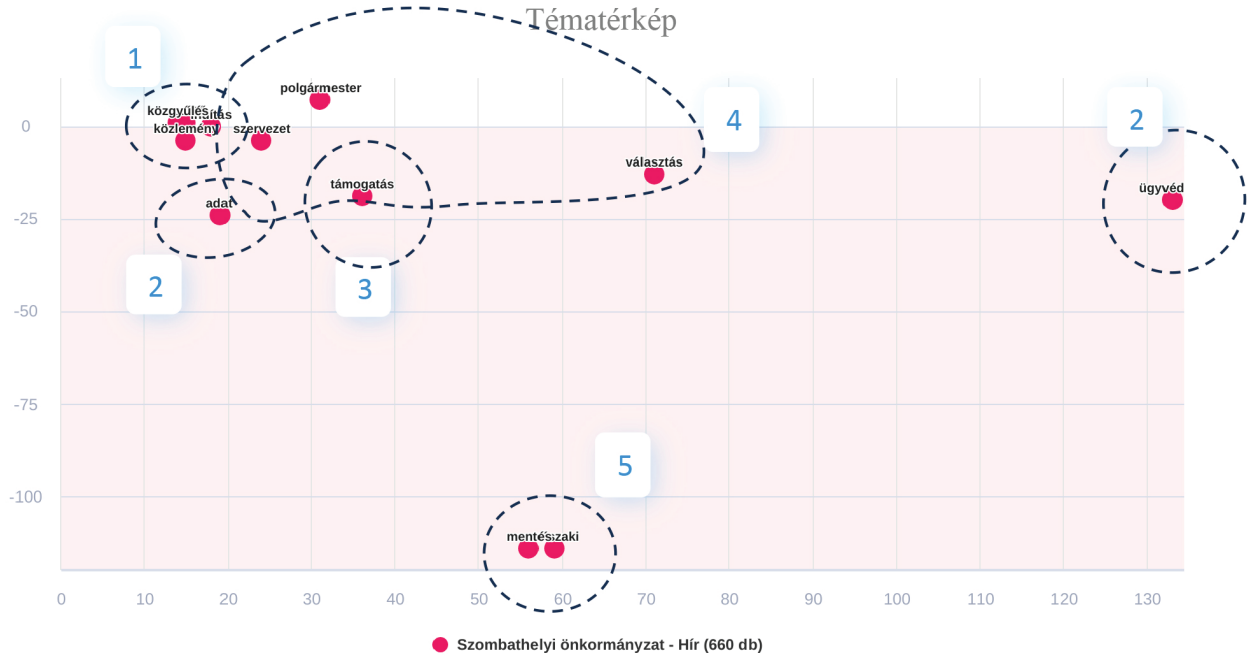

153. ábra: Tématérkép (a legaktívabb témák a választott kulcsszóval kapcsolatban)

A Tématérkép grafikon megmutatja a legaktívabb témákat a választott kulcsszóval kapcsolatban. Az Y tengelyen került ábrázolásra az összesített véleményindex (azaz a téma megítélése), míg az X tengely a kapcsolódó említések számát mutatja. A körökön belüli érték, illetve a körök nagysága témára vonatkozó összes interakció számát adja meg.

[101] A „Mindenki szombathelyi” szlogent a polgármester kabinetfőnöke védette le a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalában annak érdekében, hogy az így tulajdonába került védjegyet ingyenesen felajánlja Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzatának, illetve a városi cégek, intézmények számára.

Szombathely önkormányzata, mint keresőkifejezés a közösségi médiában

A különböző közösségi oldalakon az önkormányzati támogatásokról beszámoló bejegyzések voltak többségében, az Önkormányzat ezekben a tartalmakban az online sajtóban tapasztaltakhoz képest lényegesen pozitívabban jelent meg. A közösségi médiás megszólalásokat, megnyilvánulásokat, reakciókat tartalmazó tématérképen a legnagyobb halmazt az önkormányzati bérlakások (1. téma) CO -érzékelőkkel való felszereléséről és a kísérő kampány sikeréről szóló posztok adták. A forrás témában (2. téma) útfelújításokról, a Markusovszky utcai híd felújításáról, a nyugdíj témában (3. téma) a nyugdíjasoknak, idősöknek nyújtott egyszeri rendkívüli tízezer forintos támogatás[102], illetve az idősek számára szóló programokról („Aktív időskor Szombathelyen" programsorozat) volt szó leginkább.

A támogatás témakörben (4. téma) a megélhetési nehézségeket enyhítő önkormányzati támogatás okozott néhány negatív találatot, bár fontos leszögezni, hogy jobbára ezen posztok megfogalmazása volt a negatív, az érkező kommentek már nem feltétlenül.

Az Önkormányzat által elindított egyéb városi közösségi programok elindítása, mint önálló témakör (5. téma) – úgymint Adventi kirándulás, különböző fejlesztési programok, diákmunka program az önkormányzatban, Aktív Időskor Programsorozat, útfelújítási program, ingyenes lakossági LED-csereprogram (energiatakarékos LED-izzókra lehetett regisztrálni) – jelent meg a kulcs témák közül legtöbbször pozitív szentimenttel. Az óvodákkal (6. téma) kapcsolatos bejegyzések szintén pozitív hangvételűek voltak,[103] ugyanakkor az óvodai béremelés körüli politikai természetű vitáról szóló tartalmakra inkább a semlegesség volt jellemző . A legtöbb lakossági közösségi médiás interakciót generáló és egyben legnegatívabb téma a választások (7. téma) volt: amíg az induló jelöltek, az esetleges adatgyűjtések és a plakátok kihelyezése körüli viták sokkal inkább negatív, addig Nemény András polgármester újbóli győzelmét bejelentő, értékelő posztok inkább pozitívak voltak.

[68] Közgyűlési döntés eredményeként a város egyszeri 10.000 Ft-os rendkívüli támogatást biztosított 2024. évben saját forrásból a városban élő minden öregségi nyugellátásra, rokkantsági vagy rehabilitációs ellátásra, rokkantsági járadékra, baleseti járadékra, illetve időskorúak járadékára jogosult személy.

[103] Az óvodákkal kapcsolatos pozitív lakossági vélemények visszaköszöntek az 1000 fős telefonos, valamint a véleményládás felmérés során is – lásd az érintett kutatásokról szóló fejezeteket!

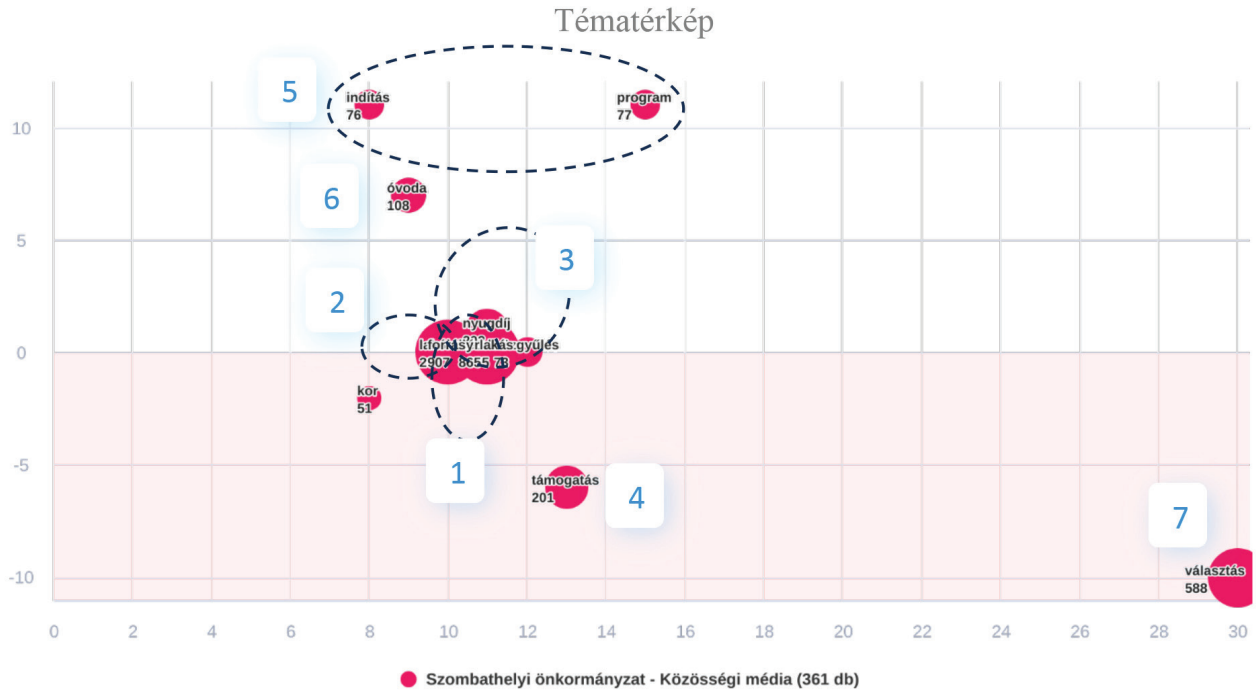

154. ábra: Tématérkép (a legaktívabb témák a választott kulcsszóval kapcsolatban)

A Tématérkép grafikon megmutatja a legaktívabb témákat a választott kulcsszóval kapcsolatban. Az Y tengelyen került ábrázolásra az összesített véleményindex (azaz a téma megítélése), míg az X tengely a kapcsolódó említések számát mutatja. A körökön belüli érték, illetve a körök nagysága témára vonatkozó összes interakció számát adja meg.

Összegyűjtöttük a közösségi oldalakon az Önkormányzattal kapcsolatos legmagasabb napi említésszámokat – ügyek vizsgálata. A felsőcsatári gyermektábor sorsa és az útfelújítási programok indulása (1. téma), az önkormányzati bérlakásokra koncentráló CO-érzékelők felszerelése (2. téma) és Vargha Károly volt képviselő halálhíre (3. téma) után Czeglédy Csaba városi képviselőt érintő bírósági ítélete (4. téma) okozott kiugrást a napi említésszámokban.

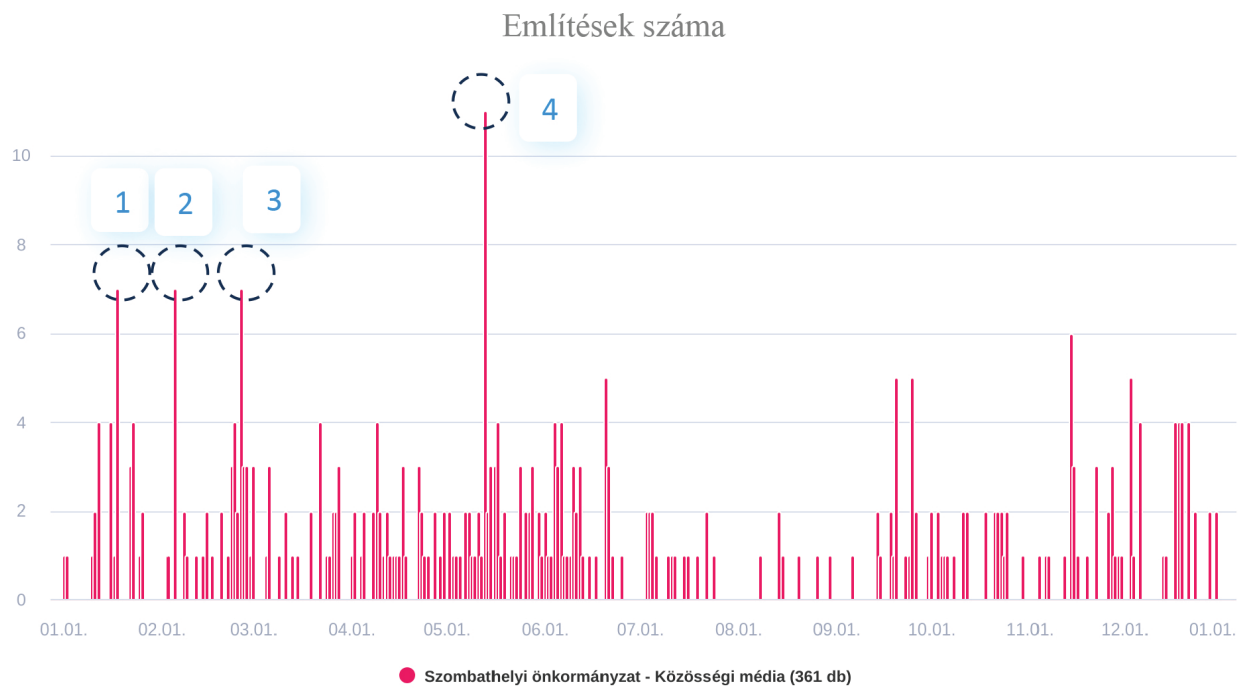

155. ábra: Említések száma

A legtöbb online interakciót a Nyugat.hu április elsejei tréfája generálta: a Facebookon megosztott, volt Nagyszállóba költöző önkormányzatról szóló cikk általános derültséget okozott. A helyi választásokkal kapcsolatban Róna Péter Youtube csatornáján, a Telexen, a Nyugat.hu-n, és a huppa.hu-n szerepelt a város önkormányzata. Ezek mellett a polgármester fejlesztésekről és CO -érzékelőkről szóló Facebook posztjai, a Nyugat.hu a régi szakrendelő épület sorsáról, és közlekedési balesetekről beszámoló bejegyzések értek el magas reakció számot.

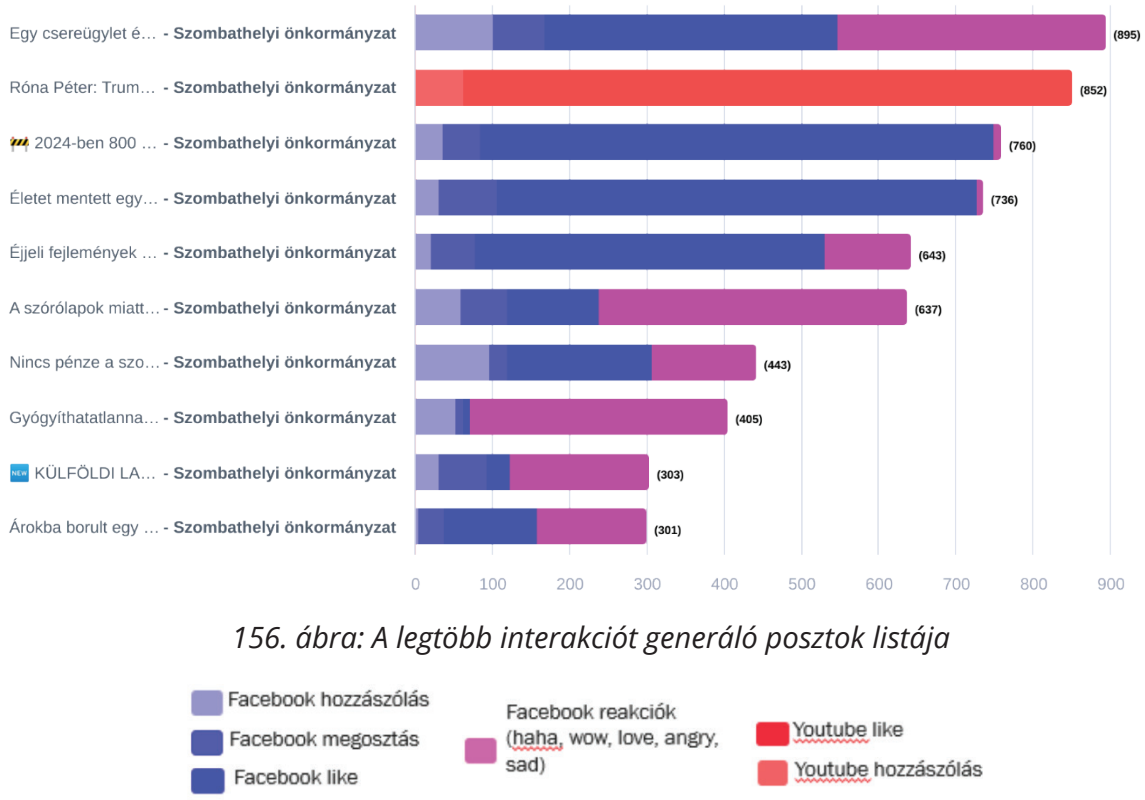

156. ábra: A legtöbb interakciót generáló posztok listája

Helyi szociális kontextusok az online sajtóban és a közösségi oldalakon

A két meghatározó keresőkifejezésre (Szombathely, Szombathely Önkormányzata) fókuszáló szombathelyi social listening kutatás során, ahogyan azt már korábban jeleztük, tíz konkrét társadalmi, lakossági tartalmi kontextus előfordulását is vizsgáltuk, hogy még inkább teljes és részletes képet nyerjünk arról, hogy 2024-ben az online térben miként gondolkodtak a hivatalos médiumok, tartalom-előállítók, szolgáltatók (online sajtó) valamint közvetlenül maguk az emberek (közösségi oldalak). A következőkben a vizsgált tartalmi kontextusok előfordulása, véleményezése, online „lecsapódása” kerül leírásra. Módszertani szempontból itt már nem differenciáltuk az internetes sajtós és a közösségi oldalas találatokat, így a grafikonok az adott tartalmi kontextus teljes web es megjelenését prezentálják.

Lakhatás kérdésköre

985 db Szombathely és 17 db szombathelyi önkormányzati online említésben jelent meg a lakhatás kérdése. Mindkét kulcsszóban a lakhatás-említések nagyjából harmada volt negatív. Az önkormányzati kifejezés említésekben alapvetően semleges megjelenéseket eredményezett az ingyenesen kiosztott CO-érzékelők miatt megnőtt riasztások száma év elején, valamint a bérlakásrendszer átalakításának szándéka év végén. Jobbára pozitív visszhangot kapott a még 2023-ban 725 millió Ft értékben értékesített önkormányzati ingatlanok híre, és negatívakat a Szigligeti utcai önkormányzati lakások állapota, a Károly Róbert utcai önkormányzati lakásban a melegvíz hiánya (májusban), továbbá az Óperint utcai és Felsőőr utcai kilakoltatások (júliusban).

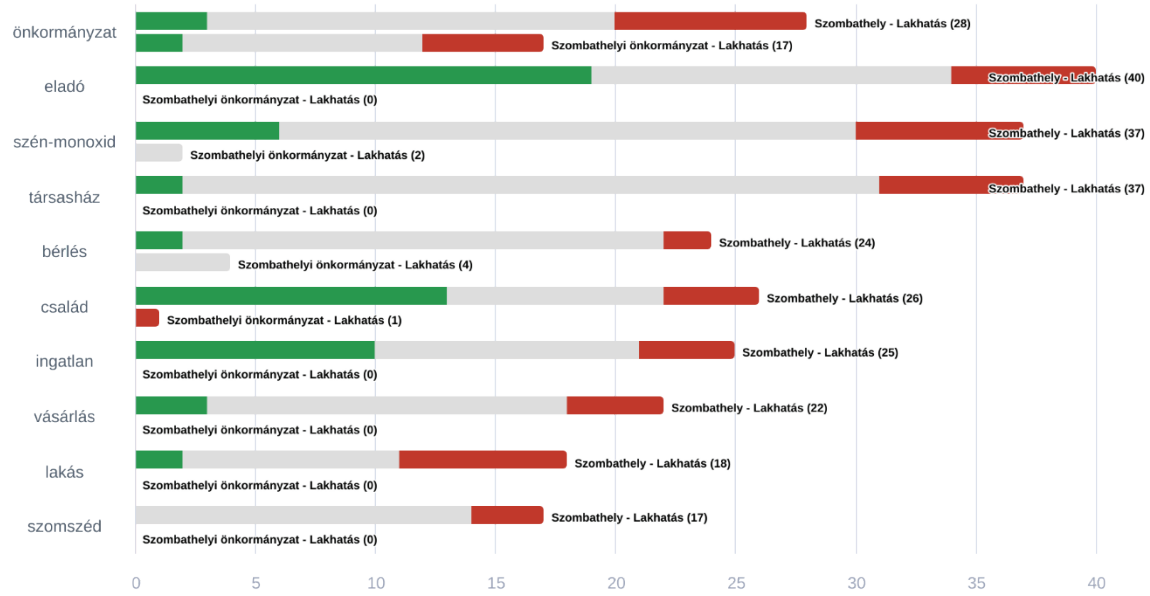

157. ábra: Kulcstémák: lakhatás

A Kulcs témák (treemap) megmutatja a leggyakrabban említett témákat. A téglalapok mérete az egyes témák megemlítésének mennyisége alapján változik.

A Szombathely kifejezést magába foglaló online tartalmak között a lakáshirdetések okoztak pozitív megjelenéseket, míg a negatívok között a lakáskiadás nehézségeiről (Nyugat.hu kommentek, szeptember), lakhatási válságról (Gyurcsány Ferenc Facebook oldal, október), Czeglédy Csaba felhívása a több mint 3000 üres lakásról[104] (november) voltak a helyi hírekben meghatározóak. 2024. folyamán egyébként folyamatosan szóltak kommentek az országos lakhatási válságról, mely általános problémaként jelent meg. Konkrét kritikaként szerepelt a hajléktalanság növekedése, a

[104] A városi képviselő a KSH azon adatára reflektált, miszerint több mint 3000 üresen álló lakás található Szombathelyen, amivel enyhíteni lehetne a helyi lakhatási válságot – ezért indítványozta Czeglédy, hogy KSH bocsássa a város rendelkezésre ezen ingatlanok tulajdonosainak a nevét, adatait, hogy megkereshesse őket az Önkormányzat, azonban ezt a KSH megtagadta törvényi felhatalmazás híján.

Bem Lakásszövetkezet által nem engedélyezett klíma szerelés a nyári kánikulában (utcanév említése nélkül), az önkormányzat által feleslegesen, zárt égésterű kazán mellé is biztosított CO-érzékelő. Tűzesetek, bűntények, halálesetek hírei szintén negatív említéseket eredményeztek.

Önkormányzati bérlakás témaköre

Az önkormányzati bérlakások, mint tartalmi kontextus megjelenése az online térben már jóval marginálisabb volt a lakhatáshoz képest - 64 db Szombathely, és 31 db önkormányzati találatban említették, a két kulcsszó találatai teljes átfedésben voltak (így csak a Szombathelyen belüli szűrés eredményét ábrázoltuk).

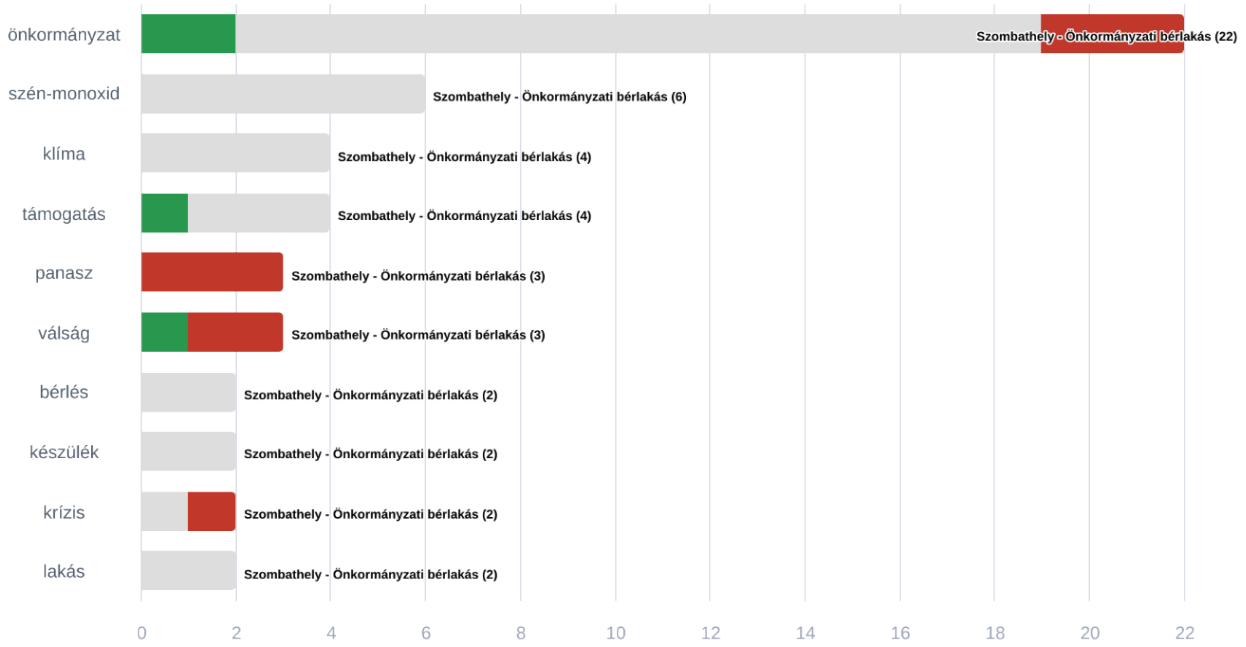

158. ábra: Kulcstémák: önkormányzati bérlakás

A Kulcs témák (treemap) megmutatja a leggyakrabban említett témákat. A téglalapok mérete az egyes témák megemlítésének mennyisége alapján változik.

Hangsúlyosan jelent meg az önkormányzati bérlakásokban a CO-érzékelők kihelyezése, az érzékelők életmentése pozitív cikkekben szerepelt. A volt egészségügyi rendelőintézet épületének tulajdonoscseréjéről[105] szóló hír hozzászólásaiban vetették fel többen, miért nem alakította át a városvezetés bérlakásokká (ugytudjuk.hu). A Nyugat.hu beszámolói tavasszal a bérlakásokra fordított összegekről *„Négy év alatt a tízszeresére nőtt az önkormányzati bérlakások felújításának átlagos költsége Szombathelyen”,* és önkormányzati ingatlanok eladásáról *„Tavaly 725 millió forintnyi*

[105] A leromlott állapotú volt SZTK épületét hasznosítás helyett eladta az Önkormányzat a Közgyűlés döntése alapján.

értékben adott el lakásokat és üzleteket a szombathelyi önkormányzat" szóltak. Negatív kontextusban jelent meg néhány leromlott állapotú bérlakás lakójának története – így egy Szigligeti utcai ház; egy Károly Róbert utcai lakás, ahol nem volt hetekig melegvíz; vagy egy Bem József utcai, ahova nem engedett a lakásszövetkezet klímát beszerelni. A Vaol.hu beszámolt 144 komfort nélküli önkormányzati tulajdonú lakásról. A bérlakásrendszer reformja jobbára pozitív és semleges cikkekben jelent meg regionális oldalakon. A Vas Vármegyei Markusovszky Egyetemi Oktatókórház orvosai és nővérei számára a Kórház által épített apartmanház vegyes érzelmeket váltott ki: több kommentelő szerint bérlakásokat lehetne építeni, mivel volna ezekre szükséglet. Ez jó példa arra, hogy a lakosság időnként nem igazán van tisztában a felelősségi körökkel – mi számít állami vagy éppen önkormányzati feladatnak, közszolgáltatásnak, beruházásnak.[106]

Megélhetési nehézségek, infláció

A Szombathely Önkormányzatát érintő 2024-es online találatokban az infláció, mint kifejezés, kontextus nem jelent meg. Viszont a Szombathely, mint kifejezés online megjelenésekben már 236 db említés szólt a drágulásról (mint az infláció következménye), és ezek 22%-a volt negatív irányú. Az említések azonban jórészt az országos tendenciákról szóltak (drágulás, kiszámíthatatlan piaci környezet, aggodalmak a jövőt illetően, benzin- és élelmiszerár növekedés), kevés volt a kifejezetten helyi téma.

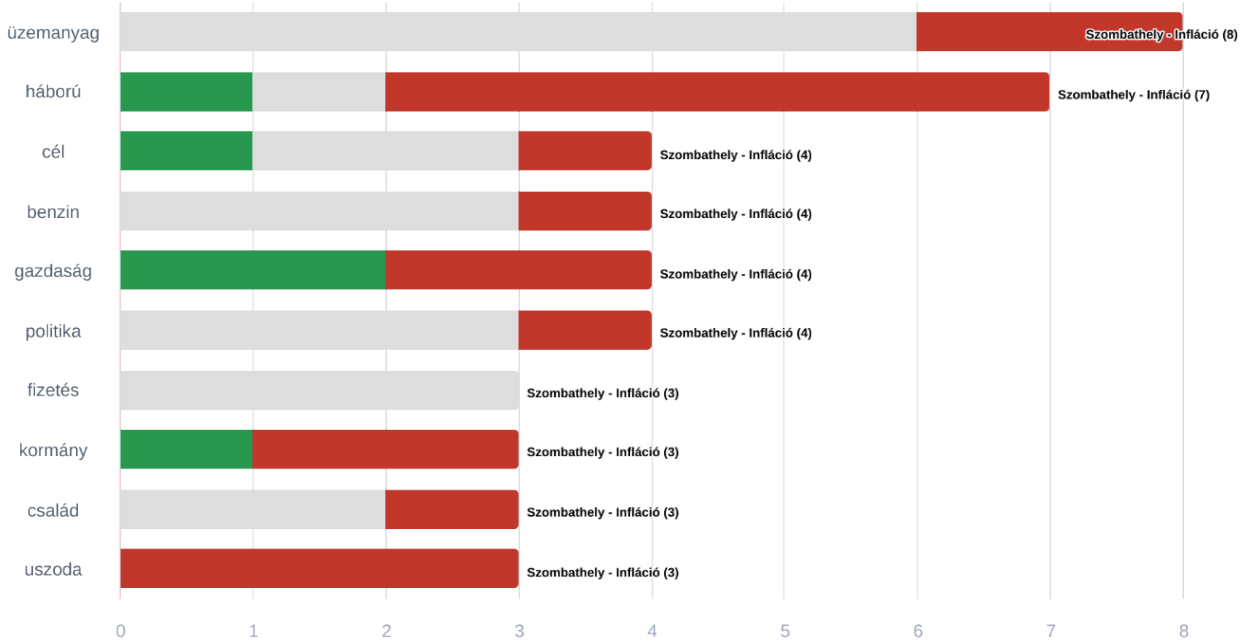

159. ábra: Kulcstémák: infláció, megélhetési nehézség

[106] Ugyanakkor a valóság az, hogy az önkormányzati önerőből alig-alig épültek bérlakások Magyarországon az elmúlt évtizedek során – pl. Budapest XIII. kerületében vagy Győrött. A társadalmi igény persze volna rá, de piaci szereplők részvétele nélkül gyakorlatilag elképzelhetetlen.

A Kulcs témák (treemap) megmutatja a leggyakrabban említett témákat. A téglalapok mérete az egyes témák megemlítésének mennyisége alapján változik.

Ami a megélhetési nehézségek, infláció tartalmi kontextus lokális vonatkozásait illeti, megjelent a szombathelyi tömegközlekedés drágulása, a lakásárak növekedése (a vidéki nagyvárosok közül itt a legmagasabb, 13% az átlagos drágulás az OTP szerint),107 az uszodai magánoktatók bérleti díjának növekedése, a nyersanyagnorma drágulása a közétkeztetésben, és a csarnokberuházás drágulása - az OTP elemzés kivételével az összes megjelenés regionális oldalakon jelentek meg. A Slim Store[108] nyitásáról szóló cikk hozzászólásaiban novemberben ironikusan utaltak a felhasználók a megélhetési nehézségekre (a nyitásra várakozó tömegre reagálva). A megélhetési nehézségeket a felhasználók inkább általánosságban említették egy-egy kormánybejelentésről szóló anyag hozzászólásaiban.

Gyermekek, fiatalok helyzete

A szombathelyi Önkormányzat vizsgált keresőkifejezés által talált online tartalmak esetében 30 db említés volt fiatalokkal, gyerekekkel kapcsolatos. Ezek tartalmilag meglehetősen sokfélék voltak, így a gencsapáti bölcsőde tervezéséről, a felsőcsatári gyermeküdülő felújításáról, a városi buszokon a 16 éven aluliaknak ingyenes utazása (ezt az ügyintézés bonyolultsága miatt kritizálta a Frisss.hu), az ételintoleranciával küzdő gyerekek étkezésének támogatásáról, az önkormányzati diákmunkában résztvevőkről, a szombathelyi uszodában az üzemeltető által a magánoktatók bérleti díjának felemeléséről, valamint különböző rendezvényekről (sportversenyek, Mikulás) szóltak. Az erősen jobboldali Pesti Srácok „Politikai pedofília Szombathelyen" címmel írt az óvodások szülei adatainak begyűjtéséről az Önkormányzatra nézve erősen dehonesztáló jellegű cikket.

[107] https://www.azenpenzem.hu/cikkek/kiszamoltak-mennyit-dragultak-iden-a-lakasok/10598/

[108] Prémium mobiltelefonos kiegészítőket árusító bolthálózat.

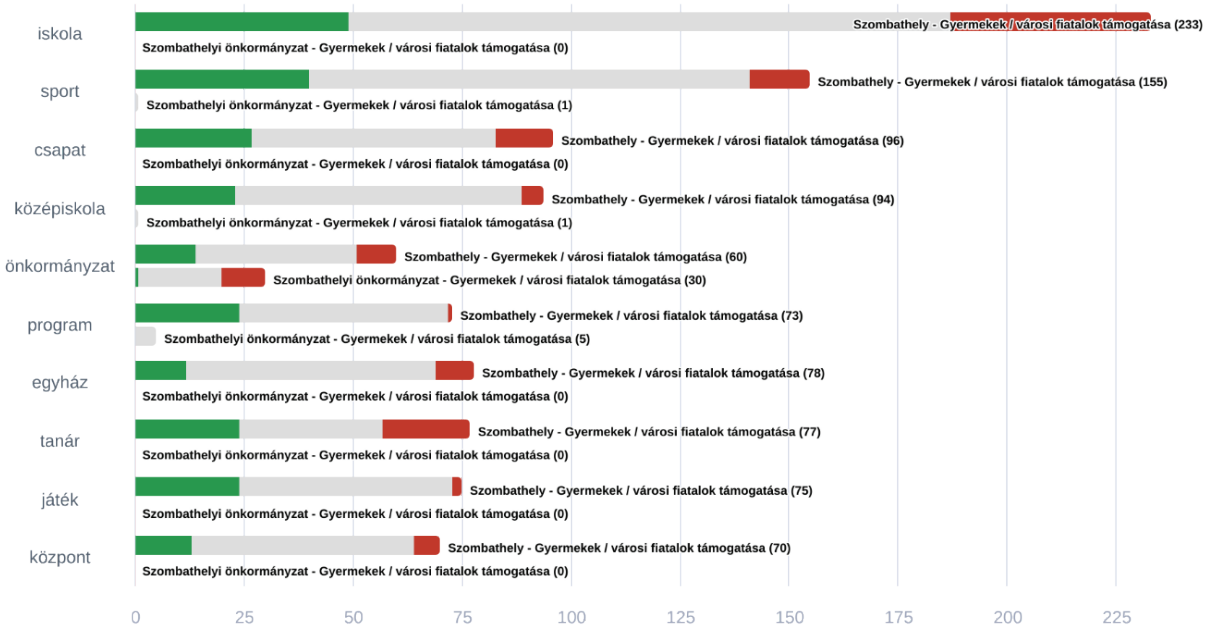

160. ábra: Kulcstémák: fiatalok, gyermekek

A kulcstémák (treemap) megmutatja a leggyakrabban említett témákat. A téglalapok mérete az egyes témák megemlítésének mennyisége alapján változik.

Ugyanakkor a Szombathely – mint keresőkifejezésnél – már jóval szélesebb merítés, 5120 db tartalom említette a fiatalokat és gyerekeket, ezekben az országos média volt túlsúlyban, ahol a szombathelyi bokszedző által edzésen brutálisan megvert kamasz esete keltette a legnagyobb online visszhangot – jelezve azt, hogy a botrány típusú ügyek *(issue)* még mindig kiemelkedő módon pörgetik az online nyilvánosságot. Emellett közlekedési balesetek (gyerekekkel teli busz borult fel a város mellett, iskolást ütött el egy autó), bulvár hírek (világháborús bombát talált egy gyerek Szombathelyen, a börtönben is járt a Mikulás, szaloncukrot loptak fiatalok az adventi vásáron) és sporthírek jelentek meg, mint top témák.

Hajléktalanság, városi szegénység

A Szombathelyt érintő online találatoknál a hajléktalan kifejezés, mint kontextus említése 175 alkalommal fordult elő a vizsgált időszakban, ezek 26%-a negatív és mintegy 10%-a pozitív. Az említések közel fele Facebookon, harmada az online sajtóban jelent meg. A többi szociális témához képest a hajléktalan topiknál kiemelkedően magas volt a helyi állapotokról szóló személyes vélemények száma – ez jelzi azt is, hogy igazán a hajléktalanságról szóló hírek csak helyi-lokális kontextusban érdekes az emberek számára.[109]

[109] Itt azért érdemes megjegyezni, hogy 2024-ben a hajléktalanság, mint közpolitikai ügy (policy issue) nem volt jelen az országos politikai napirenden.

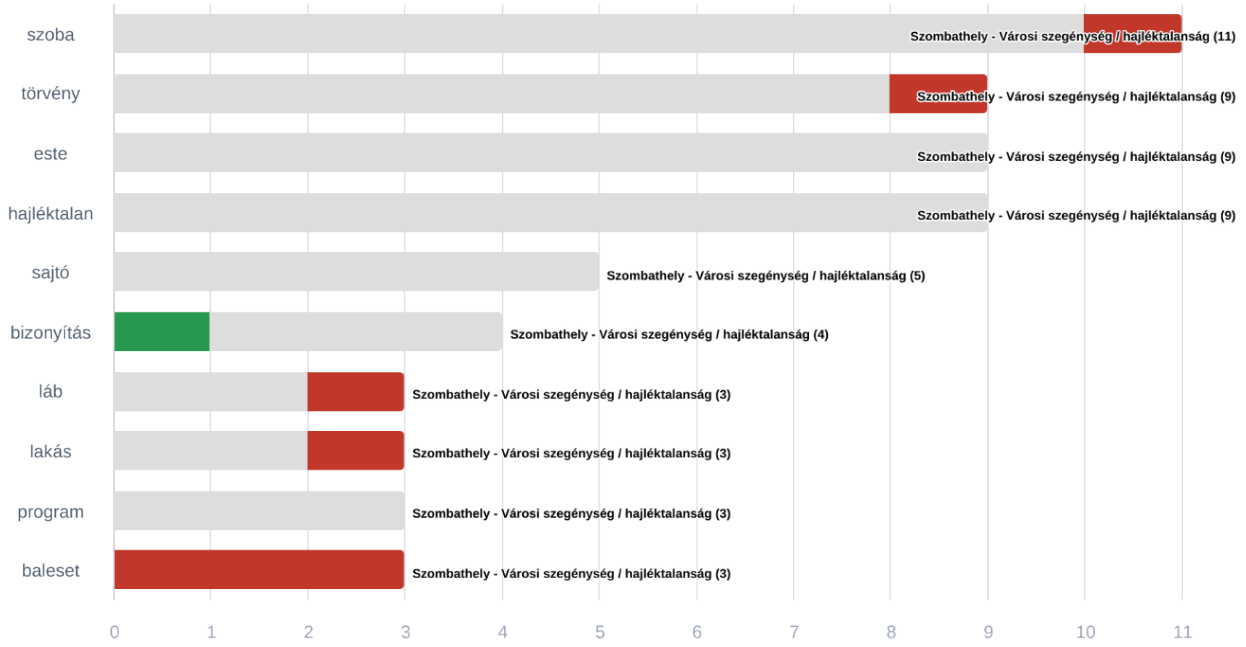

161. ábra: Kulcstémák: hajléktalanság, városi szegénység

A kulcstémák (treemap) megmutatja a leggyakrabban említett témákat. A téglalapok mérete az egyes témák megemlítésének mennyisége alapján változik.

Az említések leggyakoribb intézményi szereplője a FÉHE Kft. – mint a szombathelyi hajléktalanellátás meghatározó ellátója -, olyan konkrét ügyek jelentek meg az online térben (Facebook és hírek), mint a FÉHE által szervezett karácsonyi ebéd a rászorulónak; a november eleji krízisbejárás; egy FÉHE-s munkavállaló lakástüze és az amiatt kialakult társadalmi összefogás; szociális tűzifa aprítás. A Zanati úti hajléktalanszálló szintén gyakori szereplője az említéseknek: a telephely orvosát 20. évfordulóján köszöntötték; biztonsági őrök alkalmazása a környékbeli lakosok nyugalma érdekében; a telephely kertjének karácsonyi rendbetétele a szállón lakók munkája által. Ugyanakkor a szálló környéke a kommentelők hajléktalanokkal kapcsolatos rossz tapasztalatainak is fontos gócpontja volt, a gyalogos aluljáró, a vasútállomás, a buszpályaudvar és kiemelten az Éhen Gyula tér mellett (ahol a kapcsolódó lakossági fórum is megjelent cikkekben és hozzászólásokban is). Országos elérésű híroldalakon megjelent annak a hajléktalan férfinak a büntetőügye, aki társait felgyújtotta még 2022-ben.

Hátrányos helyzetűek, fogyatékossággal élők

A hátrányos helyzetűek csoportjai főként semleges szövegkörnyezetben szerepeltek (pozitív említések aránya 8,5%, negatívoké 12,6%). Amíg az idősgondozás és a hátrányos helyzetű gyerekek segítése volt a két fő téma, addig a fogyatékkal élőkről már kevesebb szó esett. A téma

leghangsúlyosabban az online sajtóban jelent meg, a közösségi médiában többségben voltak az országos állapotokra vonatkozó, illetve konkrét ironizáló, sértegető hozzászólások, kommentek.

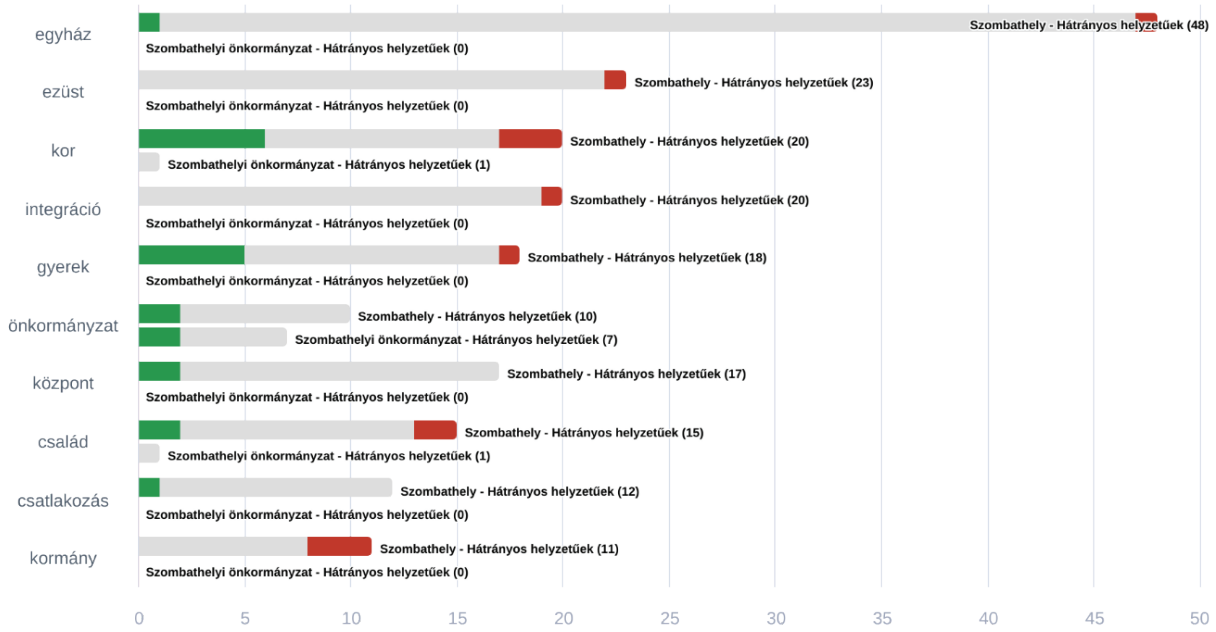

162. ábra: Kulcstémák: hátrányos helyzetűek

A kulcstémák (treemap) megmutatja a leggyakrabban említett témákat. A téglalapok mérete az egyes témák megemlítésének mennyisége alapján változik.

Az online említésekben az egyházak erősebben reprezentáltak, mint az Önkormányzat, ennek oka az egyházi fenntartású intézmények domináns jelenléte, olyan ügyek jelentek meg, mint a szociális ágazatban dolgozók számára szervezett konferencia; a Karitász égisze alatt működő Magvető Tanoda; az Ezüsthíd Integrált Szociális Intézmény, a Szent Anna ház, a Szent Jakab foglalkoztató, és az Egyházmegyének a Szociális és Gyermekvédelmi Szakellátásokat és Szolgáltatásokat Fenntartók Formához csatlakozásáról szóló cikkek. A hátrányos helyzetűek, fogyatékkal élők témakörben az Önkormányzat leginkább a Városi Szociális Hét, a különböző pénzügyi támogatások (így az időseknek és fogyatékossággal élőknek járó pénzügyi támogatások, mint az egyszeri tízezer forintos támogatás, a bérlakásrendszer átalakítása vagy a szociális tűzifa kapcsán szerepelt többségében online sajtócikkekben.

Városi közlekedés, helyi buszjáratok

Az Önkormányzat a közösségi közlekedéssel összefüggésben a 16 éven aluliak ingyenes tömegközlekedése miatt jelent meg, túlnyomórészt pozitív cikkekben és ezek Facebook megosztásaiban. A Szombathely találatokban a közúti balesetekről és vasúti késésekről, fennakadásokról

szóló hírek voltak túlsúlyban, amikor a a közlekedés szóba került. A Facebookon – mint meghatározó közösségi média csatorna - a helyi közutak állapotáról, illetve a veszélyes forgalmi helyzetekről szóló bejegyzések csak alacsony számú hozzászólást eredményeztek – bár azok építő jellegű kritikák nélkül. Az online fórumokon főleg a vonatközlekedés volt a téma: késések, átépítések, csatlakozások, a GYSEV és MÁV által működtetett járatok közötti átszállás; viszont az Intercity (IC)[110] vonatokról már döntően jó véleménnyel voltak a fórumozók, például a Sárvár felé irányuló vonatot többen is ajánlották a távolsági busz helyett. A Szombathelyen belüli helyközi közösségi közlekedést meghatározó Blaguss-szal kapcsolatban alacsony számú, de pozitív vélemény született – inkább elégedettebbek a járatok sűrűségével, és volt, aki a sofőrök fizetését is dicsérte.

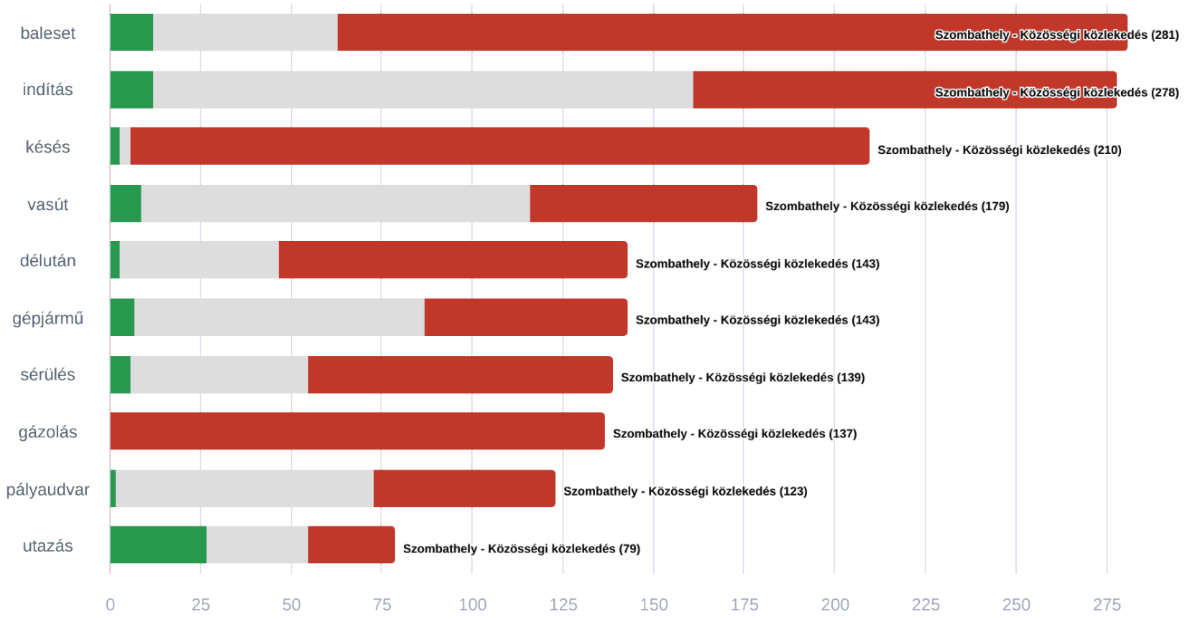

163. ábra: Kulcstémák: közlekedés

A kulcstémák (treemap) megmutatja a leggyakrabban említett témákat. A téglalapok mérete az egyes témák megemlítésének mennyisége alapján változik.

Óvodák, bölcsődék

Az óvodák és bölcsődék tartalmi kontextus 527 Szombathely és 22 Szombathely Önkormányzata említésben szerepelt a vizsgált időszakban, ezek többnyire – mintegy 70% körüli arányban - semleges kontextusban. Az Önkormányzattal összefüggésben az online sajtóhírek voltak többségben: az óvodapedagógusok béremelése körüli tavaszi kormányzat – város vita („Maru-

[110] IC – magasabb színvonalú szolgáltatást nyújtó, többnyire belföldön közlekedő távolsági vasút.

zsa Zoltán: a szombathelyi önkormányzat 184 millió forintot nem osztott ki az óvodapedagógusok bérére" – hirado.hu), és az óvodás szülők adatainak gyűjtése és politikai célú felhasználása (Pesti Srácok, Frisss.hu, „Politikai pedofília Szombathelyen") jelent meg hangsúlyosabban, országos elérésű oldalakon.[111] A Facebookon az Óvodapedagógia Szakmai Nap, és intézményi fennállás évfordulója volt népszerű, sok reakciót kiváltó téma.

A Szombathely, mint keresőkifejezéshez kötött említésekben az iskolásoknak és óvodásoknak szóló programokról (intézményi nyílt napok, tűzoltóság, rendőrség programjai, autómentes nap, szülői tájékoztatók) írtak legnagyobb arányban, emellett az egyház növekvő szerepvállalása (Szombathelyi Egyházmegye Váton nyitott óvodát 2024 őszén), valamint a szombathelyi börtön saját bölcsődéjének programjai (pl. Mikulás), az új, Szedreskert Bölcsőde nyitása, nyereményjátékok, illetve itt is felmerült az önkormányzati óvodák kapcsán felvetődött ügyek (a „fizetésemelés-visszatartás" és az adatgyűjtés vádja). Az óvodák és iskolák környéki autós közlekedés kontextusban inkább kritikus vélemények születtek, főleg a közösségi médiában – ezek szerint az autósok sokszor nem figyelnek a gyerekekre, veszélyesen gyorsan, figyelmetlenül vezetnek, valamint a városi autómentes nap sport programjainak kései meghirdetését észrevételezte negatívan néhány szülő.

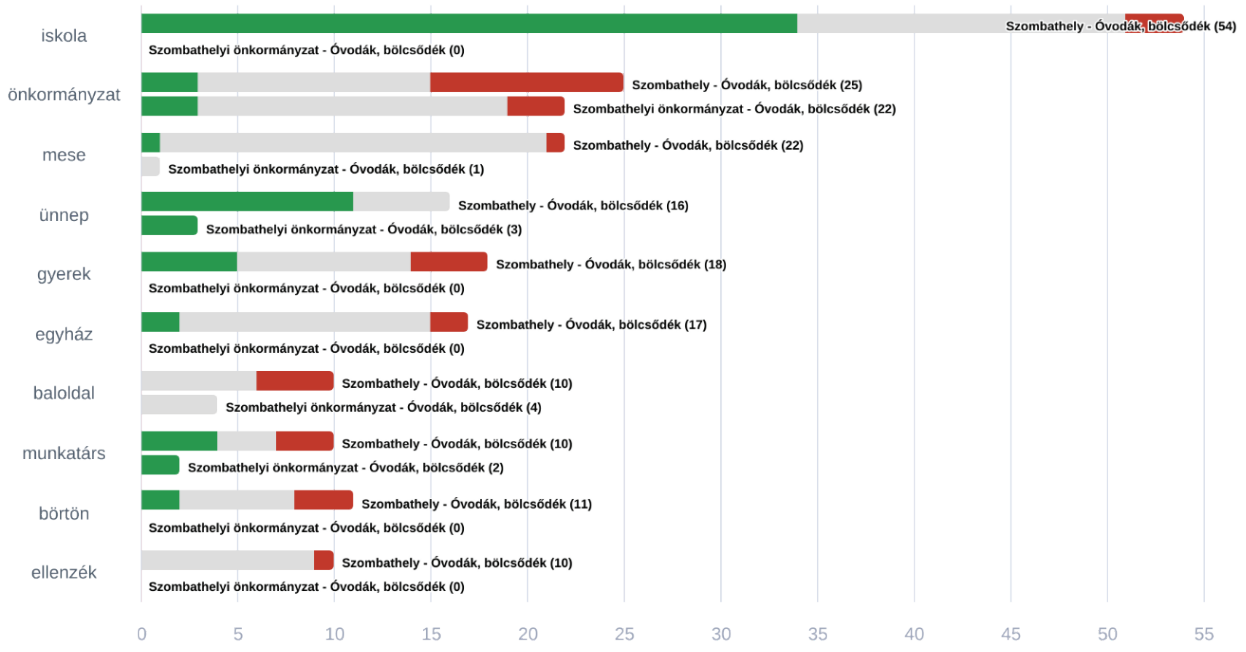

164. ábra: Kulcstémák: Óvodák, bölcsődék

A kulcstémák (treemap) megmutatja a leggyakrabban említett témákat. A téglalapok mérete az egyes témák megemlítésének mennyisége alapján változik.

[111] Érdemes megjegyezni, hogy a helyi óvodákhoz, bölcsődékhez negatív jellegű hírek, cikkek (megfogalmazás stb.) politikai értelemben a kormányközeli – nem kormányközeli kétosztatú médiastruktúrában alapvetően az előbbieknél domináltak.

Egészségügy

A szombathelyi Önkormányzat említésekben az egészségügy, mint tartalmi kontextus főleg a városi elismerések – Semmelweis-nap, Év Vasi Embere, nyugdíjas orvosok díjazása – jelentek meg az aktualitásokon túl (pl. háziorvosi ellátás helyettesítése).

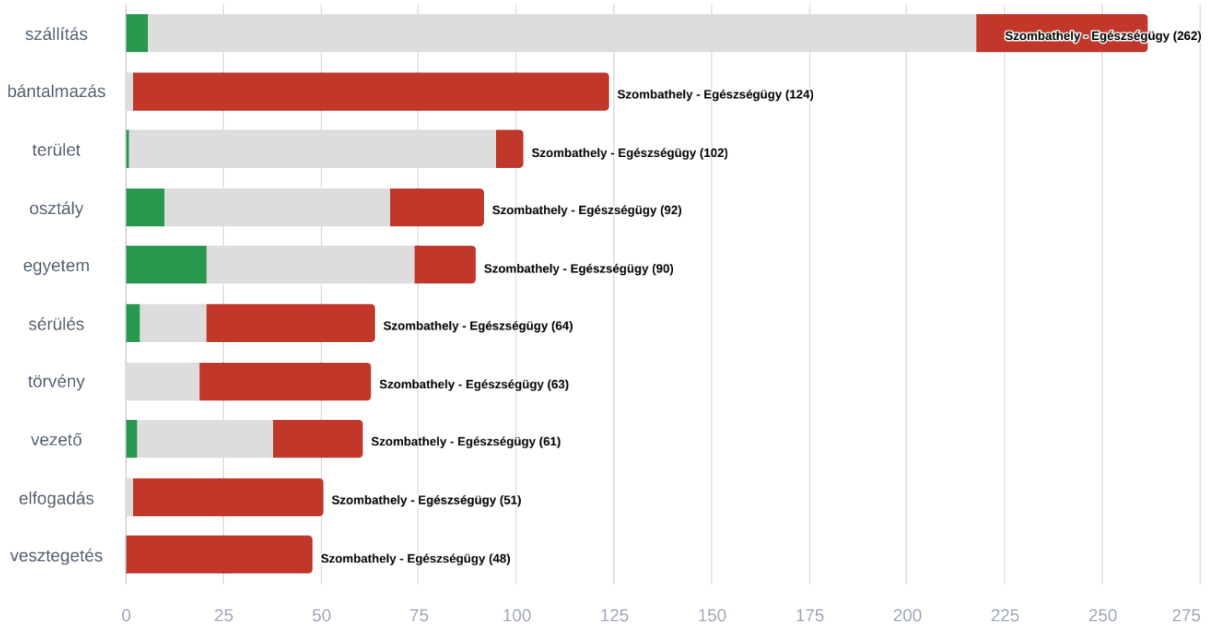

165. ábra: Kulcstémák: egészségügy

A Kulcs témák (treemap) megmutatja a leggyakrabban említett témákat. A téglalapok mérete az egyes témák megemlítésének mennyisége alapján változik.

A Szombathely találatokban 28% volt a negatív és csak 10,7% a pozitív tartalmak aránya – de ez nem meglepő módon igazodik az ágazat esetében már hosszú évek óta kialakult közbeszédet meghatározó „válságérzethez". A Vas Vármegyei Markusovszky Egyetemi Oktatókórházban ellátott áldozatok (súlyosan bántalmazott csecsemő, közúti balesetek részesei) történetei és az extrém kánikula miatt megnőtt esetszám mellett az oltásellenes szülők által beperelt orvosokról szóló tartalmak okoztak magasabb hozzászólás mennyiségeket. Volt hír, amit hálapénzt elfogadó főorvos ellen indult eljárás, túlzott bürokrácia miatt elakadt, kórháznak szánt adomány, látogatási tilalom, negatív tapasztalat kórházi nőgyógyászati ellátás során, iskolai bántalmazási ügy (Blikk: Első osztályos kislányt fojtogattak és rugdostak az osztálytársai a szombathelyi iskolában) hírei országos elérésű portálokon is megjelentek. Az online közösségi médiás fórumokon, ahol a legtöbb személyes vélemény és történet olvasható, többségében a szombathelyi szülészettel és gyermekágyas osztállyal kapcsolatos hozzászólások jelentek meg, utóbbi a fórumozók szerint nem bababarát (nem valósul meg az anya és az újszülött folyamatos együttléte), előbbin pedig sok kritika

érte az orvosokat – mivel a kórház állami fenntartásban van (Országos Kórházi Főigazgatóság), így erre sincs az Önkormányzatnak még csak közvetett hatása sem. A Vasútegészségügyi Nonprofit Közhasznú Kft. Szombathelyen működtetett egészségügyi járóbeteg szakrendelője („MÁV-rendelő")[112] pályaalkalmassági vizsgálatok miatt szerepelt, amit alapvetően korrektnek minősítették – ez is független a várostól, nincs semmiféle fenntartói kapcsolódás. A helyi gyógyszerköltségekről szóló publikus említéseket nem találtunk, inkább csak általános negatív véleményeket, ami szintén igazodik az országos viszonyokkal való elégedetlenséghez.

Közbiztonság a városban

A közbiztonságról szóló említések Szombathely – mint keresőkifejezés - online találatokban főleg bűncselekmény és szabálysértés jellegű hírekből álltak, a tartalmak harmada (34%) negatív volt emiatt, és mindössze 5,5% pozitív.

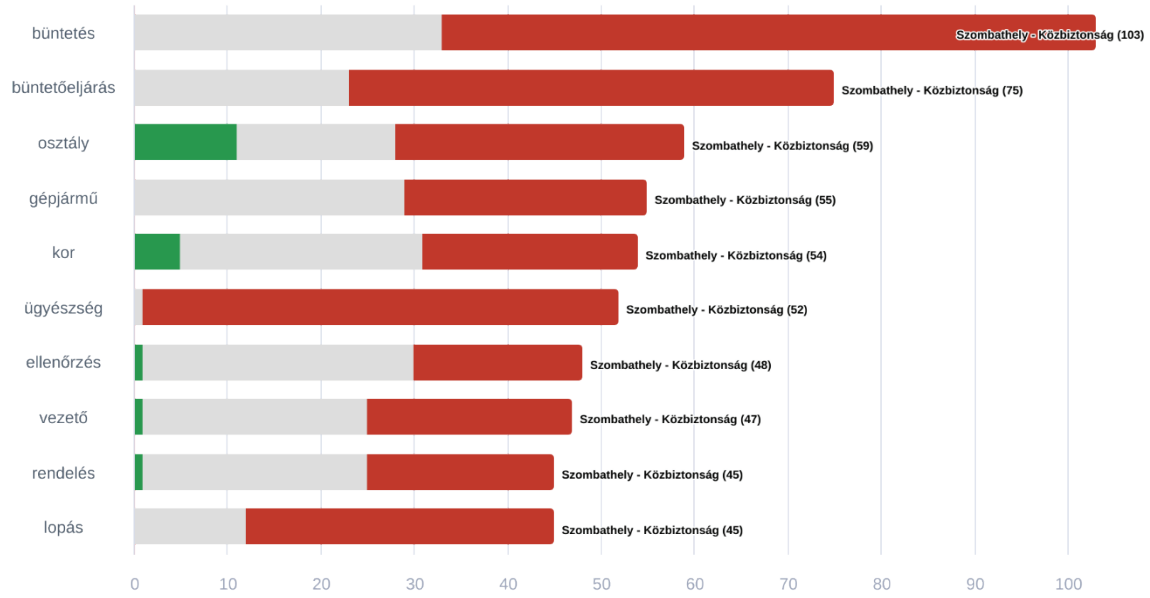

166. ábra: Kulcstémák: közbiztonság

A kulcstémák (treemap) megmutatja a leggyakrabban említett témákat. A téglalapok mérete az egyes témák megemlítésének mennyisége alapján változik.

Kiemelkedő említésszámokat eredményeztek a következő ügyek: Szombathelyen a TEK fogta el azokat, akik kétszer is ugyanazt a nőt rabolták ki (januárban), ékszerrablás egy lakásbetörésnél a városban (február), motoros üldözés (május), rendszám nélküli Mercedes parkol hetek

[112] https://www.vasuteu.hu/vasuteu/tarsadalombiztositasi_ellatas_szolgaltatasok_szakrendelesek_szombathely

óta a járdán a Szelestey utcában (június), Újperinten új járda épülhet (június), garázdaság és gyermekpornográfia miatt felfüggesztett börtönbüntetését töltő fiatal szökött meg a városból (október), háztetőről lezuhant férfi életét mentették meg a rendőrök (október), sikeres drogfogás (október), eltűnt szombathelyi fiú keresése a rendőrök által (november).

A rendőrség munkáját a közlekedésről szóló tartalmak kommentjeiben kritizálták többször – napközben bírságolnak minden apróságért, de komolyabb problémákkal (pl. illegális utcai versenyek, „balhés" családok) nem foglalkoznak megfelelően. A különböző online tartalmak (hírek, közösségi média) szerint az Óperint utca és környéke a leginkább problémás. A romló közbiztonsági statisztikákról a Nyugat.hu portál is közölt cikkeket. Az év során több alkalommal is jelentek meg cikkek – országos elérésű oldalakon is – gyermekek sérelmére elkövetett, gyakran hangzatos online cikkeket eredményező esetekről: *„Alsó tagozatos gyermekeket támadott meg hétfő*n délelőtt egy csapat fiatalkorú Szombathelyen" (vaol.hu, március), *„Fojtogatták és rugdosták az elsős kislányt az iskolában az osztálytársai, de a rendőröknek senki sem szólt a rendszeres bántalmazásokról"* (szeretlekmagyarorszag.hu, június) *„Szombathelyi* téboly: kolduló gyerekbanda miatt aggódnak a szülők" (ripost.hu, augusztus).

A szombathelyi social listening kutatás fontosabb tanulságai

A város ügyeivel foglalkozó online sajtó és a közösségi oldalak hangvétele (WOI – véleményindex) között kimutatható differencia: a várost, illetve a városi önkormányzatot érintő internetes tartalmak közül a közösségi oldalakon végzett social listening kutatás (gyűjtés, szűrés, értékelés) láthatóan pozitívabb megítélést mutatnak, mint az online sajtó (ebben országos és regionális-lokális portálok) esetében. Az online sajtó esetében – habár a kutatásnak nem célja a tulajdonosi és az esetleges politikai háttér-összefonódások vizsgálata és feltérképezése -, mégis magyarázó erejű lehet, különösen a regionális-lokális online hírportálok esetében a tulajdonosi háttér összetétele.[113]

A közösségi oldalakon összességében egyértelműen pozitívabb az emberek (posztok, kommentek reakciók) véleménye Szombathely és az Önkormányzat kapcsán, mint azt az online sajtónál láthatjuk. Ez bizonyos mértékben magyarázza a legutóbbi önkormányzati választási eredményeket – a 2019 óta a várost irányító polgármester és az Éljen Szombathely! Egyesület képviselőjelöltjeinek sikerét is.

A szombathelyi social listening kutatás több szempontból visszaigazolta a média és nyilvános-

[113] Talán ez is az oka bizonyos online hírportáloknak a város és az Önkormányzat ügyeivel való tudósítás és a kapcsolódó vélemények jellegének.

ság általános bulvárosodásának a jelenségét, így azt is, hogy sokszor dominálnak a kifejezetten bulvár típusú ügyek, hírek, ahol az átlagosnál erősebb a stílus és megfogalmazás, valamint nyelvhasználat legyenek azok online sajtócikkek vagy közösségi médiás posztok, kommentek, reakciók – erre jó példa volt Szombathelyen 2024-ben a bokszedző és az edzésen megvert fiatal ügye. Ugyanakkor már egy ilyen típusú ügyek jellege (van-e bármely közvetett vagy közvetlen köze a városhoz és az Önkormányzathoz) valamint az online nyilvánosságban keltett hullámok erejének függvénye, hogy érdemes-e külön reflektálni ezekre.

Fontos kutatási tanulság a helyi sportélet híreinek kiemelt pozíciója az online médianyilvánosságban – itt leginkább a város életében meghatározó és népszerű két csapatsport a labdarúgás és kosárlabda, valamint a két országosan ismert klub a Szombathelyi Haladás és az elmúlt években Magyarországon sikert sikerre halmozó Falco-Vulcano Energia KC-vel kapcsolatos online tartalmak.[114] A helyi sportélet nagyon fontos lokális identitásképző- és erősítő tényező, amit a városvezetés is láthatóan fontosnak tart és elkötelezett ebbe az irányban – ezt nem is kérdőjelezték meg az emberek a közösségi oldalakon.

Az elmúlt év pozitív önkormányzati kezdeményezésű szociális programjai, mint a nyugdíjasok és járadékosok egyszeri tízezer forintos támogatása, a 16 éven aluliak ingyenes közösségi közlekedésének biztosítása, a CO-érzékelők ingyenes cseréje az önkormányzati bérlakásokban vagy a LED-csereprogram a közösségi oldalakon egyértelműen az emberek pozitív véleményével, támogatásával találkozott. Már korábban ejtettünk szót arról, hogy az online sajtóhoz képest egyértelműen pozitívabb közösségi médiás megítélést, társadalmi visszacsatolást mutatnak a kutatás eredményei. Ezért javasolt a jövőben még inkább kiterjeszteni az Önkormányzatnak a lakosság irányába a közvetlen közösségi médiás kommunikációs kezdeményezéseket: a meglévő jelenlét erősítése, kiterjesztése (akár további tematikus Facebook, Instagram csoportok létrehozásával; a TikTok felértékelése kommunikációs kampányokban; egyéb platformok); a különböző részvételiségi programok és civil kapcsolatok kiterjedt propagálása a közösségi oldalakon közösség.

Ami a vizsgált tíz konkrét szociális vonatkozású kontextust (városi tömegközlekedés; egészségügy; gyermekek, fiatalok stb.) érinti nem találtunk kiemelkedően extrém módon pozitív vagy negatív megítélést – pl. a hajléktalanokat érintő kutatások általában negatívabb társadalmi visszhangot szoktak mutatni a többségi társadalom részéről -, ami jelzi, hogy a várost érintő online médianyilvánosságban (különösen a közösségi oldalakon) nem beszélhetünk a mélyben lappangó, társadalmi-szociális konfliktusokról. Ebben a tekintetben a social listening kutatás eredményei korrelálnak a szociális térkép többi részkutatásaival (1000 fős telefonos reprezentatív kutatás; véleményládás felmérés; civil prominenskutatás).

[114] Érthető módon a Falco jelent meg sokkal inkább pozitív véleménykörnyezetben, a Szombathelyi Haladás kapcsán az anyagi nehézségek és az abból fakadó egyéb ügyek (licence-engedély megtagadása) már egy negatívabb értelmezési és véleménykörnyezetet eredményeztek.

A város és azon belül az Önkormányzatot érintő ügyek meghatározó közösségi médiás platformja még mindig a Facebook, ugyanakkor hosszabb távon érdemes arra építeni, hogy a fiatalabb korosztályok (Z és alfa generációk) figyelme és közösségi médiafogyasztása egyre inkább áttevődik az Instagramra, de különösen a TikTok-ra. Az online önkormányzati kommunikáció a jövő sikeres intézményi kommunikációjának, kapcsolattartásának fontos eszköze lévén egyre többen tájékozódnak a közügyekről, a köz dolgairól az online nyilvánosságban, különösen a közösségi oldalakon.[115]

[115] Nem véletlen, hogy gyakorlatilag minden online sajtótermék, hírportál külön közösségi médiás (Facebook, instagram stb.) oldalakat üzemeltet a cikkek linkelésének céljából.

Említések szemlézése

Szombathelyi Televízió
2024. december 17. ·
A Szompark és a Prenor Kft. társadalmi felelősségvállalás jegyében tett felajánlásának is köszönhetően.

SAVARIAFORUM.HU
Megszépültek a Zanati úti hajléktalanszálló kertjei
A Szompark és a Prenor Kft. társadalmi felelősségvállalás jegyében tett felajánlásának is köszönhe...

24 3 hozzászólás 2 megosztás

NYUGAT.HU
Vagy a termálfürdő vagy a szauna van nyitva a szombathelyi uszodában
Miért nem lehet szaunázni nyáron szombathelyi uszodában? Utánajártunk.

39 23 hozzászólás 3 megosztá

Tetszik Hozzászólás Megosztás

A legrelevánsabbak

Lelkes rajongó
Molnár István
A csövesek meg éjjel ingyen wellnessfürcsiznek a kerítésen beugrálva.....rucit is kimossák....ezért nem megyünk. A tófürdő is tiszta rezervátum..🤣😊🙈
23 hete Tetszik Válasz 6

Nyugat.hu
2024. szeptember 28. ·
Legalábbis alig érkezik hozzájuk bejelentés.

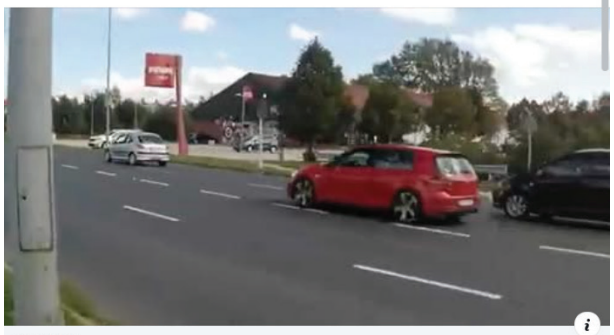

NYUGAT.HU
A rendőrség szerint kevés az illegális utcai verseny és a túl hangos jármű Szombathelyen

87 79 hozzászólás 1 megosztás

Mit lehet csinálni Szombathelyen? (12523454. kérdés)

0 ● Szombathely Fórum anonim 2024. 01. 03. 20:48 HU 5
https://www.gyakorikerdesek.hu/emberek__lakohely-szomszedok__12523454-mit-lehet-csinalni-s...

Venni egy vonatjegyet Pestre

NYUGAT.HU
Nyílt levelet írt a hajléktalanellátó központ vezetője a szombathelyi Éhen Gyula tér állapotait bemutató cikkeink miatt

37 16 hozzászólás 8 megosztás

Tetszik Hozzászólás Megosztás

A legrelevánsabbak

Lelkes rajongó
Erika Mária Szabó
Hajléktalan, szerencsétlen, utcán tengődő? Talán a " nagy hamiskeresztény " gyülöletkormány legnagyobb büne. Csakis az övék.
25 hete Tetszik Válasz 5

Ilona Agoston
Mikor csoportba verődve 40-50 éves hajléktalanok pl a parkoló órák környékén,agresszívak,"
papírpénzt akarnak,diákokat is lehúznak,na..az màr biztonsàgot veszélyeztető kérdés!
A hajléktalan szálló vezetője írt egy "megsértődött" levelet.
Megértem,hogy végtelenül nehéz a munkàjuk,a helyzetük.
De az újságíró semmi rosszat nem akart,egyszerűen felhívta a figyelmet a problémàra.
Ez a dolga,és nem az uborkaszezon miatt.
Sajnos,Magyarországon a szociàlis hàló nulla.
A hajléktalanok kriminalizàlva lettek a segítség helyett.
Mindenkit felhàborít,-joggal-!
ha nyíltan végzik a szükségleteiket.
Ez közegészségügyi gond,méltatlan,megalàzó mindenki szàmàra!
De felteszem a kérdést.
Hova menjenek?!
Hány nyilvànos wc van Szombathelyen pl?!
Valami megoldàst tényleg ki kellene màr talàlni az illetékeseknek!
25 hete Tetszik Válasz 2

Nyugat.hu
2024. július 12. ·
A látszat csalt, sokan azt hitték, hogy a gépjármű a kijelölt gyalogátkelőhelyen ütött el valakit.

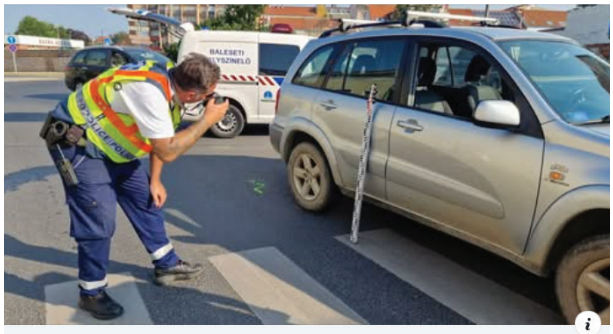

NYUGAT.HU
Két kerékpáros között hajtott volna ki a körforgalomból egy autós - a kocsi oldalának ütközött a második

87 29 hozzászólás

Kórházi adományt akasztott meg a túlzott bürokrácia

2024. december 30. 05:25 Nyomtatás

Egy férfi adakozni akart a szombathelyi Markusovszky kórház egyik osztályának, de a lehetetlen feltételek miatt végül visszalépett, írja a *Nyugat.hu*.

Címlap / Aktuális / Belföld / Egy első osztályos kislányt fojtogattak és rugdostak az osztálytárs

Újabb iskolai kegyetlenség: első osztályos kislányt fojtogattak és rugdostak az osztálytársai a szombathelyi iskolában

2024. jún. 17. 16:57

Méri Rita
Newsroom újságíró

Dél-dunántúli közlekedés - Index Fórum

Szombathely | Fórum | trizs77 | 2024. 10. 16. 21:15 | HU | 4

-2 http://forum.index.hu/Article/showArticle?t=9193673

forgalom | Szombathely

Flottaszín Erre van egy itt OFF történetem. **2022-ban szombathely városa lecserélte helyi/városi forgalomban a Volánt a Blaguss nevű cégre.** Ok. **a Blaguss új buszokat hozott és az eredeti kiírásban alul világoskékek lettek volna mert Szombathelynek már több mint egy évtizede alul világoskék helyi buszai voltak, és a város zászlaja** (címere is) világoskék. Ok. A buszok megérkezése előtt 2-3 hónappal a városi közgyűlésben felállt egy nevesincs ifjú képviselő és azt a javaslatot tette, **hogy Szombathely városának ezentúl ne legyen busz színe**, flotta színe hanem a buszok oldalát adják ki reklám felületnek. Megszavazták. így lett. **2023-ban Szombathely városa 435 millió forintot szedett be a buszközlekedésből.** Ebből az utasok 282 milliót fizettek =65% a többi más jogcímen jött. De 6 millió forint = 1,4% tényleg a buszok reklámjából folyt be. 1,4% Közben máshol, más jogcímen ennek az évi 6 milliónak sokszorosát költi el Szombathely városa, város imázs javításra, a városi brand építésére. Amikor a városi imázs vagy városi brand kiépítését tanították az iskolában ez a magasröptű ifjú biztos épp náthás volt és hiányzott. 1,4%-ért.....:-(((ON

Közös iskolapadban diákok és fogyatékkal élő felnőttek

Forrás: Nyugat.hu • Szerző: Pusztai Krisztina • Fotó: Mészáros D. Zsolt

A szombathelyi Reményik Sándor Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola diákjai együtt tanulnak a Szombathelyi Evangélikus Diakóniai Központ fogyatékkal élő lakóival. A Nyugat.hu riportja.

Maruzsa Zoltán bejelentette, a szombathelyi önkormányzat 184 millió forintot nem osztott ki az óvodapedagógusok bérére

Politikai pedofília Szombathelyen – Óvodásokon keresztül gyűjtene ellenzéki szavazókat a baloldal

vaol.hu
2024. szeptember 16. ·

Egyes szülők ügyvédi támogatással perelnek szombathelyi orvosokat #oltásellenesség #per

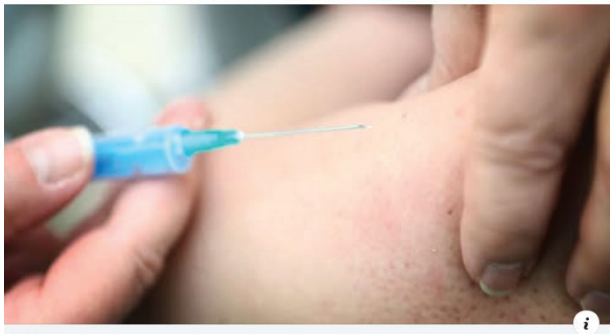

VAOL.HU

VAOL - Oltásellenes szülők perelnek: szombathelyi orvosok a célkeresztben

Szombathelyi orvosok a célkeresztben

35 50 hozzászólás 7 megosztás

Nyugat.hu
2024. augusztus 31. ·

Olvasónk a Markusovszky-kórház nőgyógyászatán átélt, fájdalmas és megalázó bánásmóddal kapcsolatos tapasztalatait írta meg nekünk. De hivatalos panaszt is tett, így az intézmény ki tudja vizsgálni az esetet.

NYUGAT.HU

„Üvöltöttem, hogy hagyja abba, mire közölte, nem érdekli, hogy fáj" - Egy történet a szombathelyi kórház nőgyógyászatáról

494 151 hozzászólás 116 megosztás

Hogy van ez más kórházakban? Hol van addig a baba?

Figyelt kérdés

A mi kórházunk "bababarát", tehát 24 órában együtt van, egy szobában a baba és az anyukája. (Nekem ezzel amúgy alapjáraton nincs bajom.) Szóval elsősorban olyanok írjanak, akik szintén ilyen kórházban szültek.

Tehát nálatok hol van a baba, amikor pl. elmentek enni az ebédlőbe, vagy elmentek zuhanyozni, és legfőképpen, amikor kimentek a látogatókhoz. Csak mert itt az ebédlőbe nem viheted ki a babát, de a kaját se viheted be a szobába... Amikor látogatók jönnek, akkor ugye az hosszabb idő általában, amíg nem vagy vele, olyankor be lehet tolni a csecsemősökhöz, de sok értelmét nem látom, mert ahova betolom szoba azon belül van még egy szoba, az irodájuk és ők ott ülnek rá se látnak a babára és ha sír se igazán foglalkoznak vele, ennyi erővel ugyanúgy hagyhatom a saját szobámban egyedül. Szóval ez hogy van máshol?

#baba #szülés #terhesség #kórház

nov. 23. 17:51

Szombathelyen hogyan néz ki a pálya alkalmassági urológiai vizsgálat?

Figyelt kérdés

Sziasztok! Jelentkeztem a Körmendi Rendvédelmi technikumba és csütörtökön megyek a pszichológiai és egészségügyi vizsgálatra, viszont előtte nap mennem kell urológiai vizsgálatra Szombathelyre a MÁV rendelőbe.Mennyire érintik mélyen a témát?Ha nem konkrét panasszal megyek oda, csak azért mert kötelező a suli miatt, akkor is megvizsgálnak?Azt hallottam, hogy általában csak beszélgetés van a dokival ilyenkor.Szerintetek?

2024. máj. 14. 11:37

VÉLEMÉNYLÁDÁS
LAKOSSÁGI KUTATÁS
– SZEMÉLYES ÖNKITÖLTŐS - KÉRDŐÍVES FELMÉRÉS

2025. MÁRCIUS-ÁPRILIS

A véleményládás felmérés helye a szombathelyi szociális térkép kutatásban

Az önkitöltős kérdőíves felmérés a társadalomkutatási adatfelvétel azon modellje, amely során a válaszadók maguk töltik ki a rendelkezésükre bocsátott kérdőívet és amely kérdőívek a kitöltést követően valamilyen módon „visszagyűjtésre kerülnek". E módszer alkalmazása történhet postai úton kiküldött kérdőívek segítségével vagy véleményládákkal, amely jelen esetben is történt. Az ilyen típusú önkitöltős kérdőívek használata általában olyankor kerül alkalmazásra, amikor a kérdések tartalma, jellege miatt feltételezhető, hogy őszintébben válaszolnak a megkérdezettek, ha saját maguk válaszolnak és töltik ki közvetlenül a kérdőíveket.

A szombathelyi szociális térkép kutatási koncepció tervezett része volt egy ún. véleményládás kvantitatív lakossági kérdőíves felmérés. Fontos leszögezni, hogy a véleményládás kutatás független az 1000 főre kiterjedő telefonos reprezentatív felméréstől – *melynek eredményeiről önálló fejezet szól* -, ugyanakkor koncepcionális elképzelés volt, hogy elemeiben, módszertanában, illetve céljait tekintve a különböző két kvantitatív kutatás kiegészítse egymást. Ennek célja, hogy további lakossági szubjektív percepciók, tapasztalati vélemények és jövőbeli elvárások kerüljenek felszínre, kiegészítve a szociális térkép egyéb kutatási eredményeit. A társadalomtudományi kutatásokban a lakossági vélemények megismerésének hatékony és széles körben alkalmazott eszköze a különböző kvantitatív lakossági kérdőíves felmérések készítése. A véleményládás kutatás már az előzetes kutatási ajánlatnak is részét képezte, amely bekerült a végleges kutatási megállapodásba, mint olyan személyes önkitöltős módszeren alapuló papíralapú kérdőíves felmérés, ahol a válaszadók önkéntes jelleggel és önállóan töltik ki a kérdőíveket a kifejezetten erre a célra meghatározott közösségi terekben (Önkormányzat Hivatala, Vásárcsarnok, Civil Szolgáltató Közösségi Központ stb.), illetve közintézményekben kiállított, de kívülről zárt véleményládákba bedobva, amelyeket a véleményládás kutatást lezárását követően bontunk és dolgozunk fel. A véleményládákat a kutatásban közreműködő önkormányzati munkatársak segítségével juttattuk el arra a 29 helyszínre, ahol a megfordulók (ott tartózkodók, látogatóba érkezők, a szolgáltatást igénybe vevők stb.) hozzájuthattak, majd bedobhatták a kitöltött papíralapú kérdőíveket a kihelyezett véleményládákba.

Annak érdekében, hogy növelni tudjuk a kitöltési hajlandóságot, lehetővé tettük, hogy az érdeklődők akár elektronikus úton is kitölthessék a véleményládás kérdőívet egy QR kód alkalmazásával[116] – ez az online felület a Homo Oecologicus Alapítvány saját fejlesztésű online kérdőívszerkesztő oldalán került kialakításra (www.hoeckutatas.hu). Fontos jelezni, hogy végül 14-en töltötték ki online módon a véleményládás kérdőívet az adatfelvételi időszakban, és mivel ez

[116] Ez a QR kód egy rövid tájékoztató szöveggel felkerült a kihelyezett véleményládák oldalára.

a teljes mintához képest elhanyagolható (2%) volt, így ezeket nem külön-külön, hanem együtt dolgoztuk fel a papíralapon beérkezett kérdőívekkel együtt.

Jelen fejezetben a véleményládás kérdőíves felmérés összefoglalása, szintetizálása olvasható. Ugyanakkor a két kvantitatív kutatás (1000 fős telefonos reprezentatív és a véleményládás papíralapú) közötti fontosabb összefüggések, trendszerű különbözőségek és hasonlóságok a kutatási zárótanulmány végén található összegző fejezetbe kerülnek kifejtésre.

A véleményládás kérdőíves felmérés módszertani paraméterei

A 2025. február 24. – március 28. időszakban[117] lezajlott véleményládás kutatás számára az alapsokaságot a Szombathelyen életvitelszerűen élők jelentették – a kérdőív 7. kérdése így szólt: *Ön jelenleg Szombathelyen él?* amelyre három válaszlehetőséget kínáltunk:

- *Igen, a városban élek és a lakcímkártyámon szombathelyi cím szerepel;*
- *Igen, a városban élek, de a lakcímkártyámon nem szombathelyi cím szerepel;*
- *Nem élek a városban és a lakcímkártyámon sem szombathelyi cím szerepel.*

Az első két válaszlehetőséget választotta a kérdőívet kitöltők túlnyomó többsége – *a konkrét megoszlásról lásd később* -, végül kutatói döntés született, hogy mintegy két tucat olyan kitöltött kérdőívet, amelyeknél a *„Nem élek a városban és a lakcímkártyámon sem szombathelyi cím szerepel”* lehetőséget jelölték meg a kitöltők, azokat nem tekintettük a kutatási minta részének, így nem dolgoztuk fel ezeket a kérdőíveket – mivel azon személyek, akiknek a lakcímkártyáján nem szombathelyi cím szerepel, valamint nem is élnek a városban, azok érintkezése és jogosultsága a városi közszolgáltatások rendszerére nézve sokkal esetlegesebb és szűkebb (pl. városi buszok igénybevétele vagy könyvtári, múzeumi szolgáltatások). További fontos előzetes módszertani döntés volt, hogy mindazon kitöltött kérdőívet, ahol a kitöltés elérte a kérdések minimum felét (50%), azokat érvényesnek tekintettük, feldolgoztuk, így részévé váltak a kutatási mintának. Ebből következik, hogy mindazon félbehagyott vagy hiányosan kitöltött kérdőív, ahol a kérdések többsége nem lett kitöltve, azokat nem tekintettük a kutatási minta részének, így azokat kivettük. Fontos megjegyezni, hogy mivel önkitöltős, papíralapú kérdőíves felmérésről van szó, így természetesen nem lehetett garantálni, hogy kizárólag teljesen kitöltött kérdőívek keletkeznek.[118] Így született meg végeredményben egy 630 db kitöltött érvényes kérdőívből álló kutatási minta – ez került feldolgozásra.

[117] Ebben az időszakban voltak elérhetők a 29 helyszínen kihelyezett kérdőívek és a véleményládák.

[118] Telefonos vagy online adatfelvételnél már ez garantálható – pl. a telefonos kérdezőbiztos nem megy tovább a kérdésekkel, online kérdőív esetén a rendszer nem enged továbbmenni a kérdőíven megválaszolatlan kérdés esetében.

Tisztázni érdemes még a véleményládás felmérés kapcsán a reprezentativitás "versus illusztratívitás" kérdéskörét. Az 1000 fős telefonos kérdőíves felméréssel ellentétben a véleményládás felmérés nem reprezentatív – de eredeti célját tekintve sem volt az, mivel kifejezetten az volt a kutatási szándékunk, hogy azokat érjük el, akik megfordulnak a különböző önkormányzati intézményekben (óvodák, bölcsődék, egészségügyi alapellátási központ, FÉHE, Szolgáltató Központ), valamint a városban működő a szociális feladatellátásban résztvevő nem önkormányzati fenntartású szociális intézményekben (Szombathelyi Egyházmegyei Karitász, Szombathelyi Evangélikus Diakóniai Központ Máltai Szeretetszolgálat stb.) és egyéb közösségi tereken. Ők azok, akik jó eséllyel az átlagosnál mélyebb ismeretekkel, benyomással rendelkeznek az önkormányzati közszolgáltatásokról, illetve körükben felülprezentáltak azok a személyek, akik inkább tekinthetők rászorulóknak. Ezért amíg az 1000 fős telefonos kutatásnál a legfontosabb kritérium a város lakosságának meghatározó paraméterek (nem, életkor, iskolai végzettség) szerinti minél pontosabb leképezése, reprezentálása volt (reprezentatív jelleg), addig a véleményládás felmérés sokkal inkább a városi közszolgáltatásokat rendszeresen igénybe vevők és/vagy a város által biztosított rászorultsági alapú szociális juttatások, támogatások és szolgáltatások által érintettek körére fókuszált (erősebb igénybevétel és rászorultság). Ebből fakadóan a véleményládás felmérés egy kevésbé reprezentatív, alapvetően illusztratív, de a kijelölt kutatási alapcélok számára szintén fontos hasznossággal bírhat. A reprezentativitás „elengedése" okán a véleményládás felmérés alapjául szolgáló kutatási minta esetében ezért nem alkalmaztunk semmilyen súlyozást - bizonyos független társadalmi-demográfiai változók (így a nemi megoszlás) tekintetében látványosan torzít a minta, mivel a nők egyértelműen felülprezentálódtak a kutatás során (mintegy háromszor annyi nő töltötte ki a papíralapú kérdőíveket, mint férfi) – erre tekintettel voltunk az ún. kereszttáblás lekérdezéseknél.[119] Ugyanakkor bizonyos független társadalmi-demográfiai változók esetében a valós reprezentatív megoszláshoz közelálló kutatási minta-megoszlás született, így például az életkori kohorszok tekintetében.

A két kvantitatív kutatás alapjául szolgáló kérdőívek tartalma között természetesen akadnak átfedések, egyezőségek (pl. a kérdőíveknél szokásos társadalmi-demográfiai független változók: nem, életkor, iskolai végzettség; meghatározott függő változók, mint személyes információk, tapasztalati percepciók és jövőbeli elvárások) mégsem beszélhetünk szimpla duplikációról, mivel a véleményládás felmérésnél megjelent több olyan a szociális körülményeket, helyzetet vizsgáló kérdés, amelyek a reprezentatív telefonos kérdőívben nem szerepeltek (Pl. *Meddig tart ki a havi jövedelme?*[120] vagy *Mekkora az az előre nem látható kiadás, amit már nem tud kigazdálkodni?*[121] kérdések).

[119] Amikor két vagy annál több kérdésre érkezett válaszokat vetettünk össze – pl. a közszolgáltatások igénybevétele életkori vagy városrészi megoszlásban.

[120] Véleményládás kérdőív 22. kérdés

[121] Véleményládás kérdőív 23. kérdés

A véleményládás felmérés szociodemográfiai dimenziói

Az alábbiakban a véleményládás felmérés során kialakult 630 fő elemszámú kutatási minta bemutatása történik a meghatározóm szociodemográfiai dimenziók mentén.

A megkérdezettek neme

A véleményládás kérdőív kitöltőinek túlnyomó része – 75,4%-a – nő volt. A kutatás önkéntes alapú volt, tehát nem reprezentatív a város lakosságra nézve, ez látszik a nemek eloszlásából és a nők dominanciájából is. A női kitöltők nagyobb számát magyarázhatja, hogy a nők általában könnyebben megnyílnak kifelé, szívesebben nyilvánítanak véleményt.

A megkérdezettek kora

A kitöltők 26,8%-a tartozik a 60 évesnél idősebb korosztályba, 20,1%-a az 50-59 éves korosztályba, 23,7%-a a 40-49 éves korosztályba 21,4%-a a 30-39 éves korosztályba tartozik, míg a legkevesebben, a kitöltők 8%-a volt csupán 30 év alatti. Ez az adatsor azt mutatja, hogy a véleményládás kérdőívet az idősebb korosztályok szívesebben töltötték ki, különösen a 60 év felettiek, akik a válaszadók több, mint negyedét tették ki. Ezzel szemben a fiatalabb, 30 év alatti korosztályból jóval kevesebben töltötték ki a kérdéssort. Ezt szükséges figyelembe venni, amikor a véleményládás felmérés eredményeit vizsgáljuk, hogy az idősek az átlaghoz képest inkább felülprezentáltak.

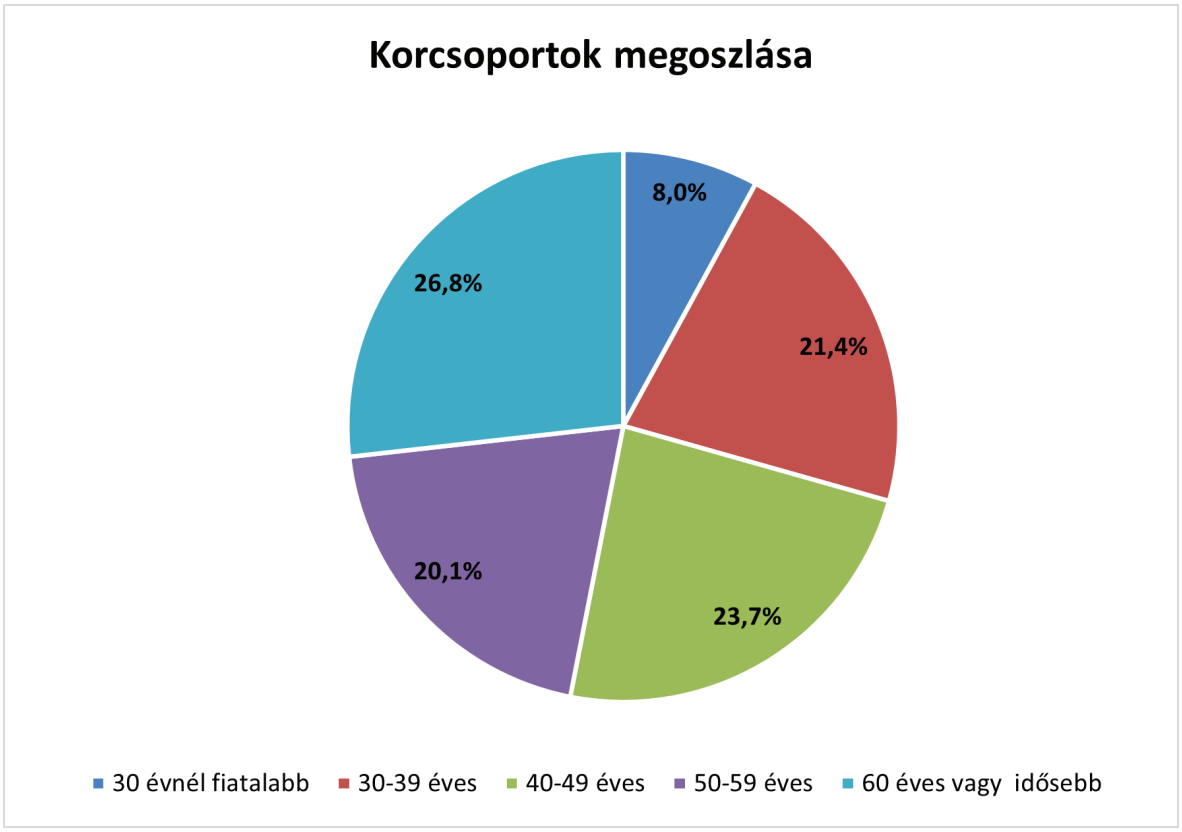

167. ábra: A kérdőívet kitöltők korcsoportok szerinti megoszlása

A megkérdezettek legmagasabb iskolai végzettsége

Az iskolai végzettség tekintetében a kutatásban résztvevők között láthatóan felülprezentáltak voltak a 2022-es KSH népszámlálás városi adataihoz képest a diplomások (32,6%) valamint alul prezentáltak a 8 általános vagy az annál alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkezők.

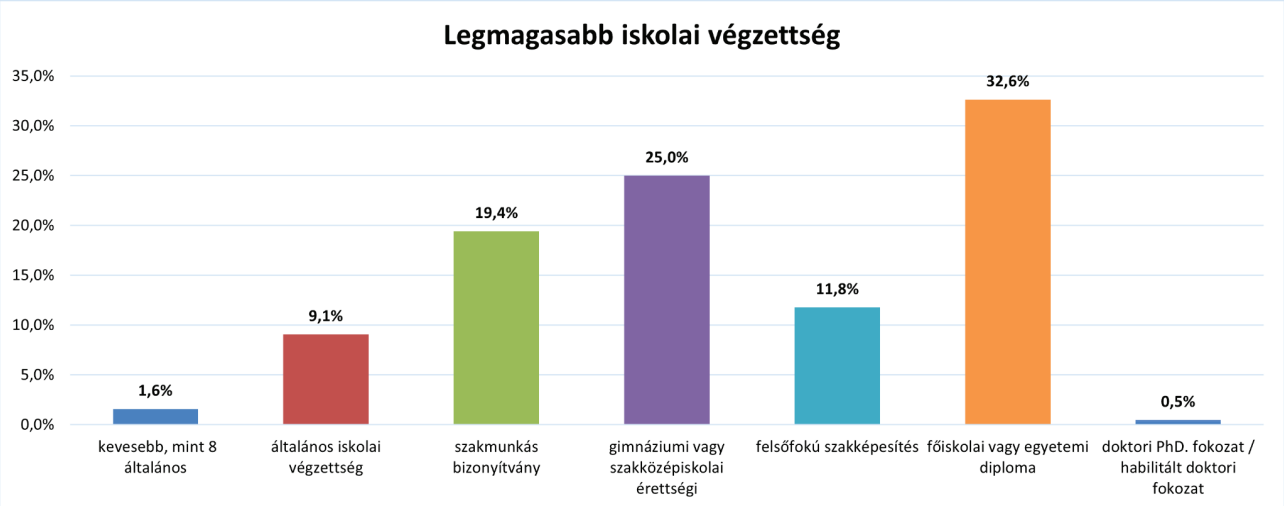

168. ábra: A kérdőívet kitöltők legmagasabb iskolai végzettsége

A megkérdezettek családi állapota

A kitöltők 43,2%-a vallotta, hogy házas, 17,5% része egyedülálló, 12,4% állította magáról, hogy özvegy, 11,9% azt, hogy nem hivatalos élettársi kapcsolatban él, és 3,5% hivatalos élettársi kapcsolatban. Ebből látszik, hogy a válaszadók túlnyomó többsége valamilyen párkapcsolati formában él.

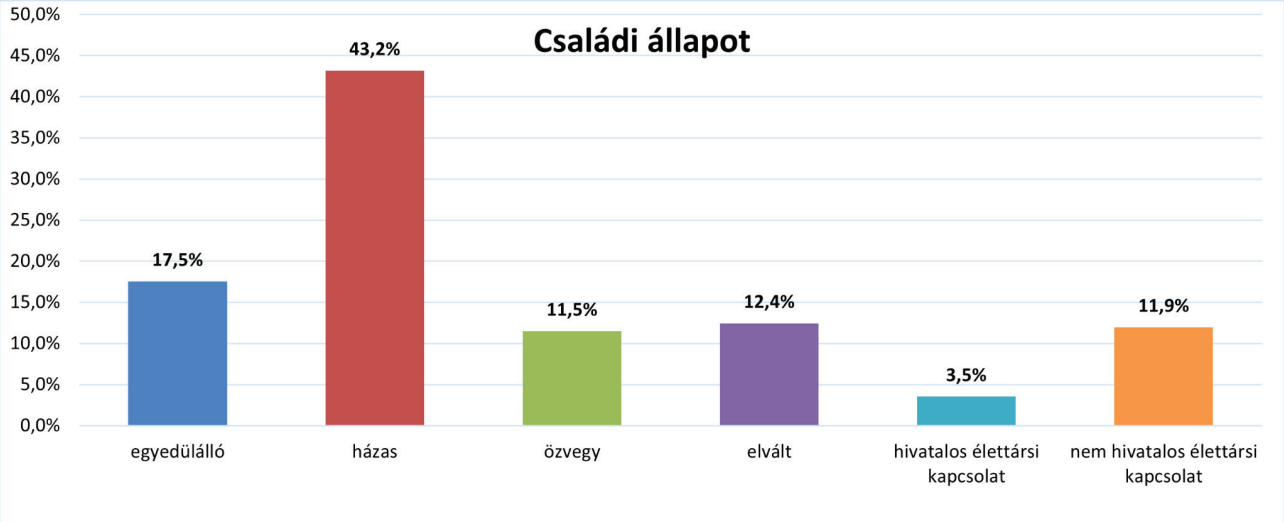

169. ábra: A kérdőívet kitöltők családi állapota

A megkérdezettek munkaerőpiaci helyzete

Az aktivitás – inaktivitás, valamint a foglalkoztatás szerinti bontásban tekintve a kitöltők mintegy fele dolgozik alkalmazotti beosztásban, a teljes kitöltőszámot tekintve 29,4% végez szellemi munkát alkalmazottként, 20,5% pedig fizikai munkát végez alkalmazottként. Ezután a válaszadók legnagyobb része – 19,4%-a – vallotta magát nyugdíjasnak. 7,5%-a a válaszadóknak közfoglalkoztatott, 6,3%-a megváltozott munkaképességű, 5,7%-a szellemi munkát végez alkalmazottként, de vezetői beosztásban, 5,2%-a CSED-en, GYED-en, vagy GYES-en van, 1,9%-a vállalkozó fizikai munkakörben, 1,6%-a vállalkozó szellemi munkakörben, 1,3%-a pedig álláskeresési járadékot kap. A kitöltők egészének 1%-át sem érte el külön számítva azok száma, akik tanulók, háztartásbeliek, regisztrált munkanélküliek, pénzbeli támogatás nélkül, foglalkoztatást helyettesítő támogatást kapnak, illetve akik hajléktalanok. Erre a kérdésre adott válaszok is egybecsengenek az iskolázottságról való kérdéssel, ugyanis azoknak a kitöltőknek az aránya volt a legmagasabb, akik szellemi munkát végeznek alkalmazottként.

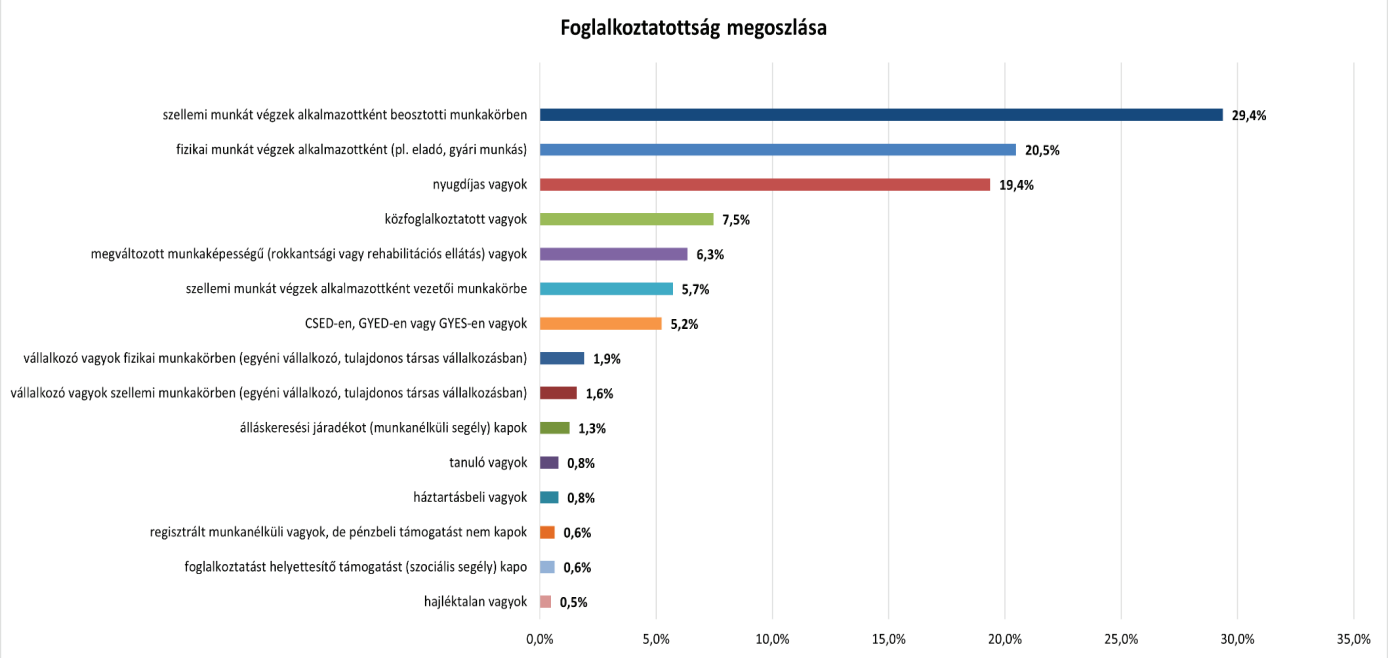

170. ábra: A kérdőívet kitöltők foglalkoztatottság szerinti megoszlása

A megkérdezettek lakhelye

A kitöltők jelentős része, 94,8%-a a városban él, és a lakcímkártyáján is szombathelyi cím szerepel, míg csupán a válaszadók 5,2%-a válaszolta, hogy Szombathelyen él, de a lakcímkártyáján másik település szerepel. Kutatói konszenzus volt, hogy azok a kitöltők, akik nem élnek a városban és a lakcímkártyájuk sem szombathelyi, azokat a kérdőíveket kivettük és nem dolgoztuk fel – de az ilyen kérdőívek száma minimális volt, alig haladta meg a tucatnyit.

171. ábra: Jelenleg Szombathelyen él?

A megkérdezettek városon belüli lakóhelye

Azon válaszadók közül, akiknek a bejelentett lakcíme is Szombathelyen van, 23,5%-uk él a Derkovits lakótelepen és környékén, 19,8%-uk a belvárosban, és 11%-uk a Joskar-Ola lakótelepen. A város többi részét egyenként kevesebb, mint 10%-nyi kitöltő jelölte meg, az Oladi lakótelepet 8,2%, Kámon és környékét 7,5%, KISZ lakótelepet 6,3% Gyöngyöshermán, Szentkirály és Gyöngyösszőlös környékét pedig pontosan 5%-a jelölte meg a válaszadóknak. Ennél is kevesebben jelölték meg az Ipartelepet (4,5%), Stromfeld lakótelepet (3,5%), Zanatot (3%), Parkerdő lakópark és környékét (2,6%), Herényt (1,9%), Újperintet (1,4%), Minerva lakóparkot (1,4%) és a Petőfi telepet (0,5%).

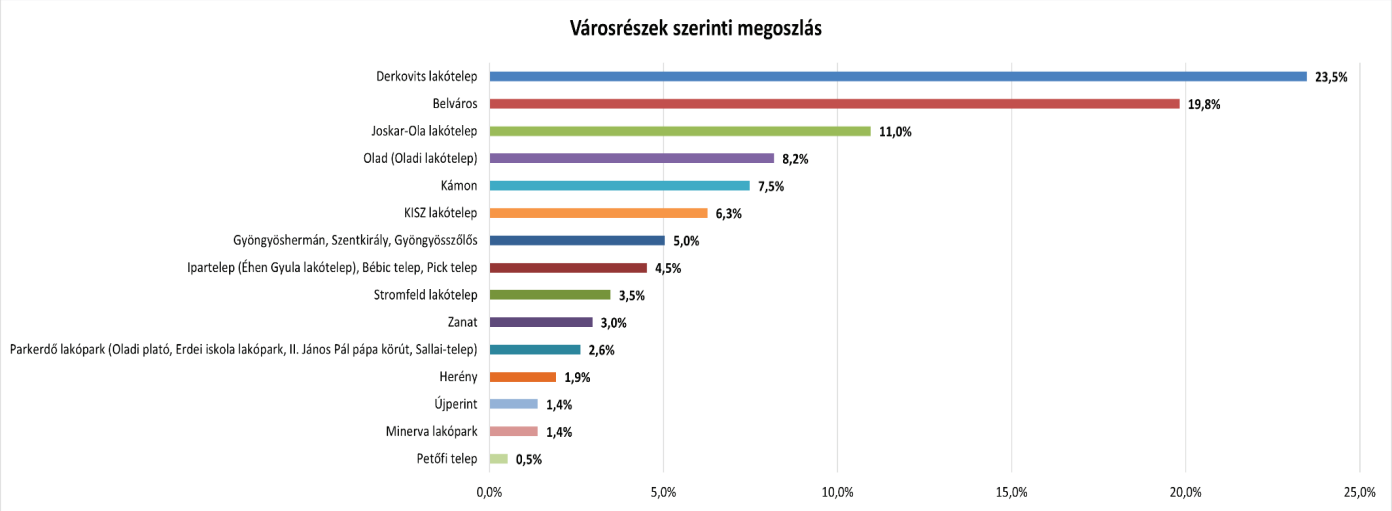

172. ábra: A kérdőívet kitöltők városrészek szerinti megoszlása

Mivel az eredeti megoszlás rendkívül differenciált volt, ezért hasonlóan a telefonons reprezentatív kutatáshoz itt is összevontuk az egyes területi egységeket ugyanazon a városrészeket 6 mesterségesen képzett városrészbe:Herény, Kámon, Minerva, Stromfeld lakótelep; Olad, Parkerdő; Derkovits lakótelep; Belváros; Ipartelep, Joskar-Ola, Zanat, Gyöngyöshermán; Petőfi telep, KISZ lakótelep, Újperint.

Lakhatás dimenzió

A lakhatás és megélhetés – csakúgy, mint a szociális térkép összes kutatási eleménél – a véleményládás felmérésnél is meghatározó volt, így a kérdőív jó pár kérdés keretében foglalkozott a témakörrel.

A megkérdezettek lakáshelyzete

A kitöltők meghatározó többsége, több mint kétharmad része azt jelölte meg, hogy saját tulajdonú lakásban él (68,9%). Közel azonos számban válaszolták, hogy önkormányzati tulajdonú bérlakásban (12%), illetve, hogy magánszemélytől bérelt bérlakásban (11,5%) élnek. A többi lehetőséget egyenként vizsgálva kevesebb, mint 3%-a választotta a kitöltőknek.

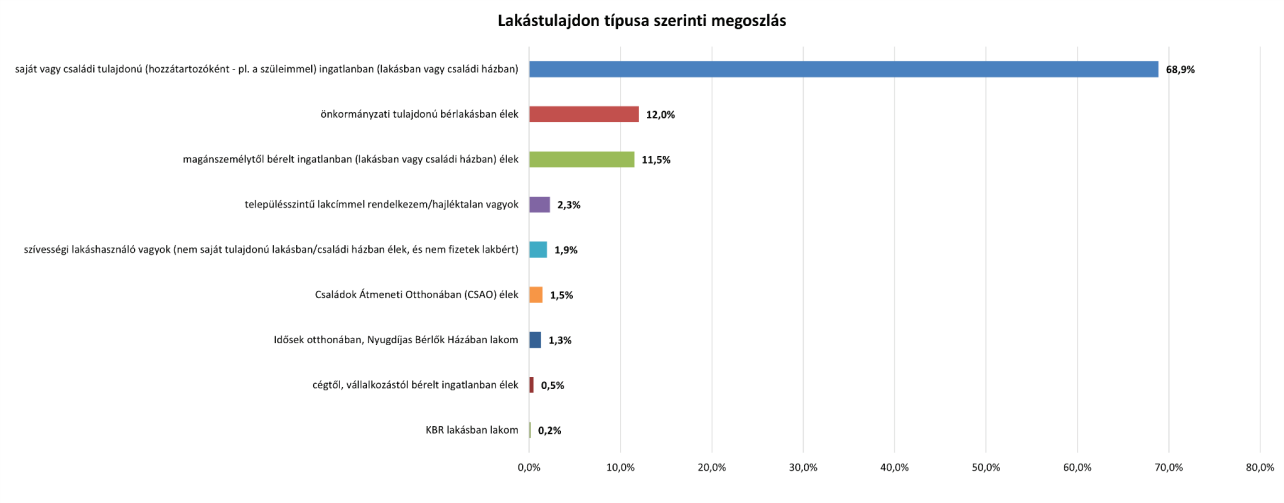

173. ábra: Lakástulajdon típusa szerinti megoszlás

A megkérdezettek háztartásméreti háttere

A kitöltők túlnyomó része, 475 fő válaszolta, hogy másokkal, míg 155 fő egyedül él. Azok közül, akik másokkal élnek együtt, 4 fő nem válaszolt arra kérdésre, hogy hány fő él a háztartásában, így összesen 471 fő töltötte ki ezt a kérdést. Legtöbben két- (132 kitöltő), három- (144 kitöltő), illetve négyfős (129 válaszoló) háztartásban élnek, csupán 48 válaszoló él ötfős, és 18 válaszoló él hat, vagy annál több fős háztartásban. A kitöltők 50,6%-a válaszolta továbbá, hogy gyermekével él, 56%-a házastársával, vagy élettársával él együtt. A kitöltők 7,3%-a él együtt szülővel, vagy nagyszülővel, 2,7%-a testvérrel, 1,7%-a más rokonnal, 1,6%-a pedig unokájával él együtt. Az adatok azt mutatják, hogy a válaszadók többsége családtagokkal vagy rokonokkal él együtt, jellemzően két-, három- vagy négyfős háztartásokban. A véleményládás felmérésben érintett háztartások többsége kisebb családi egységet alkot.

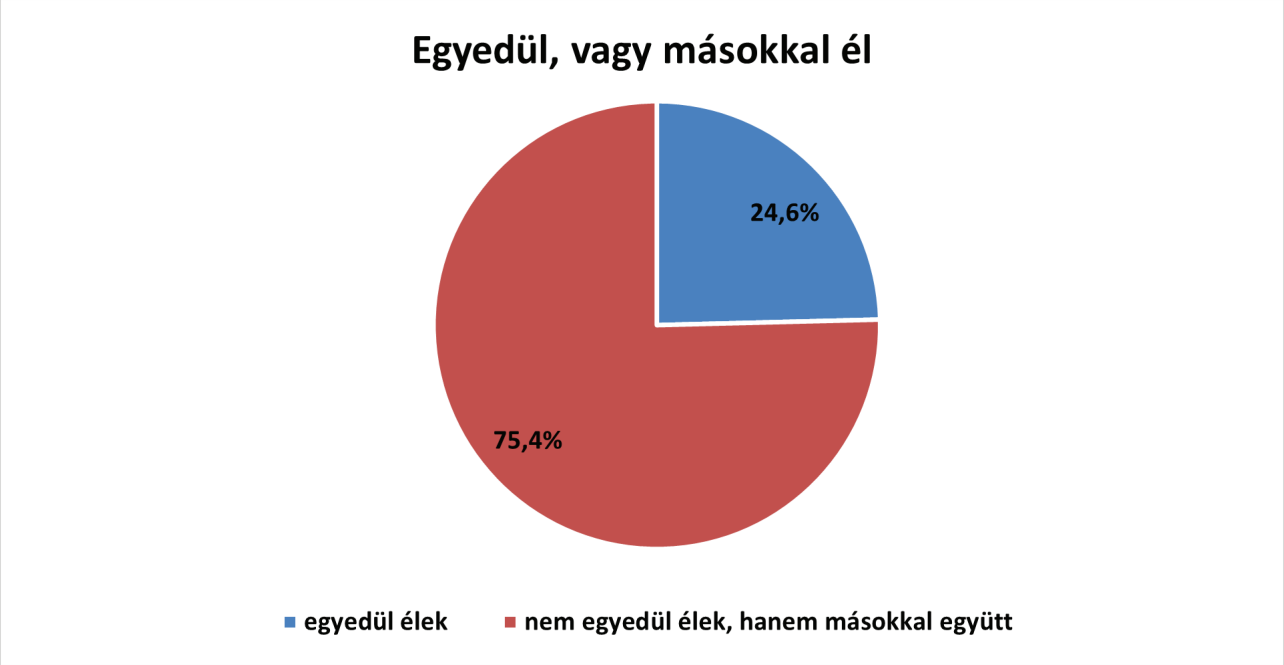

174. ábra: Egyedül, vagy másokkal él?

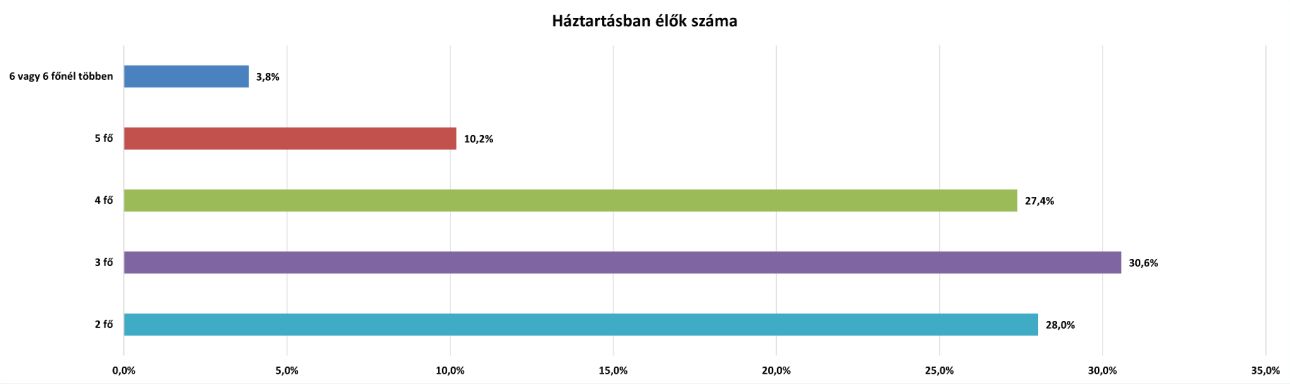

175. ábra: Háztartásban élők száma

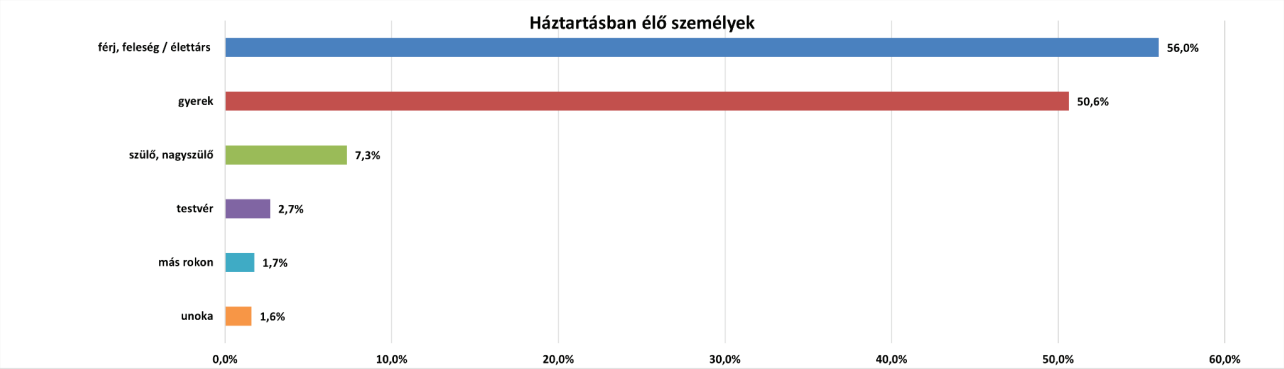

176. ábra: Háztartásban élő személyek

A megkérdezettek jövedelmi helyzete

A 630 db feldolgozott kérdőív esetében mintegy 597 fő válaszolt erre a kérdésre. A legtöbben (306 fő) azt válaszolták, hogy az egy főre jutó havi jövedelem a háztartásukban a 185.251 Ft-ot meghaladja – ez szintén rácáfolt az előzetes elvárásokra, mert éppen a legmagasabb jövedelmi sávba tartozók töltötték ki a véleményládás felmérést. A második legnépesebb csoportba azok tartoznak (153 fő), akik a 114.001 Ft és 185.250 Ft közötti jövedelemsávot jelölték meg. A válaszadók 76,9 %-a tehát ebbe a két csoportba sorolta magát. A 85.501 Ft és 114.000 Ft közötti jövedelmi sávot 69 fő, az 57. 001 Ft és 85.500 Ft közötti sávot 30 fő és a 28. 501 Ft és 57.000 Ft közötti sávot 25 fő jelölte meg. Csak 14 fő (a válaszadók 2,3%-a) jelezte azt, hogy a háztartásában az egy főre jutó havi nettó jövedelem 28. 500 Ft alatt van.

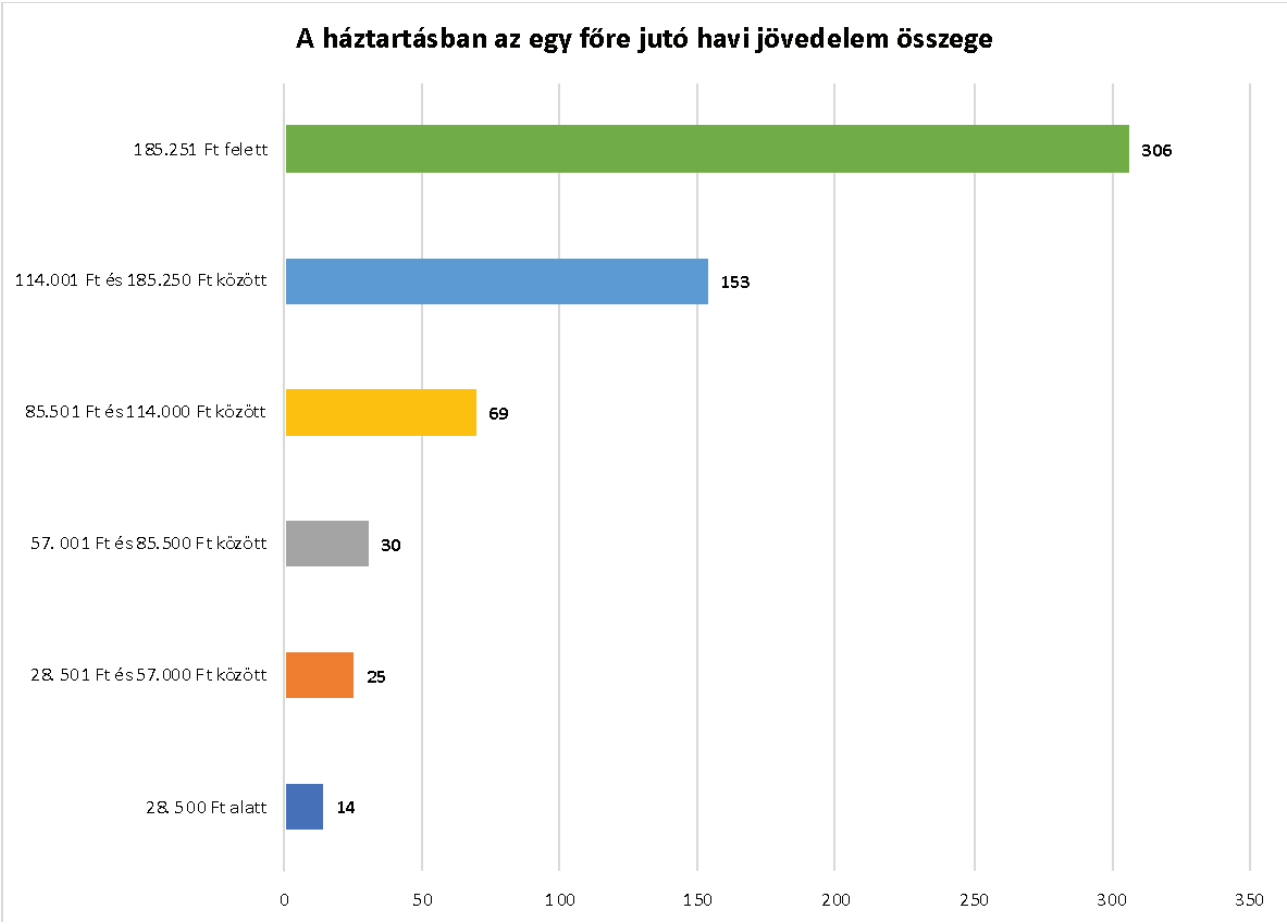

177. ábra: Az egy főre jutó havi nettó jövedelem összege a háztartásban (fő)

A megkérdezettek havi jövedelme korcsoportonként

Az egy főre jutó jövedelmet vetettük össze a korcsoportok dimenziójával. Látható, hogy a kitöltők között minden korcsoportban a legjellemzőbb válasz az volt, hogy a háztartásában az egy főre jutó jövedelem meghaladja a 185.251 Ft.-ot. Legnagyobb arányban a 30-39 éves korosztály tagjai tartoztak ebbe a csoportba (57,4%), legkevesebben pedig a 30 évnél fiatalabbak (41,7%). Érdemes azonban megjegyezni, hogy a 30 évnél fiatalabbak korcsoportjába tartoztak a kitöltők közül a legkevesebben (mindössze a kitöltők 8 %-a). Ezután a második legnagyobb arányban a 114.001,- Ft és 185.250,- Ft közötti egy főre jutó jövedelemsávot jelölték meg minden korcsoportban. 85.501,- Ft és 114.000,- Ft közötti egy főre jutó jövedelme a 60 évesnél idősebb kitöltők (13,65), illetve a 40-49 éves kitöltőknek van a legnagyobb arányban (13,1%), míg a legkisebb arányban a 30 évnél fiatalabb kitöltők (4,2%) képviseltetik magukat. 57.001,- Ft és 85.500,- Ft közötti egy főre jutó jövedelem aránya a korcsoportok előrehaladtával csökkenő tendenciát mutat, míg a 30 évnél fiatalabbak 8,3%-a tartozik ebbe a csoportba, addig a 60 évesnél idősebb kitöltőknek már csak a 3,2%-a, az összes kitöltőnek pedig -saját bevallása szerint-, 5%-a tartozik ebbe a jövedelmi sávba. 28.501,- Ft és 57.000,- Ft-os egy főre jutó jövedelme a legnagyobb

arányban szintén a 30 évnél fiatalabbaknak (10,4%) van, míg a legkisebb arányban (1,6%) a 30-39 év közöttiek tartoznak ebbe a sávba. Azoknak az aránya, akiknek a háztartásában az egy főre jutó jövedelem nem haladja meg a 28.500,- Ft-ot minden korcsoportban 3,5% alatt maradt, legnagyobb arányban (3,5%) a 50-59 éves korosztályból voltak kitöltők ebben a csoportban, legkisebb arányban (1,5%) pedig a 40-49 évesek csoportjából tartoztak ebbe a sávba.

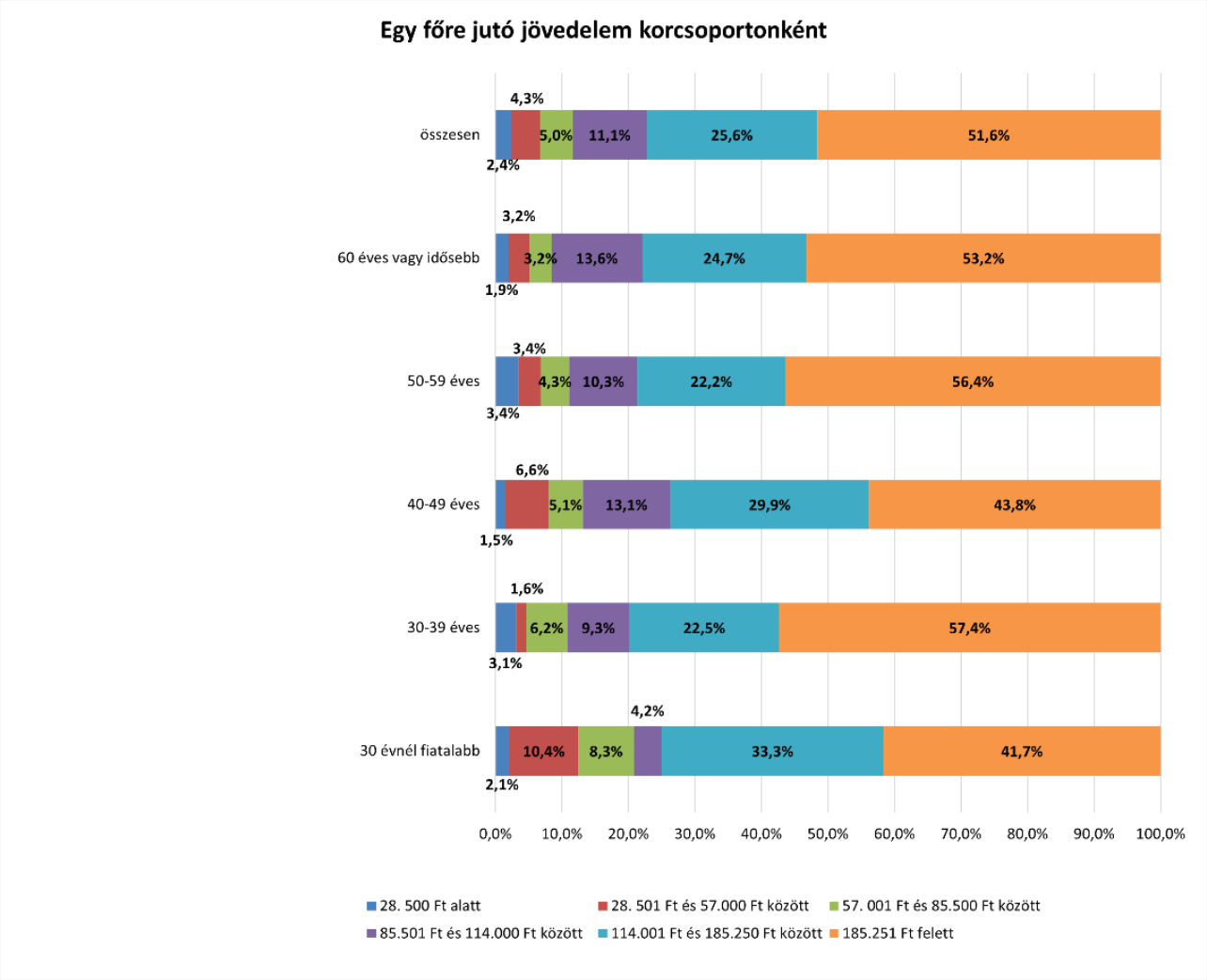

178. ábra: Egy főre jutó jövedelem korcsoportonként

A megkérdezettek havi jövedelme területi-városrészi dimenzióban

Összességében a kitöltők között azok a lakosok reprezentálták magukat a legnagyobb számban (51,8%), akiknek a háztartásában az egy főre jutó jövedelem meghaladja a 185.251 Ft.-ot. Településrészenként vizsgálva is elmondható ugyanez, bár nem minden területen éri el az 50%-ot ebbe a csoportba tartozó kitöltők aránya, például az Ipartelep, Joskar-Ola, Zanat, Gyöngyösher-mán élők közül a válaszadók 40,7%-a sorolta magát ebbe a csoportba, a Derkovits lakótelepen pedig 43,6%-a, ezzel szemben legnagyobb arányban, 66,7%-ban az Olad és Parkerdő lakópark területen élő kitöltők sorolták magukat a legmagasabb megjelölhető jövedelmi sávba. A 114.001 és

185.250 Ft közötti sávot megadók között a Belvárosban voltak a legkisebb (19,4%), illetve Herény, Kámon, Minerva lakópark, Stromfeld lakótelep (továbbiakban Herény és környéke) környékén a legnagyobb (29,9%) arányban. Azok a kitöltők, akik jövedelmi sávja bevallásuk szerint 85.501 és 114.000 Ft között van legkisebb arányban (5%) az Olad, Parkerdő lakópark környékén élnek, legnagyobb arányban (16,3%) pedig az Ipartelep, Joskar-Ola, Zanat, Gyöngyöshermán térségében. Az 57.001 és 85.500 Ft-os jövedelmi sávba esők közel azonos arányban jelennek meg a különböző településrészeken, kivéve az Oladi lakópark és Parkerdő lakópark környékét, ahol egy kitöltő sem jelölte meg ezt a válaszlehetőséget. A 28.501 és 57.000 Ft közötti sáv 7,3% (Ipartelep) és 1,7% (Oladi lakótelep, Parkerdő lakópark) mozgott, kivéve Herény és környékét, illetve Petőfi telep, KISZ, Újperint környékét, ahol egy válaszadó sem sorolta magát ebbe a sávba. A legalacsonyabb jövedelmi sávot megjelölő kitöltők három településrész között oszlanak meg, az Ipartelepen a válaszadók 4,1%-a, a Derkovits lakótelepen a válaszadók 3,8%-a és az Oladi lakótelep, Parkerdő lakópark környékén pedig a válaszadók 1,7%-a sorolta magát ebbe a jövedelmi sávba.

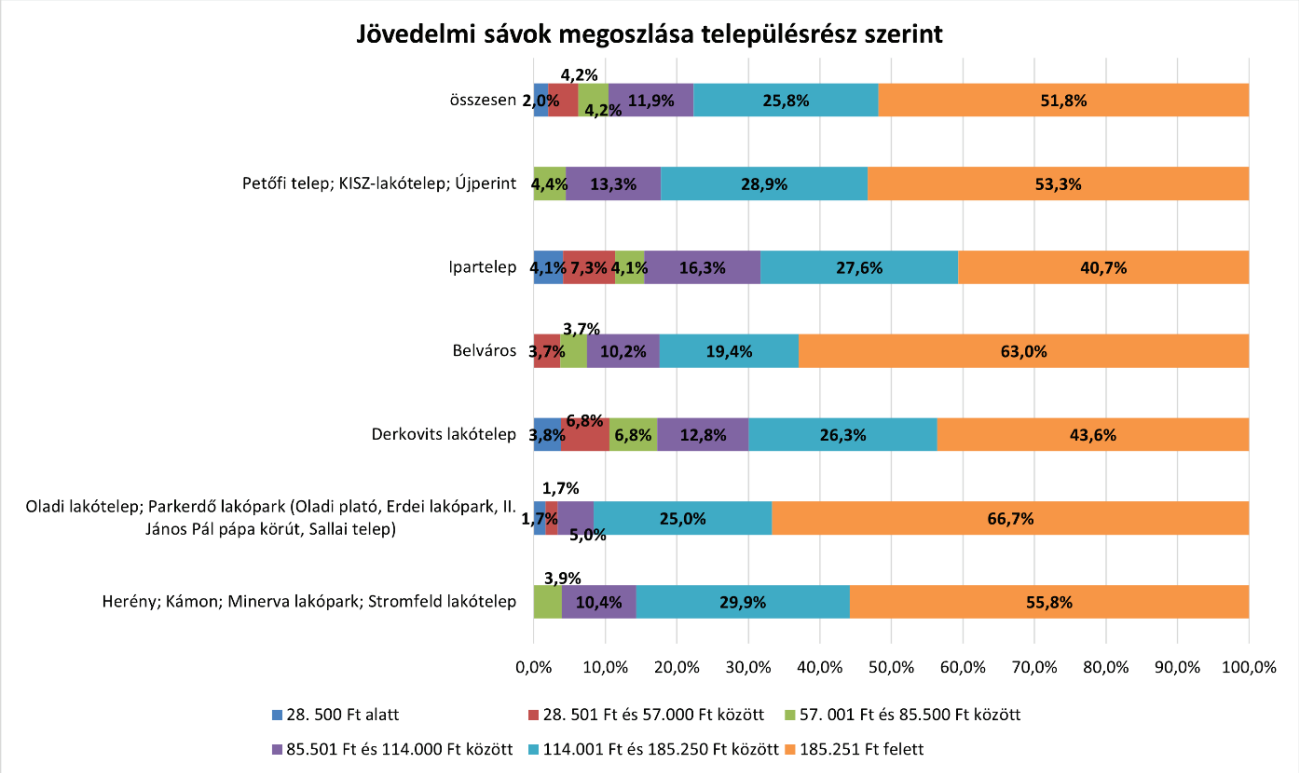

179. ábra: Egy főre jutó jövedelem településrészenként

A lakhatási költségek aránya a havi jövedelem, bevételek tükrében

A lakhatási, megélhetési költségek a havi jövedelem, bevétel mekkora részét teszik ki kérdésre a kutatási minta 95% része, mindösszesen 602 fő válaszolt. A legtöbben két kategóriát jelöltek meg: 10-25% közötti kategóriát 217 fő, a több mint 25%, de kevesebb, mint 50% kategóriát pe-

dig 235 fő. Ezt a két kategóriát – ami szerint a havi költségek alatta maradnak a bevételek 50%-nak tehát az összes válaszadó mintegy 75%-a jelölte meg. A következő meghatározó kategória a több mint 50%, de kevesebb, mint 75% volt, melyet a kérdőívet kitöltők közül 83 fő jelölt meg. A legalsó két kategóriát összesen 67 fő választotta (kevesebb, mint 10% kategória 39 fő, több mint 75% kategória 28 fő). A szociális szempontból legkritikusabb kategóriába tartozók közül a kérdésre válaszadók alig 4%-a tartozott.

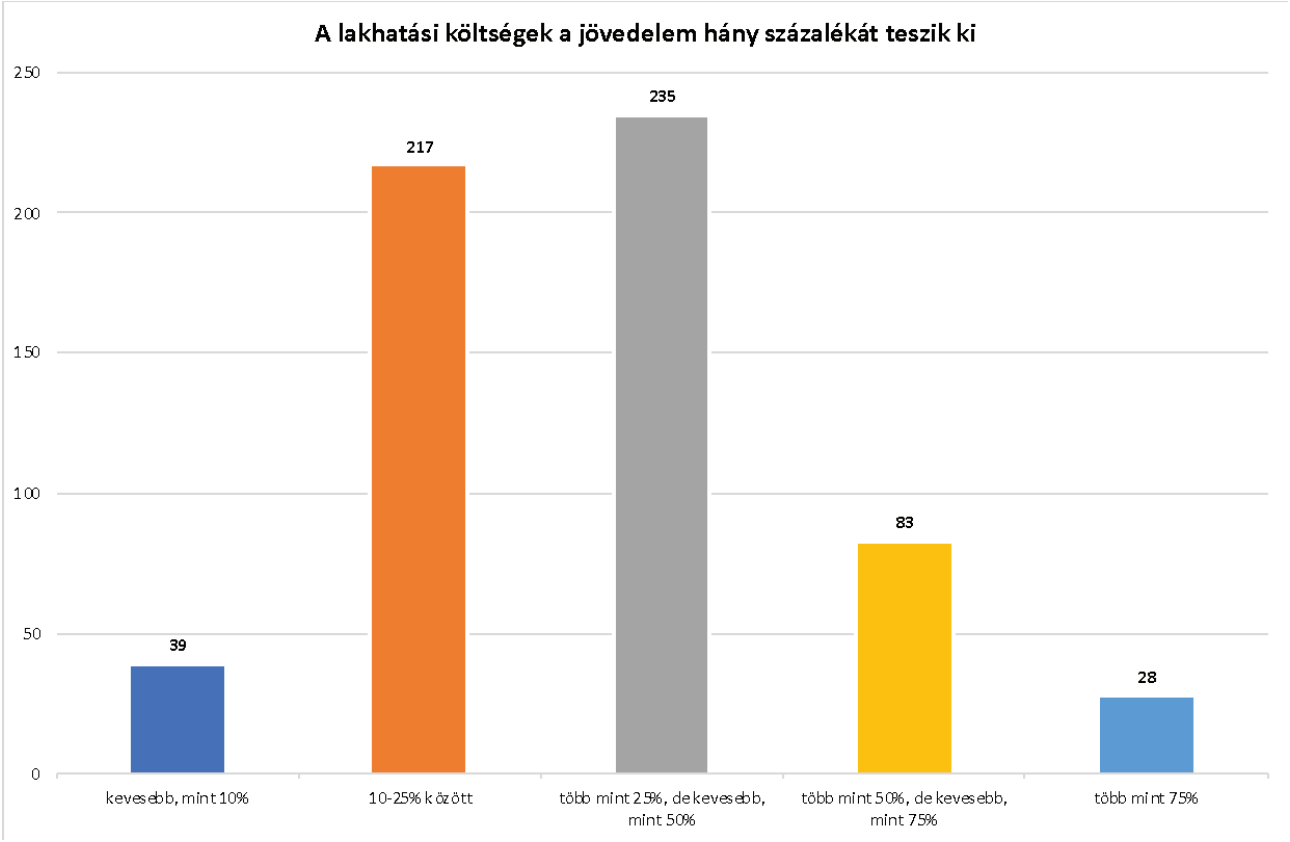

180. ábra: A lakhatási költségek a havi jövedelem hány %-át teszik ki (fő)

Lakhatási költségek aránya a havi jövedelemhez korcsoportonként

Elmondható, hogy a kitöltők közül minden korcsoport legnagyobb részét azok a kitöltők teszik ki, akiknél 10-50% között alakul a lakhatási költségek aránya a havi jövedelmükhöz képest. Ennél alacsonyabb lakhatási költség-arány a legkisebb számban a 30 évnél fiatalabb korosztályba tartozó kitöltőknél jellemző a legkisebb százalékban (2,1%), míg a 30-39 évesek között a legnagyobb százalékban (10,9%). Hasonló tendencia tapasztalható azok esetében is, akiknek a lakhatási költségei a fizetésük több, mint 75 %-át teszik ki, ugyanis legnagyobb arányban a 30 évnél fiatalabb kitöltők (6,4%) számoltak be erről, legkisebb arányban pedig a 30-39 évesek (3,1%). Ebben a tekintetben, habár a lakhatási költségek sok érintett számára jelentenek nehézséget, de nem beszélhetünk kritikus méretekről.

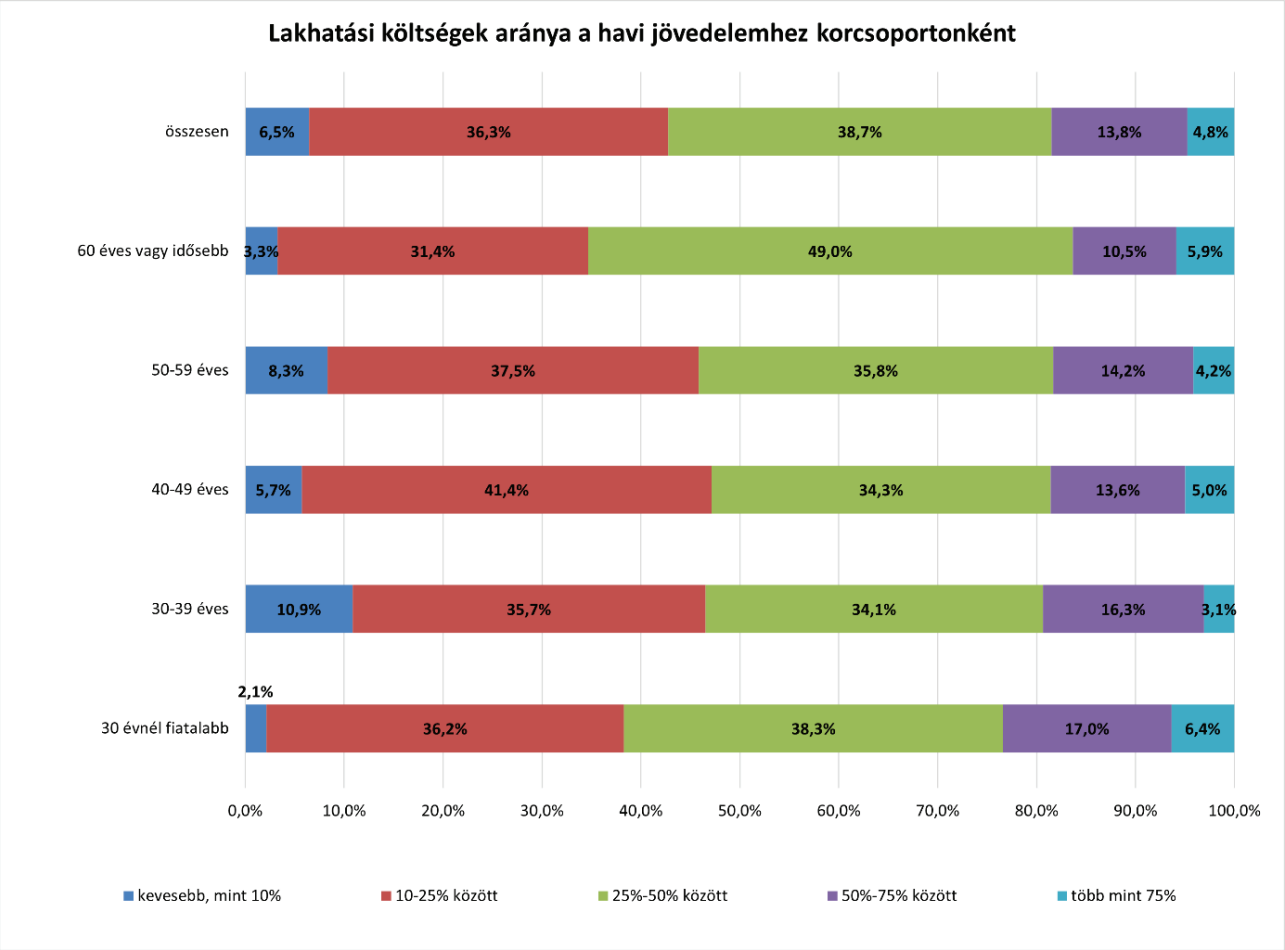

181. ábra: Lakhatási költségek a havi jövedelemhez korcsoportonként

A lakhatáshoz kapott külső anyagi segítség

A kitöltők közül 594 fő válaszolta meg azt a kérdést, hogy kap-e anyagi támogatást más háztartásban élő személytől. A válaszadók túlnyomó többsége, 555 fő (93,4%) nem kap ilyen jellegű segítséget, míg 39 fő (6,6%) számolt be arról, hogy rendszeresen kap külső anyagi támogatást.

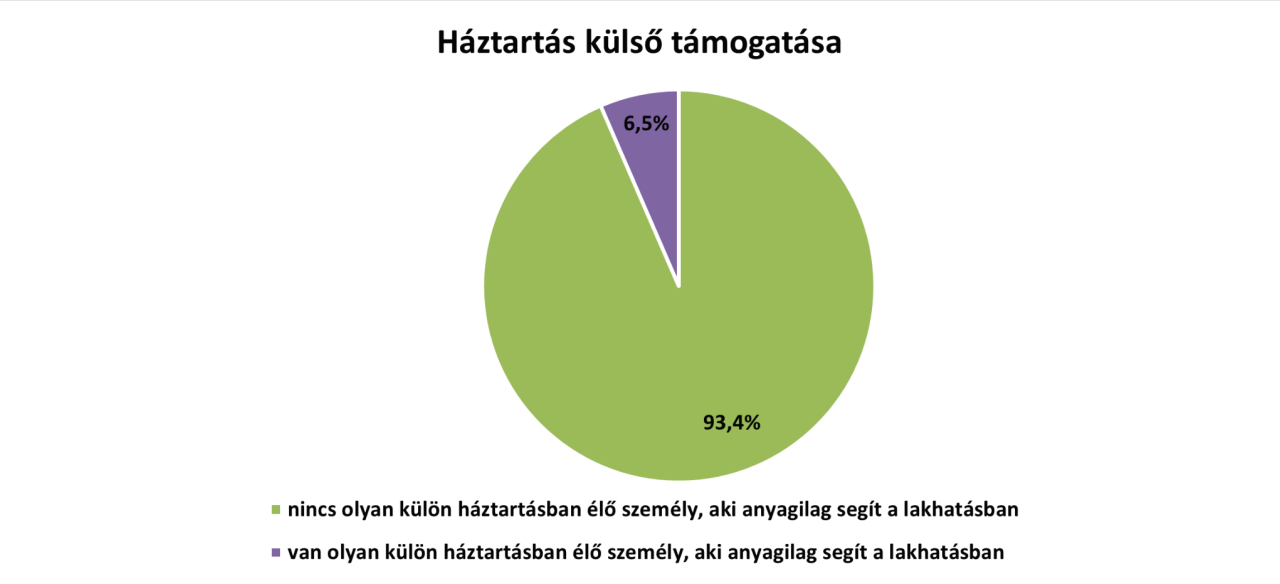

182. ábra: Háztartás külső támogatása

Lakhatási körülményekkel való elégedettség

A saját lakhatási körülményeket szinte az összes kitöltő értékelte, 7 fő kivételével. A legtöbben, 203-an (32,6%) nagyon elégedettek, 119-en (19,1%) kicsit elégedettek, 140-en (22,5%) se nem elégedettek, se nem elégedetlenek, 88-an (14,1%) kicsit elégedetlenek, és csupán 73 fő volt, aki nagyon elégedetlen saját lakhatási körülményeivel (11,7%). Az adatok alapján a válaszadók jelentős része pozitívan értékeli saját lakhatási helyzetét, a „nagyon elégedett" és a „kicsit elégedett" válaszok együtt a kitöltők több mint felét teszik ki (51,7%). Ugyanakkor azok a válaszadók, akik a semlegesnél rosszabbként ítélték meg a helyzetüket összesen 25,8%-nyian voltak, ami kicsivel több, mint a válaszadók negyede. Ezek az adatok a reprezentatív telefonos mintához képest látványosan nagyobb elégedetlenséget mutat, amit betudhatunk a minta speciális illetve nem reprezentatív jellegének.

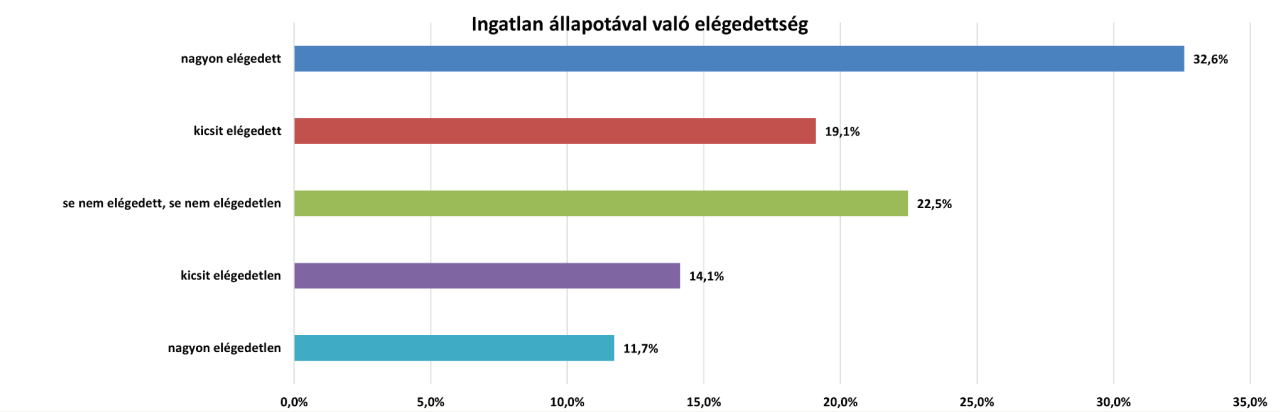

183. ábra: Ingatlan állapotával való elégedettség

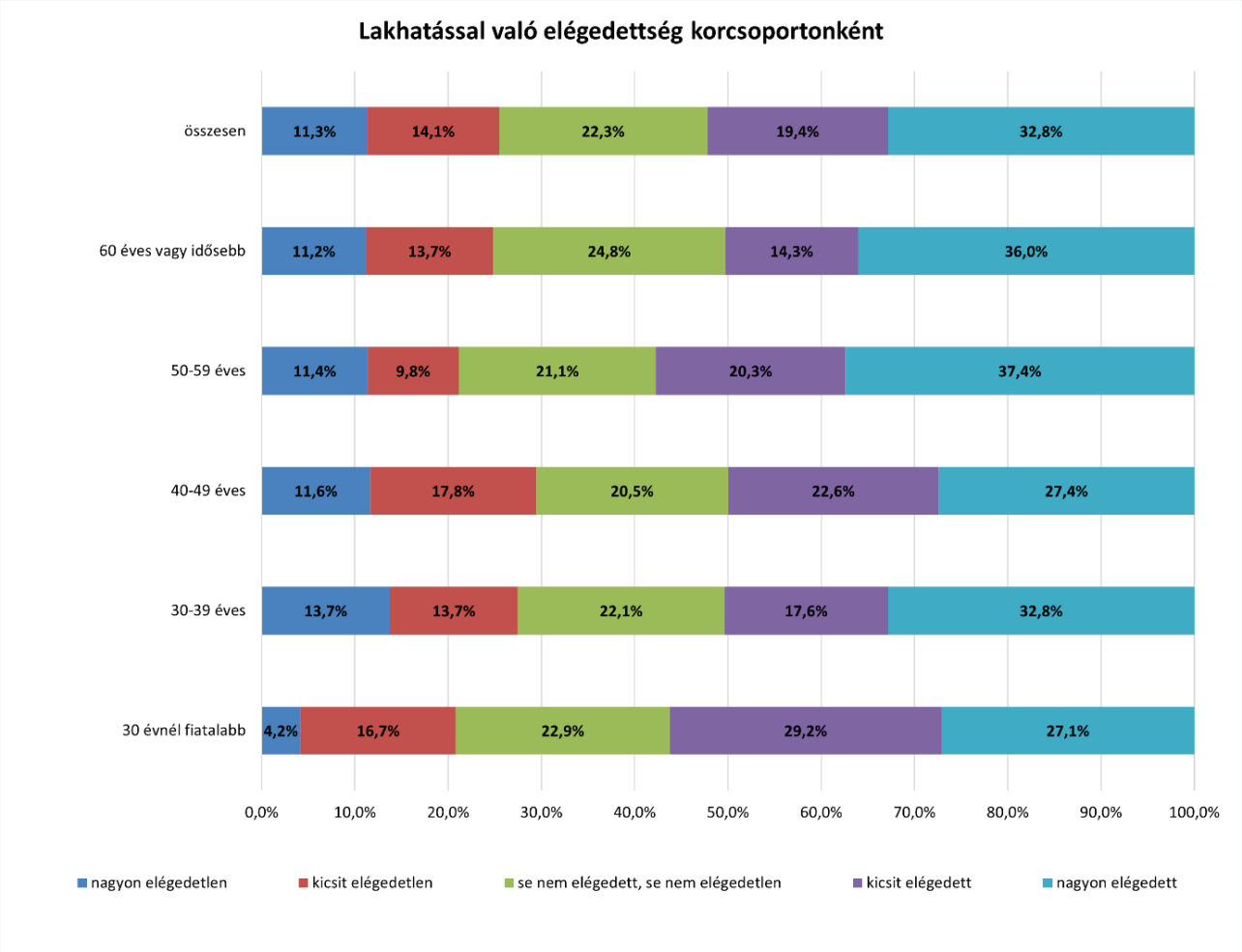

184. ábra: Lakhatással való elégedettség korcsoportonként

Saját lakhatási helyzetükkel a leginkább elégedettnek az 50-59 éves kitöltők bizonyultak, 37,4%-uk nagyon elégedettnek, míg 20,3 %-uk kicsit elégedettnek vallotta magát a saját lakhatásával kapcsolatban, tehát összesen 57,7%-uk látta pozitívan a saját helyzetét. A 30 évnél fiatalabb korosztálynál is magas volt a pozitív válaszok aránya (27,1%-uk nagyon elégedett, 29,2%-uk kicsit elégedett), illetve elmondható még, hogy az ő korosztályukban volt a legalacsonyabb azoknak a kitöltőknek az aránya (4,2%), akik nagyon elégedetlenek a saját helyzetükkel. Legkevésbé a 40-49 éves korosztály kitöltői voltak elégedettek a saját lakhatásukkal, 11,6%-a nagyon elégedetlen, míg 17,8%-a ennek a csoportnak kicsit elégedetlen a lakhatásával. Azonban nem náluk voltak legnagyobb arányban azok, akik nagyon elégedetlenek a lakhatásukkal, hanem a 30-39 éves korosztályban (13,7%), viszont náluk kevesebb arányban voltak jelen azok a kitöltők, akik kicsit elégedetlenek (13,7%).

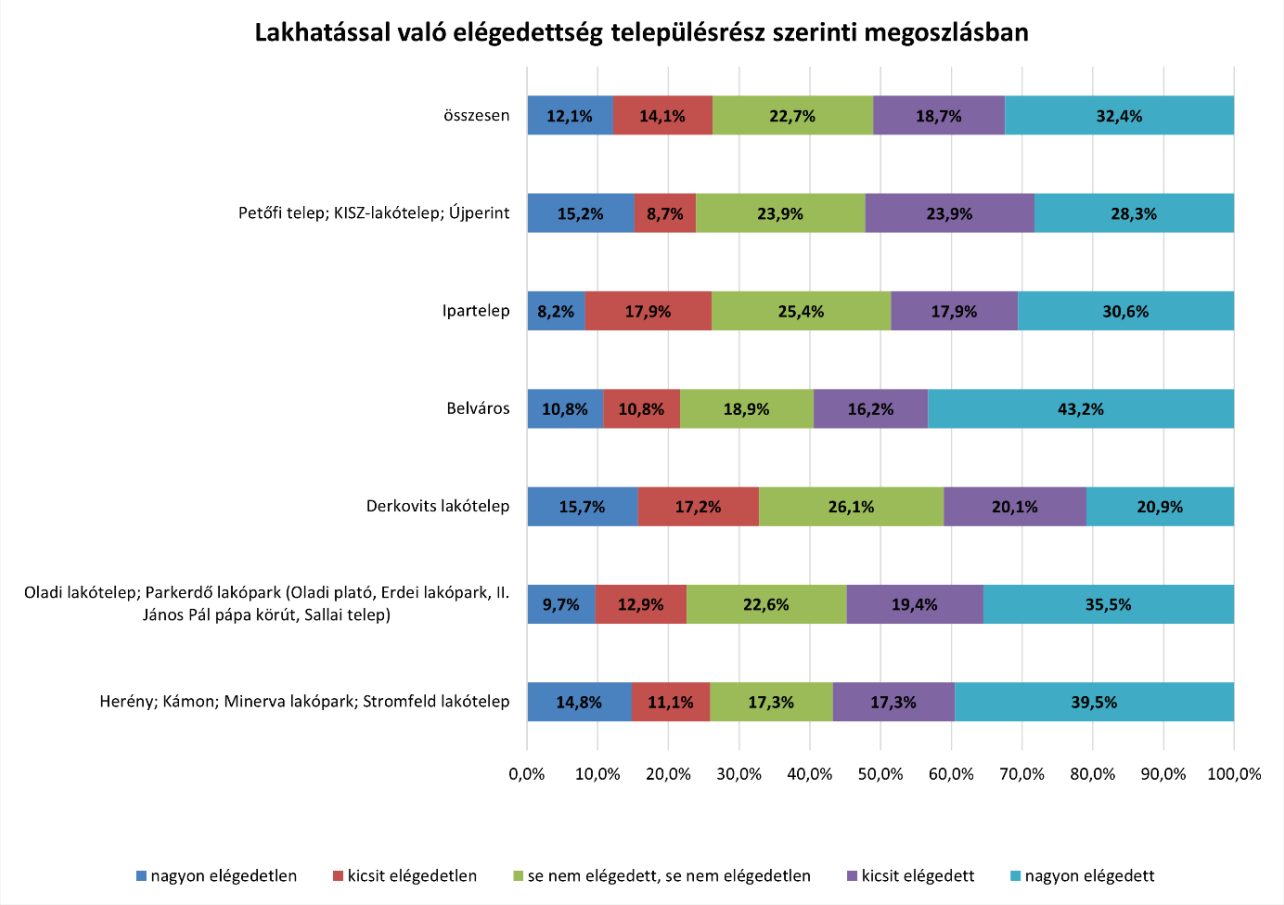

185. ábra: Lakhatással való elégedettség korcsoportonként

Lakhatással való elégedettség településrészenként

A saját lakhatásukkal a leginkább elégedettnek azok a válaszadók bizonyultak, akik a Belvárosban élnek, 43,2%-uk nagyon elégedettnek, 16,2%-uk pedig inkább elégedettnek vallotta magát, míg kicsit elégedetlennek és nagyon elégedetlennek az itt élő válaszadók 10,8-10,8%-a vallotta magát. A Derkovits lakótelepen élő kitöltőknél a negatív válaszok aránya magasabb, mint a többi területen, itt 15,7% válaszolta, hogy nagyon elégedetlen a lakhatásával, 17,2% pedig, hogy kicsit elégedetlen a lakhatásával, emellett pedig ez a csoport választotta legkisebb arányban a pozitív válaszokat is, mindössze 20,1%-uk válaszolta, hogy kicsit elégedett a saját lakhatási helyzetével, 30,6%-uk pedig, hogy nagyon elégedett. Összességében tekintve a Derkovits lakótelepen élő kitöltők kivételével minden csoportban a nagyon elégedett választ megjelölők voltak a legnagyobb arányban.

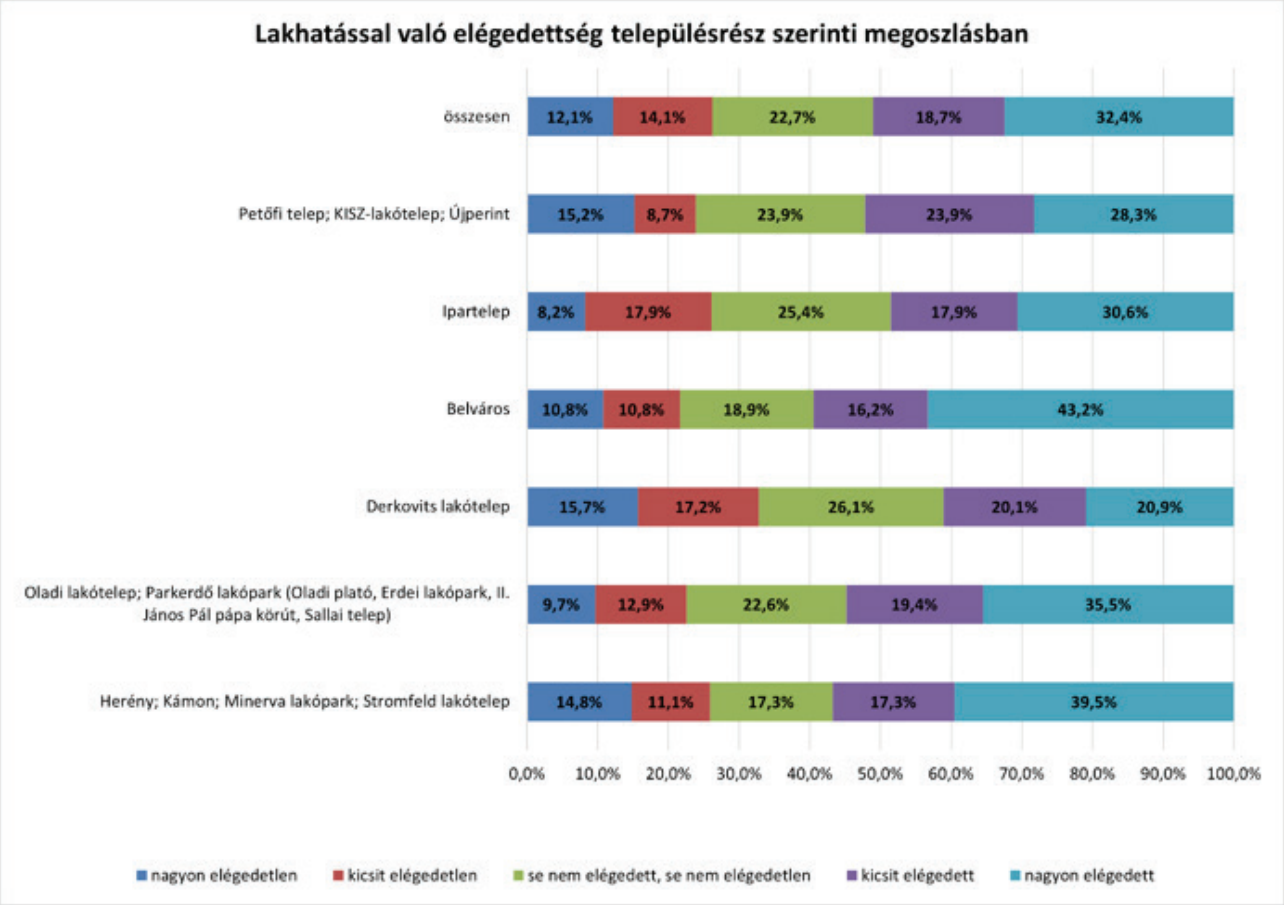

186. ábra: Lakhatással való elégedettség településrészenként

A lakóingatlanok (ház, lakás) állapotának körülményeivel való elégedettség

A ház külső állapota kapcsán a válaszadók 26,9%-a nagyon elégedett, 21,4%-a kicsit elégedett, 20,8%-a se nem elégedett, se nem elégedetlen, 17,1%-a kicsit elégedetlen, 13,7%-a pedig nagyon elégedetlen. A ház belső állapotával a kérdésre válaszolók 31,8%-a nagyon elégedett, 26,3%-a kicsit elégedett, 17,8%-a se nem elégedett, se nem elégedetlen, 15,2%-a kicsit elégedetlen, 8,8%-a pedig nagyon elégedetlen. Az ingatlan felszereltségével a kérdésre válaszadók 48,2%-a nagyon elégedett, 24,3%-a kicsit elégedett, 14%-a se nem elégedett, se nem elégedetlen, 6,8%-a kicsit elégedetlen, 6,8%-a pedig nagyon elégedetlen. Az ingatlan bútorainak, belső berendezésének állapotával a kérdésre válaszadók 40,9%-a nagyon elégedett, 27,3%-a kicsit elégedett, 17,2%-a se nem elégedett, se nem elégedetlen, 7,7%-a kicsit elégedetlen, 6,8%-a pedig nagyon elégedetlen.

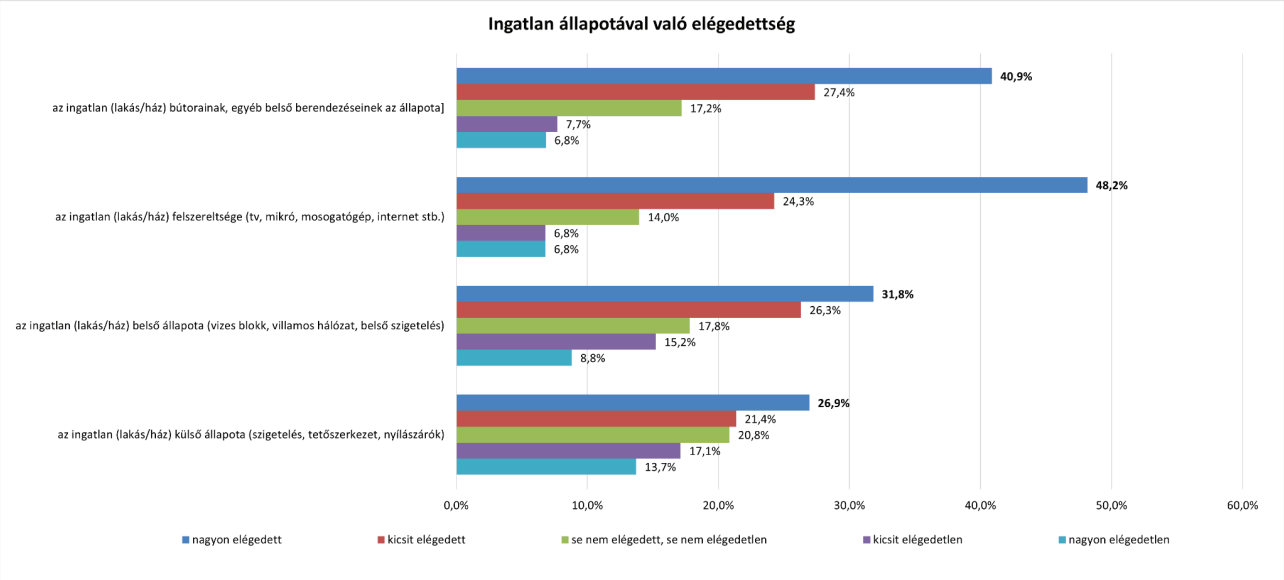

187. ábra: Ingatlan állapotával való elégedettség

Fűtési dimenzió

Mintegy 620 kitöltő közül túlnyomóan, 53,1%-ban (329 válaszoló) gázzal, illetve 37,7%-ban távhővel (234 válaszoló) fűtenek, jóval kevesebben, 25 fő (4%) válaszolta, hogy villanyárammal, 21 fő (3,4%) fával, 9 fő (1,5%) vegyes tüzeléssel, 2 fő (0,3%) pedig szénnel fűti az ingatlant, amiben jelenleg él. Tehát a gáz és távhő kiemelkedik és túlnyomórészt lefedi a fűtési megoldásokat, amivel a megkérdezettek élnek.[122]

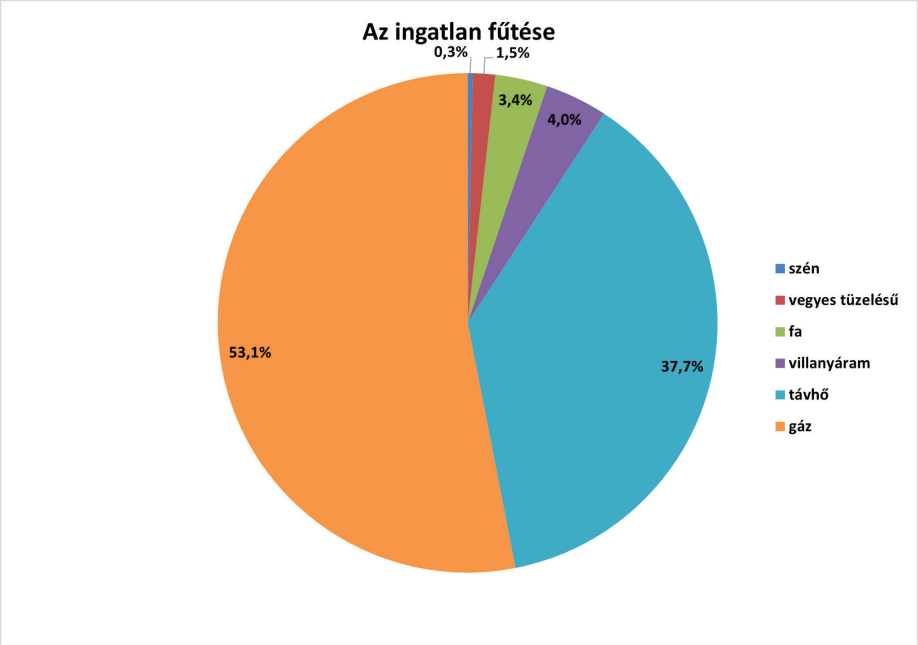

188. ábra: Az ingatlan fűtési módja

[122] A fűtés (így a gázár- és villamosenergia) támogatás fontos eleme a rendszeres települési támogatásoknak

Az ingatlanok, lakások klímaberendezéssel való ellátottságának a dimenziója

A feldolgozott kérdőívekben a klímaberendezéssel való rendelkezés kérdésre mintegy 608 fő válaszolt, 22 fő erre a kérdésre nem jelölt be választ. A válaszadók 72,9 %-a (443 fő) azt a választ jelölte meg, hogy nincs klímaberendezés az ingatlanban, ahol lakik. 165 fő azonban (a válaszadók 27,1 %-a) azt jelezte, hogy az általa lakott ingatlan rendelkezik klímaberendezéssel. Mivel a telefonos felmérésnél a reprezentatív kutatási minta 32%-a állította, hogy van klíma az általuk lakott ingatlanban, lakásban, így a két kutatás közötti mutató ebben a vonatkozásban viszonylag kicsi, alig 5%. Megerősíti a véleményládás kutatás is, hogy az elmúlt időszakban láthatóan bővült a klímával felszerelt lakások száma, aránya Szombathelyen.

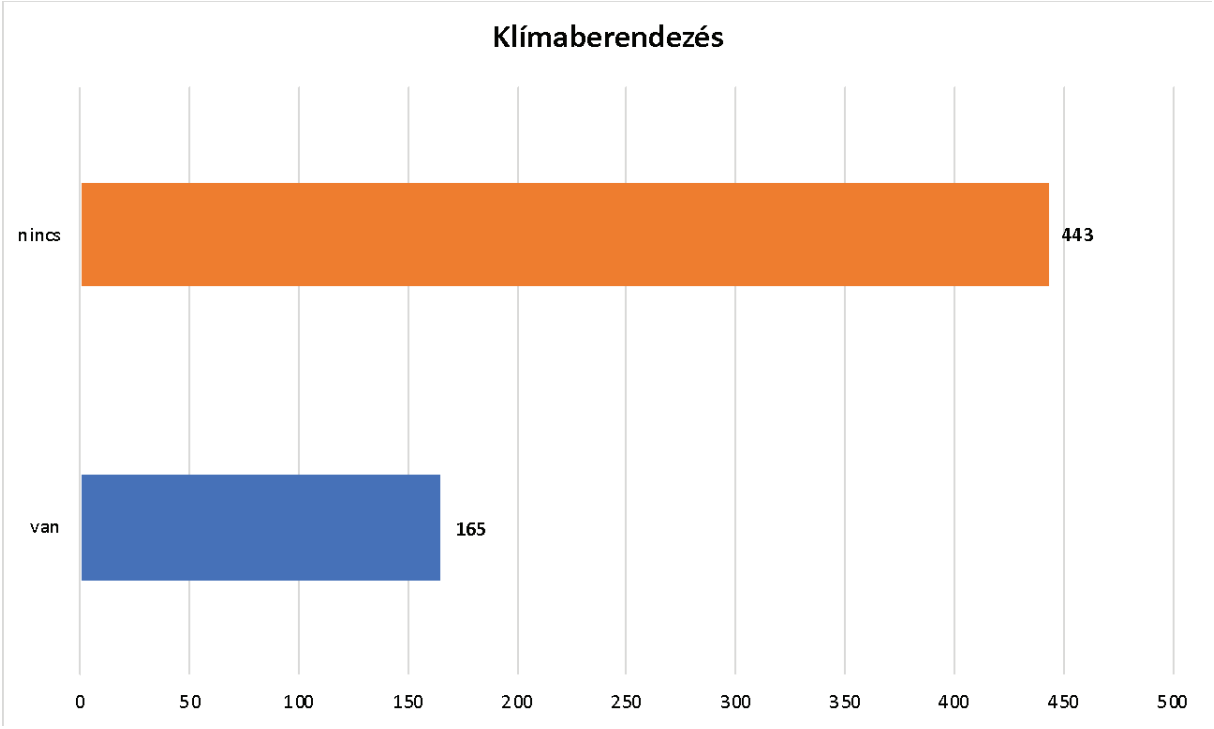

189. ábra: Klímaberendezés az ingatlanban (fő)

A lakóingatlan kapcsán tapasztalt lakossági problémák

Erre a kérdésre a kitöltők több választ is megjelölhettek, így előfordulhat, hogy egy kitöltő a felsoroltak közül több problémával is rendelkezett. A kérdést kitöltők 1,4%-a válaszolta, hogy a lakás, amelyben él belvizes telken található, 8,3%-uknál salétromos a fal, 8,7% szerint beázik a tető. Korszerűtlen, elavult fűtésrendszert a válaszadók 14,1%-a jelölt meg, 14,4%a korszerűtlen, elavult villamos hálózatot, 21,1%-a korszerűtlen, elavult nyílászárót, és 29,7% szigetelési problémát jelzett.

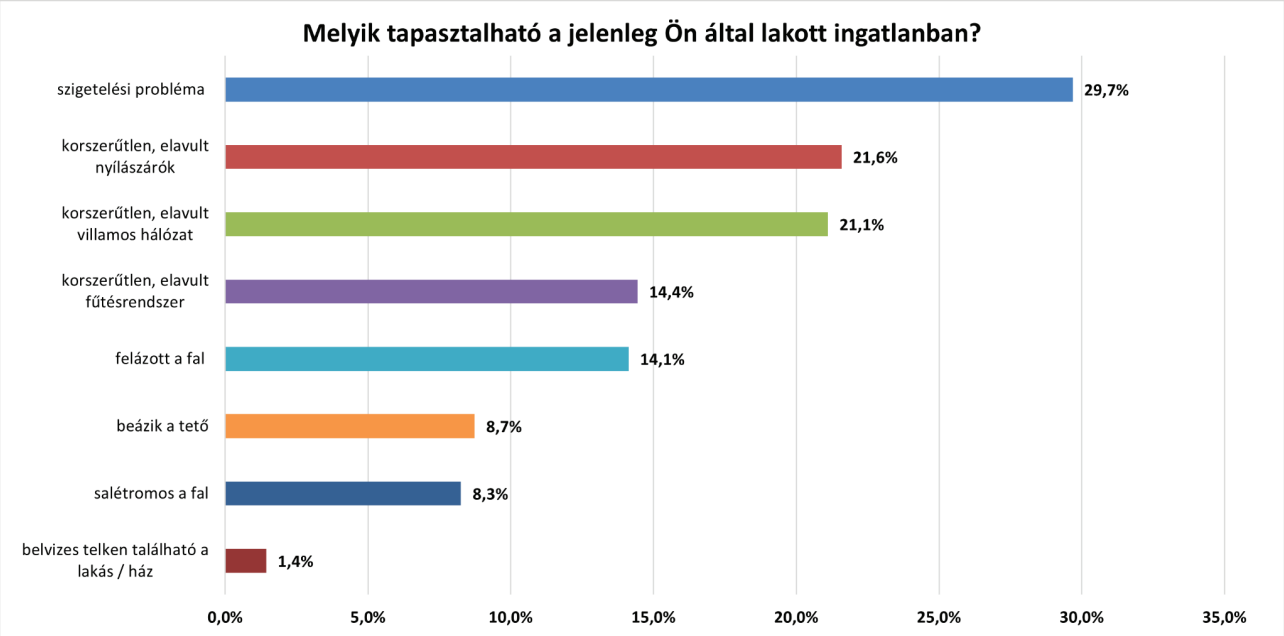

190. ábra: Ingatlanban tapasztalható problémák

Fogyasztási eszközök a háztartásokban

A lakosság szociális- és lakhatási helyzetének fontos kvalitatív, minőségi kérdésköre a lakáscélra használt ingatlanban elérhető vonalas közüzemi infrastruktúrák, valamint a háztartásokban használt fogyasztási cikkek, eszközök. Ezt önálló kérdés keretében vizsgáltuk, és szintén lehetséges volt több választ megjelölni. A háztartás túlnyomó többsége rendelkezik alapszolgáltatásokkal és alapfelszerelésekkel, így vezetékes vízzel (97%), árammal (95,6%), fürdőszobával (94,9%) és automata mosógéppel (91%). Vezetékes gáz a kitöltők csupán 77,8%-ánál van bekötve, kábel tv pedig a 85,6% részüknél, mobiltelefon a válaszadó háztartások 88,9%-ánál található meg. Modern technikai eszközök, mint laptop (64,6%), okostelefon (75,4%)[123] vagy internet (81,6%) már kevésbé mondhatóak általánosnak. A kérdésben szereplő fogyasztási cikkek közül nem meglepő módon a motorkerékpár (11,7%) volt a legritkább használati eszköz, ugyanakkor a személygépkocsival való rendelkezés a kitöltők 63,5%-os.

[123] Itt azért érdemes megjegyezni, hogy az emberek – különösen az idősebbek – nem feltétlenül tudják a pontos bizonyos elektronikai eszközök esetében (pl. egy átlagos mobiltelefon és okostelefon között).

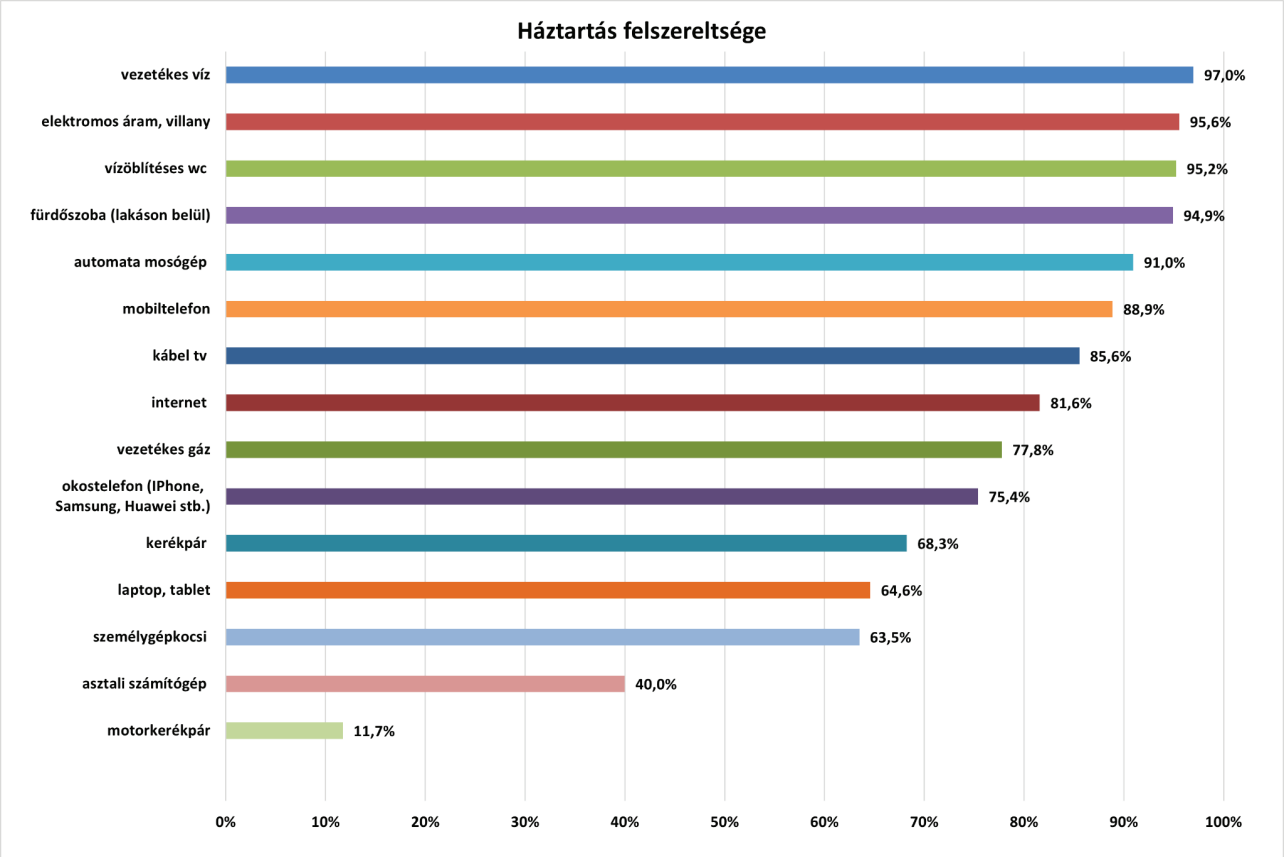

191. ábra: Háztartás felszereltsége

A szombathelyi Közösségi Bérlakás Rendszer (KBR) modell ismerete

A véleményládás kérdőív 630 kitöltője közül 616 fő válaszolt arra a kérdése, hogy ismeri-e a szombathelyi Közösségi Bérlakás Rendszert (KBR-t). A 616 válaszoló 60,4%-a (372 fő) saját bevallása szerint nem ismeri, nem hallott még a KBR rendszerről. Összesen 240 fő válaszolta, hogy hallott már a KBR rendszerről, ebből 130 fő hallott róla, de nem ismeri a működését, ami az összes válasz 21,1%-a. 110 fő pedig hallott róla, és ismeri is a KBR rendszer működését, ez a szám pedig a teljes válaszok 17,9%-át teszi ki. A válaszadók 0,6%-a, vagyis 4 fő válaszolta, hogy jelenleg is a Közösségi Bérlakás Rendszerhez tartozó lakásban él. Összehasonlítva a reprezentatív telefonos kutatással, a véleményládás felmérésnél magasabban alakult a KBR ismerete, ami jelzi, hogy a városi közintézményekben többször megforduló illetve a helyi közszolgáltatásokat gyakrabban igénybe vevők körében jó eséllyel valóban ismertebb a KBR.

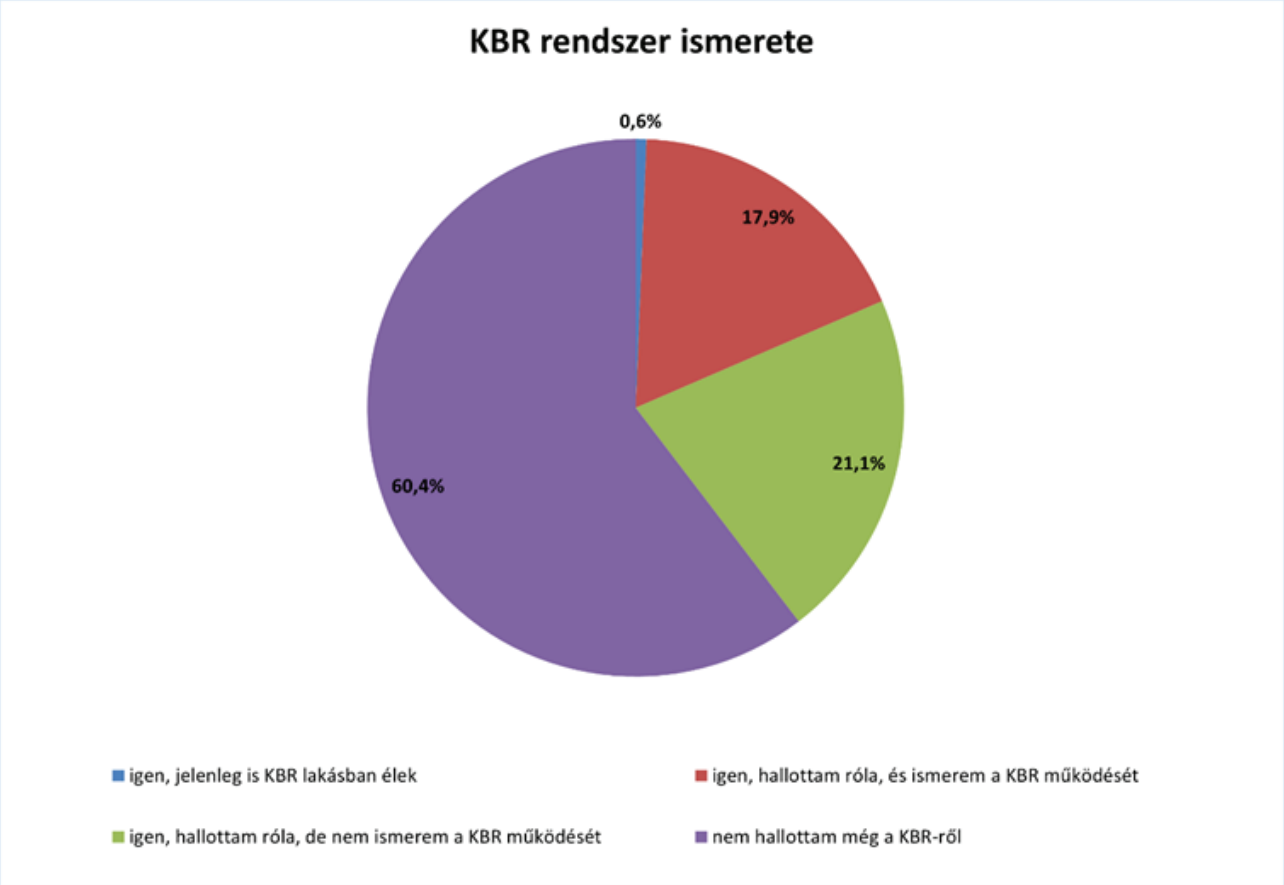

192. ábra: KBR rendszer ismerete

KBR rendszer ismerete korcsoportonként

Minden korcsoportban a legnagyobb arányú válasz a „*nem hallottam még a KBR-ről*" volt, illetve hasonló arányban voltak a korcsoportokban azok a kitöltők is, akik hallottak ugyan a KBR-ről, és ismerik is a működését. Azok, akik hallottak róla, de nem ismerik a működését legnagyobb számban az 50-59 éves kitöltők között voltak (28,2%), míg legkevesebben a 30 évnél fiatalabb kitöltőknél (16,7%) fordult elő. Az *"igen, jelenleg is KBR lakásban élek"* válasz mindössze három korcsoportban fordult elő: a 60 éves vagy idősebbeknél (0,6%), az 50-59 éveseknél (0,8%), illetve a 40-49 éveseknél (1,4%).

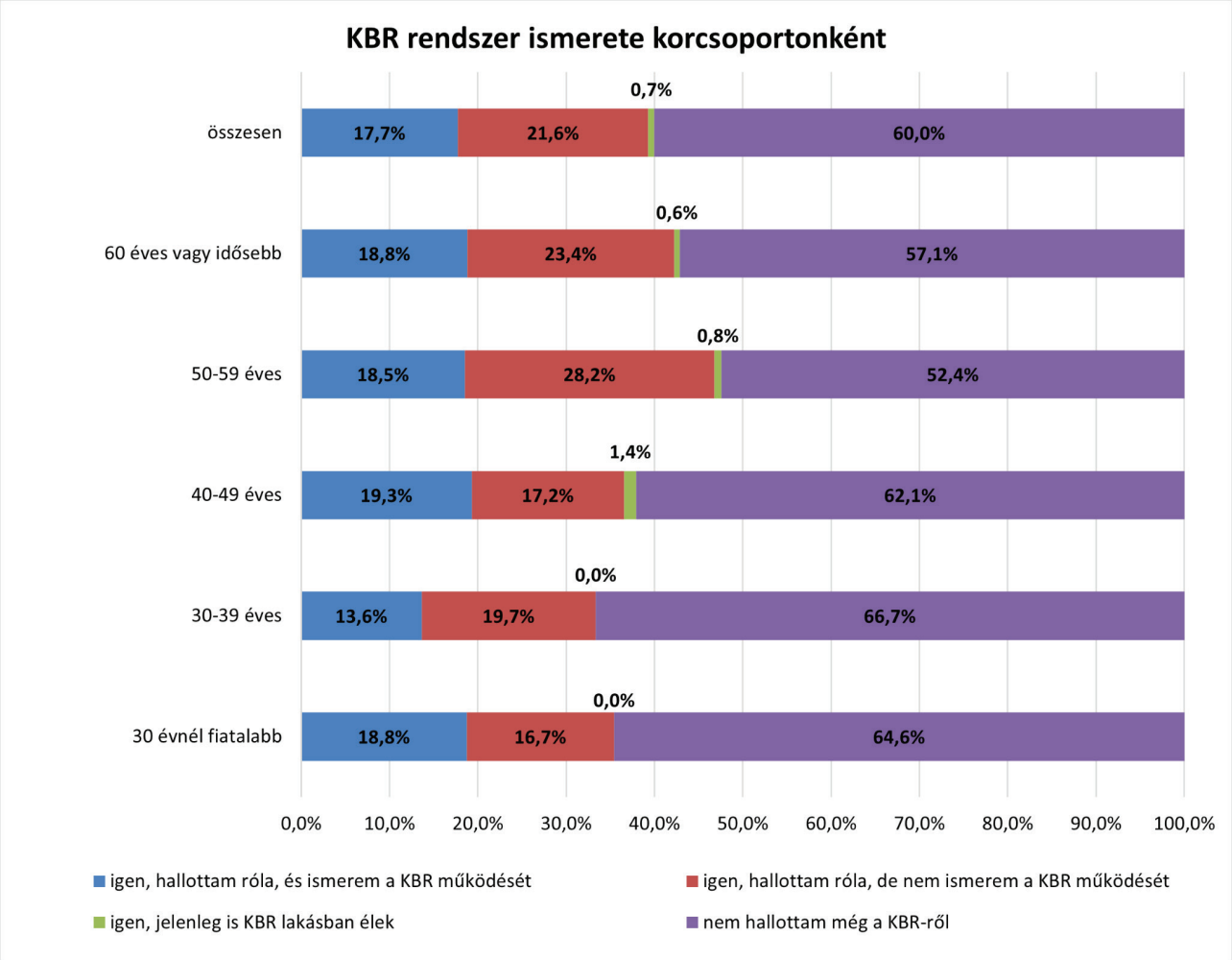

193. ábra: KBR rendszer ismerete korcsoportonként

KBR rendszer ismerete városrészi dimenzióban

Elmondható, hogy minden településrészen a legjellemzőbb válasz a *„nem hallottam még a KBR-ről”* volt, de legnagyobb arányban (70,5%) az Oladi lakótelep és Parkerdő környékén élő kitöltők jelölték meg ezt a választ, legkisebb arányban (45,5%) pedig a Derkovits lakótelepen élők. Ezzel arányosan az Oladi lakótelep és Parkerdő környékén élő válaszadók ismerték legkisebb arányban (9,8%), a Derkovits lakótelepen élők pedig a legnagyobb arányban (28%) a KBR működését. 17,5% (Herény és környéke) illetve 28,3% (Petőfi telep, KISZ-lakótelep, Újperint) között mozgott azoknak az aránya, akik saját bevallásuk szerint hallottak a KBR rendszerről, de annak működését nem ismerik. Mindössze két településrészen élő kitöltők közül jelölték meg válasznak, hogy jelenleg is KBR lakásban élnek, mégpedig a Petőfi telep, KISZ-lakótelep és Újperint környékén (2,2%), illetve a Belvárosban (2,7%) közel azonos arányban. Összességében a Derkovits lakótelepen hallották vagy ismerik a legnagyobb arányban a KBR modellt.

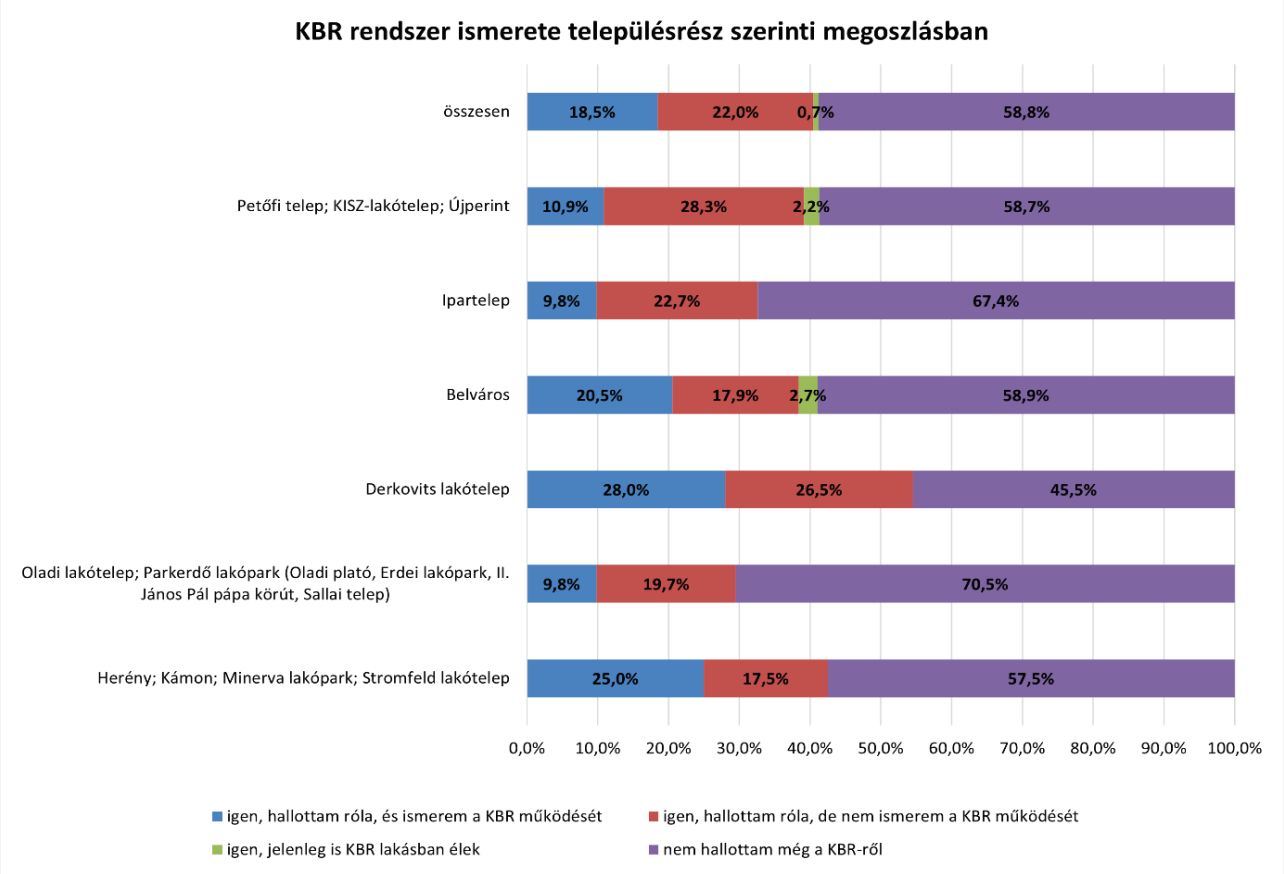

194. ábra: KBR rendszer ismerete településrészenként

A megélhetés dimenziója a véleményládás felmérés alapján:

Több kérdésben vizsgáltuk kifejezetten a megélhetés kérdéskörét, benne az elmúlt időszakban (12 hónap) tapasztalt nehézségek, a havi jövedelem és a megélhetési költségek arányát vagy az anyagi jellegű tartozás alakulását. A következőkben ezeket tekintjük át és szintetizáljuk.

A megélhetési nehézségek dimenziója

Hasonlóan a reprezentatív telefonos felméréshez, itt is ugyanazon megélhetési problématípusokat adtunk meg és a megkérdezettek több választ is megjelölhettek. A válaszadók többségénél (63,2 %) jelent meg az élelmiszerárak emelkedése, mint az a tényező, amely a megélhetés és lakhatás tekintetében a leginkább nehézséget jelentett a számára az elmúlt év során. Ezt követi „az orvosi, egészségügyi kezelések díjának növekedése, gyógyszerárak emelkedése” kategória, amely a válaszadók mintegy 46,2%-ánál jelent meg; valamint a „lakhatási költségek (lakásrezsi, albérlet, felújítási és egyéb a lakás berendezésével kapcsolatos költségek stb.) növekedése”

kategória, amely szintén viszonylag magas értéket (40,8%) ért el. Az üzemanyagárak és tömegközlekedés árainak emelkedése a válaszadók közel 34,8%-ának jelent problémát, a jövedelmi nehézségek pedig 23,8%-ban jelennek meg. A válaszadók közül mindössze 12,7% jelezte, hogy az elmúlt évben nem tapasztaltak érdemi nehézséget a megélhetés és lakhatás tekintetében.

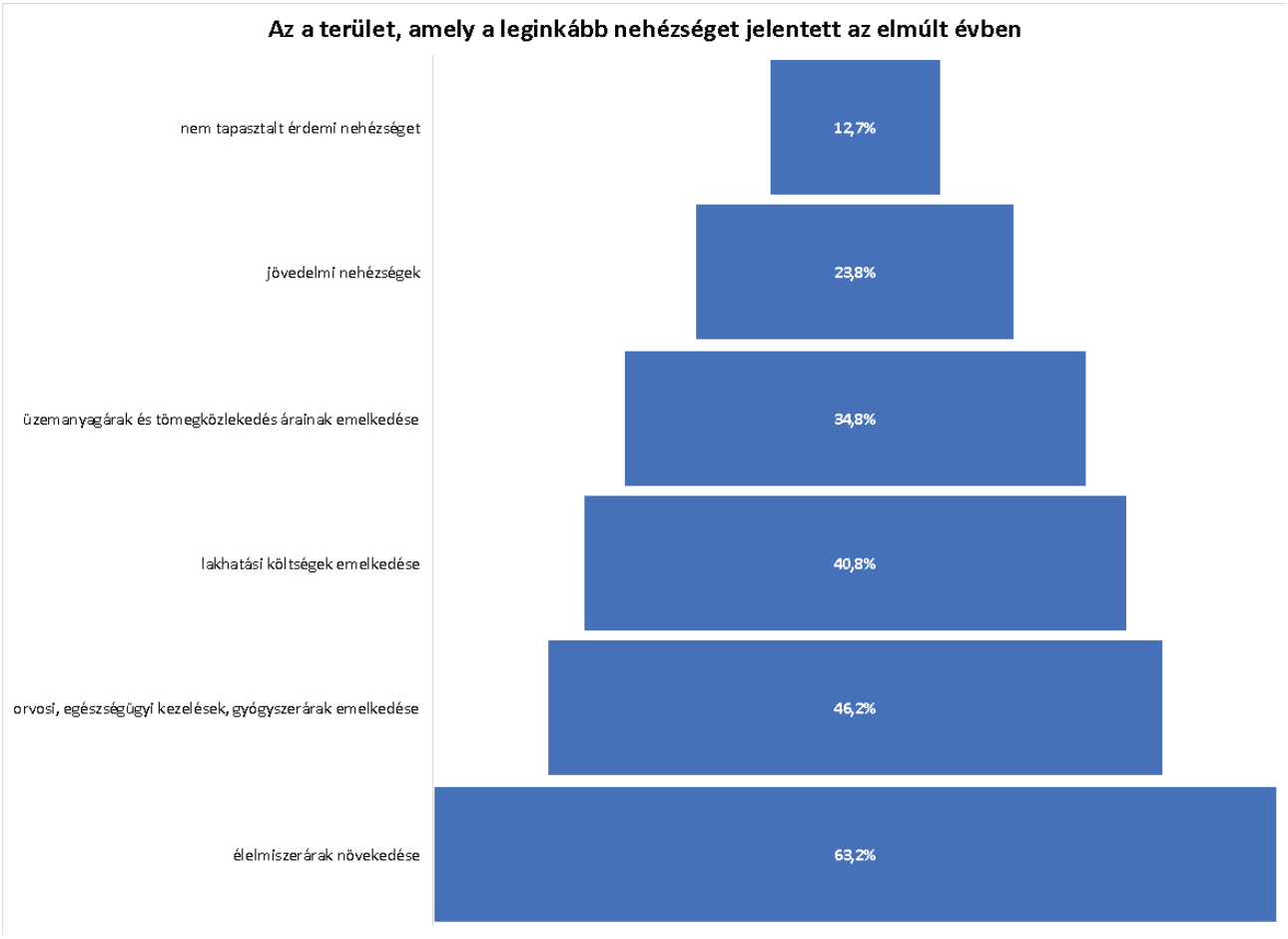

195. ábra: Az a terület, amely a leginkább nehézséget jelentett az elmúlt évben

A havi jövedelem, bevétel aránya a megélhetési költségek tekintetében

607 fő válaszolt arra a kérdésre, hogy hány hétig szokott kitartani a jövedelmük – meddig elegendő egy hónapban a bevételük. A legtöbben (351 fő, a válaszadók közel 57,8%-a), azt válaszolták, hogy a személyes havi jövedelmük a megérkezéstől számított 4 hétig tart ki, tehát egész hónapban – ez mindenképpen fontos információ és jelzi, hogy habár vannak nehéz helyzetű csoportok, egyének, de nincs kritikus méretű lakhatási, megélhetési válság a városban. Ennél lényegesen kevesebben (162 fő, a válaszadók közel 26,7%-a) a „3 hétig" kategóriát választották. A válaszadók fennmaradó része választotta a „2 hétig" és az „1 hétig" kategóriákat. Az előbbit 70 fő, az utóbbit 24 fő.

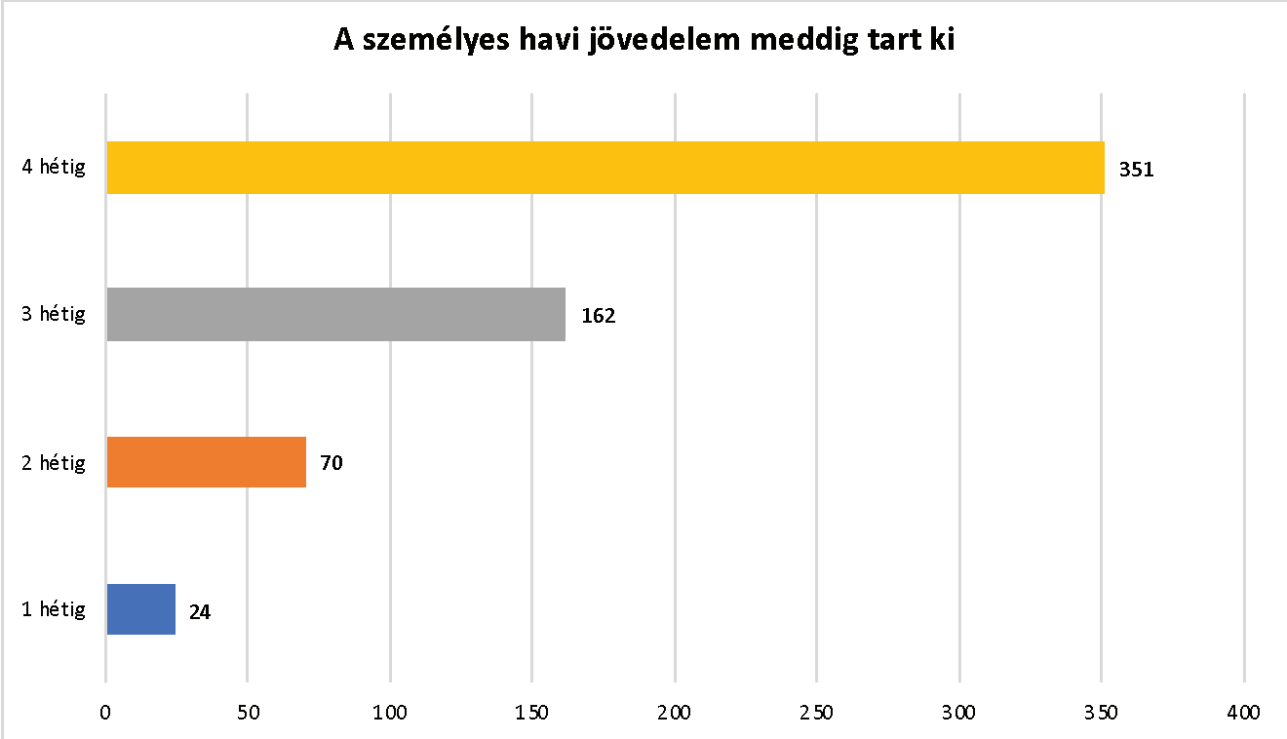

196. ábra: Meddig tart ki a személyes havi jövedelem annak megérkezésétől számítva (fő)

A havi jövedelem elegendőségének időtartama korcsoportok szerint

A 60 éves vagy idősebb kitöltők körében 70,1%-uk szerint tart ki egész hónapban a jövedelmük, míg azt a választ, miszerint a jövedelem az érkezéstől számított 1 hétig tart ki, csupán a korosztály 0,6%-a válaszolta. Ez arra enged következtetni, hogy a városban nem beszélhetünk a nyugdíjaskorúak körében kritikus megélhetési válságról a véleményládás kutatási adatok szerint. Ennek különböző okai lehetnek, egyrészt a nyugdíjak relatíve biztonságos mértéke, ahogy az idősek fiatalabbakhoz képest megfontoltabb költekezési, takarékoskodási magatartása.

Legkisebb arányban a 30-39 évesek közül választották, hogy a jövedelmük kitart annak érkezésétől számított 4 hétig (48,4%). Legnagyobb arányban pedig a 30 év alattiak számoltak be arról, hogy a jövedelem az érkezésétől számított egy hétig tart ki (10,4%).

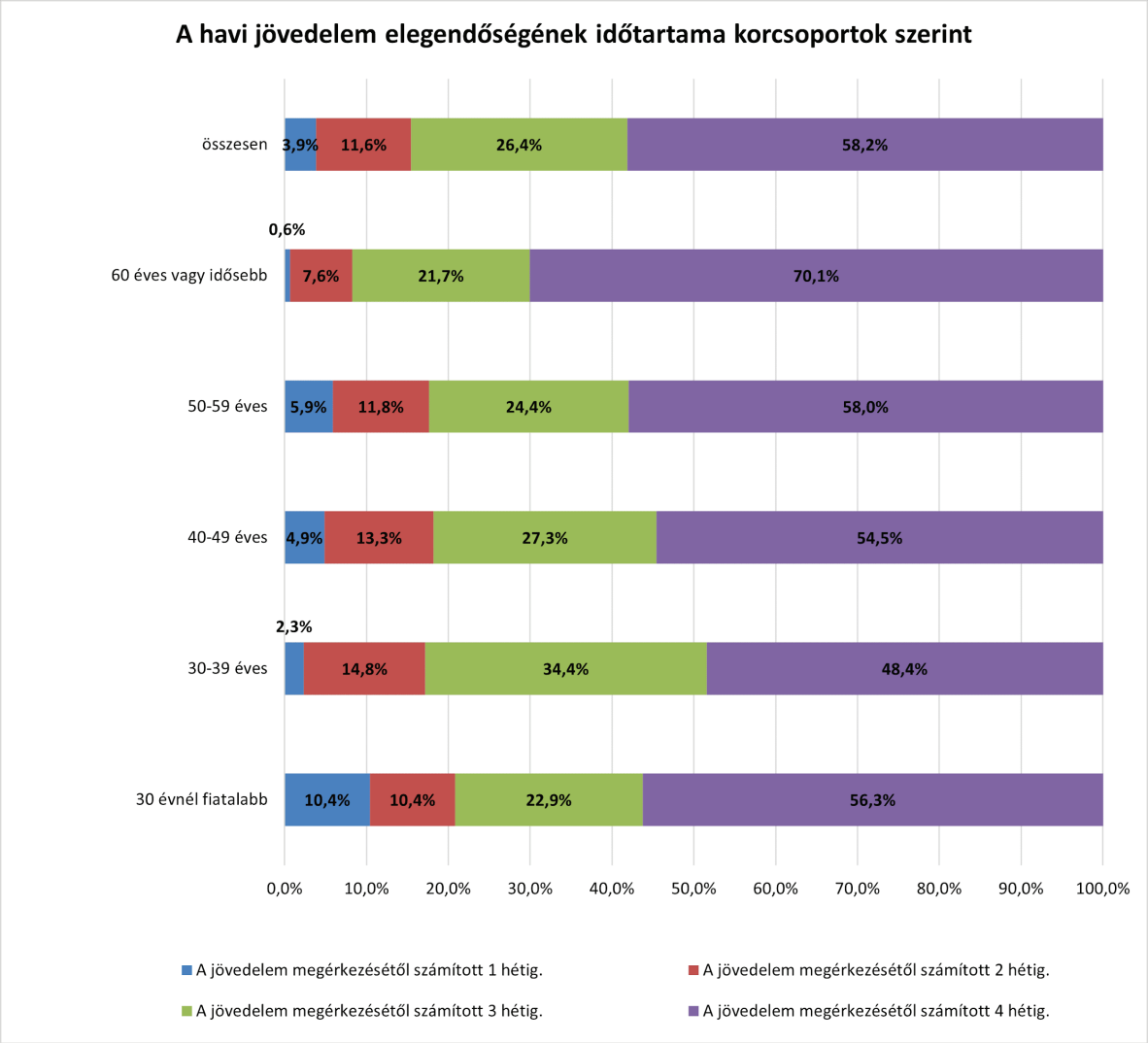

197. ábra: A havi jövedelem elegendőségének időtartama korcsoportok szerint

Az előre nem látható, így nem tervezhető váratlan kiadások hatása

A *„Tapasztalatai szerint mekkora az a hirtelen jelentkező, előre nem látható kiadás (pl. elromlik a mosógép vagy a mobiltelefon) összege, amit már nem tud kigazdálkodni és meghaladja anyagi lehetőségeit?”* kérdésre a feldolgozott kérdőívekben mintegy 582 fő válaszolt. A legtöbben a 100 ezer Ft feletti kategóriát jelölték meg (237 fő, a kutatási minta 40%-a). A 75-100 ezer Ft közötti kategóriát közel 106 fő (a kutatási minta 18%-a) jelölte meg. Az ezt követő két kategória között csak elenyésző volt a különbség: az 50-75 ezer Ft közötti sávot 81 fő (a kutatási minta 13%-a), a 25-50 ezer Ft közötti sávot pedig 79 fő (a kutatási minta 13%-a) választotta. Mintegy 44 fő (a kutatási minta 7%-a) sorolta magát a 10-25 ezer Ft közötti, valamint 35 fő (a kutatási minta 6% része) a 10 ezer Ft alatti kategóriába. A véleményládás kutatási adatok szerint a megkérdezettek mintegy 26%-a nem tud kigazdálkodni egy 50 ezer Ft feletti értékben hirtelen jelentkező kiadást. Ez a rendszeres és rendkívüli települési támogatás tervezéséhez lehet támpont.

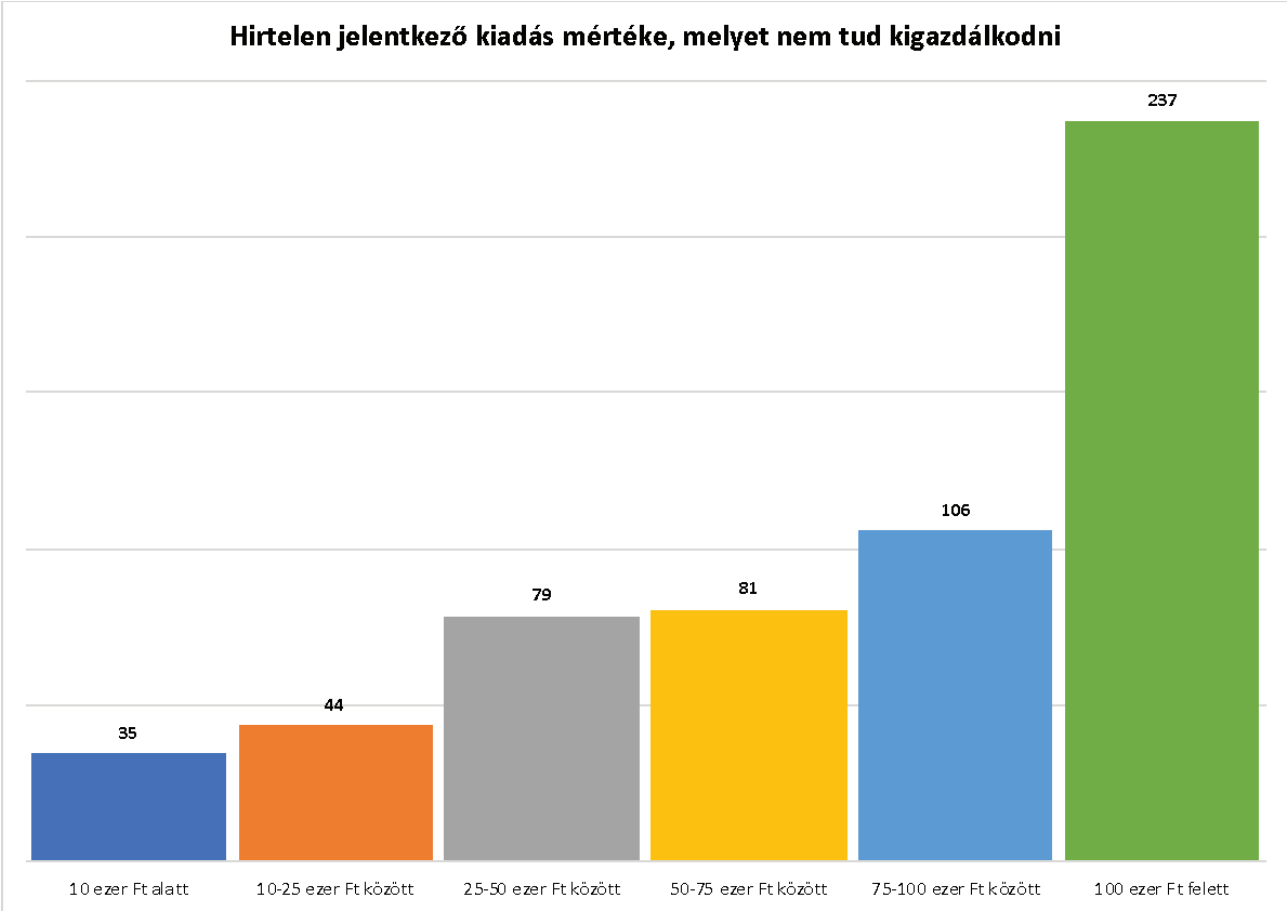

198. ábra: Hirtelen jelentkező kiadás mértéke, melyet nem tud kigazdálkodni (fő)

Aktuális tartozás kérdésköre

A *„Jelenleg van Önnek késedelmes kölcsön, hitel, közüzemi számla, albérleti díj elmaradása, vagy egyéb más típusú tartozása?”* kérdésre a feldolgozott kérdőívekben mintegy 616 fő válaszolt (14 kérdőívben erre a kérdésre választ nem jelöltek be a kitöltők). A beérkezett válaszok alapján kijelenthető, hogy a válaszadók nagy többségének (508 fő, 82,5%) állítása szerint kérdőív kitöltésének időpontjában – 2025. március-április - nem állt fenn késedelmes kölcsön, hitel, közüzemi számla, albérleti díj elmaradása, vagy egyéb más típusú tartozása. Ugyanakkor 108 fő (17,5%) azt a választ jelölte meg, hogy rendelkezik a kérdésben megjelölt valamelyik tartozási formával.

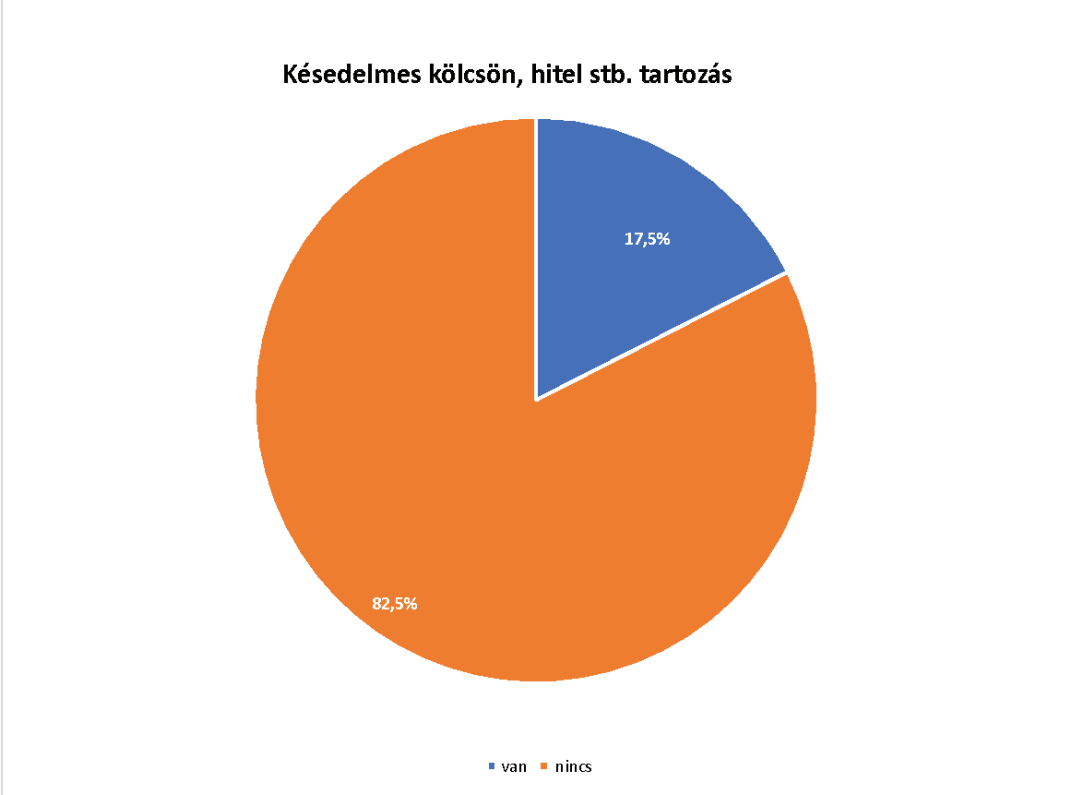

199. ábra: Rendelkezik-e késedelmes kölcsön, hitel stb. tartozással

A meglévő tartozás jellege

A tartozás jellegét tekintve különböző válaszalternatívákat kínáltunk fel a kérdőívben. Az összes válaszadó tekintetében a késedelmes személyi hitel tartozás kategória a leggyakoribb (4%). Ezt követik a baráti/szívességi kölcsön tartozás és a késedelmes közüzemi díjtartozás (pl. áram, földgáz; távhő) kategóriák, ez a válaszadók 3,8%-ánál merül fel. A késedelmes lakáshiteltartozás kategóriát az összes válaszadó 3,5%-a nevezte meg. Csupán 1-2 %-ban jelölték meg a válaszadók a következő kategóriákat: késedelmes adótartozás (1,7%), késedelmes lakbértartozás (1,6%), bérleti díjhátralék (1,6%) és a késedelmes áruhiteltartozás (1,3%). Viszonylag kevesen jelölték be a tartozás típusának megnevezésekor a késedelmes autóhiteltartozást (0,6%) és az egyéb késedelmes díjtartozást (pl. parkolási díjhátralék; biztosítási díjhátralék) (0,5%). Ezek a nem reprezentatív lokális adatok is jelzik, hogy az elmúlt egy-másfél évtizedben átrendeződött a köz- és magán jellegű tartozások rendszere: a lakáshitel tartozások visszaszorultak a késedelmes személyi hiteltartozás mögé, és arányuk nagyon hasonló mértékű, mint a baráti szívességi kölcsönök vagy a közüzemi díjtartozások. Ennek fontos oka, hogy a kedvezményes lakáshitelezés gyakorlata ma már sokkal mérsékeltebb, mint a 2000-es, 2010-es évtizedekben. A lakástulajdonhoz való jutás helyett sokak számára a reális alternatívát ma már inkább a megfelelő minőségű és kiszámítható áron elérhető albérletek jelentik.

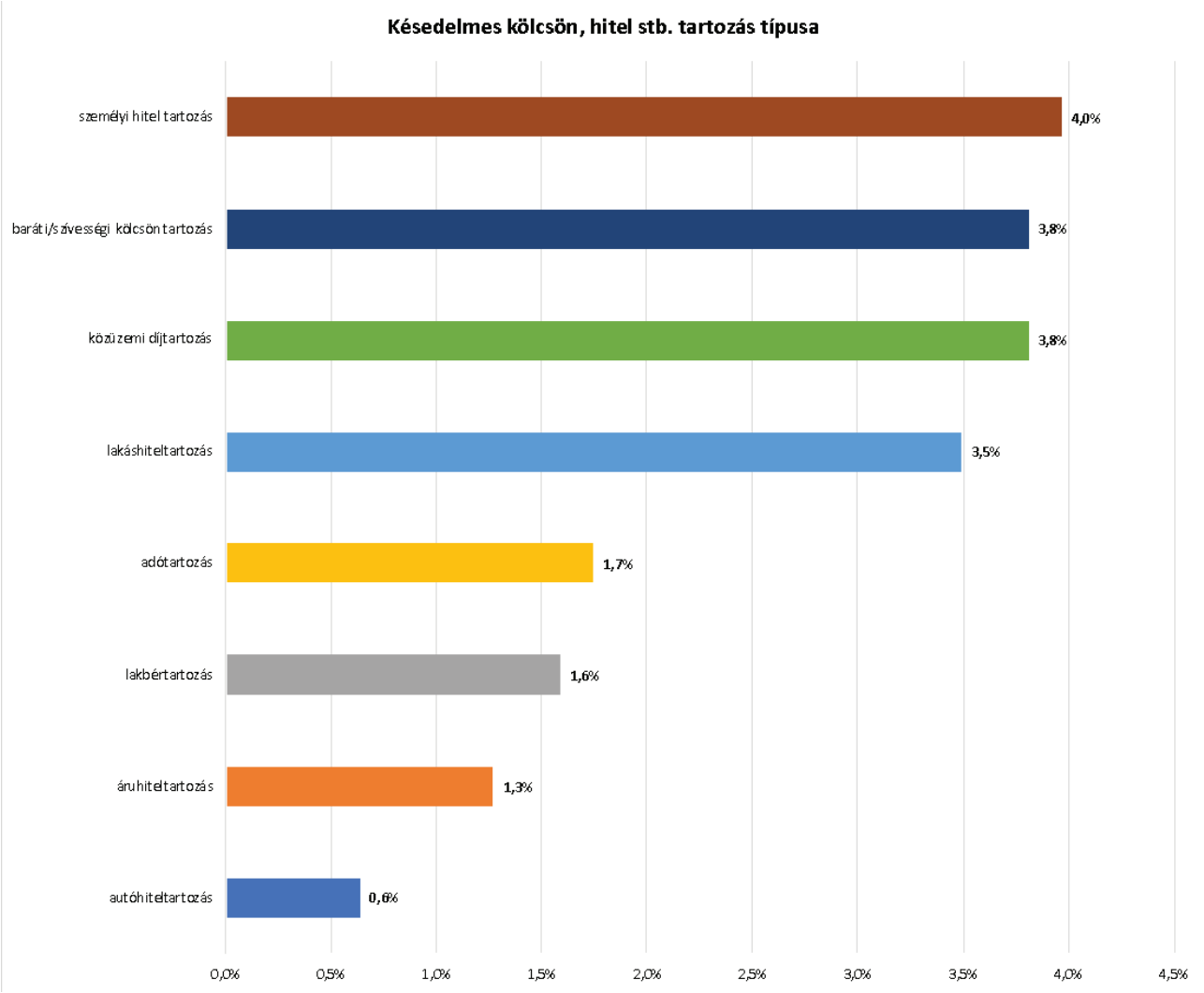

200. ábra: Késedelmes kölcsön, hitel stb. tartozás típusa

Az anyagi helyzet alakulása az elmúlt 5 év vonatkozásában

A feldolgozott kérdőívekben erre a kérdésre mintegy 606 db válasz érkezett. A válaszadók közül a legkevesebben azok a személyek voltak (38 fő), akik szerint nagyot javult az anyagi helyzetük az elmúlt 5 évben. A legtöbben (176 fő) pedig a „kicsit romlott" választ jelölték meg. Hasonló arányban jelenik meg a „kicsit javult" és a „nagyot romlott" kategória. Az előbbit 124 fő, az utóbbit 122 fő választotta. 146 fő véleménye szerint az anyagi helyzetük változatlan maradt az elmúlt 5 évben. A kérdésre inkább negatív választ (nagyot romlott és kicsit romlott) adók száma mindösszesen 298 fő, azaz az összes válaszadó mintegy 49,1%-a.

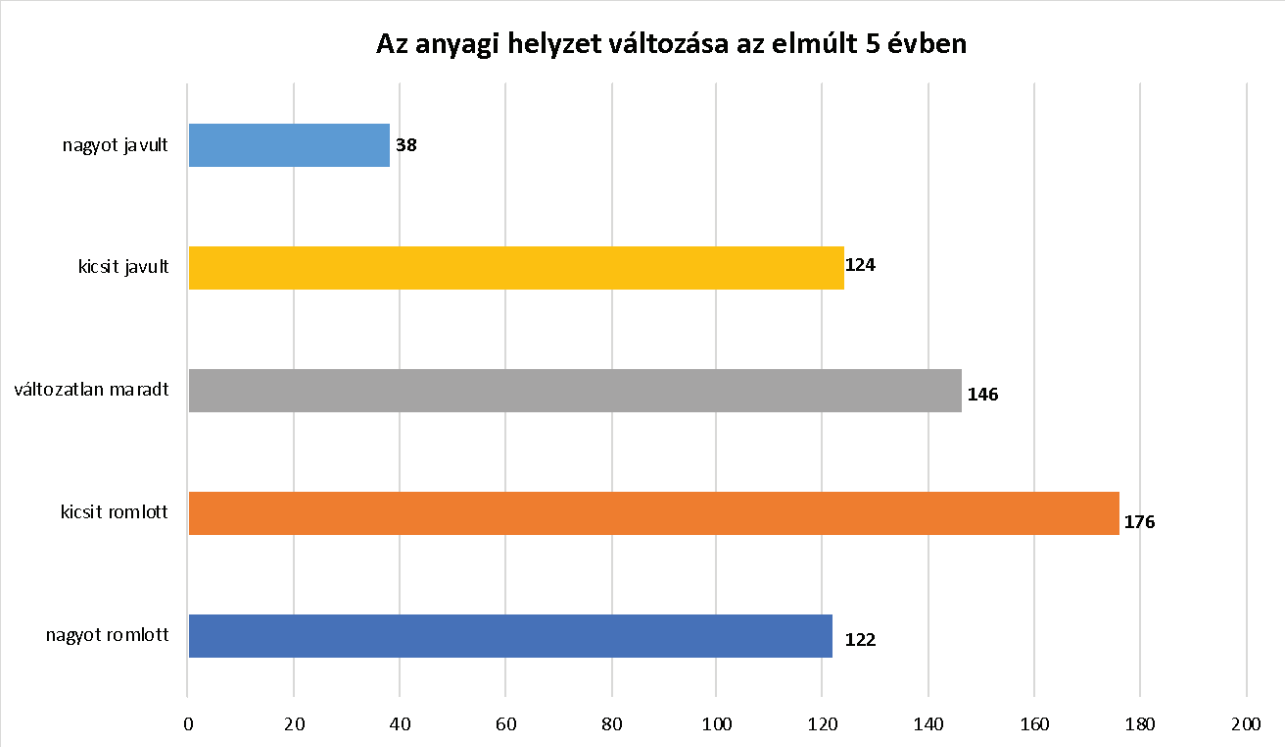

201. ábra: Az anyagi helyzet változása az elmúlt 5 évben (fő)

Anyagi helyzet változása korcsoportonként az elmúlt 5 év vonatkozásában

A kitöltők a saját jövedelmi helyzetüket általánosan nézve annál negatívabbnak látták, minél idősebb korosztályba tartoztak. A 60 éves, és ennél idősebb kitöltőknek csupán 1,3%-a számolt be arról, hogy az anyagi helyzete nagyot javult az utóbbi években, - ez a legkisebb arány a többi korcsoporthoz képest – míg 25,8 %-uk számolt be arról, hogy az anyagi helyzetük nagyot romlott az utóbbi években. A korcsoporton belül összesítve azok aránya, akik inkább negatívan látták a saját anyagi helyzetüknek a változását (nagyot romlott, vagy kicsit romlott választ jelöltek meg) elérte a 61,9%-ot, míg a pozitív válaszok összessége (kicsit javult, nagyot javult) mindössze 11,6%-a volt az összes válasznak. Ez korosztályonként lefelé haladva pozitív tendenciát mutat, az 50-59 évesek körében 22,1% vallotta, hogy nagyot romlott az anyagi helyzete, a 40-49 évesek közül 18,6%, a 30-39 évesek közül 18,8%, a 30 évnél fiatalabbak közül pedig már csak 8,5% válaszolta, hogy nagyot romlott a saját anyagi helyzete. Ezzel párhuzamosan az 50-59 éves korosztály 4,1%-a mondta, hogy nagyot javult, a 40-49 éves korosztály 7,1%-a, a 30-39 éves korosztály 10,9%-a, míg a legfiatalabb korosztály (30 éves, vagy fiatalabb) 12,8%-a mondta, hogy nagyot javult a saját anyagi helyzete az elmúlt években. Összességében a fiatalabb kohorszok (a 40 év alattiak) mérhetően pozitívabb véleményt fogalmaztak meg az elmúlt fél évtized saját anyagi (vagyoni, jövedelmi) történéseikről.

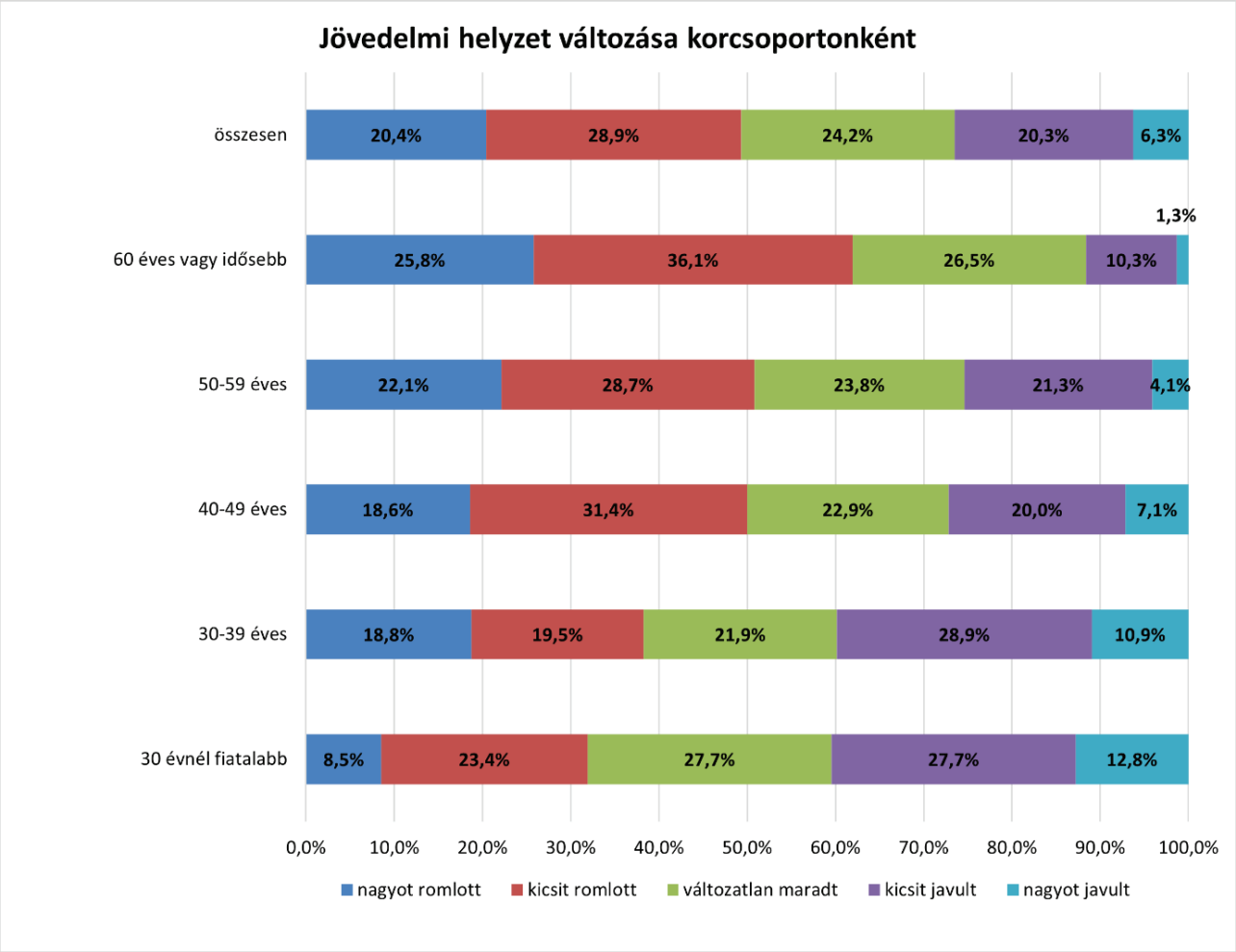

202. ábra: Jövedelmi helyzet változása korcsoportonként

Anyagi helyzet változása városrészenként az elmúlt 5 év vonatkozásában

A beérkezett válaszok alapján látható, hogy a „nagyot romlott" választ a legtöbben a Derkovits lakótelepen élők jelölték meg (30,3%), míg legkevesebben a Petőfi telepen, a KISZ lakótelepen és az Újperinten élők választották (11,1%). A „kicsit romlott" kategóriát azonban már a Petőfi telepi, a KISZ lakótelepi és az újperinti kitöltők jelölték meg a legtöbben (37,8%), a legkevesebben (25,3%) pedig a Herény, Kámon, Minerva, Stromfeld lakótelepen élők jelezték. Azt, hogy a jövedelmi helyzetük inkább romlott (nagyot romlott és kicsit romlott) az elmúlt években, a legtöbben a Derkovits lakótelepen élő kitöltők jelölték meg (59,8%). A „változatlan maradt" válasz a legtöbb városrészben lakó kitöltők esetében általában hasonlóan mozog: 20-25% közötti értékek figyelhetőek meg. A két szélsőséges értéket 15,9%-al a Derkovits lakótelepen élők és 39,2% értékkel a Herény,Kámon, Minerva, Stromfeld lakótelepen élők képviselték. Azt, hogy a jövedelmi helyzetük nagyon javult az elmúlt öt évben csak viszonylag kevesen jelölték meg: ezt a legkevesebben a Derkovits lakótelepen élők (3%), a legtöbben pedig az Oladi lakótelep és a Parkerdő lakópark lakosai jelölték meg (10,2%). A „kicsit javult" kategóriát a legtöbb városrész-

ben 20% körüli kitöltő választotta. Ez alól kivételt jelentenek a Herényben, Kámonban, Minerva lakóparkban és a Stromfeld lakótelepen élők, akiknek 16,5%-a és a Petőfi telepi, a KISZ lakótelepi és az újperinti kitöltők, akiknek csupán a 15,6%-a választotta ezt a kategóriát. A legtöbben az inkább javult kategóriát (nagyon és kicsit javult) az Oladi lakótelepen és a Parkerdő lakóparkban elő, kérdőívet kitöltők jelölték meg.

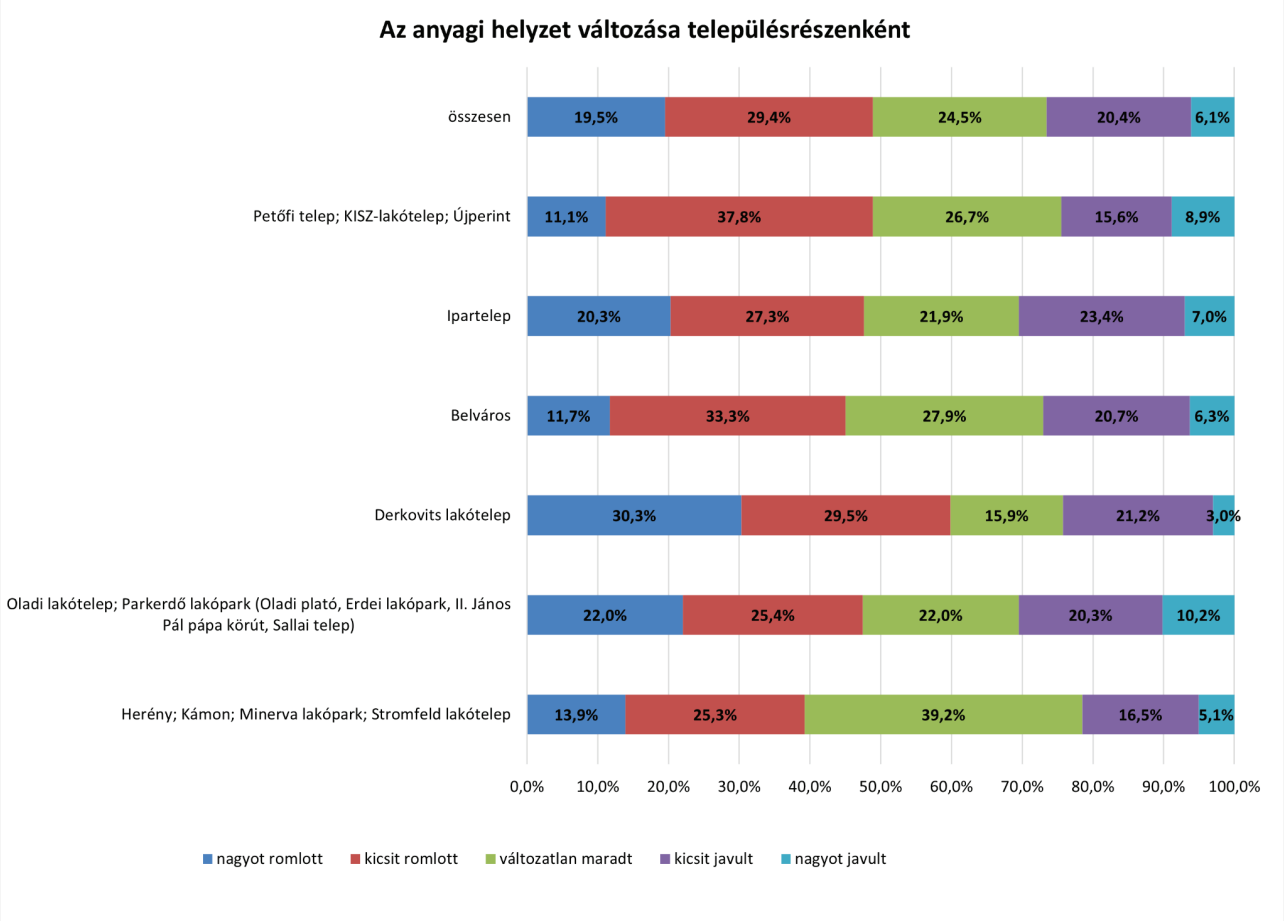

203. ábra: Az anyagi helyzet változása településrészenként

Társadalmi elvárás-index

Speciálisan a véleményládás felmérésnél alkalmaztuk a *„Kitől várna el segítséget a jövőben helyzetének javítása érdekében? Kérem, alakítson ki sorrendet 1-5-ig, ahol az 1. ahonnan/akitől a legtöbb, az 5. ahonnan/akitől a legkevesebb segítséget igényli?”* kérdést, amivel célunk az volt, hogy mérhessük a kutatásba bevont emberek mely formális-informális társadalmi intézménytől, szereplőktől várnak szükség esetén segítséget – ez egyszersmind az adott intézmény iránti társadalmi elvárás (és ezzel közvetve a bizalom) mérésére is alkalmas eszköz. Az alábbi válaszlehetőségek kerültek megfogalmazásara, mint alternatívák az alkalmazott elvárás-listán:

- állam
- önkormányzat

- család, rokonok
- barátok, ismerősök, szomszédok
- egyházak, civil szervezetek

A 630 értékelhető kérdőív – mint teljes kutatási minta – a társadalmi bizalom mérésére irányuló 26. kérdés esetében alacsonyabb volt a kitöltési arány, összesen 336 fő töltötte ki értékelhető módon.[124] Az alábbi grafikon az egyes válaszlehetőségek elvárás-indexét mutatja – pl. miként oszlott meg általában az önkormányzat megítélése az 1-5. rangsor alapján. Látható, hogy az állam szerepe még mindig a leginkább fontos, amikor a társadalmi elvárásokat vizsgáljuk – a kérdőívet kitöltő szombathelyiek 70% sorolta az 1. helyre, ugyanakkor elgondolkodtató, hogy a válaszadók 11%-a csak lista végére, az 5. helyre helyezte az államot az elvárás-listán. Az önkormányzat kapcsán született szubjektív lakossági percepciók esetében fontos leszögezni, hogy mivel Szombathelyen élők töltötték ki a kérdőívet, így esetükben ez jó eséllyel nem valamiféle absztrakt elvont, hanem kifejezetten Szombathely Önkormányzata irányába megfogalmazott elvárás-indexet jelent. Kiemelkedő arányban voltak (65,8%), azok, akik az önkormányzatot a 2. helyre rangsorolták az elvárás-listán, valamint mindössze 1,5%, akik az utolsó 5. helyre helyezték. A fennmaradó három intézménytípusnál (egyházak, civil szervezetek; barátok, ismerősök, szomszédok; család, rokonok) az elvárás-indexen a család, rokonok kapott relatív magasabb értékelését a fontosság tekintetében – pl. többen helyezték az 1. helyre, mint az önkormányzatot.

[124] Ennél a kérdésnél sajátos kutatási tapasztalat volt, hogy a megfogalmazott egyértelmű instrukció – lista 1-5.-ig a bizalom mértéke alapján – sokan mégis rosszul értelmezték és hibásan töltötték ki a kérdés – pl. 3 db 1. és 2 db 5. helyet jeleztek a papíralapú kérdőíven.

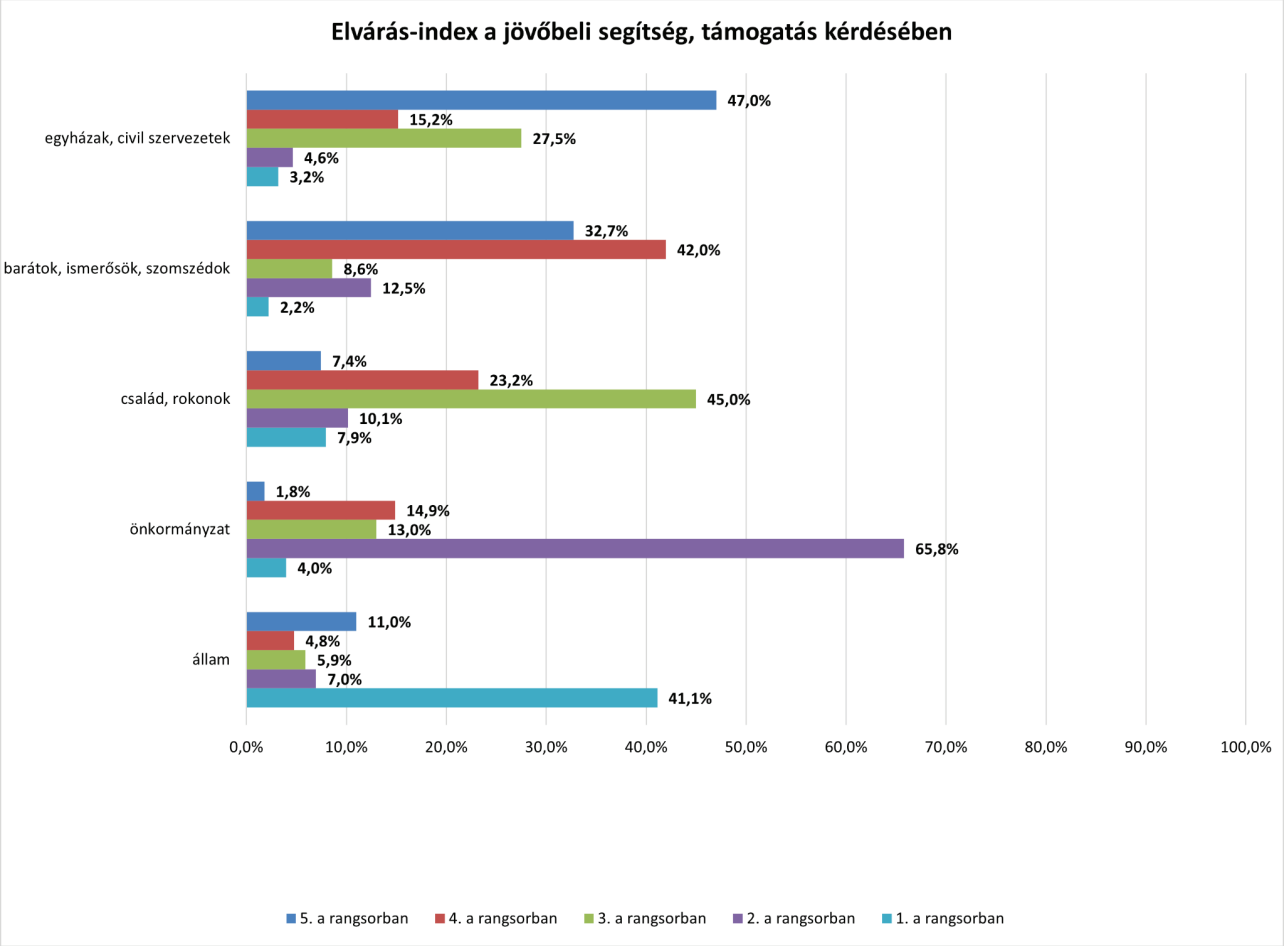

204. ábra: Elvárás-index a jövőbeli segítség, támogatás kérdésében

Önkormányzati közösségi szolgáltatások igénybevétele, értékelése

Önkormányzati közösségi szolgáltatások lakossági igénybevétele

Hasonlóan a reprezentatív telefonos lakossági felméréshez, a véleményládás kérdőíves felmérés fontos kiemelt kérdése volt, hogy a kérdőívet kitöltők milyen a város által biztosított szolgáltatásokat vesznek igénybe. A megkérdezettek egy 11 pontos listából választhattak, ez lényegében megegyezett a telefonos felmérésnél is alkalmazott szolgáltatási listával, annyi különbséggel, hogy ezt kiegészítettük a hajléktalanellátással. A lista átfogja a teljes önkormányzati szociális, egészségügyi és humánszolgáltatási feladatellátást, amit kiegészítettünk a közösségi közlekedési szolgáltatással (városi buszközlekedés):

- egészségügyi alapellátás (társadalombiztosítás által támogatott felnőtt háziorvos, gyermekorvos, fogorvos)
- időseket érintő szociális szolgáltatások (házi segítségnyújtás, idősek nappali ellátása,

idősek klubja, idősotthoni ellátás stb.)
- családsegítő és gyermekjóléti szolgáltatások (szociális és mentálhigiénés tanácsadás, szociális segítő munka, közösségfejlesztő és preventív, felvilágosító programok stb.)
- fogyatékkal élőknek nyújtott ellátások
- pszichiátriai-, vagy szenvedélybetegeknek (alkohol, drog, játékszenvedély stb.) nyújtott szolgáltatások
- bölcsődei szolgáltatás
- óvodai szolgáltatás
- kulturális intézményi szolgáltatások (könyvtár, múzeum stb.)
- közösségi közlekedési szolgáltatás (városi buszközlekedés)
- hátrányos helyzetű fiatalok támogatása (ösztöndíj, esélyteremtő szolgáltatások)
- hajléktalanellátás

Mivel több válasz is jelölhető volt, ezzel a kérdéssel kifejezetten a ténylegesen igénybe vett szolgáltatási spektrum megismerése volt a célunk a kérdőívet kitöltők körében. Ami a konkrét kutatási kitöltési adatokat és eredményeket illeti, kiemelkedett három közszolgáltatás igénybevétele, ezek a következők voltak a 630 fős kutatási mintában: egészségügyi alapellátás (társadalombiztosítás által támogatott felnőtt háziorvos, gyermekorvos, fogorvos) 531 db kitöltés, ami a teljes kutatási minta 84,3% része; kulturális intézményi szolgáltatások (könyvtár, múzeum stb.) 186 db válasz, a minta 29,5% része; közösségi közlekedési szolgáltatás (városi buszközlekedés) 178 db válasz, a minta 28,3% része. A kérdőívet kitöltők körében mintegy 10-15%-os arányban jelölték meg az alábbi város által biztosított szolgáltatásokat: óvoda 15,6% (98 db válasz); bölcsőde 13,5% (85 db válasz); időseket érintő ellátások, szolgáltatások 11,9% (75 db válasz); családsegítő és gyermekjóléti szolgáltatások 11,1% (70 db válasz). A fennmaradó négy helyi közszolgáltatást (pszichiátriai és szenvedélybetegek; fogyatékkal élők; hajléktalanok; hátrányos helyzetű fiatalok támogatási) már nagyon kevesen, a teljes kutatási minta 0,6-3,3% része jelölt meg. Az alábbi diagram jelzi a kérdésre adott válaszok megoszlását:

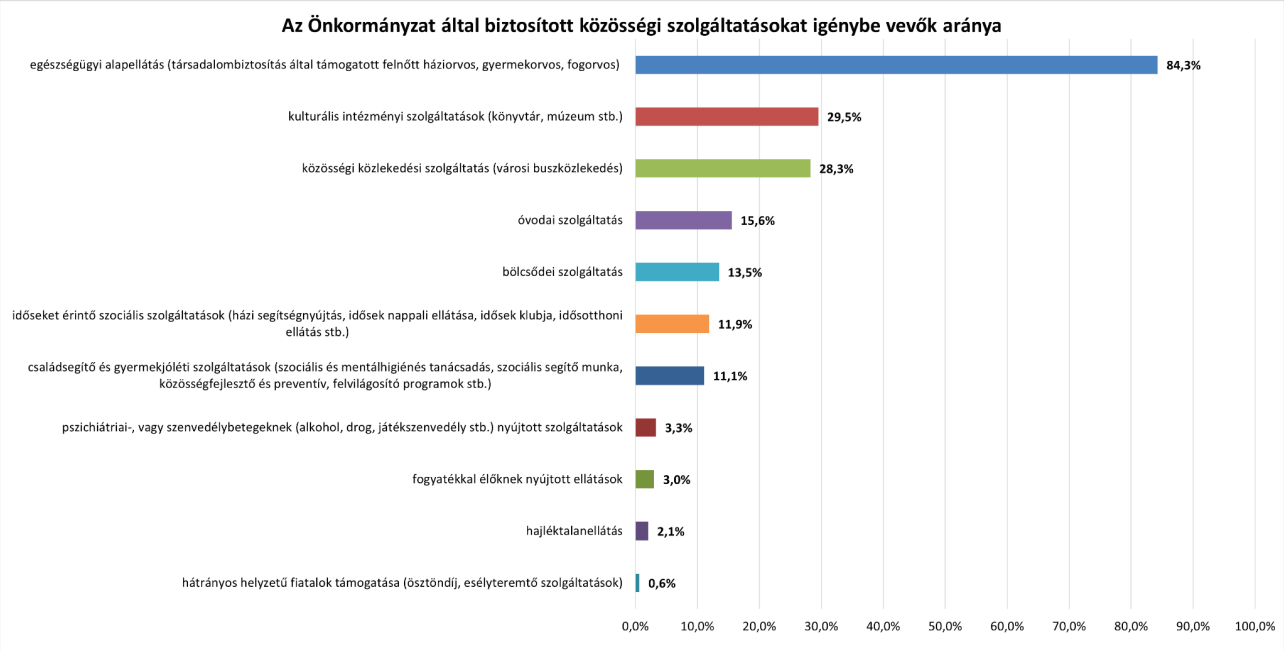

205. ábra: Közszolgáltatásokat igénybe vevők aránya

Közszolgáltatások igénybevétele korcsoportonként

Az alábbiakban a három legnagyobb arányban igénybe vett közszolgáltatás látható korcsoportok szerinti bontásban: közösségi közlekedés, kulturális intézményi szolgáltatások, illetve az egészségügyi alapellátás. Ebben a kérdésben a kitöltőket arra kértük, hogy minden olyan szolgáltatást jelöljenek meg, amit használnak, így több választ is lehetőségük volt kiválasztani. Ezeken belül minden korosztályban az egészségügyi alapellátás volt, amelyet a kitöltők a legnagyobb számban vettek igénybe. A 40-49 évesek között volt a legmagasabb (90,4%) azok aránya, akik igénybe veszik, a legalacsonyabb pedig a 30 éves, és ennél fiatalabb kitöltők körében, náluk mindössze 79,6% válaszolta, hogy igénybe veszi az egészségügyi alapellátást. A közösségi közlekedést legnagyobb százalékban a 40-49 évesek (36,3%), legkisebb százalékban pedig a 30-39 évesek (18,9%) veszik igénybe. Kisebb volt a különbség a kulturális intézményi szolgáltatások esetében, itt minden korcsoportban 26,5% és 33,6% között mozgott azok aránya, akik igénybe veszik ezt a típusú szolgáltatást.

206. ábra: Közszolgáltatások igénybevétele korcsoportonként

Közszolgáltatások igénybevétele településrészenként

A városrészenkénti összevetés esetében is három legnagyobb felületen történő szolgáltatásra szűkítettük a területi alapú feldolgozást: egészségügyi alapellátás, kulturális intézményi szolgáltatások és közösségi közlekedési szolgáltatások. A szolgáltatásokat igénybe vevők válaszainak településrészenkénti bontása az alábbi eredményeket mutatja: az egészségügyi alapellátást minden városrész esetében a válaszadók több, mint a 82%-a igénybe veszi (87% feletti az igénybe vevők száma a Belvárosban, az Ipartelepen és a Petőfi telepen, a KISZ telepen és az Újperinten élők esetében). A kulturális szolgáltatásokat igénybe vevők esetében megfigyelhető, hogy az egyes városrészekben a válaszadók közel 30%-a jelölte be ezt a válaszlehetőséget (az adatok 24-34% között szórnak). A legkevesebben a Derkovits lakótelepen élők (24,4%), legtöbben pedig az Oladi lakótelep, Parkerdő lakópark lakosai közül veszik igénybe ezt a szolgáltatás-típust. A közösségi közlekedés esetében a legtöbben a Herény, Kámon, Minerva, Stromfeld lakótelepen élők (34,1%), míg a legkevesebben a Belvárosban élők (20,2%) jelölték meg ezt a választ.

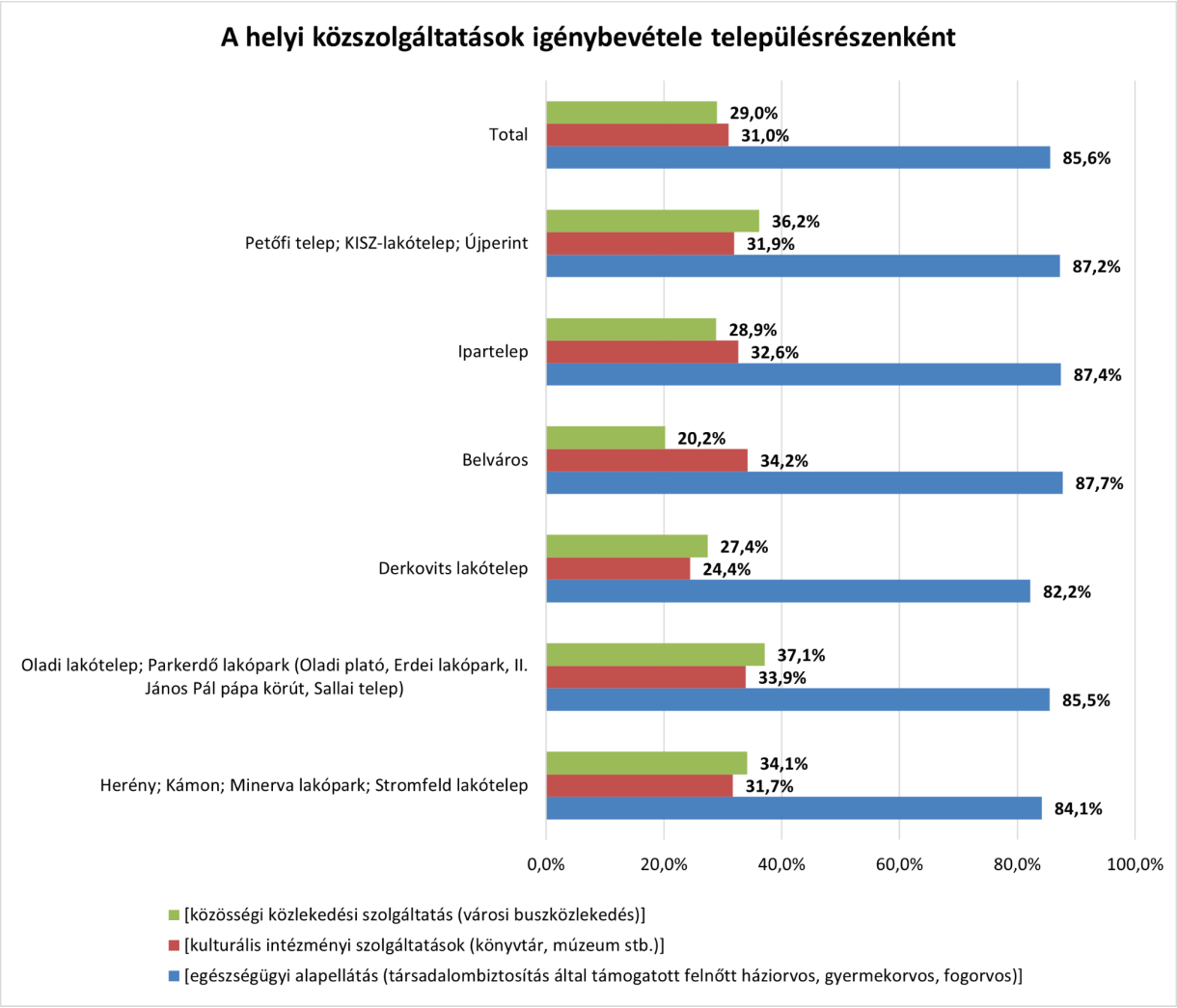

207. ábra: A helyi közszolgáltatások igénybevétele településrészenként

Az igénybe vett önkormányzati közszolgáltatásokkal való lakossági elégedettség

Hasonlóan a reprezentatív telefonos felméréshez, itt is egy 1-5 fokozatú skálát alkalmaztunk. Már az igénybevételnél is látható volt, hogy mennyire differenciáltan veszik igénybe az egyes közszolgáltatásokat, ugyanakkor fontos leszögezni, hogy láthatóan kevesebb számban és arányban vették a fáradtságot, hogy véleményezzék is az egyes szolgáltatásokat, ezért született alacsonyabb kitöltési arány, ezek a következők voltak:

- Egészségügyi alapellátás (kiemelkedő magas számú, 577 értékelés)
- Közösségi közlekedés (292 értékelés)
- Időseket érintő ellátások (221 értékelés)
- Családsegítő és gyermekjóléti szolgáltatás (214 értékelés)
- Bölcsődei szolgáltatás (168 értékelés)

- Óvodai szolgáltatás (185 értékelés)
- Fogyatékkal élők számára nyújtott ellátások (119 értékelés)
- Pszichiátriai és szenvedélybetegek számára nyújtott ellátások (116 értékelés)

Messze a legtöbb értékelés az egészségügyi alapellátás (háziorvos, házi gyermekorvos) kapcsán született. A teljes kutatási minta 91,5%-a véleményezte a városi egészségügyi alapellátásokat – ehhez képest a második legtöbb értékelést kapott közösségi közlekedés (városi buszjáratok) a teljes minta 46%-át (292 értékelés), a harmadik legtöbbet kapott idősellátások pedig a minta 35%-át (221 értékelés) késztette értékelésre. A leginkább releváns többségi vélemény tehát az egészségügy kapcsán született, ami láthatóan megosztja az embereket: az 1-5 skálán egyik válaszlehetőség sem kapott 25%-ot; az elégedett-elégedetlen tengelyen kismértékben a kritikusok voltak többségben, de ez is néhány %-os és semmi esetre sem jelent tragikus szintű elégedetlenséget. Ugyanakkor a magas kitöltési arány jelzi, hogy az emberek számára magasan kiemelkedik az egészségügyi ellátórendszer a fontosság és a mindennapokra gyakorolt hatás miatt. A leginkább pozitív megítélést a kérdőívet kitöltők körében sorrendben a bölcsődei, az óvodai és a kulturális szolgáltatások (könyvtár, múzeum) kapták: az 1.5 skálán a legmagasabb „5 – nagyon elégedett" válaszok 41,5-48,8% között mozgott a három szolgáltatás tekintetében, illetve az elégedetlenség (kicsit elégedetlen; nagyon elégedetlen) a mintában 15% körül vagy az alatt maradt. Néhány szolgáltatás esetében kiugró, 40% felett alakult a semleges véleményt (3 – se nem elégedett, se nem elégedetlen) megfogalmazók aránya, így a hajléktalanellátás, a hátrányos helyzetű fiatalok támogatása, a pszichiátriai és szenvedélybetegek, fogyatékkal élők támogatása.[125] Ugyanakkor az előző négy szolgáltatás esetében az adatok relatív elégedetlenséget is mutatnak az elégedett-elégedetlen tengelyen. Az Önkormányzat által biztosított családsegítő és gyermekjóléti szolgáltatások megítélése, értékelése rendkívül kiegyensúlyozott volt, lényegében ugyanannyi elégedett válasszal, mint elégedetlen válasszal. Viszont a közösségi közlekedést (városi buszközlekedés) állapotát látványosabb többen értékelték pozitívan, mint negatívan.

[125] Ennek lehetséges oka valószínűleg ezen szolgáltatások alacsonyabb igénybevétele.

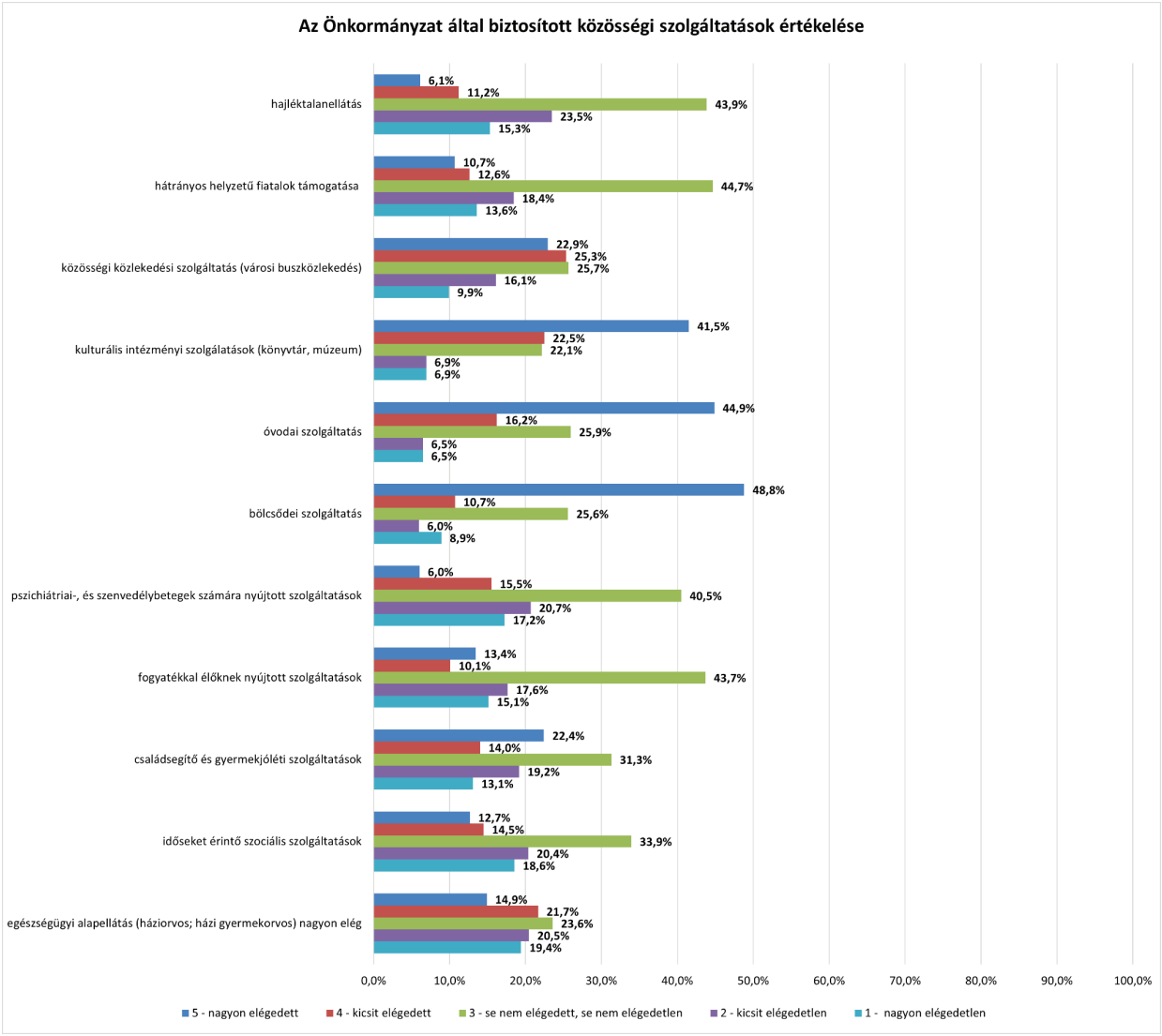

208. ábra: A közösségi szolgáltatások értékelése

A városi közösségi közlekedés önálló vizsgálati dimenzióban

Hasonlóan a reprezentatív telefonos felméréshez, a véleményládás kérdőívben is további külön kérdések keretében vizsgáltuk a városi közösségi közlekedés igénybevételét és a kapcsolódó elégedettségi szintet.[126] A városi közösségi közlekedési szolgáltatás igénybevételére vonatkozó kérdésre a feldolgozott kérdőívekben mintegy 615 fő válaszolt. A kérdőívet kitöltők közül legtöbben (293 fő, 47,6%) azt a választ jelölték meg, hogy a városi közösségi közlekedési szolgáltatást nem veszik igénybe, nem használják. 177 fő (28,8%) csak ritkán, alkalmanként veszi igénybe, míg 145 fő (23,6%) rendszeresen használja.

[126] Érdemes kihangsúlyozni, hogy az önkitöltős jellegből fakadóan van eltérés az általános igénybevételi kérdés, valamint a közösségi közlekedést részleteiben érintő kérdésekre adott lakossági válaszok számát tekintve, ez utóbbiaknál jelentősen többen értékelték a városi buszközlekedést – de mivel fontos visszajelzésnek tekintjük a lakossági válaszokat, így annak tudatában dolgoztuk fel, hogy láthatóak az egyes kérdésekre adott válaszintenzitások közötti diszkrepanciák.

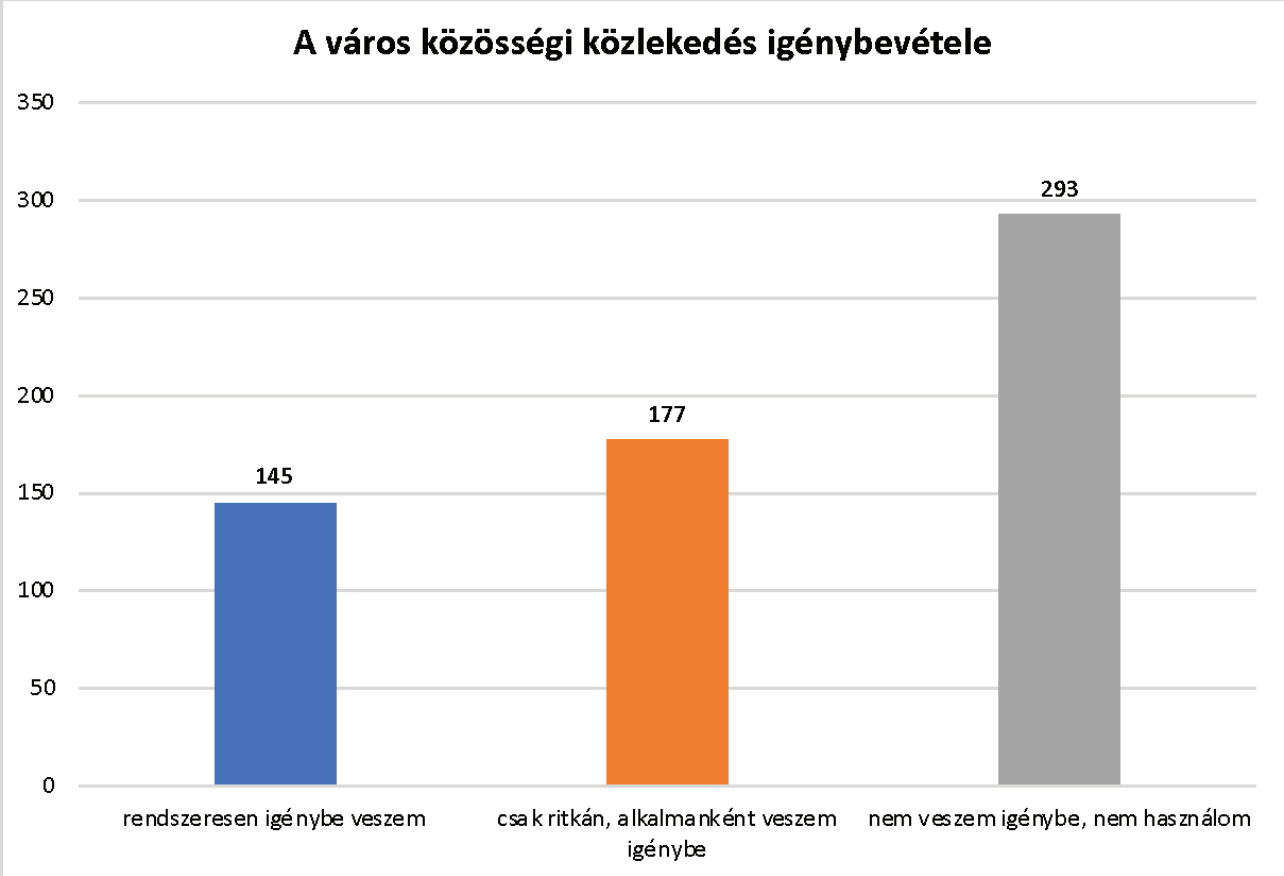

209. ábra: A városi közösségi közlekedés igénybevétele (fő)

Városi közösségi közlekedés igénybevétele korcsoportonként

A városi közösségi közlekedés igénybevétele korcsoportonkénti bontásban igen eltérő képet mutat. Legnagyobb arányban a 30-39 éves korosztály válaszolta (61,1%), hogy egyáltalán nem veszi igénybe a közösségi közlekedést, míg legkisebb arányban a 60 éves, vagy annál idősebb kitöltők körében jelölték ezt a választ (32,3%). Ezzel állt összefüggésben azon válaszok aránya is, akik rendszeresen igénybe veszik ezt a szolgáltatást, ugyanis ez a válasz a legnagyobb arányban a 60 éves, vagy annál idősebb korosztályban fordult elő (37,9%), legkisebb arányban pedig a 30-39 évesek korosztályában (11,5%). A 30 éves, illetve annál fiatalabb korosztálynál volt a legmagasabb azon kitöltők aránya (31,3%), akik csak alkalmanként veszik igénybe a városi közösségi közlekedést, legkisebb pedig az 50-59 éves korosztályban volt ugyanezen válaszoknak az aránya (27,1%).

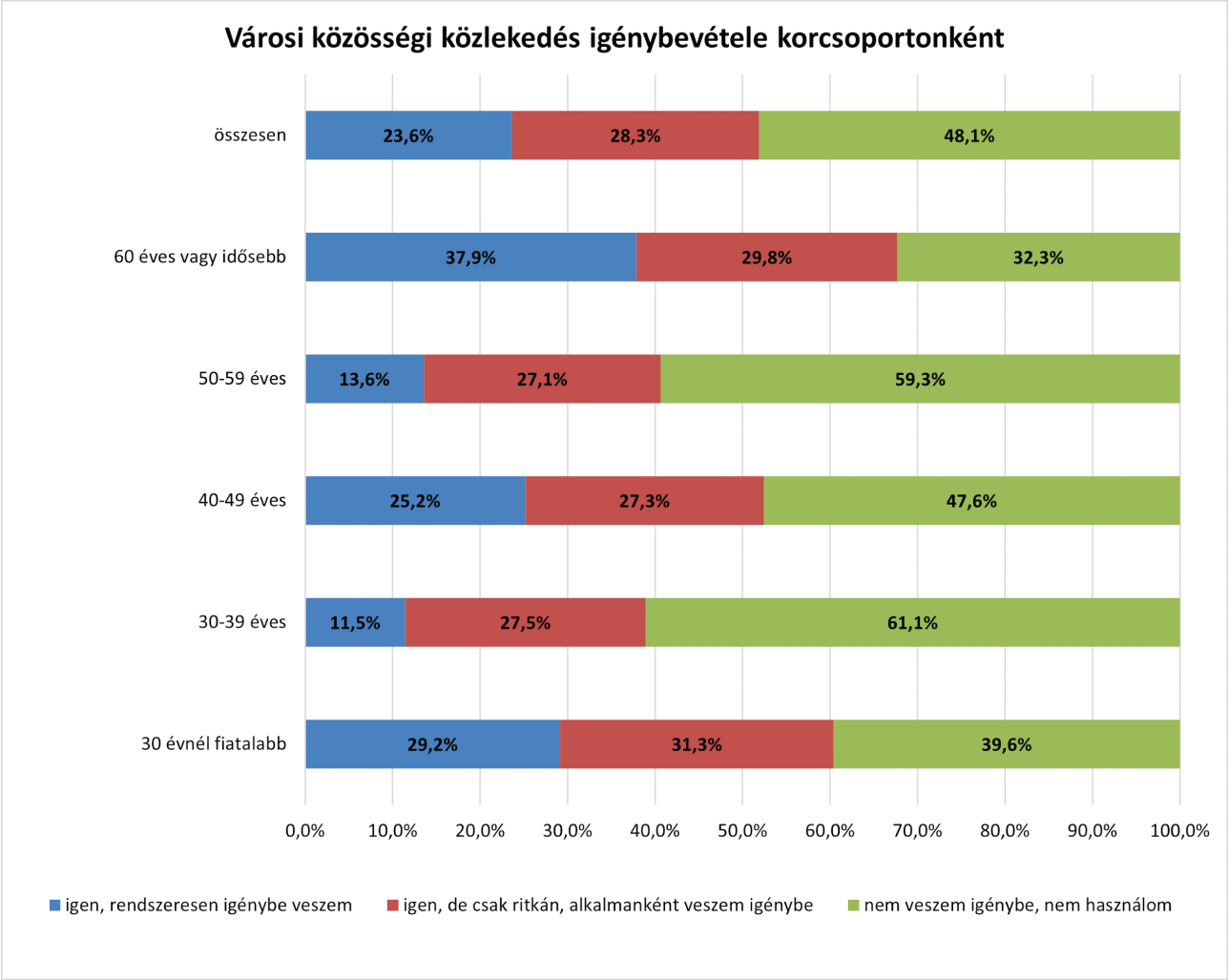

210. ábra: Városi közösségi közlekedés igénybevétele korcsoportonként (%)

A városi közösségi közlekedéssel való elégedettség

Erre a kérdésre a feldolgozott kérdőívekben közel 319 fő válaszolt. Ez azt jelenti, hogy aki az előző kérdésben (29. kérdés) azt válaszolta, hogy rendszeresen vagy alkalmanként de használja a városi közösségi közlekedést (mindösszesen 322 fő), azon válaszadók 2 fő kivételével, de fontosnak tartották elmondani a véleményüket s városi közösségi közlekedés minőségével kapcsolatban. A feldolgozott válaszok alapján látható, hogy a legtöbben (96 fő) a „se nem elégedett, se nem elégedetlen" kategóriát jelölték meg. Látható továbbá, hogy a minőséggel inkább elégedettek „táborába" (kicsit elégedett és nagyon elégedett) mindösszesen 141 fő tartozik, míg az inkább elégedetlenek (kicsit elégedetlen és nagyon elégedetlen) 82-en voltak.

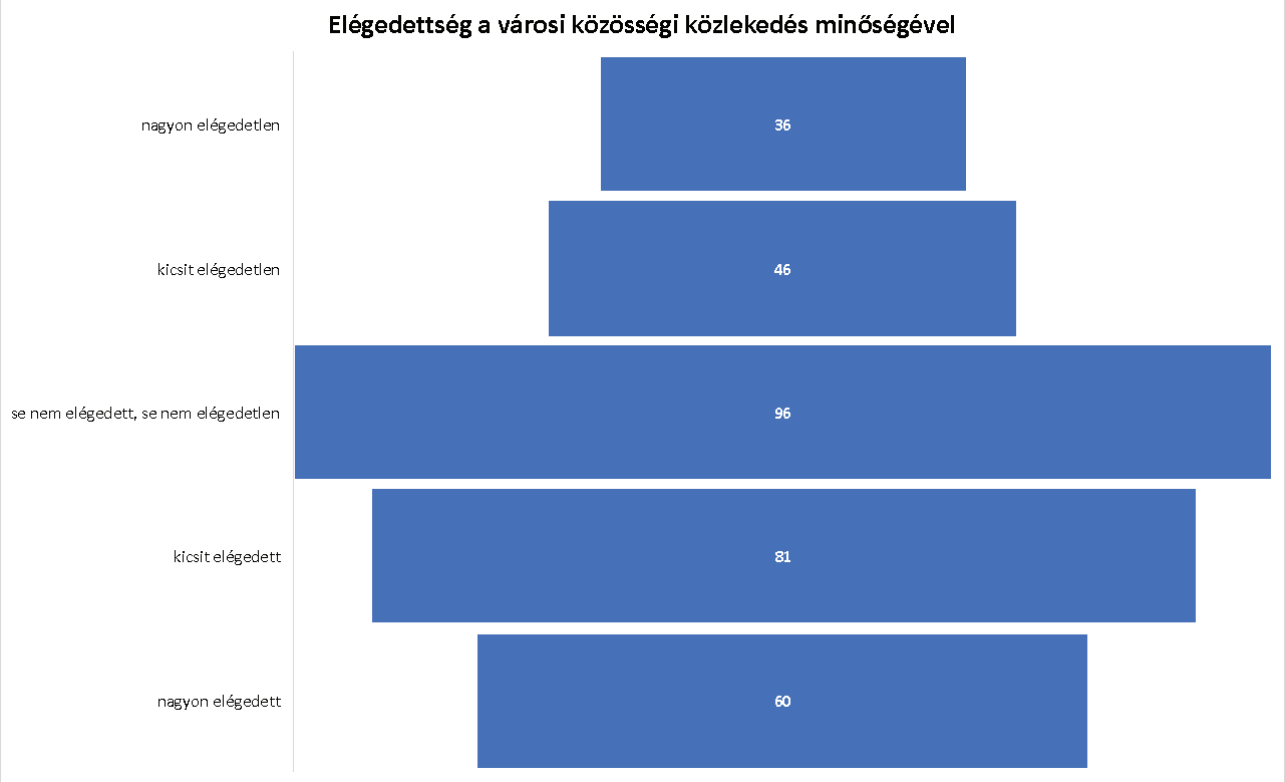

211. ábra: Elégedettség a városi közösségi közlekedés minőségével (fő)

A városi közösségi közlekedéssel való elégedettség korcsoportos bontásban

Legnagyobb mértékben a 30 éves, és annál fiatalabb kitöltők elégedettek a közösségi közlekedéssel, - 37,9% kicsit elégedett, 10,3% nagyon elégedett, 10,3% kicsit elégedetlen, 3,4% nagyon elégedetlen. Az 50-59 éves korosztálynál voltak a legnagyobb arányban a nagyon elégedettek (27,1%). A leginkább elégedetlen korosztály a 60 éves és ennél idősebb kohorsz - 15,7%- kicsit elégedetlen, 13% nagyon elégedetlen a városi közösségi közlekedéssel.

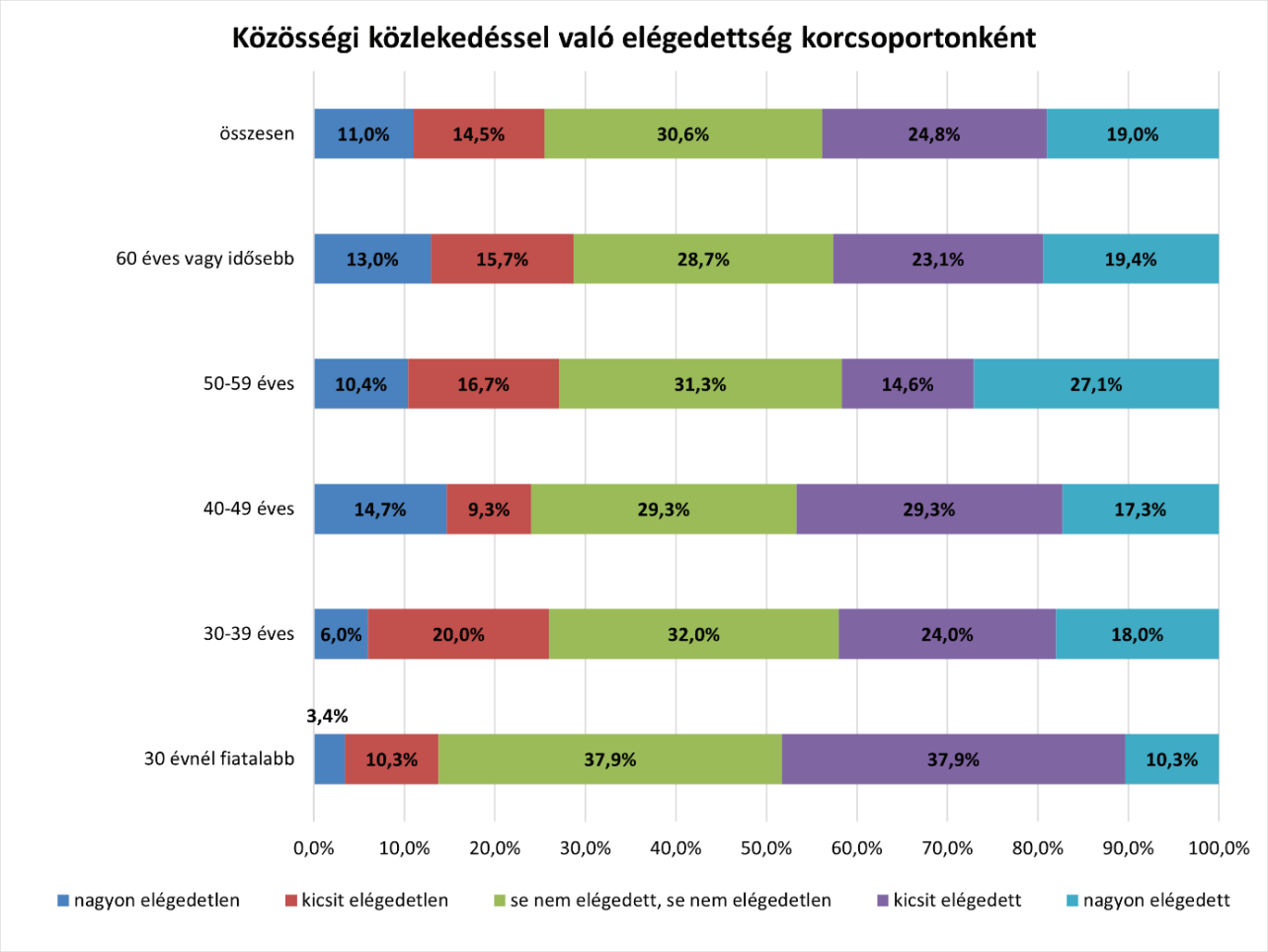

212. ábra: Közösségi közlekedéssel való elégedettség korcsoportonként

Problémaérzékelés és pozitív tapasztalati percepciók

Hasonlóan a reprezentatív telefonos véleményfelméréshez, ennél a kutatásnál is igyekeztünk mérni a közszolgáltatások igénybevételi és elégedettségi dimenziója mellett a városi problémaérzékelés, valamint a pozitív tapasztalatok szintjét. Ennek keretében 12 válaszlehetőséget adtunk meg – benne különböző szolgáltatások és egyéb problémás közpolitikai kérdések, jelenségek (pl. alacsony jövedelmek, eladósodás, szegénység) – amiből 3 elemet kellett kiválasztani a megkérdezetteknek, hogy mely területeken tapasztalják a legnagyobb problémahalmazt (problémaérzékelés) valamint előrelépést (pozitív tapasztalati érzékelés).

A városi problémaérzékelés dimenziója

A válaszadók közül legtöbben az egészségügyi alapellátások színvonalát jelölték meg, mint a számukra legnagyobb problémát okozó kategóriát. Ezt követi az alacsony jövedelmek, eladóso-

dás, szegénység kategóriája 54,6%-kal. 20-30% közötti értéket értek el a következő kategóriák: lakhatási nehézségek, problémák (32,5%), városon belüli közlekedés (gépjárműforgalom, helyi tömegközlekedés, kerékpárutak stb.) (28,5%) és az idősellátás színvonala, férőhelyszámok az idősellátásban (21,7%). A közbiztonságot, mint problémaforrást, a válaszadók mintegy 10,6%-a jelölte meg. Az alábbi kategóriákkal kapcsolatban 6% alatti értékeket figyelhetünk meg: pszichiátriai és szenvedélybetegek (alkohol, drog, játékszenvedély stb.) számára nyújtott ellátások (5,9%), hajléktalanellátás (5,4%), fogyatékkal élő személyek számára nyújtott ellátások, fizikai akadálymentesítés hiánya (4,9%), valamint a hátrányos helyzetű fiatalok támogatása (ösztöndíjak, esélyteremtő szolgáltatások stb.) (4,4%). A válaszadók a legkevésbé az óvodai (1,6%) és bölcsődei ellátást (0,8%) gondolják problematikusnak.

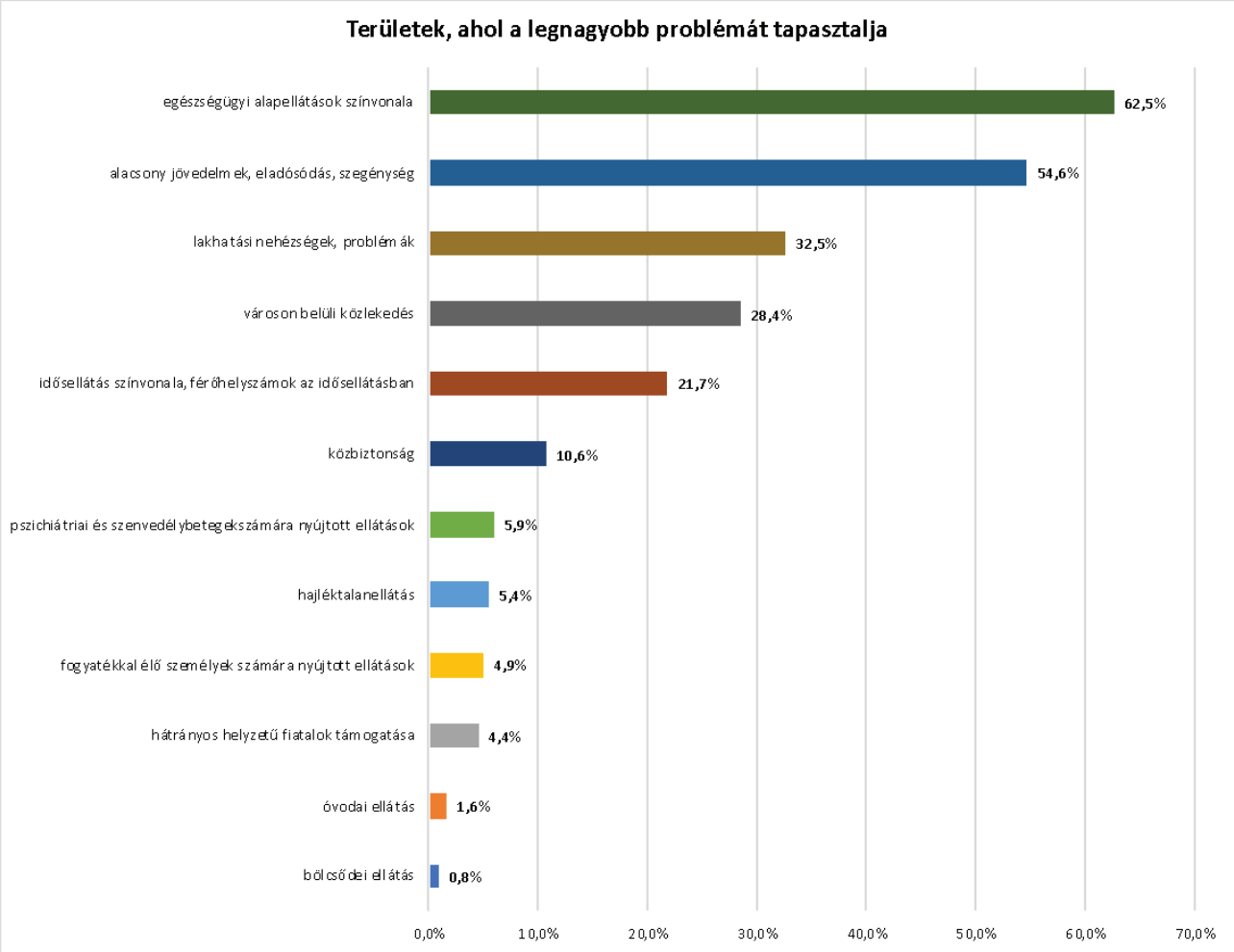

213. ábra: Területek, ahol a legnagyobb problémát tapasztalja

A városi problémaérzékelés életkori korcsoportok szerinti dimenziója

A korcsoportok szerinti bontás leképezi a teljes kutatási minta eredményét, minden vizsgált kohorsz esetében a legnagyobb problémának az alacsony jövedelmeket, a lakhatási nehézsé-

geket, illetve az egészségügyi alapellátások színvonalát tartják a kitöltők. Az adatokat tekintve talán a legfontosabb tanulság, hogy a fiatalabbak körében nagyobb mértékű az elégedetlenség és ezzel közvetve a problémás területek kapcsán érzékelt türelmetlenség.

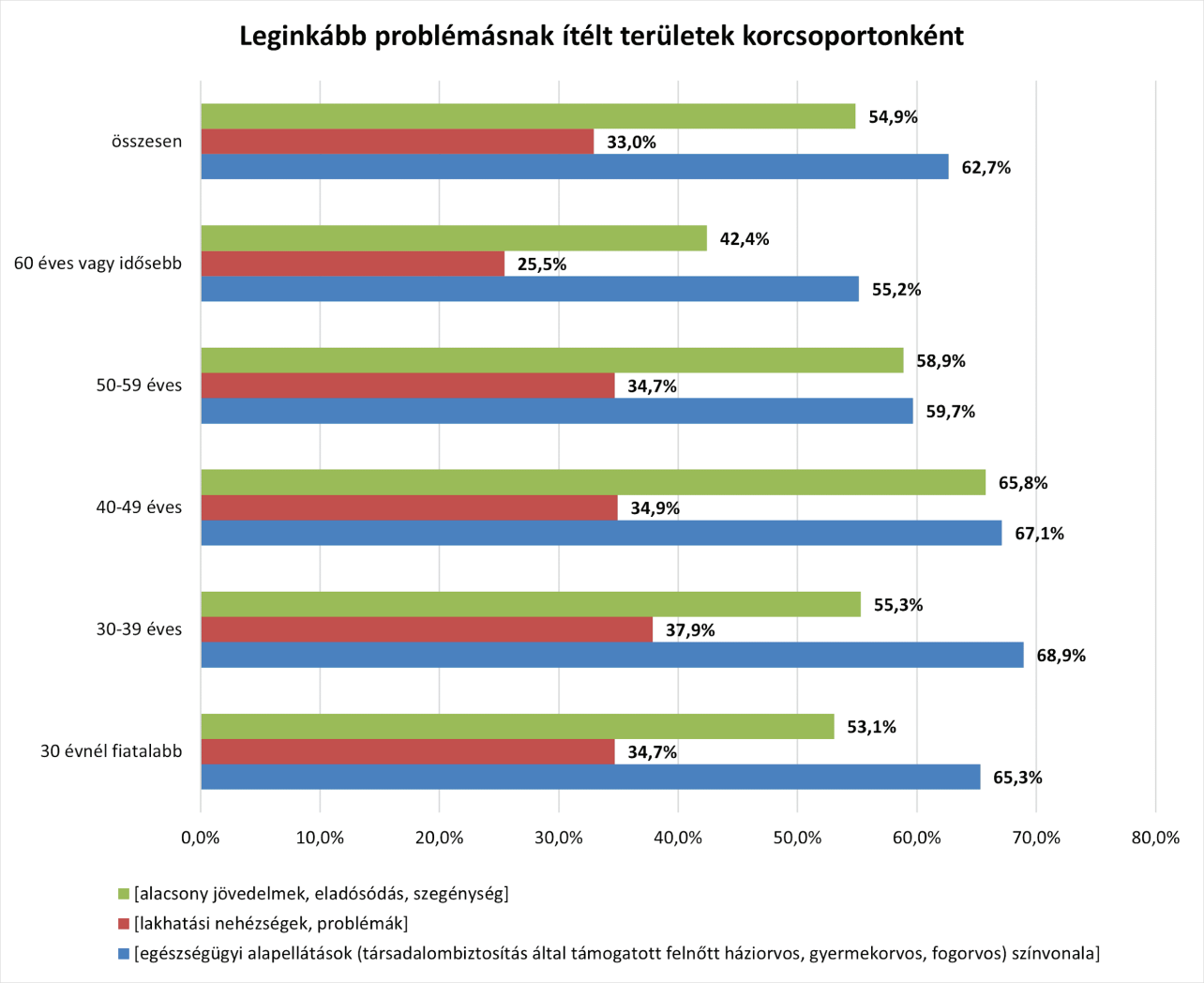

214. ábra: Leginkább problémásnak ítélt területek korcsoportonként

A városi problémaérzékelés városrészek szerinti dimenziója

Városrészi dimenzióban is ugyanaz a három kiemelt kérdéskör dominált: alacsony jövedelmek, eladósodás, szegénység; lakhatási nehézségek, problémák; egészségügyi alapellátások. Az összes városrész esetében a válaszadók a három kategória közül legkevesebben a „lakhatási nehézségek, problémák" kategóriát jelölték meg. Ezt a Belvárosban élők érzik problémásnak a legkevesebben (22,8%), míg a Derkovits lakótelepen élők jelölték meg a legtöbben (41,5%). Az „alacsony jövedelmek, eladósodás, szegénység" kategóriát meglehetősen sokan érzékelik nagy problémának. Ez a problémakör az ipartelepi lakosok között jelent meg a leghangsúlyosabban (66,7%), míg a Herény, Kámon, Minerva, Stromfeld lakótelepen élők esetében a legke-

vésbé problémás területnek bizonyult (43,9%). Az egészségügyi alapellátások színvonala szinte minden városrész esetében kiemelt problémaként jelent meg (egyetlen kivétel a Derkovits lakótelep, ahol a kérdőívet kitöltők az „alacsony jövedelmek, eladósodás, szegénység" jelenségét nagyobb problémának érzékelték). A válaszadók területi megoszlása szerint ez a probléma a legkisebb arányban a Herény, Kámon, Minerva, Stromfeld lakótelepen élőknél mutatkozott (57,3%), míg a legtöbben ezt a problémát az Ipartelep, Joskar-Ola, Zanat, Gyöngyöshermán térségében élők érezték a leghangsúlyosabbnak (70,4%).

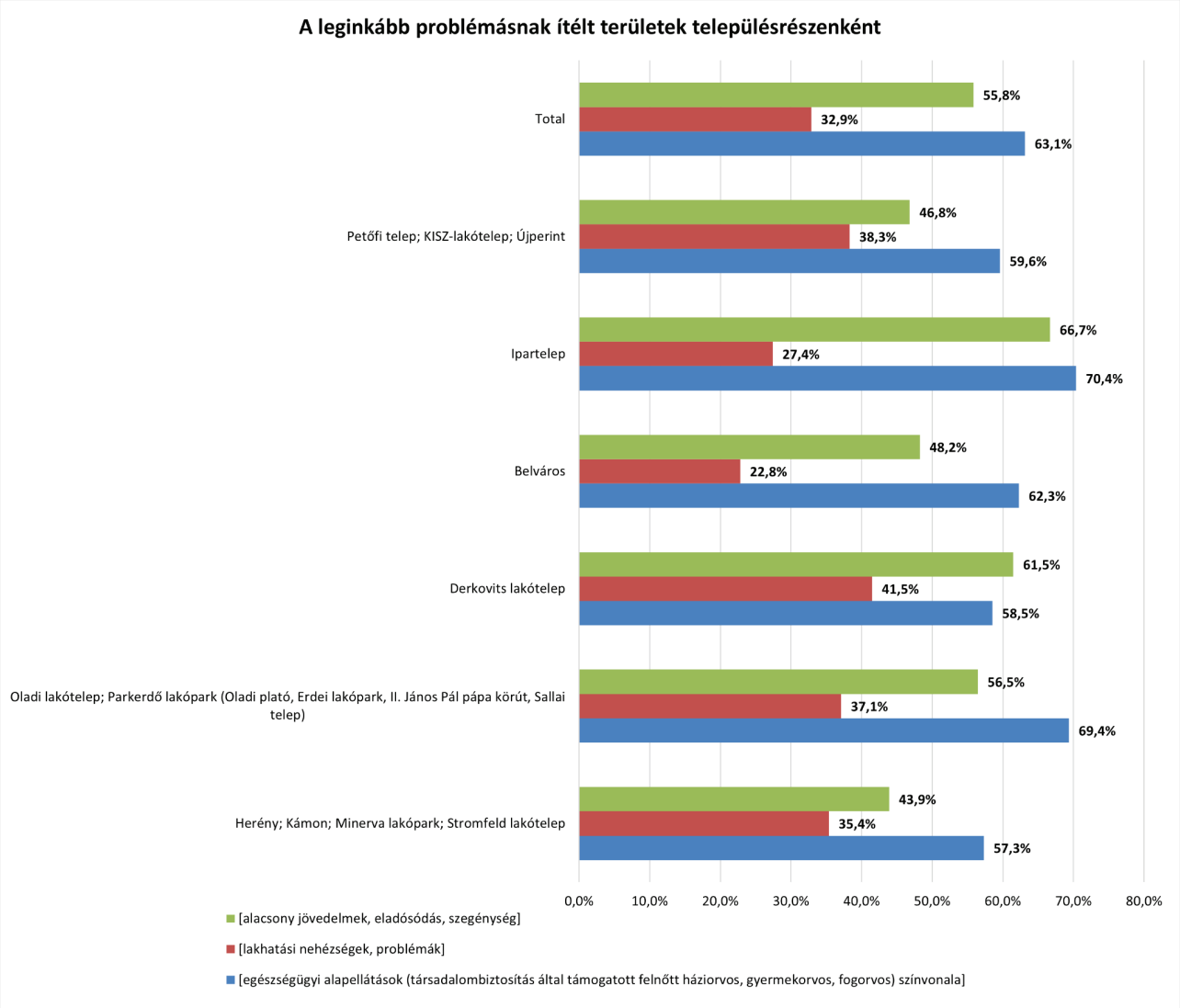

215. ábra: A leginkább problémásnak ítélt területek településrészenként

A városi pozitív tapasztalati érzékelés dimenziója

A válaszadók itt azon legfeljebb három kérdéskört jelölhették meg. ahol a legnagyobb pozitív előrelépést tapasztalnak. A legtöbb válaszadó a bölcsődei ellátás esetében érzékeli a legnagyobb pozitív előrelépést (30%) a városban. Ezt követik a városon belüli közlekedés (autós

forgalom, helyi tömegközlekedés, kerékpárutak stb.) (25,1%) és az óvodai ellátás (23,7%) kategóriák. A válaszadók közel 16,2%-a jelölte meg a közbiztonságot, mint azt a kategóriát, ahol a legnagyobb pozitív előrelépést tapasztalja. 10% körül van azoknak a válaszadóknak az aránya, akik a kérdésre válaszolva megjelölték az egészségügyi alapellátásokat (társadalombiztosítás által támogatott felnőtt háziorvos, gyermekorvos, fogorvos) és a fogyatékkal élő személyek számára nyújtott ellátások, fizikai akadálymentesítés (10,3% és 10%). 3-6% között mozognak a következő kategóriák: hátrányos helyzetű fiatalok támogatása (ösztöndíjak, esélyteremtő szolgáltatások stb.) (5,4%), idősellátás színvonala, férőhelyszámok az idősellátásban (5,2%), lakhatási nehézségek, problémák (4,6%), hajléktalanellátás (3,7%) és az alacsony jövedelmek, eladósódás, szegénység (3,3%). A legkevesebben (1,6%) a pszichiátriai és szenvedélybetegek (alkohol, drog, játékszenvedély stb.) számára nyújtott ellátásokkal kapcsolatban ítélték meg azt, hogy ebben a kérdéskörben is fokozottan tapasztalható pozitív előrelépés.

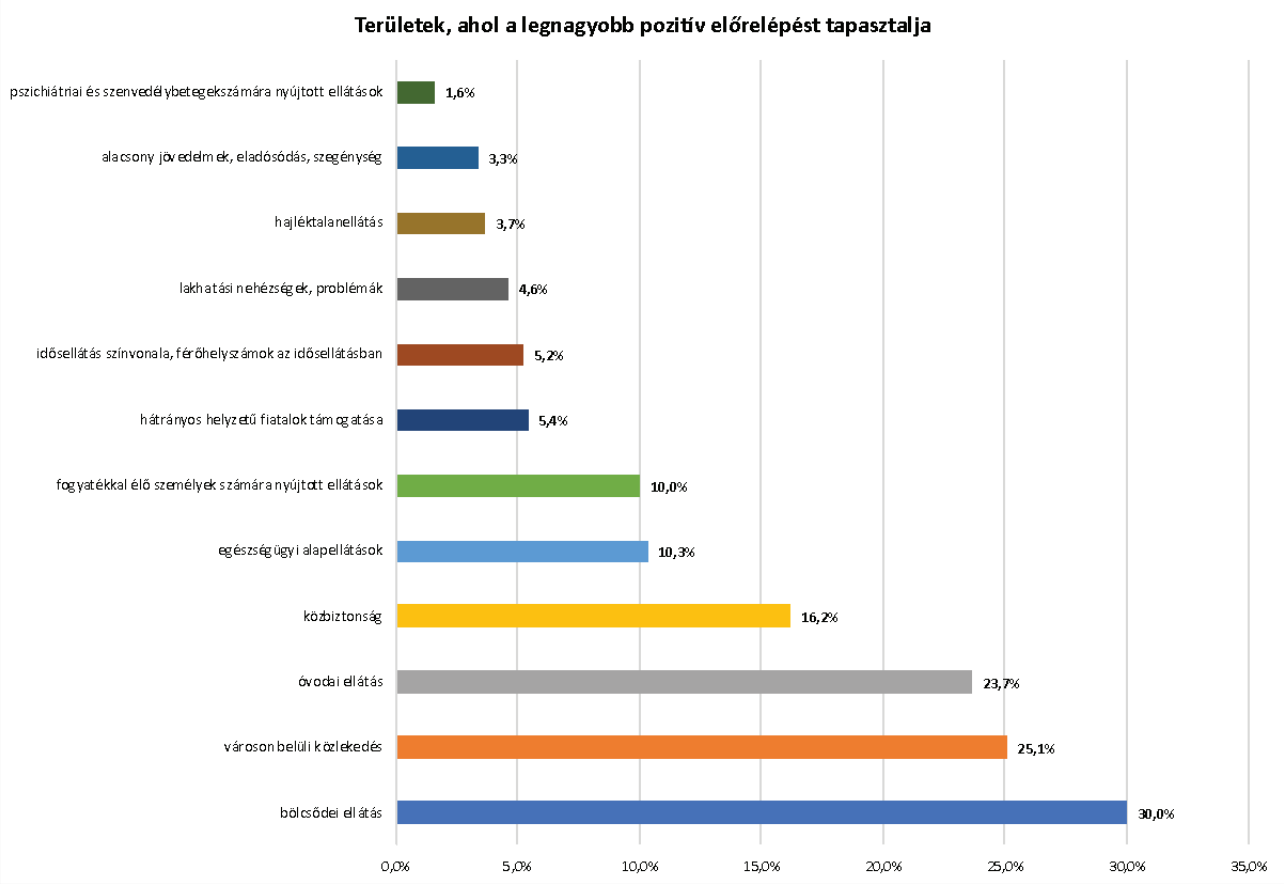

216. ábra: Területek, ahol a legnagyobb pozitív előrelépést tapasztalja

A városi pozitív tapasztalati érzékelés életkori korcsoportok szerinti dimenziója

Korcsoportos bontásban is vizsgáltuk a felmérést kitöltők körében a közbiztonság, az óvodai és bölcsődei ellátás pozitív megítélését. Összesen, és korcsoportos bontásban is a bölcsődei

és óvodai ellátással voltak leginkább elégedettek a kitöltők, a két válasz közül is kiemelkedik a bölcsődei ellátással való elégedettség (a teljes mintán 30%). Egyedül a 60 éves, vagy ennél idősebb korosztálynál előzte meg a közbiztonsággal való elégedettség (15,4%) az óvodai ellátással való elégedettséget (12,7%).

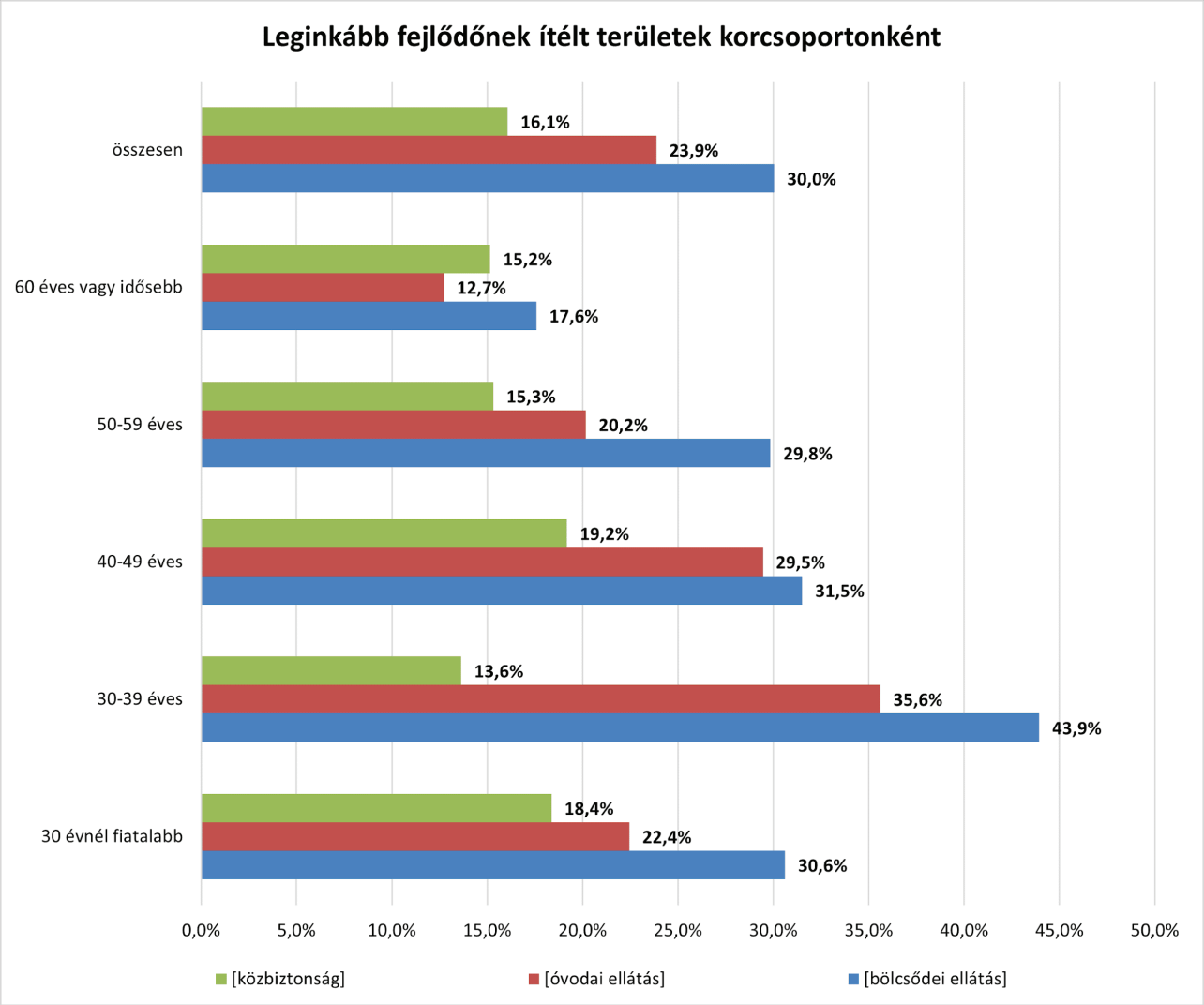

217. ábra: A terület, ahol a legnagyobb pozitív előrelépés történt, korcsoportonként

A városi pozitív tapasztalati érzékelés városrészek szerinti dimenziója

A közbiztonság, az óvodai és bölcsődei ellátások városrészi pozitív megítélésében kiemelkednek a bölcsődék, ahol a legpozitívabb vélemény az az Oladi lakótelep, Parkerdő lakópark lakosai részéről született (37,1%), míg a Derkovits lakótelep lakóinak 23,7%-a voksolt erre a területre. Az óvodai ellátásban tapasztalható pozitív előrelépést a Petőfi telepen, a KISZ lakótelepen és az Újperinten élők értékelték a legmagasabbra (25,5%), míg a Derkovits lakótelepen élőknek 20,7%-a tapasztalt ezen a területen pozitív előrelépést. A közbiztonság problémakör esetében a Petőfi telepen, a KISZ lakótelepen és az Újperinten élők tapasztalták a legnagyobb pozitív elő-

relépést (21,3%), a legkevesebben pedig az Oladi lakótelep, Parkerdő lakópark lakosai jelezték azt, hogy ezen a területen pozitív változást látnak (8,1%).

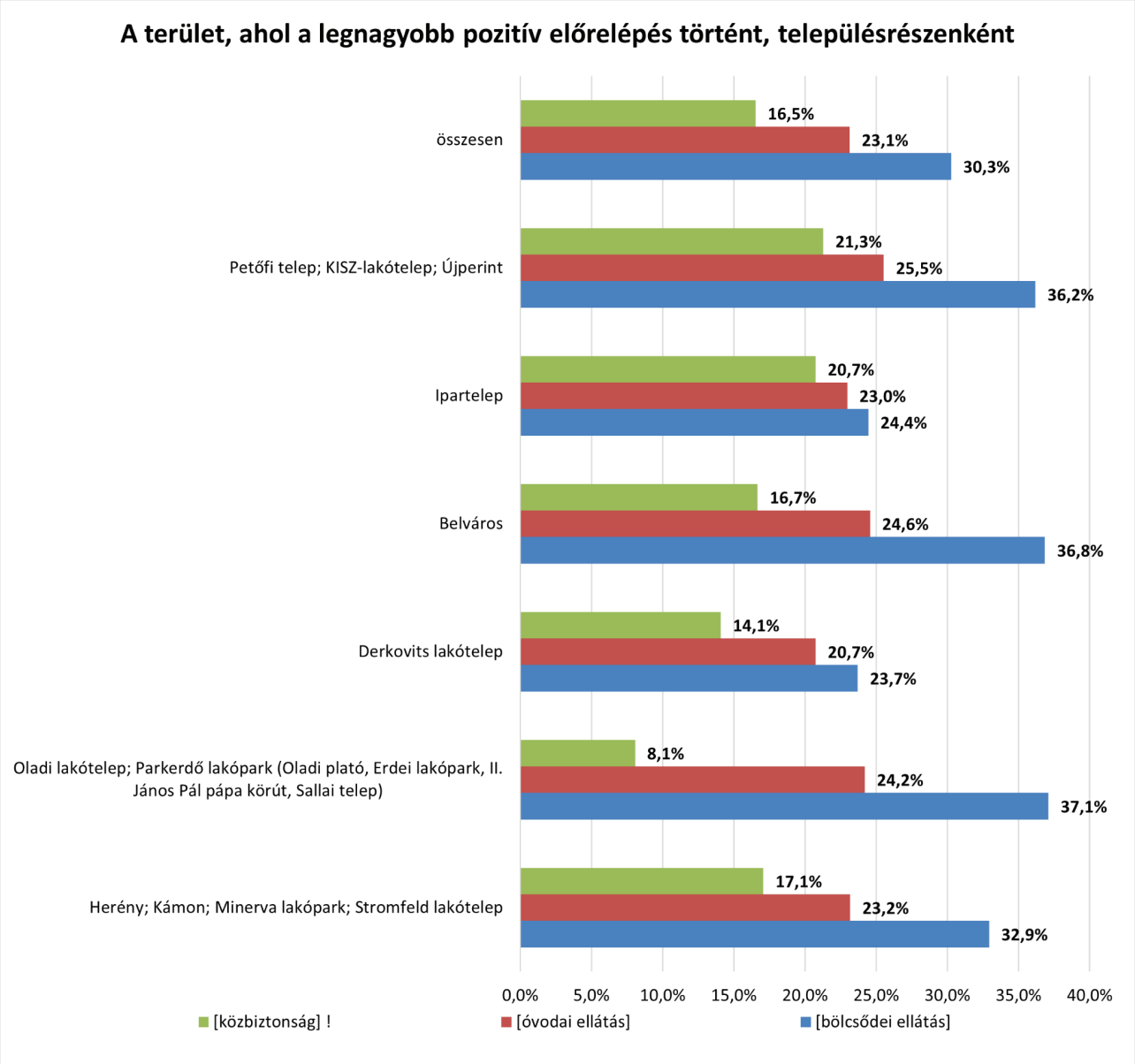

218. ábra: A terület, ahol a legnagyobb pozitív előrelépés történt, településrészenként

Rendszeres és rendkívüli települési támogatások

Hasonlóan a reprezentatív telefonos felméréshez, itt is vizsgáltuk az Önkormányzat által biztosított rendszeres és rendkívüli települési támogatásokból való részesülés és megítélés dimenzióit.

Rendszeres települési támogatások lakossági igénybevétele és értékelése

Eléggé jelentős volt a 630 fős kutatási mintában a rendszeres települési támogatásra irányuló kérdésre válaszadók száma, 602 fő (95,5%). Közülük 69 fő – a válaszadók mintegy 11%-a jelezte, hogy részesült valamilyen rendszeres önkormányzati támogatásban az elmúlt év során, így a fennmaradó 533 kitöltő (a válaszadók 89%-a) jelezte, hogy nem részesült ilyen típusú támogatásban.[127] Külön alkérdést tettünk fel azok számára, akik jelezték, hogy részesültek rendszeres támogatásban, ők egy 1-5 skálán értékelhették, hogy mennyire voltak elégedettek a kapott rendszeres támogatás mértékével. Erre 68-an válaszoltak[128] – gyakorlatilag mindenki véleményezte a rendszeres támogatás mértékét, aki részesült benne. Az alábbi grafikonon látható, hogy jelentősen megoszlanak a vélemények, talán egy árnyalatnyival az elégedettebbek („nagyon elégedett, kicsit elégedett") vannak többen, mint az elégedetlenek („nagyon elégedetlen, kicsit elégedetlen")

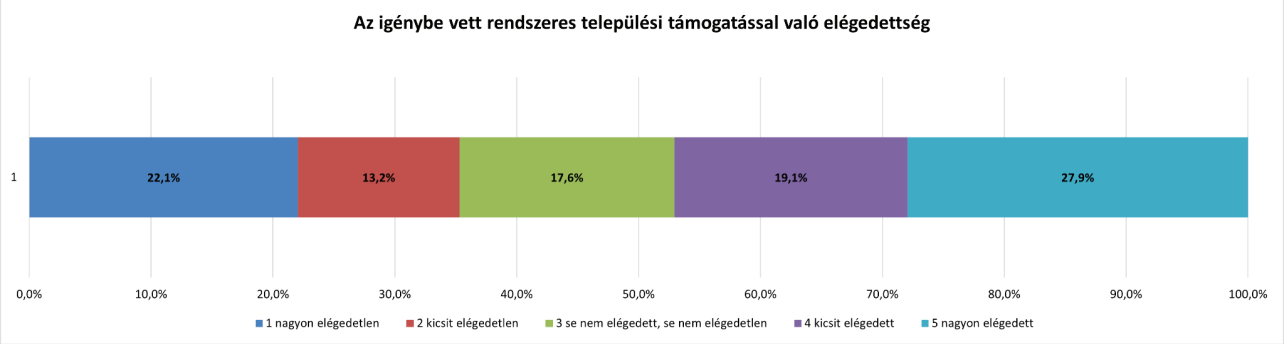

219. ábra: Az igénybe vett rendszeres települési támogatással való elégedettség

Rendkívüli települési támogatások lakossági igénybevétele és értékelése

Vizsgáltuk a kérdőívet kitöltők körében a rendkívüli települési támogatások elmúlt éves igénybevételét és megítélését is. A 630 fős kutatási mintában 596-an fő (94,6%) válaszolt a rendkívüli önkormányzati támogatást firtató kérdésre. Közülük 102 fő – a válaszadók 17% része írta a papíralapú kérdőíven, hogy részesült valamilyen rendkívüli önkormányzati támogatásban az elmúlt év során, amivel szemben 494 fő (a válaszadók 82%-a) jelezte, hogy nem. Összehasonlítva, nagyobb mértékű volt az elmúlt év folyamán a rendkívüli önkormányzati támogatásban részesülők aránya a kérdőívet kitöltők körében. Véleményeztettük az érintetteket egy 1-5 skálán

[127] Ugyanakkor ez némileg csalóka is, mivel a kiterjedt támogatási rendszert takaró rendszeres települési támogatások esetében információhiány miatt lehetnek olyanok, akik nem biztos, hogy tudatában vannak, hogy bizonyos támogatásokat az Önkormányzatnak köszönhetik – ez a tény erősítheti a meglévő városi szociális támogatási rendszer erősebb lakossági kommunikációjának a szükségességét.

[128] Habár ezt nem tekinthető reprezentatívnak, de kétségkívül van egy tájékoztató jellege, ami kiegészíti a reprezentatív telefonos felmérés ugyanezen témában kapott eredményeit.

a támogatással való elégedettségről, amire 97-en válaszoltak. Fontos különbség a rendszeres szociális támogatásokat vizsgáló kérdésekhez képest, hogy a rendkívüli támogatásokkal való megelégedettség látványosan nagyobb mértékű volt arányaiban: a „nagyon elégedett; kicsit elégedett" válaszok önmagukban meghaladták az 52%-ot, miközben az elégedetlenek és a semlegesek összesen 47,5%-ot tettek ki a válaszadók közül. A válasz valószínűleg a rendkívüli jellegben keresendő, amit láthatóan értékeltek azok, akik hirtelen támogatásra szorultak és számíthattak az Önkormányzat segítségére – ez lényegében megerősíti, legitimálja a rendkívüli támogatások jelenleg működtetett rendszerét a városban.

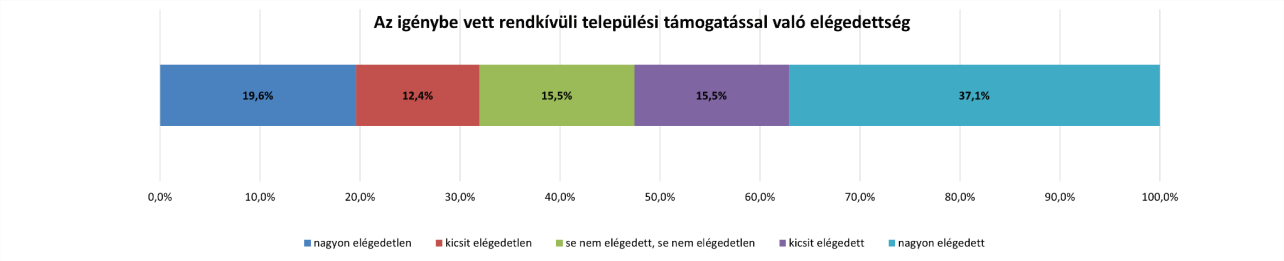

220. ábra: Az igénybe vett rendkívüli települési támogatással való elégedettség

A Szombathelyen élők személyes jövőképe

A *„Hogyan látja az Ön személyes jövőjét?"* kérdésre a feldolgozott kérdőívekben mintegy 605 fő válaszolt, ami jelentős, 96%-os kitöltési arány a 630 fős kutatási mintában. Az alábbi kördiagram mutatja, hogy a legtöbben (193 fő, 31,9%) úgy nyilatkoztak, hogy a személyes jövőjükkel kapcsolatban se nem borúlátóak (pesszimista), se nem derűlátóak (optimista). A második legnépszerűbb kategória a „kissé borúlátó (pesszimista)" volt, melyet 144 fő választott (23,8%). Ezt követi a „kissé derűlátó (optimista)" kategória, melyet 124-en jelöltek meg (20,5%). 58 fő (9,6%) nyilatkozott úgy, hogy a személyes jövőjével kapcsolatban nagyon derűlátó (optimista), míg 86 fő (14,2%) nagyon borúlátónak (pesszimista) tartotta magát. A szombathelyiek jövőképe a véleményládás felmérés tükrében meglehetősen vegyes, ugyanakkor fontos látni, hogy a véleményládák nagyobb részben kifejezetten szociális intézményekben (idősgondozás, családsegítő, bölcsődék stb.) voltak elérhetők, ahol a valamilyen tekintetben hátrányos helyzetűek vélhetően nagyobb arányban érték el a kérdőíveket – ugyanakkor ez a szándékoltan erősebb rászorultsági fókusz eleve tudatos volt, amikor megterveztük a véleményládás felmérést a teljes szociális térkép kutatás koordinátarendszerében.

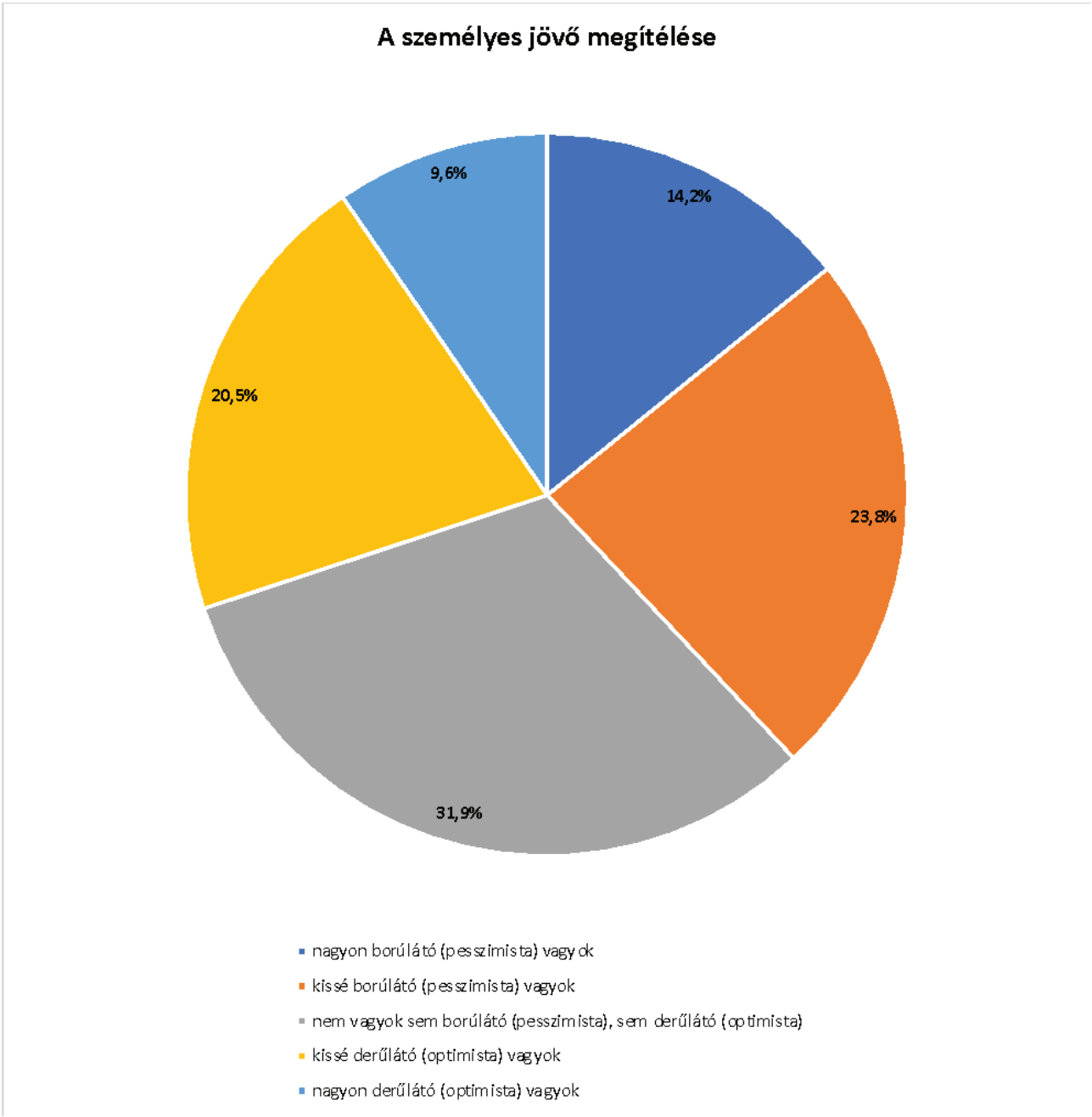

221. ábra: A személyes jövőkép megítélése

A városlakók személyes jövőképe korcsoportok szerinti dimenzióban

Korcsoportok szerinti bontásban a leginkább negatívan a 60 éves, és ennél idősebb korosztály tagjai (időskorúak) látják a saját helyzetüket. 18,4%-uk nagyon pesszimista, 31,6%-uk pedig kissé pesszimista a saját jövőjét tekintve, míg 18,4%-uk kissé optimista és csupán 3,8%-uk nagyon optimista. Legnagyobb arányban a 30 éves vagy annál fiatalabbak bizakodók - 29,2%, kissé optimista; 16,7% nagyon optimista. Összességében mégis a 30-39 évesek a legbizakodóbb kohorsz a véleményládás felmérés alapján.

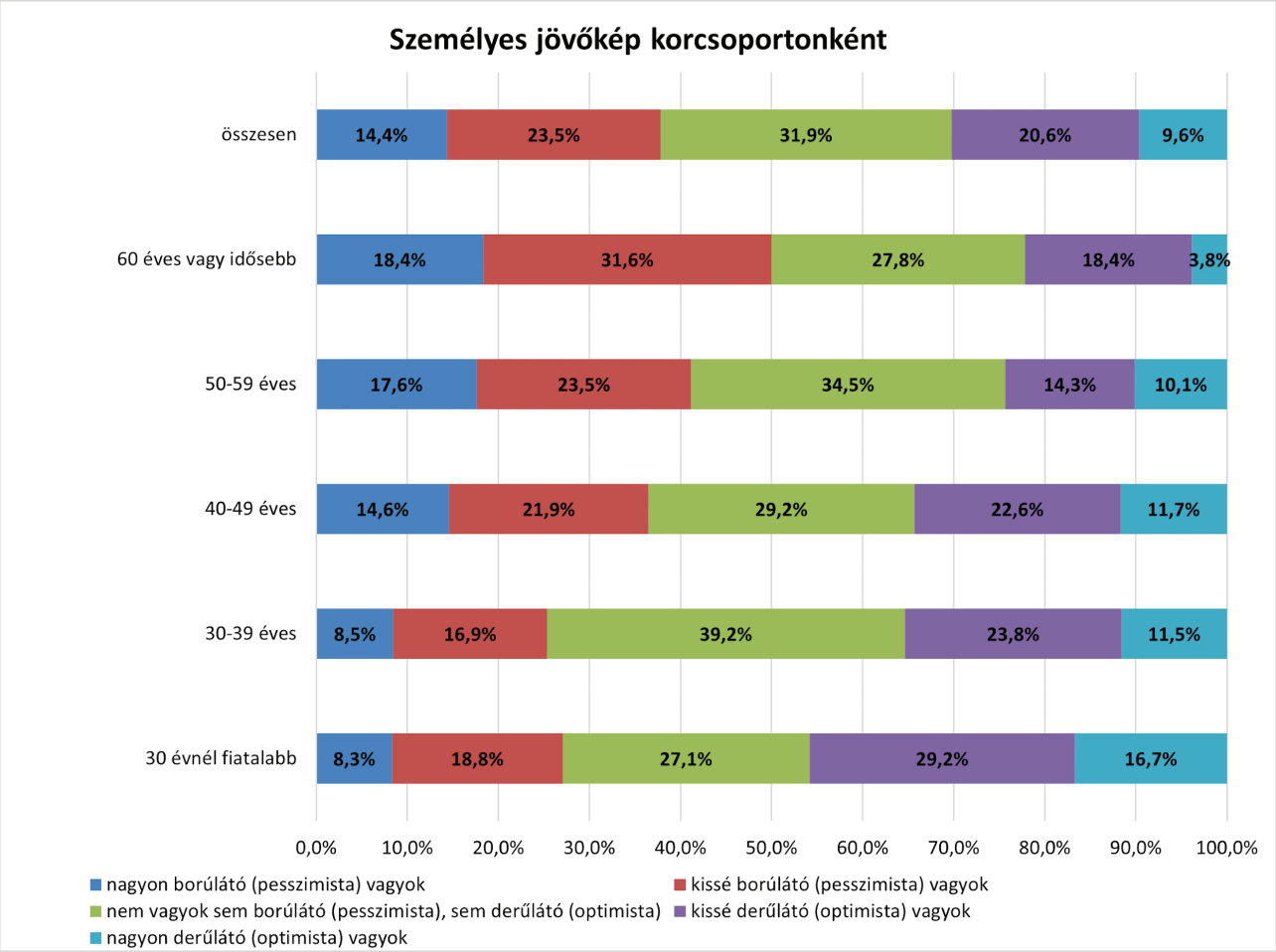

222. ábra: A személyes jövőkép megítélése korcsoportonként

Szabadon megfogalmazott vélemények az Önkormányzattal kapcsolatban

Hasonlóan a reprezentatív telefonos felméréshez, a véleményládás kutatásnál is alkalmaztunk nyitott kérdést, ahol a válaszadók a saját szavakkal, szabadon megfogalmazhatták az Önkormányzat működésével kapcsolatos gondolataikat. Mindenképpen érdemes összemérni a reprezentatív telefonos felmérés ugyanezen nyitott kérdés kapcsán detektált lakossági percepciókkal – bár azt is fontos jelezni, hogy arányaiban láthatóan kevesebben mondtak véleményt szabadon, mint a telefonos kutatás esetében.[129] Szakpolitikai tekintetben ugyanazon problémás témacsoport dominál itt is: közlekedési (tömegközlekedés, városi utak, kerékpárutak állapota stb.) panaszok: az utak, járdák és kerékpárutak rossz állapota, valamint a tömegközlekedésben bekövetkezett átszervezések. Többen nehezményezik, hogy a buszjáratok ritkák, a menet-

[129] Valószínűleg ebben közrejátszik az is, hogy telefonban sokkal egyszerűbb és gyorsabb szabad véleményt nyilvánítani, mint azt leírni egy önkitöltős kérdőívben.

rendek nem igazodnak a munkaidőhöz, és több idős ember nehezebben jut el a belvárosba. A parkolási gondok és az akadálymentesítés hiánya is sokakat érint.

Amíg a reprezentatív mintában a nyitott kérdésre adott válaszok az egyéb szakpolitikák kapcsán meglehetősen moderáltak és kevésbé kritikus jellegűek voltak, addig a véleményládás felmérésnél már inkább voltak elégedetlenek – érkeztek negatív vélemények Az egészségügyi ellátással kapcsolatban, így a Szent Márton utcai háziorvosi rendelő kapcsán, ahol az orvosok túlterheltek, nehéz elérni őket. A sürgősségi és gyermekorvosi ellátás is kapott kritikákat. Többen sérelmezték a lakosok részéről a közterületek elhanyagolt állapotához - játszóterek felújítását, mosdók telepítését, több szemetes kihelyezését és azok gyakori ürítését szorgalmazzák.

Természetesen megjelentek az Önkormányzat teljes tevékenységét kritikusan szemlélő vélemények is. Egyesek sérelmezik, hogy a városi forrásokat nem a lakosság valódi szükségleteire fordítják. Mások aktívabb párbeszédet és nagyobb jelenlétet várnak el a városvezetéstől a közösség életében. Ebben a dimenzióban láthatóan eltérő a két kvantitatív kutatás tapasztalata: amíg a reprezentatív telefonos felmérésben látványos túlsúlyban voltak a városvezetést és az Önkormányzatot támogató, dicsérő szavak, mondatok, addig ez a véleményládás felmérésnél már inkább kritikus. Érdemes megint szükséges kihangsúlyozni, hogy a véleményládás felmérés nem reprezentatív, jobban rászorultsági fókuszú, és tudatosan fókuszál a kritikus vélemények, negatív lakossági tapasztalatok, percepciók megismerésére és aggregálására.

A KUTATÁSI TAPASZTALATOK ÖSSZEGZÉSE

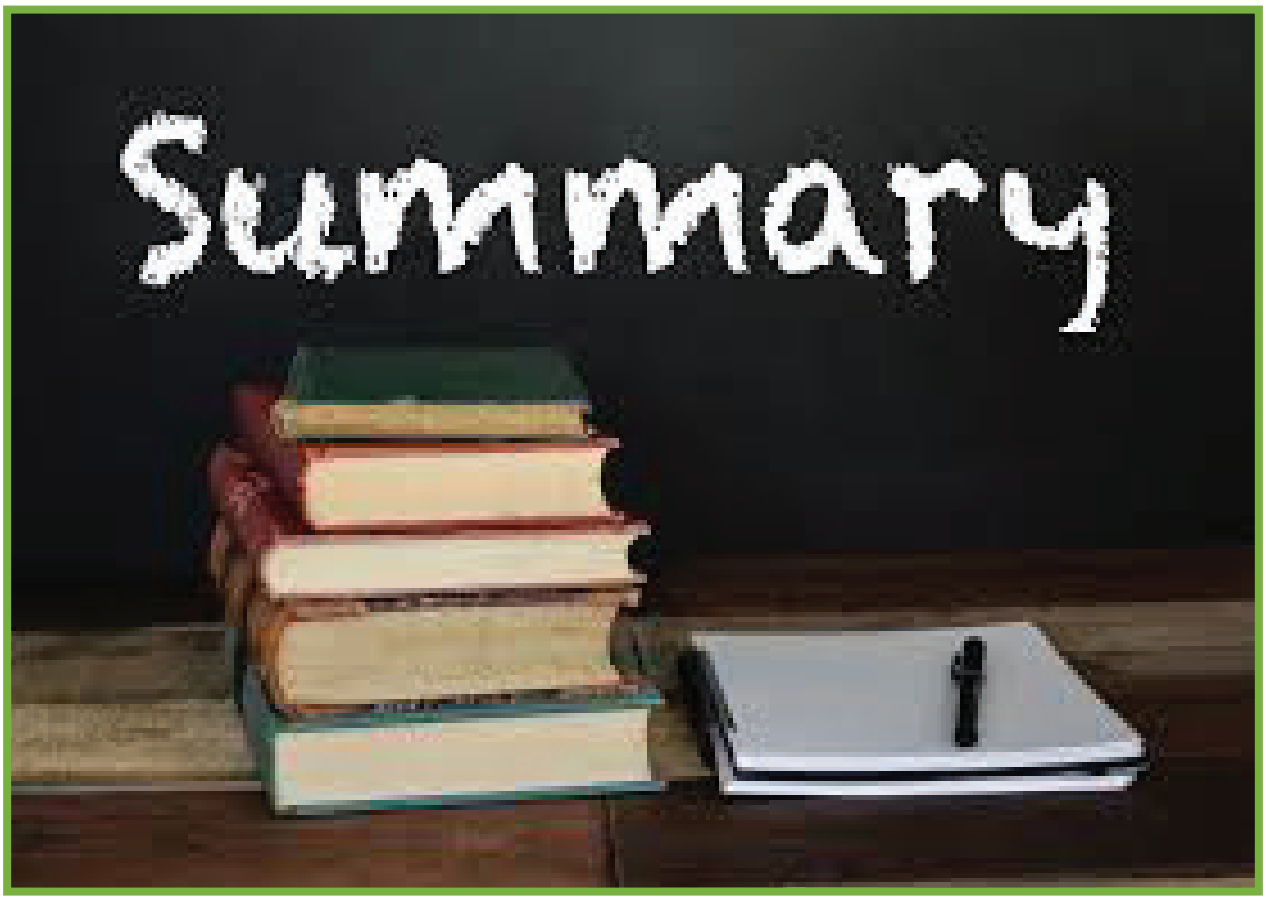

A szombathelyi kutatási tapasztalatok összegzése

A kutatás alapjául szolgáló vállalkozási szerződés komplex módon határozta meg a feladatainkat, kiemelt fókusz volt a lakhatás és megélhetés kérdésköre, valamint az Önkormányzat által biztosított közszolgáltatásokkal kapcsolatos pozitív és negatív lakossági tapasztalatok, illetve a jövőbeli elvárások feltérképezése. Fontos kiindulási pont Szombathely, mint város és mint közösség pozícionálása napjainkban Magyarországon. A nyugati országrészen (Nyugat-Dunántúl) való elhelyezkedés és Ausztria közelsége sok tekintetben kijelöli a város jövőjével kapcsolatos gondolkodás és stratégiai tervezés alapjait. Miközben Szombathelyen is érvényesülnek olyan az ország egészére vagy túlnyomó részére általánosan jellemző társadalmi és gazdasági jelenségek – így a társadalmi elöregedés trendje vagy a Budapestre és a megyei jogú városokra jellemző ingatlanárak drasztikus növekedése -, vannak kifejezetten a városra jellemző paraméterek, amely az országoshoz képest kedvezőbb tendenciákat mutatnak (pl. magasabb jóléti szint; alacsonyabb társadalmi kirekesztettség; az országos átlaghoz képest alacsonyabb munkanélküliség stb.)

A másik kiindulópont a szombathelyi szociális térkép kutatáshoz, az a lokális közpolitikai adottság, amit erőteljes önkormányzati szociális expanzióként definiálhatunk – ennek lényege az elmúlt önkormányzati ciklusban (2019-2024) elindított és napjainkig érő közpolitikai folyamat, amely mentén Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata kiterjeszti a különböző szociális intézkedések rendszerét, értintetti körét (16 éven alattiak ingyenes tömegközlekedése; CO-érzékelők térítésmentes felszerelése; havi keresetkiegészítés a szociális szférában foglalkoztatottak számára stb.)[130]

Fontos vizsgálni a különböző városi társadalmi folyamatok, trendek, lakossági és civil tapasztalati percepciók tükrében, hogy mennyire nyomták rá hatásukat Szombathely társadalmi-lakossági folyamataira az elmúlt fél évtized általános kríziseseményei: a koronavírus járvány 2020-2022; az energiaárak megnövekedése; az európai összevetésben is kiemelkedő infláció hatása a lakhatásra és megélhetésre. Továbbá mennyiben teremtődött „új helyzet" azzal, hogy az Önkormányzat szembesülve a veszélyekkel és felismerve a kihívásokat, célzott intézkedésekkel és programok indításával igyekszik kezelni, megvédeni a városban élő hátrányos és kiszolgáltatott társadalmi csoportokat. Az erőteljes szociális expanzió és az alkalmazott eszközkészlet – a rendelkezésre álló források elosztása; rendkívüli (azon belül a természetbeni) települési támogatások kiterjesztése mennyire alkalmas eszközrendszer a társadalmi lecsúszás lassítására vagy akár megakadályozására, a megbillenő egzisztenciák védelmére, az egyéni életesélyek biztosítására és a hátrányok hatásos kompenzálására, miközben érzékelhető az állam társa-

[130] Erről bővebben a városi humán közszolgáltatások rendszerét bemutató fejezetben olvashatnak.

dalompolitikai szerepvállalásának a csökkentése, kivonulása a szociális szektorból – közvetlen jövedelempótló támogatások (pl. családi pótlék, foglalkoztatást helyettesítő támogatás) tudatos stagnáltatása, az egyházi fenntartók térnyerése a szociális szolgáltatások rendszerében. Ráadásul az elmúlt években történt központi intézkedések, mint a hatáskörelvonások, gazdasági jellegű megszorítások (pl. gépjárműadó elvétele, a folyamatosan növelt szolidaritási hozzájárulás) szintén nem erősítik az önkormányzatok, így Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzatának gazdasági mozgásterét.

A kutatás vizsgálati fókusza a lakosság (kiemelten a szombathelyi lakcímkártyával rendelkező, így a városban életvitelszerűen élők) közelmúlt- és jelenlegi tapasztalatainak, illetve jövőbeli elvárásainak minél közvetlenebb megismerése, erre szolgált a két nagymintás kvantitatív kutatás – az 1005 fős reprezentatív telefonos kutatás, valamint a 630 fős nem reprezentatív, de szándékoltan rászorultsági fókuszú véleményládás lakossági felmérés. Ezeket egészítettük ki két kvalitatív kutatással, a civil szektor (civil prominenskutatás – fókuszcsoportok), valamint az online világ (benne az online sajtó és közösségi oldalak: social listening kutatás) kutatásokkal, a témákkal kapcsolatos empirikusan mérhető tapasztalatokra fókuszálva. A szombathelyi szociális térkép kutatás négy önálló felmérése előre meghatározott témakörök, kérdéscsoportok keretében vizsgálta a lakosság, a civil szektor, illetve az internetes virtuális közösségek (vélemény- vagy szűrőbuborékok[131] a közösségi médiában; a városi ügyek megjelenése a magyar nyelvű online sajtóban) mentén a város lakóinak véleményét, életkörülményeit és terveit, többek között a lakhatás és megélhetés, az önkormányzati szolgáltatások igénybevétele és az azzal való elégedettség, valamint a térbeli mobilitási szándékok (hogy érzi magát a városban; költözési tervek) vonatkozásában. Az alábbi összegzés a fontosabb tartalmi csomópontok (lakhatás és megélhetés; önkormányzati közszolgáltatások igénybevétele és megítélése) mellett koncentráltan vizsgált néhány szűkebb önálló szakpolitikai területet, így a közösségi közlekedés megítélését; a szombathelyi önkormányzati lakáspolitika – pl. a KBR rendszer; a helyi civil szektor hozzájárulását, meglévő és jövőbeli szerepét a városban kiépült szociális- és egyéb segítő ellátórendszerek működtetésében.

[131] Vélemény- vagy szűrőbuborék (filter bubbles) vagy visszhangkamra: egyénre szabott információs vagy szűrőbuborék, melyet alapjaiban meghatároz, hogy az egyén milyen tartalmakra keres rá az online térben (Google keresések, Youtube, Facebook hírfolyamok stb.), és a korábban felkeresett webhelyek algoritmusa, korábbi böngészési szokások, tartalmak fogják meghatározni az újabb kereséseket is. Ennek hatása, hogy az így homogenizált tartalmak egyfajt buborékba zárják az egyént, és kiszűrik azon tartalmakat, amelyek szembe mennek a korábbi keresések algoritmusaival.

Lakhatás és megélhetés kérdésköre Szombathelyen a kutatások tükrében

Empirikus-kutatásmódszertani szempontból a legfontosabb a városban élők véleményét reprezentatív jelleggel visszaadó 1000 fős reprezentatív telefonos lakossági kérdőíves felmérés volt. Az egyes kutatási célok, témakörök megismeréséhez és feldolgozásához a reprezentatív telefonos felmérés adatai, eredményei képezik az elsődleges tudás- és információs bázist, azt egészítjük ki a másik három kutatás eredményeivel, illetve a rendelkezésre álló intézményi, feladatellátási információkkal – ez utóbbit szintén önálló fejezetben összegeztük.

Lakhatási paraméterek az alapvető szociodemográfiai tényezők mentén

A telefonos reprezentatív kutatás kiemelten vizsgálta a válaszadók lakhatási helyzetét, beleértve a lakástulajdont, a lakhatási formákat, a lakások állapotát és az ehhez kapcsolódó anyagi körülményeket. Az adatok alapján a lakosság többsége saját tulajdonú ingatlanban él, azonban jellegzetes eltérések mutatkoznak az egyes városrészek és társadalmi csoportok között.

A lakhatás kérdéskörében már jól ismert összefüggések, logikai korrelációk a szombathelyi kutatás során is visszaköszöntek, így a kisebb létszámú háztartásokban élők (jellemzően egyedül élők vagy 2-3 fős háztartások) általában magasabb egy főre jutó havi jövedelemmel, bevétellel rendelkeznek, mint a nagyobb, 4-5 fős vagy annál is népesebb háztartások, köztük a nagycsaládosok. Hasonló összefüggés van a lakosok életkora és jövedelmi viszonyai között, a fiatalabb, aktív – önálló munkával, jövedelemmel rendelkező - szombathelyiek körében magasabb az egy főre eső jövedelem, mint az idősebb kohorszok, de különösen a 65 év feletti nyugdíjas korosztály esetében. Az iskolai végzettség és a havi jövedelem közötti szintén jól ismert korreláció világosan megmutatkozik a szombathelyi adatokban is (telefonos reprezentatív; véleményládás felmérés) – amíg a diplomások és felsőfokú szakképesítéssel rendelkezők több, mint kétharmada került a legmagasabb vizsgált jövedelmi kategóriába (185.251 Ft havi jövedelem felett/fő), addig a kevesebb, mint 8 általános osztállyal illetve a legfeljebb 8 általánossal rendelkezők 28%- tartozott a legalsó három jövedelmi kategóriába (85.000 Ft havi jövedelem alatt/fő). Megfigyelhető az adatok alapján az is, hogy a nők némiképp érzékenyebbek, kritikusabbak a lakhatás és megélhetés problémái iránt.

Speciális vizsgálati dimenzió, hogy a lakhatással szorosan összefüggő költségek havi szinten mekkora terhet jelentenek az emberek, különösen a nyugdíjasok, a hátrányos munkaerőpiaci helyzetűek (munkanélküliek, alacsony képzettségűek, megváltozott munkaképességűek, fogyatékkal élők stb.) vagy a több-, sokgyermekes családok számára. A reprezentatív telefonos lakossági felmérésben a válaszadók mintegy 10%-a jelezte, hogy a lakhatási költségeik meghaladják a havi bevételeik 50%-át (a véleményládás felmérésnél ez valamivel magasabban alakult, 18%

körül, bár ott a minta nem tekinthető reprezentatívnak). A „minél kisebb havi jövedelem és a minél alacsonyabb iskolai végzettség, annál nagyobb havi megélhetési teher" összefüggést a szombathelyi kutatás is visszaigazolta (így a kevesebb mint 8 általánossal rendelkezők között már 36%-os volt, azok aránya, akik esetében a lakhatás elviszi a havi költségek, több mint 50%-át). Az özvegyek és elváltak esetében a lakhatási költség nagyobb arányt képvisel a havi jövedelmek függvényében. A háztartások tekintetében rendkívül alacsony krízismutató, hogy a megkérdezettek alig 5%-a jelezte, hogy a háztartáson kívüli személytől havonta bizonyos összegű anyagi segítséget kapnak a lakhatási költségek viseléséhez.

A lakhatás további fontos kutatási kérdése volt a pillanatnyi elégedettség-elégedetlenség vizsgálata. A lakhatás körülményeivel kapcsolatos lakossági percepciókat egy 1-5 fokozatú skálán mértük: a telefonos reprezentatív kutatás szerint a megkérdezettek 79%-a „kicsit" vagy „nagyon elégedett"; a véleményládás kutatásnál ez az adat viszont már alacsonyabban alakult, de itt is meghaladta az elégedettség az 50%-ot. A lakhatási körülményekkel való elégedetlenség a reprezentatív kutatásban rendkívül alacsony, a válaszadók alig 3%-a véleményezte így.[132] Az elégedettség magasabb szintű a nagyobb jövedelmű, diplomások körében, de összességében elmondható, hogy az adatok nem mutatnak egyik dimenzióban sem kritikus szintű elégedetlenséget a városban a lakhatási körülmények általános, illetve speciális (az ingatlanok külső állapota, belső felszereltsége) kérdéseivel kapcsolatban.

Egyéb lakhatással kapcsolatos információk a reprezentatív kutatás tükrében

A Belvárosban és a hagyományosan családi házas övezetekben (Herény, Kámon, Minerva, Stromfeld) a saját tulajdonú ingatlanban élők aránya magasabb. Ezeken a területeken a lakosság jelentős része stabilabb anyagi háttérrel rendelkezik. Az egyéb ipartelepi és lakótelepi övezetekben, különösen a Derkovits lakótelepen, a bérlakások aránya magasabb, ami arra utal, hogy itt több az alacsonyabb jövedelmű háztartás, illetve a fiatalabb, még nem lakástulajdonos réteg, akik magán- vagy önkormányzati bérleményekben élnek.

A lakások állapotát tekintve különbségek figyelhetők meg a város különböző részei között. Míg a külvárosi, kertvárosi övezetekben és a Belváros új építésű ingatlanjaiban a lakások állapota jellemzően jó vagy kiváló, addig a régebbi lakótelepi övezetekben, különösen a panelházakban, a felújításra szoruló ingatlanok aránya magasabb. Ez a különbség nemcsak az épületek életkorából, hanem a lakók anyagi lehetőségeiből is fakad, a felújítás költsége eleve jelentős terhet róhat az alacsonyabb jövedelmű háztartásokra. A kutatás azt is vizsgálta, hogy a válaszadók milyen arány-

[132] Ugyanakkor a rászorultsági fókuszú illusztratív véleményládás felmérésnél a lakhatási körülményekkel elégedetlenek aránya elérte a 25%-ot, ami jelzi, hogy vannak kifejezetten kritikusan gondolkodók a témakörben.

ban rendelkeznek saját ingatlannal vagy élnek bérleményben. Az adatok szerint a város egészét tekintve a háztartások többsége saját tulajdonú ingatlanban lakik, azonban a fiatalabb korosztály és az alacsonyabb jövedelműek körében a bérlakások aránya magasabb. A magánszemélytől bérelt ingatlanok jellemzően a Belvárosban és az új építésű lakóövezetekben koncentrálódnak, míg az önkormányzati bérlakások aránya elsősorban a lakótelepeken és az ipari övezetekhez közeli területeken magasabb. A lakhatási költségek tekintetében szintén jelentős eltérések figyelhetők meg. Azok, akik saját tulajdonú ingatlanban élnek, általában kisebb anyagi terhet viselnek, mivel nem kell bérleti díjat fizetniük, azonban a rezsiköltségek, különösen a nagyobb ingatlanok esetében, érdemi kiadást is jelenthetnek. A bérlakásban élők esetében a lakhatási költségek magasabbak, különösen a magánbérletek esetében, ahol az elmúlt években jelentős bérletidíj-emelkedés történt. Ugyanakkor az önkormányzati lakásokban élők anyagi helyzete jellemzően nehezebb, mivel ebben a csoportban nagyobb az alacsony jövedelmű vagy szociálisan hátrányos helyzetű lakosok aránya. A lakhatási kérdésekben a bérlakásban élők körében magasabb az elégedetlenségi arány, amely leginkább a lakbérek növekedéséből, az ingatlanok állapotából és a lakhatási bizonytalanságból fakad. Az idősebb generáció, amely nagyobb arányban él saját tulajdonú ingatlanban, összességében elégedettebb, bár a karbantartási és fenntartási költségek növekedése számukra problémát jelenthet. A kutatás eredményei arra utalnak, hogy a lakhatás területén differenciák láthatóak a város különböző társadalmi rétegei és területi térségei között. A fiatalabb, mobilisabb generáció nagyobb arányban él bérleményben és kevésbé elégedett a lakhatási körülményeivel, míg az idősebb, stabilabb anyagi háttérrel rendelkezők többsége, aki saját tulajdonú ingatlanban él és kevesebb problémát érzékel ezen a téren. A lakhatás költségeinek emelkedése és a bérleti piac átalakulása hosszú távon tovább növelheti az egyenlőtlenségeket a város lakosai között.

Kutatási tapasztalatok a lakhatás és megélhetés kérdéskörében

Önálló kérdésként jelent meg a reprezentatív telefonos és véleményládás lakossági felmérésekben, hogy a lakhatás és megélhetés kérdéskörében az elmúlt időszakban, egészen pontosan egy éves időtávban, mely tényezők jelentettek valós anyagi kihívást. Négy elemet vizsgáltunk, melyek a következők voltak: lakhatási költségek; élelmiszerárak; üzemanyagárak és tömegközlekedés; jövedelmi nehézségek. Fontos, hogy a megkérdezettek egyszerre több, akár az összes válaszlehetőséget is megjelölhették.

A lakhatási költségek növekedését (lakásrezsi, albérlet, felújítási és egyéb a lakás berendezésével kapcsolatos költségek stb.) a megkérdezettek 30% - (a véleményládás kutatásnál 40%) nevezte meg. A kutatási adatok szerint az átlagoshoz képest sokkal inkább érinti a probléma az alacsonyabb iskolai végzettségűeket, különösen a 8 általános, valamint az annál kevesebb osztállyal rendelkezőket.

Az inflációs nyomás által leginkább érintett élelmiszerárak növekedését a válaszadók 75% része jelezte, mint fontos problémát – (a véleményládás kutatásnál csak 63%). Az élelmiszerár növekedés kérdéskörében gyakorlatilag minden egyes szociológiai (nem, életkor, jövedelem, iskolai végzettség stb.) dimenzióban 60% feletti volt a problémaérzékelés.[133] Az üzemanyagárak és tömegközlekedési díjtételek alakulását már csak a kutatási minta 47%-a nevezte meg (a véleményládás kutatásnál mért adat 35%). Itt már láthatóak akár jelentősebb különbségek, így például az özvegyek vagy az egyedül élők alacsonyabb problémaérzékelése. A jövedelmi nehézségeket pedig relatíve kevesebben, a telefonos kutatásba bevontak 15%-a érzékelte nehézségként (a véleményládás kutatásnál mért adat 24%). Ennél a kérdésnél az átlagoshoz képest magasabb a problémaérzékelés az alacsonyabb jövedelműek és iskolai végzettségűek között. A véleményládás felmérésnél külön mértük az orvosi, egészségügyi kezelések, gyógyszerek beszerzésével járó költségek kérdését – így az azzal kapcsolatos nehézségek, problémák fokát: a megkérdezettek közel fele, 46% érzékelte olyan mértékben kritikusnak, hogy jelezze azt.

A lakhatás kérdésköre megjelent a social listening kutatásnál, a 2024. év Szombathellyel kapcsolatos online (internetes sajtó és közösségi médiaplatformok) gyűjtésnek része volt, hogy a várost és az Önkormányzatot érintő online említések milyen mértékben és milyen előjellel érintették a lakhatást – több alkalmazott keresőkifejezés is kapcsolódott ehhez: lakhatás, lakhatási nehézség; önkormányzati bérlakás. A lakhatási vonatkozásban az online említések (sajtóhírek; közösségi médiás posztok, reakciók, kommentek) mintegy harmada volt negatív (pl. amikor egy lakásszövetkezet nem engedett klímát beszereltetni egy önkormányzati bérlakásba), de látható többségben voltak a semleges vagy pozitív (így a szén-monoxid érzékelők felszerelésének a támogatása) online említések, reakciók.

Az online tartalmak vizsgálatára épülő social listening kutatásnál a város kapcsán meghatározott kontextusok része volt a megélhetési nehézségek, infláció; a városi szegénység, hajléktalanság; fogyatékkal élők, hátrányos helyzetűek; egészségügy, gyógyszerköltségek – mint kifejezések és témakörök. Jellemzően az országos szintű problémák, polémiák (pl. infláció és áremelkedések) szűrődtek át a helyi vonatkozású hírekbe, egyéb online tartalmakba, így a kifejezett helyi ügyek „benn ragadtak" a helyi-regionális online sajtóban, nem kaptak valódi országos médiavisszhangot. Talán csak az OTP elemzés lépte át az országos nyilvánosságot, amelynek része volt, hogy a megyei jogú városok közül Szombathelyen volt a legnagyobb az ingatlanok árának növekedése az elmúlt időszakban. Az egyéb szociális természetű lokális ügyek, történések jobbára semleges előjellel keringtek az online nyilvánosságban. Az egészségügyi vonatkozású helyi ügyek már megosztóbbak voltak (ide bekeveredtek az állami fenntartású Vas Vármegyei

[133] Kivételt képeztek a telefonos kutatásban a doktori (PhD.) fokozattal rendelkezők, akik csak 42%-ban említették kirívó problémaként – az ő társadalmi arányuk viszont roppant csekély.

Markusovszky Egyetemi Oktatókórház érintő hírek, vélemények), de ez nem meglepő, mivel az egészségügy országosan is az egyik leginkább megosztó közéleti, közösségi „forró topik" *(policy issue)*[134] – viszont az Önkormányzat nem jelent meg kifejezetten negatív szövegkörnyezetben.

A lakások klímaberendezéssel való ellátottsága és a KBR modell ismerete

Napjaink globális klímaváltozásainak – így a légköri felmelegedés és az egyre melegebb nyári időszakok – a lakhatást közvetlenül érintő és mérhető eleme a klímaberendezéssel felszerelt lakások, ingatlanok arányának az alakulása: a 2022-es népszámlálás során Szombathelyen a megkérdezett lakosok mintegy 16-17%-a nyilatkoztak arról, hogy rendelkeznek klímaberendezéssel (KSH, 2022), az akkori eredményt a mostani telefonos reprezentatív kutatás adatai jelentős mértékben felülmúlják, a megkérdezettek 32%-a (gyakorlatilag az összes megkérdezett mintegy harmada) állította, hogy a lakás, ingatlan, ahol él, klímával felszerelt. Ez kétségkívül jelentős változást mutat hároméves távlatban, de még a véleményládás felmérés is 27%-os eredményt jelez. A magasabb iskolai végzettségűek, a fiatalok és a házasok, illetve a magasabb jövedelműek körében magasabb a klímaberendezéssel rendelkezők aránya az átlaghoz képest.

Már többször ejtettünk szót a szombathelyi Közösségi Bérlakásrendszer (KBR) modellről, mint az utóbbi évek egyik legkiemelkedőbb helyi önkormányzati jó gyakorlatáról, innovációjáról. A KBR modell viszonylag komplex jellege miatt (pl. alkalmas bérbeadók és lakások kiválasztása; bérlők-bérbeadók közötti közvetítés), a gyakorlat expanziós, mennyiségi kiterjesztési lehetőségei meglehetősen korlátozottak, nem lehet azt elvárni, hogy rövid időn belül akár többszázasra duzzadna fel az érintett lakóingatlan állomány. Ugyanakkor a KBR modell minél hatékonyabb megismertetése, kommunikálása a városban élő lakóingatlantulajdonosok – mint potenciális bérbeadók, – és lakást keresők – mint potenciális bérlők –, irányába a KBR fejlesztésének talán legfontosabb feltétele. Ezért igyekeztünk mérni a KBR modell Szombathelyen való ismertségét: a telefonos reprezentatív felmérésben a megkérdezettek egyharmada halott már a modellről (9% ismeri a KBR elemeit is; 23% már halott róla, de nincsenek ismeretei), ugyanakkor a 68% még nem is hallott a KBR-ről: ez bizonyos tekintetben kijelöli a legfontosabb irányt ebben a kérdésben, a KBR minél szélesebb megismertetése, akár további komplex lakossági tájékoztató kampányok igénybevételével. A KBR ismerete a véleményládás felmérésnél már magasabb volt: 39% ismeri; 60% nem hallott róla, és minimális 0,6%-ban olyanok is bekerültek a kutatási

[134] A leginkább aktuális országos kutatásnak az országot érintő társadalmi, gazdasági és politikai ügyekről a Policy Solution közpolitikai kutatóintézet *Mit kíván a magyar nemzet? Magyarország problématérképe 2024-ben című 2025-ben napvilágot látott kiadványa számít. Ebben a nagymintás országos reprezentatív 1000 fős közvéleménykutatásban a magyarokat leginkább foglalkoztató három kérdés az alacsony fizetések, a túl magas megélhetési költségek, valamint az egészségügyi ellátás alacsony színvonala volt - https://www.policysolutions.hu/hu/elemzesek*

mintába, akik jelenleg már KBR-es lakásban élnek – ez jelzi azt, hogy nagy eséllyel a különböző városi közintézményekben előfordulók körében gyorsabb az információáramlás – így a KBR modell ismerete -, mint ha azt a teljes lakosság körében szemléljük.

Területi dimenziók – lakhatás, megélhetés; klímaberendezések száma és a KBR ismerete

A lakhatás és megélhetés fontos vizsgálati dimenziója volt a területiség – *a kutatási záróta-nulmány végén található térképjegyzék tartalmazza a területi-városrészi tapasztalatokat!* Az egyes kutatások részleteit bemutató fejezetekben már jeleztük, hogy az összemérhetőség érdekében 6 városrészre osztottuk Szombathely közigazgatási területét, melyek a következők voltak: 1) Herény, Kámon, Minerva, Stromfeld lakótelep; 2) Olad, Parkerdő; 3) Derkovits lakótelep; 4) Belváros; 5) Ipartelep, Joskar-Ola, Zanat, Gyöngyöshermán; 6) Petőfi telep, KISZ lakótelep, Újperint.

A reprezentatív telefonos kutatási adatok szerint a háztartásméret (hányan élnek egy háztartásban) vonatkozásában a Belvárosban és a Derkovits lakótelepen a legmagasabb az egyedül élők aránya (28–31%), ami kisebb lakásokat, illetve idősebb, egyedülálló lakók nagyobb számét feltételezi. Ugyanakkor a viszonylag népes Derkovits lakótelepen sok a három- és négyfős háztartás is, jelezve a városrész vegyes lakóközösségi összetételét. Az egy-két fős háztartásokban élők csak a Petőfi telep, KISZ-lakótelep, Újperint városrészen, valamint az Olad, Parkerdőn kerültek 50% alá a reprezentatív kutatási mintában, tehát itt arányaiban gyakoribbak a három vagy több fős háztartások. A magasabb jövedelműek nagyobb arányban élnek Herény, Kámon, Minerva és Stromfeld városrészen, valamint a Belvárosban (mindkét városrészen a mintába bekerült lakosok több mint 60% a legmagasabb jövedelmi szintet jelölte meg). A sűrűbben lakott Derkovits lakótelepen már kiegyenlített a jövedelmek eloszlása, de elmondható, hogy minden városrészen 50% felett alakult a legmagasabb 185.251 Ft feletti havi jövedelemmel rendelkezők aránya, és meglehetősen kevesen kerültek a legalacsonyabb jövedelmű csoportok közé. Ezek az arányok jelzik, hogy a vizsgált városrészek egységesen stabil anyagi hátterű lakossággal rendelkeznek, ahol a lakók többsége a közép- és felsőbb jövedelmi réteghez tartozik, nincsen kiugróan rossz, alacsony jövedelmi helyzetű városrész, terület Szombathelyen. A diplomások aránya a legmagasabb Herény, Kámon, Minerva és Stromfeld városrészben, itt az alacsony végzettség ritkább. Oladon, Parkerdőn a szakmunkások aránya magasabb. A Belvárosban meglehetősen vegyes a kép, a Derkovits lakótelepen több szakmunkás és érettségizett lakó, míg a diplomások aránya alacsonyabb, amihez hasonlóak Ipartelep, Joskar-Ola, Zanat, Gyöngyöshermán városrész adatai.

Figyelemre méltó, hogy a Szombathelyen a bérelt ingatlanokban élők több mint kétharmada (69%) szombathelyi születésű, viszont a területi-városrészi megoszlás már differenciált (69-80% közé esik a reprezentatív telefonos felmérés szerint), ez egyedül Herény, Kámon, Minerva Stromfeld lakótelepen alacsonyabb, mindössze 54%. A lakhatási költségek havi jövedelemhez képesti arányát illetően a kutatási adatok szerint a Derkovits lakótelepen él a legtöbb olyan városlakó (25%), akik esetében a lakhatási költségek meghaladják a havi jövedelem 50%-át – ebből az is következik, hogy az egyébként meglehetősen kiegyensúlyozott városi jövedelmi viszonyok mellett a Derkovitson élnek arányaiban a lakhatási szegénységnek[135] leginkább kitettek. Ezt erősíti az is, hogy a Derkovits lakótelepen élők közül jelezték legtöbben (9%), hogy kapnak valamilyen külső anyagi hozzájárulást minden hónapban a lakhatási költségeikhez. Korábban már eset szó arról, hogy meglehetősen alacsony a városlakók lakhatási körülményekkel való elégedetlensége így dominálnak az elégedett vélemények, ezt a városrészek tekintetében is megfigyelhetjük, egyedül a Derkovits lakótelep képez kivételt, ahol relatíve magasabb a semleges véleményt megfogalmazók aránya (25%), ami miatt csak 70%-os az elégedettek aránya a reprezentatív kutatási mintában. Az ingatlanok külső és belső állapotával Herény, Kámon, Minerva, Stromfeld lakótelep, illetve Olad, Parkerdő lakói a legnagyobb arányban elégedettek; kiegyensúlyozott eredményeket mutatnak az ingatlanok belső felszereltségét, berendezését véleményező lakossági adatok – de nem beszélhetünk egyetlen városrész esetében sem kiugró elégedetlenségi véleményekkel, igazodva a teljes minta esetében domináns elégedettséget vagy semleges álláspontot megfogalmazó lakossági véleményeket.[136]

Azonban látványos differenciákat mutatnak a kutatási adatok a klímával felszerelt lakások esetében – a reprezentatív telefonos felmérés adatai szerint alulról jelentős mértékben kilóg a Derkovits lakótelep, ahol a válaszadók alig 11%-a jelezte, hogy klímával felszerelt lakásban él. Ehhez képest az összes többi városrészben egyharmados vagy magasabb arányt mutatnak az adatok – amíg második legalacsonyabb Ipartelep, Joskar-Ola, Zanat, Gyöngyöshermán városrészen 28%, addig Herény, Kámon, Minerva, Stromfeld lakótelep kiemelkedően magas, 46%-os eredményt mutat a klímával való ellátottság. A Derkovitson tűnik a legégetőbbnek a klímaberendezések hiánya, ennek bővítése fontos városrészi stratégiai fejlesztési irány lehet. A szombathelyi KBR modell ismeretében viszont már jobbára minimális területi különbségeket mutatnak az adatok, a KBR esetében javasolt kommunikációs tevékenység fokozása tehát minden városrészben javasolt.

A lakhatás és megélhetési nehézségek elmúlt éves szintjét mérő, értékelő dimenzióban területi-városrészi összevetésben a Belvárosban nyilatkoztak legtöbben kritikusan (35%), míg leg-

[135] A hivatalos európai sztenderdek szerint a lakhatási szegénységről, akkor beszélünk, amennyiben az adott háztartás teljes havi bevételeinek legalább 40%-át a lakhatással kapcsolatos költségekre kell fordítani.

[136] A Derkovits lakótelepen élőknek a lakhatással kapcsolatos magasabb elégedetlenségi érzetét a véleményládás felmérés is visszaigazolta.

kevésbé Herény, Kámon, Minerva, Stromfeld lakótelepen (24%). Az élelmiszerárak növekedését a Derkovits lakótelepen, valamint Petőfi telep, KISZ, Újperinten említették (81-82%) magasabb arányban. Az utazási jellegű költségek (üzemanyagárak és tömegközlekedés) alakulását legnegatívabban Petőfi telep, KISZ, Újperint lakosai véleményezték, az ő körükben mért 61%-os említési arány átlagosan 10-15%-al magasabb, mint a többi városrészen, ahol a legalacsonyabb a Belvárosban volt (43%). A jövedelmi nehézségek kérdésében szintén a Petőfi telep, KISZ, Újperint emelkedik ki 21%-os említéssel. Kérdés, hogy a lakhatási, megélhetési dimenzióban kirajzolódó területi-városrészi problématérképet miként értelmezzük: milyen hatással van az ingatlanok kora, külső, belső állapota (felújítási, rekonstrukciós igények, közüzemi infrastruktúrák állapota); az adott városrészen élők vagyoni, jövedelmi helyzete; a városrész megközelíthetősége és a többi városrész (így a városközpont, közintézmények, vásárlási és szórakozási lehetőségek) elérhetősége.

Az önkormányzati bérlakásokban és a magánbérleményekben élők helyzete, véleménye

A lakhatás és megélhetés komplex kérdéskörének fontos részaspektusa a városlakók véleményének összevetése a lakhatási helyzetükkel – saját vagy közvetlen családi tulajdonú ingatlan, lakásban élők; önkormányzati bérlakásban élők; magánszemélytől bérelt ingatlanban, lakásban élők, illetve külön csoportban kezeltük a viszonylag kisszámú szívességi lakáshasználókat. A bérelt ingatlanokban élők eredeti származási helyét tekintve a lokális, szombathelyi születési hely meghatározó (69%), ezen belül az önkormányzati bérleményekben élők körében még dominánsabb ez az adat (76%), mint a magánszemélyektől ingatlan, lakást bérlők aránya (64%). Ez bizonyos tekintetben azt is jelenti, hogy az önkormányzati bérlakáspolitikának bizonyos tekintetben van egy népességmegtartó szerepe is, ugyanakkor felvetődhet, hogy bizonyos a társadalom számára szükséges hiányszakmában éppen a lakhatás biztosítása lehetne megoldás önkormányzati bérlakások vagy a KBR tudatos számukra célzott és preferált alkalmazása révén.

A lakhatási költségek és a havi jövedelem összefüggéseit tekintve megállapítható, hogy az önkormányzati bérlakásokban élők számára a nagy valószínűséggel a magánalbérletekhez képest alacsonyabb lakbérek nagy segítséget jelentenek – ezt jelzi az, hogy körükben a reprezentatív telefonos kutatás során 21% jelezte, hogy a lakhatási költségeik meghaladják a havi jövedelmük több mint felét, addig ez az adat a magánszemélyektől bérelt ingatlanokban élők esetében már 35%. Fontos, hogy az Önkormányzattól a magánbérleményekben élők is igényelhetnek lakhatási támogatást, nemcsak az önkormányzati bérlemények lakói, és ezt a szociális térkép kutatás igazolta, mivel láthatóan az önkormányzati bérlakások alacsonyabb bérleti díja, akár érzékelhető pluszsegítséget jelent a mindennapi megélhetés során – és ezáltal a különbö-

ző áremelkedéseknek és a bérbeadók kénye-kedvének nagyobb mértékben kitettség – élőknek. Ugyanakkor nincs érdemi különbség (alig 3%) az önkormányzati és magánbérleményekben élők között, hogy kapnak-e havonta külső anyagi segítséget magánszemélyektől. A lakhatással kapcsolatban az önkormányzati bérlakásban élők ugyanakkor kevésbé elégedettek, mint magánbérleményekben élők (előbbiek 62%-a, utóbbiak 72% része kicsit vagy nagyon elégedett), miközben az elégedetlenség szintje lényegében megegyezik a két csoport között (10-10%). Ugyanakkor az önkormányzati bérlakások lakóihoz képest sokkal elégedettebbek a magánszemélyektől bérelt ingatlanokban, lakásokban élők az ingatlanok külső állapotával (+30%), valamint a belső állapotával (+14%). Ez akár fontos érv lehet az önkormányzati bérlakások jövőbeli felújítási, rekonstrukciós elképzelésekhez. Ugyanakkor az ingatlanok, lakások belső felszereltségével a két csoport nagyon hasonló arányban elégedett, az elégedetlenség pedig láthatóan magasabb a magánbérleményekben élők körében.[137] A bútorok és a lakások egyéb belső berendezései kapcsán érzett elégedettség-elégedetlenség nagyon hasonló a két csoport között. A véleményládás felmérésnél kíváncsiak voltunk az ingatlanoknál tapasztaltható problémákra és a felsorolt 7 tényezőből[138] látványosan kiemelkedtek az ingatlanok szigetelési problémái (29,7% - elemszám: 630 fő).

A klímaberendezéssel ellátott lakások esetében azonban látványos a differencia az önkormányzati bérlakások és az egyéb (saját, magánalbérlet, szívességi lakáshasználat) kategóriák között: messze a legalacsonyabb a klímával való rendelkezés az önkormányzati bérlakások esetében, mindössze 6%, szemben a saját tulajdonú ingatlanok 34%-os, vagy a magánbérlemények 27%-val. Ez bizonyos tekintetben az önkormányzati bérlakások egy lehetséges speciális fejlesztési irányát is kijelölheti, a klímával felszerelt önkormányzati lakásállomány mennyiségi növelését. A KBR modell ismerete érdekes módon a saját tulajdonnal rendelkezők körében a legismertebb, körükben a telefonon megkérdezettek 32% hallott már vagy ismeri a rendszert, addig ez az önkormányzati bérlakásokban élők körében 25%, a magánbérleményben lakók között 26%. A KBR számára egyébként mindhárom kategória potenciális célcsoport.

Az önkormányzati bérlakásrendszer szociális tekintetben megbízhatóbb jellegét, megítélését erősíti, hogy az ott élők kisebb arányban (-5%) élték meg kritikusan az elmúlt évet a lakhatási költségek (a magánbérlemények átlagos bérleti díja magasabb, jobban kitett az albérleti díjak turbulens változásainak, illetve adott esetben a bérbeadó magánszemélyek szeszélyeinek). Hasonló percepciós tapasztalat olvasható ki az élelmiszerárak alakulása (-4%), az üzemanyagárak és tömegközlekedési költségek emelkedése (-10%). Egyedül a jövedelmi nehézségeket érzékelték súlyosabbnak (+4%) az önkormányzati bérlakásban élők, mint azok, akik magánszemélyektől bérelnek lakást.

[137] A semleges véleményt kialakítók között pedig az önkormányzati bérlakásokban élők között vannak többen, mint a másik csoportban.

[138] Ezek a következők voltak: szigetelés; nyílászárók; villamoshálózat; fűtésrendszer; salétromos fal; tető-beázás; falfelázás; belvizes telek.

Az önkormányzati közszolgáltatások lakossági igénybevétele és értékelése

A lakhatás és megélhetés mellett a szombathelyi szociális térkép kutatás kiemelt fókusza a város által biztosított önkormányzati támogatások transzferek, közszolgáltatások lakossági igénybevétele, illetve azok megítélése. A városi közszolgáltatások vizsgálata a két kvantitatív (reprezentatív telefonos és véleményládás) felmérés mellett hangsúlyosan megjelent a civil prominenskutatásban, valamint közvetve a social listening vizsgálatnál is.

Az önkormányzati közösségi szolgáltatások lakossági igénybevételének dimenziója

A szombathelyi közszolgáltatások vizsgálatához a kiindulást a lakossági igénybevétel képezi, 10 ugyanazon önkormányzati szolgáltatást vizsgáltunk a telefonos és véleményládás felmérés esetében, amit az utóbbi esetében még kiegészítettük a hajléktalanellátással. A következő igénybevételi adatokat kaptuk, mint szolgáltatás igénybevételi mutatókat *(előbb a reprezentatív telefonos felmérés, majd a zárójelben a véleményládás adatot közöljük az igénybevételi sorrend mentén:*

1. egészségügyi alapellátás (háziorvos; házi gyermekorvos, házi fogorvos) – igénybevétel: 75%; (84%)
2. közösségi közlekedési szolgáltatás (városi buszközlekedés) – igénybevétel: 37%; (28%)
3. kulturális intézményi szolgáltatások (könyvtár, múzeum stb.) – igénybevétel: 33%; (29%)
4. óvodai szolgáltatás – igénybevétel: 9%; (16%)
5. időseket érintő szociális szolgáltatások (házi segítségnyújtás, idősek nappali ellátása, idősotthon stb.) – igénybevétel: 3%; (12%)
6. családsegítő és gyermekjóléti szolgáltatások (szociális és mentálhigiénés tanácsadás, szociális segítő munka, közösségfejlesztő és preventív, felvilágosító programok stb.) – igénybevétel: 2%; (11%)
7. bölcsődei szolgáltatás – igénybevétel: 2%; (14%)
8. hátrányos helyzetű fiatalok támogatása (ösztöndíj, esélyteremtő szolgáltatások) – igénybevétel: 2%; (1%)
9. fogyatékkal élők számára nyújtott szolgáltatások – igénybevétel: 1%; (3%)
10. pszichiátriai-, szenvedélybetegeknek nyújtott szolgáltatások – igénybevétel: 1%; (3%).
11. hajléktalanellátás 2% - *ezt csak a véleményládás felmérés esetében mértük!*

Az alacsony szolgáltatási igénybevételi adatok természetesen nem jelentik azt, hogy ezeken a területeken, közszolgáltatási területeken minden rendben van, mivel ezeknél a közvetlen érintettek olyan hátrányos helyzetű csoportok, akik – különösen, ha egyedül élnek, magányosan (pl. idős egyedülállók, fogyatékkal élők) – a „radar alatt" könnyen észrevétlenek maradhatnak a szociális ellátórendszer számára. Így az ő megtalálásuk, legalább annyira fontos, mint a támogató szolgáltatások működtetése. Éppen az alacsonyabb igénybevétel miatt került megvalósításra a civil prominenskutatás, hogy a teljes lakosság körében alacsony igénybevételűnek számító területek, közszolgáltatások esetében olyan információk, tapasztalatok is napvilágra kerüljenek, amik nem biztos, hogy a két kvantitatív kutatásból kiderülnek.

Összehasonlítva a reprezentatív telefonos és véleményládás lakossági felmérés adatait, igazolódott az előzetes feltevésünk, hogy a véleményládásnál több esetben is látványosan magasabb mértékű igénybevétel született, ez különösen a bölcsődei és óvodai ellátásoknál (előbbinél hétszeres, utóbbinál közel kétszeres), a családsegítő és gyermekjóléti szolgáltatások esetében közel hatszoros, a fogyatékkal élők ellátásainál háromszoros, az idősellátásoknál pedig négyszeres igénybevételt mutatnak a véleményládás felmérés adatai a reprezentatív telefonos kutatási mintához képest. Mindössze három közszolgáltatásnál, a kulturális intézményi szolgáltatásoknál, a közösségi közlekedésnél, valamint a hátrányos helyzetű fiatalok támogatása területén mértünk magasabb igénybevételt a reprezentatív mintán, mint a véleményládás felmérésnél.

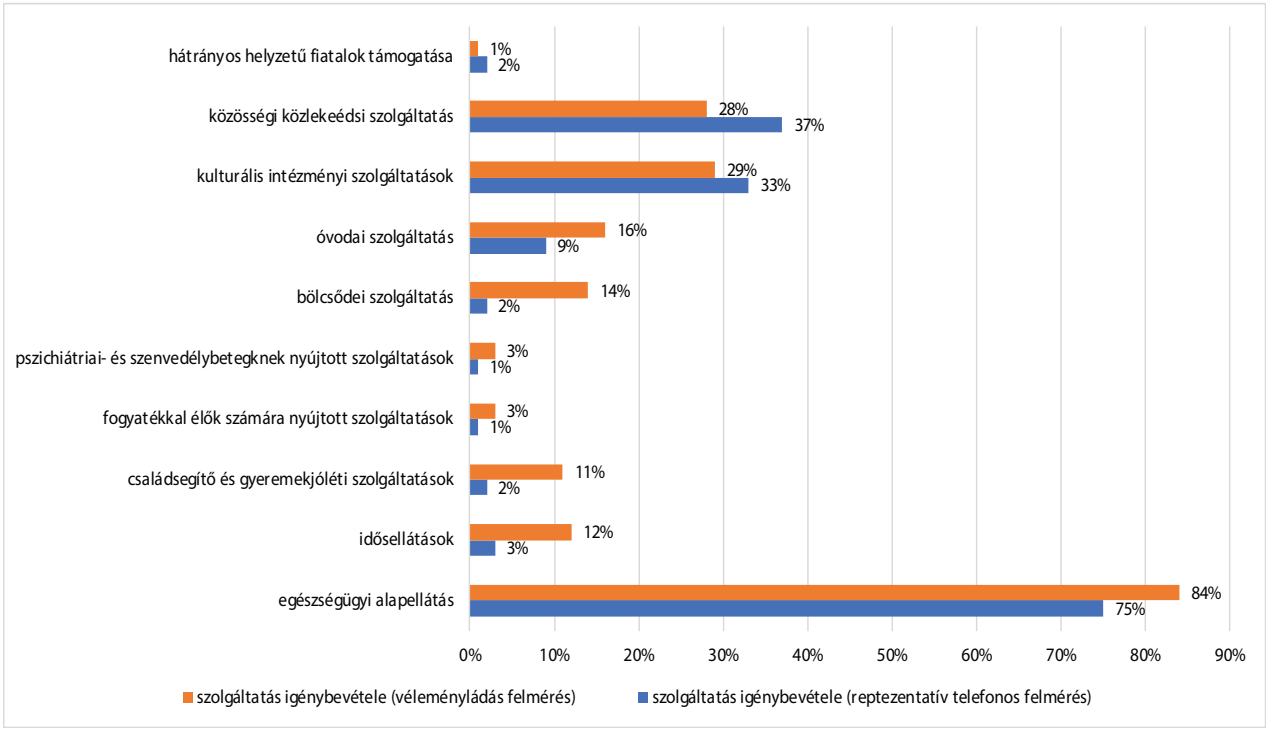

223. ábra: a vizsgált közszolgáltatások igénybevétele a reprezentatív telefonos és a véleményládás felmérés tükrében (%-os arányban)

Mit jelentenek ezek az adatok a számunkra? Szombathelyen a lakossági igénybevétel kvantitatív oldalát vizsgálva kiemelkedik három önkormányzati közszolgáltatás: az egészségügyi alapellátások; a közösségi közlekedési szolgáltatás és a kulturális intézményi szolgáltatások. A magas igénybevétel oka, hogy ezen szolgáltatásokat a helyi társadalom azon szereplői is szép számban igénybe veszik, akik nem tekinthetőek semmilyen szempontból hátrányos, marginális helyzetű csoport tagjainak. Addig a fennmaradó szolgáltatások igénybevétele már kifejezetten valamilyen hátrányos helyzet, életszituáció vagy meghatározott korosztály (idősek, fogyatékosok, pszichiátriai- és szenvedélybetegek, kisgyermekesek, hajléktalanok, hátrányos szociális helyzetűek) függvénye. Ebből az is következik, hogy amennyiben az Önkormányzat szolgáltatásfejlesztésben gondolkozik, fontos látni az adott szolgáltatási típusok közösségi igénybevételét, társadalmi felületét. Amíg a kvantitatív szempontból alacsonyabb igénybevételű közösségi szolgáltatások esetében nem elsődlegesen a mennyiségi kiterjesztés, hanem sokkal inkább a minőségi, kvalitatív fejlesztés a javasolt, addig a három kiemelten nagy társadalmi felületű közszolgáltatásnál (egészségügyi alapellátás, közösségi közlekedés, kulturális intézményi szolgáltatások) a mennyiségi, kvantitatív kiterjesztés is megjelenhet a kvalitatív fejlesztési elképzelések mellett. Ugyanakkor az egyéb kvalitatív kutatási információk rávilágítottak, hogy az alacsony igénybevételű közszolgáltatások esetében mely konkrét ellátások, feladatok terén tapasztalható kapacitáshiány, amit kvantitatív-mennyiségi alapon a szolgáltatások kiterjesztésével és a rendelkezésre álló kapacitások megnövelésével lehet és szükséges kezelni – pl. demensek helyzete az idősellátásban; szenvedélybetegek (ún. dizájner droghasználók).

Az önkormányzati közösségi szolgáltatásokkal való lakossági elégedettség dimenziója

Az igénybevétel mellett másik nagyon fontos output mutató a vizsgált közszolgáltatásokkal való lakossági megelégedettség: hogyan értékelik azokat az érintett lakosok, mint a közszolgáltatások fogyasztói. Ebben az esetben elégedettségi sorrendben közöljük a kapott kutatási adatokat, valamint igénybevételhez hasonlóan itt is előbb a reprezentatív telefonos felmérés, majd zárójelben a véleményládás kutatás során egy 1-5 skálán[139] mért elégedettségi eredményeket (az adott szolgáltatással kicsit vagy nagyon elégedettek összesített arányát) tüntetjük fel, ugyanakkor érdemes külön kezelni a három kiemelkedő igénybevételű közszolgáltatás – egészségügyi alapellátás; közösségi közlekedés; kulturális intézményi szolgáltatások – lakossági megítélését:

[139] Nagyon elégedett – kicsit elégedett – se nem elégedett, se nem elégedetlen – kicsit elégedetlen – nagyon elégedetlen

Magas igénybevételű szolgáltatások elégedettségi adatai:

1. kulturális intézményi szolgáltatások (könyvtár, múzeum stb.) – elégedettek aránya: 91%; (68%)
2. közösségi közlekedési szolgáltatás (városi buszközlekedés) – elégedettek aránya: 74; (48%)
3. egészségügyi alapellátás (háziorvos; házi gyermekorvos, házi fogorvos) – elégedettek aránya: 57%; (37%)

Alacsony igénybevételű szolgáltatások elégedettségi adatai:

1. bölcsődei szolgáltatás – elégedettek aránya: 93%; (60%)
2. óvodai szolgáltatás – elégedettek aránya: 88%; (61%)
3. hátrányos helyzetű fiatalok támogatása (ösztöndíj, esélyteremtő szolgáltatások) – elégedettek aránya: 82%; (24%)
4. fogyatékkal élők számára nyújtott szolgáltatások – elégedettek aránya: 82%; (23%)
5. családsegítő és gyermekjóléti szolgáltatások (szociális és mentálhigiénés tanácsadás, szociális segítő munka, közösségfejlesztő és preventív, felvilágosító programok stb.) – elégedettek aránya: 81%; (36%)
6. időseket érintő szociális szolgáltatások (házi segítségnyújtás, idősek nappali ellátása, idősotthon stb.) – elégedettek aránya: 80%; (28%)
7. pszichiátriai-, szenvedélybetegeknek nyújtott szolgáltatások – elégedettek aránya: 63%; (22%)
8. hajléktalanellátás 17% - *ezt csak a véleményládás felmérés esetében mértük!*

Mielőtt rátérnénk az egyes szolgáltatási elégedettségi indexek elemzésére, fontos felhívnunk a figyelmet a bizonyos esetekben akár jelentős eltérésekre, amelyek a reprezentatív telefonos és a véleményládás felmérés adatai között feszülnek. Természetesen a reprezentatív felmérés adatait tekintjük az elsődlegesen meghatározónak, lévén ez képezi le a város teljes lakosságát, de szintén fontos tájékoztató mutatók számunkra a rászorultsági fókusszal megtervezett véleményládás felmérés eredményei. A három nagy igénybevételű szolgáltatás közül nagyon magas elégedettségi szintet mutatnak a kutatási adatok a kulturális intézményi szolgáltatásoknál (könyvtár, múzeum). Ez a kiemelkedő tetszési index egyben jelzés, hogy a jelenlegi kulturális szolgáltatásokra rendkívül fogékonyak a szombathelyiek, így a helyi kultúrpolitika- és igazgatás, közösségszervezés további jelentős fejlesztési potenciált tartogat magában. A második legnagyobb igénybevételű közösségi szolgáltatás a közösségi közlekedés – a Blaguss által üzemeltetett városi buszjáratok - megítélése szintén pozitív, a reprezentatív kutatási minta 74% adott hangot elégedettségének. A városi tömegközlekedést részleteiben is vizsgáltuk, kíváncsiak voltunk, hogy a szombathelyiek mit gondolnak a járművek tisztaságáról, kihasználtságáról, a buszjáratok útvonaláról és sűrűségéről – a reprezentatív telefonos lakossági felmérés szerint az összes tömegközlekedési részdimenzióban relatív többségben voltak az elégedettek, bár a kü-

lönböző részdimenziókban (életkor, jövedelem, foglalkoztatás, területi-városrészi) már adódtak látványosabb differenciák, ezeket a részletes kutatási leírások tartalmazzák.

A városi tömegközlekedés számos reakciót eredményezett a két kvantitatív felmérés nyitott kérdéseire adott válaszoknál, valamint a civil prominenskutatás és a social listening vizsgálat során – *ezeket az egyes fejezetekben szintén részletesen elemeztük*.

Az egészségügyi alapszolgáltatás – mint a legnagyobb mértékben igénybe vett helyi szolgáltatás – esetében az 57% (különösen az országos és egyéb lokális tendenciák, kutatási adatokhoz képest) kifejezetten jó eredménynek tekinthető, ugyanakkor a véleményládás kutatásnál mért 37% már jelzi számunkra, hogy egy hektikus, megosztó kérdésről van szó,

Az alacsony igénybevételű szolgáltatások esetében a reprezentatív telefonos felmérés a legmagasabb elégedettség a bölcsődei ellátásnál mutatja (93%), de a többi közszolgáltatásnál is 80-90% közötti az eredmény. Kivétel a pszichiátriai- és szenvedélybetegeknek nyújtott szolgáltatásoknál mért 63% - mivel a közvélemény előtt az akár személyesen megtapasztalt (utcán, közterületen), akár a médianyilvánosságban (sajtó, közösségi média) hangsúlyosan tárgyalt drog- és egyéb szenvedélybetegségek ügye is oka lehet az alacsonyabb mértékű lakossági elégedettségi adatoknak. Elgondolkodtató, hogy egyes alacsony igénybevételű közszolgáltatásnál miért olyan radikális a különbség a két kvantitatív felmérés adatai között – ennek lehetséges oka lehet, hogy a reprezentatív kutatásnál nagyobb számban kerülnek olyan személyek is a kutatási mintába, akik nem, vagy csak ritkán vehetik, veszik igénybe adott közszolgáltatást.

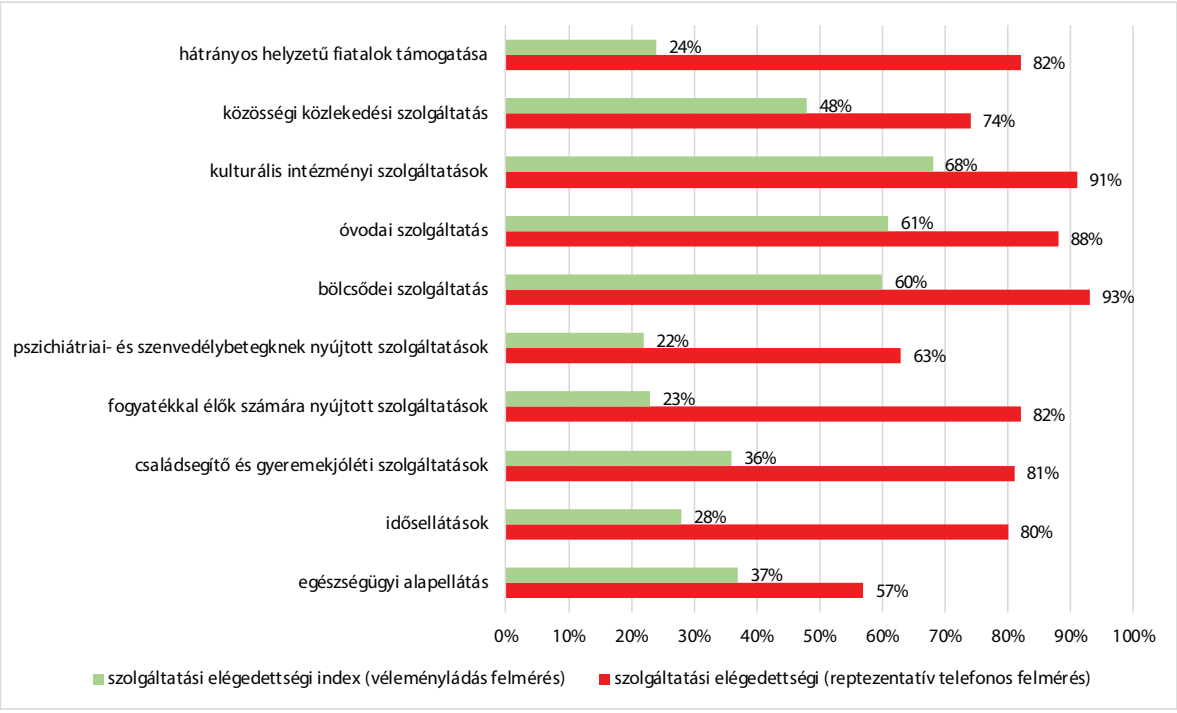

224. ábra: A vizsgált közszolgáltatások elégedettségi indexe egy 1-5 fokozatú skálán a reprezentatív telefonos és a véleményládás felmérés tükrében (%-os arányban)

Területi dimenziók a közszolgáltatások igénybevétele és az elégedettség kérdésében

Mivel a területi-városrészi megközelítés a szombathelyi szociális térkép kutatás fontos és integráns eleme, így a lakhatás és megélhetési aspektus mellett szintetizáljuk az önkormányzati közszolgáltatások igénybevételének és az azokkal való elégedettség területi dimenzióit.

Az önkormányzati közszolgáltatások igénybevételének városrészi dimenziói

Az egészségügyi alapellátások igénybevétele a vizsgált hat városrészen 71-80% között mozgott a reprezentatív telefonos minta szerint – legalacsonyabb a Belvárosban volt (71%), a Derkovits lakótelepen 76%. A legmagasabb igénybevételt Herény, Kámon, Minerva, Stromfeld lakótelep, valamint Petőfi telep, KISZ, Újperint lakosai jelezték (80-80%). Területi szempontból még kiegyensúlyozottabb eredményt és kisebb szórást mutatnak a véleményládás kérdőíves adatok, 5%-os különbség volt a legalacsonyabb és legmagasabb igénybevétel között (82-87%), amely jelzi, hogy a közösségi intézményekben nagyobb eséllyel megfordulók körében még inkább kiegyenlített az egészégügyi alapellátások igénybevétele, mint a teljes lakosságnál. Ugyanakkor a reprezentatív telefonos felmérés adatai azt mutatják, hogy az önkormányzati tulajdonú bérlakásban élők több mint 10%-al kisebb arányban veszik igénybe az egészségügyi alapellátásokat, mint a saját vagy családi tulajdonú lakásokban, illetve a piaci alapú magánbérleményekben élők. Mindkét kvantitatív felmérés azt mutatja, hogy viszonylag kiegyenlített és magas a lakossági igénybevétel, így ennek tudatában érdemes tervezni a következő évek egészségügyi alapellátási rendszerét a városban – pl. alapellátási körzetek rendszerének alakítása;[140] a 2024-re minimalizálódott betöltetlen alapellátási praxisok.

A kulturális intézményi szolgáltatási terület a reprezentatív telefonon mintán átlagosan mért 33%-os igénybevétel mellett a legalacsonyabb városrészi adatok a Derkovits lakótelepen (23%) és Ipartelep, Joskar-Ola, Zanat, Gyöngyöshermán térségében (25%) születtek. A legmagasabb igénybevétel a Belvárosban (45%) és Herény, Kámon, Minerva, Stromfeld lakótelepen (41%) tapasztalható. Látható, hogy a városon belüli lakóhely – és a kulturális intézmények közelsége, távolsága - akár jelentős mértékben képes befolyásolni a szolgáltatási igénybevételt. A véleményládás felmérés szintén a Derkovits lakótelepen mérte a legalacsonyabb igénybevételt (24%) – az adatok jelzik, hogy amennyiben a város a kulturális szolgáltatások területi kiterjesztésében és kiegyenlítésében gondolkozik, akkor a Derkovits lakótelep intézményi szolgáltatási (könyvtár stb.) spektrumának a fejlesztése javasolt. Ahogy az egészségügyi alapellátásoknál,

[140] Látható nehézséget okoz szinte a teljes önkormányzati szektornak, hogy az egészségügyi alapellátási körzetek települési szintű megváltoztatását engedélyeztetni szükséges az Országos Kórházi Főigazgatósággal 2023 óta.

itt is jóval alacsonyabb szolgáltatási igénybevételt jeleznek a válaszok az önkormányzati bérlakásban élők esetében (9%) – szemben a saját (36%) vagy a magánszemélyektől bérelt ingatlanokban élők (27%). Ami még kiugró, mondhatni atipikus adat, a kulturális intézményi szolgáltatások igénybevételénél, a 30 év alattiak kiugróan alacsony mutatója – a többi aktív korú (65 év alatti) kohorsz intézményi kultúrafogyasztásához képest átlagosan 15-20%-al alacsonyabb. Ennek különböző okai lehetnek, így eltérő – a Z generációra már jellemző egyfajta individualizált kultúrafogyasztás, amiben meghatározó a digitális tömegkultúra és a tartalomgyártás, de jóval kevésbé a klasszikus közösségi intézményi formák, mint a könyvtár vagy múzeum.

A közösségi közlekedés átlagos igénybevételéhez (37%) a legnagyobb eltérés a Belvárosban (31%), Oladon, Parkerdőn (32%), illetve a Derkovits lakótelepen (52%) mértük a reprezentatív telefonos felmérésben. Érdekes módon a véleményládás felmérés adatainál már voltak eltérések, de a legalacsonyabb igénybevételt ott is a Belváros esetében tapasztaltunk. – a Belvárosban lakók körében a városi buszközlekedés alacsonyabb igénybevételen nem meglepő, lévén a fontosabb közintézmények, kereskedelmi és vendéglátóipari egységek ide koncentrálódnak, viszont a Belvárosra nehezedő autós közlekedési forgalom – és vele az ott lakók alacsonyabb tömegközlekedési igénye - még inkább felértékeli az alternatív közlekedési megoldásokat (kerékpár, elektromos roller). A városi tömegközlekedésnél is megfigyelhető, hogy az önkormányzati bérlakásokban élők láthatóan ritkábban utaznak a Blaguss buszaival.[141]

A reprezentatív telefonos felmérésben 9%-os igénybevételt mutató óvodai ellátás területi megoszlását tekintve kiemelkedik Olad, Parkerdő 16%-os mutatóval, a legalacsonyabb a Derkovits lakótelepen (5%), a Belvárosban és Herény, Kámon, Minerva, Stromfeld lakótelep térségében (6-6%). Az eltérő mértékű igénybevétel fontos tényező a következő évek óvodai kapacitástervezési folyamatában.

Az idősellátás esetében már jóval alacsonyabb, városi szinten 3%-os az igénybevétel a telefonos reprezentatív minta szerint, ugyanakkor városrészi dimenzióban ez eléri az 5%-ot Herény, Kámon, Minerva, Stromfeld lakótelep és az Ipartelep, Joskar-Ola, Zanat, Gyöngyöshermán részeken. A többi vizsgált közszolgáltatási területen (bölcsődék, családsegítő és gyermekjóléti ellátások, pszichiátriai- és szenvedélybetegek, hátrányos helyzetű fiatalok támogatása, fogyatékkal élők támogatása) csak nagyon alacsony 1-2%-os szolgáltatási igénybevételt mutatnak az összesített városi adatok, ezeknél városrészi összehasonlításban sem találtunk érdemi különbségeket.

[141] Közösségi közlekedés igénybevétele a lakáshelyzet alapján: önkormányzati bérlakásban élők 28%; saját vagy családi tulajdonú ingatlanban élők 37%; magánszemélyektől bérelt ingatlanban élők 44%; szívességi lakáshasználók 36%.

Az önkormányzati közszolgáltatásokkal való lakossági elégedettség városrészi dimenziói

Itt most a legnagyobb igénybevételű szolgáltatások elégedettségének a területi vonatkozásaira koncentrálunk. Az egészségügyi alapellátásokkal a Derkovits lakótelepen elégedettek a legkevésbé, de nem beszélhetünk radikális különbségekről. A kulturális intézményi szolgáltatásokkal egységesen és magas szinten elégedettek Szombathelyen, komolyabb területi különbségek nélkül. A városi közösségi közlekedésben is kiegyensúlyozott mértékű elégedettség dominált, a legkevésbé a Derkovitson elégedettek, de ott is többségben vannak, mint a semlegesek és elégedetlenek együtt – ez lényegében az összes tömegközlekedési aspektusnál (pl. járművek, tisztasága, útvonala) így alakult.

A városi problémaérzékelés és pozitív tapasztalati érzékelés szintjei

Egymással párhuzamosan vizsgáltuk, hogy mit gondolnak a szombathelyiek, melyek a leginkább problematikus (városi problématérkép- és érzékelés), illetve a leginkább pozitív előrelépést mutató területek, közszolgáltatások, városi ügycsoportok. A felsorolt lehetőségek közül 3-3-at kellett kiválasztaniuk a felmérésekben résztvevőknek. Az eredményeket összefoglaló közös diagramon láthatóak a problémaérzékelési és pozitív tapasztalati indexek, majd azt követően a szöveges tapasztalatok. Elöljáróban érdemes elmondani, hogy ebben a kontextusban inkább kritikusabbak a szombathelyiek, ezt jelzi az, hogy a reprezentatív felmérésben mindösszesen három terület, közszolgáltatás esetében érzékeltek több pozitívumot (előrelépés), mint nehézséget (probléma) – ez pedig a közbiztonság, az óvodai és bölcsődei ellátás területe.

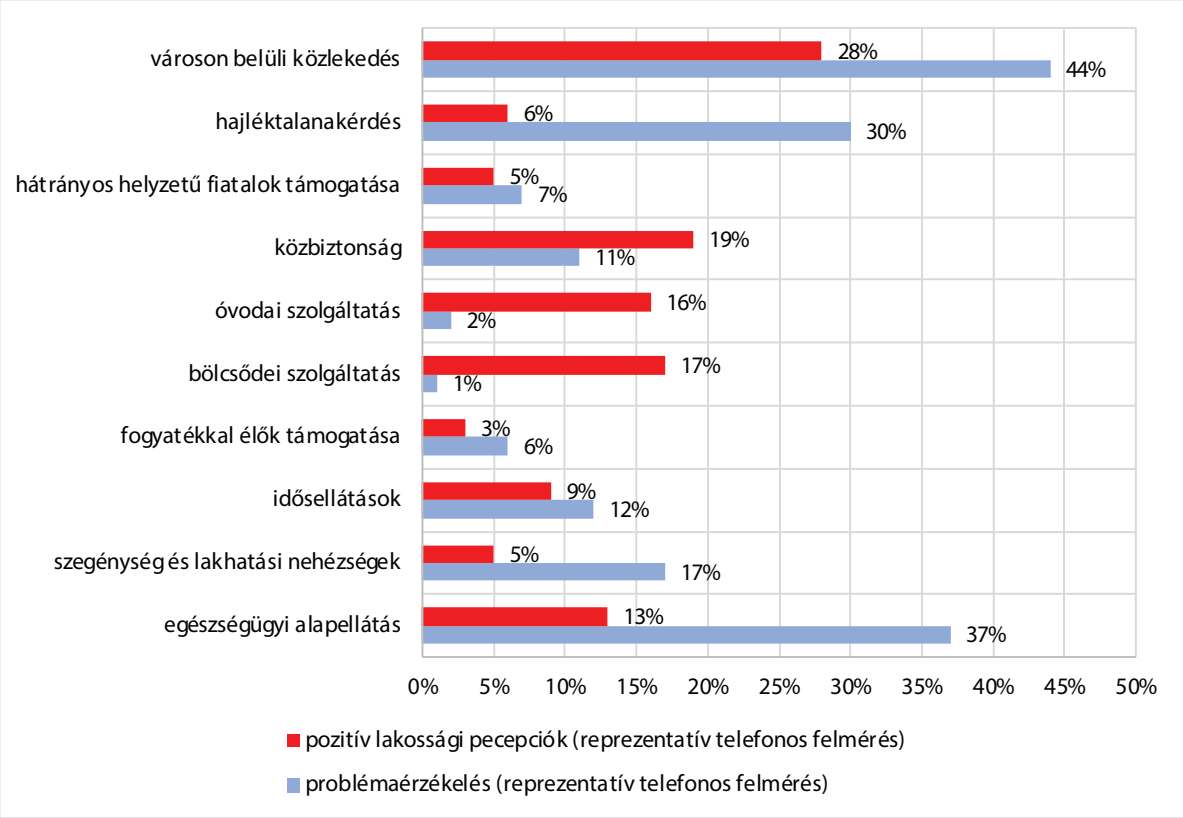

225. ábra: a vizsgált közszolgáltatások elégedettségi indexe egy 1-5 fokozatú skálán a reprezentatív telefonos és a véleményládás felmérés tükrében (%-os arányban)

A városi problémaérzékelés a lakosság körében

Mind a reprezentatív telefonos, mind a véleményládás felmérés során vizsgáltuk a szombathelyi lakosok problémaérzékelését – mely konkrét területeken látnak leginkább nehézségeket. A reprezentatív telefonos felmérés a városi közlekedés (44%), az egészségügyi alapellátás (37%), illetve a hajléktalankérdés (30%) kérdéskörök esetében mutatja a legnagyobb problémaérzékelési lakossági percepciót. Ez azért érdekes, hogy amíg az első két szolgáltatást a lakosság széles mértékben veszi igénybe (egészségügyi alapellátást 75%-ban, városi tömegközlekedést 37%-ban a reprezentatív kutatás alapján), addig a hajléktalankérdés valóban csak a lakosság minimális részét érinti közvetlenül – a szombathelyi hajléktalanellátás intézményi központja a FÉHE, és az intézményi OSAP beszámolók szerint a leginkább kihasznált átmeneti melegedő is legfeljebb 200 érintettet szolgált ki a legkritikusabb 2020. évben *(az adatokról bővebben a humán közszolgáltatásokat bemutató fejezetben!).* Tehát a hajléktalankérdést az emberek alapvetően, mint külső szemlélők ítélik meg, a problémaérzékelés ezen területen fakadhat az utcán élők iránti aggodalomból, de sajnos gyakori a negatív véleményalkotás, ami sokszor a társadalmi szolidaritás hiányából is eredhet– erre találtunk több példát is a reprezentatív és vélemény-

ládás lakossági felmérések nyitott kérdéseire adott válaszok között. A reprezentatív felmérés adatait vizsgálva láthatjuk, hogy negatívabb a hajléktalankérdés jelen állapotának megítélése a magasabb jövedelműek, valamint a fiatalabb kohorszok esetében. A reprezentatív felmérés során detektált magas társadalmi problémaérzékelés indokolja, hogy szükséges a városvezetésnek stratégiai alapon is gondolkodni a városi hajléktalankérdésről.

Általában jellemző, hogy a magas problémaérzékelési indexű területeken – így a városi közlekedés, az egészségügyi alapellátás, a közbiztonság vagy a szegénység és lakhatási nehézségek – a fiatalabbak, különösen a 18-29 évesek láthatóbban kritikusabbak, mint az idősebb kohorszok, ez alól csak az idősellátás témája a kivétel. Ez magyarázható akár generációs jellegzetességgel – az Z generáció már az X, Y generációkhoz képest is sok esetben láthatóan nagyon máshogy gondolkodik[142] -, illetve eltérő igényekkel, célokkal, törekvésekkel.

A teljes telefonos mintában a 17%-os problémaérzékelést elért szegénység és lakhatási nehézségeket szintén az átlagoshoz képest az alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkezők, a fiatal korosztályok, valamint a Petőfi telep, KISZ, Újperint térségében élők szemlélik kritikusabban a reprezentatív telefonos kutatás adatai szerint.

A közbiztonsággal kapcsolatos problémaérzékelés – a teljes reprezentatív mintában 11%-os, területi-városrészi megközelítésben a legmagasabb Oladon, Parkerdőn és a Derkovits lakótelepen 16-16%-os; a 18-29 évesek között – mint a legaktívabban szórakozó kohorsz – 16%; a családi állapot tekintetében pedig az özvegyek – mint az egyik leginkább kiszolgáltatott társadalmi csoport – 16%-os tapasztalati percepciója volt kiemelkedő a sok-sok aspektus között.

Az idősellátást a reprezentatív mintában 12%-an gondolják problematikus területnek, addig az egyéb területekre jellemzően a 10% alatti problémaérzékelés, különösen alacsony az óvodai, bölcsődei ellátásoknál – előbbinél 2%, utóbbinál 1% problémaérzékelési index.

Ami a nem reprezentatív véleményládás felmérés adatait jelzi, a legmagasabb problémaérzékelést az egészségügyi alapellátások, az alacsony jövedelmek, eladósodás, szegénység, valamint a lakhatási nehézségek, problémák követték, és csak ezután következett a városi közösségi közlekedés. Érdekes módon a hajléktalanellátást csak a megkérdezettek 5,4% része nevesítette, mint kiemelkedő probléma – mivel a reprezentatív telefonos mintában sokkal magasabb lett a hajléktalankérdés problémaérzékelési indexe, ez arra enged következtetni, hogy a kritikusok között nagyszámban lehetnek olyanok, akik jobbára valóban csak az utcán – például a Belvárosban sétálva – szembesülnek a hajléktalanság szomorú jelenségével.

[142] A civil prominenskutatás tapasztalatait leíró fejezetben külön javaslatcsomagot fogalmaztunk meg a generációs menedzsment (fiatalok-idősek kapcsolatrendszere) javítására.

A városi pozitív tapasztalati érzékelés a lakosság körében

A legmagasabb előrelépés – mint pozitív tapasztalati értékelés – a szombathelyiek szerint a közösségi közlekedés terén érzékelhető leginkább (28%).[143] A második legpozitívabb visszajelzés a közbiztonság, mint tématerület kapcsán érkezett (18%). Az óvodák (16%) és bölcsődékkel (17%) kapcsolatban érzett relatív előrelépés nem meglepő, illeszkedik a két ellátását övező lakossági véleményekhez. A fennmaradó területek (idősellátás; fogyatékosok; hajléktalanok; fiatalok támogatása) kapcsán 10% alatt maradt a pozitív tapasztalati percepció a reprezentatív felmérésnél. Az egészségügyi alapellátásoknál a reprezentatív minta 13% véli, hogy tapasztalható előrelépés, az egyes dimenziók közül az átlagoshoz képest kiugró az özvegyek pozitív tapasztalati percepciója (20%). Az óvodai ellátásnál az élettársi viszonyban élők elégedettsége kiugró a maga 25%-os eredményével.

A nem reprezentatív véleményládás felmérésnél a következő pozitív tapasztalati sorrend alakult ki a válaszadók között: 1. bölcsődei ellátás; 2. városon belüli közlekedés; 3. óvodai ellátás; 4. közbiztonság.

A problémaérzékelés területi-városrészi dimenziói

A legmagasabb problémaérzékelés a városi közlekedés kapcsán alakult ki, az összes megkérdezett 44% része jelezte ezt a telefonos felmérés során, a legkritikusabb Herény, Kámon, Minerva, Stromfeld lakótelepen (51%), de magas volt még Olad, Parkerdő (49%); Ipartelep, Joskar-Ola, Zanat, Gyöngyöshermán (49%) részeken, addig a legalacsonyabb szintű a Derkovits lakótelepen, valamint Petőfi telep, KISZ, Újperinten, ahol 34-34%. Az egészségügyi alapellátásoknál a problémaérzékelés a teljes népességen belül 37%-os, leginkább azonban Olad, Parkerdőn érzékelhető (47%-os a reprezentatív lakossági felmérésben, ez 7%-kal magasabb, mint a következő városrésznél). A szegénység, lakhatási nehézségek témakörben a Petőfi telep, KISZ, Újperint városrészben a leginkább kritikusak a lakosok (27%).

Az idősellátások esetében nagyon kiegyensúlyozott a területi kép (12-14%-os arányok), kivétel az Ipartelep, Joskar-Ola, Zanat, Gyöngyöshermán, ahol csak 8% szerint nagyon érzékelhetőek a nehézségek. A nem túl kiemelkedő közbiztonsági problémaérzékelési index a Derkovits lakótelepen és Oladon, Parkerdőn a legmagasabb 16-16%. A hajléktalanság kérdését látványos – a legkritikusabb 3 három terület egyikeként – a városi lakosság 30%-a nevezte meg a reprezentatív mintában, a városrészek közül a Belváros (38%) és Ipartelep, Joskar-Ola, Zanat, Gyöngyös-

[143] Ugyanakkor jelzi a közösségi közlekedés széles lakossági horizontját, hogy a legnagyobb problémaérzékelést is ennél jelezték a telefonos felmérésben (44%).

hermán (45%) emelkedik ki. Városi szinten jelentősebb mértékű a problémaérzékelés a városi közlekedéssel kapcsolatban (44%), három városrész emelkedett ki: Herény, Kámon, Minerva, Stromfeld lakótelep (51%); Oladon, Parkerdő (49%); Ipartelep, Joskar-Ola, Zanat, Gyöngyöshermán (49%). Az átlagosan 11%-os közbiztonsági problémaérzékelés a Derkovits lakótelepen és Olad, Parkerdőn a legkritikusabb szintű (16-16%). Ami a hátrányos helyzetű fiatalok támogatását, illetve az azzal kapcsolatos nehézségeket az emberek 7% emelte ki a teljes szombathelyi reprezentatív mintában, viszont városrészi összehasonlításban kiemelkedik Herény, Kámon, Minerva, Stromfeld lakótelep 13%-os problémaérzékelési aránnyal.

Egyéb kutatási dimenziók – települési támogatás; elvágyódás és jövőkép

A már többször hivatkozott expanzív városi szociálpolitika fontos elemét képezik a helyi szociális rendeletben is lefektetett rendszeres és rendkívüli települési támogatások.[144]

A reprezentatív telefonos mintában a rendszeres települési támogatásban részesülők (teljes minta 5% része) között a nők láthatóan nagyobb arányban voltak (7%), mint a férfiak (3%). Területi-városrészi tekintetben a Belváros (9%), iskolai végzettségnél a 8 általánosnál kevesebb osztállyal rendelkezők (22%) prezentációja jelentősebb, illetve az önkormányzati bérlakásokban élők körében is sokkal többen vannak (22%), mint a saját tulajdonú (3%) vagy magánszemélyektől bérelt ingatlanokban élő városlakók (9%). Ami a rendszeres települési támogatással való elégedettség-elégedetlenség kérdését illeti az érintettek túlnyomó többsége elégedett volt (59% nagyon elégedett; 19% kicsit elégedett), és 10% alatt maradt az elégedetlenek aránya az 1-5 skálán. Ez jelentős pozitív irányú visszaigazolás a segélyezési rendszer tekintetében.

A rendszeres mintájára vizsgáltuk a rendkívüli települési támogatások lakossági eloszlását is, valamint a kapcsolatos fogadtatást, reakciókat. Korábban már jeleztük, hogy az elmúlt önkormányzati ciklus szociális expanziója döntően a rendkívüli települési támogatások kiterjesztésére irányult. Ezt az igyekezetet honorálták az emberek a reprezentatív felmérés során: a rendszeres települési támogatáshoz képest háromszor annyian (15%) jelezték, hogy részesültek ebből a támogatási formából az elmúlt egy év során. A kutatási adatok szerint itt is több volt a nő (17%), mint a férfi (12%). A következő szociodemográfiai és városrészi csoportok érintettsége jelentősebb a rendkívüli települési támogatások rendszerében: 8 általános vagy kevesebb végzettséggel rendelkezők (összesen: 69%); Derkovits lakótelep (17%), Belváros (17%), Petőfi telep, KISZ, Újperint (18%); özvegyek (26%); önkormányzati bérlakásokban élők (34%); 28.501-57.000

[144] Ennek rendszere részletes bemutatásra kerül a humán közszolgáltatásokról szóló fejezetben.

Ft havi jövedelemmel rendelkezők (37%). Ugyanakkor a telefonos mintába bekerült magánszemélyektől bérelt ingatlanokban élőknek csak 10% jelezte, hogy kapott az elmúlt évben valamilyen rendkívüli települési támogatást – miközben bizonyos kutatási adatok azt jelzik, hogy az ő helyzetük nem nevezhető egyértelműen jobbnak az önkormányzati bérleményekben élőkhöz képest. Az elégedettség nagyon hasonlóan alakult a rendszeres települési támogatásnál mértekhez: magas, közel 80%-os elégedettség (56% nagyon elégedett; 20% kicsit elégedett); alig 4%-os elégedetlenség. Ez még erősebb érintettségi legitimációt és támogatottságot mutat a működtetett szombathelyi települési támogatás általános megítélését illetően.

Nem meglepő módon a rászorultsági fókuszú véleményládás felmérésben magasabb érintettségi adatokat kaptunk: a véleményládás kutatási minta 11% volt érintett valamilyen rendszeres és 17%-a rendkívüli települési támogatásban. Az elégedettség mértéke közel sem volt annyira markáns itt, mint a reprezentatív telefonos mintánál – ugyanakkor a rendkívüli települési támogatásoknál ebben a körben is nagyobb mértékű volt.

Jövőkép és elvágyódás

A különböző lakossági szociológiai felmérések sajátos része, amikor a lakóhelyhez való viszonyt igyekeznek mérni. Ez része volt a szombathelyi kutatásnak is. A *Tervezi az elköltözést a jelenlegi lakóhelyéről?* kérdésre a reprezentatív minta 82%-a válaszolt nemmel, és csak 18% állította, hogy költözne – ez egy viszonylag erős lakóhelyhez kötött identitást és lakosságmegtartó erőt is jelez. A költözést szándékozók között az átlagoshoz képest felülprezentáltak voltak a 18-29 évesek (viszonylag magas 41%-os arány); a magánszemélytől bérelt lakásban élők (43%), valamint az egyedülállók (29%) – utóbbi kettő nem meglepő, lévén ezek sokszor csak átmeneti szituációt jelentenek, a 30 év alattiak körében ugyanakkor már elgondolkodtató, hogy mi állhat a háttérben, külföldi munkavállalás; jobb élet- és anyagi lehetőségek utáni vágy. A megfogalmazott költözési vágy területi céljára is kíváncsiak voltunk, ennél a reprezentatív kutatás közel 80%-a vagy a várost, vagy Vas vármegyét nevezte meg; 12% más vármegyét; 8% Ausztrián kívüli egyéb külföldi országot és csak 2% állította, hogy Ausztriába költözni. Ez utóbbi azért érdekes és tanulságos információ, mivel, ha a közeljövőben a külföldre migrálók nagyobb része Ausztriánál távolabbi országba távozna, az jobban szétszakítaná a családi kötelékeket a távozó és itt maradó családtagok között – fontos adalék, hogy a reprezentatív kutatás szerint azon 18-29 évesek, akik fontolgatják a külföldre távozást, Ausztriát senki sem jelölte meg célállomásként.

A véleményládás felmérésben nem vizsgáltuk a költözési szándékot, ugyanakkor kíváncsiak voltunk a válaszadók személyes jövőképére: hogyan látják a saját jövőjüket egy 1-5 skálán a nagyon optimistától a nagyon pesszimistáig. Habár nem reprezentatív a város egészére

nézve, de tanulságos, hogy megosztott véleményeket kaptunk – kis különbségek vannak a pesszimisták javára az optimistákkal szemben, de a semleges véleményt alkotók is közel egyharmadát adták a kérdésre válaszolóknak. Korcsoporti bontásban a 60 éven felüliek kritikus jövőképe szembetűnő, közel 50%-uk „kicsit" vagy „nagyon pesszimista" a jövőjével kapcsolatban.

SWOT analízis – mint a kutatás legfontosabb átfogó tapasztalatai

A szombathelyi szociális térkép kutatás tapasztalatait, az erősségek, gyengeségek, lehetőségek, veszélyek rendszerére épülő átfogó SWOT analízis keretében szintetizáljuk. A felállított SWOT-analízis célja, hogy kiindulási keretet biztosítson a szociál- és társadalompolitikát meghatározó stratégiai döntéshozók (választott politikusok, apparátusi vezetők) számára a következő évek, évtized szakpolitikai tervezéséhez és komplex várospolitika számára.

Erősségek *(Strenghts)*	**Gyengeségek *(Weaknesses)***
– A lakosok általános szociális helyzete; nincsenek érzékelhető jelei átfogó szociális, megélhetési válságnak. – Kiterjedt és hatékony városi szociális ellátási rendszer (széles kvantitatív-mennyiségi paraméterek; önként vállalat és finanszírozott társadalmi-szociális programok – CO-érzékelő csere stb.). – Érzékelhető, erős lakossági támogatás a városvezetés irányába (meglévő társadalmi bizalom offline és online szinteken). – Kiterjedt és aktív, tettre kész civil szektor a városban. – Szombathely erős lakosságmegtartó ereje (alacsony költözési, elvágyódási szint).	– A lakhatás kritikus elemei (magas lakásárak, hektikus bérleti díjak a magánbérlemények piacán) – A marginális helyzetű társadalmi csoportok magasabb szintű kiszolgáltatottsága. – Bizonyos kérdésekben érzékelhető lakossági kritikák, türelmetlenség (városi infrastruktúra – közutak, járdák; hajléktalanok stb.). – Öregedő városi lakosság és annak társadalmi hatásai. – Érzékelhető szakemberhiány a segítő szektorokban (egészségügy, szociális terület, köznevelés). – Bizonyos területi különbségek társadalmi, közszolgáltatási dimenziókban.

Lehetőségek *(Opportunities)*	**Veszélyek *(Threats)***
– A társadalmi érzékenyítés és inklúzió erősítése; társadalmi edukációs programok; – A helyi, térségi vállalkozói szféra erőteljesebb bevonása szociális programok finanszírozásába (CSR) – A szociális ellátások kvalitatív-minőségi alapú erősítése (szolgáltatásfejlesztés; jó gyakorlatok megismerése, implementációja) – Célzott eszközökkel, programokkal erősíteni a helyi civil szektort, fokozni a szociális szakmai szerepvállalásukat. – Hatékonyabb és ezzel hatásosabb önkormányzati szociális lakáspolitika. – Célzott városrészi intézményi, szolgáltatási fejlesztések.	– Rövidtávú negatív gazdasági lakossági kilátások (infláció stb.) – A társadalmi kirekesztődés jövőbeli veszélyei a marginális csoportoknál (fogyatékkal élők, szenvedélybetegek, magányos idősek stb.). – Potenciális jövőbeli központi megszorító intézkedések (az önkormányzati szervezeti-működési reziliencia erősítése). – A társadalmi dezintegráció növekedése (külföldi munkavállalás miatt szétszakadó családi kötelékek; az egyedül élők „radar alatt" maradása). – Kimutatható városrészi különbségek, egyenlőtlenségek konzerválódása.

Közpolitikai javaslatcsomag

A legfontosabb feladat és egyben kihívás a város által működtetett széles szociális- és társadalompolitikai rendszer (intézkedések, programok, aktivitás) lehetőség szerinti fenntartása, illetve a társadalmi hatásosság és célzottság (minőségi sztenderdek szerinti) további erősítése. Az alábbi javaslatcsomag a kutatás bizonyos már látható tapasztalatain alapul, fókuszba állítva a lakhatás, az idősellátás, valamint a társadalmi inklúzió kérdésköreit.

Lakhatás kérdésköre

1. Városi klíma-telepítési program[145] – a két kvantitatív felmérésben a klímaberendezések vonatkozó kérdések azt jelzik, hogy az elmúlt három évben (forrás: KSH népszámlálás, 2022) jelentős mértékben bővült a Szombathelyen felszerelt klímaberendezések száma. A globális klímaváltozás – különösen az általános felmelegedés és az egyre forróbbá váló nyári időszakok miatt – hatására várhatóan egyre nagyobb lesz az igény a klímák felszere-

[145] A témakör iránti önkormányzati érzékenységet jelzi, hogy 2024 végén létrejött Szombathelyen az Önkormányzat saját Fenntarthatósági és Klímastratégiai Szakmai Bizottsága.

lésére. Ez különösen az időskorúak számára lehet fontos, mint a nyári meleget leginkább megszenvedő társadalmi csoportnak, valamint az önkormányzati bérlakásban élőnek, mivel ott jóval alacsonyabb, alig 6%-os a klímával való rendelkezés a reprezentatív lakossági felmérés szerint. A városi klíma-telepítési program alapvetően szociális alapon, de valamilyen társfinanszírozásban képzelhető el, ahol a lakosok önrésze mellett a helyi vállalati szektort is be lehetne akár közvetlen, akár közvetett formában becsatornázni (pl. HIPA[146] adóalapcsökkentés).

2. A KBR további kiterjesztése – mivel láthatóan egyre nehezebb a fiatalok első lakáshoz jutása, ráadásul a piaci alapon, magánszemélyektől bérelt ingatlanok, lakások albérleti díja hektikusan változik, de általában növekedik, így a fiatal, gyermekes, de önálló ingatlantulajdonnal nem rendelkező családok számára a piacihoz képest mérsékeltebb árú és egyúttal a KBR miatt megbízhatóbb lakhatás megteremtése elemi érdek. Kérdés, hogy ez milyen további lokális erőforrások aktivizálását kívánná meg az Önkormányzattól.
3. Meghatározott munkaviszonyhoz kötött önkormányzati szociális lakáskiutalási rendszer – mivel a munkaviszonyhoz kötött önkormányzati lakáskiutalás nem alkalmazott rendszer a város gyakorlatában, ezen keresztül is lehetne ösztönözni a közösség számára fontos segítő szektorokban (egészségügyi szakdolgozók, szociális munkások, **ó**vónők, dajkák, pedagógusok stb.) tapasztalható munkaerőhiányt, illetve a KBR kiterjesztését összekapcsolni a város számára kiemelkedően fontos munkaerőhiány csillapításával.
4. Lakáskörülmények javítása, lakásfelújítás- és korszerűsítés a városi önkormányzati bérlakásszektorban. A területi-városrészi különbségek (pl. Derkovits lakótelep, Belváros) szintetizálása a speciális felújítási, korszerűsítési igényekkel.

Idősellátás

1. Idős demens betegek ellátása – mivel egyre több az érintett szombathelyi lakos, a demens idősek nappali ellátása már most is jelentős nehézségek közepette, 150%-os kapacitással működik, amit mindenképpen szükséges bővíteni. Másrészt érdemes elkezdeni a felkészülést önálló bentlakásos demens idősotthon megteremtésére. Ennek előkészítési fázisát már ebben az önkormányzati ciklusban javasolt elindítani (hazai jó gyakorlatok vizsgálata; pénzügyi tervezés; piaci források bevonásának mérlegelése).
2. A külföldi munkavállalás miatt magukra maradó, sokszor egyedülálló szombathelyi idős lakosok fokozott figyelemmel kísérése, és a külföldön dolgozó rokonokkal való kapcsolattartás segítése – pl. közös kommunikációs, információs fórumok és tudás-, információmegosztás a városban maradt idősek és máshol élő fiatalabb rokonok (gyerekek, unokák)

[146] Helyi iparűzési adó

között az Önkormányzat közvetítő, mediációs szolgáltatásával. További bevonható szereplők lehetnének a közös képviselők, akik szociális jellegű aktivitását is fokozhatnánk önkormányzati ösztönzéssel – pl. az Év társadalmilag felelős közös képviselője verseny, díj.[147]

Társadalmi inklúzió, érintetti menedzsment, közösségi konfliktuskezelések

1. A civil prominenskutatást leíró fejezetnél a fogyatékosügyhöz részletes javaslatcsomagot fogalmaztunk meg - így Városi Fogyatékosügyi Tanács; önálló egészségügyi protokoll kiadásával – pl. önálló autista egészségügyi protokoll az egészségügyi alapellátásban és az önkormányzati közintézményekben dolgozók számára; célzott akadálymentesítések a hátrányos helyzetű csoportok igényeihez kapcsolva; a fogyatékosok rehabilitációs foglalkoztatásának támogatása.
2. Többszintű társadalmi edukáció és érzékenyítés a fogyatékosok, a hajléktalanok és egyén hátrányos helyzetű társadalmi csoportok irányába. Az erős lokálpatrióta érzületű városi közösség társadalmi inklúziójának *(social inculison)* erősítése célzott közösségi programok, mentén, valamint a generációs menedzsment eszközeivel fokozni a különböző korosztályok egymás iránti megértését szolidaritását.[148]
3. A civil szervezetek aktív, segítő szerepének és városi jelenlétének erősítése célzott önkormányzati eszközökkel, megoldásokkal[149] – pl. donor menedzsment; civil szektor – üzleti szektor kapcsolatok erősítése; a civil szervezeteket a városi közügyekbe aktívan bevonó ún. érintetti menedzsment *(stakeholder management)* területi-városrészi vertikumának erősítése, dinamizálni a városrészek, mint önálló szomszédságok (pl. a Derkovits lakótelep; az ipari részeken vagy a Belvárosban élők) kapcsolatát. Ezen keresztül megismerni és lehetőség szerint hatósági beavatkozás – rendőrségi, gyámügyi stb. – nélkül kezelni a mikroközösségi, lakóközösségi, esetleg családi konfliktusokat, illetve egy mikroszintű igényeket (pl. járdafelújítás) becsatornázni.

[147] Ezzel foglalkozik a 2024 végén magyarul a Heinrich Böll Stiftung és a Szolidáris Gazdaság Központ közös kiadványa *Közösségi megoldások a társasházi működés eredményesebbé tételére: Kihívások és lehetőségek címen. chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://szolidarisgazdasagkozpont.hu/kozossegi-megoldasok-a-tarsashazi-mukodes-eredmenyesebbe-tetelere-kihivasok-es-lehetosegekpdf.pdf*

[148] A generációs menedzsment fokozására adunk javaslatlistát a civil prominenskutatási fejezetben.

[149] Ezek részletes leírása szintén a civil prominenskutatást bemutató fejezetben.

MELLÉKLETEK

1-2. SZÁMÚ MELLÉKLET: KÉRDŐÍVEK

3. SZÁMÚ MELLÉKLET: A VÉLEMÉNYLÁDÁS FELMÉRÉS HELYSZÍNEI

4. SZÁMÚ MELLÉKET: TÉRKÉPEK

MELLÉKLET I. TELEFONOS KÉRDŐÍV

Tisztelt Hölgyem/Uram!

Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzatának megbízásából telefonos kérdőíves kutatást készítünk, azzal kapcsolatban, hogy a városban élők mit gondolnak az Önkormányzat által biztosított különböző szolgáltatásokról és támogatásokról, illetve, hogy milyen elvárásaik vannak az itt élőknek.

A kutatás célja, hogy Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata tisztában legyen a lakossági elvárásokkal az önkormányzati ellátások, a szociális célú vagy a lakhatást támogató programok jövőre vonatkozó tervezése során. A kutatás nem érinti az Önkormányzattól független kérdéseket, mint a nyugdíjak, a munkabérek alakulása vagy egyéb országos társadalmi és gazdasági kérdések. A felmérés anonim, tehát név nélkül történik, de ezzel Ön is hatékonyan segítheti a következő évekre vonatkozóan az önkormányzati szolgáltatások tervezését!

KÉRDŐÍV

ALAPINFORMÁCIÓK

1. Életvitelszerűen él Ön Szombathelyen?

- o életvitelszerűen a városban élek, és a lakcímkártyámon szombathelyi cím szerepel
- o életvitelszerűen a városban élek, de a lakcímkártyámon **nem** szombathelyi cím szerepel
- o nem élek életvitelszerűen a városban

2. Az Ön neme

- o férfi
- o nő

3. Hány éves Ön?

.....

4. Mi az Ön legmagasabb iskolai végzettsége?

- o kevesebb, mint 8 általános
- o általános iskolai végzettség
- o szakmunkás bizonyítvány
- o gimnáziumi vagy szakközépiskolai érettségi
- o felsőfokú szakképzettség
- o főiskolai vagy egyetemi diploma
- o doktori PhD. fokozat / habilitált doktori fokozat

5. **Az Ön családi állapota:**
   - hajadon/nőtlen
   - házas
   - özvegy
   - elvált
   - hivatalos élettársi kapcsolat
   - nem hivatalos élettársi kapcsolat

LAKHATÁS, MEGÉLHETÉS

6. **Ön a város melyik, az alábbiakban felsorolt részén él?**
   - Herény
   - Kámon
   - Minerva lakópark
   - Stromfeld lakótelep
   - Olad (Oladi lakótelep)
   - Derkovits lakótelep
   - Ipartelep (Éhen Gyula lakótelep), Bébic telep, Pick telep
   - Belváros
   - Joskar-Ola lakótelep
   - KISZ lakótelep
   - Újperint
   - Gyöngyöshermán, Szentkirály, Gyöngyössződlős
   - Zanat
   - Petőfi telep
   - Parkerdő lakópark (Oladi plató, Erdei iskola lakópark, II. János Pál pápa körút, Sallai-telep)
   - Egyéb: közterület megnevezése.....

7. **Ön saját tulajdonú vagy bérelt ingatlanban (lakásban, családi házban) él életvitelszerűen?**
   - saját vagy családi tulajdonú (hozzátartozóként - pl. a szüleimmel) ingatlanban (lakásban vagy családi házban) élek
   - önkormányzati tulajdonú bérlakásban élek
   - magánszemélytől bérelt ingatlanban (lakásban vagy családi házban) élek
   - szívességi lakáshasználó vagyok (nem saját tulajdonú lakásban/családi házban élek, de nem fizetek lakbért)
   - nem tudja / nem válaszol

8. Amennyiben bérelt ingatlanban él, Ön hol született?

- Szombathelyen
- egyéb Vas vármegyei településen
- Vas vármegyén kívül, más magyarországi vármegyében
- külföldön
- nem válaszol

9. Egyedül vagy többen élnek közös háztartásban?

- egyedül élek
- nem egyedül élek

10. Ha nem egyedül él, hányan élnek az ingatlanban (lakásban/családi házban)? (hány fő)

.....fő

11. Ha nem egyedül él, akkor kivel/kikkel él együtt közös háztartásban? Több válasz is adható!

- férj, feleség / élettárs
- szülő, nagyszülő
- testvér
- gyerek
- unoka
- más rokon
- nem rokon személyek, éspedig .....

12. Az Ön háztartásában az alábbiak közül melyik jövedelmi sávba sorolható be az egy főre jutó havi jövedelem?

- 28. 500 Ft alatt
- 28. 501 Ft és 57.000 Ft között
- 57. 001 Ft és 85.500 Ft között
- 85.501 Ft és 114.000 Ft között
- 114.001 Ft és 185.250 Ft között
- 185.251 Ft felett

13. Tapasztalatai szerint a lakhatási költségek (lakásrezsi, bérleti díj stb.) a havi jövedelmének, bevételének mekkora részét teszik ki?

- kevesebb, mint 10%
- 10-25% között
- több mint 25%, de kevesebb, mint 50%
- több mint 50%, de kevesebb, mint 75%
- több mint 75%,
- nem tudja / nem válaszol

14. Van-e olyan, Önnel nem egy háztarásban élő személy, aki rendszeresen segít Önnek anyagilag a havi lakhatási költségeinek kifizetésében?

- nincs olyan külön háztartásban élő személy, aki anyagilag segítene a lakhatásban
- van olyan külön háztartásban élő személy, aki anyagilag segít a lakhatásban, havonta ..... forint összeggel.

15. Ön mennyire elégedett a saját lakhatási körülményeivel egy 1-től 5-ig terjedő skálán? (ahol az 1 nagyon elégedetlen , az 5 pedig nagyon elégedett) Véleményét tudja 1-től 5-ig árnyalni!

- 1 – nagyon elégedetlen
- 2 – kicsit elégedetlen
- 3 – se nem elégedett, se nem elégedetlen
- 4 – kicsit elégedett
- 5 – nagyon elégedett

16. Ön mennyire elégedett az ingatlan (lakás/ház) állapotával, ahol életvitelszerűen él 1-től 5-ig terjedő skálán? ((ahol az 1 nagyon rossz, az 5 pedig nagyon jó)

- az ingatlan (lakás/ház) külső állapota (szigetelés, tetőszerkezet, nyílászárók)
- az ingatlan (lakás/ház) belső állapota (vizes blokk, villamoshálózat, belső szigetelés)
- az ingatlan (lakás/ház) felszereltsége (tv, mikró, mosogatógép, internet stb.)
- az ingatlan (lakás/ház) bútorainak, egyéb belső berendezéseinek az állapota
- egyéb:.....

17. Van klímaberendezés az ingatlanban (lakás / ház), ahol Ön jelenleg lakik?

- igen
- nem

18. Hallott Ön a Szombathelyen pár évvel ezelőtt bevezetett Közösségi Bérlakás Rendszer (KBR) működéséről?

- igen, hallottam róla, és van ismeretem a KBR működési modelljéről
- igen, hallottam róla, de nincs ismeretem a KBR működési modelljéről
- nem, nem hallottam a KBR-ről még korábban

19. A megélhetés és lakhatás tekintetében az elmúlt év során, mi volt az, ami a leginkább nehézséget jelentett az Ön számára? (Több válasz adható!)

- lakhatási költségek (lakásrezsi, albérlet, felújítási és egyéb a lakás berendezésével kapcsolatos költségek stb.) növekedése
- élelmiszerárak növekedése
- üzemanyagárak és tömegközlekedési díjak emelkedése (benzin, dízel, tömegközlekedési díjak, tarifák stb.)
- jövedelmi nehézségek (munkahely elvesztése; alacsony jövedelem vagy fizetéscsökkenés stb.)
- nem tapasztalt érdemi nehézséget a megélhetés és a lakhatás tekintetében

ÖNKORMÁNYZATI SZOLGÁLTATÁSOK ISMERETE ÉS AZ AZOKKAL VALÓ ELÉGEDETTSÉG

20. Milyen, a Önkormányzat által biztosított közösségi szolgáltatásokat vesz igénybe Ön vagy az Önnel egy háztartásban élő személy az alábbiak közül? (Több válasz adható!)

- egészségügyi alapellátás (háziorvos; házi gyermekorvos, házi fogorvos)
- időseket érintő szociális szolgáltatások (házi segítségnyújtás, idősek nappali ellátása, idősotthon stb.)
- családsegítő és gyermekjóléti szolgáltatások (szociális és mentálhigiénés tanácsadás, szociális segítő munka, közösségfejlesztő és preventív, felvilágosító programok stb.)
- fogyatékkal élők számára nyújtott szolgáltatások
- pszichiátriai-, szenvedélybetegeknek nyújtott szolgáltatások
- bölcsődei szolgáltatás
- óvodai szolgáltatás
- kulturális intézményi szolgáltatások (könyvtár, múzeum stb.)
- közösségi közlekedési szolgáltatás (városi buszközlekedés)
- hátrányos helyzetű fiatalok támogatása (ösztöndíj, esélyteremtő szolgáltatások)

21. Mennyire elégedett az Ön által igénybe vett önkormányzati közszolgáltatás minőségével egy 1-től 5-ig terjedő skálán? (ahol az 1 nagyon elégedetlen, az 5 pedig a nagyon elégedett) Véleményét tudja árnyalni 1-től 5-ig!

		1 – Nagyon elégedetlen	2 – kicsit elégedetlen	3 – se nem elégedett, se nem elégedetlen	4 – kicsit elégedett	5 - Nagyon elégedett	0 - Nem tudja / nincs ismerete
1.	egészségügyi alapellátás (háziorvos; házi gyermekorvos, házi fogorvos)						
2.	időseket érintő szociális szolgáltatások						
3.	családsegítő és gyermekjóléti szolgáltatások						
4.	fogyatékkal élők számára nyújtott szolgáltatások						
5.	pszichiátriai-, és szen-vedélybetegek számára nyújtott szolgáltatások						
6.	bölcsődei szolgáltatás						
7.	óvodai szolgáltatás						
8.	kulturális intézményi szolgálatások (könyvtár, múzeum)						
9.	közösségi közlekedési szolgálttás (városi buszközlekedés)						
10.	hátrányos helyzetű fiatalok támogatása						

22. Igénybe veszi Ön a városi közösségi közlekedési szolgáltatást (városi buszjáratok)?

- igen, rendszeresen igénybe veszem
- igen, de csak ritkán/alkalmanként veszem igénybe
- nem veszem igénybe / nem használom

23. Amennyiben igénybe veszi, milyennek ítéli meg a városi tömegközlekedésben résztvevő járműveket egy 1-től 5-ig terjedő skálán? (ahol az 1 nagyon elégedetlen, az 5 pedig a nagyon elégedett) Véleményét tudja árnyalni 1-től 5-ig!

		1 - nagyon elégedetlen vagyok	2 - kicsit elégedetlen vagyok	3 - nem vagyok sem elégedetlen, sem elégedett (semleges vélemény)	4 - kicsit elégedett vagyok	5 - nagyon elégedett vagyok
1.	a járművek tisztaságát					
2.	a járművek sűrűségét					
3.	a járművek kihasználtságát					
4.	a járművek városi útvonalát					

24. Ön az alábbi területek, kérdések közül mely területen tapasztalja a legnagyobb problémát a városban? (Kérem Önt, hogy maximum hármat válasszon ki!)

- egészségügyi alapellátások (felnőtt háziorvos, házi gyermekorvos, házi fogorvos)
- szegénység és lakhatási nehézségek, problémák
- idősellátás
- fogyatékkal élők támogatása
- bölcsődei ellátás
- óvodai ellátás
- közbiztonság
- hátrányos helyzetű fiatalok támogatása (ösztöndíjak, esélyteremtő szolgáltatások stb.)
- hajléktalankérdés
- városon belüli közlekedés (autós forgalom, helyi tömegközlekedés stb.)

25. Ön az alábbi területek, kérdések közül mely területen tapasztalja a legnagyobb pozitív előrelépést a városban? (Kérem Önt, hogy maximum hármat válasszon ki!)

- egészségügyi alapellátások (felnőtt háziorvos, házi gyermekorvos, házi fogorvos)
- szegénység és lakhatási nehézségek, problémák
- idősellátás
- fogyatékkal élők támogatása
- bölcsődei ellátás
- óvodai ellátás
- közbiztonság

- hátrányos helyzetű fiatalok támogatása (ösztöndíjak, esélyteremtő szolgáltatások stb.)
- hajléktalankérdés
- városon belüli közlekedés (autós forgalom, helyi tömegközlekedés stb.)

26. Ön részesült az elmúlt év folyamán valamilyen a Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata által biztosított rendszeres pénzbeli, természetbeni települési támogatásban (pl. albérleti díj támogatás; fűtési támogatás; gyógyszertámogatás)

- igen, részesültem valamilyen rendszeres települési támogatásban
- nem, nem részesültem rendszeres települési támogatásban
- nem válaszol / nem tudja a választ

27. Amennyiben részesült, mennyire volt elégedett a támogatás mértékével egy 1-től 5-ig terjedő skálán? (ahol az 1 nagyon elégedetlen, az 5 pedig nagyon elégedett) Véleményét tudja árnyalni 1-től 5-ig!

- 1 – nagyon elégedetlen
- 2 – kicsit elégedetlen
- 3 – se nem elégedett, se nem elégedetlen
- 4 – kicsit elégedett
- 5 – nagyon elégedett

28. Ön részesült az elmúlt év folyamán valamilyen a Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata által biztosított rendkívüli települési pénzbeli, természetbeni támogatásban (pl. átmeneti támogatás, krízis támogatás, szén-monoxid érzékelő vásárlásához nyújtott támogatás)

- igen, részesültem valamilyen rendkívüli települési támogatásban
- nem, nem részesültem rendkívüli települési támogatásban
- nem válaszol / nem tudja a választ

29. Amennyiben részesült, mennyire volt elégedett a támogatás mértékével egy 1-től 5-ig terjedő skálán? (ahol az 1 nagyon elégedetlen, az 5 pedig nagyon elégedett) Véleményét tudja árnyalni 1-től 5-ig!

- 1 – nagyon elégedetlen
- 2 – kicsit elégedetlen
- 3 – se nem elégedett, se nem elégedetlen
- 4 – kicsit elégedett
- 5 – nagyon elégedett

- **JÖVŐBELI ELKÉPZELÉSEK**

30. Tervezi az elköltözést jelenlegi lakóhelyéről?

- igen
- nem

31. Ha tervezi a Szombathelyről történő elköltözést, akkor hová költözne?

- Szombathelyen belül más városrészbe
- egyéb Vas vármegyei településre
- Vas vármegyén kívül, más magyarországi vármegyébe
- külföldre (Ausztriába)
- külföldre (Ausztrián kívül egyéb más országba)
- nem tudja / nem válaszol

32. Miért tervezi az elköltözést? (Több válasz is adható!)

- nem érzem magam általában jól a jelenlegi lakóhelyemen
- nem kapom meg a megfelelő szolgáltatásokat, amelyekre szükségem lenne
- szeretek itt élni, de a munkahelyem máshol van
- egyéb:.....

33. Amennyiben egyéb véleménye van Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzatának tevékenységével kapcsolatban, kérjük, ossza meg velünk azt saját a szavaival!

.....

.....

MELLÉKLET II. VÉLEMÉNYLÁDÁS KÉRDŐÍV

Tisztelt Hölgyem/Uram!

Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzatának megbízásából kutatást készítünk, azzal kapcsolatban, hogy a városban élők mit gondolnak az Önkormányzat által biztosított különböző szolgáltatásokról és támogatásokról, illetve, hogy milyen elvárásaik vannak az itt élőknek.

A kutatás célja, hogy Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata tisztában legyen a lakossági elvárásokkal az önkormányzati ellátások, a szociális célú vagy a lakhatást támogató programok jövőre vonatkozó tervezése során. A kutatás nem érinti az Önkormányzattól független kérdéseket, mint a nyugdíjak, a munkabérek alakulása vagy egyéb országos társadalmi és gazdasági kérdések. A felmérés anonim, tehát név nélkül történik, de ezzel Ön is hatékonyan segítheti a következő évekre vonatkozóan az önkormányzati szolgáltatások tervezését!

KÉRDŐÍV

ALAPINFORMÁCIÓK

1. **Az Ön neme: (Karikázza be a megfelelő választ!)**
   - férfi
   - nő

2. **Melyik évben született? (Írja be a megfelelő választ!)**

   .....

3. **Mi az Ön legmagasabb iskolai végzettsége? (Karikázza be a megfelelő választ!)**

   - kevesebb, mint 8 általános
   - általános iskolai végzettség
   - szakmunkás bizonyítvány
   - gimnáziumi vagy szakközépiskolai érettségi
   - felsőfokú szakképesítés
   - főiskolai vagy egyetemi diploma
   - doktori PhD. fokozat / habilitált doktori fokozat

4. **Az Ön családi állapota! (Karikázza be a megfelelő választ!)**
   - egyedülálló
   - házas
   - özvegy

- elvált
- hivatalos élettársi kapcsolat
- nem hivatalos élettársi kapcsolat

5. Rendelkezik Ön hivatalos/bejelentett vagy nem hivatalos/nem bejelentett munkaviszonnyal és abból származó jövedelemmel?
(Karikázza be a megfelelő választ!)

- igen, bejelentett, hivatalos munkaviszonnyal rendelkezem
- igen, de nem bejelentett, nem hivatalos munkaviszonnyal rendelkezem
- igen, bejelentett/hivatalos és nem hivatalos/nembejelentett munkaviszonnyal is rendelkezem
- nincs munkaviszonyom, nincs jövedelmem

6. Jelenleg mi jellemzi az Ön helyzetét? (Karikázza be a megfelelő válaszokat!)

- fizikai munkát végzek alkalmazottként (pl. eladó, gyári munkás)
- szellemi munkát végzek alkalmazottként beosztotti munkakörben
- szellemi munkát végzek alkalmazottként vezetői munkakörben
- vállalkozó vagyok szellemi munkakörben (egyéni vállalkozó, tulajdonos társas vállalkozásban)
- vállalkozó vagyok fizikai munkakörben (egyéni vállalkozó, tulajdonos társas vállalkozásban)
- CSED-en, GYED-en vagy GYES-en vagyok
- nyugdíjas vagyok
- megváltozott munkaképességű (rokkantsági vagy rehabilitációs ellátás) vagyok
- háztartásbeli vagyok
- tanuló vagyok
- közfoglalkoztatott vagyok
- álláskeresési járadékot (munkanélküli segély) kapok
- foglalkoztatást helyettesítő támogatást (szociális segély) kapok
- időskorúak járadékát (szociális segély) kapok
- regisztrált munkanélküli vagyok, de pénzbeli támogatást nem kapok
- hajléktalan vagyok
- egyéb *(szabadon kitölthető)* .....

LAKHATÁS, MEGÉLHETÉS

7. **Ön jelenleg Szombathelyen él? (Karikázza be a megfelelő választ!)**
   - Igen, a városban élek és a lakcímkártyámon szombathelyi cím szerepel
   - Igen, a városban élek, de a lakcímkártyámon nem szombathelyi cím szerepel
   - Nem élek a városban és a lakcímkártyámon sem szombathelyi cím szerepel

8. **Amennyiben Ön életvitelszerűen Szombathelyen él, illetve a lakcímkártyáján szereplő cím szombathelyi, akkor a város melyik, az alábbiakban felsorolt részén él?**
   - Herény
   - Kámon
   - Minerva lakópark
   - Stromfeld lakótelep
   - Olad (Oladi lakótelep)
   - Derkovits lakótelep
   - Ipartelep (Éhen Gyula lakótelep), Bébic telep, Pick telep
   - Belváros
   - Joskar-Ola lakótelep
   - KISZ lakótelep
   - Újperint
   - Gyöngyöshermán, Szentkirály, Gyöngyössződlős
   - Zanat
   - Petőfi telep
   - Parkerdő lakópark (Oladi plató, Erdei iskola lakópark, II. János Pál pápa körút, Sallai-telep)
   - Egyéb: közterület megnevezése.....

9. **Ön saját tulajdonú vagy egyéb más ingatlanban (lakásban/családi házban/intézményben) él jelenleg?**
   (Karikázza be a megfelelő választ!)
   - saját vagy családi tulajdonú (hozzátartozóként - pl. a szüleimmel) ingatlanban (lakásban vagy családi házban) élek
   - önkormányzati tulajdonú bérlakásban élek
   - magánszemélytől bérelt ingatlanban (lakásban vagy családi házban) élek
   - cégtől, vállalkozástól bérelt ingatlanban élek

- településszintű lakcímmel rendelkezem/hajléktalan vagyok
- Családok Átmeneti Otthonában (CSAO) élek
- Idősek otthonában, Nyugdíjas Bérlők Házában lakom
- KBR lakásban lakom
- szívességi lakáshasználó vagyok (nem saját tulajdonú lakásban/családi házban élek, és nem fizetek lakbért)

10. Egyedül vagy másokkal él Ön jelenleg?

(Karikázza be a megfelelő választ!)

- egyedül élek
- nem egyedül élek, hanem másokkal együtt

11. Ha nem egyedül, hanem másokkal együtt él közös háztartásban, összesen hányan élnek együtt? (hány fő)

.....fő

12. Ha Ön nem egyedül él, hanem másokkal együtt, akkor kivel, kikkel él együtt közös háztartásban?

Több válasz is adható! (Kérem, karikázza be a megfelelő válaszokat!)

- férj, feleség / élettárs
- szülő, nagyszülő
- testvér
- gyerek
- unoka
- más rokon
- nem rokon személyek, éspedig .....

13. Az Ön háztartásában az alábbiak közül melyik jövedelmi sávba sorolható be az egy főre jutó havi nettó (kézhez kapott) jövedelem?

- 28. 500 Ft alatt
- 28. 501 Ft és 57.000 Ft között
- 57. 001 Ft és 85.500 Ft között
- 85.501 Ft és 114.000 Ft között
- 114.001 Ft és 185.250 Ft között
- 185.251 Ft felett

14. Tapasztalatai szerint a lakhatási költségek (lakásrezsi, bérleti díj stb.) a havi jövedelemének, bevételének mekkora részét teszik ki?

(Karikázza be a megfelelő választ!)

- kevesebb, mint 10%
- 10-25% között
- több mint 25%, de kevesebb, mint 50%
- több mint 50%, de kevesebb, mint 75%
- több mint 75%

15. Van-e olyan, Önnel nem egy háztartásban élő személy, aki rendszeresen segít Önnek anyagilag a havi lakhatási költségeinek kifizetésében?

- nincs olyan külön háztartásban élő személy, aki anyagilag segítene a lakhatásban
- van olyan külön háztartásban élő személy, aki anyagilag segít a lakhatásban, havonta ..... Forint összeggel.

16. Ön mennyire elégedett a saját lakhatási körülményeivel?

(Karikázza be a megfelelő választ!)

- nagyon elégedetlen
- kicsit elégedetlen
- se nem elégedett, se nem elégedetlen
- kicsit elégedett
- nagyon elégedett

17. Ön mennyire elégedett az ingatlan (lakás/családi ház) állapotának körülményeivel, ahol életvitelszerűen él? Értékelje iskolai osztályzatok alapján, ahol az 1-es nagyon elégedetlen az 5-ös pedig nagyon elégedett?

(A választ soronként kérjük X-el megjelölni.)

	1 - nagyon elégedetlen	2 - kicsit elégedetlen	3 - se nem elégedett, se nem elégedetlen	4 - kicsit elégedett	5 - nagyon elégedett
az ingatlan (lakás/ház) külső állapota (szigetelés, tetőszerkezet, nyílászárók)					
az ingatlan (lakás/ház) belső állapota (vizes blokk, villamos hálózat, belső szigetelés)					
az ingatlan (lakás/ház) felszereltsége (tv, mikró, mosogatógép, internet stb.)					
az ingatlan (lakás/ház) bútorainak, egyéb belső berendezéseinek az állapota					
egyéb:					

18. Legnagyobb részt mivel fűtik az ingatlant (lakás/családi ház), amiben jelenleg lakik?

(Karikázza be a megfelelő választ!)

- ○ gáz
- ○ távhő
- ○ villanyáram
- ○ szén
- ○ olaj
- ○ fa
- ○ vegyes tüzelésű
- ○ feltöltőkártyás villanyóra
- ○ egyéb:.....

19. Van klímaberendezés az ingatlanban, ahol Ön jelenleg lakik?

(Karikázza be a megfelelő választ!)

- ○ igen, van
- ○ nincs

20. Az alábbi problémák közül melyik tapasztalható az Ön által lakott ingatlanban (lakás/családi ház)? (A választ soronként kérjük X-el megjelölni.)

		Van	Nincs	nem tudja / nem válaszol
1.	szigetelési probléma			
2.	salétromos a fal			
3.	felázott a fal			
4.	beázik a tető			
	korszerűtlen, elavult nyílászárók			
	korszerűtlen, elavult villamos hálózat			
	korszerűtlen, elavult fűtésrendszer			
5.	belvizes telken található a lakás / ház			
6.	egyéb			

21. Kérem, jelölje, a felsoroltak közül melyek találhatóak meg az Ön háztartásában, ahol jelenleg él? (A választ soronként kérjük X-el megjelölni.)

		Van	Nincs	nem tudja / nem válaszol
1.	vezetékes víz			
2.	vezetékes gáz			
3.	elektromos áram, villany			
	feltöltőkártyás villanyóra			
4.	fürdőszoba (lakáson belül)			
5.	vízöblítéses wc			
8.	kábel tv			
9.	asztali számítógép			
10.	laptop, tablet			
11.	internet			
12.	mobiltelefon			
13.	okostelefon (IPhone, Samsung, Huawei stb.)			
17.	automata mosógép			
18.	kerékpár			
19.	motorkerékpár			
20.	személygépkocsi			

22. Hallott Ön a Szombathelyen pár évvel ezelőtt bevezetett Közösségi Bérlakás Rendszer (KBR) működéséről? (Karikázza be a megfelelő választ!)

- igen, hallottam róla, és ismerem a KBR működését
- igen, hallottam róla, de nem ismerem a KBR működését
- igen, jelenleg is KBR lakásban élek
- nem hallottam még a KBR-ről

23. A megélhetés és lakhatás tekintetében az elmúlt év során, mi volt az, ami a leginkább nehézséget jelentett az Ön számára?
(Több válasz is adható) (Kérem, karikázza be a megfelelő válaszokat!)

- lakhatási költségek (lakásrezsi, albérlet, felújítási és egyéb a lakás berendezésével kapcsolatos költségek stb.) növekedése
- orvosi, egészségügyi kezelések díjának növekedése, gyógyszerárak emelkedése
- élelmiszerárak növekedése
- üzemanyagárak és tömegközlekedés (benzin, dízel, tömegközlekedési díjak, tarifák stb.)
- jövedelmi nehézségek (munkahely elvesztése; alacsony jövedelem vagy fizetéscsökkenés stb.)
- nem tapasztalt érdemi nehézséget a megélhetés és lakhatás tekintetében

24. Tapasztalatai szerint meddig tart ki a személyes havi jövedelme (munkabér, nyugdíj, családtámogatások, szociális segélyek, egyéb) annak megérkezésétől számítva? (Karikázza be a megfelelő választ!)

- A jövedelem megérkezésétől számított 1 hétig.
- A jövedelem megérkezésétől számított 2 hétig.
- A jövedelem megérkezésétől számított 3 hétig.
- A jövedelem megérkezésétől számított 4 hétig.

25. **Tapasztalatai szerint mekkora az a hirtelen jelentkező, előre nem látható kiadás (pl. elromlik a mosógép vagy a mobiltelefon) összege, amit már nem tud kigazdálkodni és meghaladja anyagi lehetőségeit?** (Karikázza be a megfelelő választ!)
   - 10 ezer Ft alatt
   - 10-25 ezer Ft között
   - 25-50 ezer Ft között
   - 50-75 ezer Ft között
   - 75-100 ezer Ft között
   - 100 ezer Ft felett

26. **Jelenleg van Önnek késedelmes kölcsön, hitel, közüzemi számla, albérleti díj elmaradása, vagy egyéb más típusú tartozása?**
   - igen, van
   - nincs

27. **Amennyiben van Önnek késedelmes kölcsön, hitel, közüzemi számla, albérleti díj elmaradása, vagy egyéb más típusú tartozása akkor az milyen?**
    Több válasz is adható! (Kérem, karikázza be a megfelelő válaszokat!)
   - késedelmes lakáshiteltartozás
   - késedelmes autóhiteltartozás
   - késedelmes áruhiteltartozás
   - késedelmes adótartozás
   - késedelmes lakbértartozás (bérleti díjhátralék)
   - késedelmes közüzemi díjtartozás (pl. áram, földgáz; távhő)
   - egyéb késedelmes díjtartozás (pl. parkolási díjhátralék; biztosítási díjhátralék)
   - késedelmes személyi hitel tartozás
   - baráti/szívességi kölcsön tartozás

28. **Az Ön anyagi (vagyoni/jövedelmi) helyzete hogyan változott az elmúlt 5 év (2020-2024) során?** (Karikázza be a megfelelő választ!)
   - nagyot romlott
   - kicsit romlott
   - változatlan maradt
   - kicsit javult
   - nagyot javult

29. Kitől várna el segítséget a jövőben a helyzetének javítása érdekében? Kérem alakítson ki sorrendet 1-5-ig, ahol az 1. ahonnan/akitől a legtöbb, az 5. ahonnan/akitől a legkevesebb segítséget igényli?

	sorrend: 1-5-ig
állam	
önkormányzat	
család, rokonok	
barátok, ismerősök, szomszédok	
egyházak, civil szervezetek	

ÖNKORMÁNYZATI SZOLGÁLTATÁSOK

30. Milyen az önkormányzat által biztosított közösségi szolgáltatásokat vesz igénybe Ön vagy az Önnel egy háztartásban élő személy az alábbiak közül? (Több válasz adható) (Karikázza be a megfelelő válaszokat!)

- egészségügyi alapellátás (társadalombiztosítás által támogatott felnőtt háziorvos, gyermekorvos, fogorvos)
- időseket érintő szociális szolgáltatások (házi segítségnyújtás, idősek nappali ellátása, idősek klubja, idősotthoni ellátás stb.)
- családsegítő és gyermekjóléti szolgáltatások (szociális és mentálhigiénés tanácsadás, szociális segítő munka, közösségfejlesztő és preventív, felvilágosító programok stb.)
- fogyatékkal élőknek nyújtott ellátások
- pszichiátriai-, vagy szenvedélybetegeknek (alkohol, drog, játékszenvedély stb.) nyújtott szolgáltatások
- bölcsődei szolgáltatás
- óvodai szolgáltatás
- kulturális intézményi szolgáltatások (könyvtár, múzeum stb.)
- közösségi közlekedési szolgáltatás (városi buszközlekedés)
- hátrányos helyzetű fiatalok támogatása (ösztöndíj, esélyteremtő szolgáltatások)
- hajléktalanellátás

31. Mennyire elégedett az Ön által igénybe vett önkormányzati közszolgáltatás minőségével egy 1-5 terjedő skálán, ahol az 1-es nagyon elégedetlen. az 5-ös pedig a nagyon elégedett? A közbülső értékekkel árnyalhatja a véleményét!

(A választ soronként kérjük X-el megjelölni.)

		1 - nagyon elégedetlen	2 - kicsit elégedetlen	3 - se nem elégedett, se nem elégedetlen	4 - kicsit elégedett	5 - nagyon elégedett	0. - nem veszi igénybe
1.	egészségügyi alapellátás (háziorvos; házi gyermekorvos)						
2.	időseket érintő szociális szolgáltatások						
3.	családsegítő és gyermekjóléti szolgáltatások						
4.	fogyatékkal élőknek nyújtott szolgáltatások						
5.	pszichiátriai-, és szenvedélybetegek számára nyújtott szolgáltatások						
6.	bölcsődei szolgáltatás						
7.	óvodai szolgáltatás						
8.	kulturális intézményi szolgálatások (könyvtár, múzeum)						
9.	közösségi közlekedési szolgáltatás (városi buszközlekedés)						
10.	hátrányos helyzetű fiatalok támogatása						
11.	hajléktalanellátás						

32. Igénybe veszi Ön a városi közösségi közlekedési szolgáltatást (városi buszjáratok)? (Karikázza be a megfelelő választ!)

- igen, rendszeresen igénybe veszem
- igen, de csak ritkán, alkalmanként veszem igénybe
- nem veszem igénybe, nem használom

33. **Amennyiben igénybe veszi a városi közösségi közlekedést, mennyire elégedett a minőségével?** (Karikázza be a megfelelő választ!)

- nagyon elégedetlen
- kicsit elégedetlen
- se nem elégedett, se nem elégedetlen
- kicsit elégedett
- nagyon elégedett

34. **Ön az alábbi területek, kérdések közül mely területen tapasztalja a legnagyobb problémát az Ön és közvetlen környezetében? Kérem, maximum hármat válasszon ki!**

- egészségügyi alapellátások (társadalombiztosítás által támogatott felnőtt háziorvos, gyermekorvos, fogorvos) színvonala
- lakhatási nehézségek, problémák
- alacsony jövedelmek, eladósódás, szegénység
- idősellátás színvonala, férőhelyszámok az idősellátásban
- fogyatékkal élő személyek számára nyújtott ellátások, fizikai akadálymentesítés hiánya
- pszichiátriai és szenvedélybetegek (alkohol, drog, játékszenvedély stb.) számára nyújtott ellátások
- bölcsődei ellátás
- óvodai ellátás
- közbiztonság
- hátrányos helyzetű fiatalok támogatása (ösztöndíjak, esélyteremtő szolgáltatások stb.)
- hajléktalanellátás
- városon belüli közlekedés (gépjárműforgalom, helyi tömegközlekedés, kerékpárutak stb.)

35. **Ön az alábbi területek, kérdések közül mely területen tapasztalja a legnagyobb pozitív előrelépést az Ön és közvetlen környezetében? Kérem, maximum hármat válasszon ki!**

- egészségügyi alapellátások (társadalombiztosítás által támogatott felnőtt háziorvos, gyermekorvos, fogorvos)
- lakhatási nehézségek, problémák
- alacsony jövedelmek, eladósódás, szegénység
- idősellátás színvonala, férőhelyszámok az idősellátásban
- fogyatékkal élő személyek számára nyújtott ellátások, fizikai akadálymentesítés hiánya

- fogyatékkal élő személyek számára nyújtott ellátások, fizikai akadálymentesítés hiánya
- pszichiátriai és szenvedélybetegek (alkohol, drog, játékszenvedély stb.) számára nyújtott ellátások
- bölcsődei ellátás
- óvodai ellátás
- közbiztonság
- hátrányos helyzetű fiatalok támogatása (ösztöndíjak, esélyteremtő szolgáltatások stb.)
- hajléktalanellátás
- városon belüli közlekedés (autós forgalom, helyi tömegközlekedés, kerékpárutak stb.)

36. Ön részesült az elmúlt év folyamán valamilyen Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata által biztosított rendszeres pénzbeli, természetbeni települési támogatásban (pl. albérleti díj támogatás; fűtési támogatás; gyógyszertámogatás) (Karikázza be a megfelelő választ!)

- igen, részesültem valamilyen rendkívüli települési támogatásban
- nem részesültem semmilyen rendkívüli települési támogatásban

37. Amennyiben részesült, mennyire volt elégedett a támogatás mértékével? (Karikázza be a megfelelő választ!)

- nagyon elégedetlen
- kicsit elégedetlen
- se nem elégedett, se nem elégedetlen
- kicsit elégedett
- nagyon elégedett

38. Ön részesült az az elmúlt év folyamán valamilyen Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata által biztosított rendkívüli települési pénzbeli, természetbeni támogatásban? (pl. átmeneti támogatás, krízis támogatás, szén-monoxid érzékelő vásárlásához nyújtott támogatás)

- igen, részesültem valamilyen rendkívüli települési támogatásban
- nem részesültem semmiféle rendkívüli települési támogatásban

39. Amennyiben részesült, mennyire volt elégedett a támogatás mértékével?
(Karikázza be a megfelelő választ!)

- nagyon elégedetlen
- kicsit elégedetlen
- se nem elégedett, se nem elégedetlen
- kicsit elégedett
- nagyon elégedett

JÖVŐBENI KILÁTÁSOK, ELVÁRÁSOK

40. Hogyan látja az Ön a személyes jövőjét?

- nagyon borúlátó (pesszimista) vagyok
- kissé borúlátó (pesszimista) vagyok
- nem vagyok sem borúlátó (pesszimista), sem derűlátó (optimista)
- kissé derűlátó (optimista) vagyok
- nagyon derűlátó (optimista) vagyok

41. Amennyiben egyéb véleménye, közölnivalója van általában a város, valamint Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata és intézményeinek tevékenységével kapcsolatban, kérjük, ossza meg velünk azt saját szavaival!

.....

.....

MELLÉKLET III. A VÉLEMÉNYLÁDÁS KUTATÁS HELYSZÍNEI

A véleményládás kutatás helyszínei – 2025. február 25. – március 31.

1. **Bokréta Bölcsőde**
2. **Csicsergő Bölcsőde**
3. **Csodaország Bölcsőde**
4. **Napraforgó Bölcsőde**
5. **Százszorszép Bölcsőde**
6. **Barátság Óvoda**
7. **Játéksziget Óvoda**
8. **Szivárvány Óvoda**
9. **Pipitér Óvoda**
10. **Napsugár Óvoda**
11. **Szűrcsapó Óvoda**
12. **FÉHE székhely 11.-es Huszár út**
13. **FÉHE Nonprofit Kft. Zanati úti telephely (Hajléktalanokat Ellátó Szolgáltatások)**
14. **Pálos Károly Szociális Szolgáltató Központ és Gyermekjóléti Szolgálat (Pálos I. sz. Szakmai Egység; Pálos II. sz. Szakmai Egység; Pálos III. sz. Szakmai Egység; Pálos IV. sz. Szakmai Egység; Pálos V. sz. Szakmai Egység; Pálos VII. sz. Szakmai Egység; Pálos X. sz. Szakmai Egység; Pálos Családok Átmeneti Otthona**
15. **GESZ Egészségfejlesztési Iroda**
16. **Új Egészségügyi Alapellátó Központ**
17. **Polgármesteri Hivatal földszint**
18. **Polgármesteri Hivatal III. emelet**
19. **Szombathelyi Egyházmegyei Karitász székhely, Hollán E. u.**
20. **Máltai Szeretetszolgálat szombathelyi iroda**
21. **Vásárcsarnok**
22. **Vas Vármegyei Civil Központ**

MELLÉKLET IV. TÉRKÉPJEGYZÉK

A 2025-ös szombathelyi szociális térkép kutatás területi összefüggéseinek bemutatásához használt városrészekre bontott várostérkép

Ön mennyire elégedett a saját lakhatási körülményeivel egy 1-től 5-ig terjedő skálán? (ahol az 1 nagyon elégedetlen, az 5 pedig nagyon elégedett) Véleményét tudja 1-től 5-ig árnyalni!

(Forrás: Szombathelyi szociális térkép kutatás 1000 fős telefonos reprezentatív lakossági véleménykutatás 12.sz. kérdés, elemszám: 1005 fő, 2025. február)

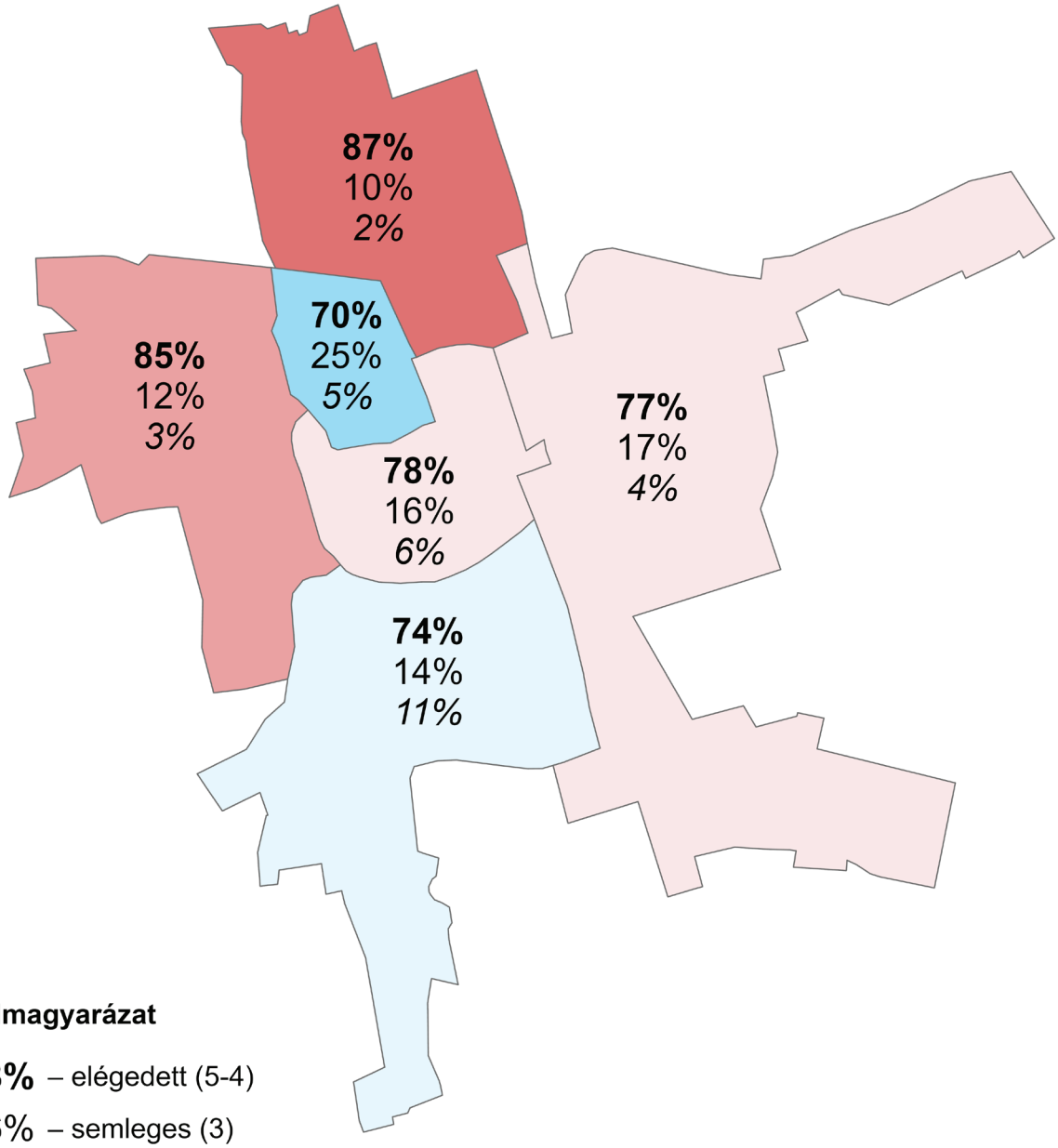

Jelmagyarázat

78% – elégedett (5-4)

16% – semleges (3)

6% – elégedetlen (2-1)

A szociális térképkutatás során az **elégedett (5-4)** válaszlehetőséget megjelölők aránya

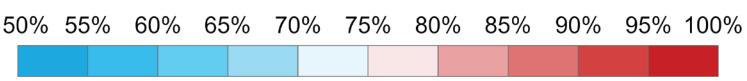

Van klímaberendezés az ingatlanban (lakás / ház), ahol Ön jelenleg lakik?

(Forrás: Szombathelyi szociális térkép kutatás 1000 fős telefonos reprezentatív lakossági véleménykutatás 14.sz. kérdés, elemszám: 1005 fő, 2025. február)

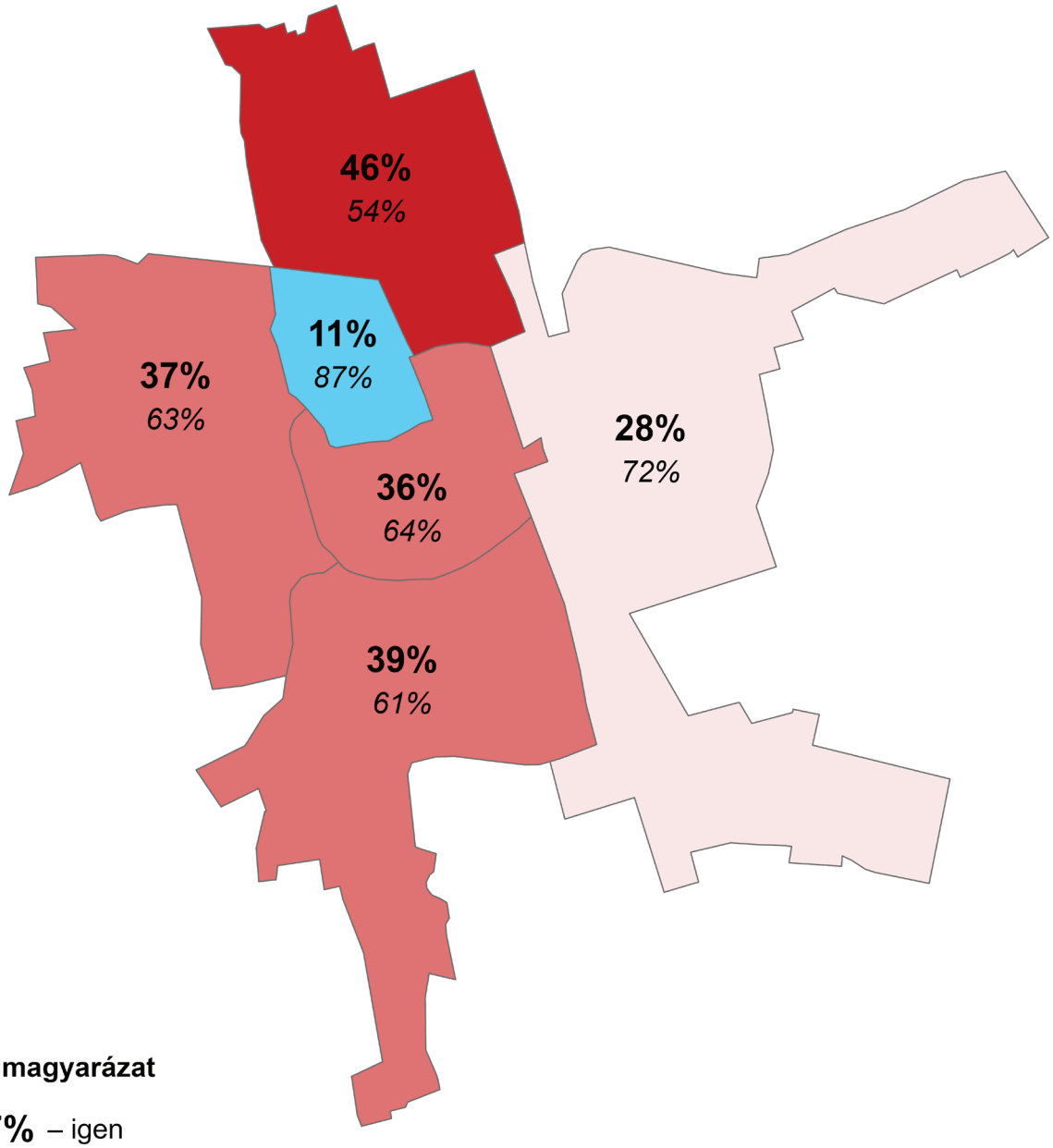

Jelmagyarázat

37% – igen

63% – nem

A szociális térképkutatás során az **igen** válaszlehetőséget megjelölők aránya

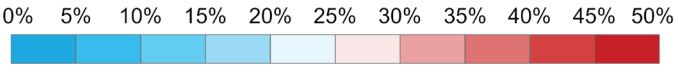

Hallott Ön a Szombathelyen pár évvel ezelőtt bevezetett Közösségi Bérlakás Rendszer (KBR) működéséről?

(Forrás: Szombathelyi szociális térkép kutatás 1000 fős telefonos reprezentatív lakossági véleménykutatás 15.sz. kérdés, elemszám: 1005 fő, 2025. február)

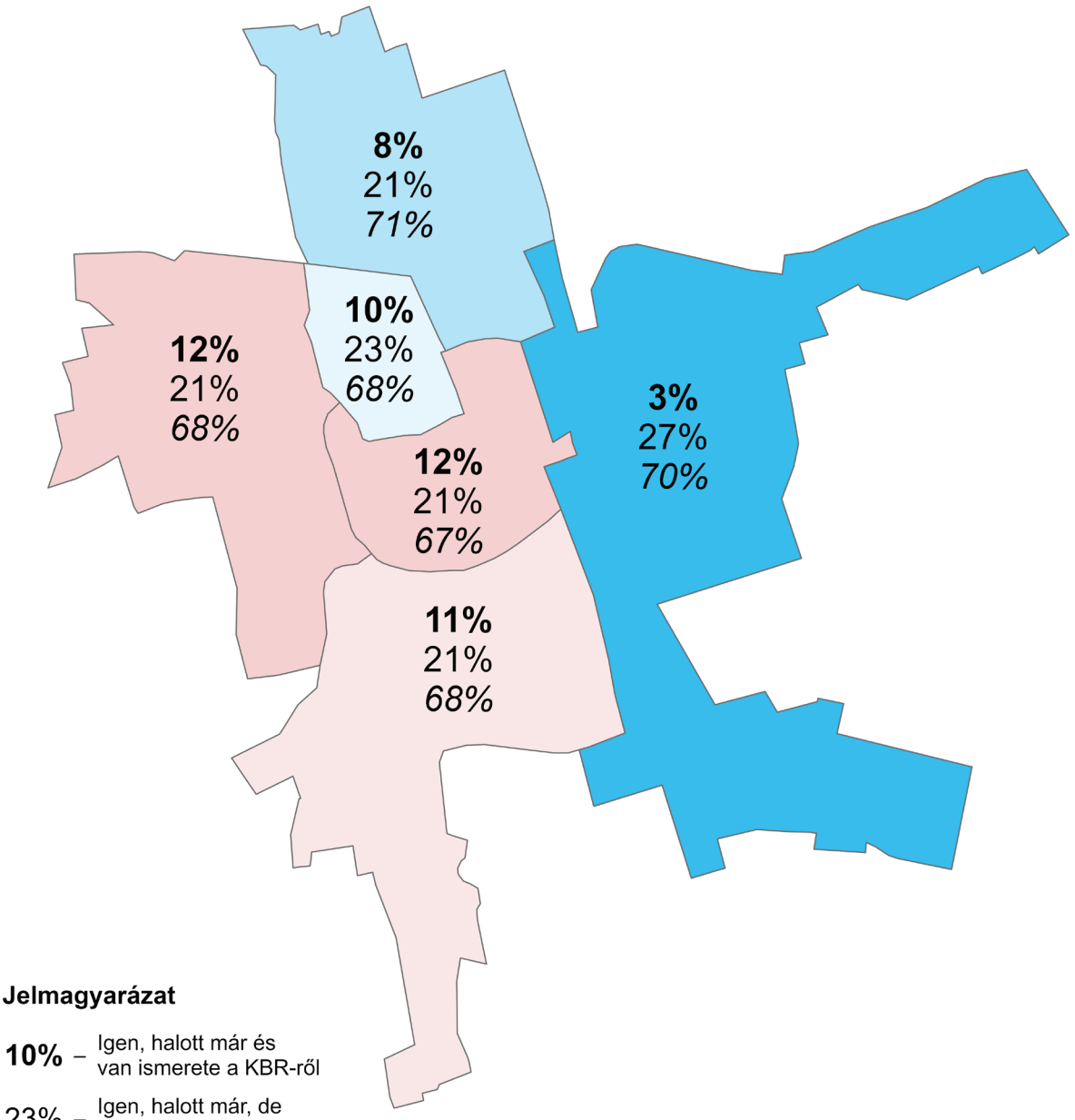

Jelmagyarázat

10% – Igen, halott már és van ismerete a KBR-ről

23% – Igen, halott már, de nincs ismerete a KBR-ről

68% – Nem hallott még a KBR-ről

A szociális térképkutatás során az **igen, halott már és van ismerete a KBR-ről** válaszlehetőséget megjelölők aránya

0% 1% 2% 3% 4% 5% 6% 7% 8% 9% 10% 11% 12% 13% 14% 15% 16% 17% 18% 19% 20%

Milyen az Önkormányzat által biztosított közösségi szolgáltatásokat vesz igénybe Ön vagy az Önnel egy háztartásban élő személy az alábbiak közül? (Több válasz adható!)

(Forrás: Szombathelyi szociális térkép kutatás 1000 fős telefonos reprezentatív lakossági véleménykutatás 17.sz. kérdés, elemszám: 1005 fő, 2025. február)

Egészségügyi alapellátás

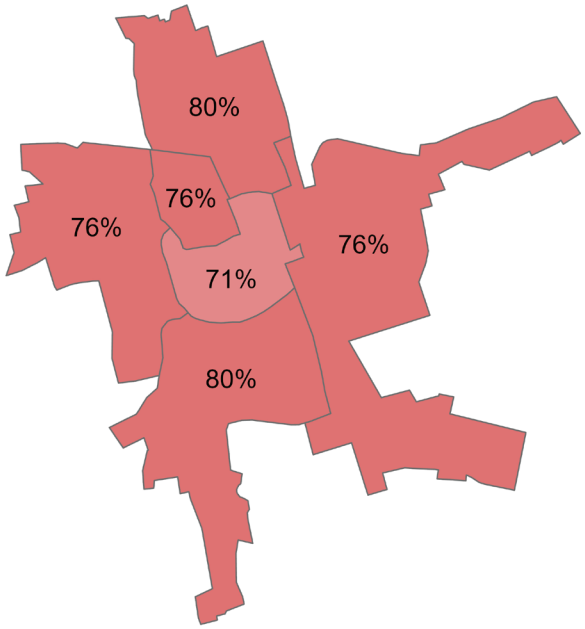

Közösségi közlekedési szolgáltatás

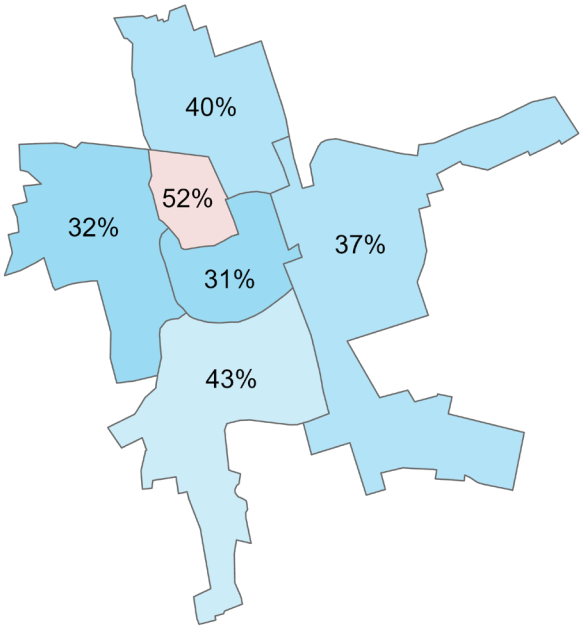

Kulturális intézményi szolgáltatások

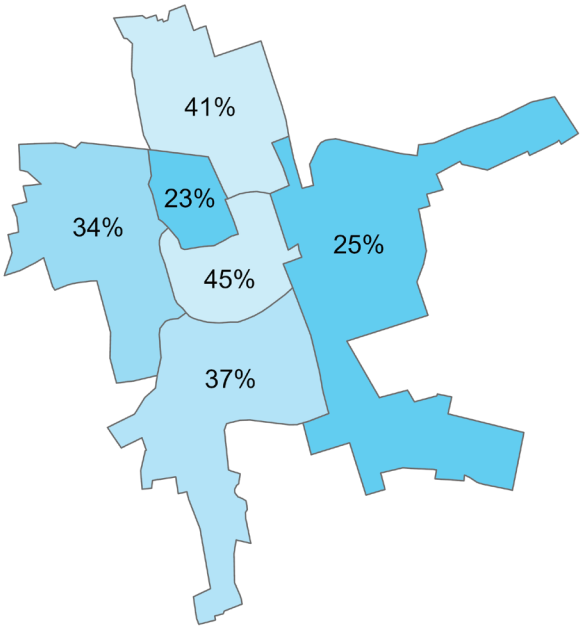

A szociális térképkutatás során az adott válaszlehetőséget megjelölők aránya

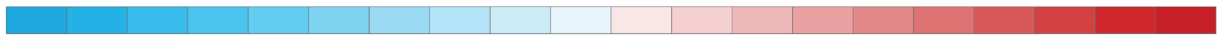

Milyen az Önkormányzat által biztosított közösségi szolgáltatásokat vesz igénybe Ön vagy az Önnel egy háztartásban élő személy az alábbiak közül? (Több válasz adható!)

(Forrás: Szombathelyi szociális térkép kutatás 1000 fős telefonos reprezentatív lakossági véleménykutatás 17.sz. kérdés, elemszám: 1005 fő, 2025. február)

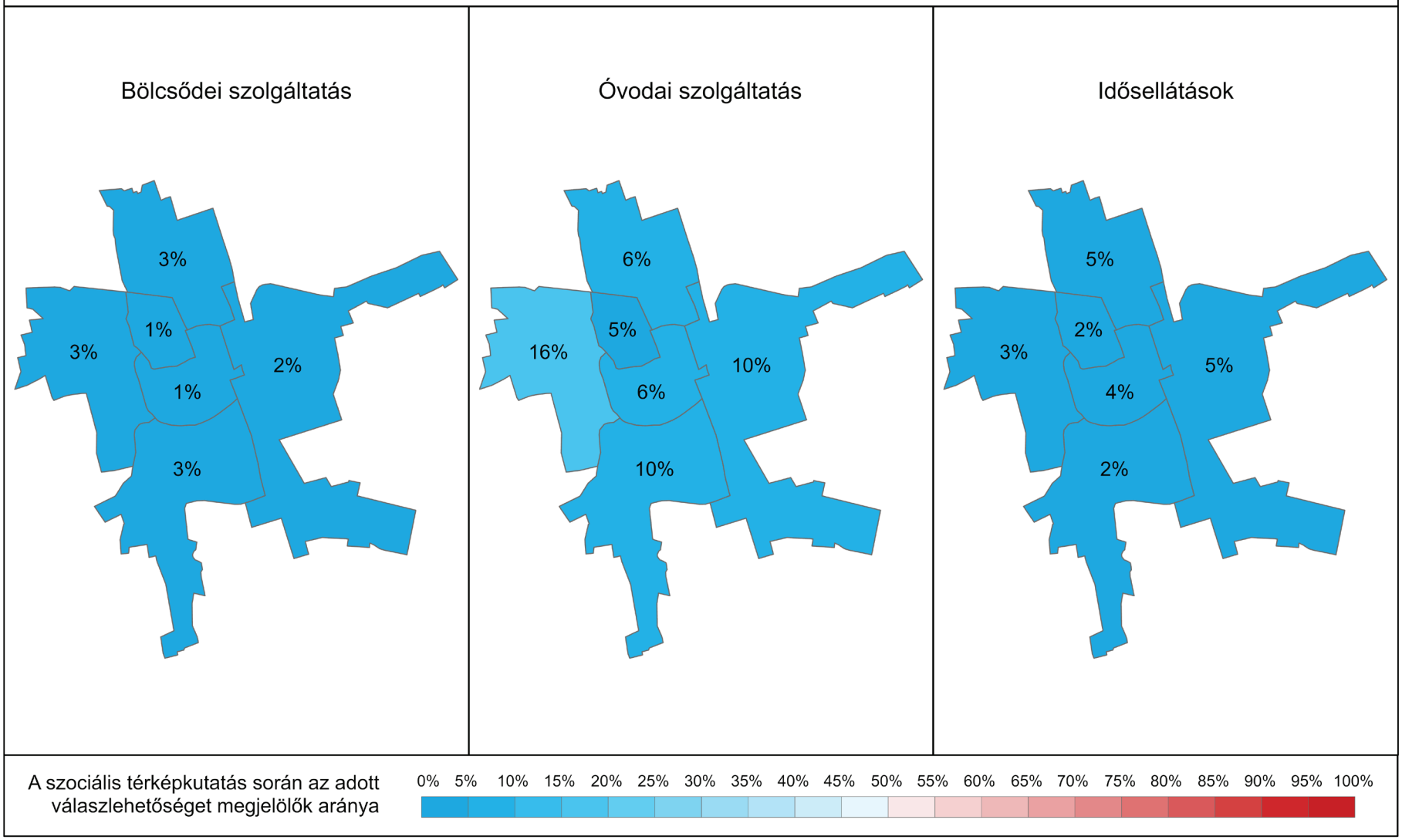

Igénybe veszi Ön a városi közösségi közlekedési szolgáltatást (városi buszjáratokat)?

(Forrás: Szombathelyi szociális térkép kutatás 1000 fős telefonos reprezentatív lakossági véleménykutatás 19.sz. kérdés, elemszám: 1005 fő, 2025. február)

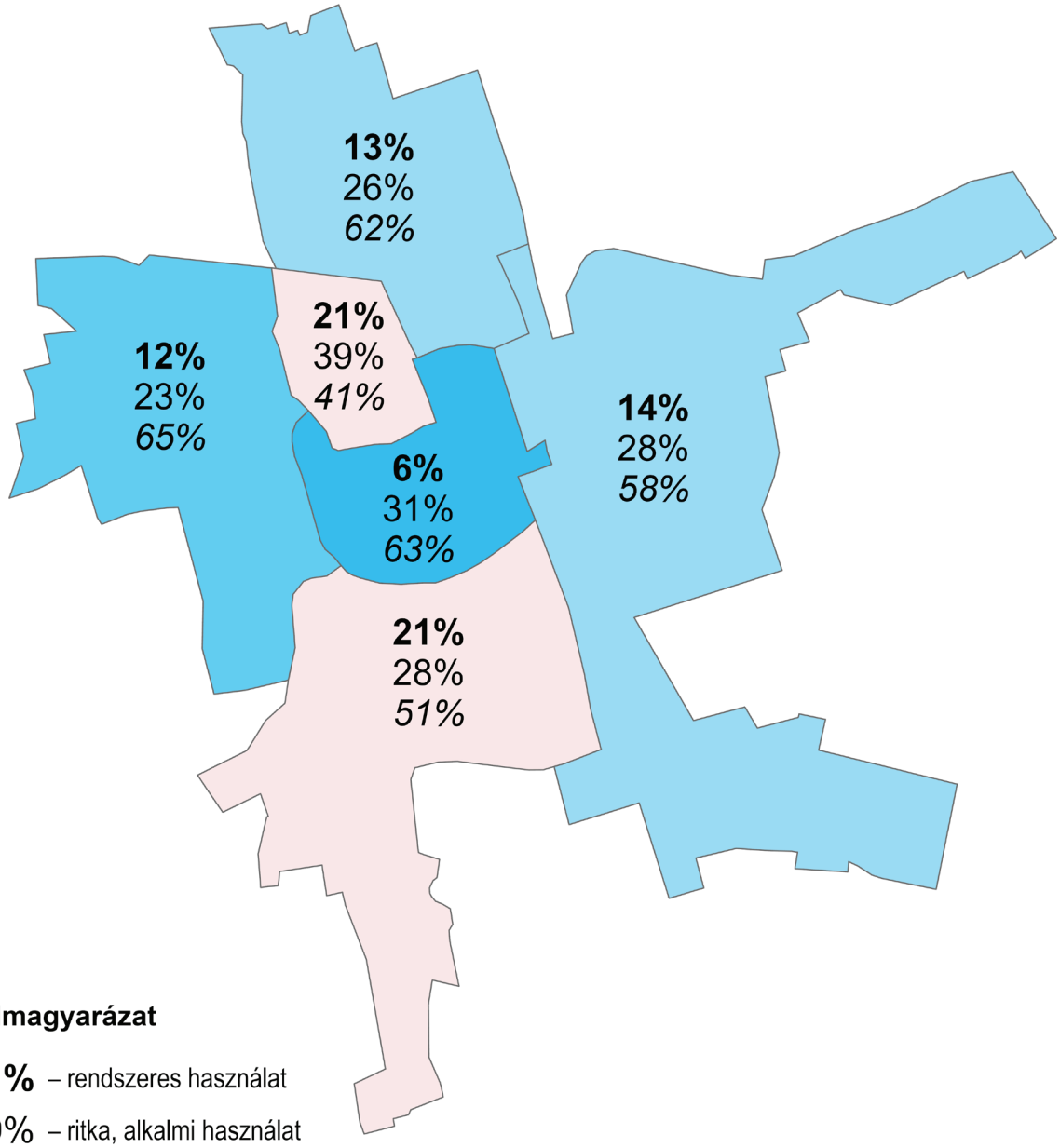

Jelmagyarázat

21% – rendszeres használat

39% – ritka, alkalmi használat

41% – nincs használat

A szociális térképkutatás során a **rendszeres használat** válaszlehetőséget megjelölők aránya

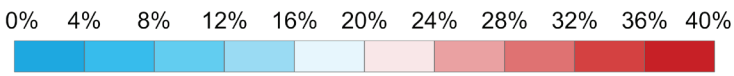

A megélhetés és lakhatás tekintetében az elmúlt év során mi volt az, ami a leginkább nehézséget jelentett az Ön számára? Több válasz adható!

(Forrás: Szombathelyi szociális térkép kutatás 1000 fős telefonos reprezentatív lakossági véleménykutatás 16.sz. kérdés, elemszám: 1005 fő, 2025. február)

Lakhatási költségek

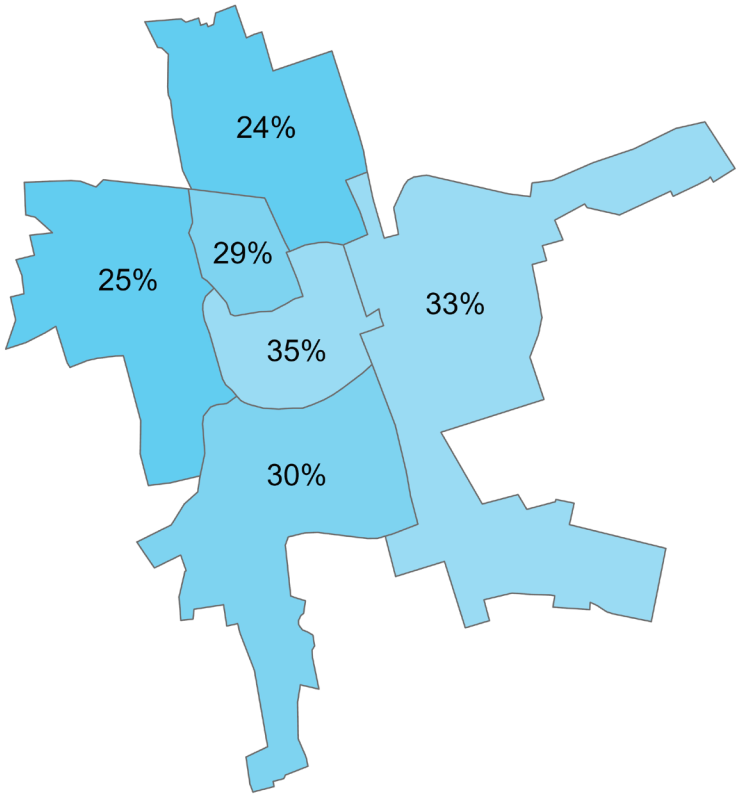

Élelmiszerárak növekedése

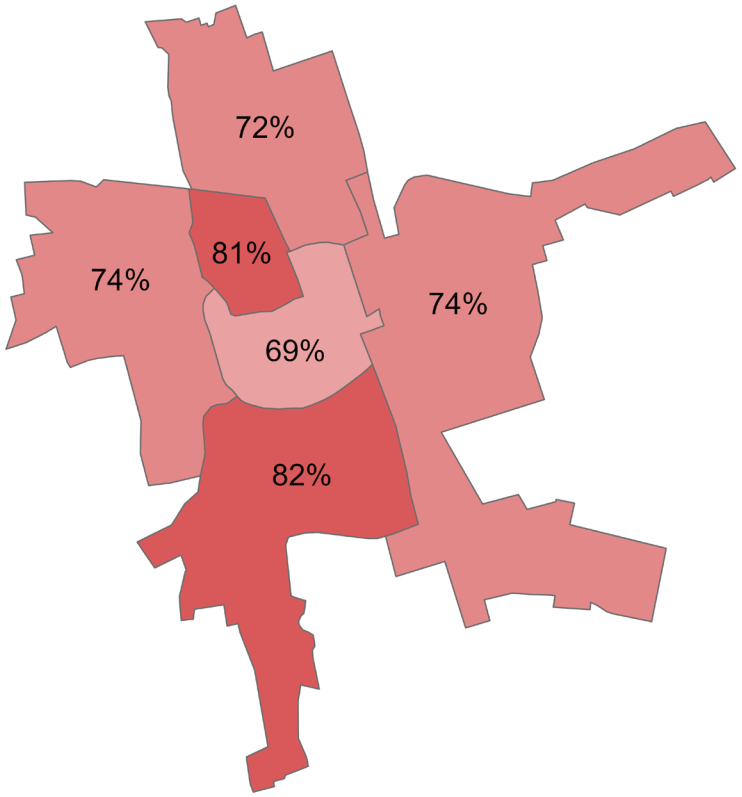

A szociális térképkutatás során az adott válaszlehetőséget megjelölők aránya

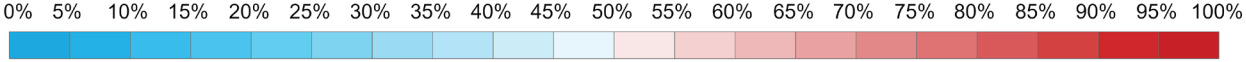

A megélhetés és lakhatás tekintetében az elmúlt év során mi volt az, ami a leginkább nehézséget jelentett az Ön számára? Több válasz adható!

(Forrás: Szombathelyi szociális térkép kutatás 1000 fős telefonos reprezentatív lakossági véleménykutatás 16.sz. kérdés, elemszám: 1005 fő, 2025. február)

Jövedelmi nehézségek

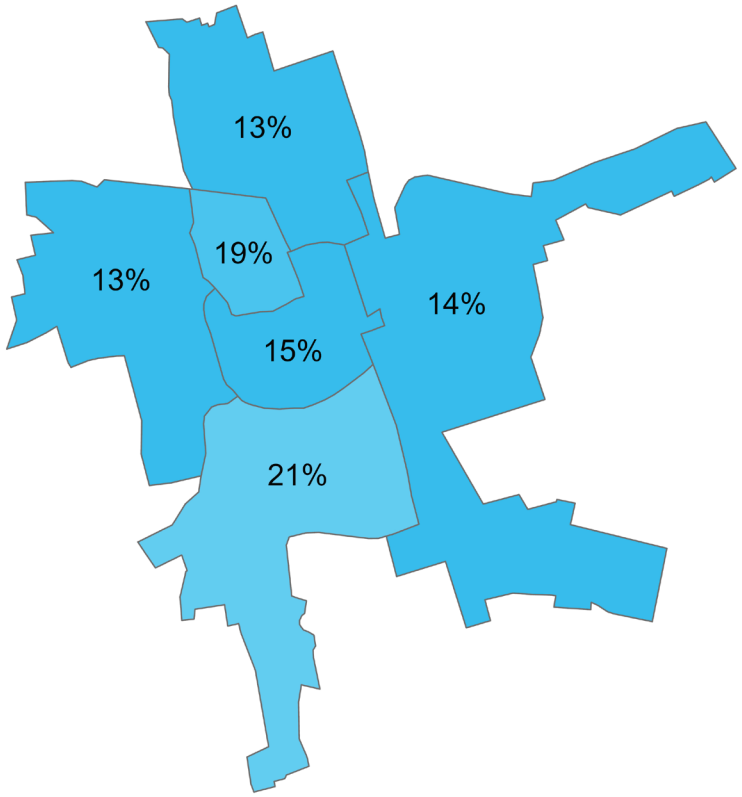

Üzemanyagárak és tömegközlekedési díjak növekedése

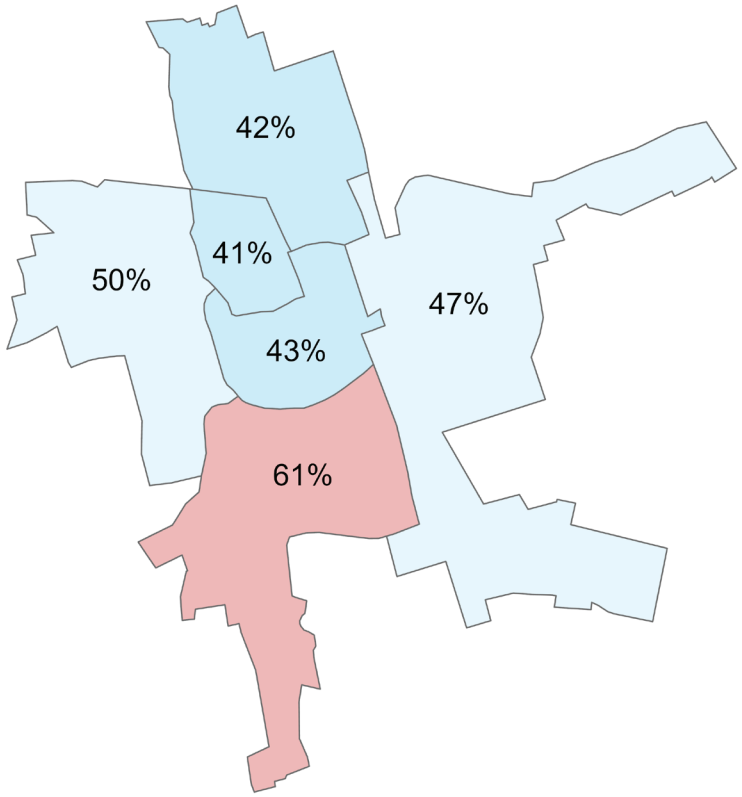

A szociális térképkutatás során az adott válaszlehetőséget megjelölők aránya

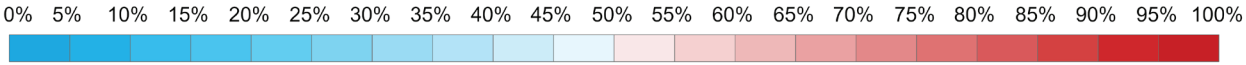

Ön az alábbi területek, kérdések közül mely területen tapasztalja a legnagyobb pozitív előrelépést a városban? (Kérem Önt, hogy maximum hármat válasszon ki!)

(Forrás: Szombathelyi szociális térkép kutatás 1000 fős telefonos reprezentatív lakossági véleménykutatás 21.sz. kérdés, elemszám: 1005 fő, 2025. február)

Egészségügyi alapellátás

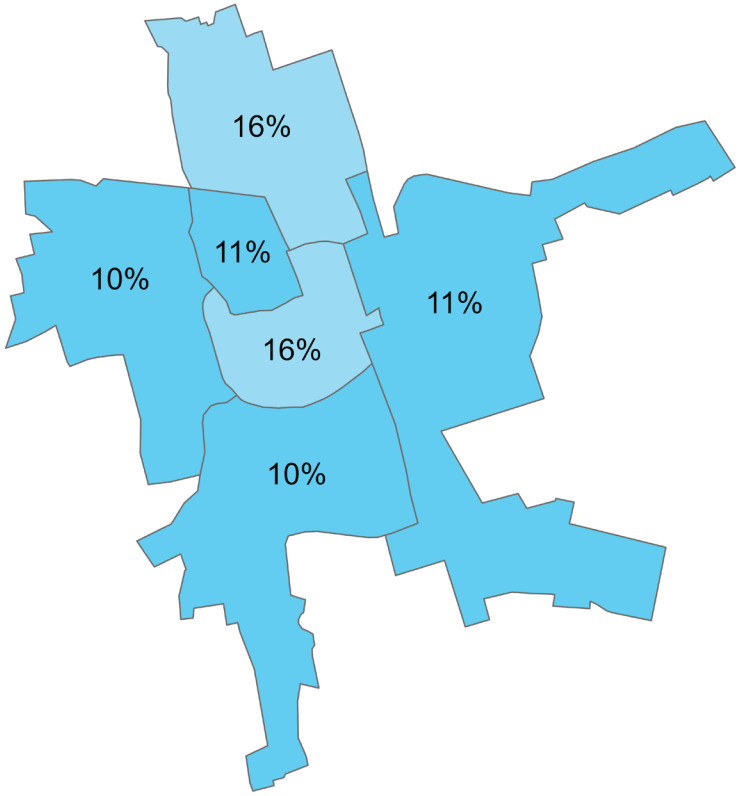

Szegénység, lakhatás

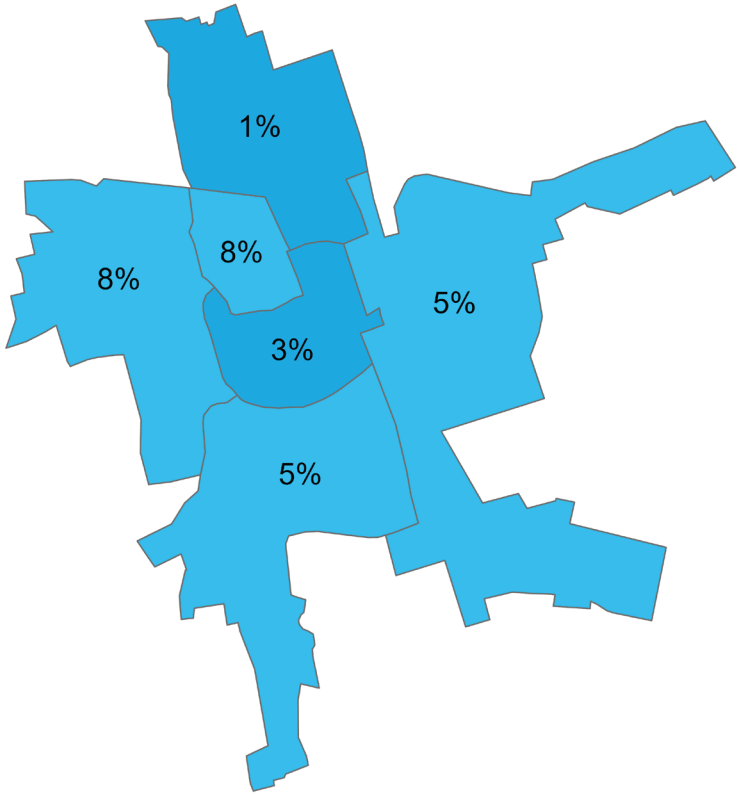

A szociális térképkutatás során az adott válaszlehetőséget megjelölők aránya

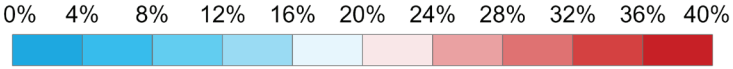

Ön az alábbi területek, kérdések közül mely területen tapasztalja a legnagyobb pozitív előrelépést a városban? (Kérem Önt, hogy maximum hármat válasszon ki!)

(Forrás: Szombathelyi szociális térkép kutatás 1000 fős telefonos reprezentatív lakossági véleménykutatás 21.sz. kérdés, elemszám: 1005 fő, 2025. február)

Bölcsödei ellátás

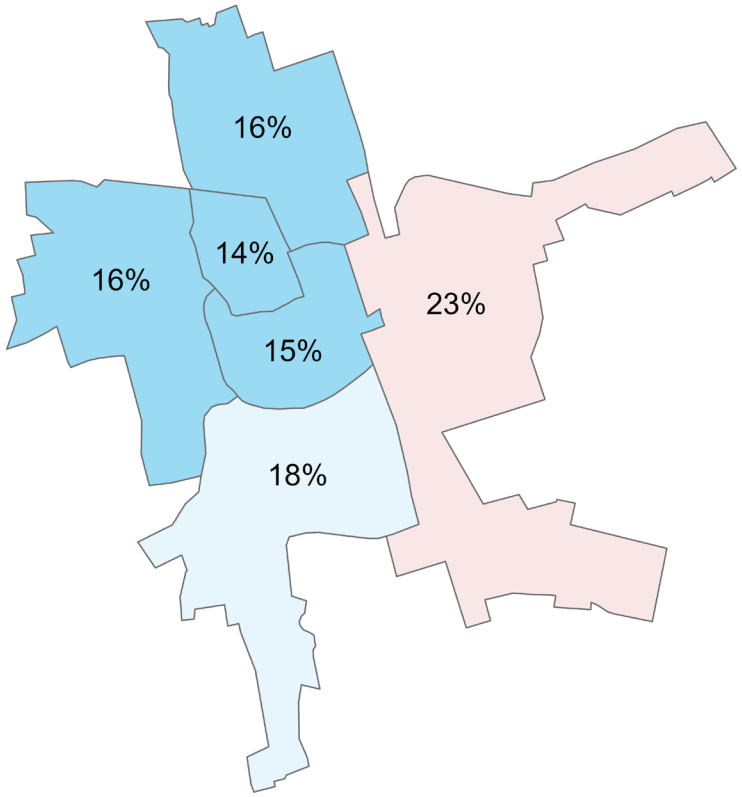

Óvodai ellátás

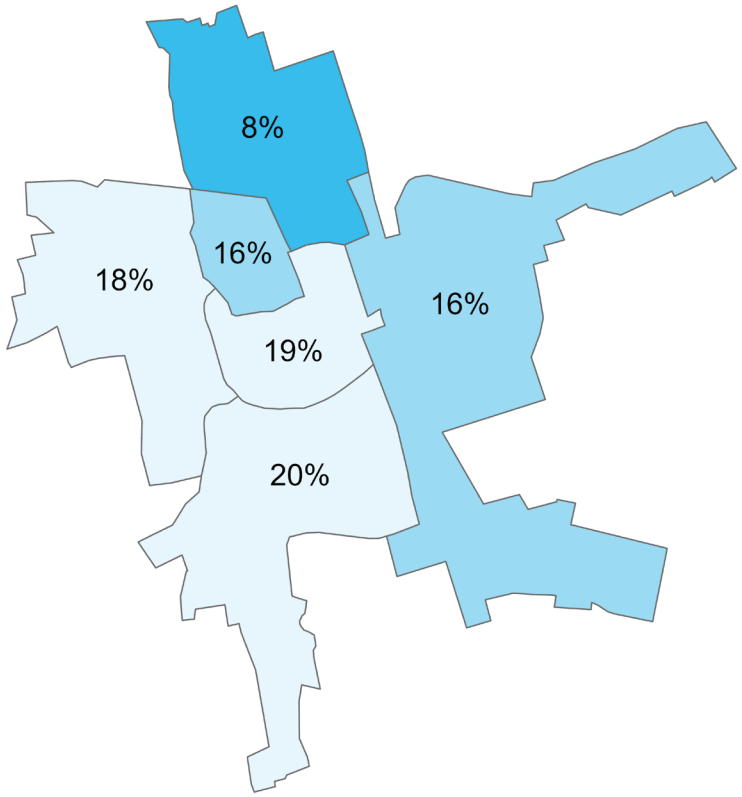

A szociális térképkutatás során az adott válaszlehetőséget megjelölők aránya

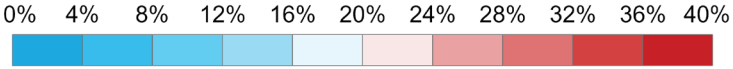

Ön az alábbi területek, kérdések közül mely területen tapasztalja a legnagyobb pozitív előrelépést a városban? (Kérem Önt, hogy maximum hármat válasszon ki!)

(Forrás: Szombathelyi szociális térkép kutatás 1000 fős telefonos reprezentatív lakossági véleménykutatás 21.sz. kérdés, elemszám: 1005 fő, 2025. február)

Városon belüli közlekedés

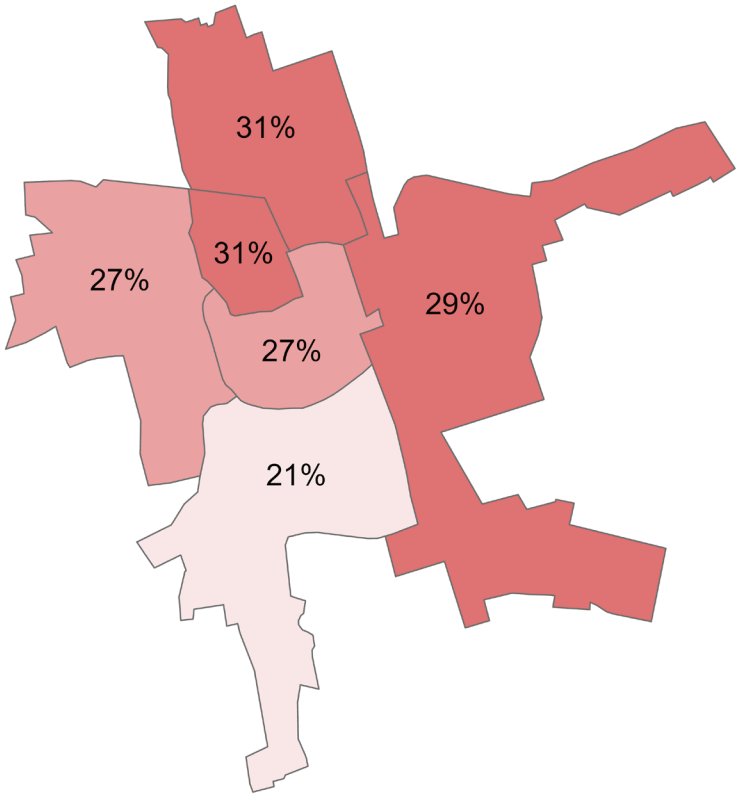

Közbiztonság

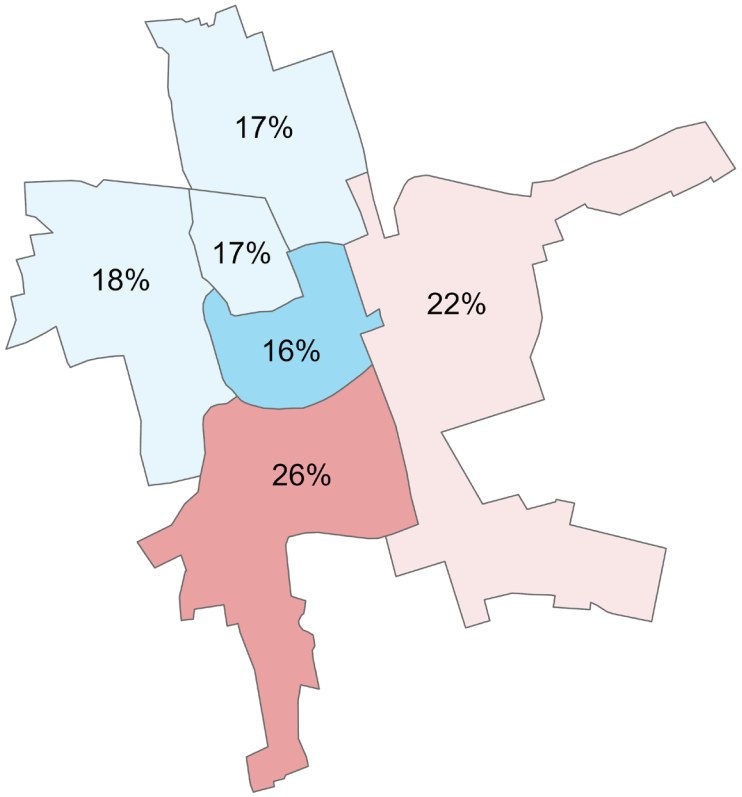

A szociális térképkutatás során az adott válaszlehetőséget megjelölők aránya

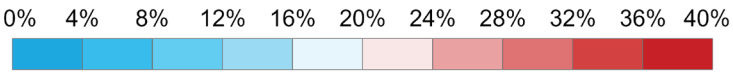

Ön az alábbi területek, kérdések közül mely területen tapasztalja a legnagyobb pozitív előrelépést a városban? (Kérem Önt, hogy maximum hármat válasszon ki!)

(Forrás: Szombathelyi szociális térkép kutatás 1000 fős telefonos reprezentatív lakossági véleménykutatás 21.sz. kérdés, elemszám: 1005 fő, 2025. február)

Idősellátás

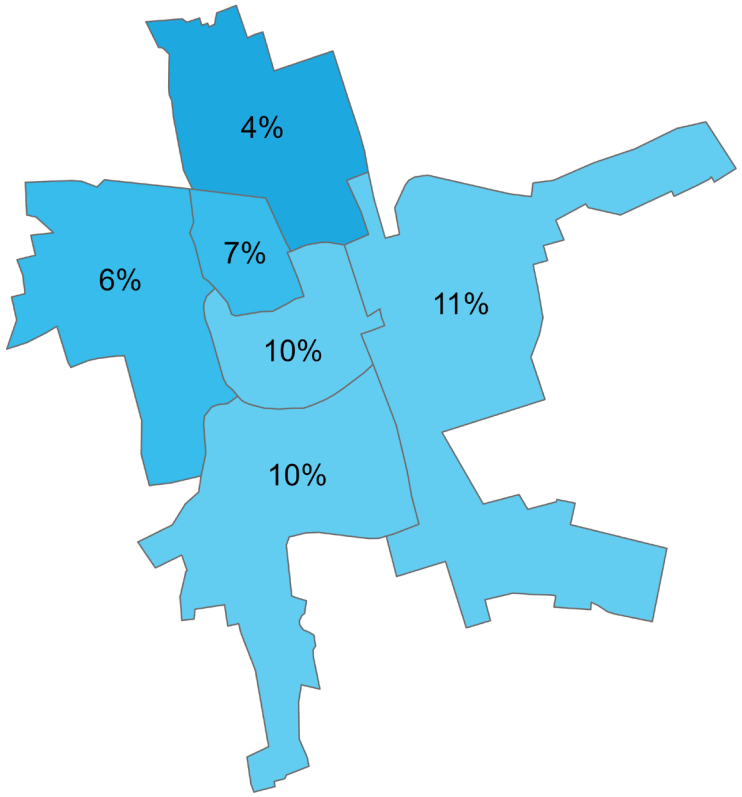

Hajléktalankérdés

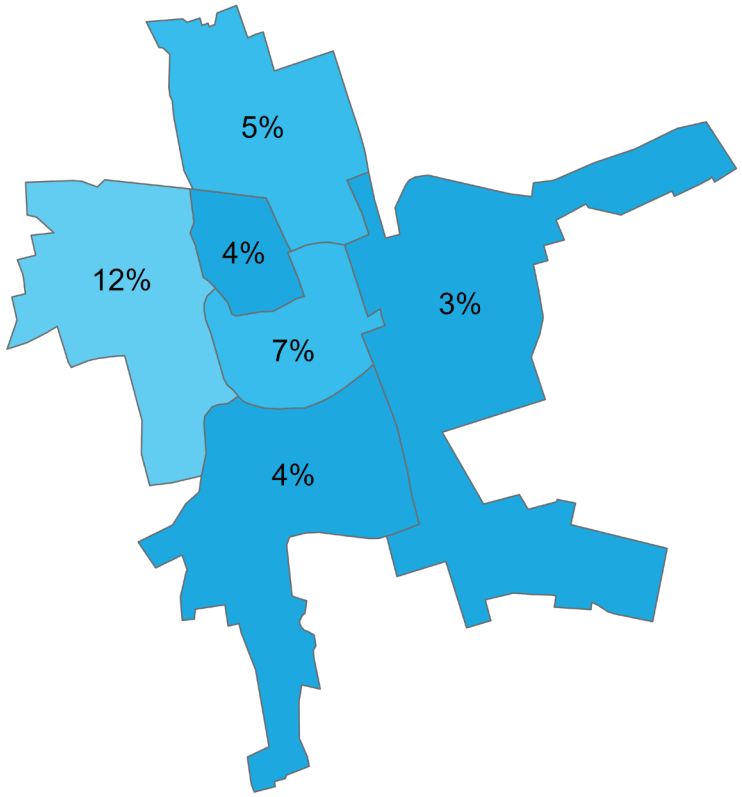

A szociális térképkutatás során az adott válaszlehetőséget megjelölők aránya

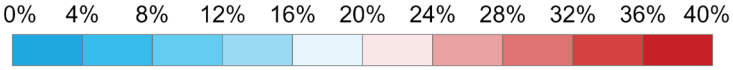

Tervezi az elköltözést jelenlegi lakóhelyéről?

(Forrás: Szombathelyi szociális térkép kutatás 1000 fős telefonos reprezentatív lakossági véleménykutatás 24.sz. kérdés, elemszám: 1005 fő, 2025. február)

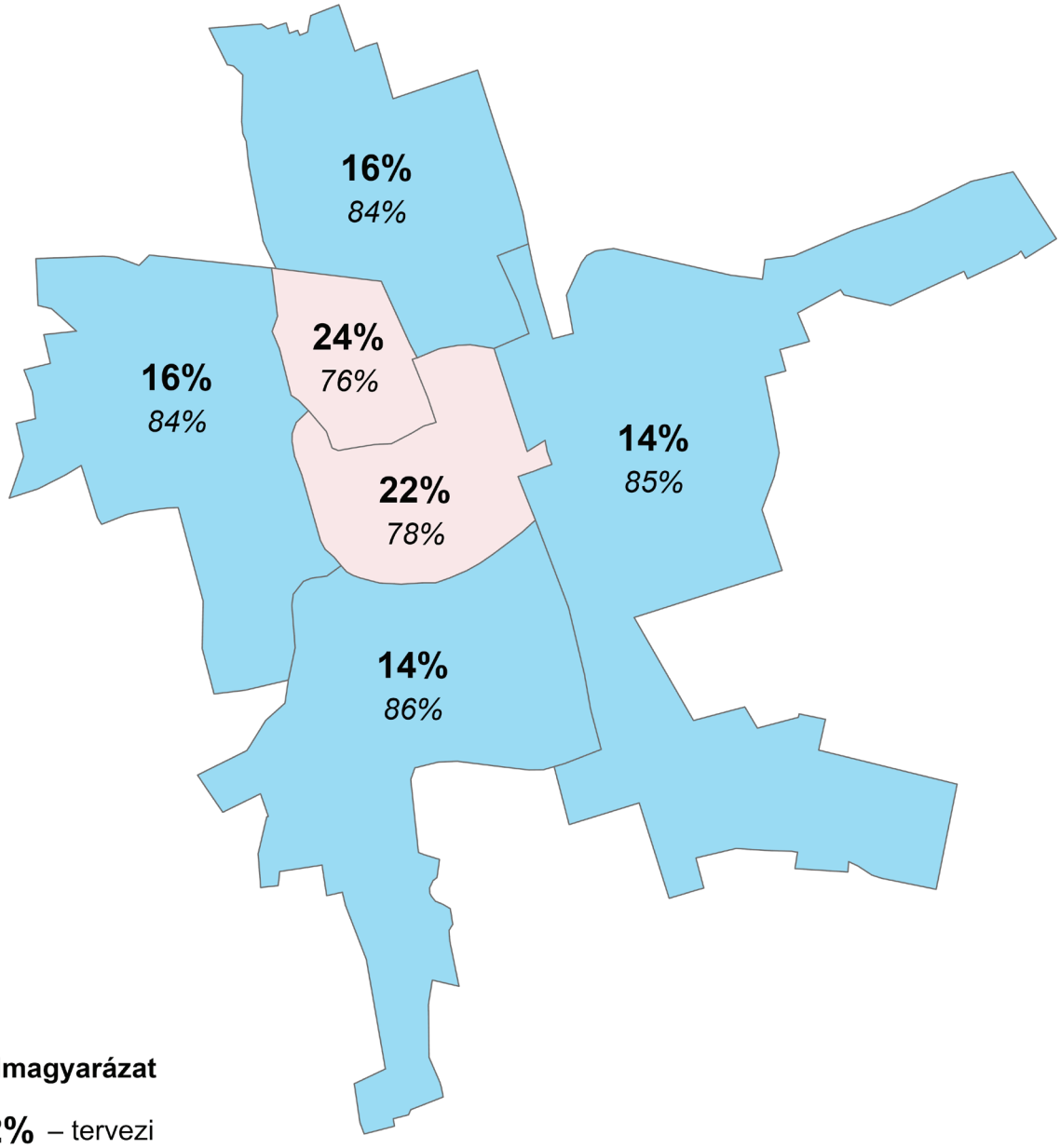

Jelmagyarázat

22% – tervezi

78% – nem tervezi

A szociális térképkutatás során a **tervezi** válaszlehetőséget megjelölők aránya

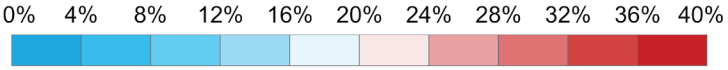

Ön részesült az elmúlt év folyamán valamilyen a Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata által biztosított rendszeres pénzbeli, természetbeni települési támogatásban? (pl. albérleti díj támogatás; fűtési támogatás; gyógyszertámogatás)

Ön részesült az elmúlt év folyamán valamilyen a Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata által biztosított rendkívüli települési pénzbeli, természetbeni támogatásban? (pl. átmeneti támogatás, krízis támogatás, szén-monoxid érzékelő vásárlásához nyújtott támogatás)

(Forrás: Szombathelyi szociális térkép kutatás 1000 fős telefonos reprezentatív lakossági véleménykutatás 22-23.sz. kérdés, elemszám: 1005 fő, 2025. február)

Rendszeres települési támogatásban részesült

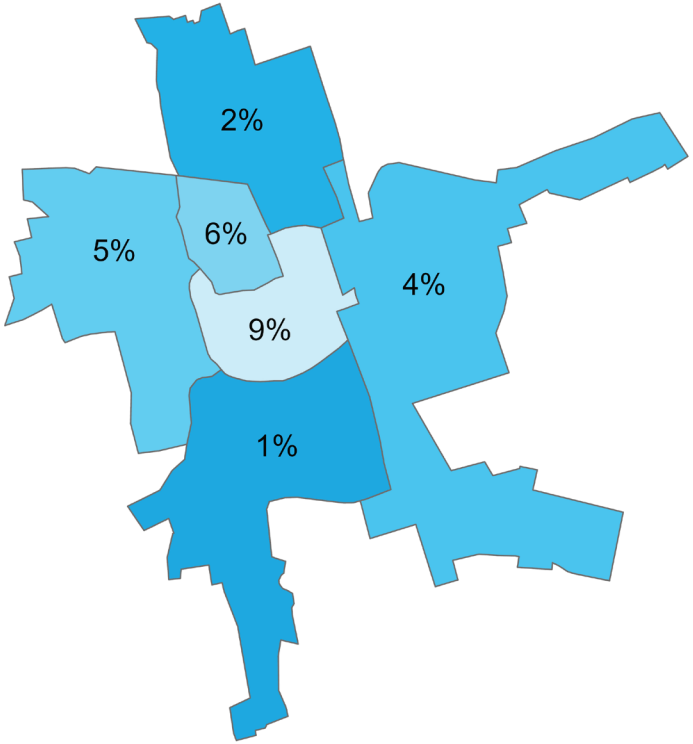

Rendkívüli települési támogatásban részesült

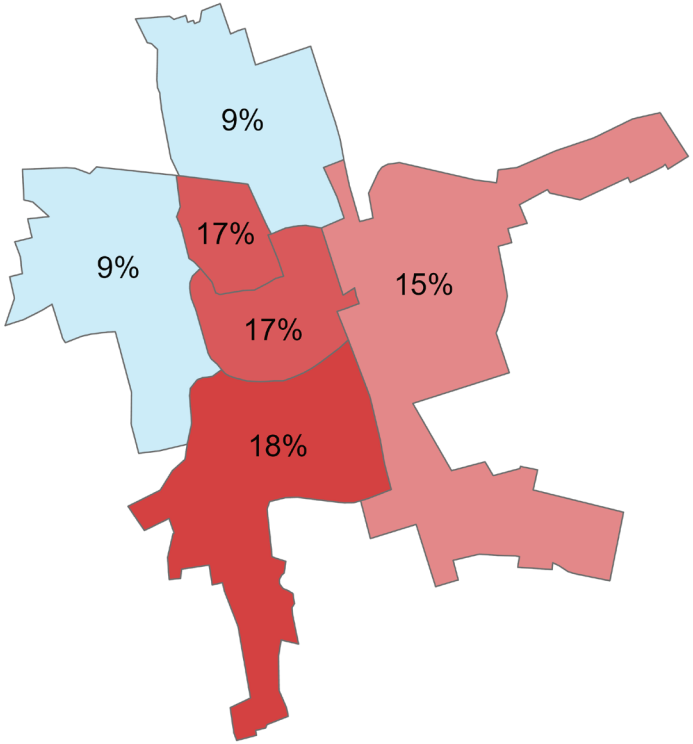

A szociális térképkutatás során az adott válaszlehetőséget megjelölők aránya

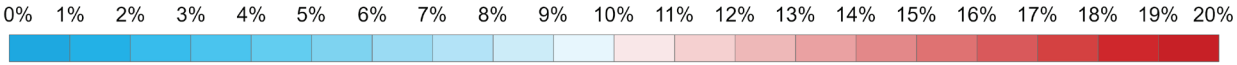

Hallott Ön a Szombathelyen pár évvel ezelőtt bevezetett Közösségi Bérlakás Rendszer (KBR) működéséről?

(Forrás: Szombathelyi szociális térkép kutatás véleményládás önkitöltős lakossági véleménykutatás – 19. sz. kérdés, elemszám: 630 fő, 2025 február-március)

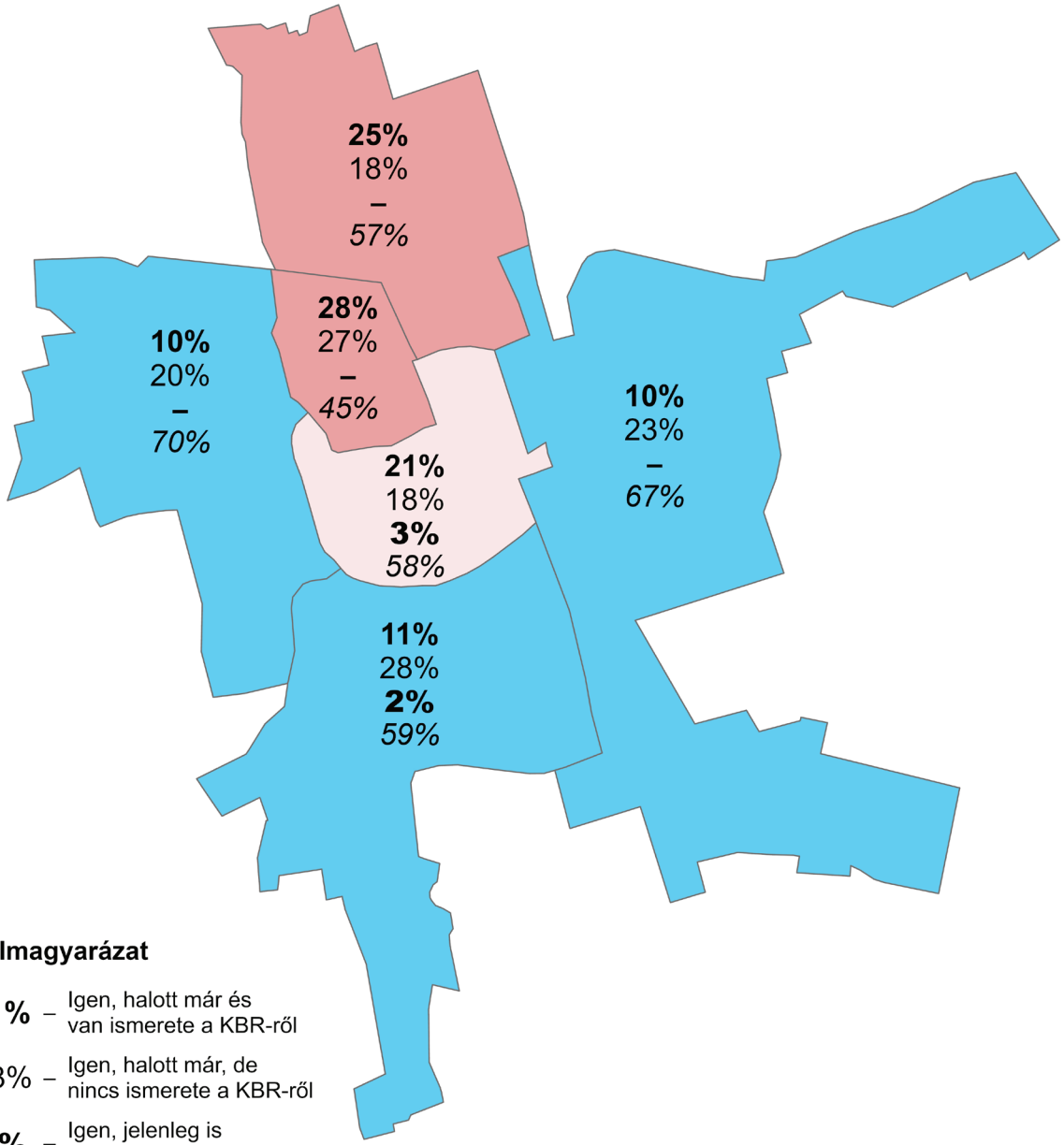

Jelmagyarázat

11% – Igen, halott már és van ismerete a KBR-ről

28% – Igen, halott már, de nincs ismerete a KBR-ről

2% – Igen, jelenleg is KBR lakásban lakik

59% – Nem hallott még a KBR-ről

A szociális térképkutatás során az **igen, halott már és van ismerete a KBR-ről** válaszlehetőséget megjelölők aránya

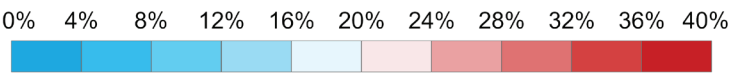

Az Ön anyagi (vagyoni/jövedelmi) helyzete hogyan változott az elmúlt 5 év során (2020 óta)?

(Forrás: Szombathelyi szociális térkép kutatás véleményládás önkitöltős lakossági véleménykutatás – 25. sz. kérdés, elemszám: 630 fő, 2025 február-március)

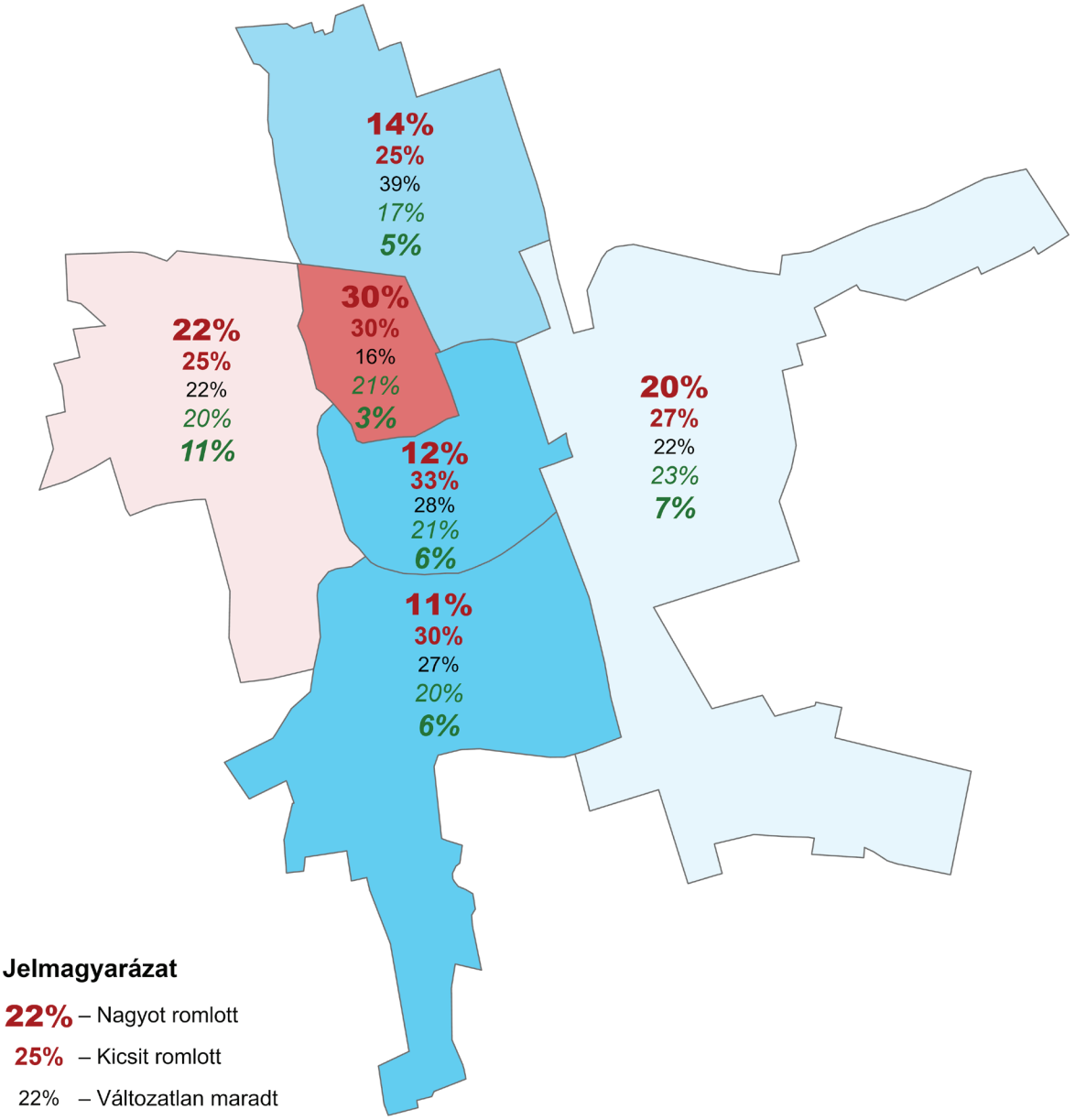

Jelmagyarázat

22% – Nagyot romlott
25% – Kicsit romlott
22% – Változatlan maradt
20% – Kicsit javult
11% – Nagyot javult

A szociális térképkutatás során a **nagyot romlott** válaszlehetőséget megjelölők aránya